

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**HAMZAVÎ'NİN İSKERDER-İ ZÜ'L-KARNEYN-NÂME'Sİ
(18. CİLT)**

(Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)

Yüksek Lisans Tezi

Gülfer BULUT

Danışman
Prof. Dr. Serkan ŞEN

SAMSUN
2023

TEZ KABUL ve ONAYI

Gülfer BULUT tarafından **Prof. Dr. Serkan ŞEN** danışmanlığında hazırlanan “**HAMZAVÎ’NİN İSKERDER-İ ZÜ’L-KARNEYN-NÂME’Sİ (18. CİLT) (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)**” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından 19/09/2023 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı	Üniversitesi	Sonuç
	Ana Bilim Dalı		
Başkan (Danışman)	Prof. Dr. Serkan ŞEN		☒ Kabul
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi		☐ Ret
	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı		
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Hanife ALKAN ATAMAN		☒ Kabul
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi		☐ Ret
	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı		
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Neslihan ÇELİK		☒ Kabul
	Samsun Üniversitesi		☐ Ret
	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı		

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Ahmet TABAK

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım yüksek lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet ☐

Hayır ☒

20/06/2023

Gülfer BULUT

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: HAMZAVÎ'NİN İSKERDER-İ ZÜ'L-KARNEYN-NÂME'Sİ (18. CİLT) (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 04.01.2023 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 5

Tek kaynak oranı : % 1 çıkmıştır.

20.06.2023

Prof. Dr. Serkan ŞEN

ÖZET

HAMZAVÎ'NİN İSKERDER-İ ZÜ'L-KARNEYN-NÂME'Sİ (18. CİLT) (Giriş-
İnceleme-Metin-Dizin)

Gülfer BULUT
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans, Haziran 2023
Danışman: Prof. Dr. Serkan ŞEN

Ele alınan çalışma, Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. Or. Quart 631 numarada kataloglanmıştır. Araştırma, yazma eserin çeviri yazı işaretlerine aktarılması, dil incelemesi ve söz varlığı üzerine kurulmuştur. Çalışma, “Giriş, Metnin İncelemesi, Metin, Sonuç, Dizin” şeklinde beş ana başlıktan oluşmaktadır.

Çalışmaya konu olan yazma metin, Hamzavî'ye ait bir İskendernâme'dir. Baştan bir varağı eksik olan metnin 18. yüzyılda kaleme alındığı eserin kapak kısmında tarihlendirilmiştir. Bu tarih, eserin müstensihler tarafından istinsah ediliş tarihi olduğu aşikârdır. Yazma eser, 18. yüzyılda istinsah edilmesine karşın Klasik Osmanlı Türkçesinden daha çok Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri taşımakta, eserde yer yer Eski Türkçenin izleri de görülmektedir. Çalışmanın genel kapsamı; müellifin tespit edilerek eserin Türk dili içerisinde konumlandırılması, aslı Arap harfli olan yazma eserin çeviri yazı işaretlerine aktarılması, söz varlığı ve dil özelliklerinin incelenmesi olarak özetlenebilir.

Çalışmanın Giriş bölümünde; “Çalışmanın konusu, önemi, amacı, materyal ve yöntem, konuyla ilgili akademik çalışmalar (doktora ve yüksek lisans tezleri, kitaplar, kitap bölümleri, ansiklopedi maddeleri, makaleler), İskendernâme Türünde Yazılan Eserler; Arap Edebiyatında İskendernâmeler, Fars Edebiyatında İskendernâmeler, Türk Edebiyatında İskendernâmeler, Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme Hakkında Genel Bilgiler, Nüshanın Özellikleri, Yazıcı Kaydı, Yazılış Tarihi ve Müellif” alt başlıkları yer alır.

Dil Özelliklerinin İncelenmesi bölümünde; “İmla Özellikleri, Dil Özellikleri ve Söz Varlığı” başlıklarına yer verilmiştir. Tezin üçüncü bölümünde olan “Metin” başlığı altında; yazma eserin çeviri yazıya aktarılmış hâli bulunmaktadır. Dördüncü bölümde çalışmanın “Sonuç” kısmı yer almaktadır. Beşinci bölüm ise “Dizin (Gramatikal Dizin, Özel Adlar Dizini)” çalışmalarından meydana gelir. Bu bölümde metnin sözlüğü oluşturularak yazma eserin bütün ayrıntılarına yer verilmektedir.

Çalışmanın sonucunda, müellifinin Hamzavî olduğu tespit edilmiştir. Böylelikle çalışmaya konu olan metnin, yazara ait 24 ciltlik İskendernâme'nin (Kitab-ı İskender), on sekizinci cildi olduğu anlaşılmıştır. Yazma eser, iki müstensih tarafından istinsah edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hamzavî, İskendernâme, Eski Anadolu Türkçesi.

ABSTRACT

HAMZAVÎ'S İSKENDER-İ ZÜ'L-KARNEYN-NAMA (18. VOL) (Introduction-
Examination-Text-Index)

Gülfer BULUT
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Turkish Language and Literature
Master, June / 2023
Supervisor: Prof. Dr. Serkan ŞEN

The work in question is in the Berlin State Library, Ms. Or. Quart 631 in the Berlin State Library. The research is based on the translation of the manuscript into transliteration marks, language analysis and vocabulary. The study consists of five main headings as "Introduction, Analysis of the Text, Text, Conclusion, Index".

The manuscript subject to the study is an Iskendernâme belonging to Hamzavî. The text, which is missing one leaf from the beginning, is dated on the cover of the work that it was written in the 18th century. It is obvious that this date is the date of the manuscript's being copied by the detensihs. Although the manuscript was copied in the 18th century, it has more Old Anatolian Turkish language features than Classical Ottoman Turkish, and traces of Old Turkish are also seen in the work. The general scope of the study can be summarized as identifying the author and positioning the work within the Turkish language, transferring the manuscript, which was originally in Arabic script, to transliteration marks, and examining its vocabulary and language features.

In the Introduction section of the study; "The subject, importance, purpose, material and method of the study, academic studies on the subject (doctoral and master's theses, books, book chapters, encyclopedia articles, articles), works written in the genre of Iskendernâme; Iskendernâmes in Arabic Literature, Iskendernâmes in Persian Literature, Iskendernâmes in Turkish Literature, General Information About Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme.

Keywords: Hamzavi, Iskendername, Old Anatolian Turkish

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu konunun çalışılması fikrini veren ve İskendernâme metnini bulmamda yardımcı olan danışman hocam Prof. Dr. Serkan ŞEN'e; çalışma sürecim boyunca yardımlarını hiç eksik etmeyen Dr. Öğr. Üyesi Hanife ALKAN ATAMAN'a teşekkür ederim.

Ayrıca benimle birlikte bu zorlu süreci yaşamak zorunda bıraktığım canım çocuklarım Yusuf ve Zehra Yüstra'ya, hayatımın her evresinde olduğu gibi eğitim alanında da ilgi ve alakasını hiçbir zaman esirgemeyen ve bana inanmaktan asla vazgeçmeyen kıymetli hocam Hüseyin EROĞLU'na, her daim yanımda olan Beyza Betül BARGIN, Efsun Kevser KAYA, Hamza HAVUZ ve Hüseyin EMEKTAR' a teşekkür ederim.

Gülfer BULUT

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL ve ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
İŞARETLER	ix
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Konusu	1
1.2. Çalışmanın Önemi	2
1.3. Çalışmanın Amacı	2
1.4. Materyal ve Yöntem.....	2
1.5. İskendernâmelerle İlgili Akademik Çalışmalar.....	3
1.5.1. Doktora Tezleri	3
1.5.2. Yüksek Lisans Tezleri	4
1.5.3. Ansiklopedi Maddeleri.....	6
1.5.4. Kitap Bölümleri	6
1.5.5. Makaleler	6
1.6. İskendernâme Türünde Yazılan Eserler.....	8
1.6.1. Arap Edebiyatında İskendernâmeler	9
1.6.2. Fars Edebiyatında İskendernâmeler	10
1.6.3. Türk Edebiyatında İskendernâmeler	10
1.6.3.1. Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme Hakkında Genel Bilgiler	12
1.6.3.1.1. Nüshanın Özellikleri	12
1.6.3.1.2. Yazıcı Kaydı.....	13
1.6.3.1.3. Yazılış Tarihi	13
1.6.3.1.4. Müellif.....	13
2. METİN İNCELEMESİ	17
2.1. İmla Özellikleri	17
2.1.1. Ünlülerin Yazım Özellikleri	18
2.1.1.1. /ë/ Ünlüsü	18
2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı	18
2.1.2.1. /b/, /p/ Ünsüzleri.....	18
2.1.2.2. /c/, /ç/ Ünsüzleri	19
2.1.2.3. /d/, /t/ Ünsüzleri.....	19
2.1.2.4. /k/, /g/ Ünsüzleri.....	20
2.1.2.5. /h/ Ünsüzü	20
2.1.2.6. /ñ/ Ünsüzü	20
2.1.2.7. /s/ Ünsüzü.....	21
2.2. Dil Hususiyetleri	21
2.2.1. Ses Özellikleri.....	22
2.2.1.1. Ünlü Düzleşmesi.....	22
2.2.1.1.1. -Ur Geniş Zaman Eki	22
2.2.1.1.2. -sUn Emir Kipinin Üçüncü Teklik Çekimi	22
2.2.1.1.3. +sUz İsimden İsim Yapım Eki	22
2.2.1.1.4. -U Zarf Fiil Eki	22
2.2.1.1.5. -(y)UbAn Zarf Fiil Eki	22
2.2.1.2. Ünlü Yuvarlaklaşması	23

2.2.1.2.1. +İlk İsimden İsim Yapım Eki	23
2.2.1.2.2. +I Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Eki	23
2.2.1.3. Ses Düşmesi	23
2.2.1.4. Ötümlüleşme	23
2.2.1.5. Sızıcılaşma	23
2.2.1.6. Geçişme.....	24
2.2.2. Şekil Özellikleri	24
2.2.2.1. Geniş Zaman Çekimi	24
2.2.2.1.1. -r men, -Ar men, -Ur men Geniş Zaman Birinci Teklik Çekimi	24
2.2.2.1.2. -r sen, -Ar sen, -Ur sen Geniş Zamanın İkinci Teklik Çekimi	24
2.2.2.1.3. -r siz, -Ar siz, -Ur siz Geniş Zamanın İkinci Çokluk Çekimi	24
2.3. Söz Varlığı.....	25
2.3.1. Kalıplaşmış Sözcük Grupları	25
2.3.1.1. Deyimler	25
2.3.1.2. İkişmeler	27
2.3.2. Eskiçil Sözcükler	27
3. METİN	31
4. SONUÇ	104
5. DİZİN	105
5.1. Gramatikal Dizin.....	105
5.2. Özel Adlar Dizini	333
KAYNAKÇA	353
ÖZ GEÇMİŞ.....	357

SİMGELER VE KISALTMALAR

bk.	:	Bakınız
C	:	Cilt
çev.	:	Çeviren
DİB	:	Diyanet İşleri Başkanlığı
ed.	:	Editör
EUTS	:	Eski Uygur Türkçe Sözlüğü
haz.	:	Hazırlayan
Hız.	:	Hazreti
krş.	:	Karşılaştırınız
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
TS	:	Tarama Sözlüğü
vb.	:	Ve benzerleri
YTS	:	Yeni Tarama Sözlüğü

İŞARETLER

- [] : Metnin nesir bölümlerinde içine sayı yazılarak varak numarasını, diğer bölümlerinde içine kelime yazılarak metin tamiratını gösterir.
- [...] : Metinde eksik olan varakların devamını gösterir.
- (?) : Okunuşundan emin olunamayan kelimeleri gösterir.
- +
-
- *

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

Arap alfabesi	Latin alfabesi
ء	ʾ
آ	ā
ا	a, ā, e
ب	b, p
پ	b, p
ت	t
ث	ṯ
ج	c, ç
چ	c, ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ḏ, z
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ
ض	ḏ, ž
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	g, k, ñ
ل	l
م	m
ن	n
نك	ŋ
و	o, ö, u, ü, ū, v
ه	a, e, h
ی	i, ī, y

1. GİRİŞ

Çalışmanın ana kaynağını, Berlin Devlet Kütüphanesi Dijital El Yazmaları bölümünde yer alan Hamzavî'ye ait Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme adlı eser oluşturur. Bu el yazması, şaire ait Kitab-ı İskender kitabının 18. cildir. Eser, ilk defa bu çalışmaya konu olmuştur. İskendernâmeler, Türk Edebiyatı açısından büyük önem arz etmektedir. Birçok edip tarafından ele alınan İskendernâmeler, genel itibariyle nazım şeklinde yazılmıştır. Yüksek tabakaya sunulan bu türün dili süslüdür. Ancak Hamzavî'ye ait olan metinler, nazım-nesir şeklinde oluşturulmuş ve daha çok halka hitap ettiği için bu metinlerde sade bir dil tercih edilmiştir.

Çalışmaya konu olan eserin muhtevasına bakıldığında; “Sihirli bir kuyuya rastlanması, Rus Diyarı'na varılması, Rus Şahı'na haber gitmesi, cadıların sihir kitaplarının bulunması, diğer şahırlarla savaşlar, lağım ağzından kaleye girmeleri, puta tapmak, neredübanın sırrı, ulu göle ulaşmaları, Huşenk Şah'ın şehri, insan yiyen canavar, Maverî Kalesi” gibi olayların sıralandığı görülmektedir. Diğer ciltlerle karşılaştırıldığında olay örgüsünün 18. cilde özgü olduğu belirtilebilir.

Bu çalışma, altı ana bölümde incelenmiştir. 1. bölüm, çalışmanın konusu, önemi, amacı, materyal ve yöntem, konuyla ilgili akademik çalışmalar (doktora ve yüksek lisans tezleri, kitaplar, kitap bölümleri, ansiklopedi maddeler, makaleler); 2. bölüm, İskendernâme türünde yazılan eserler (Arap Edebiyatında İskendernâmeler, Fars Edebiyatında İskendernâmeler, Türk Edebiyatında İskendernâmeler, Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme hakkında genel bilgiler, nüshanın özellikleri, yazıcı kaydı, yazılış tarihi, müellif); 3. bölüm, Dil Özelliklerinin İncelenmesi; 4. bölüm, Metin; 5. bölüm Sonuç, 6. Bölüm ise Dizin'den (Gramatikal Dizin, Özel Adlar Dizini) oluşmaktadır.

Metnin okunurken müellifin ve müstensihin yaşamış olduğu döneme ait dil hususiyetleri dikkate alınmıştır. Metinde, ayırt edici dil özellikleri belirtilmiştir. Dizin oluşturulurken “Türksözdiz” dizin programı kullanılmıştır. Bu bölüm içinde metnin çeviri yazıya aktarımında yapılan hususiyetlere değinilmektedir.

1.1. Çalışmanın Konusu

Hamzavî'ye ait Berlin Staatsbibliothek'te Ms. Or. Quart 631 numarada kayıtlı olan Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme adlı eserin 18. cildinin; dil özellikleri açısından incelemesi, metnin söz varlığının ortaya konulması, tamamının çeviri yazıya aktarılması, gramatikal ve özel adlar dizininin yapılmasıdır.

1.2. Çalışmanın Önemi

Eski Anadolu Türkçesi döneminin ilk eserlerinden olan İskendernâme, dönemin dil hususiyetlerinin incelenmesi açısından önem arz etmektedir. Üzerinde çalıştığımız Arap harfli metnin telif ediliş tarihi 14-15.yüzyıl olduğu düşünülmektedir. Müstensih bu eseri, Hicrî 1197 tarihinde tekrar kaleme aldığını ifade etmektedir. İncelemeye konu olan 18. cilt istinsah edildiği telif eserin dil özelliklerini yansıttmasının yanı sıra yazıldığı dönemin özelliklerini yansıtmaktadır.

Hamzavî'ye ait olan İskendernâmeler çeşitli çalışmalara konu olmuştur. Fakat eserin 18. cildi ilk defa bu çalışmada ele alınmıştır. Yazma eserlerde aynı metin içerisinde birden fazla müstensihin yer alması dil hususiyetleri açısından iki ayrı dil katmanının oluşturduğu herkesce malumdur. Bu durum özellikle eserin imla hususiyetlerinde kendisini göstermektedir. İfade edilen nitelikler sebebiyle İskendernâme'nin 18. cildi çalışılmış diğer ciltlerle karşılaştırıldığında şekil ve ses özellikleri bakımından farklılık gösterir.

1.3. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, daha önce hiçbir akademik çalışmaya konu olmayan Hamzavî tarafından kaleme alınmış Kitab-ı İskender adlı eserin 18. cildinin tamamını çeviri yazıya aktararak dil hususiyetlerinin incelenmesidir. Böylelikle dönemin söz varlığına ilişkin verilere katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu sayede de Türk dilinin tarihî gelişim sürecine ışık tutulacaktır. Ayrıca eserin telif ve istinsah tarihleri farklı olduğu için her iki dönemin dil özellikleri kısmen de olsa tespit edilmeye çalışılacaktır.

1.4. Materyal ve Yöntem

Çalışmamızın ana materyali Hamzavî'nin Berlin Devlet Kütüphanesi ms. or. quart 631 numarada kayıtlı olan Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme adlı eserin 18. cildinin 83 varaktan oluşan metnidir. Aslı Arap harfli olan eserin çeviri yazıya aktarımında transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Arapça ve Farça sözcüklerde aslına uygun bir okuma gerçekleştirilmiştir. Ayrıca metnin dil özellikleri incelenmiş, dönemin söz varlığı üzerinde çalışılmıştır. Dizin bölümünde, gramatikal ve özel adlar dizini yapılmıştır. “Türksözdiz” adlı dizin programı kullanılan metinde birleşik sözcükler, kalıp ifadeler belirtilmiştir. Ayrıca dizin içinde yay ayraç () kullanılarak sözcüklerin tonlu hâlleri de gösterilmektedir.

1.5. İskendernâmelerle İlgili Akademik Çalışmalar

İskendernâme türü ile ilgili ulusal birçok çalışma mevcuttur. Yapılan çalışmaların önemli bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

1.5.1. Doktora Tezleri

İsmail Ünver, 1975 yılında hazırladığı “Türk Edebiyatında Manzum İskendernâmeler” adlı doktora tezi, “Giriş, Manzum İskender Hikâyelerinde İşlenen Konular ve Olaylar, Anadolu Türk Edebiyatında İskender-nâmeler ve Sonuç” bölümünden oluşmaktadır.

Hatice Tören’in 1990 yılında hazırlamış olduğu, “Ali Şîr Nevâyî, Sedd-i İskenderi (Metin-İnceleme-Dizin)” adlı doktora tezi giriş bölümünden başlayarak “Ali Şîr Nevâyî’nin Hayatı, Eserleri, Sanat ve Dil Görüşü, metin bölümünden oluşan Sedd-i İskender bölümü ve Dizin” kısmından oluşmaktadır.

Salih Demirbilek, 2000 yılında hazırlamış olduğu “Ahmedî’nin İskendernâme Adlı Eseri Üzerinde İnceleme (Ses Bilgisi-Şekil Bilgisi-Cümle Bilgisi), Metnin Transkripsiyonu, Sözlük Çalışması” adını taşıyan tezinde “XIV. YY. Türk edebiyatına genel bir bakış ve İskendernâmeler, XIV. YY. Anadolu’da Siyasi Durum, XIV. YY.’da Anadolu’da Türk Edebiyatının Genel Çizgisi, XIV. YY.’da Anadolu’da Yazılan Mesnevîler, İskendernâmeler, İskendernâmelerin Doğuşu, İslam edebiyatında İskendernâme” başlıklarını taşıyan giriş bölümünün ardından birinci bölümde “Ahmedî’nin Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri”, ikinci bölümde “Ahmedî’nin İskendernâmesi”, üçüncü bölüm “Yazım Bilgisi”, dördüncü bölüm “Dil Bilgisi”, beşinci bölüm “İskendernâme” ve altıncı bölümde ise “Sözlük” şeklinde incelemiştir.

İsmail Avcı’nın 2013 yılında hazırlamış olduğu “Türk Edebiyatı’nda İskendernâmeler ve Ahmed-i Rıdvân’ın İskendernâme’si” adını taşıyan doktora tezinin giriş bölümünde “İskender, Zülkarneyn ve İskender-i Zülkarneyn’e Dair, Efsânenin Doğuşu (İskender Anlatılarının Batı’da ve Doğu’daki Serüveni), Türk Edebiyatında İskender Hikâyesi/İskendernâmeler, Türk Dünyasında İskender Konulu Anlatmalar” başlıklarını içermektedir. Tezin devamında ise “Ahmed-i Rıdvân’ın Hayatı ve Eserleri, Ahmed-i Rıdvân’ın İskendernâmesi ve Eserlerin Nüshaları ve Tenkitli Metin” bölümleri mevcuttur.

Murat Altuğ 2014’te yayınlanan “16. Yüzyıla Ait Figani’nin İskendernâmesi Üzerinde Bir Sentaks İncelemesi” adlı basılmamış doktora tezinin giriş bölümünde

“İskender kimdir?, İskendernâmeler, tarih-i İskender, yazarı şeklinde oluşturulmuştur. Diğer bölümler ise sırasıyla cümlelerin ögeleri, kelime grupları, cümle türleri ve hal eklerinin birbirinin yerine kullanılması” biçiminde inşâ edilmiştir.

Bünyamin Ayçiçeği tarafından 2014 yılında hazırlanmış olan “Behiştî Ahmed Sinan’ın (ö. 917/1511-12?) İskender-Nâme’si (İnceleme-Metin)” adlı doktora tezi “Türk Edebiyatı’nda İskender-nâme, İskender-nâme’nin bir tür olarak doğuşu ve gelişmesi, Türk edebiyatında İskender-nâmeler, Behiştî’nin hayatı, eserleri, edebî kişiliği, İskender-nâme incelemesi ve İskender-nâme Metni” bölümlerinden oluşturulmuştur.

1.5.2. Yüksek Lisans Tezleri

Aysun Akyol’un 1990’da Ankara Üniversitesi’nde hazırlamış olduğu “Hamzavî-Kıssa-i İskender Metin Sözlüğü ve Dilbilgisi Özellikleri” yüksek lisans tezi, “Giriş, İnceleme (Metnin Dilbilgisi Özellikleri), Metin, Dizin” bölümleri şeklinde inşâ edilmiştir.

Nesrin Feyzioğlu tarafından Atatürk Üniversitesi 1991 yılında hazırlanan “İskendernâme Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışma da “Manzum ve Mensûr İskender-Nâmeler, Hamzavî ve İskender Nâmesi, İskender Nâme’nin Yapısı Üzerinde Bir İnceleme, İskendernâme’nin Motif Seviyesinde İncelenmesi, Mensûr İskender-Nâme Nüshaları ve Metin” başlıkları incelenmiştir.

Neşe Seçkin, Ankara Üniversitesinde 1991 yılında “Hamzavî Kıssa-i İskender (101a-200b v.) Metin Sözlüğü ve Dilbilgisi Özellikleri” adlı tezde “Giriş, Metnin Dil Bilgisi Özellikleri, Metin, Sözlük, Özel Adlar Dizini” şeklinde meydana getirmiştir.

Abdullah Bağdemir, 1992’de Ankara Üniversitesi’nde hazırlamış olduğu “Kitab-ı İskender 200a-300b (Giriş-Metin-Dizin)” adlı tezinin giriş kısmında “İskender Hikâyesi ve İskender’in Kişiliği, Anadolu’da Yazılmış İskendernâmeler, Kıssa-i İskender ve Yazarı, Kitab-ı İskender, Eserin Yazıldığı Dönem ve Dili” başlıklarına yer vermiştir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ise “Yazılış Özellikleri, Ses Bilgisi, Yapım Bilgisi, Cümleler, Eserin Söz Varlığı, Metin ve Dizinler” kısımları mevcuttur.

Mahir Kalfa, Ankara Üniversitesi 1994 yılında “Kıssa-i İskender 301a-405a (Giriş-Metin-Dizin)” başlıklı yüksek lisans tezinin giriş bölümünde “İskender ve İskender Hikâyeleri, İskender, İskender-nâme, Kitâb-ı İskender, Kitâb-ı İskender’in

Dili” başlıkları incelenmiştir. Tezin diğer kısımlarında ise “Yazılış Özellikleri, Ses Bilgisi, Yapı Bilgisi, Cümle, Farsça Tamlamalar, Arapça Tamlamalar, Eserin Söz Varlığı, Metin ve Dizinler” bölümleri yer alır.

Hüseyin Emektar, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi 2019 yılındaki “Hamzavî’nin İskender-i Zü’l-Karneyn Tevârihi, Berlin Devlet Kütüphanesi MS. OR. QUART 1634, 1B-67A (İnceleme-Metin ve Dizin” adlı yüksek lisans tezinin giriş bölümünde; “İskender-i Zülkarneyn Kimdir?, İskendernâmeler, Türk Edebiyatında İskender Hikâyesi, Arap Edebiyatında İskender Hikâyesi, Fars Edebiyatında İskender Hikâyesi, Hamzavî, Hamzavî’nin İskendernâmesi’den (Kitab-ı İskender)” bahseeder. Çalışmanın ikinci bölümünde “Metin Üzerine Bazı Notlar” başlığında metnin dil incelemesini yapılırken üçüncü bölümde ise ana metne yer verilir. Tezin dördüncü bölümünde ise “Dizinler” kısmı yer alır.

Tansholpan Yessirkirep, 2019 yılında Hacettepe Üniversitesi’de “Haza Kitābu İskender-nāme” adı ile hazırlamış olduğu tezin giriş bölümünde “Metnin Kuruluşu, Dizinin Düzenlenmesi, Nüshanın Tasnifi, Nüshanın Özelliği”ni verirken birinci bölümünde “İskendernâmeler Hakkında” bilgi vermiştir. Söz konusu tezin ikinci bölümünde “Dil İncelemesi” yer alırken diğer bölümlerde ise sırasıyla “Transkripsiyonlu Metin ve Dizin” kısımları yer almaktadır.

Büşra Ejder, Hacettepe Üniversitesinde 2021 yılında yapmış olduğu “Haza Kitābu İskender-nāme [90R-135V](İnceleme-Metin-Dizin)” adlı çalışmanın giriş bölümünde “Metin Transkripte edilmesi, Dizinin Düzenlenmesi, Nüshanın Tasnifi, Nüshanın Özellikleri” şeklinde incelerken tezin devamında “İskendernāme ve Hamzavî, Dil İncelemesi: Söz Yapımı ve Dizin” şeklinde düzenlemiştir.

Elif Nur Ulukan’ın 2022’te Aydın Adnan Menderes Üniversitesi “İskender-nāme Avusturya Ulusal Kütüphanesi 274 (İnceleme-Metin)” adlı yüksek lisans tezi “Giriş (İskender, Zülkarneyn, İskender-i Zülkarneyn, İskender-nāme Türü, Arap Edebiyatında İskender-nāme Türü, Fars Edebiyatında İskender-nāme Türü, Türk Edebiyatında İskender-nāme Türü), İnceleme ve Metin” bölümlerinden meydana gelmektedir.

1.5.3. Ansiklopedi Maddeleri

Mahmut Kaya ve İsmail Ünver'in, TDV İslâm Ansiklopedisi'nde yer alan "İSKENDER" maddelerinde İskender'in hayatından, savaşlarından, maceralarından bahsetmektedir. Ayrıca edebiyat açısından da değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Mustafa Öztürk'ün TDV İslâm Ansiklopedisi'de bulunan "ZÜLKARNEYN" maddesinde, Zülkarneyn'in sözcüğünün nasıl meydana geldiğini ve anlamından bahsetmektedir. Bunların yanı sıra çalışmada Zülkarneyn'in İslâm dünyasındaki yerinden de söz edilmektedir.

İskender Pala, TDV İslâm Ansiklopedisi, "SEDD-İ İSKENDER" maddesinde, Zülkarneyn'in yapmış olduğu yolculuktan bahsetmektedir.

1.5.4. Kitap Bölümleri

Songül Aydın Yağcıoğlu'nun 2019 yılında "Hamzavî'nin İskendernâmesi Üzerine Bazı Tespitler" adlı yazısı *Vakıf İnsan Prof. Dr. Hikmet Özdemir* adlı kitabın bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu yazı, "Giriş, Nüshaların Tanıtımı, Hamzavî'ye Göre İskendernâme'nin Kaynağı, İskendernâme'nin Birinci Cildinin Özeti, İskender'in Bir Tıp Olarak Özellikleri ve Sonuç" başlıklarından meydana gelmektedir.

1.5.5. Makaleler

İskender Pala'nın 1990 yılında *Journal of Turkish Studies* (Türklük Bilgisi Araştırması) dergisinde çıkan "İskender Mi Zülkarneyn Mi?" adlı yazısında, İskender'in batıdaki ve doğudaki öneminden, İskender ve Zülkarneyn arasındaki farktan söz etmektedir. Bu kişilerin aynı kişi olmadıklarından bahseden yazar, "Tarihte İskender" başlığının altında, İskender'in ve Zülkarneyn hayatını anlatır. Buralardan hareketle tarihte birden fazla İskender'in var olduğunu, Büyük İskender'in gerçek Zülkarneyn olamayacağını tespitini yapar. "Tesfirde Zülkarneyn" bölümünde, Zülkarneyn'den söz eder. "Edebiyatta İskender" kısmında, bu türün edebiyatlarda nasıl işlenmiş olduğunu söylerken "Efsânelerde İskender, Folklor ve Destanlarda İskender" bölümlerinde de İskender'in efsanevi yönünden bahsederken destanlardaki yerinden de değinmektedir.

İsmail Ünver'in 1979 yılında Ankara Üniversitesi DTCTF Türkoloji Dergisi'nde "Ahmed Rıdvan'ın İskender-nâmesindeki Osmanlı Tarihi (Nusretnâme-i Osmân) Bölümü" adlı makalesinde Ahmed-i Rıdvan hakkında bilgiler vermektedir. Yazının

devamında eserden söz eden yazar, eserin tıpkı basımına da çalışmanın sonuna eklemiştir.

İsmail Ünver'in bir başka çalışması olan "Ahmedî'nin İskender-nâmesi'ndeki Mevlid Bölümü" 1977'de Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten'de yayımlanmıştır. Bu akademik çalışmada mevlid ve İskendernâme hakkında bilgi veren Ünver, yazının devamında "Mevlid Bölümünün İskender-nâmedeki Yeri, Mevlidin Yazıldığı Zaman ve Yer, Vesîletü'n-necâtla Karşılaştırma, Ahmedî'deki Ayrılıklar" başlıkları altında görüşlerini sunmaktadır.

Bünyamin Ayçiçeği tarafından 2013 yılında hazırlanan "Ahmedî (815/1412-13) ile Behiştî (917/1511-12?)'nin İskender-nâme'lerinin Şekil ve Muhteva Bakımından Karşılaştırılması" adlı makele Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi'de yayımlanmıştır. Oldukça hacimli olan çalışma "Türk Edebiyatında İskender-nâme Geleneği, Ahmedî'nin (815/1412-13) Hayatı ve İskender-nâmesi, Behiştî Ahmed Sinan'ın (917/1511-12?) Hayatı ve İskender-nâmesi, İki Eserin Karşılaştırması, Şekil ve Tertip Hususiyetlerinin Karşılaştırılması, Muhteva Hususiyetlerinin Karşılaştırılması, Mekân, İnanç, Dil, Sanat, Üslupla İlgili Hususlar, Savaş Sahneleri, Ahmedî'de Tarih Bölümü, Sosyal Eleştiri, Devlet Düzeni ve Danışarak İş Yapma, Nasihatler, Eğlence Hayatı" bölümlerinde konuya ayrıntılı bir şekilde değinmektedir.

İsmail Avcı'nın 2019 yılında hazırlamış olduğu "Hamzavî'nin İskendernâme'sinde Bir Nûh Kıssası" adlı makale Yeni Türkiye dergisinde yayımlanmıştır. Çalışma "Giriş, Hamzavî ve İskendernâmesi Üzerine, İskendernâmedeki Nûh Kıssası, Nûh'un Soyu, Doğumu ve Yetiştirilmesi, Evliliği ve Çocukları, Peygamberliği ve Tebliğ Görevi, Tufandan Önce: Ağaç Dikilmesi ve Gemi Yapılması, Tufan Hadisesi, Tufandan Sonra: Cüdde Dağı ve Aşure Yemeği, Nûh'un Mülkünü Oğullarına Taksimi ve Ölümü ve Sonuç" bölümlerinden oluşan makale oldukça ilgi çekicidir.

Sibel Kocaer'in 2021 yılında Mukaddime dergisinde yayınlanan "İskender'i Kandıran Şeytan Hikâyeleri ve İskendernâme Literatürü" adlı yazı, "Giriş, İskender'i Kandıran Şeytan Hikâyeleri, İki Kardeş, İki İskendernâme, İki Farklı İskender Portresi, Farklı Dillerde Biçimlenen İskender Hikâyeleri, Sonuç" başlıklarından oluşmaktadır.

1.6. İskendernâme Türünde Yazılan Eserler

Kaynaklarda yer alan “İskender-i Zülkarneyn, İskender-i Kebîr, İskender-i Ekber, İskender-i Himyerî, İskender-i Makedonî, İskender-i Yunanî, İskender-i Rumî” ve Kur’ân-ı Kerîm’de (el-Kehf 18/83-99) Zülkarneyn olarak yer alan kişinin İskender olduğu düşünülmektedir. Bu tarihî kişi ya da kişiler maceraları ve yaşamlarındaki ortak motifler bakımından aralarında benzerlik gösterirler. İskender, dinler tarihi, tefsir, edebiyat ve tasavvuf gibi eski kültürün neredeyse bütün alanlarına giren, tarihî ve efsanevi bir şahsiyettir. Kur’ân’da geçen kıssalardan hareketle peygamber olup olmadığı tam olarak anlaşılamamaktadır. Zaman zaman Yunan (Makedon) tarihinde adı geçen Büyük İskender’le (Alexander The Great) de karıştırılan ve bu isimlerin birleşmesiyle oluşmuş âb-ı hayatı arayan efsanevi bir kişidir (Demirbilek, 2000; Ünver, 2000; Tökel, 1998).

Batı dünyasında bahsedilen Büyük İskender, MÖ 356’da Makedonya’daki Pella kasabasında Makedonyalı II. Filip ile (Philippos) Epiros Prensesi Olympias’ın oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Asıl adı Alexandros’tur. Birçok özel hoca tarafından yetiştirilmiş ayrıca Aristo’dan da farklı alanlarda dersler almıştır. Babasının bir suikastte öldürülmesinin sonucunda kral ilân edilmiştir (Kaya, 2000).

Doğuda sözü geçen Zülkarneyn’in hikâyesi ise Kehf suresinde “Yeryüzünde iktidar sahibi olmuş, kendisine Allah tarafında yardım gönderilmiştir. Batı istikametine ilerleyerek okyanus kenarında bir kavme rastladığı ve onlara iyi muamelede bulunduğunu bildiren Zülkarneyn’in ikinci yolculuğu ev ve giysiden habersiz bir toplumla karşılaştığı doğu istikametinde olur. Daha sonraki istikamet ise güneyden kuzeye olup Azerbeycan dolaylarında Ye’cüc ve Me’cüc üzerine sed yaptırmasıyla sonuçlanır.” şeklinde meal edilir (Pala, 1990). Ayrıca Taberi Tarihi’nde bu durum şöyle aktarılır: “Bu Zulkarneyn (İskender için) Allahü Teala’nın Kur’ân-ı Kerîm 'de (Kehf suresi, 83. ayette) andığı kişi değildir. Bunun adı İskender'di. Ye'cüc ve Me'cüc'e set çekmişti. Bu, Hazret-i Musa'dan sonraydı. Bunun adı Zülkarneyn-i Askar (Küçük Zülkarneyn) derler. Bu, bir adil melik ve Allah'ı tek tanıyan kamil bir kimseydi. Dünyayı adalet ile yönetmişti. Bütün padişahları kendisine boyun eğdirmiş, itaat ettirmişti.” (Taberi, (?): I/450). İfade edildiği üzere bu iki şahıs birbirinden çok farklı kişilerdir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere tarihte bu iki şahsiyetin birleşiminden meydana gelen efsâneî karakterin hayatı ve maceraları birçok edip tarafından kaleme alınmıştır. Zamanla bir tür hâline gelen “İskenderâme” pek çok ulusun edebiyatında önemli yer tutmaktadır. Sadece bu türde yazılan eserlerde değil şiir alanında yazılmış birçok beyitte İskender/İskendernâme etkisi görülmektedir:

Dergeh-i kadrine bin Dârâ vü İskender gedâ
Hırmen-i lûtufunadır fağfûr u hâkân hûşe-çîn
Fuzulî

Var fenâ deştin temâşâ açup ‘ibret gözün
Nice İskender türâp olmuş nice Dârâ yatur
Rahmî

Sikender gibi tâlib feth-i heft-iklîme ikbâli
Süleymân gibi gâlib rûzigâr hükm ü fernânı
Nefî

1.6.1. Arap Edebiyatında İskendernâmeler

Kıssahânlar tarafından okunan anonim eserlerden biri “Sîretü’l-İskender”dir. Mensur olarak ele alınan bu eser, Arap edebiyatında İskender konusunu işler (Avcı, 2013).

“Bu eserlerden biri, iki cilt hâlinde Süleymaniye Ktp. Ayasofya 3003 ve 3004’te bulunmaktadır. Eserin meçhul toplayıcısı İskender hakkındaki rivayetleri başta Ka’b el-Ahbâr olmak üzere Ebû Abdullâh el-Ahbârî, Ebu’l-Hasan el-Bekrî, Vehb b. Münebbih gibi isimlere isnat eder. Bazen de isim zikretmeden “kâle’r-râvî” demekle yetinir. Bu bilgiler doğrultusunda eserin, farklı hikâyelerin bir araya gelerek oluşturulduğu söylenebilir. Kitabın muhtevası İskender’in fetihleri, savaşları, maceraları, olağanüstü ölümsüzlük suyunu aramaya gidişi ve ölümüdür. Bu eserin daha sonra yazılan mensur Türkçe İskender kıssalarına kaynaklık ettiği kuvvetle muhtemeldir” (Avcı, 2013).

İskendernâme konusu “Sîretü’l-İskender” gibi mensur eserlerin yanı sıra tefsir ve tarih kitaplarında da yer alır. Adının Kur’ân-ı Kerîm’de geçmiş olması Arapların İslâmiyetten önceki zamanlarda da Zülkarneyn hakkında rivayetleri bildiğini göstermektedir. Konuyla ilgili ayetlerin tefsirinde Beyzâvî, Fahreddin er-Râzî ve Âlûsî gibi isimler Zülkarneyn’in İran ve Rum meliki olduğunu belirtirler. Hatta Ebû İshak es-Sûrî tarafından hazırlanan Kıssatü’l-İskender adlı mensur eser, Araplar arasında

anlatılan bir halk hikâyesinden doğmuştur. Aynı hikâye, Sâsânîler döneminde bir İranlı veya Farsça bilen bir Süryânî tarafından Yunancadan Orta Farsçaya (Pehlevîce), oradan Arapçaya, Arapçadan da yeni Farsçaya çevrilmiştir. Günümüze kadar gelen bu çeviri baştan ve sondan eksiktir (Ünver, 2000).

1.6.2. Fars Edebiyatında İskendernâmeler

İranlı şair ve hikâyeciler tarafında mensur ve manzum şekilde kaleme alınan İskendernâme efsaneleri şekil ve hitap edilen kesime göre iki gruba ayrılmaktadır. Mesnevi tarzında kaleme alınan grup saray halkı ve eğitim görmüş kişiler içindir. Sıradan halk için yazılan eserler şiir hâlinde yazılmaktadır (Ünver, 2000).

İskendernâme ilk olarak Firdevsî tarafından *Şehnâme* adlı eserinde 2500 beyitlik bir bölüm olarak yazılmıştır. *İkbalnâme* ve *Şerefname* adlarıyla eseri müstakil bir mesnevi şeklinde ele alan ilk kişi Gencelî Nizâmî'dir (Avcı, 2013). Bu isimler dışında kaynaklarda yer alan Emir Hüsrev-i Dihlevî'nin Âyine-i İskenderiye'si, Abdurrahman-ı Camî'nin Hiredname-i İskenderî'si, Nevidî Şirazî'nin Âyine-i İskenderî'si, Bedreddin Keşmirî'nin İskendernâme'si, Hasan Bey İtâbî'nin Sikendernâme'si ve henüz bulunamayan Rai Hidâyetullah'ın İskendernâme'si vd. gibi edipler ve eserleri mevcuttur.

1.6.3. Türk Edebiyatında İskendernâmeler

İskendernâme türü, İran ve Arap Edebiyatından Türk Edebiyatına geçmiştir. Bu tür, mensur ve manzum şekilde kaleme alınmıştır. Türk Edebiyatında yer alan İskendernâmeler ve yazarları aşağıda yer almaktadır:

1. Ahmedî'nin *İskendernâme*'si,
2. Hamzavî'nin *İskendernâme*'si,
3. Ahmed-i Rıdvân'ın *İskendernâme*'si,
4. Ali Şîr Nevâyî'nin *Sedd-i İskenderî*'si,
5. Behistî Sinan'ın *İskendernâme*'si,
6. Ebû Hasan Turtusî'nin *İskendernâme*'si,
7. Karamanlı Figânî'nin *İskendernâme*'si,
8. Lâmi'î Çelebi'nin *Hirednâme*'si,
9. Mütercimi Meçhul Mensur *İskendernâme*

Bu İskendernâmelerden biri mensur, diğeri mensur-maznum geri kalanlar ise manzum olarak yazılmıştır. Karamanlı Figânî ve Lâmi'î Çelebi'nin *Hirednâme*'si mevcut değildir. (Avcı, 2013). Gönül Ayan, *Lâmi'î Çelebi'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri* adlı makalesinde *Hirednâme*'den bahsederken Kâtip Çelebi'den aktardığı şekliyle Seyhî-i Germiyânî'nin (Kirmânî) *İskendernâme* adıyla tercüme ettiğini ve Yıldırım Bâyezîd'in oğlu Sultan Mehmed'e sunduğunu söyler (Ayan, 1994). Türk edebiyatı açısından önem arz eden İskendernâmeler ve yazarlarından şu şekilde bahsedilir:

Ahmedî (1334-35/1413), 14. yüzyılın Anadolu Türkçesi Edebiyatı'nın en büyük şairlerinden biridir (Banarlı, 1998). Asıl adı Tâceddin İbrahim şairin kaynaklara göre Germiyanlı ya da Sivaslı olduğu bilinmektedir (Kut, 1989). Ahmedî yazmış olduğu bütün eserleri Türkçe kaleme almıştır. 8000 beyitten fazla olan hacimli bir dîvânının yanı sıra İskendernâme, Cemşîd ü Hurşîd gibi eserleri mevcuttur. Şairin yazmış olduğu eser, Türk edebiyatında yazılmış ilk İskendernâme türüne örnektir (Banarlı, 1998). Germiyanlı Ahmedî tarafından bazı değişiklikler ve eklemelerle yeniden yazılan İskendernâme Makedonyalı Filipin oğlu İskender'in efsânevi hayatı, düşünceleri, aşkları ve fetihlerini anlatan bu arada devrinin çeşitli ilimleri hakkında ansiklopedik bilgiler veren büyük bir mesnevidir (Kavruk, 2016). Bu eseri değerli kılan bir diğer özellik ise ilk manzum Osmanlı tarihi ve ilk mevlidi bünyesinde barındırmasıdır. Mevlit, Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-necât*'ından önce yazılmıştır. İskendernâme'nin aruz kalıbı fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün'dür. 1470 yılına kadar metine çeşitli eklemeler yapan şair eserini Yıldırım Bâyezîd'in oğlu Emir Süleyman Çelebi'ye şunmuştur 17 destandan meydana gelen eser, genel olarak 8250 beyitten oluşmaktadır. Eserin beyit sayısı nüshalarına göre farklılık göstermektedir. Kendinden önce yazılmış diğer İskendernâmelerden esinlenerek yazılan eser, kendinden sonraki metinlere de kaynaklık etmektedir (Avcı, 2013).

Hamzavî'nin eserine tezin ilerleyen kısmında ayrıntılı olarak değinilecektir.

II. Bâyezîd'e 1500 yılında Ahmed-i Rıdvan'ın yazmış olduğu ilk mesnevidir. İki nüshası mevcuttur. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbında yazılan eser 8304 beyitten oluşur. Ahmedî'yi örnek alan şairin mesnevisini mukaddime, 17 destan ve hatime bölümleri olmak üzere toplamda 19 bölüm şeklinde inşa edilmiştir (Avcı, 2013).

Ali Şîr Nevâî'nin *Sedd-i İskender* adlı mesnevisi 89 bölüm ve 7214 beyitten oluşmaktadır. Aruzun fe'ûlün fe'ûlün fe'ûlün fe'ûl kalıbı ile yazılan bu eser şairin

hamsesinin son bölümünü oluşturur. Bu mesnevi Büyük İskender'in hayatını ve maceralarını anlatan bir İskendernâme türüdür. Şairin bu mesnevisi içinde geçen savaşlar ve kahramanlar Türk savaşları ve kahramanları şeklinde tasvir edilmiştir. Böylelikle Nevâî'nin milli çizgileri ve Kutadgu Bilig de yer alan düşünce sisteminin yanı sıra ideal devlet anlayışı da bu eser üzerinde kendini göstermektedir (Avcı, 2013; Banarlı, 1998).

Yukarıda yer alan bütün İskendernâmelerden Bünyamin Ayçiçeği ve İsmail Avcı hazırlamış oldukları doktora tezlerinde bahsetmektedir. Ayrıca birçoğu müstakil olarak da incelenmiştir.

1.6.3.1. Hazâ İskender-i Zü'l-Karneyn-nâme Hakkında Genel Bilgiler

Çalışmanın ana kaynağı Hamzavî'nin 24 ciltlik İskendernâmesi'nin Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. Or. Quart. 631 numarada kayıtlı bulunan 18. cildidir. Nazım-nesir karışık yazılan bu eser Büyük İskender'in maceralarını anlatır.

1.6.3.1.1. Nüshanın Özellikleri

Üzerinde çalışma yapılan eser Berlin Devlet Kütüphanesi'nde bulunmuştur. 83 varaktan oluşan bu yazma, Arap harfleriyle kaleme alınmıştır. Bazı kelimeler dışında metin harekesizdir. İlk varağının eksik olduğu tespit edilmiş olan el yazması metin 2. varaktan başlamaktadır. Eserin 2. varaktan başladığı müstensihin sayfaları belirtmek için kullanmış olduğu Arap rakamlarından anlaşılmaktadır.

Yazma nüshanın sayfalarında müstensihe ait numaralandırmalar mevcut olup daha sonradan da eklenen Latin harfli numaralandırmalar da vardır. Eserde bulunan Arap rakamlarının 51. varaktan sonraki varaklara verilmemiştir. Yazma eserin, iki müstensih tarafından kaleme alındığı düşünülmektedir.

Eserin bazı sayfalarının kenarlarında da satırlar bulunmaktadır. Metinde geçen nazm, nesr, râvî eydür, râvî kavlince gibi kelimeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Yazma eserde ilk müstensih sadece bazı Arapça kelimeleri harekeli olarak göstermiştir. İkinci müstensih ise hem Arapça kelimelere hem de bazı Türkçe kelimelere hareke koyma gereği duymuştur.

Metin genel olarak harekesiz bir metindir. Genellikle 15 satır olarak tertip edilen yazma eserin kimi sayfalarında satır numaraları 15'ten az olurken kimi yerlerde de 15'i geçmektedir. Eserde bazı kelimelerin üzeri çizilmiştir. Bunların müstensih

tarafından cümleden çıkarılmış olan kelimeler olduğu bağlamın akışından anlaşılmaktadır. Eserin, başında, ortasında ve sonunda varak eksiklikleri vardır. Bu eksiklikler bağlamdan anlaşılmaktadır.

1.6.3.1.2. Yazıcı Kaydı

Yazmanın ilk sayfalarında eserin cilt numarası “18. cilt İskender” şeklinde belirtilmektedir. Müstensih, “Bende-i Biristânî Ahmed Aga İbn’ül-hac Alî Efendi” olarak kaydedilmiştir. Eserin bitiriliş tarihinin ardından diğer sayfada “Hazâ İskender-i Zü’l-Karneyn-nâme” adına yer verilmiştir. Aynı sayfada tekrar tarih yazılmış ve müstensih “Ahmed Aga” olduğu tekrarlanmıştır. Ayrıca “haberî 18” ifadesinin de yazıldığı görülür. Müstensih yazma esere, Arap sayılarıyla 2’den başlayarak 51’e kadar varak numarası vermiştir. 51’den sonra varak numarası verilmemiştir.

Yukarıda adı geçen kişilerin eserin müstensihi olduğu düşünülmektedir. Çünkü metin içerisinde müellifin mahlası yer almaktadır. Bu yazma, iki müstensih tarafından kaleme alınmıştır. Fakat bu şahısların kim olduğu bilinmemektedir.

1.6.3.1.3. Yazılış Tarihi

Yazma eserin ilk sayfalarında yer alan müstensih tarafından yazılmış olduğu düşünülen “sene 1197 Muharrem fi 22 temmed” şeklinde bir ifadeye rastlanır. Buradan anlaşılabacağı üzere incelenen el yazması eser, Hicrî 1197 yılında Muharrem ayının 22’sinde tamamlanmıştır.

Belirtilen bu tarihin esas alınmasıyla eserin, Milâdî 28 Aralık 1782 tarihinde tamamlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Eser, katalogda her ne kadar 17. yüzyıl olarak kayda geçirilmiş olsa da müstensih kaydından hareketle bu tarihlendirmenin yanlış olduğu, metnin 18. yüzyılın sonlarında tamamlanmış olduğu görülür.

1.6.3.1.4. Müellif

İncelenen eserin kapak sayfalarında müellife ait kayıtlara rastlanılmamıştır. 2a’dan başlayan metnin nazım kısmında müellifin baş harflerinin geçtiği tespit edilmiştir:

“bir dahı cümle taşı şöyle ki var
uşbu elmās dedigüm yunar ey yār

ķamu şaşı ol yunar ķarşun anı
gör ne ķudret gösterüpdür ol ğanī

ķudreti varlığına bī-iştibāh
muħaddiştātuñdur ħadisi uş güvāh

yérde gökde iş éden ol durur
ol durur kim ķamuları ol öldürür

her işi Ħaķdur taşarruf eyleyen
kāfir ola daķı dürlü söyleyen

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

hı mīm ü zı vāv u yı diñle bugün”

Ayrıca metnin devamında Latin rakamlarıyla belirtilmiş olan 25b’de yer alan nazım içerisinde yine müellifin ismine rastlanılır.

“...

Ey ħoca saķın dest-i cihānuñ sillesinden
Bes kendüzni özine urup ħaķķ nażar eyler

Ġaflet-i meyle mest olan Ġrbil ħaber almaz
Ġaflet kişiyi āķir görü ger eyler

Söz çok burada söylersem defter şıgmaz

Ħamzavī burada sözni muħtaşar eyler

Sözile saña keşf eder uş sırrımızı

Şanma ki sāhin-ı kısım içinde hüner eyler”

Yukarıda yer alan nazım kısımlarından anlaşıldığı üzere yazmanın yazarı Hamzavî'dir. Hamzavî, Türk edebiyatında ilk İskender-nâme müellifi olarak kabul edilen Ahmedî'nin kardeşidir (Ayçiçeği, 2014). Banarlı, şairliğinin yanı sıra hattat ve ressam olan Ahmedî'nin Hamzavî adında şair ve tarihçi olan bir kardeşinden söz etmektedir (1998).

Filiz Kılıç'ın(2010) hazırlamış olduğu *Meşâ'irü's-Şu'arâ İnceleme, Tenkitli Metin, C. I* adlı doktora tezinin “Ahmedî” maddesinde Hamzavî'den şöyle söz edilir: Karındaşı Hamzavî ile iki birâderdür ve her biri zamanlarında sahib-i fazl u hünerdür. Hamzavî Hamza kıssasın yigirmi dört cild üzre cem' idüp ol tarkip ile mahlasın Hamzavî düp ba'dehü Kıssa-ı İskender'i yigirmi dört cild üzre terkib itmişdür. Ayrıca Kâtip Çelebi, Keşfü'z-zünûn'da yer alan “Kıssa-i İskender” adlı bölümde Hamzavî ve eserleri hakkında şu şekilde bahseder: “*Bu hikâyeyi Hamzavî denen bir adam derlemiştir, bu eser yirmi dört cildir, bu zat Hamza'nın hikâyesini de yaklaşık olarak bu kadar cilt içinde derlemiştir, bundan dolayı Hamzavî diye ünlü olmuştur. Bu eserlerin ikiside Türkçedir. Kıssacı vaizler arasında elden ele dolaşmaktadır.*”(2017:III).

Aşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Şu'arâ* adlı eserinde, Âli'nin, *Künhü'l-Ahbâr*'ında, Mehmet Tahir'in, *Osmanlı Müellifleri*'nde, Franz Babinger'in, *Die Geshichtschreiber der Osmanen Unt Ihre Werke* adlı eserinde, Tunca Kortantamer'in, *Leben Und Weltbild des Altosmanischen Dichters Ahmedi Unter Besonderer Berücksichtigung Seinen Divans* adlı eserlerin yanı sıra Tarama Sözlüğü'nün birinci cildinde de Hamzavî'den bahsedilmektedir. Bu kaynaklardan öğrenildiği üzere Hamzavî'nin iki eseri vardır: Hamza-nâme ve 24 ciltten oluşan İskendernâme'dir. Edip, Hamza-nâme adlı eserinden dolayı bu mahlası almıştır.

Hamzavî'nin İskender'i konu aldığı mesnevisi, Kıssa-i İskender yahut Kitâb-ı İskender şeklinde adlandırılır. Yazarın bu eseri diğer İskendernâme örneklerine göre daha hacimlidir. 24 ciltten oluşan eserin bütün ciltleri ortalama 300 varaktır. Toplamda 7000 varak üstünde bir sayıya sahip olduğu ilgili çalışmalarda görülür (Avcı, 2013).

Hamzavî'nin İskendernâmesi üzerine yapılan dokuz yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Bunlardan beşi aynı nüsha üzerinde yapılan çalışmalardır. Ejder (2021) ve Yessirkep eserin 14. cildini çalışmıştır. Emektar (2019) 17. cildinin bir kısmını tez haline getirmiştir. Ulukan (2022) ise Avusturya Ulusal Kütüphanesi'nde yer alan metni yüksek lisans tezi olarak çalışmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda yurt içi ve yurt dışı birçok eseri olan Hamzavî'nin İskendernâme'si üzerine hazırlanan doktora tezi tespit edilememiştir.

2. METİN İNCELEMESİ

Bu bölümde metindeki imla ve dil özelliklerinin yanında söz varlığına da yer verilmiştir.

2.1. İmla Özellikleri

Türk dili zaman içerisinde siyasi, toplumsal, dinî, coğrafi ve ticari toplumsal faaliyetlere bağlı olarak gelişim göstermiştir. Bu sebeple Türk dilinin tarihî gelişimi, sürerliğe bağlı olarak bir önceki dönemle iç içelik arz eder. Zira toplumun kolektif bilincinde meydana gelen değişiklikler dil üzerinde zamanla kalıcılık kazanmaktadır. Yazma eserin istinsah tarihi 18. yüzyılın sonlarına doğru uzanmaktadır. Türk dilinin, eserin yazıldığı dönem itibari ile imlada, Klasik Osmanlı Türkçesine bağlı olması beklenirken Eski Anadolu Türkçesi yazı geleneğinin izlerini taşıdığı tespit edilmiştir.

İncelenen eserde farklı imla gelenekleri mevcuttur. Bahsi geçen imla özellikleri şu şekildedir:

Osmanlı Türkçesi İmla Geleneği;

- Sözcüklerdeki bütün ünlülerin yazılmaması
- ñ sesinin ك ile yazılması (aduñ-052b/8 ادك)
- Kalın ünlülü sözcüklerde ص kullanılması (şağlıkı-045b/7 صاغلغی)
- چ (ç) ve پ (p) harflerinin kullanılması (açık-3a/6 اچق)
- Vav elif yazılması
- Tenvin kullanılması

Eski Anadolu Türkçesi İmla Geleneği;

- Sözcüklerdeki bütün ünlülerin gösterilmesi (tanışaşan-3b/3 طانشه صان)
- ñ sesinin ك ile yazılması (kuvañdı-038b/11 قوانكدی)
- Kalın ünlülü kelimerde س harfinin kullanılması (sac- 011a/5 ساج)
- p ve ç ünsüzlerinin ب (b) ve ج (c) şeklinde yazılması (“üç” sözcüğü “üc” 053a/8 اوچ; “pınar” için ise “bınar” 076b/12 بكار)
- Bazı eklerin tabandan ayrı olarak yazılması(gireler-034b/13 كره لر).

Yukarıda belirtilen imla özellikleri dışında metinde bulunan farklı imlalar ayrıca metin içinden alınan en az iki örnekle gösterilmiştir.

Genel olarak harekesiz bir yazıya sahip olan eserin imlası, 36. varaktan itibaren değişmektedir. Bu farklılık müstensih değişikliğine işaret eder. İlk müstensih daha çok

Arapça kelimelerde hareke kullanırken diğer müstensih bazı Türkçe kelimelerin karışmaması için de ayrıca hareke kullanmıştır. Okuma ve inceleme esnasında bu kullanımlara dikkat edilmiştir.

2.1.1. Ünlülerin Yazım Özellikleri

2.1.1.1. /e/ Ünlüsü

Metin içinde genel olarak bir harekelendirme mevcut olmadığı için kapalı /e/ ünlüsünün yazımı sözcük başında ای sözcük ortasında ise ى biçiminde bulunmaktadır. Metin okunurken müstensihin imlasına dikkat edilmiş, metin bütünlüğünün sağlanması amacıyla tek tip ifade kullanılmıştır. Kapalı e şeklinde okunan sözcükler “Dizin”de /è/ ile gösterilmektedir. Bu sözcükler dışında kalanlar ise açık e ile belirtilmektedir.

010a/2 éy ای ~ 041b/11 éy ای

044b/15 *dād u sitād édelüm* ~ 030a/6 *āheng étdiler* اتدلر

4a/10 *élçi* ایلچی ~ 011a/14 *él* ایل ~ 032a/5 *él* ال

Kapalı e hususunda metin içerisinde yer alan farklılıklar müstensihlerin imla konusundaki farklı tercihlerini ayrıca göstermektedir. İlk müstensih belirli kelimeler dışında açık e taraftarıyken diğer müstensih kapalı e’yi daha fazla kullanmıştır.

Metin oluşturulurken imlada birlik sağlanması amacıyla dönemin dil hususiyetleri göz önünde bulundurularak okuma gerçekleştirilmiştir.

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

2.1.2.1. /b/, /p/ Ünsüzleri

Metin içerisinde yer alan sözcüklerin ب ve پ li kullanımı mevcuttur. Türkiye Türkçesinde yer alan bazı sözcüklerin yazımında پ yerine ب tercih edilmektedir. Ayrıca bazı eklerde de bu kullanım mevcuttur.

076b/15 *pınar* (بكار)

8a/9 *bişmemiş* (بيشمه مش)

020b/5 *çağırup* (چاغرب)

018b/7 *barmağ* (برمق)

2.1.2.2. /c/, /ç/ Ünsüzleri

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde yer alan چ ve ج harfleri birbirleri yerine sıklıkla kullanılmaktadır. Bu durum metin içerisinde de tespit edilmiştir.

031b/14 üç ~ 053a/8 üç اوج

072a/9 ağaç ~ 076b/14 ağaç اغچ

059b/9 saç ~ 075b/5 saç صاچ

2.1.2.3. /d/, /t/ Ünsüzleri

Bu ünsüzler (ت, د) Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde birbirlerinin yerini tutmaktadır. İncelenen metin içerisinde iki kullanıma örnek teşkil eden kelimeler mevcuttur.

047a/15 dörd ~ 6a/3 dört درت

075b/12 dil ~ 060b/2 dilini طیلنی

Sözcük başı /t-/, kalın sıradan ünlülerde kendini korumaktadır.

053b/9 tıydı طودی

024a/13 toköz biñ طقز بك

031b/8 toğru طغرو

İnce sıradan ünlülerde sözcük başı /t-/ yerine /d-/ kullanılmaktadır.

022a/2 demür دمور

010a/10 deñizdi دكزدی

031a/7 dirildi درلدى

Bazı kalın sıradan sözcüklerde ise ط yerine ت kullanıldığı görülmektedir.

020a/3 atdı اتدی

014a/10 atıldı اتلمش

034b/1 yatdı یاتدی

2.1.2.4. /k/, /g/ Ünsüzleri

Metin içerisinde ince ünlüler ile yazılmış sözcüklerde /k/ ve /g/ ünsüzleri ك ile gösterilmektedir. Kalın ünlülü sözcüklerde ise ق ve غ kullanılmaktadır. Bir sözcüğün hem ق ile hem de غ ile yazımı mevcuttur.

073b/14 *ıragmış* اراغمش ~ 019b/11 *ıraq* اراق

045b/6 *aglıǵı* اغلىقى ~ 045b/5 *aqıǵı* اقلغى

2.1.2.5. /h/ Ünsüzü

Metin içinde yer alan aynı sözcüklerde hem ح hem de خ harfleri kullanılmaktadır. Bu kullanım müstensih değişikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca Türkçe kökenli kelimelerde ق /k/ yerine خ /h/ kullanımı oldukça yaygındır. Sözcüğün iki harfle yazılmış örnekleri metin içerisinde mevcuttur.

068a/1 *Hızırmiş* حضرمش ~ 015a/10 *Hızır* خضر

033a/5 *yoḡsa* نقسه ~ 050b/11 *yoḡsa* نخسه

021a/15 *oḡ* اوق ~ 061a/8 *oḡla* اوخله

2.1.2.6. /ñ/ Ünsüzü

En eski yazılı metinlerden itibaren takip edilebilen ñ sesi her dönemde farklı harfler(işaretler) ile belirtmiştir. Köktürk metinlerinde /H/, Uygur metinlerinde n+g= ng, Arap harfli Karahanlı metinlerinde ise Uygur imla geleneğine uygun olarak nun (ن) ve kef (ك) birleşmesinde ك şeklinde ifade edilmiştir. Eski Anadolu Türkçesinin ilk yıllarında da ك kullanım mevcut iken 13. yüzyıldan itibaren öncelikle kef (ك) daha sonrasında ise kef üzerine üç nokta (كٓ) konularak yazılmıştır (Akar, 2018).

İncelenen metin üzerinde /ñ/ sesi için çoğunlukla kef(ك) şeklinin kullanıldığı, nun (ن) ve kef(ك) birleşiminden oluşan (كٓ) kullanımı bir iki örnekte mevcuttur. Ayrıca kef üzerine üç nokta (كٓ) şeklinde yazılmış sözcüğe metin içerisinde tespit edilememiştir.

020b/11 *yaña* كا

043a/2 *süñü* سكو

038b/11 *kuvañdı* قوانكىدى

2.1.2.7. /s/ Ünsüzü

Metin içerisinde aynı kelimenin hem sin (س) hem de sad (ص) ile yazıldığı görülür. Ayrıca Eski Anadolu Türkçesi yazı özelliği olarak kalın sıradan kelimelerde sin (س) kullanılmıştır.

035b/4 *suçını* سوچکی ~ 043a/11 *şuçın* صوچن

019a/8 *sūrnā* سورنا ~ 037a/3 *şūrnā* صورنا

051a/1 *sevdüğüm* سودکم ~ 077b/8 *şever* صور

2.2. Dil Hususiyetleri

Batı Türkçesinin yazı dili 13. yüzyıldan itibaren Eski Anadolu Türkçesi ile başlamaktadır. Bu dönem, 13 ve 15. yüzyıllar arasında Oğuzların kendi ağız özelliklerinin etrafında oluşturulan yazı dilidir (Türk vd., 2016). Devamında ise Osmanlıca ve günümüz Türkçesi kendini göstermektedir.

Çalışmaya konu olan yazma eser Berlin Devlet Kütüphanesi'nde Doğu Yazmaları Bölümünde 17. yüzyıl Osmanlıca eserleri arasında kataloglanmıştır. Eser, verilen bu tarih ile Klasik Osmanlıcaya mensup bir metin olarak ifade edilebilir. Fakat yazma eserin bu döneme ait olmadığı, belirtilen tarihin, müstensih tarafından istinsah ediliş tarihi olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumu destekleyen metin içindeki veriler şunlardır:

- 18. yüzyıldan itibaren Türk dili metinlerinde kullanımı azalan /ñ/ incelenen metinde işlektir.
- *-IsAr* gelecek zaman eki metin içinde mevcuttur.
- Metin içerisinde şimdiki zaman anlatılarının yer yer geniş zaman ekiyle karşılandığı görülür.
- İsim bildirme eki işlevinde kullanılan *durur* eki metin içinde varlığını korur.
- Teklik birinci şahıs eklerinde v'li biçimleri bulunur.
- Osmanlı Türkçesinde çok sık kullanılmayan *-UbAn* zarf fiil eki metin içerisinde kullanılmıştır.
- Çokluk birinci şahıs eki *-k*'nin yanında *-vUz* biçimide kullanılır.

2.2.1. Ses Özellikleri

2.2.1.1. Ünlü Düzleşmesi

2.2.1.1.1. -Ur Geniş Zaman Eki

Bu ek EAT’de daima -Ur biçimindedir. Metin içerisinde ise dar-düz ve dar-yuvarlak şekilleri de mevcuttur.

011b/7 *bilür*; 058b/15 *bilir*

079a/ *ıtır*; 057b/3 *ıtar*

064a/13 *biter*

2.2.1.1.2. -sUn Emir Kipinin Üçüncü Teklik Çekimi

Bu ek EAT’de yuvarlak ünlülü kullanılırken metin içinde düz hallerine de rastlanır.

070b/9 *érsin*; 018a/6 *érsün*

082a/11 *şalsın*

017a/9 *ceng kılsun*

2.2.1.1.3. +sUz İsimden İsim Yapım Eki

Yuvarlak biçimde kullanılan ekin, düz biçimide vardır.

067a/7 *anasuz*

046a/13 *sezāsız*

014a/12 *şeksiz*

2.2.1.1.4. -U Zarf Fiil Eki

Yuvarlak şekilde kullanılan bu zarf fiil ekinin metin içinde düz örneklerine de rastlanır.

035b/4 *alıvéreyüm*

067a/1 *bulvérdüm*

8b/11 *koşuvéreyüm*

2.2.1.1.5. -(y)UbAn Zarf Fiil Eki

Bu zarf fiil eki metinde çok işlek biçimde kullanılmıştır. -IbAn biçiminde tek bir örnek bulunur.

023b/2 *şād olıban*

038b/3 *oturuban*

022b/8 *gelüben*

2.2.1.2. Ünlü Yuvarlaklaşması

2.2.1.2.1. +İlk İsimden İsim Yapım Eki

036b/9 *çoqlıgından*; 034b/7 *çoqluğ*

022b/12 *dirlik*; 026b/10 *dirlügi*

048b/5 *kullığa*; 7b/6 *kulluğ*

2.2.1.2.2. +I Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Eki

Bahsi geçen ekin yuvarlak biçimleri de metin içinde işlek biçimde kullanılmıştır.

036b/14 *taşı* ; 10b/8 *taşı*

039b/3 *segü*

030b/8 *‘ivažu*

2.2.1.3. Ses Düşmesi

Türkçede orta hece vurgusuz olduğu için sözcük ortasındaki vokaller düşmektedir (Timurtaş, 2012).

028b/14 *oğul* اوغل; 028b/15 *oğula* اوغوله

045a/5 *ağzı* اغزی

8a/9 *bağrı* بغری

2.2.1.4. Ötümlüleşme

Kelime sonunda bulunan p, ç, t, k ünsüzlerinin ünlü ile başlayan bir ek alması sonucunda p>b, k>g, ç>c, t>d, k>ğ dönüşme hadisesidir. Metin içerisinde sıklıkla karşılaşılan bu durum “Dizin” bölümünde de kelimenin ötümsüz hâli ile yazılmış, ötümlü biçimi yay ayrıç () içinde verilmiştir. Kalın sıradan sözcüklerde /t/ yazımı, yazı geleneği ile ilgilidir.

045b/5 *aqlıgı* آقلىغى

062a/14 *eteginde* اتكنده

010b/12 *eydür* ادر

2.2.1.5. Sızıcılışma

Süreksiz bir ünsüzün sürekli, sızıcı ya da akıcı bir ünsüzün sızıcı bir ünsüze dönüşmesi olayıdır (Küçük, 2013). Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde de sıklıkla karşımıza çıkan bu durum incelenen metinde de ses hadisesinin daha çok /k/ sesiyle

bulunan örnekleri mevcuttur. Bu olay daha çok Erken Azerbaycan Türkçesinde görülmektedir (Şahin, 2018).

050b/11 *yoḥsa* ; 033a/5 *yoḥsa*

061a/8 *oḥ* ; 021a/15 *oḥ*

036b/9 *korḥam* ; 8a/6 *korḥ-*

2.2.1.6. Geçişme

Kalıplaşmış bir şekilde birlikte kullanılan sözcüklerin ilk sözcüğün ünlüyle bitip ardından yine ünlüyle başlayan bir sözcük gelmesi durumunda birleşme hadisesi gerçekleşir (Şahin, 2018). İncelenen metinde de bu birleşme aşağıdaki örnekler ile gösterilmektedir.

064a/12 *n'éder*

071a/3 *n'oldı*

026a/2 *kendözi*

2.2.2. Şekil Özellikleri

Bu bölümde metin içerisinde yer alan dönem özelliği dışında kullanılmış yapıların tespiti üzerinde durulmaktadır.

2.2.2.1. Geniş Zaman Çekimi

Üzerinde çalışma yapılan eser genel hatlarıyla Eski Anadolu Türkçesi özelliği taşısa da geniş zaman çekimlerinde Eski Türkçenin izleri ayrıca görülmektedir. Bu kullanımlar şu şekildedir:

2.2.2.1.1. -r men, -Ar men, -Ur men Geniş Zaman Birinci Teklik Çekimi

079b/10 *ayırur men*

068b/1 *buyurur men*

059a/10 *gider men*

2.2.2.1.2. -r sen, -Ar sen, -Ur sen Geniş Zamanın İkinci Teklik Çekimi

023b/8 *şükr éder señ*

7b/12 *yol vérür señ*

012a/6 *dér señ*

2.2.2.1.3. -r siz, -Ar siz, -Ur siz Geniş Zamanın İkinci Çokluk Çekimi

048b/14 *bilür siz*

048b/15 *ıapar siz*

048b/15 *kılur siz*

2.3. Söz Varlığı

Söz varlığı, dilin zamanla sözcük ve sözcük gruplarında oluşan dil katmanlarıdır (Akar, 2018). Eski Anadolu Türkçesi söz varlığı bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Birçok kalıplaşmış ifade ve birleşik sözcük yapının kullanımı dönem eserlerinde de görülmektedir. Bu başlık altında yazmada bulunan kalıplaşmış sözcük grupları belirtilmektedir. Dönemin söz varlığının günümüz Türkçesinde bile tesirini sürdürdüğünü görmek mümkündür. Ayrıca metin içerisindeki eskicil sözcükler de azımsanmayacak kadar çoktur. Bu kullanımların, metnin anlatım tekniğini daha güçlü kıldığı aşikârdır.

2.3.1. Kalıplaşmış Sözcük Grupları

2.3.1.1. Deyimler

alup şat-: Alışveriş yapmak.

bâzâr ederken kimi **alup şatarken** kimi 071b/10

barmağ ağza al-: Şaşırmak, hayret etmek.

anı göricek **barmağ ağzına alup** hayrân olup tırdı 018b/7

barmağ ağzına şal-: Şaşırmak, hayret etmek.

barmağ ağzına şalup hayrân olup tırdı 019a/11

boy boyla-: Neslin devamı için dilekte bulunmak.

hem seni ol **boyuma boylayayum** 7b/9

cân u ciger tağla-: İçi yanmak.

ölüm hasretinden **cân u ciger tağladı** 048a/3

eli bağılu dili tağılu: Saygı gösterme.

heft kişver-i düşmen hemişe **eli bağılu dili tağılu** siyâsetüne tırsun 043a/6

göz kamaş-: Hayran bırakmak.

şöyle görenün taş u kaş şu⁶ lesinden **gözleri kamaşur** 050b/3

göz ayırımı: Görüş alanı içinde.

otururken göz ayrımı yerde bir **od** gördiler birbiriyle tanışup ol **oda** girdiler
073b/13

haddin aş-: Sınırını aşmak, aşırı olmak.

postın aldılar velî ‘aşr olunca ol cânevarları eyle kırdılar kim haddin aşdı
072b/2

Hak gelüp bātıl git-: Doğru yoldan sapmamak.

niye geldüğün bildürmek için **Hak gelüp bātıl gitdi** dēyüp söyledi, gitdi 051b/4

hāy hāy ağla-: Hüngür hüngür ağlamak.

ah édüp édüp yaqasın yırttı. Baş açup **hāy hāy ağladı** 050b/15

kaş karārı: Göz kararı.

şāh daḥı cânevarı **kaş karārınca** kovdı 073a/7

kefen boynuna sal-: Başına geleceği her şeyi kabul etmek.

andan Aḥşār baş açup **kefen boynuna şalup** siyāsete tūrup İskender Şāh’dan
suçın diledi 033b/13

kilimin şuya şal-: Oluruna bırakmak.

budurur ol **kilimin şalan şuya** 067b/2

kulağına gūş-vār kıl-: Kulağına küpe etmek, söz dinlemek.

şāh daḥı Hızır Peygamber naṣīḥatın cān **kulağına gūş-vār kılup** gitti 015b/14

kulağına koy-: Dinlemek, önemsemek.

İskender kim olduğun dēyü gördiler. **Kulağına koymadı** 036b/11

şuy yēle git-: Boşa gitmek.

nām u nāmus **şuy yēle gitmesün** 033a/9

şuya şal-: Boşuna harcamak.

eylüg eyle sen **şuya şal** yētmez ol 030b/10

uṣuñı baṣuñā dēr-: Aklını başına almak.

ey Aḥşār **uṣuñı baṣuñā dēr** 033a/1

yaķasın yırt-: Yakasını yırtmak.

ah     p     p **yaķasın yırt  ** 050b/15

y r yarıl  m  ş y re ge -: Arananın bir t rl   bulunamaması.

burc u b r  ları **y r yarıl  m  ş y re ge m    ** 9b/12

yok dan var eyle-: Yoktan yaratmak.

ol sekiz bi     lemi **yok dan var eyledi** 049a/11

2.3.1.2.  kilemeler

 a an  a ak: Ka ar ka maz, ka arak.

ol baticak   lsım  alıbı da ı g r   d n  p ol     du ı  apudan ** a an  a ak** i er   gitdi 056a/6

 a an  a an: ka arak.

iki   hs v r bir  arafda ** a an  a an** yigirmi d rt m  l min releyin  er  flerle ceng     p gel  r 075a/2

 a  esen: Sa  ve sa lam bir  ekilde.

t   olasın m  lkin i re ** a  esen** 035b/7

2.3.2. Eskicil S zc  kler

alda-: Bu s zc    n k  k   *al* isminden gelmektedir. Tarama s zl    nde al i in “hile, d zen” ifadesi kullanılmı tır (YTS, 2018). S zc  k DLT’de de “hile, aldatma” anlamında ge mektedir (DLT, 2018). Metin i erisinde de aynı anlamda kullanıldı ı g r  lmektedir. (ET al(hile) al+ta=alda-) aldatmak.

H  le birle   skender beglerin g      l     p **aldadılar** 039a/12

bu : DLT’de mu  olan kelime “bela, sıkıntı” anlamı ta ır (DLT, 2018). Tarama S zl    ’nde *bu * s zc     “felaket, sıkıntı, gam” gibi anlamlara gelmektedir (YTS, 2018). Metinde yer alan bu s zc  k de “sıkıntı, gam” anlamlamında kullanılmı tır. (ET mu >bu )

bu  gelicek cenk g n  nde bu ba a 017a/15

g r  l  : DLT’de k r  l  g “g zel” (DLT, 2018) anlamında kullanılan s zc  k

EAT'nin etkisiyle sonunda bulunan g sesi düşmüştür. Metin bağlamında da sözcük aynı anlamda kullanılmıştır. (körk+lüg>körklüg>körklü>görklü)

ki **görklü** nesnedür agāhlara 028a/6

kaçan: Bu sözcük DLT'de “ne zaman; eğer, ne zaman ki” anlamında geçmektedir(DLT, 2018). İncelenen metinde “ne zaman” anlamında kullanılmaktadır.

neşr rāwī kavlince **kaçan** kim şabāh érdi 031a/11

kağı-: DLT'de “öfkelenmek, kızmak”(DLT, 2018) anlamında kullanılan sözcük incelenen metin içinde de aynı anlam ile kullanılmaktadır.

sihirle kime **kağısalar** bular 011a/12

kanda: DLT'de sözcük için “nerede” anlamı verilmektedir(DLT, 2018). Metin bağlamında da aynı anlam ile ifade edilir. (ET қа+n+da)

İrakdan, yakından ādemi **kanda** gerekse iledürler 011b/8

kanı: (ET қанғı>kanı) hani.

ya **kanı** kanda gidüpdür ölen bu melik-i mekîn 019b/5

kara baş: DLT bu sözcük için “erkek ya da dişi köle” anlamını kullanmaktadır(DLT, 2018). Sözcük metin bağlamında da “cariye, köle” anlamına gelir.

Ey cānlar! Sizler ‘ayş kılūñ biz bendeler varup **Qartaş** Ancaş’uñ māl u gencin kılın ve **kara başın** götürelüm dēyüp gitdiler 039a/11

okı-: DLT'de “çağırarak”(DLT, 2018) anlamı verilen kelime metin içerisinde sadece bir yerde bu anlam ile kullanılmaktadır.

andan recīm oğlanı şehirden taşra götürüp bir ağaç dibine götürüp ol şeytān kendü zürriyātın bir da‘vet **okıyup** ol ağaç ardına cem‘ kıldı 52a/13

ög: DLT'de “akıl, fetanet, iz'an” olarak anlamlandırılan sözcük, Tarama Sözlüğünde de “akıl, hatır, zihin” olarak verilmektedir (DLT, 2018; YTS, 2018). Metin bağlamında da yukarıda verilen anlamlarla aynıdır.

ögümle bildüm ki İskender sözüme inanmadı 065b/7

sin: EUTS'de “mezar, vücut, uzun” anlamları verilen sözcük metin içinde mezar anlamında kullanılmaktadır.

sin kazup hıce taşu düzüp târîh yazup defn kılup gitdiler 027a/6

süñü: DLT’de “mızrak, kargı” anlamındadır. (DLT, 2018). Bu sözcük Tarama Sözlüğü’nde “süngü, kargı, mızrak” olarak ifade edilmektedir. (YTS, 2018). Metin bağlamında da verilen anlamlarda kullanılmıştır.

ol yañadan Qartaş qarındaşı Qaytaş ardından dañı Ğazanferi göricek simurgleyin èrüp **süñü** şınup Qımıtaş neferine şaңcup at önüne şaldı 043a/2

süñük: DLT’de “kemik” (DLT, 2018) olarak anlamlandırılan sözcük EUTS’de süngük “kemik” (EUTS, 2015) şeklindedir. Metin içinde de aynı anlamda kullanılmıştır.

Gördüm ki şağ **süñügüm** qalmamış 061/10

taşra: (ET taş (dış)+ra (yön eki) kalıplaşarak= taşra) dışarı.

Rusilerden delim serverler depeleyüp cenk erini sürüp qal’adan **taşra** dökdiler 021b/12

terkin: Tarama Sözlüğü’nde ur- fiiliyle birlikte “terk etmek, vazgeçmek” anlamında verilmektedir (YTS, 2018). Metin içerisinde de ur- fiili ile birlikte kullanılan sözcük yukarıda belirtilen anlam ile aynıdır.

bunlar şāhları yoluna tırup cān bāş **terkin urup** kılıç urdılar 035b/5

üküş: DLT’de “çok” anlamına gelmektedir (DLT, 2018). Metin bağlamında da aynı anlamda kullanılmaktadır.

üküş begler édiler bunuñla zār ü nizār 014a/9

yağı: ET’de de “düşman” anlamında olan sözcük DLT aynı anlamda geçmektedir.

hay ne müşkil **yağıdur** uş bu ölüm 029b/1

yazu: EUTS’de yazı “ova, düzlük yer”, DLT’de yazı “açık arazi, açıklık, ova” şeklinde anlamlandırılan sözcük metin bağlamında da belirtilen anlamları ifade etmektedir.

eri boy boy yörüyüp ol şāhrāya ve **yazuları** èrüp arayup tırdılar. 074b/13

yükün-: TS’de “önüde eğilmek, diz çökmek, baş eğmek” anlamını taşımaktadır (TS, 2019).

Andan Şemāyil cihān ser ü hırāmān kadın hamide kılp Şāh'a **yükündi**. 028a/

3. METİN

[2A]

(1) bir dağı cümle taşı şöyle ki var \ uşbu elmās dēdigüm yunar ey yār (2) kamu taşı ol yunar qarşun anı \ gör ne kudret gösterüpdür ol ġanī (3) kudreti varlığına bī- iştibāh \ muḥaddiṣātuñdur ḥadīṣi uş ġüvāh (4) yēde gökde iş ēden oldurur \ oldurur kim kamuları ol oldurur (5) her işi Ḥaḳdur taşarruf eyleyen \ kāfir ola dağı dürlü söyleyen (6) fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün \ hı mīm ü zı vāv u yı diñle bugün (7) **neşr** rāwī kavlince 'Irāķī yāķut-ı aḥmeri kim açdı. Dili kuvvet (8) dutdı yine varup te'eddübile ol çāha nazar ḳodı. Biraz tırdı yine gelüp (9) eydür: Yā Zü'l-ḳarneyn bu çāh içinde görünen şüret gerçi kim ġayet (10) ḥüb görünür velī başı başındaki külāhı baña beñzer dēdi. Andan (11) Şāhla vezīrler eyitdiler: Ne 'acebdür kim bencileyin 'aḳl şaşuran (12) şüret saña beñzer dēdi. Andan 'Irāķī eydür: İnanmazsañuz (13) çāha bir kişi dağı baḳsun. 'Irāķī şöyle dēcek Eflāṭün (14) dağı gelüp çāha bakdı. Bir zammān tırdı. Andan baş ḳaldurup (15) eydür: Yā Zü'l-ḳarneyn 'Irāķī dēdüġileyin bu çāh içinde görünen

[2B]

(1) şüret baķan kişinüñ şüretidür. Görünen velī ġayet ḥüb (2) görünür. Baña dağı görünen benüm şüretümdür hemān dēdi. Restatālīs (3) dağı gelüp baḳdı. Ol dağı kendü şüretün gördi velī (4) ġayet ḥüb İskender Şāh dağı baḳdı. Hemān kendü şekin (5) gördi. Andan eytdiler: Ne 'acebdür kim bu çāha baķan (6) kendü şüretin şöyle ḥüb görür dēdiler. Andan Eflāṭün eydür: (7) Bu çāh içinde ġayet muşaffā şu vardır. Baķan kendü şüretin (8) şöyle ḥüb görür. Sokrāt eydür: Çāh dibinde āyine mişāl muşayḳal (9) taş vardır. Anuñçün baķan şüretin ḥüb görür. Buḳrāt eydür: (10) Çāh içinde cādū vardır. Görünen oldur. Andan Restatālīs eydür: (11) Yā Zü'l-ḳarneyn Bābillüdürlər bir tāyife vardır. 'İlim-i kāhin anlaruñ 'ilmidür. (12) Buncalayın ısız yerlerde bunuñ gibi çāhlar içinde olurlar (13) ve hem bunuñ gibi çāha çāh-ı bābil dērlər. Bu çāh-ı bābilde ḥaṭalu (14) işler çok olur. Gürḥad kimi Hint diyārında ejderhā depelemege (15) giderken buncalayın bir çāha dağı uğradı ve ḳodı 'Irāķī

[3A]

(1) taş biraġup 'avret olup yine er oldı yētdi bu dağı (2) ancılayın bir çāhdur. İçinde Bābillüler vardır. Her kim bu çāha (3) baḳsa şüretün kendüzüne şöyle ḥüb gösterürler. Şaşar düşer (4) maḳşüdları bu kim kimse gelüp bu çāha baḳmaya dēdi.

Restatālīs (5) şöyle dèyicek şāhla vezīrlər ol sözi qabūl kıldılar. (6) Andan Şāh eydür: Ey hākīmler! Bu çāhı şöyle açık qoyalum gidelüm (7) mi? dèdi. Hākīm eydür: Ey Şāh-ı Cihān! Şimdi bu çāhuñ (8) ağızını başurayduq. Qorqaruz. Bunlarıdan bize bir ziyān ère (9) velī burada bir iş vardır. Bu çāhuñ kenārında bir taş dikelüm. (10) Tārīh yazalum. Bildirelüm. Bu çāha bilmeden gelüp kimse bakmasun. (11) Bī-hūş olup çāha düşmesün dèdi. Bu söz üzre çāh kenārında (12) bir taş diküp tārīh yazup qazdılar. Kimseye andan ziyān èrmesün (13) dèyü. **Naẓm-ı muqaffā** görürmisin ki neler var cihān içinde ey cān (14) kimisi şöyle ma‘īn kimisi şöyle nihān \ kimide çāhla Bābil dèdi bilenler anı (15) kimine sihr-i güvāhın dèdiler añla ‘ayān \ neler düzedür neler yaradur gör ol qādir

[3B]

(1) neler yazar ve bozar ol ġanī Sübhān \ ne kim dilerse yaradur ne kim dilerse èder (2) ne iş kim ola anuñ bu hüküm ü bu fermān \ şerīk yok ki bunu düzme bozma diye anı (3) vezīr yok ki anuñla işinde tanışaşan \ dilerse qatreyi dürr èder nihāyetsiz (4) dilerse qatre kılar bahri bir dem içre hemān \ her işde qādir ve muṭlaq yine ol durur olduran (5) qadim ü evvel ü āhīr ‘azīm ulu sulṭān \ ne ‘aql erişür anuñ ‘ilmine ne ḡiss-i ḡayāl (6) ne fikr èrer ne taşavvūr bu ḡikmetine ey ḡān \ hemīn kendü bilür cümle ‘ilm ü ḡikmetini (7) ‘alīmdür ve hākīm ü ḡabīr ve hem yezdān \ ey niceler dèdi bildüm velī bilmez hiç (8) nedür ol zat-ı şübūt yaqānadur raḡmān **neṣr** rāvī kavlince Şāh-ı cihān (9) çāh-ı bābil üzre taş diküp tārīh yazup gitdi. Leşkere gelüp yetdi. (10) Yarındası güc kırup gitdi. On dört gün yörüyüp bir ‘acāyib (11) ulu ṭaqa èrdiler. Şāh buyurdi, qondılar. Andan şāh ol ṭağı şordi. (12) Ṭaṭānūş Ğūrī eydür: Ey Şāh-ı Cihān! Urus Ṭağlarıdur. (13) Rus diyārınuñ serḡaddüne èrdük dèdi. Andan Şāh eydür: Ey vezīrlər! (14) Dèyüñ imdi tedbīr kıluñ Rus Ḥazere nice yaraq kılmak gerekdür (15) dèdi. Andan Eflātūn eydür: Yā Zū’l-qarneyn bu dört yüz kırk dört

[4A]

(1) ehl-i ḡikmet vezīrūñ kim vardır. Cümlesi cihānuñ qānūnlarıdur (2) velī qamusundan Qaytaş Yunanī leşker ‘ilmin yigrek bilur. Qaytaş (3) ne dèrse şöyle kılalum dèdi. Andan Şāh Qaytaş’a eydür: Ey server-i (4) Yunan! Rus’a nice girmek gerekdür kim leşker zaḡmet görmeye dèdi. (5) Andan Qaytaş daḡı ‘izzetle eydür: Ey Şāh-ı Cihān! Şimdi bize (6) geregi budur kim Rus Şāhı Qıslān’uñ kıızı bizümle biledür. Nāme (7) yazalum ol kıızı dīvden nice qurtardüğümüzı beyān (8) kılalum. Anı bilüp

‘izzet kılup atasına getürdügümüzü bildürelüm. (9) Kızile nâme gönderelüm ve hem birkaç iş görmiş serverleri (10) elçi şüret bile қоşalum. Varsun Rus’uñ evvel yolların (11) görsün. Andan Kıslān’a varsun. Senden selām vërsün. (12) Yol dilesün. Deşt-i Kıfçak diyārına gitmege yol vëürse (13) hoş vërmeyüp serkeşlik kılursa varanlarımız gele gördüğün (14) haber vëre bize dağı aña göre yaraқ kılavuz. Haқ Te‘ālī rāst (15) getürürse Rus’a girevüz dëdi. Qaytaş şöyle dëcek şāhla

[4B]

(1) selātin serverler ol sözi begenüp Qaytaş’ı taḥsīnlediler. (2) Andan şāh buyurdi Kıslān Şāh-ı Rus’a nâme yazdılar. Qāşıdlığa (3) Behrüz vezīri lāyık gördiler Andan Behrüz’a serverlerden (4) Trabzon Gürci yoldaş қоşdular ve bir dağı yine serverlerden (5) Şīr-Efgen Ğūrī ğulām şeklinde düzdiler. Maқşūd (6) bu kim Kıslān Rusī kakıp qāşıdları dutarsa yāḥūt (7) depelerse Şīr-efgen ğulām şeklinde kırtıla gele. Haber kıla bes (8) bu yaraқ olıcaқ andan İskender Şāh ‘Irāķī birle tırup selātinler (9) katından gidüp Rüstem kıızı Ya‘ti ḥelālī Şemāyil (10) Bānū serā-perdesine gelüp Şemāyil Bānū birle ‘izzetleşüp oturdi. (11) ‘Irāķī dağı qarşu tırdı andan şāh eydür: Ey Şemāyil! (12) Bānū Kıslān Şāh kıızı sultān Bānū’yı getür. Atasına (13) gönderelüm. Birkaç naşīhat vërelüm dëdi. Şemāyil dağı (14) sultānı Şāh naazarına getürdi. Andan Şāh eydür: Ey (15) Bānū! Seni atana gönderem. Hür çık, benden aña selām ve iştiyāқ

[5A]

(1) ét. Andan senüñle qaldıgımız eylūgi ḥaber vër. Ol dağı bizümle yamanlıқ (2) kılmasun. Bize yol vërsün, diyārından geçelüm. Tā kim eylūgimize (3) eylūk ‘ivaż ola dëdi. **Naẓm** eylūge eylūk gerek durur ey cān (4) kim ‘ivaż yërine gele hem canān \ er olan eylūk nedür bilse gerek (5) yërine eylūk ‘ivaż kılsa gerek \ ol kışı kim nedür eylūk bilmeye (6) şöyle bil kimseden eylūk bulmaya \ eylūk eyle eylūk eyle ey paşā (7) tā kim eylūk yük getürmeye başa \ başga yük gelmesün dëriseñ yëre (8) vër şalāvat ‘aşkla peygāmbere **neṣr** Taberiye qavlince Şāh-ı cihān (9) Kıslān Şāh kıızına şöyle dëyiceк kıız dağı baş қoyup tırdı. (10) Andan şāh buyurdi. Oğı Qaşferān Şāh’ı getürdiler. Üç (11) yaşına érmişdi velī qadd ü qāmeti on bësh yaşında oğlanca (12) olmışdı. Şāh oğlını görcek қul şandı. Kim der-ağuş kıla. (13) Qaşferān dağı atası öñinde baş қodı, gelüp dizi üzre (14) oturdi. Şāh şandı kim Qaşferān dizin ḥired kıldı. Şāh (15) oğlını ol қuvvetde görcek ne қopacağın bildi buğur şāh

[5B]

(1) buyurdi. Onar on ikişer yaşında birkaç gulām-ı peççeler getürdiler. (2) Oğlı birle güreşdürdi. Kaşferān kimin başup kiminüñ (3) kolun, kiminüñ budun şıdı. Şāh anı görüp, Kaşferān'ana du'ā kılup (4) turup gitdi. Bārgāhına gelüp Behrüz vezīri, Trabzonī Şīr- (5) efgendi, Kışlān kızını gönderdi. Kışlān'a gitdiler. Şāh dağı (6) güç kılup gelince gitdi. Ol taraftan kâşıdlar yedi gün yürüyüp (7) bir şa' b kal' aya irdiler. Kal' a kütvālī Ser-tāk Rusī dağı (8) varanları görüp, soruşup bildi. Kındurup, yedürüp, içürüp (9) kulağuz koşup, Kışlān Şāh'a gönderdi. Yedi gün yürüyüp (10) Kışlān Şāh tahtgāhı Şehr-i Haşşa irdiler. Bir cāygāhda (11) konup Kışlān'a haber gönderdiler. Ol cānibden dağı Kışlān Şāh (12) Rusī dağı felek nekbetinden, rüzgār şiddetinden, düşmen hücumetinden (13) gāfil ' ömrüne devletine gırıra olup **naẓm** (14) ' ayş ederken Kışlān tahtında hoş \ nüş ederken hem şarābı nüşa nüş (15) cām-ı ruhsat eline almışken \ taht-ı fırsat üzre naṭṭ salmışken

[6A]

(1) ruḥḥ oyına sürmüşiken fīl ü at \ tutmuşiken 'ārīye ruḥḥ iki kat (2) şāha ferzīn bend bend olmuşiken \ her piyāde iç eve tolmüşiken (3) şāh ruḥḥlar şalmışiken dört yaña \ cemşid ol oyına kalmışiken toña (4) manşubile haşmını ütmişken \ şāh şöyle māt evin tutmuşiken (5) Rum Şāh'ı dağı sürdi ańsuzın \ fīl ü atın naṭṭ Rus'a ańsuzın (6) diñle imdi nice oyunlar olısar \ oyun içre kim kimi māt kılısar (7) **neşr** rāvī kavlince Kışlān'a haber irdi kim İskender Rumī diyārunuñ (8) serḥaddine irdi. Dīv ve hem dīv kapan kızuñı dīvden (9) kırtarup, dīvi depeleyüp kızuñı saña elçilige gönderdi. Ne buyurursın (10) dediler. Kışlān bu haberi eşidüp vehim alup cānu başına (11) şıçradı. Ğazaba gelüp mest ejderhāleyin görünüp, sevinüp, bebr ü (12) pelenk gibi añırup birkaç kez yerinden turup yine oturdı. Andan (13) baş şalup eydür: İskender kimdür kim gele, baña danışmadan diyāruma (14) gire dēyüp bir zamān fikre varup tırdı. Andan eydür: Çerüm (15) çok diyārum şarup derbendleri bağlayup turayum dedi.

[6B]

(1) **naẓm** beg olursa şāh Sikender gibi şāh \ cem' olup gelürse ḥayli sipāh (2) elüm içre başmayısar bir kadem \ başarişe kılayum 'ömrin kem (3) kim ola İskender ü Sikenderus \ kim benümle eyleye söz sebūs (4) Çin ve Māçin ve Hıttā genç-i sened \ Maşrık ve Mağrib Süveydānile Hind (5) cem' olursa buñlaruñ hep leşkeri \ Rüstem olursa irāde serveri (6) Rus eline kimsesin bağıdırmıyım \ uşbu resme lāf uruben

Qıslān (7) diñle imdi neydi serdür ol zamān \ **neşr** rāvī eydür: Qıslān Şāh diyārınıñ (8) şarplığına ğirre olup Rus Hazer çerisine haber kıldı. Andan (9) Ancaş Şāh'ı Qartas'a haber gönderdi. Ardınca Çerkes diyārınıñ (10) meliklerine Saşur Çerkes, Ğugur Çerkes, Aqşur Çipur (11) Çerkes'e nāme gönderdi. Ardınca Alaman diyārınıñ meliki Qıtmiran'a (12) haber gönderdi. Andan Ās meligi Aşşaran'a nāme gönderdi. (13) Nāmede dēdi kim İskender diyāruma yörüdi. Gelüñ cevāb vèrelüm. (14) Rus diyārına girmege kımayalum. Eger girerse ne sizleri (15) kıor ne bizleri dēdi. Qıslān bu kıaydı görüp andan

[7A]

(1) eydür: Varuñ kızumla İskender elçisin getürüñ dēdi. Vardılar. (2) Behrüz Vezīri, Trabzonı, Şīr-efgendi, Qıslān tahtuña (3) hāy Şehr-i Haşşa getürdiler. Qıslān kıızını atası sarāyına (4) gönderüp kıaşıdları Qıslān'a getürdiler. Şīr-efgend ğulām (5) şeklinde kıapuda kıulaķ oldu tırdı. Behrüzla Trabzon (6) Qıslān Şāh kıatına girdiler. Qıslān'ı gördiler. Nite otuz sekiz (7) arş kıadd var. Bir 'acāyib kıışmınan kıarīf-i murassa' taht (8) üzre oturmuş. Behrüzla Trabzon ol la' īni görcek baş (9) urup, kıarşu tırup İskender Şāh nāmesin şundılar. Qıslān'ıñ (10) daķı vezīri gelüp nāme alup, okıyup Qıslān'a beyān ētdiler. Ne dēdiler (11) **nazm** böyle yazmış nāmesinde şehriyār \ ki evvel nāme be-nām-ı Kırd-ġār (12) şānī ' ālem-i kıadīm-i lem-yezel \ kim vèrüpdür baña bu mülki ezel (13) hem adum bil şāhı Sikenderdür be-nām \ kim niçe şāhlar baña oldılar ğulām (14) hıkmüm ērer şarka ġarba hem yemīn \ kıabzam içredür temām-ı rüy-ı zemīn (15) uşbu resme ' izzile ey Qıslān \ saña benden çok selām olsun ' ayān

[7B]

(1) sizleri cānile sevdük bilesiz \ sizde bize şöyle sevgü kıılasız (2) seveni sevmek gerek ey Qıslān \ şāh-rāh içre şöyledür kıānūn hemān (3) dīv elinden kıızñı alınca biz \ hāy ne başlar oynadıķ ġer bilesiz (4) çünkü aladıķ kıız senüñdüġin yāķın \ şoruban bileceġüz anda yāķın (5) ' izzet ētdük senden ötrü kıızuña \ hırmət ētdük yemden biz tozuña (6) bes gerek kim şimdi sende tırsın \ kıuluña kıulluķ çekerek buyurasın (7) kıarşu gelüp ' izzet ēdeler baña \ nitekim ben görmeden ētdüm saña (8) bākī ġöresin bir ' izzet kıılasın \ Haķ tanıkdur birine beg bulasın (9) iķlīmüñi mālilla toylayayum \ hem seni ol boyuma boylayayum (10) iķlīmüñe māluluña ey Qıslān \ tākımız yokdur bilur ol müste' ān (11) Rus ēline yolumuz düşdi nāġāh \ kim ġeçevüz Deşt ēline biz ey şāh (12) lütf ēdübeñ yol vèrürseñ ġeçevüz \ hem senüñile yiyevüz içevüz (13) devletüñ varsa

tutasın bu sözi \ hem sevesin ve sevündürüp bizi (14) yok eger kımazlanursan geçmege \ Rus elinüñ şularını içmege (15) şöyle bilkim kaçkıdırsın señ beni \ kaçıkacak bil ki n'eder men seni

[8A]

(1) gelmemek kâr aındum ey Kıslân \ çünkü geldüm ben de şimdi ben 'ayân (2) geçmeyince kımazum ben bu yolu \ bilki öcümnden yıkıla Rusuñ eli (3) anca teng Vallahâr derbend geçmişüm \ ey nice iklim ve kişver açmışum (4) Hâk Te'âlî izinle Rusî dahı \ açam ve girem geçem ben ey saḥî (5) ki saḥın yoksa iş ederüm saña \ gör eşidenler anı qalurlar toña (6) evvel âḥir bu durur ve sözüm 'ayân \ gâfil olma benden kork ey Kıslân (7) **neşr** râvî qavlince Kıslân mezhep-i millet bilür kimseye tâ'at (8) kıllur kişi degüldi. Tabınca yëyüp düşmemiş rûzgâr şiddetinden (9) bağıri bişmemiş başına belâ Rusî üşmemiş idi. (10) İskender nâmesinden ol ḥaberleri eşidcek şöyle kaçıkı kim (11) yıldırım gibi şakıdı. Buyurdi. Ol bed-ahter İskender nâmesin (12) yırtıdılar. İskender'üñ kaçıkıdları Behrüz vezîri ve Trabzon'ı (13) depeledüler velî Şîr-efgend gulâm şeklinde tururken ḥaberi (14) tıyup, kaçup İskender Şâh'a gitdi. Andan Kıslân (15) turup, iç sarâyına girüp oturdi. Andan kız dahı gelüp

[8B]

(1) atasınuñ öninde baş kıdı. Karşusına oturdi. Kıslân (2) dahı kızına ser gidişatin şordı. Kız dahı dîv kendüyi niçe (3) kapadıḡun, yedi yıl yalnuz bir kaçrda kaldıḡun, İskender (4) Şâh gelüp dîvi ne vechle depeledüḡün 'izzet kıllup (5) kendüyi getürdüḡin ḥaber vërdi. Âḥirinde atan eyliğümüze (6) eylik 'ivâz kılsun dedî, dëyüp İskender Şâh'a du'â (7) kıldı. Kıslân kıızı İskender'e du'â kıldıḡın eşidicek (8) kaçıkıdı. Kaşkıldı kim kızını depeleye kıomadılar. Andan kıızı (9) atasına kîn dutup eydür: Bu bed-ahter İskender'üñ iḥsânuñ (10) bilmedi. Ben bileyüm. Baş ele alup yine İskender'e (11) koşuvëreyüm. Kaşıkıdları öldüḡin ḥaber kılayum dëyüp (12) birkaç ḥaşem ü ḥâdem birle el bir edüp, kendüyi er şeklinde düzüp, (13) at sürüp nihân gitdiler. Yarındası Kıslân Rusî kıızı (14) gitdüḡin eşidüp birkaç ḥâs kıullarla Aḡrâsî Rusî'yi (15) kıızı ardınca gönderdi. Anlar gelür bu taraıdan Şîr-efgen

[9A]

(1) gulâm şüret kaçup şâha ḥabere giderken yolda Ruslar (2) dutdılar. Aḡaç şararken Kıslân kıızı dahı sura êrdi. (3) Rusîleri kırdı. Şîr-efgend'i kıurtardı. Buñ deminde (4) ol servere dermân êrdi. **Nazm** buñ deminde ḥoşdurur ey Şehriyâr (5)

‘ādeminde hoşdurur ey Şehriyār \ ‘ācize ərme meded şöyleki var (6) zi-sa‘ ādetlü kişi kim ərşe \ fursat da düşmanıçün duruşa (7) bencileyin eşde bulunan kişi \ şöyle bil kim Hızır’uñ ol durur işi (8) cehdün ol olsun senüñ dağı \ ey cān ya ceza yardım edesin her zamān (9) buñ deminde tā ki hem saña dağı \ Hızır yardımcı bulına ey ahī (10) neşr rāvi kavlince Sevtāt Bānū Şīr-efgend’i kırtarup, (11) at silāh vērüp, önine şalup İskender Şāh’a gitdiler. Tā kim (12) Qal‘a-yı Kāküle ərdirler. Kütvāli Sertāqa Rusī İskender (13) haberin eşideli qal‘a derbendin beklerdi. Varanları göricek (14) gūlūvv kıldılar. Sevtāt Bānū eydür: Derbend buñlu n’ēdelüm Şīr-efgend (15) eydür: Ey nigār! dūn erinüñ önine kimse tırmaz dēyüp

[9B]

(1) Şīr-efgend kılıç yalınçak kılup şardı. Ardınca kızla haşem-i (2) hadem yörüdiler. Derbend bekleyenleri başup, kırup, geçüp (3) gitdiler. Ol taraftan dağı Ağraş Rusī kızını der-pāyın süre (4) geldi. Qal‘a-i Kāküle ərdir. Kız haberin dēdi. Sertāq eşidüp (5) āh kıldı. Eydür: Ey [A]ğraş! Ol sacı biçik dūn gece gelüp, (6) derbendi başup, çok er kırup gitdi. Ol olduğın bilsem (7) ardın sürerdüm dēdi. Ağraş dağı kız haberin alup hacel olup (8) gerü döndi. Ol taraftan dağı İskender Qıslān’a şadd göndüricek (9) kendü dağı kâşid ardınca leşkerle yēye içe gelürken (10) bir vīrān şehre ərdirler. Leşker kōndı. Vezīrlerle Şāh ol vīrān (11) şehirden yaña yörüdiler. Yakın geldiler. Gördiler kim ol şehrüñ (12) burç-ı bārūları yer yarılmış, yere geçmiş buğur şehir içine (13) girdiler. Gördiler, evleri ve köşk sarāyları dağı yere geçmiş. (14) Şöyle kim dīvārlarınıñ depesi görünür. Hemān Şāhla (15) vezīrler ol şehri şöyle göricek üzerlerine vehim düşdi...

[10A]

(1) haşretinde hālkuñ oldı qabūl \ Haq Te‘ālī emir kıldı yere kim (2) yutdı bu şehride yer uş ey hakīm \ kademle geçdi yere şehir-i kamu (3) kimesne kırtulmadı hergiz ‘amū \ uşbu ola men kırtuldum hemān (4) diñle imdi nice kırtuldum ey cān \ ben dağı cādūyıldum şöyle ki var (5) ol zamān kim geldi Süleymān ey yār \ ittifāqile cādūlar ey ‘amū (6) sihr edicegüz Süleymān’a kamu \ ben olara uymadum ey pīş- bīn (7) Haq yola yöneldigümçün bir nefes \ Haq Te‘ālī men kılın yābū’l-heves (8) sakladı yere geçicek uşbu şehir \ kılmadı uşbu evümle meni kahr (9) bes Süleymān dağı gördi aşikār \ yere geçdi şehirümüz ey şehriyār (10) ger deñizdi şehir içini ser-te-ser \ gördigümdür su yere geçmiş bu şehir (11) gözed evümle meni kim geçmemişüm \

milketünden dünyanı geçmemişüm (12) göricek meni Süleymān dedi kim \ ‘amelün neydi ki kaldı ey hākīm (13) ben dedüm kim cādüyidüm ben dağı \ lık saña sihr etmedüm āhır (14) sen Resüle ‘ izzet etdigümçün \ kahır kılmadı meni debçün (15) çün eşitdi uşbu sözi ol Resül \ ol dağı onda meni kıldı kabül

[10B]

(1) dīnine girdüm Süleymā’nuñ ey cān \ aldı gitdi ol dağı meni hemān (2) beñ dağı uşbu taşu bu işler \ naķış kıldum ol geçen cünbişleri (3) tā kim bizden yādigār ola kala \ hem okuyanlar bunı ‘ ibret ala (4) fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilāt \ mürsele oyun bulur oddan necāt (5) **neşr** rāwī kavlince Eflātün bu beyānı kim kıldı. Şāhla (6) vezīrlar dağı bildiler kim ol ona sebebdan yere geçmemiş. (7) Andan Şāh-ı Cihān vezīrlar girüp ol evün için teferrüc (8) kılrken gördiler kim evün bir divārına bir kara taşu şöyle gārya (9) ornatmışlar. Revān kopardılar. Bir derece açıldı. İçi dolu (10) kitāb. Bir bir açup kitābları nazar etdiler. Gördiler kim sihr-i kāhin (11) kitābıdır. Bildiler kim o āsī cādūdan kalmışdır. Andan Şāh (12) eydür: Ey vezīrlar bu kitābları n’etmek gerekdür. Eflātün eydür: (13) Yā Zü’l-karneyn bu kitāplarunı ‘ ilmin eşiden kişide ne dīn (14) kalur ne imān dedi. Şāh buyurdi. Cümlesin evde yaqdılar. (15) Andan Şāh eydür: Yā Felātün bu sihir kim añılır. Bunuñ aşlı

[11A]

(1) nedür? Eflātün eydür: Ey Şāh bu sihrün aşlı dört kısımdur. (2) Birisi sihr-i kāhindür. Birisi sihr-i füsündür. Birisi sihr-i (3) itlākdur. Birisi sihr-i mutlākdur. Ol kısım kim sihr-i kāhindür. (4) Tokuz yüz toksan kelimedür. Her birinün bir hükmi vardur. Şöyle kim (5) bir deste cārüb üzre okuyup, üfürüp cārübı saçacak (6) dirāht-istānleyin görünür. At kıruğı üzre okuyıcağ her kıl yılanleyin (7) görünür. Eger karınca üzre okusar bir peleng gibi (8) görünür. Kamusı buña nisbet-i nimsine kılr veli (9) yā Zü’l-karneyn bu sihr-i kāhin kim kılr. Kāfir olur veli bu (10) sihirle Cehl Sarāyı’nda kāhinler neler kılr. Nite **naẓm** (11) taht-ı tāt issi ulu sultānları \ hükmini halka geçüren hānları (12) sihirle eyler zebün bunlar yakın \ başına urur yed-i dīvler yakın (13) at eşek kırt it eder ey yār \ sihirle kime kaçısalar bular (14) el ve iklim yıkmak bunlara hem \ āsān oldur şöyle bil ey muhterem (15) her ki bunlardan hāzer etmeye ki \ devletinün defterün eyleye tayy

[11B]

(1) yā Zü'l-karneyn bu sihr-i kâhin aşlın şeytân bünyād kılupdur. (2) Geldük imdi sihrüñ ikinci kısmı kim sihri füsündür. Bu sihr-i (3) füsün yedi yüz yetmiş yedi efsündür. Hâk Te'âlî bir t̄âyife (4) yaratmışdur. Ehl-i Bâbildürler. Hâk Te'âlî sihr-i efsün 'alemin ol (5) Bâbillülere vemişdür. Ol t̄âyife dāyimün ısız mekânlarda 'amîk (6) kuyularda olurlar. Ol kavim bu sihr-i füsün birle eri 'avret (7) 'avreti erleyin kılurlar. Yigidi karı, karıyı yigit etmek bilür. (8) İrakdan, yakından âdemi kanda gerekse iledürler. İki haşmı (9) birbirine gâlib, mağlûb ederler. Anca serkeşleri bir kulle ederler. (10) Andan ol Ehl-i Bâbil gelürler. Şehrlerden, küylardan sahrâ-nişinlerden (11) erden, 'avretten hūbları füsünlu kaparlar. Mekânlarına (12) iledürler. Maşşūdca teferrücün ederler. Sihr-i füsündan (13) anlara daḥı ta'lim kılurlar. Kaydları biticek yine kapdıkların (14) kavmine getürürler. Şimdi bu halk içinde işlenen füsün (15) Bâbillüden öğrenüp gelenler getürdüğü deryâ. Zü'l-karneyn

[12A]

(1) bu sihr-i füsünü iş edinenlerüñ daḥı diñmesi imânla (2) gitmez dedi. Nite **nazm** degmeler bu sihr-i efsünla hem (3) rāst yolca varmaz ey muhterem \ zîra bu efsünla ey şehriyâr (4) kıl neye gerekse erür aşikâr \ ol ericek hep işe bir kişinüñ (5) ol kişi şonın şanmaz işinüñ \ iş şonı şanılmayıncaḥ ey paşâ (6) 'âkıbet gāvḡā gelür uşbu başa \ başa gāvḡā gelmesün dersen yakın (7) uşbu efsün 'ilmine verme yakın \ anca başlar yetürüpdür bu füsün (8) fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün \ **neşr** rāvî kavlince sihrin (9) üçüncü kısmı daḥı sihr-i ıtlāk kim derler. Esmâd şıfâtı (10) esmâd ef'âlî esmâd, esmâd-i hüsnâvî, esmâd-ı zâtî vefk (11) keser busat ederler. Midâdî'nuñ mürekkebin nüçüm birle (12) kılurlar. Naḥs ü sa'd vaḥtin bilür, evkâtı riyâzât-ı (13) vaḥitle rāst ederler. Bu vefkle her ne kim dilerlerse kılurlar. (14) Leylîyi mecnûn Mecnûnı Leylî ederler iklîmden iklîme (15) yel gibi giderler .Yā Zü'l-karneyn sihr-i helâl budur **nazm**

[12B]

(1) evvel âḥir bu durur sihr-i helâl \ kim kalurlar uşbu vefki bî melâl (2) ehl-i sihir bu durur ger edecek \ kâmilin yolu budur hem gidicek (3) kim ki bu 'ilmüñ bile bir faşlını \ her taşarrufuñ bile ol aşlını (4) hây ne başlar yetirür uşbu 'ulüm (5) vefke dürüş vefke dürüş ey paşâ \ her işüñi tâ kim iletessin başa (6) iş başa varıcaḡuz bulduñ necât \ fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilât (7) **neşr** rāvî kavlince sihrin dördüncü kısmı kim sihr-

i muṭlaḳ (8) dërler. Hükmler ḳavlince siḥr-i muṭlaḳ oldur kim bir vücūd ḡāyet (9) ‘ālim olsa her müşkili gereḡileyin ḥāl ḳılsa şöyle kim (10) müşkil şoran ḳişinüñ ḡöñlinde ḡümānı ḳalmasa hemān ol (11) ‘ālimüñ müşḡulātı siḥr-i muṭlaḳdur. Bir daḡı bir ḳişi ḡüb-nefes (12) ḡüb-āvāz olsa o şoldı. Her ne kim adıyla oḡursa (13) hemān siḥr-i muṭlaḳdur ve bir daḡı şı‘ir ḳismında (14) bir ḳişi ṭabi‘at-ı ‘azizi ḳuvvetle her ne ma‘ānī sözün (15) vezn-i ‘aruzla nazm ḳılsa hemān siḥr-i muṭlaḳ

[13A]

(1) oldur ve bir daḡı bir vücūd kim ḡüb-şüret olsa ol (2) ḡübuñ şüretine bir kimse nazār ḳılsa nazār ḳılan ḳişiye ḳarşu (3) ḡüb olan kimesne tebessüm eylese yā luṭufla söz söylese (4) yā fitne ile ḡözden şıve eylese hemān siḥr-i muṭlaḳdur. **nazm** (5) siḥri muṭlaḳ uşbudur ey pīş-bīn \ kim ḡalkuñ zīneti bu dirhem (6) ḡayrısı nisbet buña sehl iş durur \ bu siḥr-i ‘abdī şehā bilüşdürür (7) ehl-i ḡikmet siḥri uş bunu bilür \ ḡikmet olan bende ḡāy neler bilür (8) ḡikmeti Ḥaḡuñ burada siḥr eder \ ḡikmete giden bu muṭlaḳdan gider (9) ḡikmete gel ḡikmeta ḡikmeta \ tā ki lāyık olasın sen ḡazreta (10) **neşr** rāvī ḳavlince Eflāṭūn ḡakīm siḥri bu dört vecihle kim (11) beyān etti. Şāḡ daḡı taḡsīn ḳılup andan gitdi. Ol yere (12) ḡeçmiş şehirden ḳıkdılar kim leşkere gideler. Giderken şehirden (13) ṭaşra ḡördiler. İki mermerden ‘amūd birbirine ḳarşu dikilü ṭurur. Biri (14) aḡ, biri ḡara. Şāḡ anları ḡöricek vezīrlerle evvel ḡara mermer ‘amūda (15) ḡelüp çevre alup ṭurdılar. ‘Amūdta birḡaç saṭır yazu ḡördiler.

[13B]

(1) Eflāṭūn ilerü varup ḡaṭṭı muṭāla‘a ḳılup beyān etti. Ne dedi (2) eydür: Yā Zül-ḡarneyn bu ḡaṭṭı bu ‘amūda yazan demiş kim ey rüzḡārla (3) bende eren. Bu ‘amūdta ki ḡaṭṭı ḡören bilsin kim bu ḡahramān ḡāṭil (4) Şāḡ-ı Müşter devrinüñ āḡirinde bende geldüm. Bu meḡānuñ ab u hevāsın (5) ḡoş ḡörüp bu şehri bunda ben yaptırdım. Adını Şādgām (6) vërdüm. Yedi yıl içinde ṭurdım. ‘Ays ü ‘işret sürdüm. (7) Andan taht-ḡāḡıma gitdüm. Ben gidicek iki yüz ḡırḡ yıldan (8) soñra cāzūlar ḡelüp bu şehri dutdılar. Çevre diyārlara ḡulm ü cevri (9) etdiler. Bu ḡaberi eşidüp yüz ṭoksan biñ ḡüzide erle bu (10) şehir üzre geldüm. Cādūlar şehri baña vërmediler. Yedi ay ceng ü cidāl (11) etdüm. Cādūlar siḥrle leşkerümden yigirmi dört biñ er (12) ḡırdılar. Nāḡār olup yine tahtḡāḡum Şehir-i Mefrāḡa gitdüm. Yedi (13) yıl yaraḡ ḳılup yedi kez yüz erle yine bu şehir üzre geldüm. (14) İki yıl ceng ḡıldım yine zafer bulmadım. Siḥrle cādūlar (15) delim leşkerüm ḡırdılar yine gitdüm yine yaraḡ etdüm. On altı

[14A]

(1) kez yüz biñ kiřiyle yine geldüm. Yedi yıl ceng kıldum. Çäre (2) olmadı. Cādūlar baña şehri vèrmediler. Vardum bu ‘amūdı (3) dikdüm. Tārīh yazdum. Ey karındaş! Kahramānleyin (4) şāhib-kırana on altı kez yüz biñ leşkerine cevāb (5) vèren cādūlardur. Kıyās èt kim ne resme cāzūlar imiş. (6) **Nazm** gör ki görüñ neler işlenür cihānda ey yār (7) bu sihr-i kāhinle halk içinde şöyle ki var (8) delim leşkeri sırlar kılup şāhin-i esir (9) üküş begler idiler bunuñla zār u nizār (10) atılmış okı gerü döndürürler ey cān (11) bu sihir kim añılur dilde kāhin-ı küh-vār (12) her eşige sihr eden erden sakınmaya şeksiz (13) cefāyla bağlar azını belāya oldur berdār (14) ilāhi nūr-ı Muhammed Hākıçün bekle (15) bizi bu sihr-i füsün fitnesinden ey Ğaffār (16) **neşr rāvī kavlince** Eflātūn ‘amūddan ol beyānı edüp şāhla (17) serverler eşidüp kara ‘amūddan gidüp aķ ‘amūda geldiler. Anda (18) dağı birkaç satır yazu gördiler. Eflātūn okuyup beyān (19) kıldı ne dedi. Eflātūn, yā Zü’l-karneyn bu haţtı yazan demiş (20) kim ey rüzgārla bunda gelen ‘ömr-i devletüñe gırre olan bilesin

[14B]

(1) kim ben Süleymān peygāMBER bir gün bunda gelüp bu cādūlar (2) şehrini gördüm. Bunları dīne da‘vet kıldum. Gelmediler. (3) Kırk gün benümle ceng ètdiler. Dīvleri, perileri, gül ‘ifritleri (4) bunlara havāle kıldum. Zafer bulmadılar buğur yele hüküm (5) kıldum kim cādūları şehirlerle helāk ède. Sihirle yeli dağı (6) bağladılar. Meni dağı zebün ètdiler. ‘Āķıbet-i münācāt kıldum. (7) Hāķ Te‘ālī kahr kıldı. Cādūları şehirle yere geçürdi. (8) Ey cihāngir! El-emānet el-emānet cāzūlardan gāfil olmayasın (9) kim iblīs ü cine hüküm eden yelile şehirden şehre giden (10) Süleymānleyin Resül sihirle zebün ètdiler demiş. **nazm** (11) her ki sāhirden şaķınmaz er degül \ sāhire pāmāl olan server degül (12) zira bunlar gāfil olurlar āri \ hem esirgemez yetürür serveri (13) cümle işde saķ gerek server olan \ neçesi gāfil yöriyen er olan (14) gāfil olma cādūlardan ey fūnūn \ fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn (15) **neşr rāvī kavlince** Eflātūn ol ‘amūdda tārīh-i Süleymān’ı

[15A]

(1) kim okudu. Andan Şāh-ı Cihān ol ‘amūd katından dağı (2) yörüdiler kim gideler. Anı gördiler kim kıble tarafından bir boz atlu (3) yeşil libās giymiş elinde yeşil şetfe çıķa geldi. (4) Şāh dağı selātīnleri koyup karşı vardı. Birbirine ericek (5) selām verüp, ‘izzetleşüp tırdılar. Andan ol boz atlu (6) eydür: Yā Zā‘l-karneyn gördüñ mi?

Cādūlar kimleri zebūn kılar. (7) Kimlere t̄abınca urur dēdi. Andan İskender Şāh daḥı ‘izzetle (8) eydür: Yā Hızır zamān Hāḫ Te‘ālī Süleymān Peygāmber’e (9) bunca salṭanat kim vērmişdi. Bu ne ḥikmetdür kim anı cādūlara (10) zebūn kıldı. Andan Hızır eydür: Yā Zā’l-ḫarneyn Süleymān (11) ol zamān kendözin ol ‘izzetde göricek kendü ḫamu muḥluḳāt (12) üzre ğalib bilicek ol salṭanata ğarre oldı buğur Hāḫ (13) Te‘ālī Süleymān’a kendüyi bildirmekçün nefsine insāf (14) vērmekçün ol demde anı zebūn kıldı. Ya‘ni bil kim ḫamu (15) işi işleyen Hāḫ Te‘ālī’nün ‘ināyetidür ve bir daḥı şöyle

[15B]

(1) bil kim Süleymān ḥālleti saña daḥı örnekdür. Saḫın kim ḥūḳm-i (2) ḥūḳūmete salṭanat-ı devlete ğirre olmayasın. Her fetḫüñi (3) senden bilmeyesin. Tā kim seni daḥı saña bildürmeyeler. (4) Ḳarşuna düşmenüñi güldürmeyeler. **Naẓm** yā Sikender ğirre olma devlete (5) tekyelenme fetḫ ü ‘izz ü nuşrete \ tā ki noḳşan ērmeye devletüñe (6) hem zarar ērişmeye ‘izzetüñe \ ḫullarına devleti ve fursatı (7) taḡrū vērür şöyle bil ey cenneti \ fetḫüñi nuşret vērenden bil ey şāh (8) tā ki devlet rükni sürçmeye nāĝāh \ ğirre olmaḫ devlete beglik degül (9) kendüden bilmek işi yēĝlük \ iş işin göz ‘aḳluñ varısar (10) fikrūñ zıkrūñ senle yārısa \ el-emānet yā Sikender şöyle bil (11) ḫamu fetḫūñ şükrüni Allāha kılar \ tā ki senden red ola bu rüzigār (12) her işin hem o göre perverdigār **neşr rāvī ḫavlince** boz atlu bu sözi (13) söyleyüp yine ḳible ṭarafına yüz dutup gitdi. Şāh daḥı (14) Hızır Peygamber naşihatın cān ḫulagına gūşvār kırup (15) gitdi. Leşkere gelüp yetdi. Şabāḥ yetdi. Şāh leşkerle güç

[16A]

(1) kıılınca ol ṭarafdan daḥı Ḳıslān Rusī kıızı Şīr- (2) efgen ğurla gelüp ērdi. Atası ḳāsıdları depeledüĝin (3) ḥaber vērdi. Şāh ol Bānū’yı ḥoş görüp Ḳıslān’a (4) ḳatı ḳaḳdı. Ol ğaḫabla buyurdı. Serleşkeşler on (5) iki kez yüz biñ erden, yētmış yēdi biñ güzide er kıldılar. (6) Serverlerden Ḳayṭas oĝlanları (7) ḳays’ı Aṭvas’ı andan Abḳaş Rumī’i Ḳaysun Ḳırımīyi (8) Tojmar Heft Mübinīyi, Keyhan Hindu Kehlan, Sindū (9) Ḥaṭur Ḥaverī, [B]ehram Alan Bircānī, Simur Serniyasanī (10) Sergeran Seyestanī, Aşṭunul Aşfarī, Hācer Sancarī (11) Erdişirgar Mānī bu on dört güzide servere Rāy (12) Ā‘zam oĝlı Erduvān Şāh’ı daḥı Biray ‘Adem oĝlı Serpāl (13) Şāh’ı ve Keykülan Şāh Kūhistanī baş ḳoşdılar. (14) Andan eydür: Ey şāh-zatlar sürūñ Tarḫitān bula gelüp (15) Ḳıslān derbendi bağlamadan eyridüñüz ola mı? Dēdi.

[16B]

(1) Andan ol şehzadeler dağı Şir-efgen ğurı dağı (2) Pelenk-efgen Gürçi kulağuz kılup yetmiş yedi biñ erle (3) gitdiler. Ol taraftan Ağraş Rusi Kıslān kızın sura (4) gelüp derbendi geçmiş görüp, varup Kıslān Şāh'a bildürdiler. (5) Şāh-ı Rus ol haberi eşidicek şöyle kağıdı (6) kim yıldırımleyin şakıdı revān hāzır bulunan çerisin (7) alup kırk dört biñ er olup Ağraş Rusi ve Bittās (8) Rusi serleşker kılup sürdi debende gitdi Tā kim Sikender (9) ermeden derbendi berkide rāvi kalince bu taraftan derbende (10) evvel İskender çerisi ya' ni Elgarī erdi. Kākül (11) Kal' asından Sertāk Rusi dağı gördi kim yetmiş yedi biñ (12) āhen-püş er Seyl-i ' Arimleyin gelüp erdi. Sertāk (13) dağı dört biñ kal' a erle derbend ağızın bağlayup tırdı. (14) Ol taraftan dağı çeri önince Erduvān Serpāl Geylan (15) gelüp, erüp kal' ayı gördiler. Derbendi teng görüp

[17A]

(1) 'acebledüler. Nite kal' a kapısında bir kişi tırup derbenden (2) yek kişi geçürmez. Ol şahlar gördiler kim derbend (3) at oynar yer degül gelür. Ayak hükm etdiler. Yetmiş yedi biñ (4) er dersü piyāde olup on dört server öñe düşüp derbende (5) yürüyüş kıldılar. Derbendārla cenge tırdılar. İskender (6) çerisinden taşla çok er kırdılar. Tā geceye dek ceng olup (7) kaşd kıldılar kim konalar Erduvān eydür: Biz konıcağ bu gece (8) derbend kavmi diñlenür. Çerinün yarusın konduralum. (9) Yarusı ceng kılsın şabāha degin dēyüp yarusı (10) leşkerün kondı. Yarusı şabāha dek ceng kıldı. Rusileri (11) katı zebün etdiler. Derbendi almağa yüz dutdılar. Ol taraftan (12) Kıslān çerisinün önince Ağraş Rusi ve Bittās (13) Rusi dört biñ erle erdiler. İskender çerisin gālib gördiler. (14) Ğayrete gelüp cān-ı gönül birle cenge tırdılar. **Nazm** (15) ğayret erün hil' atidür ey paşa \ buñ gelicek ceng gününde bu başa

[17B]

(1) ğayreti yok kişinün şöyle ki var \ tēz düşer devlet başından şehriyār (2) devletü ki düşmesün dersin āhi \ her işünde ğayret eyle sen dağı (3) tā ki devlet yār ola saña ey yār \ yār olıcağ bahtuñ olur pāyidār (4) pāyidār olacağuz sende bu baht \ şems tāk olur saña ve gök taht (5) taht-ı bahtuñ pāyidār olsun yere \ ger selāvat vėresin peygambere (6) **neşr** rāvi kavlince derbende yardım ericek İskender'ün (7) Dence Çerisi dağı yine yürüyüp on gün ol gece ceng kıldılar. (8) Cümle serverler, ser-girānlar ğayrete tırdılar. Anca kim ol taraftan (9) Kıslān Şāh dağı gelüp erdi. Derbend ağızında bir ceng (10) gördi kim gözler görmüş degül. Çerisin ceng koşup (11) derbendi Rus

Hazer koşup kendüsi birkaç vezîrle (12) derbend ƙal‘asına     up Cey  -i Sikender’e naz  r   ld  . (13) G  rd  . Y  tm    seksen bi  n ola   hen-p      eri (14)   r  v   lup   ayret-i   amiyyet cengin   derler.   ısl  n (15) Cey  -i Sikender cengin ta    nledi vel     skender   erisin

[18A]

(1) hem  n an     ınd  . Azır  anup   ond  . Andan ba   (2)   alup eyd  r: Bu   adar   eriye ne derbend cengi gerek. Yar  n (3) bu derbendi ge  ey  m. Bu le  keri ta  ıtayum d  y  p yara  n (4)   ld  .   eri da  ı ge  eye dek ceng   lup   ond  . K  klan (5)     h o  lı Helhelen’i     h’a g  nderdi kim   ısl  n geldi. (6) Derbendi ba  ladı da  ı   al kimden   rs  n d  y   ol (7) tara  dan da  ı   skender gel  rken Helhel  n   r  p   ısl  n (8)   aberin v  rd  .     h da  ı becid sorup   ab   a ya  n (9) derbende   rd  . Bir tara  dan   ısl  n da  ı yara     lup (10)    n si  r-i   a  d   td   kim   ır   d  rt bi  n Rus   erisiyle (11) Cey  -i Sikender   azarına ine an   g  rd   kim   skender   erisi (12) gelen c  nibden bu bir toz peyd   oldu. Vard  nca (13) ulald  .   abard  . Hev   y  zin gerd   ub  r   apladı.   ısl  n (14) an   g  ricek g  zley  p t  rd  . Toz da  ı geldi,   rd  . (15)   ar  udan y  l t    nup tozu get  rd  . Cey  -i

[18B]

(1) Sikender g  r  nd  . Nite on iki kez y  z bi  n p  l  t-p    (2) er s  v  r ol  m   . Alaylar ba  lan  m   . Sancak-ı ‘alemler get  r  lm   . (3) Dery  leyin le  sker i  i   etfe vec  d   den (4) diraht-ist  na d  nm   , cebe    cev  sene     ya (5)     a g  ne   t    n  m   , r  y-ı zem  n ba  r-i elm  sa (6) d  nm   .   anki S  ley  m  n diril  m    ve g  veh     fa gel  r   ısl  n (7) an   g  ricek barma   a  zına alup   ayr  n olup t  rd  . (8) Zam  nda     ra kend  zin d  rd  . Vez  rlerine eyd  r: (9) Bu dery  leyin kimley   gelen ned  r d  d  . Vez  rleri eytdiler (10)   skender’  n   erisi bu gelend  r.   n gelen Tar  ıtt  ncısıyd   (11) sura derbende geldi,   rmedi. D  diler.   ısl  n (12) ol     li bilicek buyurd  .   ır   d  rt bi  n Rus H  azer (13)   erisi derbendi y  ce y  ce y  rden ba  layup t  rdilar. (14)   ısl  n da  ı   al‘a-i K  k  le   ıkup Cey  -i Sikender’i (15) g  zley  p t  rd  . Ne d  r. **Naz  m** zih   le  sker zih   ‘asker zih   cey  

[19A]

(1) zih   dery   zih   B    s zih     ay   \ ki g  ren   i  iler  n ‘a  l   a  ar (2) da  ı veh  m  n bu    r   ba  dan a  ar **ne  r** r  v     avlince   ısl  n (3)     le d  yince Cey  -i Sikender da  ı ba  r mi    l g  rley   g  mley   (4) geldi,   rd  . Geleni   ar   u   af ba  layup   al‘aya   ar   u t  rd  . (5) On iki kez y  z bi  n g  z  de er   at   at   al‘a m      belesinde (6) Sedd-i Sikender

gibi alay alay olup al' a baqladı. (7) Anca kim İskender Şāh daı gelüp y tmiş bi  Rum erisiyle (8) al' aya arşu t rd . K s na reler urıldı. S rn  ve (9) nefirler urıldı. At S heyli er şafiri r y-ı zem ni zelzeleye (10) v rd . ısl n Rus  ol erisi g ricek vehm alup barma (11) azına şalup ayr n olup t rd . Nite **nazm-ı muaff ** yaın (12) o nite kend zini g ricek o ceys-i ya n \ ne ' aıl ald  o ş hda ne od g m n (13) zir  ki ancılayın g rmemişdi ceys-i gir n \ y t rd  kend zini g ricek o seviyi hem n (14) neler v rilmiş ol evvel zam nlar da neler \ ki ş yle cem' i olur imiş eri b -hadd u (15) tem m r y-ı zem ni olurlar imiş  l  \ tem m melik-i cih na olurlar imiş em n

[19B]

(1) em retiyle ' im ret  derler imiş  l  \ iş retiyle beş ret ılurlar imiş (2) anıya ancaru vurdu bu c mle m r-i sip h \ ya anı anda gid pd r  len bu melik-i me n (3) kimisi y z şdi m lk i inde kimisi beg \ ve l k c mle y di yine bu h k  zem n (4) bu na  h k  zre ays  Ş h kim at s rd  \ kim lu' ble m t  td  ey ar-ı kem n (5) anıya Keyvus ve K v s anıya S ms v r \ y  anı cemşid   lecl c  sr u zem n (6) yaın lu' b felekde olup amu ş h m t \ y rinde od  gitdi serir   t c-ı nig n (7) kimesne arh-ı felekden son uyanan  tmez \ gerekse y zişes n gerekse bi  birin (8) budur cih nu  iş  kim gel rse urca s rer \ budur zem n   zam nu  ılıcı ey piç-b n (9) kimesne bunda mumir olup alup t rmaz \ nicesi geldise ş yle gider niz rlaru az n (10) gel imdi sende geleni gideni g r  nla \ ki sen daı gidiser sen o yola yaya yal n (11) mef ' il n f ' il t n mef ' il n fa' l n \  raq şanma seferi aradan aa yaın (12) **neşr** r v  avlince ısl n kend yi d rince Sikender daı (13) al' aya arşu ond . ayme   g r-g h b r b ng h seyv n-ı ser  (14) perdeler uruldu. Tat-ı zerr n urıldı. İskender Ş h (15) oturup sel ş n serverler m r  mehterler d rledi...

[20A]

(1) -ng dibine gel p altm ş alt  kula siy h ar rden kemend (2) ele alup ull bına şarup a Te'  liye şıg nup ism-i  ' zam (3) dile alup kemendin al' a burcuna atdı. a Te'  l  r st get rd . (4) Kemend ull b  bur başında dutdu. ' Ir ķ  ş d oldu. (5) Ol ş dliqla kemendine şarıl nup bira şalınd . Ya' ni (6) kemend ull b n bir gitdi. İhtiy t  td . Andan nac ğ n yal nca (7) ılup miy nına şalup anerin daı yal n  d p azına (8) alup kemendi dutup eyd r: Ey serverler! Ben c n baş Ş h (9) yolına fed  ılup gitd m. Ben iş ret  dicek ard mca bir bir (10) ıku  d y p ' Ir k  kemendi dutup ayağ n al' a (11) burcuna ura ura ' ankeb t -var gitti. Bur başına yetdi.

(12) Tefahhuş etti. Gördü kim bir pās-bān yatdığı yèrden çağırur. (13) Revān ‘Irākī başa düşüp başın kesüp qal’ adan aşığa (14) atdı. Serverler anı göricek evvel kemendle Qaysla As (15) çıktı. Bākī serverler dağı bir bir qal’ aya çıktılar. Andan ‘Irākī

[20B]

(1) eydür: Ey serverler! İskender yolına görüñ kim ne girdāba girdük. (2) Yörün imdi adçün bir oyun oynayalum kim kimine lu’bunda (3) māt olsun Leclāc dèyüp yigirmi server ‘Irākī önlerince (4) kılınc yalıncaq kılup yörüdiler. Evvel burç bārūdaki pās-bānları (5) kırdılar. Andan tekbir getürüp İskender adın çağırup iç yüzden (6) qal’ a kapısına sürdiler. Qal’ a kavmi dağı qal’ a içinden (7) gıriv eşidicek dersü Qal’ a kapısına yigriştiler. Gördiler (8) kim yigirmi ādem ejderhāsı āhen-püş olmuş. (9) Kılıç yalıncaq kılmış. Önlerine tuş geleni kıra kıra (10) gelürler. Andan qal’ a kavmi dağı gıriv kılup cenge tırdılar. (11) Şöyle kim qal’ a içün gırivleyü tıldırdılar. Bu yaña (13) Kislān Şāh dağı derbend üzere ceng ederken haber (12) erdi kim düşman qal’ aya girdi dèdiler. Revān ser-tāk Rusıla (14) altı yüz āhen-püş er gönderdi. Sura qal’ aya girdiler. (15) İskender serverlerin gördiler. Ceng tırdılar. Serverler qal’ a

[21A]

(1) kavmine yardım èrdigin göricek yine gıriv kılup tekbir (2) getürdiler. Ceng kılanları tār-mār ètdiler. Kılıç sımağına dèrdiler. (3) Anca kim ol taraftan İskender Şāh dağı gördi kim qal’ adan (4) gıriv bāvcı āsmāna erdi. Bildi kim serverler qal’ aya girüp (5) cenge tırdılar. Andan Şāh Süheyl Sürhī’ye Seyf adnī’ye (6) buyurdi. Eydür: Yörün ‘Irākī’ nün peyklerle siz dağı (7) qal’ aya girmek ardınca olun dèdi. Dağı Şāh on iki (8) kez yüz biñ erle serverler qal’ aya girdüğün bildürdi. Andan (9) ol deryā mişāl leşker bir kezden gıriv kılup derbende (10) yörüdiler. Leşker gırivinden zemīn-i zamān inledi. (11) Kemendi nite **naẓm** şanasın şur-ı İsrāfīl urdılar (12) yā ölenler hep senden tırdılar / ançalar durduğu yèrde kurıdı (13) ançalar buz gibi korkudan eridi \ ey nicenin zehreside oldu çāk (14) düşüben toprağa oldılar helāk \ ançalarda tuş tuşa kaçdılar (15) kalkān kılıc ok yay saçdılar \ ançalarda ol gırivi almadı

[21B]

(1) ceng kıldı hiç kāyı gelmedi \ dağı arttı kuvveti varlığı (2) anladı kimi niçe ölür serverligi **neşr** rāvī kavlince Şāh (3) hükmedecek Süheyl Sürhī Seyf adnī ‘Irākī’ nün altı (4) yüz ahen-püş peyklerle sura qal’ a ardına gelüp serverler (5) çıktığı yeri bulup bir bir çıkup kırk yèrden kemend salup (6) peykler çıkmağa tırdılar. Çıkānı

sura seyfle sehille  rdiler. (7) Serverlere  r p yardım kılıcın urdılar. Serverler (8) dağı yardım  rd ğın g ricek  ondılar. Ğır v  tdiler. Mest (9) ejderh leyin a ra up kılı  urdular. G ne    f  ullesinden (10) ba   aldırınca ‘Ir   ’n n altı y z peyki ders  (11)  al‘ aya  ı dılar. Rusilerden delim serverler depeley p (12) ceng erini s r p  al‘ adan  a ra d kdiler. Kimin  ır p (13) kimin burcdan a a a  aldılar. İskender serverlerinden (14) dağı A  tanul A  far  H cer Sancar  d  di. ‘Ir    (15) peyklerinden dağı  ır   dil ver d  di.  ılı  y zinde ...

[22A]

(1) Ğ vr , Peleng-efgen Ğ rci, Esb r Ğ rci, Senned m r mez h r (2) Ta tım r  a , dem r Semengani, A l f Karc l k h , (3) Tala  Tegin, Ta  Te r  ar   ehlay  4) T rkist n  y z bi  piy de ere ba   o up g nderdiler (5) kim derbend  a ına a alar anlar gitdi.   h dağı bir g n bir gece (6) yara   tdi. Ol  arafdan ‘Ir    dağı on yedi serverle y z bi  (7) piy de erle bir g n bir gece y r y p,  ola up derbend  a ının  (8) ardından r st depesine  ı dılar. Ba dılar. Derbendi ayakları (9) altında g rdiler. Andan y z bi  er  a  depesinden a sızın (10)  ır v  ılup tekb r get r p seyl-i ‘arimleyin  u   u a (11)  a dan a a a y r y    tdiler. Gittiler. Bu  arafdan Rusiler (12)  a dan İskenderiler  ır vin   idicek s v r oldılar. (13) Ol  arafdan İskender   h dağı haberd r olup on bir kez y z (14) bi  erle a a adan  ır v  ılup derbende y r diler. Andan   h-ı (15) Cih n adlu adle ser-fir z serverlere  a ırdı kim ey cih n

[22B]

(1) serverleri! Bug n ol g nd r kim  ayret-i h miyyet cengin (2)  ılasız. R stem Efrasiy b adın alasız d di.   h   yle  a ıracak. (3) Andan m b riz mehterler ser-fir z serverler dağı n’ tdiler. **Na m** (4) bebr   peleng gibi  o  kemiri diler /   r-i ner gibi dağı a ra dılar (5) d diler kim y  Sikender  uralum / c n ba  terkin yoluna uralum (6) sen biz m devletimizsin  ur -y    h / y r yel m ceng  edel m hep sip h (7) d v bended r bende olursa bu / fet   edel m devlet  nde ey n k- u (8) anın   n yemi  z ni‘ metini / bin p at n   yb n hil‘ at  ni (9) ki oynıyavuz a  deminde ba  c n/ yoluna sen n ey    h-ı cih n (10) er odur kim y yicek   h ni‘ metin / ceng g n nde g zliye   h fur atın (11)  a ma ından  l mini yeg bile /   h   ninde c n n  urb n  ıla (12) erlikile   ha dirlik durur / ‘acze dirlik ere dirlik deg l (13) y  Sikender devlet  nde hep eriz / ceng g n nde  ayret ile serveriz (14)  ayretile y r y p ceng  edel m /

düşmāna kendü èlin teng èdelüm (15) uşbu teng derbendüñ gidüp girelüm / karşı tūran
düşmānı hep kıralum

[23A]

(1) böyle dèyüben o serverler ey cān / dersü atdan inüben oldu yayan (2) **neşr**
rāvî kavlince İskender Şāhla bile biñ yedi yüz güzide (3) dilāver bir yere dèrilüp evvel
Kıgır Çoban kırk dört dilāver (4) oğlu birle dest-i çüb getürüp cümle serverlerüñ
öñince (5) derbende yörüdiler. Bākî leşker dağı şıgduğunca yörüyüş (6) kıldılar. Kışlān
aşağıdan yukarıdan yörüyüş göricek (7) n'olacağın bildi velî gayret kıldı. Turdı.
Ceyş-i (8) İskender birle bir gün bir gece ceng kıldı. 'Ākibet şanup (9) girizān olup
kaçdı. Ceyş-i Sikender derbendi alup (10) düşmān çerisin şökün yağmā kıldılar.
Ferrāşlar şāhiçün (11) derhāl derbend üzre bārgāh kurup taht-ı zerrin urdılar. (12) Şāh
oturup düşmān şöküne nazar kıldı. **Nazm** (13) gördü kim düşmen çerisi aşikār / şınmış
ve kaçmış kamu ey şehriyār (14) Tabl u sancağı yerinde koyuban / hayme-i hazneden
tamām el yuyıban (15) şöyle kaçmış kim birisi kalmamış / şanasın kim anda leşker
gelmemiş

[23B]

(1) Şāh-ı Sikender düşmeninüñ tahtını \ yağmalanmış görecegüz rahtını (2) şād
olıban şükr kıldı ol zamān \ dèdi kim yüz biñ şükr yā müste'ān (3) kim baña fırsat
vèrüp düşmānumı \ kahr kılduñ şād ètdüñ cānumı (4) Zî-sa' ādet zî- ināyet ben kula \
kim bu resme hocası ihsān kıla (5) böyle dèyüben İskender ol zamān / secde-i şükr
eyledi anda revān (6) ey birāder sen dağı şöyle ki var \ bulcağ düşmānuña fırsat ey
yār (7) saña nuşret vèrene şükr èt delim \ kim vère fırsat saña her dem kerim (8) ol
kerimüñ vèrdiğine ey paşā \ şükr èderseñ ni' metüñ arta taşa (9) şükr-i havāt şükr-i
havāt sen saña \ tā kim işüñ şaşmaya dāyim oña (10) fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt \ şükr
dilden koma isterseñ necāt (11) **neşr** rāvî kavlince İskender Şāh düşmānına zafer
bulduğıcün (12) Hāk Te' ālî hazretine delim şükr kıldı. Andan sağ sol (13) tūran selātın
serverlere eydür: Ey dilāverler! Yörüñ at dincen (14) binüñ. Kışlān Şāh'ın der-pāyın
sürüñ. Ola kim ardından èrüp (15) ele getüresiz èrmezseñüz rāst taht-gāhına varınca
erden

[24A]

(1) raşş-ı kulan varup, tekbir getürüp gelen düşmāna karşı (2) at sürdüler. Seyl
gibi birbirine èrdiler. Kırıldılar, katıldılar. (3) Güneş kubbeye-i felege dikeline ceng

kıldılar. Rāvī kavlince (4) Rusiler Ceyş-i Sikender'i şıyup gerüsüne sürdüler. Bir (5) şuya érüp, tırup ğayret-i cengin éderken İskender Şāh (6) çerisinüñ bir bölügi dağı érđi. Kimler Erduvān Şāh (7) Sāsarpāl Şāh, Civān Baht-ı Şāh, Şīrzād Şāh yedi (8) biñ erle érdiler. Bir 'acāyib ceng gördüler. Dersü kılıç (9) yalınçaķ kılup, at sürüp cenge girdiler. Düşmān çerisin (10) gerüsüne sürdüler. Rusiler ğayret kılup gerü (11) döndiler. 'Aşr olunca yedi kez döndürüşdüler. Karışdılar. Tā kim (12) İskender çerisinüñ bir bölügi dağı érđi. Kimler Rüstem (13) torunları Şahmār, Eşgāl, Ra' d Berķ tokuz biñ erle seyl (14) gibi érüp düşmān çerisin yerinden getirüp şıdılar. (15) Kışlān anı göriceķ baş kırtarmak ardınca olup

[24B]

(1) gitdi. İskender serverleri düşmenden iki ulu server dutdılar. (2) Birisi Esmūlasas birisi Çipur Çerkes Şāh (3) serverlerinden dağı Serpil Müstedīri zaħm yeyüp (4) düşdi. Andan Şabur Şāh oğlı Bihterān'ı zaħmlularla biñ (5) erle dutsaķları koyup yigirmi biñ erle Kışlān ardın (6) sürdüler. Ol taraftan dağı Kışlān beglerle tā şabāha (7) dek sürüp taht-gāhına érüp şehir öñin alup tırdı. (8) Danışdılar kim n'édeler. Ol cānibden dağı Ceyş-i Sikender (9) izin başa érđi. Kışlān Rus serverleriyle kaçup şehrine (10) gitdi. Ancaşiler diyārına, Asiler iline, Alamaniler iķlīmlerine (11) gitdiler veli Çerkes begleri ğayret kılup kaçmadılar. Ceyş-i (12) İskender birle yine ceng kıldılar. Rāvī kavlince Çerkes (13) beglerinüñ Kaytūr adlusın depelediler. Ğugurī Şatūrī (14) dutdılar. Bend atdılar. Kışlān tahtın egirdüp kındılar. Bunlar (15) bunda ol taraftan İskender Şāh dağı deryāleyin

[25A]

(1) leşkerlerle gelüp ol ceng olan yere érđi. Bihterān (2) Şāh'a karşı varup Şāh'ı kındırdı. Hāli hikāyeti haber (3) v Erdi. Dutsaķları Şāh siyāsetini getürdi. (4) Şāh dutsaķlara siyāset buyurđı. 'Irākī işāret (5) étdi. Cellādlar iki dār diküp düşmeni aşdılar. 'Ömrleri (6) şecerin dibinden kestiler. **Nazm-ı mukaffā** (7) ğafilligin urur seni dağı bir hacet eyler / nice urđı Süleymān serrin yere eşitdün (8) saķınıñ seni dağı olardan beter eyler / kimesne kaçup kırtulmaz dest-i cihāndan (9) cümle ki gelür dest-i cihāndan güzār eyler / dest urmadan evvel señ budur zamān (10) uracağını karşı anınüçün haber eyler / 'aķlı erişen ol haberi eşidüp añlar (11) gördü kim şehāsın bu cihānı neler eyler (12) kimin aşar kimin zīr ü zeber eyler (13) birisiyle ki ura biñ mülke dest-i zamāna (14) kahr-ı emrler olursa bī-pā vü ser eyler (15) Ehdāş elinüñ bir uruşu

şöyle uruşdur (16) kim Kāf Tağına uğrarsa kara yer eyler (17) Sîmurğ-ı şafâ Kāfa anıññuçün kaçup uçdı (18) ya' ni ki cihân-ı dest uruşundan hâzer eyler (19) ey hoca sakın dest-i cihānuñ sillesinden

[25B]

(1) bes kendüzni özine urup Hağ nazar eyler (2) ğaflet-i meyle mest olan İrbil haber almaz (3) ğaflet kişiyi āhir görü gör eyler (4) söz çok burada söylersem defter şıgmaz (5) Hamzavî burada sözni muhtaşar eyler (6) sözile saña keşf eder uş sırrımuza (7) şanma ki sāhin-ı kısım içinde hüner eyler (8) **neşr** rāvî kavlince İskender ol iki (9) düşmān dutsağın kim dār kıldı. Andan (10) Bihterān Şāh eydür: Ey Şāh-ı Cihān! (11) Serpil Müstedür kavluñ dahı katı (12) zağmlu yatur dēdi. Andan vezîrlerle turup ol serverüñ üzerine (13) geldiler. Gördüler kim cebe vü cevşenin çıkarup altına şalmışlar. (14) Pulād kalkanın yaştuk kılmışlar. Zağmından delim kan gitmiş. (15) Ža' if bî-hod yatmış. Çevre alup oturdılar. Gördüler kim (16) ol serverin cānı kaşd kılmış kim ten kafesin terk (17) éde. Kendü 'ālemine gide. Andan İskender Şāh kol şunup (18) Serpilin elin dutdı. Eydür: Ey server-i Müştedir! Nicesin (19) hoş musun? Şāh şöyle dēyicek ol server dahı

[26A]

(1) gözin açup İskender Şāh'ı gördi. Elin dutmuş oturur. (2) Andan kendüzin tefahhüş kıldı. Gördü kim ölüm haddine ermiş. (3) Andan dil açup eydür: Ey Şāh-ı Cihān! **Naẓm** (4) 'ömrümüz érdi ucına n'edelüm / vaqtimüz érdi cihāndan gidelüm (5) biz ölürüz sen delim yaşa ey şāh / qurbān olsun saña yüz biñ sipāh (6) devletünde çok şafālar sürmüşüz / mālā mülke 'izz ü çāha ermişüz (7) şimdi qurbān olduk uş yoluñuza / tā helāl oldu yēdügümüz bize (8) lîki señ dahı bizi şöyle ki var / hayırla añağdan unutma şehriyār (9) böyle dēyüben o server ağladı / yaş-ı hasret gözlerinden çağladı (10) **neşr** rāvî kavlince ol server hasretine şāhla serverler dahı (11) rikqat kılup bile ağlaştılar. Andan İskender Şāh eydür: Ey Serpil! (12) Bu dünyā sarāyuñ işi budur. Bunda gelen gitmeyince olmaz. Bu ölüm (13) dēdiklerine kimse çāre bulmaz. Bu derde hiç hekimler devā kılmaz. (14) Cümlemiz bu ölüm şarābın içsevüz. Gerek cihān köprüsünden (15) geçsevüz. Gerek velî devlet-i ebedî ol kişinüñ kim soñ nefesin

[26B]

(1) imān-ı şeh[ā]det birle hatm édüp gide dēyüp Şāh Dāvud (2) peygāMBER şerī' atince ol servere imān-ı şehādet telkîn (3) kıldı. Ol server dahı soñ nefesin şehādet

birle hatm etti. (4) Murğ-ı cān pervāz urup vaṭan alup gitdi. (5) Ten kafesin terk etti. **Nazm** uçdı cān murğı tehī kıldı kafesi (6) āhırine çünkim erdi bu nefes / bir nefesde bağlar durur bu ḥayāt (7) anuñüçündür saña yokdur şebāt / bir nice gün bu nefes çıkar girür (8) götürür cān bu teni bir dem yörür / ol yörüyen kendüyi diri şanur (9) da‘ vī kıılır mülk menüm dēyüp kıvanur / anı bilmez bir nefesdür geldügi (10) vērse ‘aqluñ uş bu sözden ey aḥī / remizle bil dirlügi sen daḥı (11) aña göre sen seni bil sen seni / tā ki senden kırtarasın sen seni (12) fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilat / sen seni kırtar özünden bul necāt (13) **neşr** rāvī kavlince Serpil Müstedir cān Ḥaḫ’a teslim (14) kim kııldı. Yine Şāh serverlerle ol server çün ağlaşdılar. (15) İş ü yoldaş ḥasretine ciger tağlaşdılar. Söz muḥtaşar

[27A]

(1) kılalum. Yaraḫ kılıp ol serverüñ cismin yuyup, pāk kılıp (2) Kāfir birle ṭayy etdiler. Siyāh atlasdan kefen şarup ‘āc-ı abanūsdan (3) tābut düzüp ‘izzet için ol serverüñ tābutun dilāverler (4) getürdüler. Sāz-ı seleblerin raḥşına ters aşup atlar kırğın (5) kesb ḥışm-ı ḥadm çul palās giyüp erkānla Serpil Müstedir’i (6) aḥīr menziline getürdiler. Sin kazup hıce ṭaşı düzüp (7) tāriḥ yazup defn kılıp gitdiler. **nazm** (8) ḥāy ne serverler yēyüpdür uş bu yer / anuñçündür budur yerüñ adı yer (9) yer kim ölse kimse yermez bu ḥāk / cümle nesne bu ḥāk eder helāk (10) mihr yokdur kimisi esirgemez / bu ölüdür ol gece durur dēmez (11) yādumuz bu ‘ālem ü ‘āmil durur / ḫamu işde faẓl ü kāmīl durur (12) cümle ḥalka ‘ilmi söylesün dēmez / biñ ölse birisiçün ḡam yēmez (13) yādımız şol şāhlar kim ḥayf olur / kim cihānda ‘adl u dād bunlar kıılır (14) kıoyalum dēmez buları kim ṭura / ‘adle mülke şaf bünyād ura (15) birinüñ vaḫtın geçürmez gör ne yer / ne yēyici kimseymiş uşbu yer

[27B]

(1) yurdsuz çok söylerisem geleni / söylenemez şāh sözünñ ḫalanı (2) yersüzün ‘izzetle bunda kıoyalum / yine İskender sözinden dēyelüm (3) **neşr** rāvī kavlince ol serveri defn kılıp ol gece anda (4) yatup şabāḥ güç kılıp Kıslān taḫtgāhına gitdiler. Güneş (5) ḫubbe-i felek dikeldügi vaḫtın yetdiler. Şehr-i Arāḫdan göründügi Dem (6) Şāh buyurdi. Ḥorāşān için leşkeri yeşādılar nite altı (7) biñ altı yüz altmış altun comaḫlu, zerrin atlu, erkek (8) atlu çavuş yaşavullar at sürüp on iki kez yüz biñ (9) eri altı yüz altmış altı alay düzüp ḫoşunlar bağladılar. (10) Yēdi yüz yetmiş yēdi altun başlu sancak ‘ālem getürüp (11) ṭabl u duḫüllerı urup sūrnā ve nefir urup baḥr-ı bī-ṭas

(12) mişāl gürleyü gümleyü şehir Kışlān'a karşı gitdiler. Ol tarafından (13) dağı Kışlān Kūçe şehrine girüp yigirmi dört biñ Rus (14) dilāverlerle adlu şanlı 'arra gayret erle şehrinüñ burç (15) bāruların berkidüp top ve tarāka kurup şanduk ve zerğalar

[28A]

(1) ayak üzere tırdı. Andan Şemāyil cihān ser ü hırāmān (2) kadın hamide kılup Şāh'a yükündi. Eydür: Ey Şāh-ı Cihān! (3) Sevtāt Bānū hatrūcün atası Kışlān kanın bağışla. (4) luṭf u iḥsān işle. Sencileyin şāhib-i sa' ādetüñ işi (5) hemişe iḥsān olur dēdi. **Nazm** yā Sikender luṭf ü iḥsān şāhlara (6) ki görklü nesnedür agāhlara / luṭf olucak kişinüñ dāyim işi (7) Hāḫ katında maḫbūl olur ol kişi / dāyima iḥsān edenler dağı hem (8) Hāḫ civārında olurlar muḫterem / luṭf iş et luṭf iş et luṭf iş (9) tā mu' in' il- 'avnī ola saña iş / böyle dēyüp hamūş oldu ol nigār (10) diñle imdi neyledi ol şehriyār **neşr** rāvī kavlince Şemāyil (11) Bānū Kışlān'ı Şāhdan dilek edicek Şāh dağı kabūl kılup (12) buyurdi. Çihil-pā Kışlān'ıñ kayd u bendin getürdi. Hazinedārlar (13) hil' at getürdiler. Andan Şāh eydür: Ey Kışlān! (14) Gördüñ mi? Devlete 'āḫḫ olanlarıñ ḫālī neye erüşür dēdi. Andan (15) Kışlān Şāh'ı kızı alup kendü ḫaymesine götürdi.

[28B]

(1) Rāvī kavlince Şemāyil Bānū dağı kaşd kıldı kim bārgāhına (2) gide. İskender Şāh oğlu Kaşferān gitmedi. Anası ne kadar kim (3) cehd etdi, eşitmedi. Şāh dağı gör kim Kaşferān gitmezlenür. (4) Şāh işāret etdi. Şemāyil Bānū gitdi. 'Irāḫī Kaşferān'ı getürüp (5) Şāh karşısunı getürüp tahtuñ bir köşesinde oturdi. (6) Andan ol ma' şüm atasınuñ ol mu' teber dīvānına nazar kılup (7) eydür: Ey Şāh ata! Bu sağ sol tıranlar kimlerdür dēdi. Şāh (8) eydür: Beglerdür. Meliklerdür. Kaşferān eydür: Niçün tırrur. Tırup n'ederler (9) dēdi. Şāh eydür: Ey ciger gūşem! Hāḫ Te' ālī ben kılına devlet (10) vērdi. Sultān kıldı. Bu tıranlar üzerine bunlar dağı baña ḫizmet (11) kılurlar. Anuñcün şöyle tırrurlar dēdi yine Kaşferān eydür: Ey sultān (12) ata! Hāḫ Te' ālī baña dağı devlet vērüp beni dağı sultān kılur mı? (13) Menüm dağı bezmüme sultānlar gelüp tırrur mı? Şāh eydür: Ey devletüm (14) oğul! Baña devlet vèren Allah saña dağı niçün vermeye. Bencileyin (15) ata devleti sencileyin oğula mīrāşdur. Uş tāt taht

[29A]

(1) mülk-i baht-ı raḫat seniñcün müretteb-i müzeyyen Hāḫ Te' ālī ' ömr-i (2) tavīl vērüp ölmeyecek olursañ ḫükm-i ḫükümet senüñ Kaşferān (3) eydür: Ey Şāh-ı Cihān ölüm dēdüğüñ nedür? Nice olur dēdi. Şāh (4) eydür: Ölüm şoldur kim cān tenden çıkar

gider. Ten remīm olur. (5) Kaşferān eydür: Ne vechile çıkar gider. Şāh eydür: Kim hasta olur (6) kim ansuzın yörürken düşer kim suya ğark olur kim kılıç (7) yüzünde olur kim açlıktan kim şusuzluktan helāk olur dēdi. (8) Şāh şöyle dēyicek buğur Kaşferān'ın dudağı yalanup (9) eydür: Ey sultān ata! Ben dağı ölür miyüm? Dēdi. Şāh oğlını rikḳat-i (10) şekl göricek cigeri yandı. Qahramānı gözleri kanlu yaşla (11) tola geldi. Andan Kaşferān'a Şāh cevāb vērde. Ne dēdi. **Nazm** (12) Şāh Sikender eydür ey devletlü oğul / kamumuz ölsek gerek ger şāh ger kul (13) ölmemege çāre yokdur şöyle bil / girişür serde kişi yüz biñ yıl (14) bāḳī Haḳdur kim oña yokdur zevāl / hem ezeldür hem ebed ol zū' l celāl (15) Haḳdan özge her ne var olsa gerek / Haḳ Te' āli emreder olsa gerek

[29B]

(1) hāy ne müşkil yağıdur uş bu ölüm / hāy ne yürek tağıdur uş bu ölüm (2) hiç yürek var mı ki odur tağ / bu ölüm dēdükleri ey yüzi ağ (3) sinemi var ki anı bu tağlamadı / yolum var kim bu ölüm bağlamadı (4) hāy ne gözler ağladupdur bu ölüm / hāy ne yaşlar çağladupdur bu ölüm (5) ev mi vardur kim aña girmedi bu / tenüm var kim aña el urmadı bu (6) hiç düzen yok kim bu aña bozmadı / ' ömrle kimse ölümü uzamadı (7) yüz biñ yaşariseñ de sen / ' aḳibet soñı ölümdür ya ḥüsn (8) böyle dēyüben Sikender ey güzīn / yaḳdı ölüm ḥasretile kendüzin (9) **neşr** rāwī eydür: İskender Şāh şöyle dēcek Kaşferān dağı (10) bildi kim ölüm haḳdur. Bağıri rikḳat kılup ölüm korkusından ağladı. (11) Şöyle kim cümle selāṭinlerün cigerin tağladı. Şāh anı (12) görüp yerinden tūrup Kaşferān derāğüş kılup yanına (13) alup oturdı buğur oğlunuñ perişānlığın gidermekçün (14) buyurdi. Bezm kurdular. Ser-dihler zerrīn-i bādyeler urdılar. (15) Yaḳūt-ı revān birle pūr kıldılar. Sīm-saḳ saḳiler ayak üzre

[30A]

(1) tūrdılar. Kıf-ı menḳūrlar urdılar. Yaḳūt-ı revān birle pūr kıldılar. (2) Sīm-saḳ saḳiler ayak üzre tūrdılar. Kıf-ı menḳūr birle (3) kut revāni elem aldılar. Seyyāre mīşāl şağ şol selāṭin (4) serverler şafına seyr kıldılar. Rāḥatü'l-ervāḥ şundılar. Andan (5) sāzendeler çeng-i kânūna erḡanuna el urdular. Beraber şeştelere (6) gūşimāl vērtiler. Birbirine aheng ētdiler. Rāst 'uşşāḳı (7) muḥayyir kıldılar. Gāh Hicāz'dan 'Irāḳi gitdiler. Gāh ḥişār ēdüp (8) İşfahān'ı dutdılar. Gāh rüy-ı nigāri müberḳa' ētdiler. Andan (9) bülbul ü kumru nevalü tūṭi ü tūrrāç havālu gūyendeler ötdiler. (10) Hūb-ı ḥūş avāzla elḥānı dāved ētdiler. Neyler urulup (11) defler urulup meclisi arāyide kılup

dem-i ‘Attar oldu. Andan (12) Kaşferân Şâh dahı ol demi görüp ölüm havfın unuttı. (13) Perîşanlığı gitdi. Ferağ kesb etti. Andan İskender Şâh (14) behemen hakîm-i Hinduya eydür: Ey hakîm! Senden dilek oldur (15) kim ciger güşem Kaşferân’a ‘ilm-i edeb kavlı-i hikmet ahkâm-ı

[30B]

(1) şerî‘ at resm-i riyâşet-i kânun siyâşet-i inşâ hatta (2) ma‘rifet gösteresin. Tâ kim kendü ‘ilminden haberdâr (3) ola dedi. Dahı Kaşferân’ı behemen hüküm eyledi. Bunlar bende (4) ol cânibden dahı Kışlân’ı kızını kendü çadırına götürüp (5) eydür: Ey ata İskender seni görmeden seninçün baña eylük (6) kıldı. Sen ol eylügi bilmedün lâbüd yine ayağıña tolaşdı. (7) **Nazm** eylüge eylük gerek ey hüşmend / kim kişi olmaya soñra müstemend (8) bir kişi eylük göricek kişiden / eylüge ‘ivazu edendür iş eden (9) kendüye olan eylügi bilmeyen er / bil kim ol durur debr-i ândur debr (10) eylük eyle sen şuya şal yetmez ol / beg bulur yerine ol pür uşul (11) eylük eyle eylük eyle ey civân / cürmüñi tâ ‘afv ede ol müste‘ân (12) **neşr** senden ulu Şâh’a hizmet ét. Ey Şâh ve bir dahı ey devletüm. (13) Ata saña naşîhatum budur kim **nazm** senden ulu şâha hizmet ét ey şâh (14) tâ saña lâyıķ ola bu tâcgâh / devletidür gecelerün ulular (15) zîra kim uluları Hâķ ulular / devlete kûl olmayınca iş eri

[31A]

(1) her yerde olmaz ol baş eri / devlet isterseñ kûl ol devletlüye (2) tâ ki devletden saña devlet uya **neşr** râvî kavlince Kışlân kızından (3) bu naşîhati eşidüp kabûl kılup kızına du‘a kıldı. Ol taraftan (4) dahı geceye dek Ceyş-i Sikender Kışlân taht-gâhın (5) yağma kıldılar. Yédiler, içdiler, yatdılar yine şabâh érdi. **Nazm** (6) örildi yine şubh-ı enfâs érdi / şeb-istân baħrini komadı sürdi (7) dirildi ölmüşiken şahın-ı şayvân / çukurdu kırmızı çetirin Keyvân (8) felek şâhı gelür dèyü taht kuruldı / zemîn üzre bâşeret tabl uruldı (9) beşaretle bezendi bu zamâna / nûrın hurşid saçıcañız cihâna (10) cihân geldi cû gündüz oldu ey yâr / eşit imdi burada bir haber var (11) **neşr** râvî kavlince kaçan kim şabâh érdi. Şâh-ı Zü’l-karneyn (12) yerinden tûrdı. Hâlikına ‘ibâdet kıldı. Tâc urunup serîrine (13) geldi. Selâtinler cem‘ olup dîvân tûrdı. Kışlân dahı (14) Rus serverlerle gelüp baş koyup yer gösterdiler. Oturdu. (15) Andan ‘Irâķî Kışlân serverlerin yanî ser-tâķ Ağras

[31B]

(1) Biṭas Rusī getürüp Şāh'a karşı siyāsete tūrurdu. (2) Şāh eydür: Bunlar kimlerdür. 'Irākī eydür: Kıslān birle as buyurduğun (3) dilāverlerdür dēdi. Andan İskender Şāh eydür: Ey server! (4) 'Irāk 'Irākın bunların hiç suçları yokdur. Suç Kıslān (5) Şāh'ındı. Bunlar şāhları yoluna tūrurp cān bāş terkin (6) urup kılıç urdılar. Şāhlarından yüz döndürmediler. Bunların gibi (7) serverlere kıymak devlete lāyık degüldür dēdi. Nite **naẓm** (8) bunların deg toğru serverlere kim / kaşđ ederse işi oñmaz ey hākem (9) bunlar cān fedī kılmak gerek / bunları cāndan 'azīz bilmek gerek (10) degme kişi toğru olmaz şāhına / buñ deminde yarī kılmaz şāhına (11) toğru server şāhların ey şehriyār / devletinüñ zinetidür aşikār (12) bes gerek şāhlar dağı ey pīş-bīn / serverin toğrusını seve yağın (13) toğruluk et toğruluk sen dağı / kim kabūl ēde seni şāhlar dağı (14) **neşr** rāvī eydür: Şāh şöyle dēyüp buyurdu. Ol üç serverüñ (15) kayd u bendin getürüp hil' at giyürdüler. Yēr gösterdiler.

[32A]

(1) İhşārlarına kılayduķ kim kaçup kal' asına düşmeydi Biṭas (2) eydür: Cest-ü-cū kılup kimin tūtalum. Anuñla hīle oyunun (3) oynayalum. Evvelā kim hīle birle andan utayduķ. Evlā mı? Dēdi. **Naẓm** (4) fırsatında hīle de gerekdirür / server onlan kişiye ey sözdür (5) dem düşer kim erlikile érmez el / bes gerek érmeyicek anda hīyel (6) er ondurur dēmişlerdür yağın / lik toķuzu hīledurur ey emīn (7) erlikile bitmeyecek er işi / anda gerek kim kıla hīle kişi (8) er odur her işüñ aşlın bile / gāh erlik ve gehī hīle kıla (9) zīra kim her bir işin bir dürlüdür / bitmesi ve yétmesi ey sözdür (10) iş ola kim erlikile édesin / iş ola hīle yolunca gidesin (11) tā ki her işüñ asānlıkla bite / geçesin ğam-ı ğuşşa şehrinde öte (12) bu soy cān bulur oddan necāt / fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt (13) **neşr** rāvī kavlince Tanķud, Tağud Ğurī karındaşlarla bu ittifāķı (14) kılup tarhtan kılup Aḥşaras taht-gāhına gitdiler. Şabāḥa (15) karşı yéttiler. Cüst-ü-cū éttiler. Gördiler. Aḥşar leşkerle

[32B]

(1) şehrinüñ öñinde ğafil yatur. Şāh Tağur düşmen ğafil göricek (2) kırık dört biñ erle ğıriv kılup at sürüp As leşkerin (3) başa düşdiler. Aḥşar As başğun göricek İskender cenginde (4) kılıçdan ğāyet korkmışdı. Kaçup şehrine girüp kapuları berkitdi. (5) Şāh El-ġārī dağı düşmān suguñ yağmaya vērüp şehir üzre (6) gelüp cenge kaşđına şehri girde-piç alup tūrdu. Andan (7) Tanķud Şāh karındaşı Tegin Taş'a eydür: Yörü

Ahşar (8) As'la dilleş naşihat vèr. ' Āşilik kılmasun dèdi. Andan (9) Tegin Taş at sürüp şehre on ayrı yère gelüp Ahşar (10) As'a çağırdı. Ne dèdi. Taberriye kavlince eydür: Ey melik As! (11) niçün İskenderleyin şahib-kırāna ' aşı olursın. Sen (12) saña bencileyin horluk kılursun. Gel ' aşiliği ko. Karındaşum (13) Tanğud Şāh, Tağur Ğurī seni İskender iledüp suçun (14) dilesin yine saña diyāruñı vèrsin. Yok mı? Dèrsin. (15) Sikender gelür şehruñi alur. Saña yaman iş kılur dèdi. **Nazm**

[33A]

(1) **Nazm** ey Ahşār uşuñı başuña dèr / delü olma sen saña inşāf vèr (2) Şāh Sikender gibi şāha olma ' āķ / düşmeyesin tā ki devletden ırāk (3) ' āşī olmaķ devlete ki şūm olur / ' āşiliği iş èden mişum olur (4) in aşāğa tut sözüm şulh èdelüm / seni alup şāh katına gidelüm (5) yoksa alurlar kal' anı ahengile kırtarımazsun başuñı cengile (6) serkeşidük sencileyin biz dahı / göze almazduk Sikenderi biz dahı (7) şöyle iş ètdi bize Sikender ey yār / rām olduk aña uş çār-nā-çār (8) hāy ne kal' alar alup durur o şāh / hāy ne leşkerler kılup durur tebāh (9) ki saķın seni de şöyle ètmesün / nām u nāmus şuy yèle gitmesün (10) ersen tut sözümü ey emīn / yoksa èderler seni hor u haķīr (11) saña sözüm budur saña ey Ahşaran / tut sözümü varsa ' aķluñ ey civān (12) **neşr** rāwī kavlince Ahşar As, Tegin Taş'dan (13) ol naşihati eşidicek gördü kim devlete lāyık haber söyledi. (14) Revān melik As mālın, gencin, kumaşın, kulin, karavaşın (15) alup kal' adan inüp, gelüp Tanğud Şāh'a baş kodı.

[33B]

(1) Şāh Tağur Ğur dahı eyyāmla Ahşār As'ı alup Sikender Şāh'a (2) geldi. Ahşār pişkeşlerin İskender Şāh'a çekdi. Nite (3) evvel dört yüz kırk dört Rusī Çerkesī kullar çekdi. Kāmu (4) bedri-ay suretlü, serv-i hırāmān kametlü ardınca üç yüz (5) otuz üç kenizek çekdi. Cümlesi hūb-rū ca' d-ı zūlf-i müşk (6) bu hūş tab' -ı nik-hū lebleruñ ardınca altı yüz altun (7) gümüş eyerlü erkek at çekdi. Şamur, sincab, çullu bunlaruñ (8) ardınca iki yüz kırk kaţar, kaţır çekdi. Yükleri sincab (9) şamur, üşek, kām, kākum şamur bunlaruñ ardınca dört yüz aķ (10) gümüş sinilere kızıl altun koymış dört yüz altun (11) siniye dahı aķ incü koymış bunların üzerine gümüş bādyeler (12) la'l-gün kīf-ı menķūrlar çekdi. Andan Ahşār baş (13) açup kefen boynuna şalup siyāsete turup İskender Şāh'dan (14) suçın diledi. Şāh dahı suçından geçüp hizmete kabūl (15) kılup hil' at giyürüp selāţinler şafında yer gösterdiler.

[34A]

(1) Oturdu. Andan İskender Şāh Ahşār getürdügi mālī genci (2) dersü selāṭin serverlere mīr ü mehterlere üleştırdi. (3) Begler, melikler Sikender Şāh'ıñ ol saḡāvetin taḡsīn-i aferīn (4) étđiler. **Nazm** şāh öldürür kim anuñ şan'atı saḡāvet ola (5) saḡāvet aşıla cānına şınā'at ola / mālīyla ne düşmen olup taḡda anı ḡayra (6) özin düşmen elinden alup selāmet ola / o şāh ki mālā kıya mülke şāh olan öldür (7) her anki mālīna kıymaz işi ḡakāret ola / deminde mālını ḡarç ét işile yoldaş tut (8) yerinde tā ki senüñle olur mülākat ola / naşīḡat içre dēmişdür zamānında Cemşīd (9) o şāh ki mālā kıya rehberi sa'ādet ola / ḡarāmet ét mālūñı iş başarmak isterseñ (10) ḡarāmet eylessek de demin delālet ola / devām-ı devletüñi dāyim eyler ol Allāh (11) eger mālınla elinde işüñ saḡāvet ola **neşr** rāvī ḡavlince İskender Şāh ol (12) mālī genci üleşdürüp As diyārın yine Ahşār'a vērüp 'ayşına (13) meşḡul oldu. Bu taraftan daḡı Qıtmiran Alamanī şınup ḡaçıcaḡ (14) yēdi gün sürüp diyārınuñ serḡaddine ērüp bir ḡal' a öñinde ḡonup

[34B]

(1) yatdı. Bu taraftan Kiklan Şāh daḡı altmış biñ erle sura (2) Qıtmiran ḡonup yatduḡı yere ērüp şeb-ḡūn kılup Qıtmiran (3) Alaman'ı başdı. Qıtmiran ḡarındaşı Aṡraşla binüp ceng kıldılar (4) velī İskender çerisi yegin gelüp kendüler ālūde düşdiler. **nazm** (5) müşkil olur ālūdeliḡ şehriyār / düşmen elinde kişi şöyle ki var (6) beklesin ḡaḡ belāsından seni / ḡalib étmesün saña ḡaḡ düşmeni (7) müşkil işdür kişinüñ düşmānı kim / bī-ḡıyās ḡokluḡ ola ey ḡakīm (8) az çericiük neylesün ḡok leşkere / nice ṡursun yüz kişi yüz biñ ere (9) söyle ḡarşu degme sed ṡurmaz ēy cān / yēle ēricek nicesi ṡursun şaman (10) ālūdile yek çerinüñ şehriyār / uşda budur ḡāleti şöyle ki var (11) **neşr** rāvī ḡavlince Qıtmiran Alamanī İskender çerisin kendü (12) üzre ḡalib göricek dersü ḡaçdılar kim arḡa vērdikleri ḡal'aya (13) gireler. Kiklan Şāh ardların süre ḡal'aya bile ērdi. Qıtmiran (14) ḡoca ḡal'aya girdi. ḡarındaşı Aṡraş Alaman'ı cengde dutup

[35A]

(1) bend atdılar. Andan Kiklan Kūhī buyurdu. Altmış biñ er (2) yörüyüp ḡal'aya ceng vērdiler. ḡal'aya aldılar. Qıtmiran gördi kim (3) düşmen cengle ḡal'asın alup sipāḡisin kırdı. (4) Qıtmiran anı görüp eydür: Ālūdeliḡle yaḡa dutdurunca ben beni (5) ḡal'adan aşāḡa şalayum dēyüp ol bed-endiş kendüyi ḡal'adan (6) aşāḡa şaldı ve cebe

vü cevşenle şöyle düşdü kim (7) hürd oldı. **Nazm** o la'ini gör ki n'etdi kendüzin (8) öz eliyle hâk eyledi özin / yok yere kıydı kendü cânına (9) kendü girdi kendüzinüñ kanına / kendü kendü varlığını bilmedi (10) işinüñ görklüsünü kılmadı / müşkil işdür bu bilüsüzlik paşā (11) dürlü dürlü gavğalar turur başa / bilüsüzlik kişi şöyle ki var (12) 'ākibet başdan çıkarur şehriyār / çıkmayam baştan dersen ey kişi (13) bilüsüzligile işleme işi **neşr** Kiklan Şāh Kıtımiran (14) kendüzin kal'adan atduğın göricek (15) buyurdi. Kal'a yağma kılup yakdılar. Andan Kiklan kındı buyurdi. (16) Kıtımiran karındaşı Atrāş'ı getürdüler. Eli bağı, cigeri

[35B]

(1) tağı siyāsete tırdılar. Andan Kiklan eydür: Ey Alamanī gördüñ mi? (2) İskender Şāh'a 'ākķ 'āşī olanlara ne dërlerdi. İmdi (3) göñlüñden kibr ü kîni sür alup seni İskender Şāh'a vëreyüm. (4) Şuçunı dileyeyüm yine Alaman diyārın saña alıvëreyüm. (5) İskender devletünde cihān sarāyın 'ayş-ı şafāyla teferrüc kıl. (6) **Nazm** kaçma devletden ey Atrāş gözüñ aç / tā ki lāyık ola saña taht tāç (7) ulu şāhlar devletünden kaçma sen / tā olasın mülküñ içre sağ esen (8) 'āşī olduk biz dağı evvel şehriyār / şāh İskender devletine aşikār (9) silī urdı devleti anuñ bize / nitekim uş urdılar şimdi size (10) bilmez iken bize bildürdi bizi / şöyle kim uş size bildürdük sizi (11) fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt / kaçma devletden bulasın necāt (12) **neşr** rāvī kavlince Kiklan şöyle dëyicek Atrāş Alamanī eydür: (13) Ey Şāh-ı Kūhistan şimdi bin ölüm haddine (14) êrmiş. Giriftārum sizden 'ömre amān bulıcak. İskender Şāh (15) degül bir atına dağı kıl olam dëdi. Kiklan Şāh buyurdi. Atrāş'ıñ koydı.

[36A]

(1) Bendin götürüp hil'at giyürürler. Atrāş dağı karındaşuñ hazinesin dört yüz (2) kaçar katıra yükledüp Kıtımiran'ıñ Kaçmur nām bir oğı vardı. Alup gitdiler Kiklan (3) dağı Atrāş ve Kaçmur'ı alup İskender Şāh divānına girdi. Şāh dağı anları (4) hoş görüp hil'at vërdi. Yër gösterdiler. Oturdılar. Andan götürdükleri (5) mālī Şāh'a çekdiler. Şāh dağı mālī alup cümleyine Kiklan Şāh'a vërdi. (6) Görenler İskender Şāh saḥāvetin taḥsîn êtdiler. **nazm** İbrahimen ol ola şāh oldur eli (7) şan'atı cömertlik ola ey ulı / her şey kim olmaya anı seḥā / anı bildüğümüz dëmişler bu yola (8) bu seḥādur beglerüñ sermāyesi / salṭanāt-ı gülizar nül-ı peymānesi / şāh kim anda saḥāvet olmaya (9) degmeñiz makşūdına yol bulmaya / şāh olanlara saḥāvet ḥū olur / ḥulķ-ı muḥib aña özi maḥbūb olur (10) **rāvī eydür** ol māl Şāh Kiykılan'a vërup Alaman diyārın Atrāş

ve Kaṭmur'a (11) vèrdi ve ṭabl ü 'alem ve ḥayl ü ḥıṣm bildürdi. Andan Dāvud Peyğāmbēr şerī' atince (12) imān telkīn kıldı. Tevhīd bildürdi. **naẓm** ya' nī kim ma' būdunı ol şehriyār (13) kim étdügin bile şöyle āşikār / kendüyi yokdan nice var étdügin (14) devlet ehli olmağa yār étdügin / bildürüp ol iki şāha ol zamān (15) dīn imān ehl étdi ol zamān **rāvī eydür** İskender Şāh bunda ol

[36B]

(1) ṭarafdan Behrām Alan Bircānī Çerkesin beglerin alup Nebedle diyārlarına gitdi. Yaḳīn (2) yetdi. Çerkes çerisi Saṭur oğlu Aḳçalus'a atası ve 'amusı giriftār olduḡın (3) dèdiler. Aḳçalus kılıç yüzinde ḡayet dilāver idi. Ol ḥabere ḳaḳıyup diyārından (4) baḳī çerisin getürüp yigirmi dört biñ er dèrdi eydür: Ey begler beni baş (5) édüñ. Varup atamı ve 'ammumı düşmenden ḥalāş kılup ol İskender dèdüklerine (6) bir iş édem kim cihānda dastān ola söylene dèdi. Çerkes begleri eyitdiler: (7) Ey dilāver! İskender ile leşker çokdur. Bu denlü çeriyile aña varmak olmaz (8) dèdiler. Aḳçalus ḳaḳıyup eydür: İskender kimdür kim ben andan veya çerisi (9) çoklıḡından ya kendüden ḳorḥam dèdi. Başlan varalum da dād ü sitād (10) kılalum dèdi. Çerkes begleri ne ḳadar naşīḥat étdiler. Ḳabūl kılmadı. İskender kim (11) olduḡın dèyü gördiler. Ḳulaḡına ḳoymadı. **Naẓm** kimse şanup ol vücūdun ol fuẓūl (12) gerinüp savundı ol dem sağ u şol / ululara her kim ura pençeyi (13) gör serdür bazusı isgence-i / ulularla her kişi kim atışa (14) lā-cürm bir ulu taşu başa düşe **rāvī ḳavlince** Aḳçalus naşīḥat (15) ḳabūl étmeyicek öz begüsine ḳovdılar. Aḳçalus daḡı güc kılup gelürken bu

[37A]

(1) ṭarafdan İskender çerisi Behrām Alan Bircānı daḡı altmış biñ erle érdi. (2) Şahrā içinde Çerkes çerisin gördi. Çerkes çerisi daḡı anı gördi. Sancaḳ u (3) 'alem çizüp kūs u neḳḳāreler urup şūrñā ve nefirler urup birbirine ḳarşu yörüdi. (4) Érdiler. At sürüp ḳarışdılar. Ḳatışdılar. **Rāvī ḳavlince** Behrām Alan Bircānī (5) oğlu Ḳahram ceng içinde Aḳçalus birle buluşup ceng étdiler. Birbirüñ ceb vü cevşenlerin (6) kılıç birle biçişüp anca lemm at üzerinden ḳol şınup birbirile ṭutuşdılar. (7) Ḳuçaklaşdılar. Raḡş üzerinden düşdiler. Bürḥānīler anı görüp Aḳçalusı üzerine (8) uşdılar. Her ṭarafdan kemend vèrüp giriftār étdiler. Aḳçalus giriftār olıcak (9) Çerkes kişilerin şıdılar. Zīrā Aḳçalus başdı. **Naẓm** baş gidicek pāyidār olmaz ayak (10) başsız elde ne işe yarar ṭibāk / el ayak başıla bulmuşdur niẓām / baş olmasa bir iş olmaz tamām (11)

bir çeride olmayınca baş eri / tēz tağılur belkim anuñ leşkeri / beg eriyle cism hayşa baş olan (12) düşmeninüñ yüregine taş olan / baş olmağ dilerseñ señ dağı / vēr şalavāt Muştafāya sen dağı (13) **rāvī kavlince** Aqçalus Çerkes çerisin şıyup kendüyi şabr édüp rahtına yağma (14) kılup Aqçalus'ı atası birle alup taht-gāhına gitdiler. Andan Behrām buyurđı. Aqçalus (15) atası Şaturuk ve ‘ammusı Ğuğur’uñ kayd u bendlerin gösterdiler. Öñine getürdiler.

[37B]

(1) Behrām eydür: Ey serverler! İskender Şāh başıçün sizleri āzād kıldum. (2) İskender Şāh’dan dağı şuçuñuzı dileyem yine diyārlarıñuzı size alıvėreyüm. (3) Gelüñ gidelüm ve bir dağı ey serverler sizler şanmañ kim İskender Şāh (4) gayrı sultānlar gibi sizlerüñ mülkü ve māluñıza tama‘ kıla. Haq Te‘ālī İskender Şāh’a (5) şöyle ‘ālī himmet vėrūpdür kim cihānda anuñ gibi gelmiş degüldür. Dünyā katında (6) bir zerre mikdarı görünür veya görünmez dēdi. **Naẓm** (7) kişiyē himmeti bu resme vėrse sultān / ki gelmiye gözine bu mülk ü cihān (8) kişi ki himmeti ola devleti dağı hem / anuñ gibi kişinüñdür bu sāht / sāht-ı meydan (9) **rāvī eydür**: Behrām Alan Bircānī Çerkes beglerine İskender Şāh’uñ ‘ālī (10) himmetin bu veçhle kim söyledi. Andan ol begler dağı baş koyup (11) varup hazine ve haymelerin alup delim pişkeşler zerb-i ğurm kılup Behrāmla (12) İskender Şāh’a getüdürtüler. Andan Behrām Çerkes beglerin alup İskender Şāh (13) yanına geldi. Çerkes Şāh dīvānın göricek hayrān kıldılar. Zirā kim ancılayın (14) içtimā‘ ı insan görmemişlerdi. Nite **Taberiye kavlince** bir kırmızı atlas (15) çadır içinde bir zerrin serir urmuşlar. Kırk dört simyālar üzre

[38A]

(1) buğur ol serir bir Qahramān-saşvet, Nerimān-şalābet, Cemsīd-fişnat Dařhāk-heybet (2) bir şāh oturmuş. Kafasında altmış biñ altun koşuklu zerrin (3) kemerlü ve zerrin külāhlu altun alınlu has kullar altmış kat şaf bağlayup (4) turmuş kim tiğ ü kem teber götürmüş. Andan dört yüz kırk dört mağrib (5) vezirler zerrin sandalyeler üzre ‘izzetle yer yer oturmuşlar. Andan üç yüz on (6) üç muneccimler suturlāb-ı nevrüz eyle ele alup turmuşlar. Biñ dört yüz ulısın (7) eşleri hanlu ulu sultānlar oturmuşlar. Yēdi biñ yēdi yüz adlu şanlı (8) selāřin zādelər. Sekiz biñ sekiz yüz ser-firāz serverler tokuz biñ tokuz (9) yüz mübārizler. Mehterler muratıla İskender Şāh’a karşı turmuşlar ve bir dağı (10) biñ dört yüz hük-m-i hükümet issi hacib biñ altı yüz altmış altı altun (11) çomaklu çavuşlar şavulu yurt birle yürüyüp dīvān başar. Ol iki (12) yüz biñ geniş

kemerlü cevşen-püş sır ü sipāhī bir dīvān-ı Süleymān bezemiş. (13) Sankim Süleymān dirilüp ins ü cān dirilmiş ve yine İskender Şāh'ıñ yerine karşı (14) bir ' aceb bezm altı kurulmuş. **Nazm** şandal üzre yēdi yüz ser-dīh şāh (15) kurmuş, oturmuş bir ulu bargāh/ yēdi yüz sākī kamasına cebīn

[38B]

(1) müşterī gūn gūn yüz yine hūr-i ' ayn / gözleri her birinūñ merīh var (2) çekmişdi hançeri tīr ü nizār / cuş urup ol reng-i gülün büyü nāf (3) tırılmışdı şāha karşı şāf şāf / zühre sīret oturan muṭribān (4) dürlü sāzende çaldılar ol zamān / hem kaṭar bile daḡı gūyendeler (5) ' ışk elinden her biri cūyendeler / iş bu resmile kurulmuş zevk-i ' ayş (6) ' ayş ü nūşına buluban perveriş **rāvī kavlince Çerkes** begleri dīvān-ı (7) İskendī görüp ḡayrān olucak buğur Behrām Alan Burcān Çerkes beglerinūñ (8) pişkeşlerin Şāh'a ' arz kıldı. Şāh daḡı çerkeslerden gelen mālī cümle (9) Behrām'a vērđi. Çerkes beglerin ḡil' atlayup yine diyārların kendülerine (10) vērđi. Bubutlan ol taraftan Ancaş Tenglūs göricek Serpal Hindī (11) kuvañdı Ancaşı kendü taht-gāhı şehir-i Gürciye gelüp yine çerisin dērüp (12) kırk biñ erile İskender çerisin gözleyüp tırurken bu canībden Ceyş-i (13) İskender Gürcī diyārına Ancaş'ı kim kova vardı. Diyārī kavmi görüp şāhlarına (14) ḡaber ētdiler. Ancaş daḡı çokluḡ iş görmiş delim ḡileler düzmiş kişiydi. (15) Kılıç yüzinde Efrāsiyāb dirülürđi. Derḡāl bir ḡile bünyād ēdüp ol

[39A]

(1) şehrin berkitdi. Andan serverlerine eydür: Ey dilāverler! At yeñiyle ben kemine (2) tırayum. Ol gelen çeri gelüp yakın ericek kefen bir kerden karşı varup (3) amān dilek ēdüñ kim şāhımız kaçdı. Uş şehir sizün ola kim inānalar. (4) Atdan anlar ol vaḡitden ben daḡı keminden çıkayum göresüz ne işler edem (5) dēyüp. Ancaş on iki biñ güzide erle şehrinūñ bir tarafında kemin tıutup tırdı. (6) Ancaşiler daḡı ḡile-dāmın kurınca ol etraftan Tenglūs gözci (7) Serpal Hindi yētmiş biñ erile erđi. Bu taraftan Kıştal, Akşal ve Ancaş (8) ve Kartas dēdiginleyin kefen boyunlarına şalıp, tırup daḡı amān dileyüp (9) şāhımız kaçdı dēyüp Ceyş-i İskender'i getürüp şehir önine kōndırdılar. (10) Andan bunlar eytdiler: Ey cānlar! Sizler ' ayş kılūñ biz bendeler varup Kartas Ancaş'ıñ (11) māl u gencin kılın ve karabaşın götürelüm dēyüp gittiler. ḡile birle İskender (12) beglerin ḡāfil ēdüp aldadılar. **Nazm** ḡile birle hey ne zālīm işler bī-tesir (13) ḡilesiyle hey ne başlar yētiser / erlik ondur tokuzudur ḡile bil / (14)

hîle birle niceler oldu zelîl / **râvî kavlince** böyle İskender leşkeri (15) gâfil koyıcak ol
tarafdan dağı Ancaş fırsat bulup cebe vü cevşen giyüp

[39B]

(1) saz u seleb, bağlanup yigirmi dört biñ ölüm erin uydurup yigirmi dört biñ
pâre (2) ceng aletin cebbine kılup bir bād-pā rahşa süvâr olup pülād kalkan (3) koluma
şaldı. Siyâh segü eline alup olan serverlerin cümle istimâletleyüp (4) tâ kim düşmen
birle nâm u nâmûsiçün gâyet ü hamiyyet cengin kıla. (5) **Nazm** iş deminde ol kişi işler
iş \ ki ad u şân gözliye dâyim ol kişi (6) leşkerine istimâlet vère ol \ kendü başı oynaya
sora sağ u şol (7) **râvî eydür:** Ancaş yigirmi iki biñ erle rahş sürüp kişi urup gıriv (8)
kılup sely-i ‘arimleyin gürleyü yörüdiler. Ceyş-i İskender dağı varanları görüp süvâr
(9) olunca Ancaş érüp biribirine kırdı. Delim er kırdı. Andan Ancaş’ı (10) göricek
Tenglüs ve Serpal şüvâr olup İskender serverlerle ‘alem u sancağ (11) kaldurup
birbirine karşı kılıç urdılar. Gayret ü hamiyyet cengin kıldılar. Ceng içinde (12) Ancaş
birle Muhtâr Hâverî buluşup çok çekişdiler. **Râvî eydür:** Ancaş (13) Muhtâr’ı yıkup
başın kesdi. Kahirsistanî anı görüp sura érüp (14) Ancaş’a bir gürz urdı. Şöyle kim
rahş üzre denk kıldı. Ancaş yine (15) kendüyi dèrüp nefire çıkarup, kış urup, cenge
turdy. ‘Azim ceng oldu.

[40A]

(1) **Nazm** ki ‘aceb ceng oldu anda ol zamân \ destüm bakturdu ey civân (2)
birbirine sürüp olsa iki harîk \ Rüstemile şân buluşdı ‘āsî dèyü (3) cengine anlaruñ
eylese nazar \ kalmayaydı belki Efrîdünda kıazz (4) **râvî eydür:** İskender serverleri
gayret eyleyüp Kartas Ancaş’ı sürüp (5) şehrinüñ üzerine iletdiler. Delim er kırdılar.
Kartas dağı ne kadar kim (6) gayretle dürüşdi. Pâyidâr olmadı. Tâ kim şehrüñ kapusına
getürdiler. (7) Kartas yine gayret kılup döndi. Darb urup Serpal’uñ rahşın yıkdı. (8)
İskender serverleri anı görüp êrdiler. Tuş tuşa Kartas (9) Ancaş’ı araya alup delim
zahımlar urdılar. Ahbâr içinde şöyle kim (10) dèrler. Kartas’uñ şehir içinde kendüden
genç bir dilâver karındaşı vardı. (11) Adına Kımişas dèrlerdi. Gördü kim karındaşın
delim araya aldılar. (12) Kımişas rahş şalup şehirden çıkup karındaşı üzre êrdi. (13)
Haytal Hindüya gürz urup yıkdı. Hemtali yıkdı. Mühelihil’i yıkup Tal (14) Hindiyi
Mifraş, Atfal Mifrağ’ı yıkup kalan serverleri şıyup (15) gerüsine sürdi. Serpal birle bês
serveri giriftâr kıldı. Alup

[40B]

(1) şehre girdi. Gecceye karşı Tengüs Gürci dağı İskender serverleriyle şehri (2) çevre alup kondı veli Serpal birle serverlerçün gayet melul oldılar. (3) Andan Tengülüs Gürci Müselsel karındaşı Serkiran'a eydür: Ey server-i sistân! (4) Yörü Serpal birle serverlerün giriftâr olduğın İskender Şâh'a bildür. (5) Serkiran dağı birkaç yoldaş alup Şâh'a gitdi. Bu yaña Tengülüs dağı (6) serverler birle Muhtâr Hâver'i götürüp cismin pâk kılup Kâfûr birle (7) talî edüp siyâh atılsan kefen şarup tabût düzüp defn kıldılar. (8) Ol serveri kara yere garç edüp hasretle dönüp gitdiler. **nazm** (9) kimileri yer işbu kara hâl gör \ kimileri yere urur eflâk gör (10) her geleni yere sürer haremî revân \ işi dâyim budurur yerün hemân (11) çünkü bu resme olıcağ haķır \ şöyle bil elbetde seni dağı yer (12) evvel yemezdin sîn-i evvelde bir zamân \ sen anı terk eyleyüp bulgıl amân (13) Bunlar Muhtârı defn kim kıldılar. Ol taraftan Kartas Ancaş şehrine erüp (14) kaşırında dîvân kurup buyurdi. Serpal birle beş Hind serverlerin (15) siyasete getürdiler. Karşusına tururdılar. Andan Kartas bu serverleri

[41A]

(1) kimlerdür dëyü şordı. Haytal cevâb vërup eydür: Hind sultan bir eyi 'adem (2) oğlu Serpal Şâhdur dëdiler. İskender Şâh hizmetinde olur. Kartas anı (3) eşidicek kaķdı. Kaşdı kıldı kim Serpal serverlerle depeleye Kımtaş (4) komadı. Anları muhkem beklediler. Ol taraftan dağı Serkiran gelüp İskender Şâh'a (5) ol işleri haber vërdi. Serpal birle serverler tutulduğın söyledi. (6) Muhtâr öldüğün bildürdi. Şâh kaķıyup sâz u seleb, giyüp leşkerden (7) yüz altmış biñ er güzide kılup bâķi leşkeri koyup Kaşır İ' tibârî leşkere (8) baş döküp niçün andan gayrıya inanmadı. Leşker anınçün Naşır İ' tibârî 'âķl (9) u dîn yolunda 'âmîl-i kâmil hükm yüzünde 'adil ğazaba taħammül ve kâmil ve hem (10) şahib-i şalâbet ve ehl-i şehâvet şecâ'at ve şevket ve heybetlü idi. **Nazm** (11) uş bu on nesne kim şerh eyledüm \ adlu adıla bir bir söyledüm (12) bil bulardur şahlığın sermâyesi \ bunlar olmayan şehin yok sermâyesi (13) **râvî eydür:** İskender Şâh leşkeri Naşır'a işmarlayup otuz üç güzide (14) şahib-i serîr altı biñ yetmiş yedi şah şehzâdeleri önine şalup dört (15) yüz kırk dört serveri kendüye yoldaş yüz yetmiş biñ âhen-puş erile

[41B]

(1) Kislân'ı önine şalup kulâğuz kılup tirahtân edüp gece ve gündüz (2) demeyüp gitdi. Ol taraftan dağı her gün Kartas ve Kımtaş şehirlerinden (3) çıkup Tengülüs

Gürce birle ceng ederlerdi. Anca kim İskender Şāh daḥı (4) erüp Qarṭas taḥtgāhı göründi. Şāh buyurdi. Serleşkerler leşkeri (5) başıyup toḡru şehre gitdi. Ol cānibden daḥı Qarṭas şehirden çıkup (6) ceng ederken anı gördi. Deryā mişāl bir leşker gelüp erdi. Nite yüz (7) altmış biñ er altmış alayı bağlamış yüz altmış altun başlu müzer-keş (8) şakḳlu sancaḳ ‘alemler götürülmüş ṭabl u düḥüller ra‘d gibi görülmüş şūrñā ve nefirler (9) ecel erin erilmiş at ayağından zemīn-i zamān inlemiş felekler gümlemiş (10) baḥr-ı cūşānleyin mevc urmuş gelür. Qarṭas anı göricek daḥı kıvanu (11) kaḳıyu cenge anca kim İskender Şāh daḥı gelüp erdi. Tengülüs Gürce (12) qarşu gelüp ‘izzet kıldı. Şāh daḥı yüz altmış biñ erle Ancaş çalışına (13) qarşu cenge ṭurdi. Ol ḳadar kim gece erdi. Leşker konup şāh (14) dīvān ḳurdi. Şelāṭin serverler cem‘ oldı. Andan İskender Şāh (15) Tegülüs Gürce’ye Qarṭas şordı. Tengülüs eydür: Ey Şāh! Qarṭas bir

[42A]

(1) bir dilāver qarındaşıla her gün şehirden çıkup ceng kılar. Yine şehre girür. (2) Şāh eydür: N’etmek gerek. Anda serverler şağından Domal pehlivānī, Dehrūñ ḳahramānī (3) ya‘ni Qayṭas yolu yanı ilerü gelüp eydür: Ey Şāh-ı Cihān! Qarṭas birle erlik (4) öninde oynayalum. Felek māt olsun. Şāh eydür: Nite. Qarṭas eydür: (5) Ey Şāh! Birḳaç server bu gece kimden edelüm. Şabāḥ olup Qarṭas ṭaşra (6) gelicek birḳaçımız qarşu varup ceng eylesün. Birḳaçımız şehirden yanın (7) alsun eyle olıcaḳ Şāh devletinde Qarṭas’ı ele getirüpdük ola mı? Dedi. Daḥı (8) oğulları Qılış Aṭvas Erduvan Şāh, Cuvābahtī, Münçal ‘Ayne’lbalāyī’ ve Ğazanferī (9) Köpegī, Behrām Alan Bircānī, Tur‘ arheft, Meyni, Aḳvaşī, Qahri Meslesel, (10) Seyitanī, ‘Arran Zevalī Şahar ve Eşḳāl, Ver‘ adbirüne, Senemgānī (11) Helhelen Kūhī bu on sekiz serveri alup öñine şalup gelüp Qarṭas (12) şehrinüñ bir tarafında kemīn tutup ṭurdılar. Anca kim şabāḥ erdi. Şāh-ı (13) Cihān leşkerle süvār olup kırk yerden şaf alayı bağlayup sancaḳ-ı (14) ‘alem getirüp neḳḳāre çalup bu[y]urdugum serverler şehre madara şavāşın (15) vèreler. Ya‘ni kemīn nice erür görelüm dèyü ol tarafından daḥı Qarṭas Ancaşī

[42B]

(1) düşmen leşkerünüñ süvār olduḡun görüp yine āhen-püş olup qarındaşı (2) Qımıṭas’ı dört biñ erle āhen-püş olup şehirden çıkup Arḳa’i şehrine (3) varup ṭurdi. Ceng-i harbī āvāzını ḳulaḡuna girdi. Neferler çıkarup Qarṭas (4) ve Qımıṭas yine meydāna raḥş sürdüler. Ceng ceng cevelān için seyrān (5) ortasına levzleyüp ṭurdılar. Kişi-yi ḳurbān ḳaçmayan er dilediler. Andan Tengülüs (6) Gürce daḥı buyurdi. Lecvār

Gürce, Kehvar Gürce at sürüp meydāna girüp Qartas'a (7) ve biri dağı Qımtas'a karşı varup ceng étdiler. Bu taraftan dağı Qaytası Yunanî (8) şehirden Qartas çıkup ceng tırdugun göricek andan İskender serverleri (9) keminden çıkup ol iki 'āşî üzere rahş sürdüler. Ol cānibden dağı (10) Qartas, Qımtas ve erenleri göricek na'ra çıkarup karşılayup rahş sürüp (11) érdiler. Qaytas Qartasla buluşup evvel Qaytas'a bir gü[r]z urdı kim göre (12) āhene ursa zîr-i zeber kılupdı velî Qaytas Yunanî siper şalup şan'atle (13) men'eyledi buğur Qaytas dağı érüp gürz urdı kim Qartas'ın kalkanını (14) kafasında toğudup Qartas gürz uğrundan baş kaçurdı. Darb (15) yağırında tokitup zîr-i zeber yıkıldı. Aıvas Qays şāhınleyn üzerinde

[43A]

(1) bulundu. Qartas muhkem bende çekdiler. Ol yañadan Qartas karındaşı Qaytas (2) ardından dağı Ğazanferi göricek Simurgleyin érüp süñü şınup Qımtas neferine (3) şançup at öñine şaldı. Anı dağı yağaladılar. Ancaşiler anı görüp, kaçup şehre (4) girdiler. Bir burç-ı bāruları üzre çıkup tırdılar buğur serverler Qartas ve (5) Qımtas'ı alup İskender Şāh'a gelüp siyāsete turgurup yer yer çağırdılar (6) kim ey Şāh! Heft kişver-i düşmen hemişe eli bağılu dili tağılu siyāsetüne (7) tursun. Şāh dağı düşmeni karşıasına ħod u ħacil göricek şād olup (8) Ħaķ Te'ālîye delim şükürler kıldı buğur ğazaba gelüp siyāset buyurdı kim (9) Ancasileri depeleye yine ğazab odın hilm suyla söndürüp kendü (10) kendüye eydür: Bunları bu dem yetürmekden ne fayde dèyüp sālār-ı Rum (11) ğazabı gönünden giderüp Qartas'ın ve karındaşı Qımtas'ın şuçın bağışlayup (12) yamanlığına yahşılık işleyüp āhırinde dil açup Qartas Ancasîye eydür: Ey (13) 'āşî! Gördün mi? Ol serkeşlüğün saña ne iş étdi. Naşîhat tutmayup (14) devletden kaçduñ velî devlet seni niçe tıtdı. Gör şimdi saña bir iş (15) kılırdum velî n'edelüm serverler kanın dökmek ulu şehirde lāyıkdurur degüldür. Dèdi.

[43B]

(1) **Rāvî kavline** İskender Şāh kim Qartas'a bu serzenişi kıldı. Dağı evvel (2) ħācalet tıtdı. Andan ğayrete gelüp kendüyi dèrüp ya Zü'l-ķarneyn zemîn-i (3) 'ālî ħazretün rāst buyurur. Devlete 'āşî olmak gerekmez velî biz bendelerin (4) serkeşligi bu idi kim cihānün meydānına serverlik birle gelmişüz. Delim serverler birle (5) ceng-i cevelān kılmışuz. Diyārimuz üzerine gelen ħaşm bilen ğayret édüp cān-bāş (6) ceng édüp elden geldikçe serverler yolun izledük. Selātin şāhib (7) ğayret çağırunuz devlet bākî fermān padişāhuñ dèyüp tırdı. Şāh dağı (8) rahşından inüp bargāhına gelüp dīvān

ıurdu. Bu cānibden dağı artas'ıuğ (9) bir Sa' b u arb i al' ası vardı. Ađsal ve aştal Ancasī Erki (10) birle şehri oyup ol i al' aya girdiler. apuları berkidüp yedi yüz yétmiř ölüm (11) eri mīr ü sipāhi ceng yerlerin alup ıurdılar. Düşmeni gözlediler. Bu ıarafdan (12) İskender řāh dağı ihil-pāyı 'Irākīye eydür: Ey server! 'Irākī yörü artas'ı (13) ımııas'ı al şehrine ilet dilesün. Eylükle vèirlerse hoş, vèrmezlerse (14) leşkere buyur şehri ceng birle alsun. Erkeğini, dişini esir ètsün. şehri (15) yahşun. 'Irākī dağı baş urup artas'ı ve ımııas'ı alup şehre arřu gelüp

[44A]

(1) şehir avmine gösterdi. řāh hükmün söyledi. şehirlü dağı řāhların giriftār (2) göricek amān dileyüp, ıķup 'Irākīye ıapu kıldılar. Ol avmi 'Irākī alup řāh'a (3) gelüp amān diledüklerin 'arz kıldı. řāh dağı ař Hıřār'ıuğ avmin (4) abül kılup buyurdu. artas ve ımııas'ıuğ bendlerin götürüp hil' at vèrdiler. (5) artas dağı şehirlüden hıřār hālin şordı. Degerli ey melik Ađsal (6) ve aştan i hıřāra girüp gelmediler, dèdi. artas ol hāli bilicek řāh (7) öñinde baş urup eydür: Ey řāh- ı Cihān! Buyur ben uluđ varup i al' ayı (8) beglerümden alayum ve ger nè berkidecekler olursa zağmet ekülür dèdi. řāh (9) dağı yörü dèdi. artas kim yarağıuğ gör. Andan şabur řāh'a eydür: Ey řāh! (10) Hırařān'a yörü. artas al' asına bile var dilesün. Eger vèürlerse al' asına (11) bile gir. Eger vèrmezlerse yine gelüğ dèdi. řāh emrèdicek şabur řāh dağı Fars (12) dilāverlerinden yétmiř yedi server alup artas ve ımııas alup al' aya (13) varup bī-avāz-ı bülend ağırdı kim ey beglerüm! İskender řāh ben artas'ıuğ (14) şuçum bağışladı. Diyārumı yine baña vèrdi. Gelüđ sizler dağı al' adan inüđ (15) İskender řāh'ı istiķbāl kıluğ. Devlet buluğ dèdi. Ađsal birle aştal

[44B]

(1) artas'dan ol ģaberi èřidicek seyl kıldılar kim hıřārdan ineler. Hışarı vèreler (2) velī Ađsal'ıuğ bir ' acuze anası var idi. Eydür: Ey ciğer güşelerüm! Ĥayf olmaya mı? Kim (3) buncalayın al' ayı artas'a vèresiz siz vericek olda İskender'e verür. Tađtgāhuđuz (4) düşmen yurdu olur. şükr kıluğ kim buncalayın tađt bahāne ile sizüğ elüğüze girdi. (5) Ģayret kıluğ. Erlik eyleğ. al' ayı vèrmen. al' ayı vèrmeyecek İskender ģayret (6) kılor. artas depeler. Kendü dağı bunca leşker bir al' ayı nice bekleye orkudur. (7) Ancaş diyārı sizlere alür. Ađsal ve ıştal bu sözi anlardan èřidüp ıama' (8) kılup abul kıldılar. Dağı anları sözile al' adan ağırdılar kim ne sen ol ve ne İskender (9) dèdiler. artas ne adar kim eylügile söz èdüp va' de-i kerīm

gösterdi. (10) Çäre olmadı buğur Şabur Şāh alup Qartas'ı ve Qımıtas'ı İskender Şāh'a (11) gelüp hāli bildürdi. Andan Şāh eydür: ey Qartas! Bu qal' añ cengle alınur (12) qal' aya benzemez ya nice olırsardur. Şāh şöyle deyicek Qartas eydür: Ey Şāh! Atamuzuñ (13) ataşınıñ ataşı deyüp dedemizüñ vaşiyet kitābında gördüğüm bu qal' anuñ yēr (14) altından lağımla bir yol vardur. Şöyle kim rāst qal' anuñ içine çıkar anı açup (15) çıkalum. ' Āşi olanlara dār isnād edelüm dēdi. Andan Şāh dağı şād olup

[45A]

(1) yerinden turup eydür: Rāst dērse lağımı göster görelüm. Qartas buyrug (2) deyüp şāhla serverler süvār olup şāhı alup şehirde bir qaşra geldi. (3) Şāh oturup serverler qarşu turup andan Qartas ilerü geldi. Eydür: Ey (4) Şāh! Lağım bunda deyüp ol qaşrın ortasında bir kara mermer gösterdi. Eydür: (5) ey Şāh-ı Cihān! Lağım ağızı bunuñ altındadır. Qal' adağı ağızı dağı rāst menüm (6) tahtıma çıkar dēdi. Andan Şāh mühendis mi' mārılara işāret ētdi. Ol (7) mu' teber ferşi yerinden ayırdılar. Bir ' aceb kefeng ağızı açıldı. Kefengden aşığa (8) nerdbān iner. Şöyle nerdbān kim yēdi sekiz kişi қоша yörüye andan Şāh (9) eydür: ey server-i Yunan deg bu lağımdan qal' aya çıkuñ Hāq rāst getirürse (10) qal' ayı aluñ andan Qartas dağı serverlerden yēdisin güzide kılup yüz kırk (11) mübāriz alup ' Irāķī Qartas ve Qımıtası öñine şalup fenerler yakup gitdiler. (12) Bu yaña Ahşal ve Qaştal qal' aya inānup, yēyüp, içüp bekçi koyup yatdılar. (13) **Rāvī eydür:** Hışār kavmi taşra gözedüp yerlü yerinde hāzır baş Ahṭal (14) ve Qaştal ol qaşrda yatmıştı kim lağım ağızı aña çıkardı. Berüden (15) Qartas Yunanī serverlerle lağım içine gitdiler kim lağımın qal' adağı ağızına

[45B]

(1) ērdiler. Gördiler kim lağımuñ bu ağızın dağı bir mu' teber mermerle berkitmişler andan ' Irāķī (2) ferş altından kulaq urup söz sebüs ayak depeledüsen degüldi āvāz (3) gelimi andan Qartas eydür: ey serverler deyüñ imdi cümle el urup mermeri zor (4) ēdüp yerinden ayrı görelüm, gidelüm düşmānı kıralum. İskender Şāh katında (5) yüz aqlığı hāşıl kılalum. Dēdi **naẓm** hoşdurur yüz aqlığı şöyle ki var (6) ulu şehirler hizmetinde şehriyār \ mertebeyi arturur yüz aqlığı (7) işbu aqlıkdur erüñ sağılığı \ toğru şalık isteriseñ sen dağı (8) erligile yüzün ağı et ey sağı \ bu cihāna gelmegüñ maqşūd bu (9) kim yüzüñ ağı gidesin ey nīk-hū \ āğı ēde gör āğı ēde gör yüzüñü (10) tā yüzünde göresin gündüz gibi \ kendüñ görmegi terk et ey cefā (11) vēr şalavāt şād olsun Muştafā \ **rāvī kavlince** Qarşası Ancaşı (12) şöyle decek İskender Şāh serverler

dağı gayret ü himmet kılup aşağıdan yukarı (13) ferşe rûz edüp kaldurdılar. Yêrinden ayırdılar, êrdiler. Şöyle kim kefeng (14) gereğünleyin açıldı velî ferş yêrinden ayrılıcağ kaçır içi şöyle yanğulandı (15) kim der ü divârı şarşıldı. Kubbeler evvel gömüldi. Heybetinden Ahşal ve Kaştal

[46A]

(1) yaturken bekleyü turup çevre bağışup gördiler. Kaşır ortasında bir ulu ferş (2) kopup yanun düşmiş. Anı görüp yêrlerinden turınca Çihil-pā-ı ‘Irākî (3) ‘uķābleyin kendüyi kaçır içine atdı. Ardınca Kaytas ve Kays Atvas (4) Rumî, Sehil Sehi Tarmî Belhî, Seyf ‘Adnî, Kıdur Kırvanî, Eddeşir (5) Germiyanî İskender Şāh’uñ yedi yüz pehlivānı üşegelüp kılıç yalıncağ (6) kılup Ahşal’ı ve Kaştal’ı yétmiş hāş kullar ile pāre pāre kılup andan yüz (7) yigirmi mübādiz dağı lağımdan çıkup kaçır kapusına gelüp kılıç semā‘ine girdiler. (8) Kal‘a kavmi kaçırdan gıriv eşidüp turınca Şāh dağı şehirden kal‘a gırivin (9) eşidüp ‘Irākî’nüñ peyklerine hüküm kıldı. Altı yüz elmās nacāķlu peyk lağımdan (10) çıkup serverlere yardım kıldı. Cenge tırdı. Şabāh olunca kal‘a (11) kavminüñ kimüñ kırıp kimüñ kal‘adan şaldılar. Dörd bin dört yüz ceng erin (12) şöyle kırdılar kim biri kırtılmadı andan leşü başla kal‘anuñ burç u bāruları (13) kahramān kātıl-i kıtāre sinleyin bozdılar. Erkegi kırıp dişiyi sezāsız sürdiler. (14) Koyun kuzuleyin kal‘adan taşra çıkardılar. Bir iş êtdiler kim gözler görmüş (15) degül andan esîrleri sürüp Şāh’a geldiler. Şāh dağı serverleri tahşinledi.

[46B]

(1) Kartas ve Kımtas’ı āferinleyüp eydür: Ey Kartas! Bu kal‘age var. (2) Kaşırın kapusunda tur hazineñi bekle. Kal‘a için leşkere yağmālatma durma. (3) Tā kim bir kal‘a cenginde dağı serverlerimiz kıya gelmeye. Māl u genc kıl qaravaş (4) havāsında cān u bāş oynayalar dēdi. Şāh şöyle dēcek Kartas Şāh öñinde (5) baş urup eydür: Ey Şāh-ı Cihān bendin ölümden kırtıldığum şükranesi māl u (6) genc ne olur cümlesi cān baş yoluna fedā olsun. Yağma kılsunlar. Ben bendeye (7) ‘Ālî hāzretünüñ hıdmeti māl u genc yeter dēdi. Kartas şöyle dēcek Şāh (8) eydür: Ey server Ancaşî rāst dērsin bāş u cān şükranesi (9) gerekdür velî şāhlar katında şöyledür kim amān dileyen serverlerüñ mālına (10) ve ehline ‘ıyāline kıl şunmazlar. Şāh şöyle dēcek Kartas dağı baş (11) koyup karındaşı Kımtas’ı alup kal‘asına çıkup kaçır kapusına tırdı. (12) ceyş-i İskender dağı yağmāya tırdı. Bu cānibden Şāh dağı buyırdı. Rağş (13) çekdiler. Süvār oldı. ‘Irākîye eydür: Ey server dē imdi başla varalum. (14) Kartas kal‘asın

teferrüc kılalum. Çıkduğunuz lağmuñ kal‘ adaki kapusın dağı (15) görelüm dedi. ‘İrākī dağı altı yüz altun kemerlü elmās teberlü peyklerle

[47A]

(1) şāh ve şehzādeler ve hān, hān-zādeler mīr ü mehterler Kārtaş kaşına êrdiler. (2) Kārtaş ve Kımıtaş dağı Şāh’ı görüp karşı gelüp at ayağına la‘l ü cevāhir (3) neşşār êtdiler. Andan Şāh eydür: Ey Kārtaş kaşına māl-i gencüñ tama‘ına gelmedük kim (4) lağımuñ kaşdağı kapusın dağı görevüz dēyüp raşşından inüp Kārtaş ve (5) Kımıtaş Şāh önince selātin serverlerle kaşra girüp lağım kapusını (6) gördiler. Nite bir kefeng ağzında yēdi degirmen taşınca ola bir medd ü siyāh (7) mermer ferş üzre gelüp ferş taşında birkaç satır yazı gördiler. Hoş (8) yazılmış dōşe kazılmış. Andan Eflāṭun ol ḥaṭṭı okıyup beyān êtdi. (9) Ne dedi eydür: Yā Zü’l-karneyn bu ḥaṭṭı yazan dēmiş kim ēy bunda gelen ‘ömrü (10) devletine fırsat bulan bu ḥaṭṭı ferş üzre gören bilsin kim ben dağı (11) zamānumda bir ulu sultāndum. Deşt-i Kūh Gürcistān birle Rus Harz diyārın (12) tutmuşdum. Anca şāhdan fil at ütmişdüm. Adıma Aṭbas Şāh dērlerdi. (13) Hülķ-ı ‘ālem ni‘ metüm yerlerdi. Diyārım ma‘mūr, devletüm ma‘mūr, leşkerüm devletüm (14) menşur, dostlarım şād, düşmanım maḥhurdi. Bu resme salṭanat (15) içre bu kal‘a yapdum. Fikr bunı kıldum ki bu kal‘ada dōrd er kılduğım kişi

[47B]

(1) ‘āsī olursa bu kal‘ayı andan nice alam dēyü bu sebebdan bu lağımu kıldum ki (2) kal‘ayı lağımdan almağa āsān ola dēyü kal‘amı düşmenden şaķınurum. (3) İllā şaķınacak yeri bilmemişüm. Nite **naẓm** bir gün ol ecel dēdükleri ēy yār (4) geldi êrdi aṇsuzun şöyle güvār \ tutdı yaḥamdan beni depretmedi (5) şāhdur bu dēyü ḥürmet êtmedi \ şaldı taḥtumdan beni ol mevt-ı dūn (6) yēre düşüp öldüm oldum ser-nigūn \ düşdi başdan devletüm tābi revān (7) êrte qaldı raḥtum baḥtum ēy cān \ kal‘amı şaķınur yekī biz delü (8) beter oldum aldı aṇsuzın ēy ulu \ ‘āciz oldum şunmadum aṇa el (9) kim kıldum bu ecel birle cedel \ leşkerümde baña yardım êtmedi (10) ölūme kimsesi bir oķ atmadı \ fā‘ide êtmezimiş ṭabl-ı ‘ilm (11) ṭurmazımış ḥiyel u ceş u ḥaşem \ ēy bir ezer bu ölüm sarb-ı yağıdur (12) bir gelişde yüz biñ eri ṭağıdur \ hāy ne yığnaqlar ṭağıdmışdur ölüm (13) hāy ne cigerler ṭağ êtmişdür ölüm \ bu ölūmden kimse kurtulmazmış (14) kimse ölūmüñ nice bilmezmiş \ yaşamak gör kişi ger biñ yıl ne nef (15) olmaya çünkim ecel çengeline def‘ \ işbu levḥa şöyle yazmış ēy paşā

[48A]

(1) şāh Atlis tarhan başdan başa **rāvī eydür**: Şāh-ı (2) İskender ol tārīh haberin eşidüp el yüzine tutup rıkkat kılup ağladı. (3) Ölüm hasretinden cān u ciger tağladı. Kahramānī gözlerinüñ seylānı (4) revān olup eydür: Ey serverler! Görüñ kim bu ölüm dedükleri ne kılmış. (5) Kimleri almışdur. Yakındur kim bizi dağı biz imdi böyle olıcağ biz dağı (6) fırsat ganimet bulalum. ‘Ömre dādın vèrelüm dèyüp gözlerinüñ yaşın (7) [s]ilüp buyurdi. Kartas kaşında meclis esbābın getürüp bezm kurdılar. (8) Sākī serdiyeler zerrīn urdılar. Rāhatü’l-ervāhla pür kılup serv-i (9) hıramānlar qadlū nesrīn ve lāle hadlū sākiler sīm-sākilerle ayāk (10) üzere turup el kıf-ı menkūrlara urdılar. Yākūd-ı revānlarla server (11) selātīnlere vèrdiler. Yemīn ü yesārdan sitāreden seyyāreleyin (12) seyr kıldılar ki cenūb u gāh şimāle gitdiler. Andan sāzende ve muṭribler (13) çenk-i kânun berbaṭ ergānūn ele alup gūş-māl verüp düzüp birbirine (14) aheng tıtdılar. Dāvud elhānlu güyende Bābil kamerī nevālu hoş (15) hunlar ser ağāz gösterüp Şāhla serverler ‘ayş u nūş ètdiler. ‘Alī rağm

[48B]

(1) rüzgār **üstād kavlince** ol meclisde Şāh Kartas’a eydür: Ey (2) server! Uş yine Ancaş diyārı sebük dilerseñ gel bizümle cihān (3) sarayın seyr kılalum. Dilemezseñ diyārında otur devlet du‘āsına meşgul (4) ol dedi. Şāh şöyle decek Kartas ve Kımtaş baş urup eyitdiler: Ey (5) Şāh-ı cihān! Biz bendeleri kulluğa kabul kılıcağ biz kullar dağı kulluğuñ (6) faḥrı bilüp bākī ‘ömrü sa‘ādet sermāyesi ‘ālī dergāhında geçūrelüm (7) dediler. Kartas ve Kımtaş’uñ bu sözleri İskender Şāh’a hoş gelüp (8) buyurdi. İkisin dağı ḥalvet èdüp selātīn şafında yer gösterdiler. (9) ‘İzzetle oturup ‘ayş ètdiler. Tā kim divān-ı İskenderi revnağ tıtdı. (10) Andan Şāh selātīn serverlere mīr ü mehterlere delim bahşışler kılup (11) iklīmler vèrüp istimālatladı. Andan İskender şāh işāret etdi. (12) Hācibler sāzendeleri dönderdiler. Turan oturan ehl-i divān (13) kulağ oldu. Niçün İskender Şāh söz söylese gerekdür. **Rāvī eydür**: Her kişi çeşm ü guşa Şāh eydür: Ey serverān Ancaş! Allāh’ı nice bilürsüz? (14) Tā‘at ne vechle kılırsız? Kanķı peygāmbere ümmetsiz? Ne dīne ṭaparsız?

[49A]

(1) Dedi. Şāh şöyle decek Kartas eydür: Şāh-ı Cihān qadīmden (2) qalmış delim yıllar görmüş bir putum vardur. Aña ṭaparmen dağı (3) peğāmber dedigüñ nedür? Bilmezem dedi. Kartas şöyle decek Şāhla (4) selātīn serverler kerd dek gülüşdiler.

Ḳarṭas saḥt düſdi. (5) Andan hevl birle eydür: Êy Şāh-ı Cihān! Puta ṭaparmen dēdügüme ne ḳatı (6) gönülleşdüñüz. Şāh eydür: Êy bî-ḥayr! Gülişmeyelüm mi? Put nedür kim (7) ma‘būd dēyü aña ṭaparsın? Elünle düzdügüñ nesneye nice secde (8) ēdersün dēdi. Yine Ḳarṭas eydür: êy Şāh-ı Cihān! Çünki putı (9) begenmezsün ya sizler neye ṭaparsız? Ma‘būduñuz kimdür? Andan eydür: Êy (10) ḥabersüz! Allāh ki bir ve bî-zevāldür ve zıddı ve şirki yoḳdur. Hem (11) ezeldür. Hem ebeddür. Ol sekiz biñ ‘ālemi yoḳdan var eyledi. Her kim (12) ne ēderse baḳar, görür kim ne söylerse eşidür. Ḳamu derde dermān (13) ol ḳılır. Şāh şöyle dēcek Ḳarṭas fikre varup bir zamān turdı. (14) Andan eydür: Êy Şāh-ı Cihān! Menüm putumı niçün begenmezsün? Ḥāleti (15) yoḳdur, dērsin. Her ne kim şorarsam ḥaber vērür. Gerekenleyin beni

[49B]

(1) tesellī eyler. Şāh eydür. Êy Ḳarṭas put bir müsevvā nesnedür. Cānsuzdur. (2) Cānsuz olan söz mi söyler? Putum söyler dēdügüñ oldur kim (3) şeyṭān gelür. Putuñ içine girür. Saña senüñ ḳolayınca ḥaber vērür. (4) Azdurmağçün. Şāh şöyle dēcek Ḳarṭas eydür: Şeyṭān dēdügüñ (5) kimdür kim gelüp puta girür? Ben anı göremezem. Şāh eydür: Êy (6) Ḳarṭas! Şeyṭān bir ‘aceb vü[c]uddur. Ḥaḳ Te‘ālī aña bir ‘ilm vērmişdür. (7) Kimesne anı görmez. Şöyle ki ādemüñ ḳanıyla ṭamarlarında ādemüñ (8) gönlinde ve zāmīrinde ne varsa bilür. Aña göre ādeme iğvā ḳılır. (9) Êy Ḳarṭas ol recīmdür. Gelür senüñ putuñ içine girür. Saña dürlü (10) dürlü iğvā vëren sen anı put söyler şanursun. İnanursın. (11) **Nazm** hāy ne zālīm kimsedür ol rū-siyāh \ āh ol fettān elinden āh u vāh (12) fitne birle ne işler eyler ol \ perdelerden hāy ne sözler söyler ol (13) anca zāhid yolunı örmişdurur \ anca zāhid peçesin burmışdurur (14) yüz biñ yigirmi dōrt biñ enbiyā \ üç yüz on üç ḥikmet ehli evliyā (15) ol recīmden cümlesi şöyle güvār \ ḥavf içinde geldi gitdi şehriyār

[50A]

(1) iḥtiyāt èt sende andan èy aḥī \ tā ki gāfil ḳılmayasın sen daḥı (2) evvelā kim andan seni ḳurtarasın \ toḒru yolca ḥaḳkuña varasın (3) toḒru varursañ yoldañ necāt \ fā‘ ilāt fā‘ ilā fā‘ ilāt (4) **rāvi eydür**: İskender Şāh şöyle dēcek Ḳarṭas eydür: Êy Şāh-ı Cihān (5) bu sözi menüm ‘aḳlüm ḳabūl ḳılmaz. Şeyṭān kimdür kim benüm ma‘būdum (6) içine gire, sözime cevāb vère. Baña söyleyen putumdur. Eger inanmaz señ (7) putum ḳatına varalum. Ben aña ḥaber şorayum. Gör ki baña putum nice (8) cevāb vērür. Ḳarṭas şöyle dēcek şāh vezīrleri bir bir serzeniş ḳıldılar. (9) Andan Eflāṭūn

eydür: Êy bî-ḥaber put nedür kim Şâh'ı ayağına iletessin? (10) Var putuñı bunda getir. Görelüm, dedi. Eflâtûn şöyle decek Qartas (11) qarındaşına eydür: Var ma' bûdi getir, söylesün. Begemeyenleri ḥacîl (12) eylesün. Qartas şöyle decek Qımıtaş daḥı varup getürdi. Şâh (13) gördi kim dört kişi sîm-i taḥtı götermiş. Üzerinde bir put siyâh (14) atlâs birle puşîde kılmışlar. Getürüp Şâh'a qarşu qodılar daḥı (15) örtüsün giydürdiler. Görindi nite kızıl altundan insân şüret

[50B]

(1) bir put. Gözlerin güher yâḳûtdan, yüzün şadefden, ağız la' lden (2) tutaḳ, dürrden dişler kılmışlar. Şöyle görenüñ taş u qaş şu' lesinden (3) gözleri qamaşur. Andan Qartas putunuñ qarşusına varup qaddin (4) ḥamîde kılup yüzün yere urup secde kılup qarşusına tûrup (5) eydür: Êy bunca zamândan berü ma' bûdum. Gece ve gündüz tapduğum, (6) maqşûdum. İskender vezîrleri seni begenmez. Cânı yokdur dërler. (7) Söz söylerler, söylemez dërler. İmdi sen seni anlara bildür. Söyle sözüñi (8) eşitsünler. Saña i' tiḳâd êtsünler dedi. Daḥı kulaḳ olup tûrdı. (9) Zamân geçüp cevâb gelmedi. Qartas' uñ cânına tasa düşdi. Yine (10) put öninde secde êdüp eydür: Êy ma' bûdum! Niçün söylemezsin? (11) Sen seni söylemeyenleri ḥacîl eylemez. Yoḥsa baña küsdüñ mi? Hây kerem (12) eyle. küsmegüñ vaḳti degül. Ğayret vaḳtidür. Cümle mâlum senüñ yoluña (13) fed[a] olsun dek benümle barış. Baña söyle deyüp bir zamân yine (14) tûrdı. Yine tınmadı. Cevâb gelmedi. Qartas' uñ qârarı qalmadı. Ah! Êdüp (15) êdüp yaḳasın yırtıdı. Baş açup hây hây ağladı. Andan

[51A]

(1) yüzün ayağına sürüp eydür: Êy cândan ve cihândan yigrek sevdüğüm, ma' bûdum! (2) Niçün söylemezsin? Deyince anı gütdiğüm bir şayḥa peydâ olup (3) put yüzünüñ üstüne düşdi. Ol putdan bir âvâz geldi kim ve ḳul (4) ḥâyü'l-ḥaḳ ve zehḳ el-bâṭıl ya' ni Ḥaḳ gelüp bâṭıl gitdi deyü yüzün (5) düşüp deprenmedi. **Râvî eydür:** Qartas putın şöyle göricek (6) kendüsin yetürdi. Bir zamân tûrdı. Andan kendüyi dërüp putunuñ (7) üzerine vardı, tûrdı. Put yine düşdi. Yine tûrdı. Yine (8) düşdi buğur putın koyup şâh önine gelüp eydür: Êy Şâh! (9) Ol dîn Ḥaḳ içün ki taparsın. Bu puta n'êtdiñüz ki böyle oldı? (10) Dedi. Şâh birle vezîrlere serzenişin kılup dediler kim zî (11) bî-çâre ' aciz kim bunca yıl ' ömr içinde ma' bûdun bulmamış. Ḥaḳı (12) bâṭıldan fark kılmamış. Öz eliyle düzdügin ma' bûd şanur aña tapar, (13) inanur. Andan Şâh eydür: Êy bî-ḥaber ol gelen avâz şeyṭānuñdı. (14) Şimdiki demde söylemediği budur

kim şeytân gelüp yine putuña giremez. (15) Zîrâ ki puta girmek isteyince Hâk lâyıķ görmedi. Andan ol birûnı zevâl Allâh

[51B]

(1) emr kıldı. Gelüp bir ferişte putuñ üzerine müvekkel olup tırdı. Şeytân (2) put üzerine ferişte göricek puta girmedı. Hezîmet olup hacil (3) gitdi. Şeytân gidicek ferişte putuñ urup düşürdi. Niye (4) geldüġin bildürmek içün Hâk gelüp bâtıl gitdi dëyüp söyledi, gitdi, (5) dëdi. Şâh şöyle dëcek yine Kârtaş eydür: Ey Şâh! Çünkim putlar (6) bâtıl imiş. Bizden ön gelenler niçün puta taparlardı? Puta tapmak (7) kimden oldu. Şâh daġı cevâb içün Eflâtûn hakîme işâret (8) kıldı. Andan Eflâtûn eydür: Ey Kârtaş puta tapmak şeytândan kalupdur. (9) Nevceha bir gün Nuġ peygamber devrinde şeytân bir mu‘teber şehre geldi. Kâmer‘ül-Kam (10) diyârında gördi. Bir ma‘şum oġlan oturmış. Bir mu‘allimden bir ‘aceb (11) ‘ilm ta‘lim eyler. Şeytân tırup ol ‘ilmi diñledi. Ol ‘ilm peygâmlere gelmişdi. (12) Hâk kitâbıydı. Andan ol ma‘şum oġlan daġı şöyle zeyrek idi kim (13) üstâdından diñledüġi ‘ilmi bir kez eşitmegile alurdi. Şeytân oġlanuñ (14) böyle zeyrekligin göricek ol hasûd hased ëdüp kendü kendüye eydür: Bu (15) oġlan ulalınca bu ‘ilme meşgul olursa bu ‘ilmle cihânı kendüye uydurur.

[52A]

(1) Ben buña bir iġvâ vërüp bu ‘ilimden uşandurayum dëyüp kibr ü kînle (2) tırdı. Anca kim oġlan daġı sebaķ alup tırup evlerine gitdi. Şeytân (3) derġâl insân sûretine girüp oġlanuñ yolına tırdı. Birbirin göricek (4) şundı. Oġlanuñ elinden yazılmış levġin eline aldı. Eydür: Ey oġlan! Bu (5) ‘ilmi böyle okuduġuñdan murâd nedür? Eydür: Murâd oldur ki beni yaradanı (6) bilem. Aña tã‘at kılam. Hâk kâtında maķbulü ġalk içinde muġterem olam. Dëdi. (7) Şeytân eydür: Kişi bu ‘ilmle ġalk içinde ‘azîz ü muġterem olmaz. Gel saña bir (8) ‘ilm ögredeyüm. Taş ve toprak ve ağaç ve altın ve gümüş ve taş ve (9) demür bakır saña söylesün. Buncılayın ‘ilm öğren ki ġalk içinde muġterem (10) olasun. Begleri ve yegleri ayaġuña getüresün, dëdi. Oġlan daġı (11) tama‘la şeytâna uydı. Andan recîm oġlanı şehirden taşra getürüp (12) bir ağaç dibine getürüp ol şeytân kendü zürriyâtın bir da‘vet (13) okuyup ol ağaç ardına cem‘ kıldı. Cümle vesvâs ü eksevas (14) ve viys ü ġannâsı gelüp oġlandan nihân ol ağaç ardına tırdılar. (15) Andan recîm ol oġlana kendü ‘ilminden birkaç kelime öğretti. Eydür: Dë imdi

[52B]

(1) öğrendüğün ‘ilmi oğlu. Bu ağaça ur. Gör saña nice söyler. Ol oğlan (2) dağı ohiyup ağaça karşı urdı. Ağaç ardında tıranların melâ‘inden (3) birisi dil açıp ol oğlana eydür: Êy sa‘ âdet! Bî-ma‘ şüm var şükr (4) kıl kim buncılayın şahhat-ı sa‘ âdet ‘âleme êrdün. Saña şöyle ‘ilm (5) ta‘ lîm kıldı kim her ne üzerine okıyup ursañ söyler. imdi müşkülün varsa (6) söyle cevâb vèrelüm, dèdi. Ol sözi oğlan eşidicek rāst (7) şanup ol oğduğı ‘ilmden vazgeldi. Ol oğlana şeytān eydür: (8) Êy şabî! Aduñ imden gèrû ‘Abd’ül-genes oldı. Êy ‘Abd’ül-genes! Kaçan kim (9) taşı söyletmek dilerseñ taşdan senün gibi âdem şeklin diz dağı söylet. (10) Toprağı balçık êdüp senün gibi kalub düz dağı söylet, dèyüp (11) şeytān-ı la‘în ol ma‘şümü evlerine getürüp velî şeytān dönüp (12) eydür: Zırriyeti hannās kim bir zamān bu oğlanı gözle dizdügi kalıbuñ içine (13) gir. Söyle ne şorarsa cevâb vèr. Ola kim âdem oğlanları içine bir fitne (14) bırağup bir beda‘ at bünyādın koyavuz. Nesl-i ademe dād ü sitād êdevüz (15) dèdi. Dağı şeytān-ı la‘în hannāsı ol oğlan üzerine nazar koyup

[53A]

(1) gitdi. Andan oğlan evlerine geldi. Atası ve anası şordılar. Kanda idün niçün (2) geç geldün? Oğlan eydür: ‘Aceb kişiyle buluşdum. Baña bir ‘ilm öğretti kim (3) anuñla tağı, taş ve ağacı söyledürem, dèdi. Ata ve ana ‘acebleşdiler. Dèdiler kim (4) êy cigerimüz pâresi! bunca ‘ömr sürdük. Taş ve ağaç söyledüğün görmedük, (5) eşitmedük, dèdiler. Oğlan eydür: İnanmazsañuz, görñ dèyüp (6) buyurdi. Taşdan ve ağaçdan ve toprakdan buncılayın kalıb düzün (7) getürñ. Ol ‘ilmle söyledem dèdi. Atası ve anası dağı ol gece (8) üç kalıb düzüp şabāh oğlan önüne getürdiler. andan ‘Abd’ül-genes (9) şeytān öğrettiği kelimeleri ohiyup ol kalıblara urdı. (10) Hannās dağı gözleyüp tıururdi. Revān taşdan kalıba girüp şavt-ı hazîn (11) birle eydür: Êy devletlü sa‘ âdetlü ‘Abd’ül-genes ne buyurursın dè cevâb (12) vèrelüm atañı ve anañı saña inanduralum atası ve anası ol sözi eşidüp (13) oğlanuñ ayağına düşdiler. Şād-ı hurrem olup eyitdiler: Ne sa‘ âdet bizümki (14) oğlumuza bunuñ gibi ‘ilm hāsıl olmış, dèyüp ol hālî kavm-i kabayile haber (15) vèrdiler. Cümle gelüp gördiler. Müşkil nesneler şordılar. Hannās-ı la‘în ol

[53B]

(1) kalıblar içinden ne şordılarsa cevâb vèrdi. Şöyle kim cümle şehir kavmi (2) ol hālî bildi ve tıydu. bir gün şeytān-ı recim kendü gelüp gördi kim ol (3) oğlana karşı

niçeler hizmete tırmış anca tırdı kim oğlan halvetine (4) girdi. Şeytān gelüp görindi. Oğlan dağı şeytān göricek ‘ izzet (5) kıldı. Andan şeytān eydür: Gördüñ mi seni ne mertebeye ergusdüm dedi. (6) Sen de her kimi dilerseñ kendü şeklüñi böyle düzüver. Varsun aña tıpsun. (7) Put edesün. Tā kim her işi rāstına gelüp bir murād ola dēyüp gitdi. Ol (8) oğlan dağı şöyle etti. Ol vilāyet kavmi dersü putperest (9) oldu. Bu kitāblarumuzda puta tıpmak uş bundan bünyāden oldu. (10) Velī birkaç dürlü rivāyet dağı var dağı ol aldığı yerinden gele dedi. (11) Dağı Eflātūn hāmūş oldu. Andan Şāhla vezīrlar ol hükmi tahsīn (12) edeler. Ammā putperestlik üzre bu söz olıcağ Kārtas Ancasī (13) eşidüp puta tıpmak arzusın gönlünden sürüp İskender (14) Şāh öñine öñine gelüp eydür: Ey Şāh-ı Cihān! Yakın bildüm. Puta (15) tıpmak bātıl imiş. Andan döndük. De imdi telkīn senüñ tıpdığın

[54A]

(1) dīne giregim. Andan Şāh dağı Dāvūd pegāmbere şerī‘ atince Kārtas’a ve Kımısas’a (2) cemi‘ Rus beglerine imān ve şehādet telkīn edüp imāna getürüp Allāh’ı (3) bir bildürdi. ‘ Ayş meşğul oldılar. ‘ Ayş ederken Şāh-ı Cihān eydür: Ey (4) Kārtas bu Ancaş diyārının ‘ acāyib ü ğarāyib görüp teferrüc edecek nesi vardır? (5) Kārtas eydür: Ey şehriyār! Cihān sarāyında ne ‘ acāyib ola kim ‘ Ālī hāzretüñ anı görmedi (6) velī bu diyārda dağı birkaç nesne vardır göricek velī bilmezüz. Ol ne (7) nesnedür? Dedi. Şāh dağı ol haberi eşidicek eydür: Ey server! Hāğ (8) verürse yarın varalum ol dedigün ne nesnedür? Görelüm dēyüp Şāh (9) divān tıkdı yatdı. Yarındası güc kılup iki gün yörüyüp üçinci (10) günde bir laţif şahrāya erdiler. Ortasında gördiler bir laţif ırma[k]. (11) Niçün misālinde revān olmuş ağar. İrmak üzre bir ğayet mu‘ teber ve yüce (12) şaru kayaya erdiler. Şāh vezīrlar kayanın yüksekliğine ‘ acebleşdiler. Andan (13) Kārtas eydür: Ey Şāh! Heft-i kişver oldur kim ‘ acāyib işbu kıtadadır (14) dēyüp gece erdi. Kutlum Hāğ ‘ ömr verürse yarın ol ‘ acāyib dedüğine (15) Şāh’a göstereyüm dēyüp kındılar. Yatdılar. Şabāha yetdiler. Şāh-ı zemīn tırup

[54B]

(1) halıkına ‘ ibādet kılup bargāha gelüp şofra-şiken yendi. Du‘ a döndi. Atı (2) çekdiler. Bindi. İskender Şāh birle selāţin serverler Kārtas öñince (3) kılāğuz olup ol şu kenarınca gitdiler. Ol mu‘ teber kubbeye döşine geldiler. (4) Kayaya karşı şaf bağlayup tırdılar. Nazar urdılar, gördiler. Ol kayada haylī (5) yüce yerde bir çār-ğuşe kapu yerün yapulu velī ki ulu mu‘ teber kapu. (6) Andan aşağı kubbeye dönüpdür. Bir

nerdübān düzmişler. Kırk ayak evvela pulāddan (7) ol kapuya çıkar. Şāh anı göricek bir zamān gözleyüp tırdı. Andan (8) Kārtaş eydür: Êy server-i Ancaş! Bu kayada bu mu‘allaķ kubbe nedür? Dèdi. Kārtaş (9) eydür: Yā Zü’l-karneyn bu ol ‘acāyib dèdügüm budur. Uşbu kapudur. Görüñ (10) ne göstereyüm dèyüp Kārtaş sebük-bār olup etek miyāna şalup āheste āheste (11) nerdübān dibine geldi, tırdı. Eydür: Yā Zü’l-karneyn bu remz nerdübān birle (12) bu kapuda üstādlar ne iş işlemişler gör dèyüp Kārtaş nerdübānuñ (13) üçinci ayağına kadem başup çıķdı. Çıķduğı dem Şāhla vezīrlar gözlerken (14) anı gördiler kim ol kayadağı nerdübān dik tıdurken harekete geldi. Dört (15) köşesinden zelzele èdüp uyandı. Gürleyü çatlayup ötdi. Şöyle kim

[55A]

(1) ancalar kulağın tıtdı. Kārtaş nerdübānuñ ikinci ayağına ağıdı. Andan (2) ol pūlād kapunuñ bir kanadı açıldı. Bu kez Kārtaş nerdübānuñ üçinci ayağına (3) èrdi. Kapunuñ bir kanadı dağı açıldı. Dördinci ayağına vardığıdüm ol (4) kapu içinden yigirmi dört arş demürden düzilmiş bir ‘acāyib kālīb (5) insān çıķdı. İki eliyle baş üzre bir demürden top tıtmış. Degirmen (6) taşınca buğur Kārtaş beşinci ayak nerdübān kim çıķdı. Kapudan çıkan (7) demür kālīb kollarıyla topı dağı yukarı kaldırdı. Başını deyrleyin (8) nerdübān üzre şalup tırdı. Andan Kārtaş nerdübāndan çağırup eydür: (9) Yā Zü’l-karneyn altıncı ayağına kadem başduğüm dem demürden kālīb meni (10) elindeki topla şöyle urur kim bir kezden helāk eylermen dèyüp Kārtaş (11) nerdübāndan yine bir ayak gerü döndi. Kālīb dağı gerü döndi. Kapu dibine (12) vardı. Kārtaş bir ayak dağı indi. Kapunuñ bir kanadı yayıldı. Bir dağı (13) inicek ol pūlād kapu bir kez şöyle ötdi kim ancaların kulağın örttürdi. (14) Bir kanadı yerine gelüp kal‘a kapusu ki muhkem bir kendi şöyle kim görenler (15) ‘acebledi. Kārtaş Ancaş gelüp eydür: Yā Zü’l-karneyn yètmış yıldur kim yètmış kez

[55B]

(1) bu kapuyı tecrübe kıldum. Çāre bulmadum. Bizden dağı muḳaddemler gelüp çāre (2) èdememişler dèdi. Andan Şāh-ı Cihān dört yüz kırk dört vezīrüñ (3) ulusu Eflātūn ve Restatālīs’e eydür: Êy ḥakīmlar! Cümlemü[z]den ‘ilm-i (4) tılsımānī sözlerüñ bilürsüz. Bunıñ dağı fethine çāre ne ola? Dèdi. (5) Andan Restatālīs eydür: Yā Zü’l-karneyn senüñ devletüñde bu tılsımuñ fethine (6) çāre èdelüm veli bu tılsım kālīb elindeki pūlād topı nerdübān üzre (7) bir kez atsa göresüz dèdi. Atduğı top kanca gider, dèdi. Vezīr-i ḥāş (8) şöyle dècek Çihil-pā ‘Irākī ḥaşem u ḥādimden ölümè lāyık

bir kişi (9) buldı, getürüp eydür: Êy gulâm! Yörü. şu demür nerdübândan ol pûlâd (10) kapuya çık. şâh'dan saña bir hil' at eli vëreyüm, dëdi. Andan ol (11) ğafil sevinü varup nerdübânuñ evvel ayağına kadem başdı. Ol kaya dağı (12) pûlâd kapu bir kez yine şöyle ötdi kim işden vehim aldı. İki (13) ayağına çıktı. Kapunuñ bir kanadı açıldı. Üçinci ayağına varıcağı bir kanadı (14) dağı açıldı. Dördinci ayağına varıcağı ol demür tılsım Kalıbı yine kapudan (15) taşra gelüp pûlâd topı iki eliyle başınuñ üstinde tutmuş. Beşinci ayağına

[56A]

(1) varıcağı kalıb top kollarıyla yukarı getürdi. Deyrleyin tırdı. (2) Altıncı ayağına çıktı. Ğıdım kalup getürdüğü pûlâd topı atup nerdübândağı (3) gulâmı depre şöyle urdı kim zîr zîr oldu. Andan ol pûlâd top (4) nerdübânuñ altıncı ayağınuñ üzerinde çarğı gibi birkaç kez döndi dağı (5) nerdübân ayağından ayak birle aşağı yetdi. Ol batıcağı tılsım kalıbı (6) dağı gerü dönüp ol çıkduğı kapudan kaçan kaçak içerü gitdi. Kalıb (7) içerü girdüğü dem topla yere batan nerdübân ayağı yerden çıkup râst (8) yerine geldiği dem kayadağı kapu dağı yapıldı veli yine şöyle gürleyü (9) ötdi kim nice fersah âvâzı gitdi. Andan Restââlîs eydür: Yâ Zü'l-karneyn (10) üstâdları gördüñ mi? Kim ne şan' atler kılupdur. Ol cânsuz kalıb topı kim (11) atdı. Nerdübân ayağına kim yere batdı. Yine kapudağı kalıba vardı. Yâ Zü'l-karneyn (12) bunuñ tılsımı bünyâdı nerdübânuñ altıncı ayağındadır kim anı (13) başıcağı harekete getürür. Buyur yëtmiş âdem yerden yeri kazsunlar. Tâ (14) nerdübân dibine varsunlar, dëdi. şâh dağı hükm ëtdi. Altı yüz (15) mi' mâr mühendis şıgınap pûlâd gelenler ele yëtmiş âdem yerden

[56B]

(1) yeri yara yara nerdübân dibine ërdiler. Mi' mârlar kazdı. şâh' uñ hâş (2) kulları altun kalkanlar ile taşı toprağı taşıyup çıkardılar. Nerdübâna (3) ëricek gördiler bir kara mermer düdük dikilü. Nerdübânuñ ayağı çağı direk (4) desende örülü Andan direğün depesi dağı ağ mermerden bir ' aceb ulu künk. (5) Ağzında heft cevşen birle berklü. Andan Restââlîs eydür: Yâ Zü'l-karneyn (6) bu ' amudı kim görürsin. Bunuñ içi mücevvedür. Depesinden dibinden (7) andan ' amud dibinde olan künk rañnedür. Jîva içinden şan' atle (8) kayadağı kapuya çıkar. Vezinle kalıb tırdığı yere varur. Nerdübâna (9) kadem başıcağı nerdübân ayağı iner. Vezinle ' amudı başar. ' Amud künk (10) başar. Künkden jîva vezinle oynar. Rañnesinden yörür. Kapu içindeki (11) kalıba ërür. İçi kalıbuñ mücevvedür. Tolu jîva kalıbı harekete getürür. Tılsım-ı (12)

vezinle kapuyı urur, açar. Bir bir topı nerdübāna şunar. Yine nerdübān jīva (13) birle topı qalıba nerdübān ergusür. Yā Zü'l-karneyn bu ' amudı bunca (14) düzüp tururmak nice hüner ise bu topı yörüdüp yerinden (15) ayırmak daḥı eyle hünerdür dēyüp vezir-i ḥaṣ buyurdi. Yēdi biñ güzide mīr ü

[57A]

(1) şāhı turup ağaclar kesüp sütunlar edüp ol sütunları ' amud tılsımuñ (2) sağ ve solından ḥammal ve çārçūplar düzdiler. Andan ol kırk arş (3) kara mermerden diregin kırk yerinden hendese birle beraber kemendler (4) taqıldılar. Maḳaralar birle ḥammallara berkitdiler. Her bir kemendi yēdişer ādem tırdı. (5) Kōl şaru dutdular. Andan Restatālīs ḥakīm tiz-āb ' amud dibine gelüp (6) mermer künk ağzına sürdi. Tiz-āb ' amudı künk heft-i cevşen qarāra (7) yıkdı. ' Amud künk ağzında şöyle mu' allak kıldı. Andan ' amūd dibinden (8) taşra gelüp ḥakīm serverlere işāret kıldı. Serverler daḥı kırk taraftan (9) kemendleri kolla bile şalup tekbir getürüp dersü zor kırup çekdiler. Ol (10) mu' teber ' amudı künk ağzından koparıcaḳ künk içinden tılsım jīvası oynadı. (11) Rāst nerdübāna erdi. Andan kapudaḡı çarḥı sürüp kapu açıldı. (12) Gürlediler tılsım qalıbı topın başına getürüp çıkdı. Süre gelüp nerdübān (13) başından baş aşāḡa uçdı. Nerdübān dibine düşüp qalıb içinden (14) jīva saçıldı. Şāh'la selātın serverler anı görüp Restatālīs taḥşinlediler. (15) Āferin kıldılar. **Nazm** nice taḥşin etmesünler şehriyār

[57B]

(1) ancılayın ḥikmet ehline āşikār \ kim neye kılsa nazar [r]emzin bulur (2) fikrle çok müşkül işi ḥall kıılır \ bir kılı fikrle yüz biñ baḥş eder (3) ejderi tutar ferāsetle yudar \ ḥil' at olmış boynına cümle hüner (4) hem ferāset hem kiyāset hem nazar \ Haḳ Te' āli ' ilimle anı toylamış (5) sükkerile şöyle kim toyırmış \ bir kılına qaddi gör ne verür (6) bir nazarla ne yüze baḥsa görür \ görmek ol degille? şüret göresin (7) şüret içre cānı görmekdür görüş \ ey birāder sen yörüme ki dürüş (8) tā ki cān yüzün göre gözin başa \ her ne kim var cāndadur bakma taşā (9) göz oldur kim cān yüzün göre bile \ i' tibārī cān veḥhene kıla (10) tendeki yüz bir pāre görendür ' ayān \ bozulup gider ' anaşır birle ḳan (11) cān yüzü gitmez taḡılmaz ḳanı yoḡ \ ruḥ-ı ḳudsī maḥvınuñ imkānı yoḳ (12) rūḥ ölmez baḳīdür ey pīş-bīn \ tendür ölen cān ebeddür bil yaḳın (13) şüret-i cismānīye olsa ḥalel \ ḡam degül raḥmānīye olur bedel (14) **rāvī eydür**: Şāh ḥakīmi

tahsinleyüp andan buyurdi. Ol sütundan (15) kemendleri alup ‘Irāķīye eydür: Ey server-i ‘Irākī! Var gör nerdübān

[58A]

(1) başındağı kapu içinde ne var veli ihtiyāt birle çık dēdi. Şāh şöyle (2) dēyicek Cihil- pā dahı sebük-bār olup ism-i ā‘zam dile alup nerdübāndan (3) rāst kapuya çıkup bakup gördi. Kapunun içi kayadan kazma bir mu‘teber (4) ğāra. Andan ‘Irākī ihtiyāt birle ğārya girüp sağ ve sol nazar kı lup (5) ‘acāyib nesneler gördi kim şerh olunmaz. Dönüp çağırdı kim ey Şāh-ı Cihān (6) ‘acāyib ğarāyib görmek isterseñ yukarı çık. Andan İskender Şāh dahı (7) dört muḳarrib vezīr altı selāṭīn şahib-i serīr yēdi şāh-ı tāc-dār (8) sekiz mālīk şahib diyār on ser-firāz dilāver bir niçe cānlar nerdübāndan (9) Şāh’la ğāraya ērdiler. İçerü girüp ğāra içini gördiler. Nite ol ğāranuñ (10) rāst ortasında yigirmi dört köşelü bir taht-ı zerrīn üzerinde (11) gümüşden bir mu‘teber ādem kalıbı, altun barmakları, aḳ yāḳutdan tırnakları, (12) gözleri yerine güher-i şeb-çerāğ ornatmışlar. Aḳ billurdan eñek (13) al la‘lden dehān ve leb dürr danelerden dişler düzmişler. Diri vaşında (14) oturur. Şāh’la serverler anı görüp tahtuñ kenārına vardılar. Ol şahşun (15) gerdānında bir muraşşa‘ levh gördiler. Şāh ‘Irākī’ye işāret ēdüp ‘Irākī

[58B]

(1) dahı tahta çıkup şeklüñ boynından levhi alup İskender Şāh’a şundı. (2) Şāh dahı alup levhe nazar kı lup gördi. Levhüñ bir yüzinde iki başlu bir (3) arslan üzre Şems-i cirm yazmışlar veli arslan kıç ayağınuñ (4) birin şöyle kaldırmış tırur ve bir yüzinde olur. İki satır yazı yazmışlar. (5) Hüb-rüşen kazmışlar. Şāh anı göricek Eflāṭūn’a vērđi. Hākīm dahı (6) ‘izzetle levhi Şāh elinden aldı. Nazar kı lup eydür: Yā Zū’l-ḳarneyn bu iki (7) başlu arşlan kim yazmışlar. Ol iki burçda esed burcuna işāretdür. (8) Üzerinde dahı güneş Curmı ya‘ni esed burcı şems-i rüy dēmek (9) olur ve bu arşlan kıç ayağın yukarı tutduğınuñ işāreti budur kim (10) bu tāriḫi bu levha güneş devrinüñ āhirinde yazmışlar dēmekdür dēyüp (11) Eflāṭūn buğur levhüñ nurlu yüzine nazar kı lup ol ḥaṭṭı ne dilce (12) olduğın bilüp, okıyup Şāh’a beyān ētdi. Ne dēdi eydür: **Nazm** (13) yā Sikender şöyle dēmiş āşikār \ işbu ḥaṭṭı bunda yazan şehriyār (14) gey-i cihān mülkni geşt ēdüp gelen \ bu mağāra içre bu levhi bulan (15) bilesün kim ben dahı devrümde bilir \ ki ulu ‘ālem-keşidüm bī-naḳīr

[59A]

(1) nice dürlü ‘ ilme daħil êtmişdüm \ ‘ aqılla çarħ gizlüye yêtmışidüm (2) lîki bu ‘ ilm-i nücümü êy emîn \ ğayetine êrmişidüm ben yakîn (3) şöyle yêrde ne toğarsa êy civân \ gerü hoş ve ger tıyur ve ins ü cân (4) cümle uşurlapla bilüridüm \ kanda gizlü varsa bulurıdum (5) işbu resme ‘ ilme êy şehriyâr \ ‘ âlemüñ meşhuridüm âşikâr (6) bes buğur böyle olıcağ işbu iş \ baña gelürdi yetkilü yaz u kış (7) māl vèrürdi buluridüm yêtdüğün \ êy nice tağışmañ dêrdüm o gün (8) dört yüz on üç bil cihân içi êy yâr \ cem‘ kıldum māl u genci bî-şümâr (9) fikr kıldum ben baña bir gün yakîn \ ahîre êrür ‘ ömr bildüm hemîn (10) çünki gördüm ki ‘ ömr-i ahîr olur \ men gidermen mālum ayruya kalur (11) kış buğur kırk yıl dürüşdüm dün-i gün \ bu tılsımı bunda düzdüm êy fûnûn (12) gizledüm ya‘ ni tılsımla mālumu \ ya‘ ni zâyî‘ eylemeyeyüm zencimi (13) hep bu şekli dirligümde düzmişüm \ levha bu haţtı elümle yazmışum (14) kim gidicek kal‘ a bizden bu nişân \ er odur kim kıla andan bir nişân (15) ol kişinüñ kim nişânı kalmadı \ şöyle bil ol bu cihāna gelmedi

[59B]

(1) çünki geldük biz daħı êy şehriyâr \ bunca māl böyle yığdum âşikâr (2) yemedük yêtiği yènmekmiş êy emîn \ māl vèrene şükür dutmak hoş hemîn (3) yığduğ elle yèyemedük êy dirig \ dikdük elle giyemedük êy dirig (4) êy cihangîr el-emānet yêdür \ şöñuna adunı hayrile dèdür (5) tâ ki senden kıla şöñraya bir ad \ bu durur dünyāya gelmekden murād (6) şöñ sözüm budur bu târîhî içre kim \ koma yêdür māl şöña êy hâkim (7) **rāvî eydür:** Eflâţun ol levhadan bu beyānı kim êtdi. Şāh’la selāţin (8) serverler daħı bildiler kim ol māl atsuz nām bir kāmildi. Kılup ol tılsımu (9) tertibüñ şacı uyumış ruħı revānına du‘ ā êdüp ol hünelerine taħsîn (10) êtdiler buğur mağara içinde ol kadar māl u genc gördiler kim ne vaşfa ve ne kıyāsa (11) kâbildür. Şöyle kim barmağ ağza alup tırdılar. Andan Şāh muqarriberle ol bî- hesāb (12) gencüñ üzerine gelür. Gördiler aq, gümüş ayru yığılmış. Kıızıl altun ayru (13) yığılmış incüler, dürr daneler ayru yığılmış ve la‘ l u yāķūt bir tarafa zümrüd ü la‘ lin (14) firüzeler elmās ve filuķus bir yana sîm ü zerrîn şahanlar muraşsa‘ (15) kıf-ı menķur u kun tebsi cevheri tabağ ol kadar kim bî-nihāye[t] İskender

[60A]

(1) Şāh daħı ol māl u genci sultān ve meliklere serverlere cihāngîrlere mîr ü sipāhi (2) ve hadim u hısma miķdarlu miķdarınca cümle üleşdürdi kim ol leşkerde (3)

kimse mahrûm kalmadı. Andan İskender Şâh'ıñ ol sehvâvetin tahsîn êtdiler. (4) O gece ol ğarda yeyüp, içüp yatdılar. Şabâh olıcaķ Kartas tahtına (5) Hinde leşkere geldiler. Kartas ve Kımtas Ancaş'ı alup Kıslân tahtına ne (6) ya'ni Rus'a gitdiler. Yaķı leşkere daķı buluşup, yeyüp, içerken bir gün (7) İskender Şâh Kıslân'a eydür: Ey server! Bu Rusî Harze diyârında daķı göricek (8) 'acâyib ve ğarâyibden nesne var mıdır? Varsa anı daķı görelüm. Andan (9) gidelüm, dedi. Kıslân eydür: Ey Şâh-ı Cihân Rus diyârında 'acâyib ve ğarâyib (10) çokdur. N'ola görürsünüz dedi. Şâh daķı buyurdı kim ey serverler! Yaraķ (11) kıluñ. Haķ 'ömr vêrürse Rus diyârınıñ dâyiresin temâşâ kılalum, dedi. (12) Andan Deşt-i Kıfacaķa gidelüm, dedi. Şâh şöyle decek serverler daķı yaraķ (13) üzre olup ol [g]eçe karar êdüp yatup râhat oldılar. Andan şabâh (14) êrdi. **Nazm** sürüldi yine çarķuñ âsiyânı (15) getürdi çenberinden âfitâbı \ felek bilmeyene zerrîn taht uruldu

[60B]

(1) cihân şahına zer-i seyvân kurıldı \ felek şahı gelür dëyü zamâna (2) beşâret tilini çaldı cihâna \ cihân geldi zamâna hürrem oldu (3) çün şemsin nuriyla yeryüzi tıldı \ şabâh oldu çün oldum ey hüner var (4) eşit imdi ki neydi ser İskender **râvî eydür:** Kaçan kim 'ale's-şabâh (5) oldu. İskender Şâh selâtin serverlerle Rus Harze diyârınıñ etrâfında (6) atla kuş birle çok şikâr uluyup güneş kubbe-i felege dikelince bir mu'teber ırmaķ (7) kenârına êrdiler kındılar. Selâtin cem' olup dîvân tırdı. Yêdiler ve içdiler. Andan (8) İskender Şâh eydür: Ey Şâh-ı Rus bu mu'teber ırmaķ bir başlu bınar mıdur? (9) ve eyle derinidi şular mıdur? Nice bilürsin dedi. Şâh şöyle decek Kıslân (10) daķı 'izzetçün yerinden tırup eydür: Ey Şâh-ı Cihân atam devrinde atamuñ atasıyla (11) bu mu'teber şu[y]uñ başına varduķ. Bir vîrân şehr içinden çıkar velî 'aynı (12) görmedük, dedi. Daķı Kıslân ebedle hamuş oldu. Şâh daķı Kıslân'dan (13) êrme ol haberin bilicek. Ol gece yiyüp, içü[p] şabâh yêdi biñ er mîr ü sipâhi (14) yêdi biñ ğulâm birle şahsüvâr olup ol suyu tutup av şikâr kıla. Dört gün (15) yörüdiler. Beşinci gün tağlar ortasında bir düz yazu gördiler. Yazu ortasında

[61A]

(1) bir mu'teber ulu göl görüp toğru göle yörüdiler. Anca kim on dört biñ erle (2) ol göle êrdiler. **Râvî eydür:** Ol zaman ol gölde kuşlar vardı. Şâh (3) leşkerin göricek olupdur. Su dibinden ğayru êdüp kalkdılar. Ötüşüp (4) bir şalışup İskender Şâh çerisine karşı uçdılar. Bu taraftan Şâh daķı kuşlardan (5) ğafil göli gözleyüp giderken kuş

ğırivinden rahş-ı rahşānlar oruñup (6) birbirine qarıldı ancalar şaşup ancalar düşdi. Şāh anı göricek kışler (7) urup kendüleri dërüp kıvasu nişān tutup kuşlara qarşu oķ urdılar. (8) Oħla kuş ceyşin üzerlerinden êrdiler. On dört biñ er şāh yanına (9) dërledi. Bir yerde yığınaķ görüp at sürüp êrdiler. Gördiler. **Rāvī** (10) **eydür:** Mentuş ħabeşī'nüñ rahşı kuş ġırivinden ürküp Mentuş'ı (11) ġafletle yere urup server-i cān teslim kılmış. Şāh ol server içün kıatı (12) acıyup rıķķat kılup aġladı. Selātin serverleriyle aġlaşdılar. Andan Eflātūn (13) ħakīm Şāh'a naşīħat vërdi. Şāh'ın daħı ħatır teselli olup andan buyurdi. (14) Mentuş ħabeşī'nüñ ölüsın götürdiler. Ol ġün ġöl kenārında çeri kıondı. Şāh-ı (15) Cihān Mentuş defn êtmekiçün bir nişāne yer ġördi. Serverlere ġösterdi. Şāh'lara

[61B]

(1) serverler ol nişāne yere ġelüp anda daħı bir ölüsın ġördiler. Ulu mermerden (2) hıce taşları dikmişler. Şāh'la serverler atdan inüp sini çevre alup (3) tırdılar. Hıcesi taşında birkāc satır yazu ġördiler. Yazılı rüşen kıazılı. (4) Eflātūn ħakīm ilerü varup nazar kıldı. Ne dilce olduġın bilüp eydür: Yā (5) Zü'l-karneyn bu ħatır yazan dëmiş kim êy! Bunda ġelen, 'ömr devletine ġırr[e] olan (6) bilsin kim ben daħı zamānumda bir şāhdum. Deşt-i Kırfcaķ diyārına ħükm (7) êderdüm. Seyrile kıanda delim ġiderdüm. Bir ġün şikār êde bu ġöl kenārına (8) êrdüm. 'Ömr-i devlete tekye kılup bu ġöli teferrüc êderken bu ġölden çokluk (9) kuşlar uçdı. Kuş ġörüldi. Sesden rahşsum ürküp meni üzerinden yere (10) urdı. Gördüm [k]i şaġ süñügüm kıalmamış. Bu kez ġördüm. Ölürüm. Buyurdum. (11) Bunda beni İncan ħānı bu sin kıazdılar. Taşlarına tārīħ yazdılar. Nişān (12) kıılmaġçün meni bunda defn kılup ġitdiler. **Naẓm** (13) tāc u taħtum cümle erte kıaldı uş \ ben sefer kııldum cihāndan eli boş (14) dünya kimse tutup tırmazmış \ tāc u taħt işi bilen varmazmış (15) bir nice ġün tāc-ı taħt êy şehriyār \ yüz tutup bir kışıye eyler şikār

[62A]

(1) şāh eydür ya' nī anı kııvandurur \ dünya mülkin kendüsünüñ şandurur (2) 'āķibet yüz döndüriser êy ġüzün \ ol kışiden tāc u taħtı añsuzın (3) bākī kıalur nesne degüldür ey cān \ işbu dünyā mülk mālı bī-ġümān (4) lu' bete beñzer bir iki ġün tırrur \ soñra döner işine sile urur (5) urmasun dërseñ sille dest-i cihān \ tāc u taħta vërme ġöñül êy civān (6) buña vër[ir]ken ġöñül şād olmadı \ ġamdan bir laħza azād olmadı (7) tāc u taħtı terk êden bulur necāt \ fā' ilāt fā' ilāt fā' ilāt (8) **rāvī eydür:** Eflātūn ħakīm

ol sin tārīhinden kim bu beyānı kıldı. (9) Andan Mentuş dahı ol sin yanında defn kılur. Hoş mu‘ teber ziyāret (10) gāh édüp ol gece anda olup şabāh yine güç kılup gitdiler. Irmağ başına (11) yétdiler. Bir tağ eteginde bir vīrān şehir gördiler velī nihāyet oluna gece şehre (12) karşı şu kenārında kōndılar. Yèyüp, içüp yatdılar. Şabāh Şāh-ı Cihān turup hālīkına (13) ‘ ibadet kılup tāt urunup bargāhına geldi. Serīrine oturdu. Selāṭīn (14) serverler dērleyüp şafer eşigin yandı. Süvār oldılar. Altı yüz altmış elmās nacaḳlu (15) peyklerle ‘ Irāḳī šāh öñince ol vīrān şehre geldiler. Bir mu‘ teber ḳapusın gördiler.

[62B]

(1) Nite bir ḳara taşdan yapılmış yüksek iki bariḳadlar arasın bir ‘ aceb kemer bağlamışlar. (2) Şöyle kim ḳavş-i ḳuzaḥdan nişān vērür. Andan kemer içre çār-ı rükn bir dār ḳılmışlar. (3) Dār içre ḳapu ḳomışlar eyle kim kırḳ kişi ḳoşuluyu göre Şāh birle serverler ol (4) ḳapu ḳarşusına turup ḳapu yapusın teferrüc éderken ḳapu üzre bir sefid mermerde (5) otuz iki satır yazı gördiler. Yazılmış, hūb-rūşen ḳazılmış. Eflātūn naḳar édüp (6) ol ḥaṭṭı ne dilce olduḡın bilüp, okuyup beyān étdi. Ne dēdi. Eydür: Éy Şāh-ı (7) Cihān! Bu ḥaṭṭı yazan dēmiş kim éy bunda gelen şehriyār! Bu ḥaṭ ne dilce olduḡın (8) bilen ihtiyār! Ben ki Hūşenk Şāhdum. Heft kişveri tūtmişdum. Anca Şāh’dan (9) fil at ütmişdüm. Bir gün leşkerle bu mekāna érdim. Bu ulu şunuñ ‘ aynın (10) gördüm. Ğayet hoş geldi. Hūkm ḳıldum. Bu şehri bunda bünyād étdüm. Yigirmi (11) dört yılda yaptılar. Yüz yétmiş yıl bu şehirde tūrdum. Yēdi iḳlīmuñ māl u bācın (12) bu şehre getürdüm. Şehre Ḳayran dēyü ad vērđüm. Salṭanatı érgürdüm kim her gün (13) kırḳ ḳatır ḳatır yüki māl girürdi. **Nazm** şimdi gör uşda ḥarāb olmış ḳapu (14) ne girür var ne ḳıḳar var ne ṭapu \ ne gelür ḳapudan ve ne ḥod gidür (15) şöyle söz ḳılmış işbudur \ fāni işbu ḳapudārum dēyen

[63A]

(1) bu ḥarābe şehir bāzārum dēyen \ ḳanı ḳanda vardı bunlar şimdi uş (2) erte ḳalmış şehri evleri boş \ dünya mülkinüñ budur ḥālī éy cān (3) her olan ma‘ mūrı yıḳılur hemān \ böyle bu virāne éy pīş-bīn (4) ‘ āḳıl olan kişi meyl étmez yaḳīn \ dünya mülkin sevme dünyā mülkni (5) sevme kül olur mā[l]uñ miḥneti **rāvī eydür**: Eflātūn ol kemer (6) taşından bu beyānı édicek Şāh’la selāṭīn serverler bildiler kim ol şehir vīrān (7) Hūşenk Şāh yétmiş rüh-ı revānına du‘ ā édüp yörüyüp şehre girdiler gördiler (8) kim delim zamāndan ḳalmış. Köşḳ ve sarāylar yıḳılup ḳaşr-ı mu‘ allālar mu‘ allāḳ (9) ḳalup da yérđi. Ḳarāb u türāb olmış insān yurđı cāy büm olmış. (10) **Nazm** gitmiş ıssı ḳalmış

ısuz aşr-ı dār \ şem[ ] umış c mle ol mış tār mār (11) ş yle gitmiş kim birisi almamış \ şanasın ol şehre ādem gelmemiş (12) gelmiş illā yine gitmiş alayu \ şasreti mevtille cābire talayu (13) ta deg lmi bunda k şkiler ēdes n \ ol al[ ] asın şasretile gides n (14) ey nieler yapıdı oturmağı \ ekdi toımı ancalar g t rmedi (15) er gerek kim g medin ēde yara \ tā ki yamaya anı derd   firā

[63B]

(1) el-firā el-firā ol şaşa kim \ eylemeye yol yaraın ēy hākim (2) **rāwī eyd r:** řāh'la selāin serverler ol vīrān şehri (3) teferr c ıla. Bir mu[ ]teber sarāy yērine geldiler. G rdiler. B nyādı y r y r (4) yıılmış velī hāvlesin n apısı t rur. řāh'la selāin serverler t rur (5) apuya naar urdılar. G rdiler. aşrı şeddadiden niřān v r r. (6) Evvel bir yeşil ve bir ızıl mermerden avs-ı uzahleyin bir kemer balamışlar. Ėayet (7) ulu ire şaru mermerden bir dār-ı ār-ı r kn atmışlar. Andan apuya (8) iki mu[ ]teber anad d zmişler. [ ]ācdan bend   bend k şe yērine s m zerler (9) oturmışlar. řāhla vez rler ol apuyı g r p H şenk řāh' n  (10) sarāyı hāvlesine girdiler. Meydān miřāl bir hāvle g rdiler. Andan hāvlen n (11) rāst ortasında iki alıb yontmışlar. Birbirine arşu t rur. Andan (12) ol ortada bir mu[ ]teber şaru aya birle beraber ol mış. Ol aya dibinden (13) ulu [ ]ayn ımış. dāyire şu kenārın ādem oturaları ve şeh (14) niřānlar d zmişler. ş yle kim tat-ı S leymān'dan niřān v r r. řāh (15) ol m şerref mekānı g ricek bu yurđı ferrāřlar m zerkeşler nalar şalup

[64A]

(1) řāh'la selāin serverler oturdı. Sipāhi şaffla [ ]izzet n arřu (2) t rdı. Andan İşkender řāh eyd r: ēy hākimler! Felek nikbetinden, (3) r zgār şiddetinden, d şmen h c mundan, bir dem em n ol mışken (4) f rşat vat n fevt ētmeyel m, d y p iřāret ıldı. Serdāblar (5) bezm-i aletin iler  get r p altmış alt[1] bādyeler urdılar. şaffla (6) s m-sā sāiler ayak  zre t rdılar. ıf u men re el (7) urdılar. řa ve řol Burbub selāin serverler yā t revānlar (8) şundılar. Dāv d elhanlu guyende z hre sāzlu sazandeler birbirine (9) āhenk ētdiler. řāh-ı meclis kemāline ērg rdiler. řāh birle serverler (10) otururken anı g rdiler kim ol řu ıan y rden ya[ ]ni ol aya del ginden (11) şuyla ańsızun bir řař ıa gel p řāhlar, vez rler hāy g r n (12) n'ēder d yince ol řař ığ ğı arada ol t z aan şunu   zerine (13) oturdı. ş yle kim y r  zre oturur ne şuyı biter ne şuyla aup (14) gider. Eyle g ricek g renler birbirine baup vehme

düşdiler. Andan ol şahş (15) yètmış iki dilden bir ‘aceb dilce Şāh’la serverlere baş şalup selām

[64B]

(1) selām vèrdi. Şāh daḡı işāretten bilüp selāmın aldı. Yine ol şahş (2) ol ‘aceb dille eydür: Merḡabā şād geldüñ. Şādı getürdüñ. Mübārek ḡademüñle (3) müşerref eyledüñ. Zīra [k]i senüñ gibi ‘ādil ve ‘āḡıl ve kāmīl sulṡānlar (4) ḡademi her ḡanḡı diyāra kim başa ol diyār müşerref olur dèdi. Andan Şāh (5) Eflāṡūn ḡakīm’e eydür: Èy ḡakīm ḡāş! Bu şahşuñ sözi ne dilcedür. Bilür misin? (6) Ne dèdigün fehm ètdüñ mi dèdi. Andan Eflāṡūn eydür: Yā Zü’l-ḡarneyn bu (7) şahş söyledügi dile Şemurt dili dèrler. Hud pe[y]ḡāmbèr zamānında bu dili (8) ‘Ād ḡavmi söylerdi. Andan Şāh eydür: Èy ḡakīm bu şahş şimdi söyledüginde (9) ne dèr? Eydür: Ey Şāh sen İskender olduḡuñ bilüp merḡabāladı. ‘Ādil ve kāmīl (10) dèyü medḡ ü senā ḡıldı. Şāh eydür: Èy ‘aceb bu şahş ben İskender olduḡum (11) ne bildi? ‘Aceb kim ola dèyüp baş şaldılar. Eflāṡūn eydür: Èy Şāh (12) bunı söyledelüm. Sözüden bilürüz kim olduḡın dèyüp Eflāṡūn ḡakīm (13) ol şahşa söyledügi dilce eydür: Èy şahş! Bü’l-‘aceb ne ḡişisin kim (14) bu şuyla aḡup geldüñ ve üzerine böyle oturduñ. Ne şuya batarsın ve ne (15) aḡınca bile aḡarsın ve bir daḡı bizüm serverimüz İskender olduḡın neden

[65A]

(1) bildüñ? ṡabduḡuñ dīn ḡaḡıḡun rāstın söyle söylemezseñ ḡodbīnler (2) seni söyledüḡuñ sözden bilürüz dèdi. Eflāṡūn ḡakīm şöyle dècek andan (3) ol şahş eydür: Yā ḡakīm! Bu şuya batmaduḡum ve bile aḡup ḡitmedüḡum budur kim (4) ben şunuñ meligi men biñ yèdi yüz yıldur kim ḡaḡ Te‘ālī meni yaratmışdur. Bu maḡber (5) şuyı baña meḡān vèrmişdür. Hem müsahḡar ètmişdür. Nice dilersem bu şuya ḡükm (6) èderüm. Bu şuyla ḡanda ḡaşd ḡılsam giderüm. Şuya batmaduḡum budur velī sizüñ (7) serverüñüz İskender olduḡın andan bildüm ki bu şunuñ ‘aynı menüm ṡarafumdur. (8) ṡurup ḡalıḡuma ‘ibādet ḡılup zıkr ü tesbīḡ èderken ḡuzurunda gelüp (9) eytdi kim ey şahībü’l-maide İskender-i Zü’l-ḡarneyn saña mihmān èrdi. Aña (10) ‘izzetḡün ḡarşu var dèdi. Daḡı ḡitdi men daḡı şudan ḡıḡup ḡazarsuz bile (11) İskender Şāh’ı merḡabāladum, dèdi. Eflāṡūn daḡı ol şahş dèdüḡün (12) Şāh dèdi. Andan eydür: Èy ḡakīmler! Şunuñ daḡı meligi olur mı? Şuya ḡükm ḡılır (13) mı? dèdi. Şāh şöyle dècek Restāṡālīs eydür: Yā Zü’l-ḡarneyn bunca rüzḡārdur (14) kim ‘ömrü ‘ilme ḡarc ètdük.

Buñca kitāblar muṭāla‘a kılup delim cevāblara (15) yazup müşkiller ḥall étmişüzdür. Hiç şuya kimse mālîk olduĝın eşitmedük, dèdi.

[65B]

(1) Şāhlan vezīrlar bu sözi édicek ol şahş ‘acaip Eflāṭūn’a eydür: Ey ḥakīm-i (2) tercümān! İskender menüm şuya mālîk olduĝum inanmaz mı? İnanmazsa emr édeyüm (3) şudan ol ḳadar maḥluḳat gelsün kim kendü leşkerinden daĝı çok dèdi. (4) Ol şahş şöyle dècek yine Eflāṭūn eydür: Ey şāhibü’l-teḥarrüs ḥod! İskender (5) söyledüĝi dili bilmezsin. Ya neden bildün kim İskender senün sözüne inanmadı. (6) Eydür: Ey ḥakīm-i tercümān! İskender sözün söyledi. Fıkr ü ferāset hüneri (7) éder. Öĝümle bildüm ki İskender sözüme inanmadı. Anınçün seni koyup söylemişdi (8) dèdi. Eflāṭūn ol sözi Şāh’a bildürdi. Şāh eydür: Ey ḥakīm! Şu meligi (9) men dèr göstèrsün. Şu maḥluḳatından görelüm dèdi. Eflāṭūn daĝı (10) Şāh sözün ol şahşa dèdi. Şahış daĝı iki elin yüzine tutup revān (11) şu çıkan delüĝe ṭoldı. Yine çıkup şu üzre oturdı. Ol dem anı gördiler (12) kim ṭuş ṭuşa ol şaru ḳayanuñ dibinden çıkan şu deliginden dürlü eşḳāl (13) çıkdı kimi ādem kimi civān kimi ṭayr ve kimi şütür kimi seg kimi gāv kimi esb serler (14) yétmiş iki dürlü maḥluḳat şudan baş getürüp ol şahşa ḳarşu ṭurdılar. (15) Andan ol şahış eydür: Ey tercümān! Eyt. İskender ululanmasın. Meni yaman

[66A]

(1) vucūd şanmasun ve gör ne ḥükm éderüm. Kendüyi kendüye bildürürüm. Devleti varsa (2) baña ḥizmet kılup naşihāt alsun. Müşkili varsa şorsun. Ḥal éderüm. (3) Nitekim zamānda Keyḳubāt Şāh gelüp İskender oturduĝı yèrde oturdı. (4) Baña müşkilin şordı. Ḥall ḳıldum. Şād olup gitdi. Ardınca Keyḥüsrev (5) geldi. Anuñ ardınca Sohrab geldi. Andan Kestaseb geldi. Behrām ve Behmen (6) geldi. Zamānla Süleymān geldi. Ol daĝı müşkili şordı. Ḥall étdüm, gitdi. **Naẓm** (7) kimleruñ müşkillerin ḥall étmişüm \ anca anca rāh-ı fikre gitmişüm (8) fıkr içinde nice ḳalmışları \ ĝuşşa baḥrına gönül şalmışları (9) ĝuşşasından cümlesin şöyle güvār \ ḳurtarup göndermişmidür şehir[iy]ār (10) ‘aḳl érmez ma‘nîlere érmişüm \ anca güzelden ḥaberler vèrmışüm (11) ey nice şehirler ḳatuma geldiler \ her biri benden naşihāt aldılar (12) devletün sermāyesidür şöyle bil \ her naşihat ki eylerüm ey muhtedil (13) her kime devlet gerekse gele \ bunda benden hoş naşihatler ala (14) anuñıla şaḳlaya her işini \ süre içinden gide teşvişini (15) ḥall ola her müşkilâtı ḳalmaya \ endişe baḥrine gönül salmaya

[66B]

(1) degme devlet işi bâki érmez \ degme göz benüm yüzümi görmez (2) sizde devlet varmış kim érdüñüz \ bu benüm kıtlu yüzümi gördüñüz (3) müşkilüñizi soruñ ħall édeyüm \ gönüñüzde söz varise déyelüm (4) şöyle déyüp ħamuş oldu ol ħerîf \ diñle kışsa ne olısar éy żarîf (5) **rāvî eydür**: Ol şahış şöyle décek Eflātūn ol şahısuñ sözün Şāh'a (6) bildürdi. Şāh ol sözi eşidicek eydür: Éy ħakīmler! Ĥud zamānında peğāمبر (7) idi. cümle ħalkuñ müşkilin ħall éderdi. ' Aceb Süleymān'uñ ne müşkili vardı kim (8) buña şordı? Dèdi. Şordı, döndi Eflātūn eydür: Éy şahş! Süleymān'uñ (9) müşkili ne müşkil idi kim sen anı ħall eyledüñ? Ol şahş eydür: Éy tercümān! (10) rāst ħaşd kılursun. Süleymān mürsel idi. Cümle maĥlukuñ müşkilin (11) ol ħall éderdi. Bir gün ol Resūl bu maĥama gelüp İskender oturduğı (12) yèrde oturdı. Ben daĥı gelüp ol Resūl'e öñ evvel ' izzet (13) édüp dönüp suvāl étdüm ki yā nebiyullah bu maĥama gelmekden (14) murād nedür? Süleymān eydür: Éy melik! On yèdi yıldur bir dīv-i la' in yetürmişüm. (15) Qāf ve ummanda cezīre ħalmadı kim anı istemedüm. Bulunmadı. Bunda daĥı

[67A]

(1) anı isteyü geldüm. Dèdi. Ben daĥı Süleymān yetürdigi dīv bilüp bulıverdüm (2) kim ħa' rında gizlü idi. Süleymān'a dèdüm emr étdi. Ele getürdiler. Süleymān dīvin (3) bulup müşkilin ħall kılp baña du' ā kıldı, gitdi. Dèdi. Eflātūn daĥı ol (4) sözi Şāh'a beyān étdi. Ol sözden evvel bir zāldan diler andan ittifāĥla (5) ol şahışdan eyd-tiler. Ne dèdiler. **Rāvî eydür**: Andan Eflātūn eydür: Éy (6) şahş! Atadan gelüp an[a]dan mı geldüñ, toğduñ? Nesil-i insān gibi yoĥsa (7) şöyle atasuz ve anasuz melekleyin mi yaradılduñ? Dèdi. Ĥakīm şöyle décek ol (8) şahş dil açup eydürdi kim cevāb vèrdi. Anı gördiler. Şāh dīvānınuñ (9) içine ' arab şekli bir kışı gelüp yeşil libas giymiş bir yeşil şefte tutmuş (10) gelüp faşih lisānla selām vèrdi. Şāh'la selātīn serverler ayak üzre (11) gelüp ' aleyk aldılar. Muraşsa' şandalı ħodılar. Şāh ħarşusına oturdı. Şāh (12) daĥı oturup bâķi serverler dersü ayak üzre tırup gördiler kim ol şu (13) esīmdin yine şuya batup nābedīd olup gitmiş. Şāh'la vezīrler anı görüp (14) söz söyleyince ' arab şekli dil açup kelāma gelüp eydür: **manzum** (15) Yā Sikender bu şuya batan ħerîf \ ĥiç bilür misin ki kimdür éy żarîf

[67B]

(1) ol recîmdür ki her dāyim gelür \ dürlü dürlü tap ki igvā kıılır (2) budurur ol t̃ā' atin vëren yele \ budurur ol kilimin şalan şuya (3) bu durur ol yètmiş iki milletün \ düşmeni ve menba' ı her 'illetün (4) budurur ol maħrûm kıilup mağbûn olan \ halk içinde adla azğun olan (5) budurur ol şeytân merdûd-ı la'în \ bu durur ol kim dāyim eder kaşd-ı dîn (6) hây zâlim kimsedür bu rû-siyâh \ âh bu merdûd elinden âh u vâh (7) kimsenün olduğın istemez bu dēyü \ dün u gün işi hemân halkıla dēyü (8) gözi yok göricek oñmış kişi \ yek sever cānından azğun kişi (9) yâ señündür 'âlemün düşmānidur \ bu la'în kim âdemün fettānidur (10) cehd eyle bu la'inden ki şaķın \ kim seni azdurmaya işbu la'în (11) dāmın gelse gerekdür bu saña \ erseñ aldanma ēy şâh sen aña (12) bu şıfatlar şaķşa çünkim eresin \ anda dürlü dürlü cünbüş göresin (13) şöyle bil kim 'âlemün şeytānidur \ yol urucı âdemün fettānidur (14) gâfil olma sen recîmden ēy şebâb \ söz temâm vâllah a' lem bi's-şevâb (15) **râvî eydür:** Arab şeklinde herîf şudan çıkan şaķşı şeytân olduğın

[68A]

(1) bildürüp yerinden tırup eger varınca gayb oldu. Bildiler kim Hızırmiş. 'Aleyhisselâm (2) gelüp şeytân bildürdi. Haķ izniyle gitdi. Şâh daķı şâd (3) u hürrem olup ol gece anda ārâm kıilup yatdı. Şabâh güc kıilup tuş (4) tuşa ol vîrân şehirden yörüdiler kim çıkup gideler. İskender şâh (5) daķı ol şehrün bir kapusından çıkarken anı gördiler kim Feth-i Muṭṭālib revân atından (6) inüp, varup kapuçılar oturduğu yerde al kılıç kabzasına urup oturdı. (7) Şâh' la vezîrler Feth-i Muṭṭālib'i eyle göricek tırdılar. Andan şâh 'Irāķiye Feth'ün (8) kapucılarında oturduğunun bir remzi vardur. Söylet görelüm. Ne söyler? Dêdi. (9) Andan 'Irāķi daķı şâh emriyle Feth'ün önine varup eydür: Ey Feth ne oturduñ? (10) Şâh cümle selâṭin saña muntazırdur. Tır gidelüm dêdi. 'Irāķi şöyle (11) dêcek Feth 'Irāķi'nün yüzinede ileri ileri baķdı. Başın şalup kemdendi (12) veli söylemedi yine 'Irāķi eydür: Ey Feth! Kaķıyu şalma tır gidelüm ve gideni (13) diler dilemez seni alup giderler dêdi. 'Irāķi'nün ol sözine Feth kaķıyup yerinden (14) tırdı. Kılıcına el urup eydür: Ey bed-aḡter ne söylersin? Nice Feth-i Muṭṭālibdür. Dêdigün (15) menümçün dêreseñ men Huşenk kapucısın yüz yètmiş yıldur ki büyük aylık

[68B]

(1) hizmetin edermen kıllar seni görmesün var git yohsa buyurur men päre päre (2) ederler dêdi. Daķı yine kendü vaķtine vardı. Şanasın ki bir kapucıdır. (3) Kaķıp

gerinüp oturur. Şāhla vezīrlar Feth'ün ol hareketin göricek gülüşdiler. (4) Andan yine 'Irākī eydür: Yā Feth senün hiç kapucılığunun yok yine bayağı Fethisün. (5) Çok söyleme tır gidelüm. 'Irākī şöyle decek Feth kızınçla eydür: **Nazm** (6) yā 'Irākī ya' ni inanmazmısın \ beni kapucı başı şanmazmısın (7) yoh durur dünyā da müs̄lim kapucı \ bekleyüci şāhına hem tapucı (8) yıllarıyla yādına varmamışum \ kapudan özge yere varmamışum (9) beklemişüm gece gündüz kapuyı \ yerine ergürmişüm her tapuyı (10) kapuciyum yapuciyum tapuyı \ söyleme erdi kelāmin tırucı (11) **rāvī eydür**: Feth-i Muṭṭālib şöyle decek Şāh eydür: Ey vezīrlar! Beñzer ki Feth (12) kapucı matlabı üzerine oturmuşdur. Anınçun kapucı da' vilesün kıılır. Yā 'Irākī (13) Feth'i yerinden kaldur, dedı. 'Irākī dağı diler dilemez çekışü döğüşü tekrar (14) şordılar. Soranun seyvān gibi yüzine bakdı, tırdı. Yakın bildiler Feth'i söyledün. (15) Muṭṭālibdür andan Şāh rahşından inüp buyurđı. Mühendis üstādlar ilerü

[69A]

(1) gelüp Feth üzerinde oturup söyledügi sedir taşın yerinden kopardılar. Siyāh (2) mermerden bir hüsrevānī küb ağzı açıldı veli qarşun birle mühkem berklü Şāh (3) buyurđı. Küpnün ağzın açdılar. Gördiler topdolu kızıl altun. Her danesi mür dāne (4) şahşun ayasınca ola. Üzerinde Hüşenk Şāh adı yazulu kazılı. Andan Şāh (5) kendü kapucılarına eydür: Bu māl Hüşenk Şāh kapucılarından qalmış. Kapucı (6) mālı yine kapucılara mīrāşdur. Alun bu mālı sizün olsun. Varun yemenün (7) rağmına yeyün dedı. Bevvāblar dağı ilerü gelüp ol māl içinden bir gümüş levh (8) çıkdı. Şāh'a şundılar. Nazar etdi. Levhün bir yüzinde otuz iki satır yazı (9) yazılı. Hüb rüşen kazılı. Andan Şāh levhi Eflāṭun ḥakīm eline vėrđı. Alup (10) nazar edüp ne dilce olduğın bilüp Şāh'a beyān kıldı. Ne dedı. Eflāṭun (11) eydür: Yā Zü'l-karneyn bu ḥaṭṭı yazan demiş kim ey rüzgārla bütün gelen ey (12) fırsat birle bu mālı bulan! Bilsün kim zamānumda ben dağı Hüşenk Şāh'ün (13) şehrinün bevvābı idüm. Yüz yetmiş yıl işbu şehrin bevvāblığın etdüm. (14) Bu hüsrevānī küb tolısı mālı yıgdum. Yemeyüp gitdüm. Ḥasretle māl qaldı. (15) Eflāṭun ḥakīm ol levhden bu beyānı kim kıldı? Şāhla selāṭınlar dağı

[69B]

(1) dağı bildiler kim ol māl Hüşenk kapucısı Dārvedan kılmış. Ol tāriḥ yazılı (2) sım levhi Feth'ün boynına ḥamāyil kılıp ol vīrān şehirden tırup gitdiler. (3) Giderken

ol ulu şunuñ üzerinde bir mu‘allā tāk gördiler. At sürüp ol (4) tākā geldiler. Gördiler kim ol şunuñ iki tarafında mermerden iki ‘amüdları (5) bir geçesine dikmişler. İki ‘amüd dağı bir geçesine dikmişler şöyle ‘amüdlar kim (6) altmış yètmış arş ola. Uzunı ve yoğunluğı dağı on kişi kucağı ancak (7) ala. Andan ol dörtde bir gök üstünde şu üzerine bir ‘acāyib taht-ı (8) Süleymānı bağlamışlar. Taht üzre bir mu‘teber kubbe kılmışlar. Billur ile puşide (9) ètmışler. Şāhla selātin serverler anı görüp ‘acableyüp şaffla karşı turup (10) ol tākı gördiler. Ol tākı yüksekligün ‘acebleşdiler. Andan Şāh vezirlerine (11) eydür: Zī-tāk kim yapmışlar velī hayf kim bezdiyānı yok kim bu taht (12) üzre çıkkı. Gördük. Dèdi. ‘Irākī eydür: Yā Zü‘l-karneyn destür (13) vèrürseñ ben bende kemendle çıkup göreyüm. Şāh dağı icāzet vèrdi. (14) Altmış altı kulaç siyāh harīrden kemendinden bir Sührābī kemend çizüp (15) eline aldı. Kemendün birkaç kulacın kullābına şardı. Baķaşın kırk dört

[70A]

(1) kulac kırk dört kat kılup yigirmi iki yèrden girift tutdı. Tāk ‘amüdnuñ (2) dibine gelüp bedenın vezne urdı. Andan ‘amüd dibinden kırk dört adım (3) gèrū gidüp andan Taben kağup sura ‘amūda yetdi. Kemend kullābın ‘amüd başına (4) atdı. Rāst èrüp kullāb tutdı. Şāhla selātin serverler ‘Irākī’yi (5) taḥsīn ètdiler. ‘Irākī şād olup kemendın beline ve koluna şarup birkaç şalındı. (6) kemend kullābı muḥkem olsun dèyü kemend-i muḥkem bir küncün ‘Irākī ayak ‘amūda (7) vèrüp kemend ucın dire ‘ankebüt-vār dire gelüp tāk üstüne çıkkı. (8) Bir serīr gördi. Taht-ı Süleymān’dan nişān vèrür velī ‘Irākī ol tākı (9) şöyle göricek kemend üzere gelüp eydür :Yā Zü‘l-karneyn gel kemendle bu tāk (10) üzerine çık. Gör kim üstādlar neler kılmışlar. Dèdi. Şāh dağı işāret ètdi. (11) Serverlerden Qaytas Yunanī, Müselsil Seyistnī, Behrām Alan Bircānī Şāhmar (12) ve Eşkāl ve Ra‘d u Berķ Semenkanī Sehil Serḥī, Tarim Elḥī, Qaydur Karuvanī (13) Şamus Şavī, Şağup Restanī, Tujmar Heftmin, Epğaz Rumī (14) birbir kemendle ‘Irākī’nuñ yanına geldiler. Dağı yèdi yèrden kemend şalup şāhla (15) dört muķarib vezīri on iki şāhib serīri yigirmi dört melikzāde

[70B]

(1) edeble yukarı çıkdılar. Andan Şāh serīr üzerine oturup kimi karşı turup gördiler. (2) Ol karşılarında teferrüc ètdikleri vīrān şehir köşe-be-köşe görünür. Çevre (3) şahrā ve yazular tabaķaleyn şān öninde turur. Şāh ol taht-ı tāk ‘acebleyüp (4) yapan mi‘mārın āferīnledi. āḥir tāk için temāşa èderken ol vīrān şehre (5) karşı bir

muraşsa‘ mu‘ teber ferşde otuz iki satır yazı gördi. Yazılı hoş üstādane (6) kazılı Şāh işāret ētdi. Eflāṭūn ḥakīm ayak üzere ṭurup ol yazuyı (7) okıyup Şāh’a beyān kıldı. Ne dēdi. **Rāvī eydür:** Eflāṭūn ḥakīm eydür: Yā Zū’l-ḳarneyn (8) bu ḥaṭṭı yazan dēmiş kim ēy cihān mülkini seyrēden! Ḥükmile ne dilese (9) ēden rüzgārla çünki bunda ērsin. Bu ferş üzere bu ḥaṭṭı görsin. Bilsin kim (10) ben Hūşenk Şāh. Bu ḳarşu Şehr Fezānī midür doğuma sebeb bu oldı kim bir gün (11) yolum bu şehirden çıkan ‘ayn üzere uğratdı. Kındum. Bir taşda birkaç satır (12) yazı gördüm. Oḥıdum. Dēmiş kim rüzgārla bir şāh gelüp bunda bir şehir yapa. Ol (13) şehir iki biñ yēdi yüz yıl ma‘ mūr ola, ṭura. Āḥirinde ol şehriñ ḳavmine ḳıran (14) gire, dēmiş. Men daḥı ol ḥaberle eytdi. Ol şāh men olayum. Ol şehri men (15) yapayum. Āḥirinde ḳavmin ḳırarsa daḥı ḳırsun dēyüp evvel ‘amūd üzere bu ṭāḳ

[71A]

(1) taḥṭı yapdum. On yēdi yıl bu taḥṭ üzere oturdum. Bu şehri yapdurdum. (2) ‘Āḳibet ne ben ḳaldum ve ne şehir dēmiş. **Nazm** ḳaldı şehriñ ben sefer ḳıldum aḥī (3) bilmedüm n’oldı bunuñ ḳavmi daḥı \ baña binüm ḳıydum oldı ey güzīn (4) yēre urdı çarḥ bini aṇsuzın \ tār-u-mār oldum ṭağıldum ol zamān (5) şöyle kıldı beni bu devr-i zamān \ şöyle gitdüm kim şanasın gelmedüm (6) Yā bu şehre ḥüküm şāhlıḳ ḳılmadum \ gelmek ü gitmekmiş dünyā işi (7) gitmemeye çāre yokdur ēy kişi \ dünyanuñ budur serencāmı ēy cān (8) kimi ḳonar kimi göçer olur revān \ işbu iş böyle olıcaḳ şehriyār (9) aṇla ne gerek saña ēy şehriyār şöyle gör \ gitmedüñ bunda bunda yaraḡuñ göresin (10) gidicek tā yaraḡıla gidesin \ yol yaraḡı olmayıcaḳ yolda sen (11) ki zaḥmet çekersin yā ḥasan \ kim ol zaḥmet şemsi olmaz beyān (12) böyle dēmiş anda Hūşenk ol zamān **rāvī eydür:** Eflāṭūn bu [b]e[y]ānı (13) ḳılıcaḳ Şāhla vezīrlər selāṭīn şaḥīb-i serīrlər Hūşenk Şāh revānına (14) du‘ā ēdüp **Ṭaberiyye ḳavlince** ol tāriḥ yazılı taşā ḳarşu yine bir taşda (15) daḥı gördiler. Yigirmi sekiz satır yazı yazılı. Eflāṭūn anı daḥı okuyup eydür:

[71B]

(1) Ēy Şāh-ı Cihān! Bu ḥaṭṭı yazan dēmiş kim ēy rüzgārla bunda gelen bu ṭāḳ (2) taşında bu ḥaṭṭı gören bilsün kim ben Süleymān. Ben Dāvudla taḥṭa süvār olup (3) giderken bu şehre uğrayup gördüm. Şöyle ma‘ mūr olmuş kim içi ve (4) taşı şanaşun Mısr-ı cāmī‘ dūr eyle ḥüküm ḳıldum. Serīrüm bu ṭāḳ üzere ṭutup (5) ben daḥı ṭāḳı temāşa ēdüp Hūşenk Şāh tāriḥüñ gördüm. Dēmiş kim (6) bu şehriñ ḳavmin ḳıran ḳırışar şöyle

kim birbirin defn  tmege mec li  almaya (7) d mi . ‘ Acebley p yine gitd m. On y di yıldan  onra yolum d   p y l (8) birle bu ma ama yine  rd m. G rd m bu  ehr n  avmin  ıran   y[1]e  ırmı  kim (9) birbirin defne mec li  almamı . Kimi otururken  l p kimi d kk nında b z r (10)  derken kimi alup  atarken kimi i ine giderken   yle  ırılmı  kim birisi  almamı  (11) d di. Da ı Efl t n edeble   m   oldu.   h da ı bildi kim ol  ehri (12)  ıran  ırmı . Ol g n da ı anda olup yarındası g c  ılup gitdiler. D rt (13) g n y r y p be inci g n bir  uya  rdiler.  unu  iki ken rı d pd z bah rist n. (14) Andan  ısl n’ı Rus  eyd r: Ey   h-ı Cih n bu gece bunda  onalum. Yara  (15)  ılalum. Yarın yolumuz bir ‘ aceb  ik rg ha u rar d di.   h eyd r: Ey

[72A]

(1)  ısl n nice yara   ılalum.  ısl n  ol  unup  urb nından bir g m n g re (2)  ı ırdı. Eyd r: Ey   h-ı zem n buyur. Le ker  alk  buncılayın g m n g re d zs nler. (3) Bu  u ken rında ı nih letden d di.   h da ı  ondı.  eriye buyurdu. Y di (4) bi  ki i kemerl  m r   sip hi y di bi  zerr n kemerl   a   ul m c mle g m n g reler. (5) D z p ol gece anda olup yarındası  ab h c mle s v r olup  ısl n (6)  ne d   p bir ‘ aceb  ulu dira t-ist na  rdiler.   yle dira t-ist n kim (7) on d rt bi  erle bir  arafdan gid p g c l  y rdeyken yol  d p (8) y r diler. Ne g rdiler? Dira t-ist n i i ders  sinc f ve samur ve va a  (9) ve  a um birle  olu ne va ıf ve ne  ıy s var. A a lara  ık p kimi   h dan (10)   ha y r rl r.   h a olanlar anı g ricek ol c nevaru  eyle  oklu un (11) ‘ aceble diler. Eytdiler: Ey  ısl n! Bu nece c nevar? Bu dir t-ist ndamı (12) olur.  ısl n eyd r: Ey   h-ı Cih n bu dira t-ist n c mle Rus  azer (13)   h arını   ik rg hıdır. Sincab ve sammur,  a um va a   amu bundan (14)  asıl olur. D di.   h bu s zi   sidicek bu yurdu ol on d rt bi  (15) m r   sip hi  ul m ders  ra  dan in p ol dira t-ist n i ine  u 

[72B]

(1)  u a y r y p sincab ve sammur ve  a um  ik r  tdiler. Postın aldılar vel  ‘ a r (2) olunca ol c nevarları eyle  ırdılar kim  addın a dı bu   l i inde  skender (3) c nevar  tme a me  gulken anı g rdiler kim  ar udan bir boz atlu ‘ arab  a   (4) elinde   yle  efte  ı a geldi.   h da ı g ricek ‘ izzetle  ar u vardı. Sel mla up (5) ol ‘ arab  ekli  a ıma  birle eyd r: Y  Z ’l- arneyn  a  Te‘   l  her ba r n (6)  ıdın. Ger i ins na  el l  ıldı vel   addın a mama  gerekd r. Bu  adar (7) c nevar c mle bir g nde yaradılmadı kim bir g nde  ırasun d y p ‘ arab  ekli (8)  ayb oldu vel  bu s zle   h’ı

vehim-nāk etti. Andan aňladı kim şikār haddin (9) aşdı. Ser-leşkerlere hüküm etti. Çeriye sürüp dirahıt-istāndan çıkardılar. (10) Kōndılar. Gēce yatup şabāh yine yörüdiler. Kışlān taht-gāhında leşkere (11) yētdiler. Yēdi gün yaraķ kılup Kışlān dağı Rus Harez çerisiyle bile (12) olup güç ēdüp ‘azm Deşt-i Kıfçak kılup gitdiler. On yēdi gün yörüyüp (13) on sekizinci gün bir şikārcık şaĥarāya ērüp, konup yolu açdılar. Şabāh (14) şāh şafer eşigin yıyup leşker ordı oldılar. Şāh selāţin serverleriyle (15) şikāra bindiler. Andan on iki kez yüz biň er yörüyüp ol şaĥranuň cānevarın

[73A]

(1) İskender Şāh üzerine sürüp getürdiler. Şāh dağı şehzādeler ve ĥanlar ve (2) ĥanzādeler birle bād-pā rahşlara binüp ol süriler cānevarlaruň içine (3) girüp tır ü kemān kola alup şikār ētdiler. Delim şayd kıldılar. **Rāvī eydür:** (4) İskender Şāh şikār kovarken öñine bir ‘aceb cānevar çıkdı. Şāh üzerine at (5) sürdi. Cānevar kaşdı. Şāh kovdı. Şöyle kim şikār-gāhdan serverlerden (6) Kaytaş’uň giçi oğlu Aţvas gördi. İskender bir cānevarı kova. Şikār (7) gāhdan çıkup gider. Aţvas ardın sürdi. Şāh dağı cānevarı kaş (8) kararınca kovdı. Gēceye karşı cānevar Şāh öninden gayb oldu. Şāh (9) vehme varup tırdı. Aţvas dağı gelüp ērdi. Şāh Aţvas’ı göricek (10) kendüye dērdi. Andan Aţvas dağı ‘izzetle eydür: Ey şāh-ı zemīn kovduĥuň (11) cenevarı n’ētdüň? Dēdi. Şāh eydür: Ey serverzāde! Cānever bir ‘aceb (12) şekil idi. Şöyle kim her bir ‘uzvı bir dürlü renk görünürdi. Buraya dek (13) kova ērdük. Buraya gelicek önümden nā-bedīd oldu velī leşkerden (14) ıraķ düşdük. Nice olısar Şāh Aţvas’a eydür: Gēce ērdi. Bir yerde (15) at diňlendirelüm, ārām kılalum. Şabāh olsun. Ĥaķ ‘ömr vērürse

[73B]

(1) leşkeri dağı bulavuz dēyüp gitdiler. Bir otlu şulu yēre ērüp atdan indiler. (2) Şāh oturdı. Aţvas rahşları gözleyü tırdı. Bunlar bunda ol (3) cānibden leşker dağı şikārı āĥir ēdicek İskender Şāh bulunmadı. Çeri derĥāl (4) birbirine düşdi. Selāţin serverler dağı cenānlar bilüp ol şaĥrā (5) içinde Şāh’ı istediler. Gēcenüň bir nicesi gēçince bulunmadı. Yine ordıya (6) geldiler. Şāh bargāhına gelüp serverleri yoklayup gördiler. Kaytaş (7) oğlu Aţvas yok. Bu ĥāle ulu gēci perişān olup Eflāţūn gördi kim (8) İskender Şāh aradan nā-bedīd olduğuna selāţin serverler her biri (9) bir dürlü oldu. Eflāţūn eydür: Ey cihān ĥalkınuň serverleri! Şāhlar (10) leşkerden nā-bedīd olmaķ ‘aceb olmaz. Yine gelür sizleri ĥürrem kıla dēyüp (11) şabāhı gözlediler ki İskender Şāh’ı isteyü gideler. Bunlar bunda ol cānibden (12) İskender Şāhla Aţvas dağı gēcenüň

bir nicesi geçince oturdılar. Otururken (13) göz ayrımı yerde bir od gördiler Birbiriyle tanışup ol oda gitdiler. Katı (14) sürdiler. İrağmış. Şabāh érdi. Gördiler ol od bir av-gārnuñ (15) kapısı öninde yanar. Od çevresinde kırk ‘acāyib kıadd ü kıametlü

[74A]

(1) kimseler yatmış. Her birinüñ yanında bir mināreleyen deste çöb var. (2) Birer seng-i āsyāyı birer yatır-hāne sutūnuna geçürmüşler. Yanlu yanına (3) koyup yaturanları Şāh birle Aṭvas göricek Aṭvas eydür: Ey Şāh-ı (4) Cihān! Bunlar bizi görmeden dönelüm. Şāh eydür: Adumıza ki degil (5) dēyince ol yatanlaruñ biri uyandı. Çına talıleyin kıolların sürüdi (6) göründi. Yerinden tıurup sağ ve şol bağıdı. Şāhla Aṭvas’ı görüdi. (7) **Nazm** görüdüğü dem şöyle çağırdu ey cān \ na‘ ram senden yanğıulandı āsmān (8) şanasın bir dīv yerden kaçdı \ ra‘ ddur yağıud buluda şağıdı (9) tıurdu yerinden revān ol şekl-i dīv \ güzünü aldı eline ey kıadd dēyü (10) şaldı birkaç başı üzere güzünü \ döndü şehden yağına kendü yüzini (11) na‘ ra urı çıkırup atdı kıurüş \ kıavf étüdi ins ü cin tıirü ve kıoş (12) na‘ rasından ol ‘adūnuñ ey ağı \ hep uyandı yağı yoldaşı dağı (13) tıuruben şaldı etegin beline \ kıavrayup aldı ‘amūdın eline (14) ol ‘adūlar yerine anıırışdılar \ ejderi nerler gibi kemirişdıler (15) şāhla Aṭvas’a kıamle étüdi \ birbiri ardına düşüp gitdiler.

[74B]

(1) **Rāvī eydür:** Ol kırk dört herif Şāhla Aṭvas’a sarıkak. (2) Şāhla Aṭvas dağı görüp evvel nağıar vehm alup yine kendüleri dērup (3) Şāhla Aṭvas birbirin nağıhatleşüp tır ü kemān tıutup na‘ ralar çıkırup (4) gelenlere karşı yörüdiiler. Rağış sürdiler. Ol kıarafdan ol kıuran (5) gözleyü ‘amūdın sura érüdi kim Şāh Ura Şāh dağı gözleyü (6) nişān üstine éricek bir ecel bigi ele cigerin kese urdu. Bir kez (7) çıkırup yüzi üzre düşüdi. Birisi dağı érişüdi. Anı dağı Aṭvas (8) urup oğıla yığıdı. Kıalanı kııriv birle yörüdiiler. Şāhla Aṭvas’ı araya alup (9) cenge tıurdılar. Güneş kıubbe-i felege dikilince kıayret ü kıamiyet cengin (10) kııldılar. Şāhla Aṭvas ol kırk dört herif oğıla yigirmisin (11) yığıdılar. Şöyle kim düşeni dağı kııurmadı. Ol kıarafdan Şāh leşkeri (12) ‘ale’s-şabāh tıurup şāh bargāhına gelüp Eflātūn söziyle on iki kez yüz biñ (13) eri boy boy yörüyüp ol şāh kıāya ve yazuları érup arayup tıurdılar. (14) **Rāvī eydür:** Rāy A‘ zam oğı Erdüvān Şāh kıarındaşları Setm Şāh (15) Kıurrem Şāh yüz yigirmi Hind dilāvereler ile Eryükez kıubbe-i felege dikelince (yörüyüp)...

[75A]

(1) Y r YeŖtiye  rdiler.  zerine  ı up Ŗaę ve Ŗol na ar  d p g rdiler. İki (2) Ŗehs v r bir  arafda ka an ka an yigirmi d rt m l min releyin  er flerle (3) ceng  d p gel r. Ol iki Ŗehs v r g h   nlerine  r p g h ardlarından (4) s r rl r g h na ralar  ı arup g h  arblar ururlar. Erduv n anı g ricek (5) rik b deęiŖdir p na ralar  ı arup  arındaŖları ve yoldaŖlarıyla (6) s r p gitdiler. Erduv n Ŗ h yak n  r p g rdi kim ol iki Ŗehs v r n  (7) bir İskender Ŗ h birisi A vas. Yigirmi d rt d v Ŗekil kimselerle ceng (8)  de gel rl r. Erduv n anı g r p bilicek Ŗ yle  ı ırdı kim Ŗ hla A vas (9) d n p ba up g rdiler kim y z yigirmi dil ver kılı  yalınca  kılın  s r r. Kend lere (10) gel r. Anı g r p  ondullar. Na ralar  ı arup g r  d n p ol  ad lar birbirine (11)  ırdılar. Erduv n birle  arındaŖları da ı  rdiler. Ol  ad ları ders   ırdılar. (12) Amm  Ŗ h emriyle birin diri tutdılar. Andan Ŗ h Erduv n a buluŖup du   ve (13) ta Ŗ n kıldı. Ŗunu  bigi demde derdine derm n, za mına merhem  rdig  n n (14) andan ol  anıdu ları  er fi bend k lup alup le kere d n p ge eye (15)  arŖu gel p y tdiler. Sel  n n serverler   izzetle  arŖu gel p c mle y z

[75B]

(1) urup d rl  niy z ve   izzetle Ŗ h ta tı[n]a get rdiler. Ŗ h dan ve A vas dan (2) a v l Ŗordılar. Ŗ h da ı gicen a[h]v li evvel a ı bey n  d p Erduv n (3) Ŗ h a du    d p andan A vas a iŖ ret  tdi. Ol diri get rd kleri (4)  er fi get rdiler. Sel  n n serverler da ı g rdi. Kır  d rt arŖ  add u (5)   metler bir la  n baŖı ke[m]end miŖ l sa ı fitil fitil olmuŖ  evresine (6) taęılmuŖ andan   arab ocağı gibi g zleri yanmuŖ mağara  apusu gibi a ılmıŖ (7) Ŗınur taŖı gibi diŖleri ŖırtmuŖ y r y r ağzından taŖra gelmiŖ sa  sa al (8) y   gibi  arıŖmuŖ ağzun burnun burmuŖ bir a  Ŗ ret r kim g l   (9)   ifritden niŖ n v r r. Andan İskender Ŗ h Efl  t n eyd r:  y  ak m d . (10) Bu  er fle dilince Ŗ zleŖ g rel m. Ne   yifedend r d di. Efl  t n (11) da ı ol  er fin   nine varup Zengb r dilince kims n d y  Ŗordı. Cev b (12) v rmedi. Bir dil da ı bir da ı t  kim zeng   gird   nevbeden  arıŖmuŖ bir dil (13) birle Ŗ yledi. Cev b v rdi. Efl  t n eyd r: Kimsin? Nesin? Eyd r: Merd m- orum. (14) Efl  t n eyd r: Ne diy rındansın? Apur diy rındanum. Efl  t n eyd r: Ne bunda (15) neylersiz?  er f eyd r: Bilmez k. Begim z  n oğl n depeled k. Kır  d rt kiŖi  a up

[76A]

(1) bu diyāra gelüp bu hāle uğraduḡ. Dēdi. Eflāṭūn daḡı ne dēdise Şāh'a (2) bildürdi. Şāh eydür: Êy Eflāṭūn dē. Bu merdüm-ḡora merdüm-ḡoralıḡdan (3) vaz gelsün. Bizümle yörüsün. Bunı yoldaşlıḡa ḡabül ḡılalum. Dēdi. Eflāṭūn (4) daḡı Şāh dilinden kendü dilince ol merdüm-ḡora eydür: Êy merdüm-ḡor! Seni (5) ṭutup ḡötüren yēdi iḡlīmuñ sultān İskender Şāhdur. Senüñiḡün dēr kim (6) bu merdüm-ḡor, ādam yēmekden vaz gelsün. Bizüm yēdügümüz ni' metlerden yēsün. (7) Bizüm giydügümüz libāsdan giysün. Kendüyi yāradanı bir bilsün. Bize eṡ (8) yoldaş olsun. Cihān sarayın seyrēdelüm, dēdi. **Rāvī eydür:** (9) Eflāṭūn merdüm-ḡora Şāh sözün böyle beyān ēdecek ol merdüm-ḡor eydür: (10) Êy vezīr! İskender Şāh'a ḡul olmaḡ bencileyin kimseye devlet ü sa' detdür (11) velī n'ēdelüm adam yēmek terk ēdersüz ḡuvvetden ḡaluruz. Ża' if olup helāk (12) oluruz. Eger Şāh meni merdüm-ḡorlıḡla ḡabul ēderse öñince ḡulı olup (13) ol nice cān baş oynayalum dēdi. Eflāṭūn daḡı ol sözi Şāh'a dēdi. (14) Şāh eydür: Êy serve[r]ler ḡörün bu la' in siyāsetde ṭururken henüz merdüm-ḡorlıḡdan (15) vaz gelmez, dēdi. Andan begler yigi[t]ler eytdiler: Êy Şāh-ı Cihān bu ḡerīfle

[76B]

(1) ḡavl ēdelüm. Cenḡde ḡırılan yēsün. Eger artıḡ ṭama' ēderse depeleyelüm, dēdiler. (2) Merdüm-ḡorla ol 'ahdi ḡılup ol ḡēce anda yatup ṡabāḡ ḡüḡ ḡılup (3) gitdiler. On yēdi ḡün yörüyüp on sekizinci ḡün bir ulu şuya ērdiler. (4) At ve er şı ararken ḡöz ayırımı yērde bir ser-firāz ḡal' a ḡördiler. Şāh kāşıflere (5) eydür: Bu ḡal' a ma' mūr mıdur? Ve ḡör nē vīrān dēdi. Andan Çerhmen Kūhī eydür: Êy (6) cihān! Bu yaḡınlarda 'imāretlik yoḡdur. Deṡt diyārına inmeyince Deṡt'üñ daḡı (7) 'imāreti şol vechledür kim cümle ḡalḡı ḡöḡgencidür. Şāḡrā-niṡındür, dēdi. Andan (8) Şāh eydür: Êy vezīrler ol ḡörünen ḡal' a ma' mūr ve ger vīrān varup bir naḡar (9) ḡörelüm dēyüp selāṭın serverlerle at sürüp gitdiler ve yētdiler. ḡördiler. Bir 'aceb (10) meḡān nite ṭaḡdan bir şaru ḡaya yēri ṡaḡ ēdüp batmış velī ḡāyet ulu bir (11) yanında dōrt fersaḡ ola. Yine ola. Ol ḡayanuñ ūzerine şan'atlar būnyād (12) ḡoyup bir ser-firāz ḡal' a yapmışlar. ḡal' anuñ rāst ḡapısı öñinde bir bīḡar (13) ḡıḡmış. Revān olmış. Çevresi ḡayır ve ḡimendür. Yine ḡimen içinde ḡeṡmeye ḡarşu (14) bir ser bülend aḡaḡ sāye ṡalmış. Şāh ol cāy-ḡāhı eyle müşerref ḡöricek revān raḡşından (15) inüp bīḡar ūzre gelüp oturdı. Aḡaḡdan yaña naḡar urup ḡördi. İki

[77A]

(1) âdem kalıbın düzmişler. Biri şaru mermerden, biri biri ağ mermerden. Kaddleri (2) otuz ikişer karşı. Birbirine karşı kol şunup kadd alup şanki güreşmege (3) тұrurlar. Şāh anı göricek yaña bñar üzerinden тұrup vezirlerle ol iki kalıbuñ (4) katına gelüp gördi. Kalıbuñ ağ mermerden düzülmüş kız oğlan şeklinde (5) şarudan olmuş er şekli veli er şeklinüñ sinesinde birkaç satır yazı (6) yazılı hoş hūb rūşen kazımışlar. Eflātūn ilerü varup ol ھاтта (7) nazar kılp ne dilce oldığın bilüp Şāh'a beyān kıldı. Ne dēdi. **Nazım** (8) şöyle dēdi şāha ēy şāh-ı cihān \ gahī şehenşeh böyle dēmiş āşikār (9) işbu ھاттı bunda yazan ihtiyār \ gahī cihān seyrān kılan çün edesin (10) bunda işbu ھاттı taşda göresin \ işbu er şekli menidemdür cihān (11) adıma dērlerdi 'Ankūt hān \ nerimānlar cenge тұrmazdı (12) Zāl-ı Rüstēm pencemi burmazdı \ yol keserdüm nerimāna kaqsam (13) qorhıdurdum qahrmānı şaqsam \ işbu resme erligile ol zamān (14) bu araya yalñuz ērdim ēy cān \ gördüm işbu 'ayn üzre gul-ē izār (15) bir sehī kadd kaztūrur i' lā nigār \ kazıdur illā kadd u qalbde ulu

[77B]

(1) hışti zendür veli rüstēm hūlu \ şıgınmış kol şunmağıçün medhiye (2) destine tutmuş bir elün meşrebeye \ işbu 'ayn üzre oturmuş şu içer (3) cer' sin bu ağaç üstüne şaçar \ gördüğüm dem ol nigārı kılmışum (4) hūsn tārācına yağmā olmuşum \ ben тұrıcaq baña kızun gözi tuş (5) oldı gördi olmuşum bī-ē aql-ı hūş \ yanıma geldi añladı ilerü (6) baña eydür ne yigitsin gel berü \ ben de vardum ilerü vērdüm selām (7) selāmum aldı oldum şādkām \ gör ne dēdim çünki vardum yaqına (8) beni şeversen kulunum dağı ne \ çün kulunum dēdüm aña ēy emīn (9) kaqıdı boşıdı baña ol nāzenīn \ ben dēdüm qağıma şu vēr ey herif (10) kaqıyanlar dēdiler olmaz zarif \ böyle dēcek yörüdi ol nigār (11) meşrebe-i altunla şöyle ki var \ bu bñardan şu alup şundı baña (12) 'izzet ēdüp karşı vardum ben aña \ aldum elinden şuyı nūş eyledüm (13) şanki kendümi ferāmūş eyledüm \ ben içince karşı тұrdı ol nigār (14) diñle bende n'ētdüm imdi şehriyār \ meşrebesin eline şundum ağı (15) şundı elin meşrebeye ol dağı \ tutdum elini bileginden revān

[78A]

(1) bir eliyle ol dağı biz ēy cān \ şundı ve qavradı yağamdan dağı (2) aldı atdan beni şaldı ēy ağı \ kaqıdum ben dağı tutdum kızla (3) kol şunup tutuşdum yine kızla \ çok çekışdüm ben kızla ol zamān (4) 'ākıbet ol kız beni başdı revān \ тұrdı üstümden

baña eydür yigit (5) tutmaduñ bilegümi yörü git \ indürdüm ol kıza kim ey nigār (6) ne kişisün baña bildür āşikār \ ol kız eydür işbu kal‘a begiyem (7) kızum ammā kızlaruñ yigregiyem \ ben dedim kim kimseye varmaz mısın? (8) koluñı er boynuna şalmaz mısın? \ ol kız eydür kim başarsa beni evc (9) vardum aña budurur baña evc \ çün eşitdüm yine bunı hızıla (10) kavradum yine tutuşdum kızla \ kırk destede başdı meni ol zarīf (11) olmadum ol zamān aña herīf \ gitdi ol kız kal‘asına biz dağı (12) kaldum ol dün yalnūz bunda ağı \ iş edindüm bu arada bu işi (13) ol kızla buluşurdum ey kişi \ yedi yıl her gün görüşdüm şehriyār (14) ol kızla dāyima şöyle güvār \ ‘ākibet başdum kızı aldum paşā (15) lik bir vākı‘a geldi bu yaşa \ kal‘aya çıkarken anda ey cān

[78B]

(1) göresin ol vākı‘adan bir nişān \ ol nişāndan bilesin ‘Ankud kim (2) nice gitmiş bu cihāndan ey hākīm \ fā‘ilāt fā‘ilāt fā‘ilāt (3) cān içinden vēr şalavāt ey fūnūn **rāvī eydür:** Eflātūn bu beyān kim (4) Şāhla serverler ‘Ankud hān revānına du‘ā ētdiler. Andan Şāh eydür: Ey (5) serverler yörüñ bu kal‘aya dağı çıkalum. ‘Ankud hān’uñ vākı‘asından (6) nişānın görelüm dēyüp İskender Şāh selāṭin serverlerle ol vīrān (7) kal‘aya yörüyüp bir muhkem ‘aḳabe çıkup kapuya ērdiler. Gördiler zamānında (8) ki mu‘teber kal‘aymış velī vīrān olup yēr yēr yihılup ḥarāb olmuş. Andan (9) kal‘anuñ yedi gerdānleyin kapularından girdiler. Gördiler yüz yētmış (10) mu‘allā ve müşedded burcı bārūlar gördiler. Delim ḳaşr-ı sarāylar gördiler. (11) Bir yüce yērdi. Bir ḳaşr u sarāy-ı ḥavlesin gördiler. Ḳapusından girüp (12) tūrdılar. **Üstād eydür:** Sarāy şahınınuñ rāst ortasında kırk (13) dört mermerden ‘amūd üzre bir ‘aceb ṭāḳ ve ḳubbe bağlamışlar. Güyā (14) ḳubbe-i harmān nişān vērür. Şāhla serverler ḳubbeyi göricek cümle (15) vezīr selāṭin ve şāhib-i serīrlar şāh ve şāhzādeler gelüp

[79A]

(1) raḥşdan inüp ḳubbenüñ içine girdiler. Ḳaşr ortasında yedi dürlü mermerden (2) bir mu‘teber taht yapmışlar. Taht üzre iki ādem ḳalıbı dizmişler. Ağ mermerden, (3) ḳarı şeklinde biri şaru mermerden er kişi şüretinde ‘āşık ma‘şūḳleyin (4) dize başup oturmuşlar. Bezm ḳurmuşlar. Biri birine pe[y]māne şunmuşlar. (5) Şanki diridür. ‘Ays ēderler ve bir dağı ol iki şeklüñ ḳarşusunda siyāh mermerden (6) bir ‘aceb ḳorḥunc şüret ‘arab düzmişler. Bir elinde bir siyāh sengden düzülmüş (7) ḥarbe tutır. Bir ayağıñ tahtuñ kenārına urmuş ḥarbesin şunmuş ol taht (8) üzre oturan ‘āşık u ma‘şūḳ şekillere ḳaşd ḳılmış ḥışımla dedileyin (9) Şāhla vezīrlar anı göricek biraz tūrup baḳdılar. Andan

Şāh eydür: Ey (10) vezîrler! Bu şekilleri böyle düzdüklerinden maşşūd ne ola? Dēdi. Eflāṭūn (11) ḥakīm eydür: Yā Zū'l-ḩarneyn 'Anḩud ḩān ḩal'ada nişānum var dēdügi bu ola dēyüp (12) Eflāṭūn taḩtuñ üzerine ḩıḩdı. Bir sīm-i levḩ gördi. Taḩtuñ bir köşesinde yazılı (13) rāst ḩazılı levḩ alup müṭāla' a ḩılıp ne dilce olduḒın bilüp Şāh'a (14) ḩarşu ṭurup beyān ḩıldı. Ne dēdi? Şāh'a eydür: Ėy şāh-ı cihān! Bu ḩaṭṭı bu (15) levḩ 'Anḩud ḩān yazmış. Dēmiş kim Ėy rüzgārla bunda gelen! Ol bınar üstünde

[79B]

(1) eşkāl görüp ḩaṭṭı okıyan 'Anḩud ḩān bilen daḩı bilsün kim ol kıza nice (2) buluşdı nice sevişdi. Kırk yıl her gün kıyla nice görışdi. 'Āḩıbet (3) kıza 'Anḩud ütdi. Murādına Ėrmekḩün bu taḩt üzere getürdi. Nice kim (4) aḒ mermerden şekl-i ma'şūḩası şaru mermerden şekl-i 'āşıḩı 'Anḩud'dur. (5) Oturup ma'şūḩıla 'ayş Ėderken anı gördi kim taḩt önünde ṭuran (6) şekl mişālinde bir 'arab elinde bir siyāḩ ḩarbe görüp geldi. ḩarbesin (7) ḩeküp ḩarşusına yörüdi. Men 'Anḩud anı göricek ḩarşla şöyle şaşdum (8) ki kendümi yētürdüm. Andan ol 'arab eydür: Ėy 'Anḩud beni bilür misin? (9) Eytdüm: Yok. İmdi bil ben olun kim 'āşıḩı ma'şūḩdan yāri yārdan (10) ayırur men. Cümle ḩalkın cānın alıcı. Ata ve analaruñ oḒul içün cigerine (11) daḒ urucı. Şāḩlaruñ tāc u taḩtına mülk raḩtın yēle vericiyüm. Ėy nice (12) şeddād 'ādleruñ ḩaşrın vīrān ḩılıcı baña cān alıcı dērler. Uş (13) saña daḩı geldüm ki ḩaḩ emriyle cānuñ alam dēyüp ḩarbesin ḩeküp ḩücüm (14) ḩıldı. Ben daḩı ḩaḩıdum. ḩaşd ḩıldum ki yörümeden ṭurup 'arabı uram. (15) Uramadum. Bil ki yērümden ṭuramadum. ḩılıcuma ḩol uramadum. 'Arabı

[80A]

(1) üzerümden ayırmadum. buḒur yüz sürüp yalvarup eytdüm: Ėy 'arab cümle (2) mālum ve gencüm saña vēreyüm tek cānum alma ḩo. Bunca zamāndan ḩasretle (3) ele getürdüm kim ma'şūḩla birḩac zamān 'ömr süreyüm, dēdüm. ḩabül ḩılmadı. (4) Eydür: Ėy bī-ḩāre 'Anḩūd mālile cān alınmaz. Ölüme ḩāre ḩılmaz. ṬoḒan (5) ölse gerek **naẓm** ḩāresinde ḩāre yoḩdur ḩā Ėy emīn (6) bu ölüm dēdüklerine bil yakın \ ĖrdiḒi dem olsa gerek işü (7) bu işi sen gerekse redd ne yüz biñ dūrüş \ emri ḩaḩdur yērine yētse gerek (8) taḩdür Allāḩ ḩükmin etse gerek **rāwī eydür**: Ol 'arab şöyle dēcek (9) bildüm ki ecel Ėricek ḩāre olmazmış buḒur dirlikden nevmīd olup (10) ma'şūḩa vuşlatından maḩrüm ḩalacaḒum bildüm. **Naẓm** (11) āḩ Ėdüp riḩḩatile aḒladum \ ḩasret ve derdiyle cānum ṭaḒladum (12) pes buḒur ma'şūḩaya döndüm yüzüm \ yine āḩ Ėdüp

yétirdim kendüzüm (13) gözümi açup yine dedim ey yâr \ gör ki baña n'etdi devri
rûzgâr (14) vaqtüm ermiş ecelüm gelmiş yakın \ uş gidermen derdle zâr-ı hazîn (15)
sen esen kalan men sefer etsem gerek \ hasretile vaşluña gitsem gerek

[80B]

(1) elvedâ' ve elvedâ' ey dilrubâ \ âhîr olup vaqtimiz olmuş hebâ (2) böyle deyüp
yine tekrâr ağladum \ hasret odıyla dilümi tağladum (3) **râvî eydür:** 'Ankûd hân
ma'şûkına şöyle decek ol nigâr vehme düşüp (4) eydür: Ey yâr! Niçün âh u efgân
edersin ve hem kimünle söyleşürsin? Katsuñda (5) menden gayrı kimse yok, dedi.
Eytdüm: Ey nigâr! Harbe çeküp cânım kaşdına (6) turan 'arabı görmez misin? deyüp
elüm şundum ki 'arabu gösterem. Nefes-i (7) hatm olup cân murğı kafesden pervân
etdi. Emâneti issine ısmarladum. Elbetde nite (8) **nazm** hasretile ben sefer kıldum ey
yâr \ kaldı ma'şûka hazîn ve âlâ râz (9) müşkil işdür işbu hâl ey pîş-bîn \ gide 'aşık
kala ma'şûka hazîn (10) işbu hâli kimse ey müste'ân \ rûzı kalmasun bî-Hakı
mü'minân (11) işbu çârhuñ ki 'aceb işleri var \ hasretile vaşla érse iki yâr (12) añsızun
ol vaşlı 'akse dönderür \ 'aşıkı dâr'ül-hazînegan durur (13) böyledür 'âdeti çarh-ı
medâr \ kim vaşlın hasret eyler şehriyâr (14) çarh elinden çok şikâyet eylemiş \
târihinde böyle yazmış söylemiş (15) ol zamân 'Ankûd 'âkķ añla 'ayân \ hem Eflâtûn
böylece kıldı beyân.

[81A]

(1) **Râvî eydür:** Eflâtûn hakîm o târihleri beyân edecek Şahla (2) serverler
'Ankûd hân'ın ruhına du'â edüp ol kubbenuñ için taşın teferric (3) kılup kal'adan
inüp gıtdiler. Leşker ardından érüp on bir gün dahı (4) gece yatup g[ü]ndüz gidüp
geceye karşı bir neng derbende érdiler. Nite (5) iki ser bülend tağ baş birbirine
çatmışlar. Ers derbend olmuş şöyle kim (6) derbend [ķ]alenderiden nişân vèrür. Leşker
dahı yorgundi. Kandı. Odunı (7) bol idi. On iki kez yüz biñ er orda vardı **ehil-i târih**
eydür: Ol zamân (8) derbend tağınıñ üzerinde bir kal'a vardı. Adına kal'a-i Mâver
derlerdi. (9) Ol zamân ol kal'ada bir er vardı. Adına [C]aygir Maverî derlerdi. (10)
Deşt diyârından gelüp ol mu'teber kal'ayı kılıç birle almışdı. Yüz kırķ (11) yıldu[r]
kim anda olurdu. Rus diyârından Deşt kim gelüp Deşt'e gécse (12) ya Deşden Rus'a
gitse bâc u harâc alırdı. Ol gece Caygir kal'asında (13) serverleriyle otururken anı
gördi kim kal'aya karşı şahrâda dersü od yanmış. (14) Şanasın on iki pürcegin şebtâ

vü sitâresi cümle yere inmiş Caygir çok (15) iş görmüş kişi idi. Derhâl bildi kim leşker odıdur. Yoldaşlarına

[81B]

(1) bildirüp evvel tırup kal'alarını berkitdiler. Bir yere gelüp eytdiler: Bu ne leşker (2) ola kim bir ulu şahrâyı tıtmış. Andan Caygir eydür: Bu ulu leşkerdür kim (3) Heft kişveri seyr kılup Rus diyârına gelmişdi. Şâh'ına İskender-i Zü'l-karneyn (4) dërler. Beñzer kim geçüp Deşt-i Kıfcan diyârına giderdi. Caygir (5) şöyle decek yoldaşları eydür: Kal'amuz mühkem, zañirimüz çok, şuyumuz (6) bol. İskender'den ne derdümüz var. Gerek gelsün. Gerek gelmesün, dërler. (7) Caygir yoldaşları şöyle dedigine kaçıldı. Eydür: Ey delüler! Şöyle demeñ İskender (8) gürbüz kimsedür. Bunuñla hıızır başa çıkmaz. Eyle olsa yigregi oldur kim 'ākķ (9) olmayup karşı varup istikbâl kılup baş olmadan kırtaram dëyüp (10) bir zaman fikr kıldı. **Nazm** 'ākķ ölmek ulu şahlara ey yâr (11) devlete lâyıķ degül şöyle ki var. **Rāvī eydür:** Caygir şöyle decek (12) dedüğine serverleri dañı kâyil olup şabâñı gözlediler. Tâ kim şabâñ êrdi. (13) Caygir kaşd kıldı kim cümle mālın alup İskender'e gele. Duñıl kıla. Yine eydür: İskender'üñ (14) mālâ ne tıñı var dëyüp sâz-ı seleb püş alup birer rañşa binüp yalñuz (15) çıkup İskender'e gitdi. Bu taraftan Şâh dañı eydür: Ey serverler leşker

[82A]

(1) tırsun. Bizler derbendi görelüm dëyüp selâtin serverleriyle süvâr alup (2) 'Irākî önlerince derbende erecek karşıdan Mâver kal'asın gördiler. (3) Kâşiflere şordılar. Atraşî Alamanî eydür: Ey Şâh-ı Cihân! Bu kal'aya Mâver dërler. (4) Bilmezüz. 'İmâret midür veya harâb dedi. Ol yañadan Caygir gelüp ki êrdi. (5) Karşudan Şâh dañı gördi. Nite bir âhen-püş şehsuvâr rañş sürüp (6) varup, görüşüp, soruşup bilişüp, alup Şâh'a geldi. Ol server dañı (7) rañşından indi. Baş urup karşı tırdı. Şâh dañı 'inân dërüp tırup (8) Caygir'i şordi. 'Irākî dañı duñüle geldügin bildürdi. Şâh dañı (9) Caygir'e hil'at girüp bindürdi. Yine Caygir Şâh'a karşı urup (10) eydür: Ey Şâh-ı Heft kişver ü 'Âlî hażretüñden ricâ oldur ki mübarek qademüñi (11) ben bî-çäre bendenüñ mekânına başasın. Ya'ni kal'ama saygı yurduma şalsın, (12) dedi. Şâh dañı kabûl kılup gitdiler. Derbend üzre hişâr kapusına karşı (13) bir hoş cây-gâhda geldiler. Sağ ve şol şular revân olmuş çayır ve çimen (14) yeryüzine tölmiş şu kenarı dersü şaru gök süsenler bitmiş birbirine baş (15) çatmış lâlâ ü reyñân sünbül ü za'ferân nergis ü zaymerân saye şalmış. **Nazım**

[82B]

(1) cennet-i firdevs gibi pür çimen \ içi tolu verd ü nesrînü semen (2) şahn-ı mînû gibi pür ezhârîla \ râst bahr-ı taḥthâü'l-nehârîla (3) caddesi bağı İrem gibi laṭîf \ dil-güşâ ve cân fezâ cây-i şerîf (4) hoş müşerref câyuña hemîşe vër \ ittifâkı râvîyle hep şöyle dër (5) şanasın ol ravzadur bâğ-ı cinân \ bûlbûl okurdı hezaran-ı dâstân (6) Caygir ol cây-gâhda Şâh'ı kındurdu. Kendüsi ḳal' asına yarağa (7) varup gelince Şâh leşkeri daḫı mîr ü sipâhî gelüp şâh ḳatında dîvân (8) olup dört yüz kırk dört vezîr üç yüz on üç selâṭîn şâhib-serîr (9) biñ altı yüz serveridi. Biñ yedi yüz yetmiş mübâriz ve mehter kim (10) ṭurup kim oturdu. On iki biñ zerrîn kemerlü ḳullar ḳafâ-dâr ṭurdu. (11) Andan emriyle serdiler. Bezm-i altın ḳurup zerrîn bâdlar urup sîm (12) sâḳ sâḳîler ayak üzre ṭurup ḳıf u menḳûrları yâḳût-ı (13) revân birle hür ḳılup seyyâreleyin seyr êdüp selâṭîn serverlere râḫatü'l-ervâḫ (14) şundılar. Andan sâzende ve muṭriblere çeng ü ḳanûn berbat (15) ve ergun ve dilden ele alup sâzlu sâzına güşmâl

[83A]

(1) vërüp perde düzüp birbirine âhenk êtdiler. Andan bûlbûl ḳumrı efgânlu (2) ṭuṭı vü ṭarrâḫ-ı elḫânlu gûyendeler cûşa gelüp hûruş ḳılup ôtdiler. (3) İskender Şâh meclisin iḫyâ êtdiler. Ol taraftan Caygir ḳal' asına (4) gelüp varlığın alup yoldaşlarıyla Şâh ḫazretine geldiler. Bir (5) içtimâ'yı insân gördiler ki Süleymân'ı Caygir êrüp Şâh'a pişkeşen (6) çekdi. Yine ol yahşı ḳılıçlar, pûlat gürzler, mûntehâ ḳalkanlar, çiniciler (7) derbendi zırhlar, giymeler giçmeler, at, âhûları, muraşsa' (8) er uşâḳlar, mülemma' ḳolluḳlar butluḳlar iyü atlar, bâd-pâ atlar, ḳul (9) ve ḳaravaşlar çekdi. Şöyle kim selâṭîn serverler Caygir'i âferinlediler. (10) Pişkeş aru âvâz olduḡıçün zirâ ki ulu himmetlü az pişkeş (11) çekmek hoş gelür. **Râvî eydür:** İskender Şâh daḫı Caygir Maverî (12) getürdüḡi pişkeşi selâṭîn serverlere, mübârizlere, mehterlere mîr ü (13) sipâhîlere, ḫışma ve ḫıdeme, sazende ve guyendeye, şâḳi serdilere (14) üleştirdi. Andan Şâh Caygir'e eydür: Ey server bu ḳal'ada çok (15) zamândan mı olursın? Caygir eydür: Şâh-ı cihân ben bende Deşt-i

[83B]

(1) Fezendî men evvel Deşt diyârınıñ bir ḫânı vardı. Ben bunda anuñ ser leşkeriydüm. (2) Adı Puş ḫân idi. Ol cihândan gidecek bir oḡlı ḳaldı. Ma' şüm (3) idi. Ḫân ḳılduk. Atası taḫtına geçürdük velî ḳadîmden ḳalmış (4) bir ḫân-zâde vardı. Adına 'Attaş dërler. Ḳılıç yüzünde ḡayet dilâver (5) kişiydi. Kırk dört kendüleyin dilâver oḡlı

bile delim leşkerle (6) Püş hân oğlu Tahtaş hân üzerine geldi. Yedi gün ceng kıldı. (7) ‘Ākîbet Ğıtaş hân, Tahtaş hân’ı şıdı. Ferruh Zardeşti (8) Tahtaş hânı alup kaçtı. Deşt diyârından çıkup bu derbendin (9) öte başında bir al‘a daı vardır. al‘a-i ahhân d rler. Gel p ol (10) al‘ay  alup Tahtaş hân’  get r p ol al‘aya gir p Ğıtaş havfindan (11) emin oldu. Yedi yıldan sonra ben bende gel p bu al‘ay  g r p (12) serverin cengle depeled m. Bun  alup yurd  dind m. Otururum. (13) Y z yigirmi yıldur kim bunda olur men d di. Cay[gir] şöyle d cek İskender (14) Ş h eyd r:  y server-i M ver Ğıtaş h n birle Tahtaş serencam  ‘ k bet (15) yine  rdi. Caygir eyd r: Y z yigirmi yıldur kim Ğıtaş Deşt- i ıfcan (**Diyarına[...]**)

4. SONUÇ

Bu çalışmada, Berlin Devlet Kütüphanesi, Dijital El Yazmaları bölümü Ms. Or. Quart 631 numarada yer alan el yazması eser incelenmiştir. Eser, tek dosya hâlinde olup 83 varaktan oluşmaktadır. Yazmanın kapak sayfasında yer alan notlardan hareketle eser adının yanı sıra müstensihlin kim olduğu ve istinsah edildiği tarihe ait bilgiler bulunmaktadır.

Hamzavî'ye ait olduğu saptanan eser, Anadolu'da yazılan İskendernâme türüne örnektir. Yazarın 24 ciltten oluşan "Kitab-ı İskender"inin daha önce okunmamış 18. cildi olduğu tespit edilmiş ve ilk defa bu çalışmada ele alınmıştır. Mensur-manzum şeklinde inşa edilen yazmanın, içerikte büyük kopuşlara sebebiyet vermeyecek şekilde yer yer eksik varakları bulunmaktadır.

Yapılan çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş, eser ve müellif hakkında tarama ve incelemeler; ikinci bölüm imla özellikleri, dil ve söz varlığı bağlamında inceleme; üçüncü bölüm eserin çeviri yazı işaretlerine aktarılması; dördüncü bölüm sonuçtan oluşmaktadır. Son bölümde ise "Dizin" başlığı altında metnin gramatikal ve özel adlar dizini oluşturulmuştur.

Bulunduğu kütüphanede 17. yüzyıl olarak kaydedilen yazmanın başlangıç sayfasındaki notlardan hareketle eserin, 18. yüzyıl sonlarında istinsah edildiği tespit edilmiştir. Yapılan dil incelemeleri doğrultusunda eserin, dilinin yazıldığı dönemle örtüşmediği, her ne kadar Osmanlı Türkçesi döneminde yazıldığı belirtilse de kullanılan dil ve söz varlığı açısından Eski Anadolu Türkçesinin izlerini de taşıdığı söylenebilir. Böylelikle yazmanın çeviri yazıya aktarımı yazıldığı düşünülen dönemin dil özellikleri doğrultusunda yapılmıştır.

Türk dilini tarihî seyir içerisinde belirli gelişme ve değişmelere atfen kesin çizgilerle ayırabilmek oldukça güçtür. Araştırmaya konu olan yazma eser bu savı destekler niteliktedir. Yazma eser dil hususiyetleri açısından Eski Türkçeden Klasik Osmanlı Türkçesine kadar birçok dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Bu durum, coğrafi saha, müstensihlerin eğitimi, dilin canlı bir varlık oluşu gibi temelde birçok gerekçeye bağlı olarak açıklanabilir.

5. DİZİN

5.1. Gramatikal Dizin

A, Ā, ‘Ā, ‘A	064b/2; 064b/10; 064b/11; 066b/7; 071b/15; 072a/6; 073a/4; 073a/11; 076b/9; 078b/13; 079a/6; 080b/11
āb u hevās su ve hava. ā. + ın 013b/4	
abanūs bir ağaç türü. ‘āc-ı a.+ dan 027a/2	‘ aceb ol- hayrete düşmek, şaşırmak. ‘a.- maz 073b/10
‘ abdī köle, köleye ait. sihr-i ‘a. 013a/6	‘ aceble- şaşırmak. ‘a.- di 055a/15 ‘a.- diler 017a/1 ‘a.- yüp 069b/9; 070b/3; 071b/7
‘ āc fildişi. ‘ā.- ı abanūsdan 027a/2 ‘ā.+ dan 063b/8	‘ acebleş- şaşırmak. ‘a.- diler 053a/3; 054a/12; 069b/10; 072a/11
‘ acaip çok tuhaf ve şaşırtıcı. ‘a. 065b/1	acı- üzülmek; merhamet göstermek. a.- yup 061a/12
‘ acāyib garip, tuhaf, değişik. ‘a. 3b/10; 7a/7; 024a/8; 054a/5; 054a/13; 054a/14; 055a/4; 058a/5; 058a/6; 060a/8; 060a/9; 069b/7; 073b/15 ‘a.+ dür 054b/9	‘ āciz güçsüz, kuvvetsiz, zayıf (kimse). ‘ā. 051a/11 ‘ā.+ e 9a/5; 9a/8
‘ acāyib ü ġarāyib değişik ve tuhaf şeyler. ‘a. 054a/4	‘ āciz ol- güçsüz olmak. ‘ā.- dum 047b/8
‘ aceb şaşılacak şey; alışılmışın dışında olan, acaba. ‘a. 038a/14; 040a/1; 045a/7; 049b/6; 051b/10; 053a/2; 056b/4; 062b/1; 064a/15;	‘ acūze koca karı. ‘a. 044b/2
	‘ acz gücü yetmeme; güçsüzlük. ‘a.+ le 022b/12

aç- kapalı bir şeyi açık duruma getirmek.

a.- am 8a/4

a.- ar 056b/12

a.- dı 2a/7

a.- dılar 069a/3; 072b/13

a.- ıldı 055a/2; 055a/3

a.- mışum 8a/3

a.- up 010b/10; 026a/1; 044b/14; 080a/13

açık kapalı olmayan, açılmış.

a. 3a/6

açıl- açma işi yapılan.

a.- dı 010b/9; 045a/7; 045b/14; 055b/13; 055b/14; 057a/11; 069a/2

a.- mış 075b/6

açlık aç olma durumu.

a.+ dan 029a/7

ad isim, nam.

a. 059b/5; 062b/12

a.+ çün 020b/2

a.+ ı 027a/8; 069a/4; 083b/2

a.+ ıla 041a/11

a.+ ıma 077a/11

a.+ ın 020b/5; 022b/2

a.+ ına 040a/11; 081a/8; 081a/9; 083b/4

a.+ ını 013b/5

a.+ ıyla 012b/12

a.+ la 22a/15; 067b/4

a.+ um 7a/13

a.+ uma 047a/12

a.+ umıza 074a/4

a.+ uñ 052b/8

ad u şan ad, ün ve şöhret.

a. 039b/5

a.+ umı 059b/4

‘**ād** âdetler ve gelenekler.

‘ā.+ lerüñ 079b/12

‘**ādem** yokluk.

‘ā.+ inde 9a/5

ādem insan, kişi.

ā. 020b/8; 052b/9; 052b/13; 056a/13; 056a/15; 057a/4; 058a/11; 063a/11; 063b/13;

065b/13; 076a/6; 076a/11; 077a/1; 079a/2

ā.+ e 049b/8

ā.+ i 011b/8

ā.+ üñ 049b/7; 067b/9; 067b/13

nesl -i ādem insanoğlu.

nesl-i ā.+ e 052b/14

‘**ādet** alışkanlık.

‘ā.+ i 080b/13

adım yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri.

a. 070a/2

‘**ādīl** adaletli davranan.

‘ā. 041a/9; 064b/3; 064b/9

‘**adl** adalet, eşitlik.

‘a. 027a/13

‘a.+ e 027a/14	a. è.- egör 045b/9 a. 045b/8
adlu ... adını taşıyan. a. 022a/15; 027b/14; 038a/7; 041a/11 a.+ sın 024b/13	ağ- yükselmek. a.- dı 055a/1
‘ adū düşman. ‘a.+ lar 074a/14; 075a/10 ‘a.+ ları 075a/11 ‘a.+ nuñ 074a/12	ağa lider, baş. a.+ lar 022a/5
āferīn āferīn ét- taktir etmek. taḥsīn-i ā. è.- diler 034a/3 āferīn kı1- tebrik etmek. ā. kı.- dılar 057a/15	ağaç(c) ağaç. a. 052a/8; 052a/12; 052a/13; 052a/14; 052b/2; 053a/4; 076b/14; 077b/3 a.+ a 052b/1; 052b/2; 9a/2 a.+ dan 053a/6; 076b/15 a.+ ı 053a/3 a.+ lar 057a/1 a.+ lara 072a/9
āferīnle- taktir etmek, beğenmek. ā.- di 070b/4 ā.- diler 083a/9 ā.- yüp 046b/1	agāh bilen, bilgili. a.+ lara 028a/6
āfitāb güneş. ā.+ ı 060a/15	ağla- acı ve üzüntüden dolayı gözden yaş gelmesi. a.- dı 026a/9; 029b/10; 048a/2; 061a/12 a.- dum 080a/11; 080b/2 a.- dupdur 029b/4 a.- yu 063a/12
‘ afv ‘ afv ét(d)- bağışlamak. ‘a. è.- e 030b/11	ağlaş- (birlikte) ağlamak, gözyaşı dökmek. a.- dılar 026a/11; 026b/14; 061a/12
ağ ak, beyaz. krş. aķ a. 029b/2; 056b/4; 077a/1; 077a/4; 079a/2; 079b/4 a.+ a 019b/11	ağlık(ğ) aklık, beyazlık. krş. aklık a.+ ı 045b/6
ağ ét(d)- agartmak, beyazlatmak.	

a.+ dur 045b/7

ağ(ı)z ağız.

a.+ ı 045a/5; 045a/7; 045a/14;
050b/1; 069a/2

a.+ ın 016b/13; 045b/1; 069a/3

a.+ ına 020a/7; 045a/15; 057a/6

a.+ ında 047a/6; 056b/5; 057a/7

a.+ ından 017b/9; 057a/10;
075b/7

a.+ ını 3a/8

a.+ un 075b/8

ağ- akmak. krş. **ağ-**

a.- ınca 064b/15

a.- up 064a/13; 065a/3

āh kendi başına bir anlam taşımayan
kullanıldığı yere göre ve sesin
taşıdığı tona göre; acı, özlem,
hayret, korku, beddua, üzüntü,
keder duygularını ifade eden
edat.

ā. 049b/11; 067b/6

āh ét(d)- feryât etmek.

ā. è.- üp 050b/14; 080a/11;
080a/12

āh kıl- pişman olmak.

ā. k.- dı 9b/5

āh ü efgān

āh ü efgān ét(d) - āh çekerek
ağlamak, feryât etmek.

ā. e. è.- ersün 080b/4

āh u vāh inleyip sızlamak.

ā. v. 049b/11; 067b/6

ağbār hikâyeler, rivâyet.

a. 040a/9

‘ahd

‘ahd kıl- yemin etmek, söz
vermek.

‘a.+ i k.-up 076b/2

āhen demir.

ā.+ e 042b/12

āhen-pūş zırh gitmiş olan.

ā. 016b/12; 017b/13; 020b/8;
020b/14; 021b/4; 041a/15;
042b/1; 042b/2; 082a/5

āheng uyum, ahenk.

ā.+ ile 033a/5

āheng ét- sazlı sözlü eğlence
yapmak, eğlenmek.

ā. è.- diler 030a/6; 064a/9; 083a/1

āheng tūt- sesler arasında uyum
sağlamak.

ā. t.- dılar 048a/14

āher başka, diğer.

ā.+ ine 026b/6

āheste

āheste āheste ağır ağır, sakin
sakin.

ā. 054b/10

ahī dost, arkadaş.

a. 9a/9; 017b/2; 026b/10; 050a/1;
071a/2; 074a/12; 075b/2;
077b/14; 078a/2; 078a/12

āhir nihâyet, son.

ā. 010a/13; 012b/1; 025b/3;
027a/6; 070b/4; 080b/1; 3b/5;

8a/6	‘a.- i münācāt 014b/6
‘ömr-i ā. 059a/10	‘ā. 012a/6; 023a/8; 029b/7;
ā.+ e 059a/9	035a/12; 062a/2; 071a/2; 078a/4;
ā.+ inde 013b/4; 043a/12;	078a/14; 079b/2;
058b/10; 070b/13; 070b/15; 8b/5	083b/7; 083b/14
āḥir ēt(d)- bitirmek,	‘ ākıl akıllı, bilgin.
sonlandırmak.	‘ā. 041a/8; 063a/4; 064b/3
ā. è.- ıcek 073b/3	
aḥkām- ı şerī‘ at şeriatin hükümleri.	‘ ākḳ serkeşlik.
a. ş. 030a/15	‘ā. 028a/14; 033a/2; 035b/2;
	080b/15; 081b/8; 081b/10
āhū ceylân, karaca.	‘ ak(ı)l akıl, us.
ā.+ ya 018b/4	‘a. 019a/1; 019a/12; 066a/10
ā.+ ları 083a/7	‘a.+ ı 025a/10
	‘a.+ la 059a/1
aḥvāl durumlar, olaylar, tavırlar.	‘a.+ um 050a/5
a. 075b/2	‘a.+ uñ 015b/9; 026b/10; 033a/11
a.+ i 075b/2	
ak ak, beyaz. krş. ağ	‘ ak(ı)l ér- bir şeyi kavrayıp
a. 013a/14; 014a/17; 033b/9;	anlayabilmek.
033b/11; 045b/9; 058a/11;	‘a. è.- işür 3b/5
058a/12; 059b/12	
ak- akmak. krş. aḥ-	‘ ak(ı)l şaşur- düşünemez hâle
a.- an 064a/12	gekmek.
a.- ar 054a/11	‘a. ş.- an 2a/11
a.- arsun 064b/15	
a.- up 064b/14	aklık(ğ) beyazlık. krş. ağlık
	a.+ ı 045b/5
‘ akabe aşılması zor geçit.	
‘a. 078b/7	‘ aks yansıma.
	‘a.+ e 080b/12
‘ ākıbet nihâyet, vaziyet.	
	al- almak.
	a. 043b/13
	a.- a 069b/7

a.- am 047b/1
a.- asuz 022b/2
a.- ayum 044a/8
a.- dı 010b/1; 047b/8; 052a/4;
058b/6; 069b/15; 074a/13;
077b/7; 078a/2
a.- dıgı 053b/10
a.- dılar 030a/3; 035a/2; 040a/11;
072b/1
a.- duğ 7b/4
a.- dum 077b/12; 078a/14
a.- inca 7b/3
a.- ma 080a/2
a.- madı 021a/15
a.- mağa 017a/11; 047b/2
a.- maz 025b/2
a.- mışdı 081a/10
a.- mışdur 048a/5
a.- mışken 5b/15
a.- sun 042a/7; 043b/14; 066a/2
a.- uñ 045a/10; 069a/6
a.- up 016b/7; 019a/10; 020a/8;
023a/9; 026b/4; 028a/15;
029b/13; 033a/4; 033a/15;
033b/1; 034a/6; 035a/3; 035b/3;
036a/2; 036a/3; 036a/5; 036b/1;
037a/14; 037b/11;
037b/12; 040a/9; 040a/15;
040b/5; 042a/11; 043a/5;
043b/11; 043b/15; 044a/2;
044a/12; 044b/10; 045a/2;
045a/11; 046b/11; 057b/15;
058b/1; 058b/2; 060a/5; 068a/13;
069a/9; 073a/3; 074b/8; 075a/14;
077a/2; 077b/11; 079a/13;
081b/13; 081b/14; 082a/6;
083a/4; 083b/8; 083b/10;
083b/12; 6a/10; 7a/10; 9b/7
a.- up durur 033a/8
a.- up tırdı 024b/7; 032b/6

a.- up tırup 052a/2
a.- ur 032b/15
a.- urdı 051b/13; 081a/12
a.- urlar 033a/5
bk. ağzına al-; aleyk al -; barmağ
ağza al-; baş ele al-; cān al-; çevre
al-; dile al-; eline al-; göze al-;
‘ibret al-; naşihat al-; selāmın al-
; vehm al-

al kırmızı renk.
a. 058a/13

āl
āl ét(d)- hîle etmek.
ā. è.- üp 8b/12

ala karışık renkli, ela.
ā. 019a/15; 080b/8

alay alay, askeri birlik.
a.+ lar 018b/2
alay alay bölük bölük.
a. 019a/6
alay bağla- savaş düzenine
girmek.
a.+ ı b.- mış 041b/7
a.+ ı b.- yup 042a/13
alay düz- askeri saf saf dizmek.
a.- üp 027b/9

alda- aldatmak.
a.- dılar 039a/12

aldan- bir hileye bir yalana kanmak.
a.- ma 067b/11

‘ale’ş-şabāh sabahleyin, sabah vakti.

‘a. 060b/4; 074b/12

‘alem bayrak.

‘a. 027b/10; 036a/11; 037a/3;
039b/10; 042a/14

‘a.+ in 011b/4

‘a.+ ler 018b/2; 041b/8

a‘lem daha çok bilen, daha âlim.

a. 067b/14

‘ālem kâinat, evren.

‘ā.- i kâdīm-i lem-yezel 7a/12

‘ā. 027a/11

hulq-ı ‘ā. 047a/13

‘ā.+ e 052b/4

‘ā.+ i 049a/11

‘ā.+ ine 025b/17

‘ā.+ üñ 059a/5; 067b/9; 067b/13

‘ālem-keş dünyayı seven.

‘ā. idüm 058b/15

ālet bir işi yapmak için kullanılan nesne.

a.+ in 039b/2

bezm-i a.+ in 064a/5

‘aleyhi’s-selām peygamberler için kullanılan “Selām kurtuluş onunüzere olsun” anlamında dua sözü.

‘a. 068a/1

‘aleyk

‘aleyk al- selam almak.

‘a.- dılar 067a/11

alın- 1. alma işi yapılmak.

a.- ur 044b/11

2. (can) alınmak.

a.- maz 080a/4

alınlu alını olan.

a. 038a/3

alivër- istemek.

a.- eyüm 035b/4; 037b/2

‘alī yüksek, yüce.

‘a. 048a/15

‘alī yüce, ulu.

‘ā. 046b/7; 048b/6; 054a/5;
082a/10

zemīn-i ‘ā. 043b/3

‘ālī-himmet çok gayretli.

‘ā. 037b/5

‘ā.+ in 037b/9

‘alīm çok bilen. Allah’ın sıfatlarından biri.

‘a.+ dūr 3b/7

‘ālim bilgi sahibi.

‘ā. 012b/9

‘ā.+ üñ 012b/11

Allāh Allah, Tanrı.

a. 028b/14; 034a/10; 049a/10;
051a/15; 080a/8

a.+ a 015b/11

a.+ ı 048b/14; 054a/2

alt alt.

a.+ ı 038a/14; 058a/7

a.+ ına 025b/13

a.+ ında 022a/9

a.+ indadur 045a/5

a.+ ından 044b/14; 045b/2

altı altı (sayı adı).

a. 027b/6

altı biñ yètmış yèdi altı bin yetmiş yedi (sayı adı).

a. 041a/14

altı yüz altı yüz (sayı adı).

a. 020b/14; 021b/3; 021b/10;
033b/6; 046a/9; 046b/15;
056a/14

altı yüz altmış altı yüz altmış (sayı adı).

a. 062a/14

altı yüz altmış altı altı yüz altmış altı (sayı adı).

a. 027b/9

altın altın. krş. **altun**

bezm-i a. 082b/11

altıncı altıncı.

a. 055a/9; 056a/2; 056a/4;
056a/12

altmış altmış (sayı adı).

a. 038a/3; 041b/7; 069b/6

altmış altı altmış altı (sayı adı).

a. 020a/1; 064a/5; 069b/14

altmış biñ altmış bin.

a. 034b/1; 035a/1; 037a/1;
038a/2

altun altın. krş. **altın**

a. 027b/7; 027b/10; 033b/6;
033b/10; 038a/2; 038a/3;
038a/10; 041b/7; 046b/15;

052a/8; 056b/2; 058a/11;
059b/12; 069a/3

a.+ dan 050a/15

meşrebe-i a.+ la 077b/11

ālūde bulaşmış.

ā. 034b/4

ā.+ yle 034b/10

ālūdeliğ kirlilik. krş. **ālūdeliğ**

ā.+ le 035a/4

ālūdeliğ kirlilik. krş. **ālūdekiğ**

ā. 034b/5

alup şat- alışveriş yapamak.

a.- arken 071b/10

amān yalvarma, bağışlama.

a. 035b/14; 039a/3; 040b/12

amān dīle- yalvarmak.

a.- diklerin 044a/3

a.- yen 046b/9

a.- yüp 039a/8; 044a/2

‘amel amel, iş.

‘a.+ üñ 010a/12

‘amīk derin.

‘a. 011b/5

‘āmīl bir işi yapan kimse.

‘ā.- i kāmīl 041a/9

‘ā. durur 027a/11

ammā ama.

a. 053b/12; 075a/12; 078a/7

‘ammu amca. krş. ‘amu

‘a.+ mī 036b/5

‘a.+ sī 037a/15

‘amu amca. krş. ‘ammu

‘a. 010a/3; 010a/5

‘a.+ sī 036b/2

‘amūd direk, sütun.

‘a. 013a/13; 015a/1; 056b/7;
056b/9; 057a/1; 057a/5; 057a/7;
069b/5; 070a/2; 070a/3; 070b/15;
078b/13

‘a.+ a 013a/14; 013b/2; 014a/17;
070a/3; 070a/6

‘a.+ da 013a/15; 013b/3; 014b/15

‘a.+ dan 014a/16; 014a/17

‘a.+ ı 014a/2; 056b/6; 056b/9;
056b/13; 057a/6; 057a/10

‘a.+ in 074a/13; 074b/5

‘a.+ lar 069b/5

‘a.+ ları 069b/4

‘a.+ nuñ 070a/1

añ- anmak, yâd etmek.

a.- dum 8a/1

a.- maḳdan 026a/8

ān zaman.

debr-i ā.+ dur 030b/9

ana anne.

a. 049a/2; 053a/3; 5b/3

a.+ dan mı 067a/6

a.+ laruñ 079b/10

a.+ ñı 053a/12

a.+ sı 028b/2; 044b/2; 053a/1;
053a/7; 053a/12

aña ona.

a. 026b/11; 029b/5; 033a/7;
036a/9; 036b/7; 045a/14; 047b/8;
049a/7; 049b/6; 049b/8; 050a/7;
051a/12; 052a/6; 053b/6; 065a/9;
067b/11; 077b/8; 077b/12;
078a/9; 078a/11; 4a/14; 4b/15

‘anaşır unsurlar.

‘a. 057b/10

anasuz annesiz.

a. 067a/7

anca nice.

a. 011b/9; 012a/7; 017b/8;
019a/7; 021a/3; 037a/6; 041b/3;
041b/11; 042a/12; 047a/12;
049b/13; 052a/2; 053b/3; 062b/8;
066a/7; 066a/10; 8a/3

anca kim öyleki.

a. 061a/1

ancak yalnızca; yalnız, sadece.

a. 069b/6

ancalar niceler, niceleri, birçokları.

a.055a/1; 061a/6; 063a/14

a.+ uñ 055a/13

ancılayın onun gibi.

a. 019a/13; 037b/13; 057b/1;
3a/2

ança o kadar, onca.

a.+ lar 021a/12; 021a/13

a.+ larda 021a/14; 021a/15

anda onda, orada.

a. 014a/17; 023a/15; 023b/5;
027b/3; 032a/5; 032a/7; 036a/8;
040a/1; 041a/8; 042a/2; 061b/1;
062a/10; 067b/12; 068a/3;
071a/12; 071b/12; 072a/5;
076b/2; 078a/15; 081a/11; 7b/4

andan ondan, ondan sonra.

a. 010b/7; 010b/11; 010b/15;
011b/10; 013a/11; 013b/7;
015a/1; 015a/5; 015a/7; 015a/10;
016a/7; 016a/14; 016b/1; 018a/1;
020a/6; 020a/15; 020b/5;
020b/10; 021a/5; 021a/8; 022a/9;
022a/14; 022b/3; 023b/12;
024b/4; 025b/9; 025b/12;
025b/17; 026a/2; 026a/3;
026a/11; 028a/1; 028a/13;
028a/14; 028b/6; 029a/11;
030a/4; 030a/8; 030a/11;
030a/13; 031a/15; 031b/3;
032a/3; 032b/6; 032b/8; 033b/12;

034a/1; 035a/1; 035a/15; 035b/1;
036a/4; 036a/11; 036b/8;
037a/14; 037b/10; 037b/12;
038a/4; 038a/5; 039a/1; 039a/10;
039b/9; 040b/3; 040b/15;
041b/14; 042b/5; 042b/8; 043b/2;
044a/9; 044b/11; 044b/15;
045a/3; 045a/6; 045a/8; 045a/10;
045b/1; 045b/3; 046a/6; 046a/12;
046a/15; 047a/3; 047a/8; 047b/1;
048a/12; 048b/10; 048b/11;
049a/5; 049a/9; 049a/14; 050a/1;
050a/2; 050a/9; 050b/3; 050b/15;
051a/6; 051a/13; 051a/15;
051b/8; 051b/12; 052a/11;
052a/15; 053a/1; 053a/8; 053b/5;
053b/11; 053b/15; 054a/1;
054a/12; 054b/6; 054b/7; 055a/1;
055a/8; 055b/2; 055b/5; 055b/10;
056a/3; 056a/9; 056b/4; 056b/5;
056b/7; 057a/2; 057a/5; 057a/7;
057a/11; 057b/14; 058a/4;
058a/6; 059a/14; 059b/11;
060a/3; 060a/8; 060a/12;
060a/13; 060b/7; 061a/12;
061a/13; 062a/9; 062b/2; 063b/7;
063b/10; 063b/11; 064a/2;
064a/14; 064b/4; 064b/6; 064b/8;
065a/2; 065a/7; 065a/12;
065b/15; 066a/5; 067a/4; 067a/5;
068a/7; 068a/9; 068b/4; 068b/15;
069a/4; 069a/9; 069b/7; 069b/10;
070a/2; 070a/3; 070b/1; 071b/14;
072b/8; 072b/15; 073a/10;
073b/1; 075a/12; 075a/14;
075b/3; 075b/6; 075b/9; 076a/15;
076b/5; 076b/7; 078b/4; 078b/8;
079a/9; 079b/8; 081b/2; 082b/11;
082b/14; 083a/1; 083a/14; 2a/10;
2a/12; 2a/14; 2b/5; 2b/6; 2b/10;
3a/6; 3a/12; 3b/11; 3b/13; 3b/15;
4a/3; 4a/5; 4a/11; 4b/2; 4b/3;
4b/8; 4b/11; 4b/14; 5a/1; 5a/10;
6a/12; 6a/14; 6b/8; 6b/12; 6b/15;
8a/14; 8a/15; 8b/8

anı onu.

a. 015a/2; 015a/9; 015a/14;
018a/1; 018a/11; 018a/14;

018b/7; 020a/14; 024a/15;
026b/9; 029b/3; 029b/6; 029b/11;
034a/5; 035a/4; 036a/7; 037a/2;
037a/7; 039b/13; 040a/8;
040b/12; 041a/2; 041b/6;
041b/10; 043a/3; 044b/14;
046a/2; 049b/5; 049b/7; 049b/10;
051a/2; 054a/5; 054b/7; 054b/14;
056a/12; 057a/14; 057b/4;
058a/14; 058b/5; 060a/8; 061a/6;
062a/1; 063a/15; 064a/10;
065b/11; 066b/9; 066b/15;
067a/1; 067a/8; 067a/13; 068a/5;
069b/9; 071a/15; 072a/10;
072b/3; 074b/7; 075a/4; 075a/8;
075a/10; 077a/3; 079a/9; 079b/5;
079b/7; 081a/13; 2a/2; 3a/14;
3b/2; 4a/8; 5b/3; 8a/5

añıl- hatırlamak.

a.- ur 010b/15; 014a/11

añır- kükremek, bağırmak.

a.- ırdılar 022b/4; 074a/14

a.- up 6a/12; 021b/9

‘**ankebūt** örümcek.

‘**ankebūt-vār** örümcek gibi.

‘a. 070a/7

‘**ankebūtī** örümceğimsi.

‘a. 020a/11

anki

a. 034a/7

añla- bilmek, idrak etmek.

a. 019b/10; 071a/9; 080b/15;
3a/15

a.- dı 021b/2; 072b/8; 077b/5

anlar onlar.

a. 022a/5; 025a/10; 039a/4;
8b/15

a.+ a 011b/13; 050b/7

a.+ dan 044b/7

a.+ ı 013a/14; 036a/3; 041a/4;
044b/8

anlaruñ onların.

a. 2b/11; 040a/3

añsuzın ansızın, birden bire.

a. 6a/5(*2); 022a/9; 029a/6;
047b/4; 047b/8; 062a/2; 064a/11;
071a/4; 080b/12

anu onu.

a. 041b/10

anuñ onun.

a. 034a/4; 035b/9; 037a/11;
037b/5; 037b/8; 066a/5; 083b/1;
3b/2; 3b/5

anuñçün o yüzden, bu sebeble,
böylece. krş. **anuñçün**

a. 022b/8; 028b/11; 041a/8;
065b/7; 068b/12; 2b/9

a.+ dır 027a/8

anuñiçün o yüzden, bu sebeble,
böylece. krş. **anuñiçün**

a. 025a/10; 025a/17

a.+ dır 026b/7

anuñile onunla. krş. **anuñla**

a. 066a/14

anuñla onunla. krş. **anuñile**

	a. 032a/2; 053a/3; 3b/3		a.+ a 021b/4; 052a/13; 052a/14; 074a/15
ara	ara.		a.+ da 052b/2
	a.+ da 064a/12; 078a/12		a.+ dan 022a/8; 023b/14; 043a/2; 081a/3
	a.+ dan 073b/8		ardın sür- arkasından gitmek.
	a.+ sın 062b/1		a. s.- erdüm 9b/7
	a.+ ya 040a/9; 040a/11; 074b/8; 077a/14		
		ardınca	peşinde.
ara-	aramak.		a. 021a/7; 024a/15; 033b/4; 033b/6; 033b/8; 033b/9; 046a/3; 066a/4; 066a/5;
	a.- rken 076b/4		6b/9; 6b/11; 8b/15; 9b/1; 9b/9
	a.- yup tırdılar 074b/13		
‘arab	Arap.	arı	temiz. krş. aru
	‘a. 067a/9; 067a/14; 067b/15; 072b/3; 072b/5; 072b/7; 075b/6; 079a/6; 079b/6; 079b/8; 080a/1; 080a/8		a. 014b/12
	‘a.+ ı 079b/14; 079b/15; 080b/6	‘arım	?
	‘a.+ u 080b/6		seyl-i ‘a.+ leyin 016b/12; 022a/10; 039b/8
ārām		arķa	geri taraf, art.
	ārām kıl- durmak, durgunlaşmak.		a. 034b/12
	ā. ķ.- alum 073a/15	‘arra	bölge, yöre, geniş yer.
	ā. ķ.- up 068a/3		‘a. 027b/14
ārāyide	süslenme.	arşlan	vahşi hayvan.
	ā. 030a/11		a. 058b/3 (*2); 058b/7; 058b/9
ard	art, arka.	arşın	bir adam boyu uzaklık.
	a.+ umca 020a/9		a. 055a/4; 057a/2; 069b/6; 075b/4; 7a/7
	a.+ ların 034b/13	art-	çoğalmak.
	a.+ larından 075a/3		a.- a 023b/8
ardın	arkası, arkasına.		a.- dı 021b/1
	a. 024b/5; 073a/7		

artık ihtiyaçdan fazla.

a. 076b/1

artur- çoğaltmak.

a.- ur 045b/6

aru temiz. krş. **arı**

a. 083a/10

‘**aruz** edebiyatta heceleri uzun ve kısalığına dayanan ölçü.

vezn-i ‘a.+ la 012b/15

‘**arz**

‘**arz kıl-** göstermek, sunmak.

‘a.- dı 038b/8; 044a/3

arzu istemek, özlemek.

a.+ sın 053b/13

aş- asmak.

a.- ar 025a/12

a.- dılar 025a/5

a.- up 027a/4

āsān kolay.

ā. 011a/14

āsān ol- kolay olmak.

ā.- a 047b/2

āsānlık kolaylık.

ā.+ la 032a/11

‘**āṣī** isyan eden.

‘ā. 010b/11; 032b/11; 033a/3; 035b/2; 040a/2; 042b/9; 043a/13

‘**āṣī ol-** isyan etmek.

‘ā.- anlara 044b/15

‘ā.- duḳ 035b/8

‘ā.- maḳ 043b/3

‘ā.- ursa 047b/1

‘**āṣīlik(ḡ)** isyankâr olma hâli.

‘ā. 032b/8

‘ā.+ i 032b/12; 033a/3

āsiyān asiler.

ā.+ ı 060a/14

‘**asker** asker.

‘a. 018b/15

aş(ı)l asıl, esas, temel.

a.+ ı 010b/15; 011a/1

a.+ ıla 034a/5

a.+ ın 011b/1; 032a/8

a.+ ını 012b/3

āsmān gökyüzü, sema.

ā. 074a/7

ā.+ a 021a/4

‘**aşr** zaman, devir, çağ.

‘a. 024a/11; 072b/1

aş- geçmek.

a.- ar 019a/2

aşağa aşağı.

a. 020a/13; 021b/13; 022a/11;
033a/4; 035a/5; 035a/6; 045a/7;
054b/6; 056a/5;

057a/13

a.+ dan 022a/14; 023a/6; 045b/12

‘āşık aşık.

‘ā. 079a/3; 080b/9

‘ā.+ ı 079b/9; 080b/12

şekl-i ‘ā.+ ı 079b/4

‘āşık u ma‘şūk seven ve sevilen.

‘ā. 079a/8

āşikār apaçık, ortada.

ā. 010a/9; 012a/4; 023a/13;
031b/11; 035b/8; 036a/13;
057b/1; 058b/13; 059a/5;

059b/1; 077a/8; 078a/6

‘aşk aşk, sevgi.

‘a. 038b/5

‘a.+ la 5a/8

at at.

a. 011a/6; 011a/13; 017a/3;
019a/9; 023b/13; 037a/6; 041b/9;
043a/3; 047a/2; 047a/12; 062b/9;
073a/15; 076b/4; 083a/7; 6a/1;
9a/11

a.+ dan 023a/1; 039a/4; 061b/2;
078a/2

a.+ in 022b/8; 6a/5

a.+ ina 035b/15

a.+ ından 068a/5

a.+ iñıla 039a/1

a.+ la 060b/6

a.+ lar 027a/4; 083a/8

a.+ u 054b/1

at çek- at getitmek.

a.- di 033b/7

at sür- atla ilerlemek.

a.- di 019b/4; 073a/4

a.- düler 024a/2

a.- üp 024a/9; 027b/8; 032b/2;
032b/9; 037a/4; 042b/6; 061a/9;
069b/3; 076b/9; 8b/13

at- atmak.

a.- dı 020a/3; 020a/14; 046a/3;
056a/11; 070a/4; 074a/11

a.- dılar 024b/14; 035a/1

a.- duğı 055b/7

a.- duğın 035a/14

a.- madı 047b/10

a.- sa 055b/7

a.- up 056a/2

ata ata, baba.

a. 028b/7; 028b/12; 028b/15;
029a/9; 030b/5; 030b/13; 053a/3;
079b/10

a.+ dan 067a/6

a.+ m 060b/10

a.+ mı 036b/5

a.+ muñ 060b/10

a.+ muzuñ 044b/12

a.+ n 8b/5

a.+ na 4b/15

a.+ ñı 053a/12

a.+ sı 016a/2; 028a/3; 036b/2;
037a/14; 037a/15; 053a/1;
053a/7; 053a/12; 083b/3; 5a/13;
7a/3

a.+ şı 044b/13

a.+ sına 4a/8; 4b/12; 8b/9

a.+ sınıñ 028b/6; 8b/1
a.+ şınıñ 044b/13
a.+ sıyla 060b/10

bk. **bī-āvāz**
āvāz ol- gürültü kopması.
ā.- duğıçün 083a/10

atasuz atasız, babasız.
a. 067a/7

‘avret kadın, eş.
‘a. 3a/1; 011b/6
‘a.+ dan 011b/11
‘a.+ i 011b/7

atıl- atılmak.
a.- mış 014a/10

ay ay, kamer.
a. 013b/10

atış- karşılıklı birbirine atmak.
a.- a 036b/13

aya avuç içi.
a.+ sınca 069a/4

atlu ata binmiş, süvari.
a. 015a/2; 015a/5; 015b/12;
027b/7; 027b/8; 072b/3

ayağ(ğ) ayak.

atsuz adsız, isimsiz.
a. 059b/8

a. 017a/3; 037a/9; 037a/10;
045b/2; 054b/6; 055a/6; 055a/11;
055a/12; 056a/5; 67a/10;
068a/15; 070a/6

aţlas ipekli kumaş türü.
a. 037b/14; 050a/14
a.+ dan 027a/2; 040b/7

a.+ a 055a/3; 055a/9; 055b/13;
055b/14; 055b/15; 056a/2

av av.
a. 060b/14

a.+ ı 056a/7; 056b/3; 056b/9

a.+ ın 020a/10; 058b/9

a.+ ına 047a/2; 050a/9; 051a/1;
054b/13; 055a/1; 055a/2;
055b/11; 056a/11

a.+ ındadur 056a/12

a.+ ından 041b/9; 056a/5

a.+ ınıñ 056a/4; 058b/3

a.+ uñ 079a/7

a.+ uña 030b/6; 052a/10

a.+ ları 022a/8

ayağına düş- yalvarmak.

a.- diler 053a/13

ayağ üzre tur- ayakta durmak,
dikilmek.

āvāz ses, seda, çığlık.
ā. 045b/2; 051a/3; 051a/13
ā.+ ı 056a/9
ā.+ ını 042b/3
ā.+ la 030a/10

120

azdur- azdırmak.

a.- mağçün 049b/4

a.- maya 067b/10

azğun azgın, yoldan çıkmış.

a. 067b/8

azğun ol- yoldan çıkmak.

a. o.- an 067b/4

azırğan- az görmek,
küçümsemek.

a.- up 018a/1

‘**azīm** ulu.

‘a. 039b/15; 3b/5

‘**aziz** üstün, yüce

‘a. 031b/9

tabi‘at-ı ‘a.+ i 012b/14

‘**aziz ü muhterem** yüce ve
muhterem.

‘a. 052a/7

‘**azm** kasıt, niyet, karar.

‘a. 037b/11; 072b/12

B

bābil Mezopotamya’da kurulan bir
imparatorluk.

b. 048a/14; 3a/14

çāh-ı b. 2b/13; 3b/9

ehl-i b. 011b/10

çāh-ı b.+ de 2b/13

ehl-i b.+ dūrler 011b/4

bābillū Babil halkından olan.

b.+ den 011b/15

b.+ dūrler 2b/11

b.+ ler 3a/2

b.+ lere 011b/5

bāc u ḥarāc İran halkının devlete
ödediği vergi.

b. 081a/12

bād rüzgar, yel, esinti.

b. 039b/2

b.+ lar 082b/11

bād-pā çabuk koşan (at)

b. 039b/2; 073a/2; 083a/8

bādī sebep, neden.

b.+ ler 064a/5

bādiye ağaçtan, meşinden ya da
topraktan yapılmış bir tür su kabı.

b.+ ler 029b/14; 033b/11

bağ- bağlayacak nesne.

b.- lar durur 026b/6

bağ bahçe.

b.+ ı 082b/3

bāğ-ı cinān cennet bahçesi.

b. 082b/5

bağışla- suç ve cezayı affetmek.

b. 028a/3

b.- dı 044a/14

b.- yup 043a/11

bağla- bağlamak.

b.- dı 018a/6; 019a/6

b.- dılar 014b/6; 027b/9

b.- madan 016a/15

b.- madı 029b/3

b.- mışlar 062b/1; 063b/6;
069b/8; 078b/13

b.- nup 039b/1

b.- r 014a/13

b.- yup 018b/13

b.- yup тұrayum 6a/15

b.- yup тұrdı 016b/13

b.- ı cūşānleyin 041b/10

b.- ı mişāl 019a/3

b.- i elmāsa 018b/5

b.+ ına 066a/8

b.+ i 3b/4

b.+ in 072b/5

b.+ ine 066a/15

b.+ ini 031a/6

baḥş söz konusu eden, bir konu hakkında bilgi veren (kimse).

b. 057b/2

bağlan- bağlı halde olan.

b.- mış 018b/2

bağlu bağlı.

b. 035a/16

baḥşiş ihsan, atıyye, fazladan verilen akça.

b.+ ler 048b/10

bağ(ı)r yürek, sine

b.+ ı 8a/9

baht talih, kısmet, ikbal.

mülk-i b.- ı rāḥat 029a/1

b. 017b/4

b.+ um 047b/7

b.+ uñ 017b/3

taht-ı b.+ uñ 017b/5

baḥ- bakışı veya gözleri bir yere çevirmek, bakmak. krş. **baḥ-**

b.- sa 057b/6

b.- up 064a/14

baḥ- bakışı veya gözleri bir yere çevirmek, bakmak. krş. **baḥ-**

b.- an 2b/1; 2b/5; 2b/7; 2b/9

b.- ar 049a/12

b.- aşın 069b/15

b.- dı 068a/11; 074a/6; 2a/14;
2b/3; 2b/4

b.- dı тұrdı 068b/14

b.- dılar 022a/8; 079a/9

b.- ıdırmıyım 6b/6

b.- ma 057b/8

b.- masun 3a/10

bahāne asılsız özür.

b. 044b/4

bahāristān bağlık bahçelik yer.

b. 071b/13

baḥr deniz.

b.- ı taḥthāü'l-nehārla 082b/2

b.- ı beyas 027b/11

b.- maya 3a/4
b.- sa 3a/3
b.- sun 2a/13
b.- up 058a/3; 075a/9

bakır kırmızıya çalan metal maden.
b. 052a/9

bākī sonsuz.
b. 020a/15; 023a/5; 029a/14;
036b/4; 041a/7; 043b/7; 048b/6;
062a/3; 066b/1;
067a/12; 7b/8
b.+ dür 057b/12

baktur- baktırmak.
b.- dı 040a/1

balçık yapışkan ve ayağı tutar çamur,
su ile toprağın karışımı ile oluşan
kıvamlı çamur.
b. 052b/10

baña bana.
b. 013b/10; 014a/2; 023b/3;
028b/10; 028b/12; 028b/14;
030b/5; 044a/14; 047b/9; 050a/6;
050a/7; 050b/11; 050b/13;
053a/2; 059a/6; 059a/9; 065a/5;
066a/2; 066a/4; 067a/3; 071a/3;
077b/4; 077b/6; 077b/9; 077b/11;
078a/4; 078a/6; 078a/9; 079b/12;
080a/13; 2a/10; 2b/2; 6a/13;
7a/12; 7a/13; 7b/7

bār yük.
b. 019b/13

bārgāh sultan çadırı.

b. 023a/11; 038a/15
b.+ a 054b/1
b.+ ına 028b/1; 043b/8; 062a/13;
073b/6; 074b/12; 5b/4

barış uzlaşma, barışma.
b. 050b/13

barikad bir yolu, bir geçidi kapamak
için koyulan şey, engel.
b.+ lar 062b/1

barmağ parmak.

b. 018b/7; 019a/10
b.+ ları 058a/11

barmağ ağza al- şaşırmak, hayret
etmek.

b. a. a.- up 018b/7

b. a. a.- up tırdılar 059b/11

barmağ ağzına şal- şaşırmak,
hayret etmek.

b. a. s.- up 019a/11

bārū kale duvarı, hisar burcu, sur.

b.+ daki 020b/4

b.+ ları 043a/4

bk. **burc u bārū; burc-ı bārū**

baş- basmak.

b.- a 024b/9; 064b/4

b.- ar 038a/11; 056b/9; 056b/10

b.- ar ise 6b/2

b.- arsa 078a/8

b.- asın 082a/11

b.- dı 034b/3; 078a/4; 078a/10

b.- dum 078a/14

b.- ıcağ 056a/13
b.- mayısar 6b/2
b.- up 5b/2; 9b/2; 9b/6; 41b/5;
079a/4;
başa düş- başına gelmek.
b.- diler 032b/3
b.- üp 020a/13

başgun baskın.

b. 032b/3

başur- bastırmak, kapatmak.

b.- ayduğ 3a/8

baş baş.

b. 020a/8; 022b/5; 022b/9;
031b/5; 037a/9; 037a/10; 041a/8;
043b/5; 045a/13; 046b/6;
055a/5; 057a/13; 081a/5

b.+ a 012a/6; 012b/5; 017a/15;
035a/11; 048a/1; 057b/8; 5a/7

b.+ dan 019a/2; 047b/6; 048a/1

b.+ dı 037a/9

b.+ ı 068b/6; 074a/10; 075b/5;
2a/10

b.+ için 037b/1

b.+ ıla 037a/10

b.+ ın 020a/13; 039b/13

b.+ ın şal-up 068a/11

b.+ ma 020a/11; 057a/12;
060b/11; 062a/10; 070a/3; 8a/9

b.+ ında 20a/4; 083b/9

b.+ ındağı 058a/1

b.+ ındaki 2a/10

b.+ ından 017b/1; 057a/13

b.+ ını 055a/7

b.+ ınıñ 055b/15

b.+ la 046a/12; 046b/13

b.+ lan 036b/9

b.+ lar 012b/4; 039a/13

b.+ uñı 033a/5

baş aç- korkusuz olmak.

b. a.- up 033b/12; 050b/15

baş çat- bir araya gelmek.

b. ç.- mış 082a/14

baş ét(d)- başa geçirmek, lider yapmak.

b. è.- üñ 036b/4

baş ele al- kendine gelmek.

b. e. a.- up 8b/10

baş eri lider.

b. e. 031a/1; 037a/11

baş getir- baş göstermek, ortaya çıkarmak.

b. g.- üp 065b/14

baş kaçur- başını çevirmek.

b. k.- dı 042b/14

baş kaldur- kendini göstermek.

b. k.- ınca 021b/10

b. k.- up 2a/14

baş ko- canını vermek. krş. **baş koy-**

b. .k.- dı 033a/15; 5a/13; 8b/1

baş koş- fikir birliği etmek.

b. k.- dılar 016a/13

b. k.- up 022a/4

baş koy- canını vermek. krş. **baş ko-**

b. k.- up 031a/14; 037b/10;
046b/10

b. k.- up tırdı 5a/9

baş kurtar- canını kurtarmak.

b. k.- mak 024a/15

baş ol - lider olmak.

b. o.- an 037a/11

b. o.- madan 081b/9

b. o.- maḳ 037a/12

baş oyna- hayatını hiçe saymak.

b.+ ı o.- ya 039b/6

b.+lar o.-duḳ 76/3

baş şal- başını eğmek, başını sallamak.

b. s.- dılar 064b/11

b. s.- up 018a/1; 064a/15; 6a/13

baş u cān baş ve can

b. 046b/8

baş ur- saygı göstermek, secde etmek.

b. u.- up 043b/15; 044a/7; 046b/5; 048b/4; 082a/7; 7a/8

baş yétür- hayatını kaybetmek.

b.+lar y.-üpdür 012a/7

başa çık- baş etmek.

b. ç.- maz 081b/8

başa düş- anlamak.

b. d.- e 036b/14

başdan çık- azmak.

b. ç.- mayam 035a/12

başdan çıkar- unutmak.

b. u.- ur 035a/12

başına ur- başına geçirmek.

b.- ur 011a/12

bāşeret müjde, iyi haber.

b. 031a/8

b.+ le 031a/9

başga başka.

b. 5a/7

başlu başlı.

b. 027b/10; 041b/7; 058b/2; 058b/7; 060b/8

başsız başı olmayan.

b. 037a/10

bat- bir sıvının içine gömülmek.

b.- an 056a/7; 067a/15

b.- arsun 064b/14

b.- dı 056a/11

b.- ıcaḳ 056a/5

b.- maduḡum 065a/3; 065a/6

b.- mış 076b/10

b.- up 067a/13

bāṭıl geçersiz, doğru ve gerçeğe aykırı.

b. imiş 051b/6; 053b/15

b.+ dan 051a/12

bāwci tazi, şahin gibi hayvanları avcılığa alıştırıran kimse.

b. 021a/4

bayaḡı sıradan.

b. 068b/4

bāzār pazar, çarşı, alış veriş merkezi, pazar.

b.+ um 063a/1

bāzār ét(d)- alışveriş yapmak.

b.- erken 071b/9

bazu pazı.

b.+ sı 036b/13

be-nām adlı, tanınmış.

b.- ı Kird-gār 7a/11

b. 7a/13

bebr Afrika’da ve Hindistanda yaşayan postu pul pul olan yırtıcı bir hayvan.

b. 022b/4; 6a/11

becid hemen, derhal, çabucak.

b. 018a/8

bed-ahter talihi kötü, talihsiz.

b. 8b/9; 068a/14; 8a/11

bed-endiş kötülük düşünen, yaramaz fikirli.

b. 035a/5

beda‘at güzellik.

b. 052b/14

bedel

bedel ol- yerini tutmak.

b. o.- ur 057b/13

beden gövde, cisim, ten.

b.+ in 070a/2

bedri-ay (ay gibi)parlak; olgun, kâmil.

b. 033b/4

beg bey.

b. 019b/3; 030b/10; 037a/11;
6b/1; 7b/8

b.+ i 075a/13

b.+ imizüñ 075b/15

b.+ iyem 078a/6

b.+ ler 034a/3; 036b/4; 037b/10;
076a/15

b.+ ler idiler 014a/9

b.+ lerdür 028b/8

b.+ leri 024b/11; 036b/6;
036b/10; 038b/6; 052a/10

b.+ lerile 024b/6

b.+ lerin 036b/1; 037b/12;
038b/9; 039a/12

b.+ lerine 037b/9; 054a/2

b.+ lerinüñ 024b/13; 038b/7

b.+ lerüm 044a/13

b.+ lerümden 044a/8

b.+ lerüñ 036a/8

b.+ üm 076b/1

b.+ üsine 036b/15

begen- beğenmek.

b.- meyenleri 050a/11

b.- mez 050b/6

b.- mezsün 049a/9; 049a/14

b.- üp 4b/1

beglik beylik.

b. 015b/8

bekci bir yeri veya çevreyi korumakla görevli kimse.

b. 045a/12

bekle- korumak, muhafaza etmek;
yanında durup gözcülük etmek.

b. 014a/14; 046b/2

b.- diler 041a/4

	b.- mişüm 068b/9		8b/10
	b.- rdi 9a/13		b.+ de 013a/7; 062b/10; 077b/14
	b.- sin 034b/6		b.+ den 066a/11; 066a/13; 4b/15; 7a/15; 8a/6
	b.- ye 044b/6		b.+ i 028b/12; 035a/4; 036b/4; 047b/4; 047b/5; 049a/15; 052a/5; 061b/11; 068b/6; 071a/5; 077b/8; 078a/2; 078a/4; 078a/8; 079b/8; 7b/15
	b.- yenleri 9b/2		
	b.- yü tır-up 046a/1		b.+ üm 050a/5; 066b/1; 066b/2; 2b/2
	b.- yüci 068b/7		b.+ ümle 014b/3; 050b/13; 6b/3
bel	bel.		
	b.+ ine 070a/5; 074a/13		
belā	gam, keder, enduh, tasa.	bencileyin	benim gibi, bana benzer.
	b. 8a/9		b. 028b/14; 032b/12; 076a/10; 2a/11; 9a/7
	b.+ sından 034b/6		
	b.+ ya 014a/13	bend	bağ, düğüm.
belki	ihtimal, muhakkak, umulur, olabilir.		b. 024b/14; 035a/1; 063b/8
	b. 040a/3		b.+ e 043a/1; 069b/13
			b.+ in 028a/12; 031b/15; 036a/1; 046b/5
belkim	belki.		b.+ lerin 037a/15; 044a/4
	b. 037a/11	bend bend ol-	halka halka olmak, bağlanmak.
ben	ben. krş. men		b. b. o.- mışken 6a/2
	b. 010a/4; 010a/6; 010a/13; 010b/2; 013b/5; 013b/7; 014b/1; 020a/8; 020a/9; 023b/4; 028b/9; 029a/9; 035a/4; 035b/13; 036b/8; 039a/1; 039a/4; 044a/7; 044a/13; 046b/6; 047a/10; 049b/5; 050a/7; 052a/1; 058b/15; 059a/2; 059a/9; 061b/6; 061b/13; 062b/8; 064b/10; 065a/4; 066b/12; 067a/1; 069a/12; 069b/13; 070b/10; 071a/2; 071b/2; 071b/5; 077b/4; 077b/6; 077b/9; 077b/12; 077b/13; 078a/2; 078a/3; 078a/7; 079b/9; 079b/14; 080b/8; 082a/11; 083a/15; 083b/1; 083b/11; 7b/7; 8a/1; 8a/2; 8a/4;	bend kıl-	bağlamak.
			b. k.- up 075a/14
		bende	bağlı, tutsak, esir.
			b. 013b/3; 013b/4; 013b/5; 014a/20; 014b/1; 022b/7; 030b/3; 083b/11
			b.+ dür 022b/7
			b.+ ler 039a/10
			b.+ leri 048b/5
			b.+ lerin 043b/3
			b.+ nüñ 082a/11

b.+ ye 046b/6	bes bundan sonra. krş. pes b. 4b/7; 7b/6; 010a/9; 025b/1; 031b/12; 032a/5; 059a/6
beñze- benzemek. b.- mez 044b/12 b.- r 062a/4; 068b/11; 081b/4; 2a/10; 2a/12	bêş beş. b. 013a/5; 031b/12; 040a/15; 040b/14
beraber birlikte. b. 030a/5; 057a/3 berāber ol- birlikte olmak. b.- mış 063b/12	beşāret müjde, iyi haber. b. 060b/2 beşāret kıl- müjde vermek. b.- urlar imiş 019b/1
berbať mızraplı bir çalgı. b. 048a/13; 082b/14	bêşinci beşinci. b. 055a/6; 055b/15; 060b/15; 071b/13
berdār asılmış, asılı. b. 014a/13	beter kötü y. 047b/8 beter eyle- söz konusu durumdan daha kötü hâle getirmek. b.- r 025a/8
berekelü bereketli. b. 056b/5; 069a/2	bevvāb kapıcı. b.+ ı idüm 069a/13 b.+ lar 069a/7
berkit(d)- sağlamlaştırmak. b.- di 032b/4; 039a/1 b.- diler 057a/4; 081b/1 b.- e 016b/9 b.- ecekler 044a/8 b.- mişler 045b/1 b.- üp 027b/15; 043b/10	bevvāblık(ğ) kapıcılık. b.+ ın 069a/13
berü beri. b. 050b/5 b.+ den 045a/14 berü gel- yaklaşmak. b. g. 077b/6	beyān açıklama bildirme. b. 078b/3 b.+ ı 010b/5; 059b/7; 069a/15 beyān ét(d)- açıklamak, bildirmek. b. è.- di 013a/11; 013b/1; 047a/8; 058b/12; 062b/6; 067a/4

b.- diler 7a/10	b. 076b/12; 076b/15; 077a/3; 079a/15
b.- ecek 076a/9; 081a/1	b.+ dan 077b/11
b.- üp 075b/2	b.+ mıdur 060b/8
b.+1 è.- ecek 063a/6	
b.+1 è.- üp 014a/16	
beyān kıl- ifade etmek, anlatmak.	bırak(ğ)- bırakmak.
b.- alum 4a/7	b.- up 052b/14; 3a/1
b.- dı 014a/18; 069a/10; 070b/7; 077a/7; 079a/14; 080b/15	bī
b.+1 k.- dı 062a/8	bī-‘aql-ı hūş akılsız.
b.+1 k.- ıcağ 071a/12	b. 077b/5
beyān ol- açıklamak.	bī-āvāz sessiz.
b.- maz 071a/11	b.- ı bülend 044a/13
beyn bölüm.	bī-çāre çaresiz.
b. 071a/4	b. 051a/11; 080a/4; 082a/11
bey(i)n beyin.	bī-gümān şüphesiz, muhakkak.
b. +üm 071a/3	b. 062a/3
beze- süslemek, güzel göstermek.	bī-ḥaber habersiz.
b.- miş 038a/12	b. 050a/9; 051a/13
bezen- süslenmek.	bī-hadd hadsiz.
b.- di 031a/9	b. 019a/14
bezm meclis, topluluk.	bī-ḥayr hayırsız.
b.- i aletin 064a/5	b. 049a/6
b.- i altın 082b/11	bī-ḥesāb sayılamayacak kadar çok.
b. 038a/14; 079a/4	b. 059b/11
b.+ üme 028b/13	bī-ḥod kendinden geçmiş.
bezm kūr- meclis kurmak.	b. 025b/15
b.- dılar 029b/14; 048a/7	bī-hūş ol- bilinçsiz olmak.
bıñar pınar.	b. o.- up 3a/11
	bī-iştibāh şüphesiz.
	b. 2a/3
	bī-kıyās ölçüsüz.
	b. 034b/7
	bī-ma‘şūm masum olmayan.
	b. 052b/3

bī-melāl sıkıntısız.	7b/15; 8a/2; 9a/7
b. 012b/1	b.- di 021a/4; 023a/7; 029b/10; 053b/2; 064b/11; 071b/11; 081a/15; 5a/15; 5b/8
bī-naẓīr eşsiz.	
b. 058b/15	b.- diler 010b/6; 010b/11; 059b/8; 063a/6; 068a/1; 068b/14; 069b/1
bī-nihāyet sonsuz.	
b. 059b/15	b.- düğümüz 036a/7
bī-pā vü ser eyle- perişan olmak.	b.- düm 053b/14; 059a/9; 065a/7; 080a/9; 080a/10; 3b/7
b.- r 025a/14	b.- dümki 065b/7
bī-şümār hesapsız.	b.- düñ 065a/1; 065b/5
b. 059a/8	b.- dür 040b/4; 050b/7; 078a/6
bī-tas ?	b.- dürdi 021a/8; 035b/10; 036a/11; 036a/12
baħr-ı b. 027b/11	b.- dürdük 035b/10
bī-tesir etkisiz.	b.- dürüp 036a/14
b. 039a/12	b.- e 022b/11
bī-zevāl sonsuz, sonu olmayan.	b.- ecegüz 7b/4
b.+ dür 049a/10	b.- em 052a/6
bi-ħakk hak için	b.- en 043b/5; 061b/14; 062b/8; 079b/1
b.+ ı 080b/10	b.- enler 3a/14
bi's-şevāb sevap ile	b.- esin 014a/20; 078b/1
b. 067b/14	b.- esün 058b/15
biçiş- karşılıklı biçmek.	b.- esüz 7b/1; 7b/3
b.- üp 037a/6	b.- eyüm 8b/10
bigi gibi. krş. gibi	b.- ick 015a/12; 018b/12; 044a/6; 060b/13; 075a/8
b. 074b/6	b.- ir 058b/15
bil- bilmek.	b.- meden 3a/10
b. 011a/14; 015a/14; 015b/1; 015b/7; 015b/10; 026b/10; 026b/11; 029a/13; 030b/9; 039a/13; 040b/11; 041a/12; 057b/12; 059a/8; 059a/15; 066a/12; 067b/13; 079b/9; 079b/15; 080a/6; 5a/6; 7a/13;	b.- medi 035a/9; 8b/10
	b.- medüm 071a/3
	b.- medüñ 030b/6
	b.- mek 015b/9; 031b/9
	b.- memişüm 047b/3
	b.- meye 5a/5
	b.- meyen 030b/9

b.- meylene 060a/15

b.- meyesin 015b/3

b.- mez 026b/9; 035b/10; 3b/7

b.- mezem 049a/3

b.- mezmiş 047b/14

b.- mezsın 065b/5

b.- mezü 075b/15

b.- mezüz 054a/6; 082a/4

b.- se 5a/4

b.- sem 9b/6

b.- sin 047a/10; 061b/6; 070b/9

b.- sün 013b/3; 069a/12; 071b/2;
079b/1

b.- ur 4a/2; 7b/10

b.- üp 048b/6; 058b/12; 061b/4;
062b/6; 064b/1; 064b/9; 067a/1;
069a/10; 073b/4; 077a/7;
079a/13; 4a/8

b.- ür 011b/7; 012a/12; 013a/7;
049b/8; 3b/6; 8a/7

b.- üridüm 059a/4

b.- ür misin 064b/5; 067a/15;
079b/8

b.- ürsin 060b/9

b.- ürsiz 048b/14; 055b/4

b.- ürüz 064b/12; 065a/2

bildür- bildirmek, beyan etmek,
söylemek.

b.- di 041a/6; 044b/11; 065b/8;
066b/6; 068a/2; 076a/2; 082a/8

b.- diler 016b/4

b.- elüm 3a/10; 4a/8

b.- mek 051b/4

b.- mekçün 015a/13

b.- meyeler 015b/3

b.- üp 068a/1; 081b/1

b.- ürüm 066a/1

bile ile.

b. 012b/3; 023a/2; 026a/11;
032a/8; 034b/13; 036a/13;
038b/4; 044a/10; 044a/11;
057a/9; 057b/9; 064b/15; 065a/3;
065a/10; 083b/5; 4a/10

b.+ dür 4a/6

bile ol- birlikte olmak, beraber
olmak.

b.- up 072b/11

bilek(g) elle kolun, ayak ile bacağın
birleştiği bölüm.

b.+ inden 077b/15

b.+ ümi 078a/5

biliş- tanıştırmak, buluşturmak.

b.- dürür 013a/6

b.- üp 082a/6

billur parlak.

b. 069b/8

b.+ dan 058a/12

bilüsüzlik bilgisiz.

b. 035a/10; 035a/11

b.+ iyle 035a/13

bin- binmek.

b.- di 054b/2

b.- diler 072b/15

b.- üñ 023b/14

b.- üp 022b/8; 034b/3; 073a/2;
081b/14

biñ bin (sayı adı).

b. 017b/13; 019b/7; 024b/4;
025a/13; 027a/12; 029b/7;
032b/2; 047b/14

biñ altı yüz bin altı yüz.

b. 082b/9

biñ altı yüz altmış bin altı yüz altmış.

b. 027b/6

**biñ altı yüz altmış altı bin altı yüz
altmış.**

b. 038a/10

biñ dört yüz bin dört yüz.

b. 038a/6; 038a/10

biñ yedi yüz bin yediyüz.

b. 023a/2; 065a/4

**biñ yedi yüz yetmiş bin yedi yüz
yetmiş.**

b. 082b/9

bindür- bindirmek.

b.- di 082a/9

bir bir (sayı adı).

b. 2a/14; 6a/14; 010a/7; 010b/8;
010b/9; 011a/4; 011a/5; 011a/7;
011b/3; 011b/9; 012a/4; 012b/3;
012b/8; 012b/11; 012b/13;
012b/14; 013a/1; 013a/2; 014b/1;
015a/2; 015a/15; 017a/1; 017b/9;
018a/9; 018a/12; 021a/9; 020a/6;
020a/12; 020b/2; 022a/5; 022a/7;
023a/3; 023a/8; 024a/4; 024a/6;
024a/8; 024a/12; 025a/7;
025a/15; 026b/6; 028b/5; 026b/9;
030b/8; 030b/12; 031a/10;

032a/9; 034a/14; 035b/15;
036a/2; 036b/6; 036b/14;
037a/10; 037a/11; 037b/3;
037b/6; 037b/14; 037b/15;
038a/1; 038a/2; 038a/9; 038a/12;
038a/14; 038a/15; 038b/15;
039a/2; 039a/5; 039b/2; 039b/14;
040a/10; 040b/12; 041a/1;
041b/6; 041b/15; 042a/1;
042a/12; 042b/11; 043a/4;
043a/14; 043b/9; 044b/2; 044b/6;
044b/14; 045a/2; 045a/4; 045a/7;
045b/1; 046a/1; 046a/14; 046b/3;
047a/6; 047a/11; 047b/3;
047b/10; 047b/11; 047b/12;
049a/2; 049a/10; 049b/1; 049b/6;
049a/13; 050a/13; 050b/1;
050b/13; 051a/2; 051a/3; 051a/6;
051b/1; 051b/9; 051b/10;
051b/13; 052a/1; 052a/7;
052a/12; 052b/12; 052b/13;
052b/14; 053a/2; 053b/2; 053b/7;
054a/10; 054a/11; 054b/5;
054b/6; 054b/7; 055a/2; 055a/3;
055a/4; 055a/5; 055a/10;
055a/11; 055a/12; 055a/13;
055a/14; 055b/7; 055b/8;
055b/10; 055b/12; 055b/13;
056b/3; 056b/4; 057b/2; 057b/5;
057b/6; 057b/10; 058a/3;
058a/10; 058a/11; 058a/15;
058b/2; 058b/4; 059a/9; 059a/14;
059b/5; 059b/8; 059b/13;
059b/14; 060a/6; 060b/6; 060b/8;
060b/11; 060b/15; 061a/1;
061a/4; 061a/9; 061a/15; 061b/1;
061b/6; 061b/7; 061b/15; 062a/6;
062a/11; 062a/15; 062b/1;
062b/2; 062b/4; 062b/9; 063b/3;
063b/6; 063b/7; 063b/10;
063b/12; 064a/11; 064a/15;
064b/15; 066b/11; 066b/14;
067a/4; 067a/9; 068a/5; 068a/8;
068b/2; 069a/2; 069a/7; 069a/8;
069b/3; 069b/5; 069b/7; 069b/8;
069b/14; 070a/6; 070a/8; 070b/5;
070b/10; 070b/11; 070b/12;
071a/14; 071b/13; 071b/15;
072a/1; 072a/6; 072a/7; 072b/3;
072b/7; 072b/13; 073a/4; 073a/6;

073a/11; 073a/14; 073b/1;
073b/13; 073b/14; 074a/1;
074a/8; 074b/6; 075a/2; 075a/7;
075b/5; 075b/12; 076b/3; 076b/4;
076b/8; 076b/9; 076b/10;
076b/12; 076b/14; 077a/15;
077b/2; 078a/1; 078a/15; 078b/1;
078b/7; 078b/11; 078b/13;
079a/2; 079a/6; 079a/7; 079a/12;
079b/6; 081a/4; 081a/8; 081a/9;
081b/1; 081b/2; 081b/10; 082a/5;
082a/13; 083a/4; 083b/1; 083b/2;
083b/4; 083b/9; 2a/1; 2a/13;
2b/11; 2b/15; 3a/2; 3a/8; 3a/9;
3a/12; 3b/10; 4b/4; 5b/7; 5b/10;
6b/2; 7a/7; 7b/8; 8b/3; 8b/12;
9b/10

bk. **bir bil-**; **bir bir**; **bir daḥı**; **bir dem**; **bir dürlü**; **bir iki**; **bir nice**; **bir niçe**

bir bil- (Tanrı'yı) bir olarak bilmek.

b.- dürdi 054a/3

b.- sün 076a/7

bir bir tek tek, birer birer.

b. 010b/10; 020a/9; 020a/15;
021a/9; 021b/5; 041a/11; 050a/8;
056b/12

bir daḥı bir daha, artık, bundan sonra.

b. 055a/12; 075b/12; 079a/5

bir dem bir an.

b. 026b/8; 064a/3; 3b/4

bir dürlü bir çeşit.

b. 073a/12; 073b/9

bir iki birkaç.

b. 062a/4

bir nice birkaç, birçok. krş. **bir niçe**

b.+ si 073b/5; 073b/12

bir niçe birkaç, birçok. krş. **bir nice**

b. 058a/8

birāder erkek kardeş.

b. 023b/6; 057b/7

biraz bir parça, azıcık.

b. 079a/9; 2a/8

birbiri birbiri.

b. 074a/15

b.+ le 037a/6

b.+ n 052a/3

b.+ ne 011b/9; 013a/13; 015a/4;
024a/2; 030a/6; 037a/3; 039b/11;
040a/2; 048a/13; 061a/6;
063b/11; 064a/8; 064a/14;
073b/4; 075a/10; 077a/2; 081a/5;
082a/14; 083a/1

b.+ yle 073b/13

birbirin birbirinin. krş. **birbiriñ**

b. 071b/6; 071b/9; 074b/3

birbiriñ birbirin. krş. **birbirin**

b. 037a/5

birer tek tek.

b. 074a/2 (*2); 081b/14

biri bir tanesi, herhangi biri.

b. 013a/13; 013a/14; 038b/5;
042b/7; 046a/12; 073b/8; 074a/5;

077a/1; 079a/3
b.+ n 019b/7; 058b/4; 075a/12
b.+ ne 7b/8
b.+ nün 027a/15; 038b/1; 074a/1

057a/4; 057b/10; 058a/1; 058a/4;
060b/6; 060b/14; 062b/3;
063b/12; 064a/9; 069a/2;
069a/12; 071b/8; 072a/9; 072b/5;
073a/2; 074a/3; 074b/8; 075a/11;
075b/13; 081a/10; 082b/13;
083b/14; 4b/8; 4b/10; 5b/2; 8b/12

biri birine birbiriyile.

b. 039b/9; 079a/4

birünî dışarıda olan, dışarıya ait.

b. 051a/15

birinci birinci, ilk.

b. 026b/7

biş- çiğ olmamak, pişmek.

b.- memiş 8a/9

birisi herhangi bir kimse.

b. 011a/2; 011a/3; 023a/15;
024b/2; 052b/3; 063a/11;
071b/10; 074b/7; 075a/7
b.+ çün 027a/12
b.+ yle 025a/13

bit- 1. sona ermek, tükenmek.

b.- e 032a/11

b.- er 064a/13

b.- ıcek 011b/13

b.- mesi 032a/9

b.- meyecek 032a/7

birkaç çok olmayan, az sayıda.

b. 052a/15; 053b/10; 054a/6;
061b/3; 070a/5; 070b/11;
074a/10; 077a/5; 080a/3;
013a/15; 014a/18; 017b/11;
020a/5; 040b/5; 042a/5; 047a/7;
056a/4; 069b/15; 075b/8; 4a/9;
4b/13; 5b/1; 6a/12; 8b/12; 8b/14
b.+ ımuz 042a/6

2. bitki, tüy, saç v.b şeylerin çıkıp
yetişmesi.

b.- miş 082a/14

birle ile, birlikte, beraber.

b. 011b/6; 012a/11; 017a/14;
023a/4; 023a/8; 024b/12; 026b/1;
026b/3; 027a/2; 029b/15; 030a/1;
030a/2; 031b/2; 032a/3; 037a/5;
037a/6; 037a/14; 038a/11;
039a/11; 039a/12; 039a/14;
039b/4; 039b/12; 040a/15;
040b/2; 040b/4; 040b/6; 040b/14;
041a/5; 041b/3; 042a/3; 043b/4;
043b/10; 043b/14; 044a/15;
047a/11; 047b/9; 049a/5;
049b/12; 050a/14; 051a/10;
053a/11; 054b/2; 054b/11;
056a/5; 056b/5; 056b/13; 057a/3;

biz çokluk birinci şahıs zamiri.

b. 017a/7; 026a/5; 033a/6;
035b/8; 039a/10; 043b/3; 047b/7;
048a/5; 048b/5; 059b/1; 078a/11;
7b/3; 7b/5; 7b/11

b.+ den 010b/3; 051b/6; 055b/1;
059a/14

b.+ e 7b/1; 026a/7; 033a/7;
035b/9; 035b/10; 076a/7; 3a/8;
4a/5; 4a/14; 5a/2

b.+ i 014a/15; 026a/8; 035b/10;
048a/5; 074a/4; 7b/13

b.+ ler 082a/1	
b.+ leri 6b/15	boz kül rengi.
b.+ üm 022b/6; 064b/15; 076a/6; 076a/7	b. 015a/2; 015a/5; 015b/12; 072b/3
b.+ üm ki 053a/13	
b.+ ümle 048b/2; 076a/3; 4a/6; 5a/1	bozul- bozulmak.
	b.- up 057b/10
bol çok fazla.	
b. idi 081a/7	bölük(g) kısım, grup.
b. 081b/6	b.+ i 024a/6; 024a/12
boş içinde ve üzerinde hiçbir şey olmayan, dolu karşıtı.	böyle böyle.
b. idi 077b/9	b. 023a/1; 023b/5; 026a/9; 028a/9; 029b/8; 039a/14; 048a/5; 051a/9; 051b/14; 052a/5; 053b/6; 059a/6; 059b/1; 063a/3; 064b/14; 071a/8; 071a/12; 076a/9; 077a/8; 077b/10; 079a/10; 080b/2; 080b/14; 7a/11
b. 061b/13; 063a/2	b.+ dür 080b/13
boy boyla- neslin devamı için dilekte bulunmak.	
b.+ uma b.- yayum 7b/9	böylece böyle, bu şekilde.
	b. 080b/15
boy boy çeşitli büyüklükte ve nitelikte.	
b. 074b/13	bu bu.
	b. idi 043b/4
boy(u)n gövdenin başla beden arasında kalan bölümü.	b. durur 012b/1; 012b/2; 040b/10; 059b/5; 067b/2; 067b/3; 067b/4; 067b/5; 078a/9; 8a/6
b.+ ına 057b/3; 069b/2	b. 010a/2; 010a/10; 010b/2; 010b/5; 010b/12; 010b/13; 010b/15; 011a/1; 011a/9; 011b/1; 011b/2; 011b/6; 011b/14; 012a/1; 012a/2; 012a/3; 012a/7; 012a/13; 012b/3; 013a/5; 013a/6; 013a/8; 013a/10; 013b/2; 013b/3; 013b/4; 013b/5; 013b/8; 013b/9; 013b/13; 014a/2; 014a/7; 014a/11; 014a/15; 014a/19; 014b/1; 015a/9; 015b/11; 015b/12; 016a/11; 016b/9; 017a/7; 017a/15; 017b/4; 018a/2; 018a/3;
b.+ ından 058b/1	
b.+ una 078a/8	
b.+ larına 039a/8	
boz- bozmak.	
b.- ar 3b/1	
b.- dılar 046a/13	
b.- ma 3b/2	
b.- madı 029b/6	

018a/12; 018b/9; 018b/10;
019b/2; 019b/3; 019b/4; 020b/11;
022a/11; 022b/7; 023b/4;
025a/11; 026a/12; 026a/13;
026a/14; 026b/6; 026b/7; 026b/8;
027a/9; 027a/10; 027a/11;
028b/7; 028b/10; 029b/2; 029b/3;
029b/4; 029b/5; 029b/6; 030b/14;
031a/3; 031a/9; 032a/12;
032a/13; 033b/6; 034a/13;
034b/1; 035a/10; 036a/7; 036a/8;
036b/7; 036b/15; 037b/7; 037b/8;
037b/10; 038b/12; 039a/7;
040b/5; 040b/15; 042a/5;
042a/11; 042b/7; 043a/10;
043b/1; 043b/8; 043b/11; 044b/7;
044b/11; 044b/13; 045a/9;
045a/12; 045b/1; 045b/8; 046b/1;
046b/12; 047a/9; 047a/10;
047a/15; 047b/1; 047b/9;
047b/11; 047b/13; 048a/4;
048b/7; 050a/5; 051a/9; 051b/14;
051b/15; 052a/1; 052a/4; 052a/7;
052b/1; 052b/12; 053b/9;
053b/12; 054a/4; 054a/6; 054b/8;
054b/9; 054b/11; 054b/12;
055b/1; 055b/5; 055b/6; 056b/6;
056b/13; 056b/14; 058b/6;
058b/9; 058b/10; 058b/14;
059a/2; 059a/11; 059a/13;
059a/14; 059a/15; 059b/6;
059b/7; 060a/7; 060b/8; 060b/11;
061a/4; 061b/5; 061b/7; 061b/8;
061b/11; 062a/8; 062b/7; 062b/9;
062b/10; 062b/11; 062b/12;
063a/1; 063a/3; 063a/6; 063b/15;
064b/5; 064b/6; 064b/7; 064b/8;
064b/10; 064b/14; 065a/3;
065a/4; 065a/5; 065a/6; 065a/7;
065b/1; 066b/2; 066b/11;
066b/13; 067a/15; 067b/6;
067b/7; 067b/9; 067b/10;
067b/11; 067b/12; 068a/15;
069a/5; 069a/6; 069a/11;
069a/12; 069a/14; 069a/15;
069b/11; 070a/9; 070b/8; 070b/9;
070b/10; 070b/11; 070b/15;
071a/1; 071a/6; 071a/12; 071b/1;
071b/2; 071b/3; 071b/4; 071b/6;
071b/8; 071b/14; 072a/3;

072a/11; 072a/12; 072a/14;
072b/2; 072b/6; 072b/8; 073b/7;
075b/10; 076a/1; 076a/2; 076a/6;
076a/14; 076a/15; 076b/5;
076b/6; 077a/14; 077b/3;
077b/11; 078a/12; 078a/15;
078b/2; 078b/3; 078b/5; 079a/10;
079a/11; 079a/14; 079b/3;
080a/6; 080a/7; 081b/1; 081b/2;
081b/15; 082a/3; 083a/8;
083a/14; 083b/8; 2a/9; 2a/15;
2b/5; 2b/7; 2b/13; 3a/1; 3a/2;
3a/4; 3a/6; 3a/7; 3a/10; 3a/11;
3b/2; 3b/6; 3b/15; 4b/6; 4b/8;
6a/10; 6b/15; 7a/12; 7b/13; 8a/2;
8b/9; 8b/15

b.+ dur 4a/6; 012a/15; 012b/2;
019b/8; 025a/9; 026a/12; 027a/8;
030b/13; 033a/11; 034b/10;
051a/14; 054b/9; 058b/9; 059b/6;
063a/2; 065a/3; 065a/6; 071a/7

b.+ nuñ 010b/15; 045a/5;
053a/14; 055b/4; 056a/12;
056b/6; 071a/3; 2b/12; 2b/13

b.+ uñla 014a/9; 081b/8

bk. bu kez; bu resme

bu kez bu defa.

b. 055a/2; 061b/10

bu resme böyle, bunun gibi.

b. 037b/7; 040b/11; 047a/14

but(d) but.

b.+ un 5b/3

buğur bu defa, bu kez.

b. 014b/4; 015a/12; 029a/8;
029b/13; 038a/1; 038b/7;
042b/13; 043a/4; 043a/8;

044b/10; 051a/8; 055a/6;
058b/11; 059a/6; 059a/11;
059b/10; 080a/1; 080a/9;

080a/12; 5a/15; 9b/12

b.+ ı 029b/10

bugün bugün.

b. 022b/1; 2a/6

buḡār duman, buhar.

b.+ ı 019a/2

bul- bulmak.

b.- a 016a/14

b.- alum 048a/6

b.- an 047a/10; 058b/14; 069a/12

b.- asın 7b/8; 035b/11

b.- avuz 073b/1

b.- dı 055b/9

b.- duñ 012b/6

b.- ğıl 040b/12

b.- ıcaḡ 023b/6; 035b/14

b.- mamış 051a/11

b.- maya 5a/6

b.- mışdur 037a/10

b.- uban 038b/6

b.- uñ 044a/15

b.- undı 043a/1

b.- up 021b/5; 067a/3

b.- ur 010b/4; 030b/10; 032a/12;
057b/1

b.- ur idüm 059a/4; 059a/7

b.- uşup 037a/5; 039b/12;
042b/11

bular bunlar.

b. 011a/13

b.+ dur 041a/12

buları bunları.

b. 027a/14

bulın- bulunmak.

b.- a 9a/9

b.- an 9a/7; 016b/6

b.- madı 066b/15; 073b/3; 073b/5

bulud bulut.

b.+ a 074a/8

buluş - bir araya gelmek, buluşmak.

b.- dı 040a/2; 079b/2

b.- dum 053a/2

b.- up 060a/6; 075a/12

b.- urdum 078a/13

bulıvêr- bulmak.

b.- düm 067a/1

büm diyar, ülke, toprak.

b. 063a/9

buñ sıkıntı.

b. 017a/15

buñ demi sıkıntı zamanı.

b.+ nde 9a/3; 9a/4; 9a/9; 031b/10

buña buna.

b. 011a/8; 013a/6; 052a/1;
062a/6; 066b/8

bunca bu kadar çok, böyle.

b. 015a/9; 044b/6; 050b/5;
051a/11; 053a/4; 056b/13;
059b/1; 065a/13; 065a/14;

080a/2

buncalayın bunun gibi, böyle.

b. 044b/3; 044b/4; 052a/9;
052b/4; 053a/6; 072a/2; 2b/12;
2b/15

bunda burada.

b. 3a/9; 019b/9; 024b/15;
026a/12; 027b/2; 036a/15;
045a/4; 047a/9; 050a/10;
058b/13; 059a/11; 061b/5;
061b/11; 061b/12; 062b/7;
063a/13; 066a/13; 066b/15;
070b/9; 070b/12; 071a/9; 071b/1;
071b/14; 073b/2; 073b/11;
075b/14; 077a/9; 077a/10;
078a/12; 079a/15; 083a/15;
083b/1; 083b/13;

bundan buradan.

b. 053b/9; 072a/13

bunı bunu.

b. 010b/3; 013a/7; 047a/15;
064b/12; 076a/3; 078a/9;
083b/12; 3b/2

bunlar bunlar.

b. 011a/12; 014b/12; 024b/14;
027a/13; 028b/10; 030b/3;
031b/2; 031b/5; 031b/9; 039a/10;
040b/13; 041a/12; 063a/1;
073b/2; 073b/11; 074a/4

b.+ a 011a/14; 014b/4

b.+ dan 011a/15; 3a/8

b.+ ı 014b/2; 031b/9; 043a/10

b.+ ın 031b/8; 033b/11

b.+ uñ 6b/5; 031b/4; 031b/6;
033b/7; 033b/9

buñlu sıkıntılı.

b. 9a/14

bur- burmak, bükme.

b.- dugum 042a/14

b.- mazdı 077a/12

b.- miş durur 049b/13

b.- muş 075b/8

burada burada, bu yerde.

b. 013a/8; 025b/4; 025b/5;
031a/10

buraya bu yere.

b. 073a/12; 073a/13

burc₁ on iki takım yıldızına verilen ad.

b.+ da 058b/7

b.+ ı 058b/8

b.+ una 058b/7

burc₂ kale kulesi.

b. 020a/4; 020a/11

b.+ dan 021b/13

b.+ una 020a/3; 020a/11

burc u bārū savunma kalesi, sur.
krş. **burc-ı bārū**

b. b.+ daki 020b/4

b.+ ları 043a/4; 046a/12; 9b/12

b.+ ların 027b/14

burc-ı bārū savunma kalesi, sur.
krş. **burc u bārū**

b.+ lar 078b/10

bur(u)n burun.

b.+ un 075b/8

busaṭ silah, zırh, savaş aletleri, pusat.

b. 012a/11

būy-ı nāf misk kokusu.

b. 038b/2

buyur- emretmek, düşüncesini bildirmek.

b. 043b/14; 044a/7; 056a/13; 072a/2

b.- asun 7b/6

b.- dı 010b/14; 016a/4; 018b/12; 021a/6; 025a/4; 027b/6; 028a/12; 029b/14; 031b/14; 035a/1; 035a/15; 035b/15; 037a/14; 040b/14; 041b/4; 042b/6; 043a/8; 044a/4; 046b/12; 048a/7; 048b/8; 053a/6; 056b/15; 057b/14; 060a/10; 061a/13; 068b/15; 069a/3; 072a/3; 3b/11; 4b/2; 5a/10; 5b/1; 8a/11

b.- duğun 031b/2

b.- dum 061b/10

b.- ur 043b/3

b.- ur men 068b/1

b.- ursın 6a/9; 053a/11

buyurug ferman, söz.

b. 045a/1

buz buz.

b. 021a/13

bū'l-‘aceb şaşılabacak şey, acayip.

b. 064b/13

bū'l-heves çok istekli.

b. 010a/7

bülbül bir tür kuş, bülbül.

b. 030a/9; 082b/5; 083a/1

bülend yüksek, ulu.

bī-āvāz-ı b. 044a/13

bün-gāh keçe çadır.

b. 019b/13

bünyād 1. temel, esas.

b.+ en 053b/9

b.+ ı 056a/12

2. bina, yapı.

b.+ ı 063b/3

b.+ ın 052b/14

bünyād ét(d)- temelini atmak, kurmak.

b.- düm 062b/10

b.- üp 038b/15

bünyād kıl- esas almak, kurmak, inşa etmek.

b.- updur 011b/1

bünyād koy- temelini atmak.

b. k.- 76b/11

bünyād ur- üst üste yığmak.

b. u.- a 027a/14

bütün bütün.

b. 069a/11

büyük boyutları benzerlerinden fazla olan.

b. 068a/15

C

cābir zorlayan, baskı kuran.

c.+ e 063a/12

ca'd kıvrıcık.

c.- ı zülf-i müşk 033b/5

cādū büyücü.

c. 2b/10

c.+ dan 010b/11

c.+ lar 010a/5; 013b/10; 013b/11;
013b/14; 014a/2; 014b/1; 015a/6

c.+ lara 015a/9

c.+ lardan 014b/14

c.+ lardur 014a/5

c.+ ları 014b/5; 014b/7

c.+ yıdum 010a/4; 010a/13

cām içki kadehi.

c.- ı ruhsat 5b/15

cāmi' müslümanların ibadet ettikleri yer.

Mısr-ı c.+ dür 071b/4

cān can.

c. 3a/13; 5a/3; 9a/8; 010a/4;
010b/1; 014a/10; 015b/14;
017a/14; 020a/8; 022b/5; 022b/9;
023a/1; 026b/5; 026b/8; 026b/13;
029a/4; 031b/5; 031b/9; 032a/12;
034b/9; 043b/5; 046b/6; 047b/7;
057b/8; 057b/9; 057b/11;
057b/12; 062a/3; 063a/2; 071a/7;
074a/7; 077a/14; 078a/1;
078a/15; 078b/3; 080a/4; 080b/7;
082b/3;

murğ-ı c. 026b/4

server-i c. 061a/11

c.+ dadur 057b/8

c.+ dan 031b/9; 051a/1

c.+ ı 025b/16; 050b/6; 057b/7

c.+ ın 022b/11

c.+ ına 034a/5; 035a/8

c.+ ından 067b/8

c.+ ile 7b/1

c.+ lar 039a/10; 058a/8

c.+ um 080a/2; 080a/11; 080b/5

c.+ umı 023b/3

bk. **baş u cān**

cān al- öldürmek.

c.+ uñ a.- am 079b/13

cān alıcı azrail.

c. 079b/12

c.+ın a. 079b/10

cān baş oyna- canını feda etmek. krş. **cān u baş oyna-**

c. b. o.- yalum 076a/13

cān baş terkin ur- canından vazgeçmek.

c. b. y. t. u.- up 031b/5

cān baş yoluna terkin ur- uğrunda canından vazgeçmek.

c. b. y. t. u.- alum 022b/5

cānına tasa düş- sıkıntılanmak.

c.- di 050b/9

cān u baş oyna- canını feda etmek. krş. **cān baş oyna-**

c. b. o.- yalar 046b/4

cānu başına şıçra- çok öfkelenmek, öfkeden deliye dönmek.

c.- dı 6a/10

cān u ciger tağla- çok üzülmek, yüreği yanmak.

c. c. t.- dı 048a/3

cānevar canlı hayvan.

- c. 072a/11; 072b/3; 072b/7; 073a/4; 073a/5; 073a/8; 073a/11
- c.+ ı 073a/6; 073a/7; 073a/11
- c.+ ın 072b/15
- c.+ ları 072b/2
- c.+ laruñ 073a/2
- c.+ uñ 072a/10

cānib yan, yön.

- c.+ den 018a/12; 024b/8; 030b/4; 038b/12; 041b/5; 042b/9; 043b/8; 046b/12; 073b/3; 073b/11; 5b/11

cānsuz cansız.

- c. 049b/2; 056a/10
- c.+ dur 049b/1

cārūb süpürge.

- c. 011a/5
- c.+ ı 011a/5

cāy yer, mekân.

- c. 063a/9; 082b/3
- c.+ uña 082b/4
- cāy-gāh** mevki, makam, yer.
- c.+ da 082a/13; 082b/6; 5b/10
- c.+ ı 076b/14

cāzū cadı.

- c.+ lar 013b/8
- c.+ lardan 014b/8
- c.+ lar imiş 014a/5

cep(b) cep.

- c.+ ine 039b/2

cebe halka ve zincirden örme zırh; cevşen.

- c. 018b/4; 035a/6; 037a/5
- cebe vü cevşen** zırh ve örgü zır.
- c. 039a/15
- c.+ in 025b/13

cebīn alın.

- c. 038a/15

cadde sokak, cadde.

- c.+ si 082b/3

cedel

- cedel kıl-** kavga etmek.
- c.- dum 047b/9

cefā eziyet, sıkıntı.

- c. 045b/10
- c.+ yla 014a/13

cehd çalışmak, çabalamak.

- c.+ üñ 9a/8
- cehd êt-** çabalamak.
- c.- di 028b/3
- cehd eyle-** çalışıp uğraşmak.
- c. 067b/10

cellād can alan kimse.

- c.+ lar 025a/5

cem^c

- cem^c kıl-** toplanmak, bir araya getirmek.
- c.- dı 052a/13

c.- dum 059a/8

cem' ol- toplanmak.

c.- dı 041b/14

c.- up 031a/13; 060b/7; 6b/1

c.- ur imiş 019a/14

c.- ura 6b/5

cemi' bütün, hep.

c. 054a/2

cenān cennetler.

c. 5a/4

c.+ lar 073b/4

ceng savaş.

c.- i cevelān 043b/5

c. 017a/6; 017a/15; 017b/9;
017b/10; 021b/12; 022b/10;
022b/13; 024a/8; 025a/1;
037a/5; 039b/2; 039b/11;
039b/15; 040a/1; 043b/11;
043b/14

c.+ de 034b/14; 076b/1

c.+ e 017a/5; 017a/14; 024a/9;
032b/6; 039b/15; 041b/11;
041b/13; 046a/10; 077a/11

c.+ i 018a/2

c.+ ile 033a/5

c.+ in 017b/15; 022b/1

ğayret-i c.+ in ed-erken 024a/5

c.+ inde 032b/3; 046b/3

c.+ ine 040a/3

c.+ le 035a/3; 044b/11; 083b/12

ceng ceng

c. 042b/4

ceng ét(d)- savaşmak.

c. è.- diler 014b/3; 037a/5;
042b/7

c. è.- e 075a/7

c. è.- elüm 022b/6; 022b/14

c. è.- erken 020b/12; 041b/6

c.+in è.- erler 017b/14

c. è.- erlerdi 041b/3

c. è.- üp 043b/6; 075a/3

ceng eyle- savaşmak.

c. e.- sün 042a/6

ceng kıl- savaşmak.

c.+in k.- a 039b/14

c. k.- anları 021a/2

c. k.- dı 017a/10; 021b/1; 023a/8;
083b/6

c. k.- dılar 017b/7; 024a/3;
024b/12; 034b/3; 039b/11;
074b/9

c. k.- dum 013b/14; 014a/1

c. k.- sın 017a/9

c.- up 018a/4

c.- ur 042a/1

ceng tur- savaşa başlamak.

c. t.- dılar 020b/10; 020b/15;
21a/5; 074b/9

c.- duğun 042b/8

ceng ü cidāl savaş ve
mücadele.

c. 013b/10

ceng eri savaşan asker.

c.+ n 046a/11

ceng vèr- savaşmak.

c. v.- diler 035a/2

ceng- i ħarbī klasik Türk müziğinde bir
usul.

c. ħ. 042b/3

cennet cennet.

- c.- i firdevs 082b/1
c.+ i 015b/7
- cenūb** güney.
c. 048a/12
- cerʿ** suyu yudum yudum içme,
yudumlama.
c. +sin 077b/3
- cevāp** yanıt, karşılık.
c. 050b/9; 050b/14; 051b/7
c.+ lara 065a/14
cevāp vēr- karşılık vermek.
c. v.- 052b/13
c. v.- di 029a/11; 053b/1; 067a/8;
075b/13
c. v.- e 050a/6
c. v.- elüm 052b/6; 053a/11;
6b/13
c. v.- en 014a/4
c. v.- medi 075b/11
c. v.- üp 041a/1
c. v.- ür 050a/8
- cevelan** dolaşmak, dönmek.
c. 042b/4
ceng-i c. 043b/5
- cevher** gevher, kıymetli taş.
c.+ i 059b/15
- cevr** eza, sitem.
c. 013b/8
- cevşen** zırh, kalkan.
- c. 056b/5
heft-i c. 057a/6
c.+ e 018b/4
c.+ le 035a/6
c.+ lerin 037a/5
cevşen-püş zırh giyen zırhlı
(asker).
c. 038a/12
- ceyş** asker, ordu.
c.- i girān 019a/13
c.- i İskender 023a/7; 024b/11;
038b/12; 039b/8; 046b/12
c.- i İskenderi 039a/9
c.- i Sikender 031a/4; 017b/15;
018a/11; 018a/15; 019a/3;
023a/9; 024b/8
c.- i Sikendere 017b/12
c.- i Sikenderi 018b/14; 024a/4
c.- i yakīn 019a/12
c. 018b/15; 047b/11
c.+ in 061a/8
- cezīre** ada.
c. 066b/15
- ciger** yürek, bağır.
c. 044b/2
c.+ i 035a/16
c.+ imüz 053a/4
c.+ in 029b/11; 074b/6
c.+ ine 079b/10
c.+ ler 047b/13
ciger gūşe bir tane, can, sevgili;
evlat.
c. 028b/9; 030a/15
ciger tağlaş- yüreği yanmak.

c.- dılar 026b/15

cigeri yan- çok sıkıntı ve acı çekmek, yüreği yanmak.

c.- dı 029a/10

cism beden, gövde.

c. 037a/11

c.+ in 027a/1; 040b/6

cihān dünya.

c.- ı dest 025a/18

c. 022a/15; 026a/14; 028a/1;
031a/10; 035b/5; 037b/7; 048b/2;
054a/5; 059a/8;

060b/1; 060b/2; 070b/8; 073b/9;
076a/8; 076b/6; 077a/9; 077a/10;
3a/13

gāy-ı c. 058b/14

şāh-ı c. 022a/15; 042a/13

c.+ a 031a/9; 045b/8; 059a/15;
060b/2

temām-ı mülk-i c.+ a 019a/15

c.+ da 014a/6; 027a/13; 036b/6;
037b/5

c.+ dan 026a/4; 051a/1; 061b/13;
078b/2; 083b/2

dest-i c.+ dan 025a/8; 025a/9

c.+ ı 025a/11; 051b/15

c.+ uñ 019b/8; 043b/4; 4a/1

dest-i c.+ uñ 025a/19

cismani bedenle vücutla ilgili olan.

şüret-i c.+ ye 057b/13

citā bir tür ağaç.

c. 074a/5

civān genç, taze delikanlı.

c. 030b/11; 033a/11; 040a/1;
059a/3; 062a/5; 065b/13

civār çevre, yakın yer.

c.+ ında 028a/8

cömertlik cömert olma durumu.

c. 036a/7

cū arama araştırma.

c. 031a/10

cihāngir dünyayı ele geçirmiş büyük hükümdar.

c. 014b/8; 059b/4

c.+ lere 060a/1

cin cin.

c.+ e 014b/9

cirm büyüklük, hacim.

şems-i c. 058b/3

c.+ ı 058b/8

cūş

cūş ur- kaynaşmak, çoşmak.

c.- up 038b/2

cūşagel- galiyana gelip hâli açık etmek.

c.- üp 083a/2

cūşān çoşkun.

baħr-ı c.+ leyin 041b/10

cūyende arayıcı, arayan.

c.+ ler 038b/5

ç.+ ına 030b/4

cümle hep, bütün.

c. 014b/13; 017b/8; 019b/2;
019b/3; 023a/4; 025a/9; 027a/9;
027a/12; 029b/11; 038b/8;
039b/3; 045b/3; 050b/12;
052a/13; 053a/15; 053b/1;
057b/3; 059a/4; 060a/2; 061b/13;
063a/10; 066b/7; 066b/10;
068a/10; 072a/4; 072a/5;
072a/12; 072b/7; 075a/15;
076b/7; 078b/14; 079b/10;
080a/1; 081a/14; 081b/13; 2a/1;
3b/6

c.+ miz 026a/14

c.+ müzden 055b/3

c.+ si 033b/5; 046b/6; 049b/15;
4a/1

c.+ sin 010b/14; 066a/9

cümleyine hepsi.

c. 036a/5

cünbiş zevk, eğlence.

c. 067b/12

c.+ leri 010b/2

c.+ üñi 030b/11

cüst-ü-cü

cüst-ü-cü ét- araştırmak.

c. è.- diler 032a/15

cüst-ü-cü kıł- aramak,
araştırmak.

c. ķ.- up 032a/2

Ç

çadır çadır.

ç. 037b/15

çağır- bağırarak, yüksek sesle
seslenmek.

ç.- dı 022a/15; 032b/10; 044a/13;
058a/5; 074a/7

ç.- dılar 043a/5; 044b/8

ç.- ıcak 022b/2

ç.- uñuz 043b/7

ç.- up 020b/5; 055a/8

ç.- ur 020a/12

çağla- çoşgun bir şekilde akmak.

ç.- dı 026a/9

ç.- dupdur 029b/4

çāh kuyu.

ç.- ı bābil 2b/13; 3b/9

ç.- ı bābilde 2b/13

ç. 2a/9; 2a/15; 2b/7; 2b/8; 2b/10;
3a/11

ç.+ a 026a/6; 2a/8; 2a/13; 2a/14;
2b/5; 2b/13; 2b/15; 3a/2; 3a/4;
3a/10; 3a/11

ç.+ dur 3a/2

ç.+ ı 3a/6

ç.+ la 3a/14

ç.+ lar 2b/12

ç.+ uñ 3a/7; 3a/9

çāk yarık, yırtık.

ç. 021a/13; 056b/3

çal- çalmak (müzik aleti).

ç.- dı 060b/2

ç.- dılar 038b/4

ç.- up 042a/14

çalış savaş, ceng.
ç.+ ina 041b/12

çār-gūşe dört köřeli olan řey.
ç. 054b/5

çār-ı rükn dört sütün.
ç. 062b/2; 063b/7

çār-nā-çār çaresiz.
ç. 033a/7

çārçüp çerçeve.
ç.+ lar 057a/2

çāre çıkar yol.
ç. 029a/13; 055b/4; 071a/7;
080a/5
ç.+ sinde 080a/5

bk. **bī-çāre**

çāre bul- çözüm yolu aramak.
ç.- madum 055b/1

ç.- maz 026a/13

çāre ét(d)- sorunu çözmek.
ç.- elüm 055b/6

ç.- ememişler 055b/1

çāre kıl- sorunu çözmeye
çalışmak.

ç.- maz 080a/4

çāre ol- çözüm yolu bulmak.
ç.- madı 014a/1; 044b/10

ç.- mazmış 080a/9

çarh₁ tekerlek.
ç. 056a/4; 080b/13

ç.+ ı 057a/11
ç.+ uñ 060a/14

çarh₂ felek, gökyüzü.
ç.- ı kemīn 019b/4
ç.+ ı 071a/4; 080b/14
ç.+ uñ 080b/11
çarh-ı felek gökyüzü.
ç.+ den 019b/7

çat- birbirine bağlamak, tutturmak.
ç.- mışlar 063b/7; 081a/5

çatla- parçalara ayrılmak, yarılmak.
ç.- yup 054b/15

çavuş çavuş.
ç. 027b/8
ç.+ lar 038a/11

çayır yeşillik, yeşil ot.
ç. 076b/13; 082a/13

çek- çekmek.
ç.- di 033b/2; 033b/3; 033b/5;
033b/8; 033b/12
ç.- diler 036a/5; 043a/1; 046b/13;
054b/2; 057a/9
ç.- er 7b/6
ç.- miş idi 038b/2
ç.- üp 079b/7; 079b/13; 080b/5;

çekiş- karşılıklı olarak çekmek.
ç.- diler 039b/12
ç.- düm 078a/3
ç.- ü 068b/13

çenber çember.

ç.+ inden 060a/15

çeng ü kânûn birbirine benzeyen iki ayrı müzik aleti.

ç. 048a/13; 082b/14

ç.+ a 030a/5

çengel ucu sivri demir, kanca; pençe.

ç.+ ine 047b/15

çeri asker.

ç. 016b/14; 017b/13; 018a/4;
019a/14; 039a/2; 061a/14;
073b/3

ç.+ cük 034b/8

ç.+ de 037a/11

ç.+ nüñ 017a/8; 034b/10

ç.+ si 016b/10; 017b/7; 018a/11;
018b/10; 019a/10; 023a/13;
034b/4; 036b/2; 036b/8; 037a/1;
037a/2

ç.+ sin 016b/6; 017a/13; 017b/10;
017b/15; 024a/9; 024a/14;
034b/11; 036b/4; 037a/2;
037a/13; 038b/11; 038b/12

ç.+ sinden 017a/6

ç.+ sine 061a/4; 6b/8

ç.+ sini 023a/10

ç.+ sinüñ 017a/12; 024a/6;
024a/12

ç.+ siyle 018a/10; 019a/7

ç.+ ye 018a/2; 072a/3

ç.+ yi 072b/9

ç.+ yle 036b/7

çerkes Kafkasya'nın yerli boylarından

biri.

ç. 024b/11; 024b/12; 036b/2;
036b/6; 036b/10; 037a/2; 037a/9;
037a/13; 037b/9; 037b/12;
037b/13; 038b/6; 038b/7; 038b/9

ç.+ lerden 038b/8

çer yer.

ç.+ üm 6a/14

çeşm ü güş göz ve kulak, dikkat.

ç.+ a 048b/14

çeşme çeşme.

ç.+ ye 076b/13

çetr güneşten korunmak için yapılan gölgelik.

ç.+ in 031a/7

çevre çevre.

ç. 013b/8; 070b/2

ç.+ si 076b/13

ç.+ sinde 073b/15

ç.+ sine 075b/5

çevre al- kuşatmak, çevrelemek.

ç.- up 025b/15; 040b/2

ç.- up tır-dılar 013a/15; 061b/2

çevre bakış- etrafa bakmak, gözlemek.

ç.- up 046a/1

çık- çıkmak.

ç. 055b/10; 058a/1; 058a/6;
070a/10; 4b/15

ç.- alum 044b/15; 078b/5

ç.- an 055a/6; 064a/10; 065b/11;

065b/12; 067b/15; 070b/11

ç.- anı 021b/6

ç.- ar 026b/7; 029a/4; 029a/5;
044b/14; 045a/6; 054b/7; 056b/8;
060b/11

ç.- arken 068a/5; 078a/15

ç.- arup 074b/3; 075a/10

ç.- ayduķ 069b/12

ç.- ayum 039a/4

ç.- dı 020a/15; 054b/13; 055a/5;
055a/6; 055b/13; 056a/2;
057a/12; 065b/13; 069a/8;
070a/7; 073a/4; 079a/12

ç.- dığı 021b/5; 054b/13; 056a/6;
064a/12

ç.- dıđıñuz 046b/14

ç.- dılar 013a/12; 020a/15;
021b/11; 022a/8; 070b/1

ç.- mağa 021b/6

ç.- mış 063b/13; 076b/13

ç.- uñ 020a/10; 045a/9

ç.- up 017b/12; 018b/14; 021b/5;
040a/12; 041b/3; 041b/5; 042a/1;
042b/2; 042b/8; 042b/9; 044a/2;
046a/7; 046a/10; 046b/11;
056a/7; 058a/3; 058b/1; 065a/10;
065b/11; 068a/4; 069b/13;
072a/9; 073a/7; 075a/1; 078b/7;
081b/15; 083b/8

ç.- up ır-dılar 043a/4

ç.- ur 062b/14

çıkā gel- beklenmeyen anda
gelmek.

ç.- di 015a/3; 072b/4

ç.- üp 064a/11

çıkār- çıkarmak.

ç.- dı 045a/14; 072a/2; 075a/8

ç.- dılar 046a/14; 056b/2; 072b/9

ç.- up 025b/13; 039b/15; 042b/3;

042b/10; 074a/11; 074b/7;
075a/4; 075a/5

çimen yeşillik, otluk.

ç. 076b/13; 082a/13; 082b/1

ç.+ dūr 076b/13

çinici çini yapan kişi.

ç.+ ler 083a/7

çiz- çizmek.

ç.- üp 037a/3; 069b/14

çok çok, fazla, bol.

ç. 017a/6; 025b/4; 026a/6;
027b/1; 034b/8; 039b/12; 057b/2;
060b/6; 065b/3; 068b/5; 078a/3;
080b/14; 081a/14; 081b/5;
083a/14; 2b/14; 6a/15; 7a/15;
9b/6

ç.+ dur 036b/7; 060a/10

çoklık(ğ) fazlalık, bolluk. krş. **çokluk**

ç.+ ından 036b/9

çokluk(ğ) fazlalık, bolluk. krş. **çoklık**

ç. 034b/7; 038b/14; 061b/8

ç.+ un 072a/10

çomaklı değnekli

c. 027b/7; 38a/11

çöp çöp.

ç. 074a/1

dest-i ç. 023a/4

çukur çukur.

ç.+ dı 031a/7

çul kıldan veya yünden yapılmış kumaş.
ç. 027a/5

çullu bir tür hayvan adı.
c. 033b/7

çün çünkü.
ç. 010a/15; 026b/14; 060b/3; 077a/9; 077b/8; 078a/9

çünkü çünkü, zira.
ç. 040b/11; 049a/8; 059a/10; 059b/1; 070b/9; 077b/7; 7b/4; 8a/1

çünkü çünkü, nedeniyle.
ç. 026b/6; 047b/15; 051b/5; 067b/12

D

da bağlaç olan “de”. krş. **de**
d. 036b/9; 063a/9; 068b/7; 9a/6

dād doğruluk, adalet.
d. 027a/13
d.+ ın 048a/6
dād ü sitād alışveriş.
d. 036b/9; 52b/14

dāğ yanık yarası; yanık izi. krş. **ṭāğ**
d. 079b/11

dahı bile, “de/da” bağlacı.
d. 010a/4; 010a/9; 010a/13;

010a/15; 010b/1; 010b/2; 010b/6;
011b/13; 012a/1; 012a/9;
012b/11; 012b/13; 013a/1;
013a/11; 014a/18; 014b/5;
014b/6; 015a/1; 015a/4; 015a/7;
015a/15; 015b/1; 015b/3;
015b/13; 016a/1; 016a/12;
016b/1; 016b/11; 016b/13;
016b/14; 017b/2; 017b/7; 017b/9;
018a/4; 018a/6; 018a/7; 018a/8;
018a/9; 018a/14; 018b/14;
019a/2; 019a/3; 019a/7; 019b/10;
019b/12; 020a/7; 020a/15;
020b/6; 020b/10; 020b/12;
021a/3; 021a/6; 021a/7; 021b/1;
021b/8; 021b/14; 021b/15;
022a/5; 022a/6; 022a/13; 022b/3;
022b/4; 023a/5; 023b/6; 024a/6;
024a/12; 024b/3; 024b/6; 024b/8;
024b/15; 025a/7; 025a/8;
025b/11; 025b/19; 026a/8;
026a/10; 026b/3; 026b/10;
027b/13; 028a/7; 028a/11;
028b/1; 028b/3; 028b/10;
028b/12; 028b/13; 028b/14;
029a/9; 029b/9; 030a/12; 030b/3;
030b/4; 030b/12; 031a/4;
031a/13; 031b/12; 031b/13;
032b/5; 033a/6; 033b/1; 033b/11;
033b/14; 034a/13; 034b/1;
035b/8; 035b/15; 036a/1; 036a/3;
036a/5; 036b/15; 037a/1; 037a/2;
037a/12; 037b/2; 037b/3; 037b/8;
037b/10; 038a/9; 038b/4; 038b/8;
038b/14; 039a/4; 039a/6; 039a/8;
039a/15; 039b/8; 040a/5; 040b/1;
040b/5; 040b/11; 041a/4; 041b/2;
041b/3; 041b/5; 041b/10;
041b/11; 041b/12; 042a/7;
042a/15; 042b/6; 042b/7; 042b/9;
042b/13; 043a/2; 043a/3; 043a/7;
043b/1; 043b/7; 043b/8; 043b/12;
043b/15; 044a/1; 044a/3; 044a/5;
044a/9; 044a/11; 044a/14;
044b/6; 044b/8; 044b/15; 045a/5;
045a/10; 045b/1; 045b/7;
045b/12; 046a/7; 046a/8;
046a/15; 046b/3; 046b/10;
046b/12; 046b/14; 046b/15;
047a/2; 047a/4; 047a/10; 048a/5;

048b/5; 048b/8; 049a/2; 050a/1;
050a/12; 050a/14; 050b/8;
051b/7; 051b/12; 052a/2;
052a/10; 052b/2; 052b/9;
052b/10; 052b/15; 053a/7;
053a/10; 053b/4; 053b/8;
053b/10; 053b/11; 054a/1;
054a/6; 054a/7; 055a/3; 055a/7;
055a/11; 055a/12; 055b/1;
055b/4; 055b/11; 055b/14;
056a/4; 056a/6; 056a/8; 056a/14;
056b/4; 056b/15; 057a/8; 058a/2;
058a/6; 058b/1; 058b/2; 058b/5;
058b/8; 058b/15; 059b/1; 059b/8;
060a/1; 060a/6; 060a/7; 060a/8;
060a/10; 060a/12; 060b/10;
060b/12; 061a/4; 061a/13;
061b/1; 061b/6; 062a/9; 064b/1;
064b/15; 065a/10; 065a/11;
065a/12; 065b/3; 065b/9;
065b/10; 066a/6; 066b/12;
066b/15; 067a/1; 067a/3;
067a/12; 068a/2; 068a/5; 068a/9;
068b/2; 068b/13; 069a/7;
069a/12; 069a/15; 069b/1;
069b/5; 069b/6; 069b/13;
070a/10; 070a/14; 070b/14;
070b/15; 071a/3; 071a/15;
071b/5; 071b/11; 071b/12;
072a/3; 072b/4; 072b/11; 073a/1;
073a/7; 073a/9; 073a/10; 073b/1;
073b/3; 073b/4; 073b/12;
074a/12; 074b/2; 074b/5; 074b/7;
074b/11; 075a/11; 075b/2;
075b/4; 075b/11; 075b/12;
076a/1; 076a/4; 076a/13; 076b/6;
077b/8; 077b/15; 078a/1; 078a/2;
078a/11; 078b/5; 079b/1;
079b/13; 079b/14; 081a/3;
081a/6; 081b/12; 081b/15;
082a/5; 082a/6; 082a/7; 082a/8;
082a/12; 082b/7; 083a/11;
083b/9; 2a/1; 2a/5; 2a/13; 2a/14;
2b/2; 2b/3; 2b/4; 2b/15; 3a/1;
4a/5; 4a/14; 4b/4; 4b/11; 4b/13;
5a/1; 5a/9; 5a/13; 5b/5; 5b/7;
5b/11; 5b/12; 6a/5; 7a/10; 8a/4;
8a/15; 8b/2; 9a/2; 9a/8; 9a/9;
9b/3; 9b/7; 9b/8; 9b/9; 9b/13

dâhil

dâhil ét- arasına katmak.

d. ét.- mişdüm 059a/1

dām tuzak.

d.+ ın 039a/6 ; 067b/11

dāne tane, adet, miktar.

d. 069a/3

d.+ ler 059b/13

d.+ lerden 058a/13

d.+ si 069a/3

daniş- danışmak, fikir almak.

d.- dılar 024b/8

d.- madan 6a/13

dār₁ ev.

d. 062b/2; 062b/3; 063b/7

dār₂ idam sehbası.

d. 025a/5; 044b/15

dār kııl- engellemek.

d. kı.- dı 025b/9

darb vurma, dövme.

d. 040a/7; 042b/14

d.+ lar 075a/4

dār'ül-ḥazīnegan hazine koruyucusu.

d. 080b/12

dāstān destan, hikâye.

hezaran-ı d. 082b/5

dāstān ol- destan olmak,

anlatılmak.	d.+ sin 060a/11
d.- a 036b/6	
da'vet davet; dua.	de bağlaç olan “de”. krş. da
d. 052a/12	d. 029b/7; 032a/4; 033a/9; 034a/10; 077b/6; 8a/1
da'vet kıl- davet etmek, gelmesini istemek.	dè- demek, söylemek.
d. k.- dum 014b/2	d. 046b/13; 052a/15; 053a/11; 053b/6; 053b/15; 075b/9; 076a/2
da'vî dava, idda.	d.- cek 029b/9; 045b/12; 046b/4; 046b/7; 046b/10; 048b/4; 049a/1; 049a/3; 049a/13; 049b/4; 050a/4; 050a/8; 050a/10; 050a/12; 051b/5; 055b/8; 060a/12; 060b/9; 065a/2; 065a/13; 065b/4; 066b/5; 067a/7; 068a/11; 068b/5; 068b/11; 077b/10; 080a/8; 080b/3; 081b/5; 081b/11; 083b/13; 2a/13; 3a/5; 4a/15; 5a/9
da'vî kıl- iddada bulunmak.	d.- di 010a/12; 010b/14; 012a/2; 013b/1; 014a/19; 015a/7; 016a/15; 018b/9; 021a/7; 022b/2; 023b/2; 025b/12; 028a/5; 028a/14; 028b/7; 028b/9; 028b/11; 029a/3; 029a/7; 029a/9; 029a/11; 030b/3; 031b/3; 031b/7; 032a/3; 032b/8; 032b/10; 032b/15; 035b/15; 036b/6; 036b/9; 036b/10; 037b/6; 042a/7; 043a/15; 044a/6; 044a/8; 044a/9; 044a/11; 044a/15; 044b/15; 045a/6; 045b/5; 046b/4; 046b/7; 046b/15; 047a/9; 048b/4; 049a/1; 049a/3; 049a/8; 050a/10; 050b/8; 051a/10; 051b/5; 052a/6; 052a/10; 052b/6; 052b/15; 053a/3; 053a/7; 053b/5; 053b/10; 054a/7; 054b/8; 055b/2; 055b/4; 055b/7; 055b/10; 056a/14; 058a/1; 058b/12; 060a/9; 060a/10; 060a/11; 060a/12; 060b/9; 060b/12; 062b/6; 064b/4; 064b/6; 065a/2; 065a/10; 065a/11; 065a/12; 065a/13; 065a/15; 065b/3; 065b/8; 065b/9; 065b/10; 066b/8; 067a/1; 067a/3; 067a/7; 068a/8; 068a/10;
d. k.- ır 026b/9	
da'vîle- dava etmek.	
d.- sün 068b/12	
dāvud (müzikte) bir tür makam.	
d. 048a/14; 064a/8	
d.+ la 071b/2	
dāvud èt- bir makamda çalmak.	
d. è.- diler 030a/10	
dāyim devamlı, sürekli.	
d. 023b/9; 028a/6; 039b/5; 040b/10; 067b/1	
d.+ ün 011b/5	
dāyim èt(d)- devam etmek.	
d. è.- er 067b/5	
dāyim eyle- süreklilik kılmak.	
d. e.- r 034a/10	
dāyima her zaman.	
d. 028a/7; 078a/14	
dāyire çevre, kenar.	
d. 063b/13	

068a/13; 068b/2; 068b/13;
069a/7; 069a/10; 069b/12;
070a/10; 070b/7; 071b/11;
071b/15; 072a/3; 072a/14;
073a/11; 075b/10; 076a/1;
076a/3; 076a/8; 076a/13;
076a/15; 076b/5; 076b/7; 077a/7;
077a/8; 079a/10; 079a/14;
080b/5; 082a/4; 082a/12;
083b/13; 2a/10; 2a/12; 2b/2;
3a/4; 3a/7; 3a/11; 3a/14; 3b/7;
3b/13; 3b/15; 4a/3; 4a/4; 4a/15;
4b/13; 5a/3; 6a/15; 6b/13; 6b/15;
7a/1; 8b/6; 9b/4; 9b/7

d.- dikleri 048a/4

d.- diklerine 026a/13

d.- diler 018b/11; 020b/13;
022b/5; 036b/3; 036b/8; 041a/2;
044b/9; 048b/7; 051a/10; 053a/3;
053a/5; 067a/5; 076b/1; 077b/10;
2b/6; 3a/15; 6a/10; 7a/10

d.- dileyin 079a/8

d.- dise 076a/1

d.- dügi 079a/11

d.- dügileyin 2a/15

d.- dügine 081b/7

d.- düginleyin 039a/8

d.- dügüm 2a/1

d.- düğüme 049a/5

d.- dügin 064b/6; 065a/11

d.- dügine 054a/14; 081b/12

d.- dügün 029a/3049a/3; 049b/2;
049b/4; 054a/8; 068a/14

d.- dükleri 029b/2; 047b/3

d.- düklerine 036b/5; 080a/6

d.- düm 010a/13; 067a/2; 077b/7;
077b/9; 077b/8; 078a/7; 080a/3;
080a/13

d.- dür 059b/4

d.- mek 058b/8; 081b/7

d.- mekdür 058b/10

d.- meyüp 041b/2

d.- mez 027a/10; 027a/12;
027a/14

d.- miş 013b/2; 014a/19;
014b/10; 047a/9; 058b/13;
061b/5; 062b/7; 069a/11; 070b/8;
070b/12; 070b/14; 071a/2;
071a/12; 071b/1; 071b/5; 071b/7;
077a/8; 079a/15

d.- mişdür 034a/8

d.- mişler 036a/7

d.- mişlerdür 032a/6

d.- r 018b/15; 064b/9; 065b/9;
076a/5

d.- r iseñ 5a/7

d.- rler 012a/9; 012b/8; 040a/10;
050b/6; 050b/7; 064b/7; 079b/12;
081b/4; 081b/6;

082a/3; 083b/4; 083b/9; 2b/13

d.- rlerdi 035b/2; 040a/11;
047a/12; 077a/11; 081a/8; 081a/9

d.- rse 4a/3

d.- rsen 012a/6; 017b/2; 045a/1

d.- rseñ 035a/12; 062a/5

d.- rsin 032b/14; 046b/8; 049a/15

d.- yelüm 027b/2; 066b/3

d.- yen 062b/15; 063a/1

d.- yicek 025b/19; 029a/8;
035b/12; 044b/12; 058a/2

d.- yince 019a/3; 051a/2;
064a/12; 074a/5

d.- yü 018a/6; 3a/13

d.- yüben 023a/1; 023b/5;
026a/9; 029b/8

d.- yün 045b/3; 3b/14

d.- yüp 017a/9; 018a/3; 020a/10;
020b/3; 026b/1; 026b/9; 028a/9;
031b/14; 035a/5; 039a/5; 039a/9;
039a/11; 043a/10; 044b/13;
045a/2; 045a/4; 047a/4; 048a/6;
050b/13; 051b/4; 052a/1;

052b/10; 053a/5; 053a/14;
053b/7; 054a/8; 054a/14;
054a/15; 054b/10; 054b/12;
055a/10; 056b/15; 058b/10;
064a/4; 064b/11; 064b/12;
066b/4; 070b/15; 072b/7; 073b/1;
073b/10; 076b/9; 078b/6;
079a/11; 079b/13; 080b/2;
080b/6; 081b/9; 081b/14; 082a/1;
6a/14; 8b/6; 8b/11; 9a/15

d.- yüp tır-dı 043b/7

deb- tepmek.

d. çün 010a/14

debr arka, geri.

d. (*2) 030b/9

dede dede.

d.+ mizün 044b/13

def çalgı aleti.

d.+ ler 030a/11

def

def ol- kovmak, uzaklaştırmak.

d.- maya 047b/15

defn gömme, gömülme.

d. 040b/13

d.+ e 071b/9

defn et- gömmek, toprağa vermek.

d. è.- mege 071b/6

d. è.- mekiçün 061a/15

defn kıl- toprağa vermek.

d. k.- dılar 040b/7

d. k- up 027a/7; 027b/3; 061b/12

d. k- ur 062a/9

defter defter.

d. 025b/4

d.+ ün 011a/15

değerli kıymetli, değeri olan.

d. 044a/5

degin kadar.

d. 017a/9

degirmen değirmen.

d. 047a/6; 055a/5

değişdür- değiştirmek.

d.- üp 075a/5

degme olur olmaz, sıradan.

d. 031b/10; 034b/9; 066b/1

d.+ ler 012a/2

d.+ ñiz 036a/9

degül değil.

d. 014b/11; 015b/8; 017a/3;
017b/10; 022b/12; 035b/15;
046a/15; 050b/12; 057b/13;
074a/4; 081b/11

d.+ di 045b/2; 8a/8

d.+ dür 031b/7; 037b/5; 043a/15;
062a/3

d.+ le 057b/6

d.+ mi 063a/13

dehān ağız.

d. 058a/13

dehr dünya.

d.+ üñ 042a/2

dek kadar.

d. 017a/6; 017a/10; 018a/4;
024b/7; 031a/4; 031b/8; 045a/9;
049a/4; 050b/13;

073a/12

delâlet delil, işaret, yol gösterme.

d. 034a/10

delik(g) delik. kşz. **delük**

d.+ inden 065b/12

delim çok.

d. 013b/15; 014a/8; 021b/11;
023b/7; 023b/12; 025b/14;
026a/5; 037b/11; 038b/14;
039b/9; 040a/5; 040a/9; 040a/11;
043a/8; 043b/4; 048b/10; 049a/2;
061b/7; 063a/8; 065a/14; 073a/3;
078b/10; 083b/5

delü deli.

d. 047b/7

d.+ ler 081b/7

delü ol- delirmek.

d.- ma 033a/1

delük(g) delik. krş. **delik**

d.+ e 065b/11

d.+ inden 064a/10

dem zaman, an.

d.- i 'Aṭṭar 030a/11

d. 027b/5; 032a/5; 043a/10;
054b/13; 055a/9; 056a/7; 056a/8;
074a/7; 077b/3;

080a/6

d.+ de 051a/14; 075a/13

d.+ dür 077a/10

d.+ inde 022b/9; 034a/7; 039b/5

d.+ üñ 034a/10

demür demir.

d. 022a/2; 052a/9; 055a/7;
055b/9; 055b/14

d.+ den 055a/4; 055a/5; 055a/9

deñiz deniz.

d.+ di 010a/10

denk eşit.

d. 039b/14

deñlü kadar.

d. 036b/7

depe tepe.

d.+ si 056b/4; 9b/14

d.+ sinden 022a/9; 056b/6

d.+ sine 022a/8

depele- öldürmek.

d.- diler 024b/13; 8a/13

d.- dügin 8b/4; 016a/2

d.- dük 075b/15

d.- düm 083b/12

d.- düşen 045b/2

d.- mege 2b/14

d.- r 044b/6
d.- rse 4b/7
d.- ye 041a/3; 043a/9; 8b/8
d.- yüp 021b/11; 6a/9

depren- kımıldamak.

d.- medi 051a/5

depre- kımıldamak, hareket etmek.

d.056a/3

depret - kımıldatmak, sarımsak.

d.- medi 047b/4

dér - toplamak, bir araya getirmek.

d.- di 036b/4; 073a/10

d.- diler 021a/2

d.- düm 059a/7

d.- ince 019b/12

d.- señ 068a/15

d.- üp 037b/11; 038b/11;
039b/15; 043b/2; 051a/6; 061a/7;
074b/2

d.- üp turup 082a/7

der-āgūš

der-āgūš kıl- kucaklamak.

d. k.- a 5a/12

d. k- up 029b/12

der-pā ayak kapısı.

d.+yın 9b/3; 023b/14

der ü divār kapı ve duvar.

d.+ ı 045b/15

derbend kapı bağı.

d. 016b/13; 017a/2; 017a/8;
017b/9; 017b/12; 018a/2;
020b/12; 022a/5; 022a/7;
023a/11; 081a/5; 081a/6; 081a/8;
082a/12; 8a/3; 9a/14; 9b/2

d.+ den 017a/1

d.+ e 016b/8; 016b/9; 017a/4;
017b/6; 018a/9; 018b/11; 021a/9;
022a/14; 023a/5; 081a/4; 082a/2

d.+ i 016a/15; 016b/4; 016b/9;
016b/15; 017a/11; 017b/11;
018a/3; 018a/6; 018b/13; 022a/8;
023a/9; 082a/1; 083a/7; 9b/6

d.+ in 083b/8; 9a/13

d.+ leri 6a/15

d.+ üñ 022b/15

derbendār kapıcı.

d.+ la 017a/5

dert(d) dert, sıkıntı.

d.+ e 026a/13; 049a/12

d.+ ine 075a/13

d.+ iyle 080a/11

d.+ le 080a/14

d.+ ümüz 081b/6

derd ü firāk dert ve ayrılık.

d. 063a/15

derece derece, miktar.

d. 010b/9

dergāh huzur, kat, makam.

d.+ ında 048b/6

derhāl hemen, şimdi.

d. 023a/11; 038b/15; 052a/3;

073b/3; 081a/15

dêril- toplanmak.

d.- üp 023a/3

dêrin derin.

d. idi 060b/9

dêrle- toplamak.

d.- di 019b/15; 061a/9

d.- yüp 062a/14

dermân çare, kuvvet, güç.

d. 049a/12; 075a/13; 9a/4

dersü hepsi.

d. 010a/10; 017a/4; 020b/7;
021b/10; 023a/1; 024a/8; 034a/2;
034b/12; 053b/8;
057a/9; 061a/3; 067a/12; 072a/8;
072a/15; 075a/11; 081a/13;
082a/14

deryā deniz.

d. 011b/15; 019a/1; 021a/9;
041b/6

d.+ leyin 018b/3; 018b/9;
024b/15

desen şekil, motif.

d.+ de 056b/4

dest el.

d.- i çöb 023a/4

d.- i zamāna 025a/13

cihān-ı d. 025a/18

d.+ ine 077b/2

d.+ üm 040a/1

dest-i cihān cihān eli.

d. c. 062a/5

d. c.+ dan 025a/8; 025a/9

d. c.+ uñ 025a/19

dest ur- el vurmak, dokunmak.

d. u.- madan 025a/9

deste demet, tutam.

d. 011a/5; 074a/1

d.+ de 078a/10

destūr

destūr vèr- izin, müsaade
vermek.

d.- ür señ 069b/12

deşt çöl, ova.

d.- i Fezendi 083a/15

d.- i K1facağa 060a/12

d.- i K1fcağ diyārına 061b/6

d.- i K1fcan diyārına 081b/4

d.- i K1fçak 072b/12; 083b/15

d.- i K1fçak diyārına 4a/12

d.- i Kūh Gürcistān 047a/11

d. 081a/11; 7b/11

d.+ den 081a/12

d.+ e 081a/11

d.+ üñ 076b/6

devā

devā kıl- çare bulmak.

d. k.- maz 026a/13

devām kesilmeme.

d.- ı devletüñi 034a/10

devlet devlet.

d.- i ebedî 026a/15

d. 015b/8; 017b/1; 017b/3;
028b/9; 028b/12; 028b/14;
031a/1; 031a/2; 036a/14;

043a/14; 043b/7; 044a/15;
048b/3; 066a/13; 066b/1; 066b/2

d.+ den 031a/2; 033a/2; 035b/6;
035b/11; 043a/14

d.+ e 015b/4; 015b/8; 028a/14;
030b/15; 031b/7; 033a/3;
033a/13; 043b/3; 081b/11

‘ömr-i d.+ e 061b/8

salṭanat-ı d.+ e 015b/2

d.+ i 015b/6; 028b/15; 035b/9;
37b/8; 066a/1

d.+ idür 030b/14

d.+ imüzsün 022b/6

d.+ inde 022b/7; 022b/13; 042a/7

d.+ ine 035b/8; 047a/10; 061b/5;
5b/13

d.+ inüñ 011a/15; 031b/11

d.+ ü 017b/2

d.+ üm 028b/13; 030b/12;
047a/13; 047b/6

d.+ üñ 066a/12; 7b/13

d.+ üñde 026a/6; 035b/5; 055b/5

d.+ üñden 035b/7

d.+ üñe 015b/5

‘ömr-i d.+ üñe 014a/20

devām-ı d.+ üñi 034a/10

devlet ü sa‘det mutluluk ve
saadet.

d.+ dūr 076a/10

devletlū mutluluk ve refah içinde

olan.

d. 029a/12; 053a/11

d.+ ye 031a/1

devr zaman, çağ.

d.+ i 080a/13

d.+ inde 051b/9; 060b/10

d.+ inüñ 013b/4; 058b/10

d.+ ümde 058b/15

devr-i zamān kader, talih.

d. 071a/5

deyyān herkesin hakkını iyi bilen ve
veren, Allah.

b.+ ı 069b/11

deyr manastır, kilise.

d.+ leyin 055a/7

d.+ leyin ṭur-dı 056a/1

dèyü diye. krş. diye

d. 031a/8; 036b/11; 040a/2;
041a/1; 042a/15; 047b/1; 047b/2;
047b/5; 049a/7; 051a/4; 060b/1;
062b/12; 064b/10; 067b/7;
070a/6; 074a/9; 075b/11;

dīb dip.

d.+ inde 056b/7; 2b/8

d.+ inden 025a/6; 056b/6;
057a/7; 061a/3; 063b/12;
065b/12; 070a/2

d.+ ine 020a/1; 052a/12;
054b/11; 055a/11; 056a/14;
056b/1; 057a/5; 057a/13; 070a/2

dik- dikmek.

d.- dük 059b/3

d.- elüm 3a/9
d.- mişler 061b/2; 069b/5
d.- tüm 014a/3
d.- üp 025a/5; 3a/12; 3b/9

dik dik, eğik olmama.
d. 054b/14

dikil- dik duruma gelmek, dikleşmek.
d.- digi 027b/5
d.- ince 024a/3; 060b/6; 074b/9;
074b/15
d.- ü 013a/13; 056b/3

dil₁ dil, organ.
d. 075b/12
d.+ ce 058b/11; 061b/4; 062b/6;
062b/7; 064a/15; 064b/13;
069a/10; 077a/7; 079a/13
d.+ cedür 064b/5
d.+ de 014a/11
d.+ den 064a/15; 082b/15
d.+ e 064b/7
d.+ i 064b/7; 065b/5; 2a/7
d.+ ince 075b/10; 075b/11;
076a/4
d.+ inden 076a/4
d.+ le 064b/2
dil aç- söylemek.
d. a.- up 026a/3; 043a/12; 052b/3;
067a/8; 067a/14

dile al- sözünü etmek.
d.- up 020a/3; 058a/2

dil₂ gönül.
d. 076b/1
d.+ den 023b/10

d.+ ümi 080b/2
dil-güşā iç açan, gönül açıcı.
d. 082b/3

dilāver yiğit.

d. idi 036b/3
d. 021b/15; 023a/3; 036b/7;
040a/10; 042a/1; 058a/8; 075a/9;
083b/4; 083b/5
d.+ ler 023b/13; 027a/3; 039a/1
d.+ lerdür 031b/3
d.+ lerinden 044a/12
d.+ lerle 027b/14

dile- istemek.

d.- di 033b/14
d.- mez 068a/13; 068b/13
d.- mezseñ 048b/3
d.- r 067a/4; 068a/13; 068b/13
d.- rlerse 012a/13
d.- rse 3b/1; 3b/3; 3b/4
d.- rsem 065a/5
d.- rseñ 037a/12; 048b/2; 052b/9;
053b/6
d.- se 070b/8
d.- sin 032b/14
d.- sün 043b/13; 044a/10
d.- yeyüm 035b/4
d.- yüm 037b/2
bk. **amān dile -; er dile -; yol dile-**

dilek istek.

d. 030a/14; 039a/3
dilek ét(d) - istemek.
d.- icek 028a/11

dili tağlu eli bağlu acı içinde olup
elinden bir şey gelmemek.
d. 043a/6

dilleş- konuşmak, söyleşmek.
d. 032b/8

dilrubā gönül çalan.
d. 080b/1

dīn gidilen yol, şeriat.
d. 010b/13; 036a/15; 041a/9;
051a/9; 065a/1
kaşd-ı d. 067b/5
d.+ e 014b/2; 048b/15; 054a/1
dīnine gir- dinini kabul etmek.
d. g.- düm 010b/1

dincen dinç olma.
d. 023b/13

diñ- dinmek, sakinleşmek.
d.+ mesi 012a/1

diñle- işitmek, duymak.
d. 010a/4; 028a/10; 066b/4;
077b/14; 2a/6; 6a/6; 6b/7
d.- di 051b/11
d.- dügi 051b/13

diñlen- istirahat etmek, dinlenmek.
d.- direlüm 073a/15
d.- ür 017a/8

dirağt-istān ağaçlık yer, orman.
d. 072a/6; 072a/8; 072a/12;

072a/15
d.+ a 018b/4; 072a/6
d.+ damı 072a/11
d.+ dan 072b/9
d.+ leyin 011a/6

deyre civar, etraf, çevre.
d. 070a/7(*2)

direk(g) direk.
d. 056b/3
d.+ üñ 056b/4; 057a/3

dirhem gümüş sikke.
d.+ in 013a/5

diri canlı.
d. 026b/8; 058a/13; 075b/3
d.+ dür 079a/5
diri tut- canlı tutmak.
d.- dılar 075a/12

dirig esirgeme
d. 059b/3

diril- canlanmak.
d.- di 031a/7
d.- miş 018b/6; 038a/13
d.- üp 038a/13
d.- ürdi 038b/15

dirlik(g) sağlık. krş. **dirlük**
d. 022b/12
d.+ den 080a/9
d.+ durur 022b/12

	d.+ ümde 059a/13		d. k.- up 040b/14
dirlük(g)	sağlık. krş. dirlık d.+ i 026b/10	dīvān ol-	toplanmak, bir araya grlmak.
		d. o.- up	082b/7
diş	diş. d.+ ler 050b/2; 058a/13 d.+ leri 075b/7	dīvān tur-	sıralanmak.
		d. t.- dı	031a/13; 043b/8; 060b/7
dişi	dişi. d.+ ni 043b/14 d.+ yi 046a/13	dīvār	duvar.
		d.+ ına	010b/8
dīv	dev. d.- i la ^c in 066b/14 d. 022b/7; 067a/1; 074a/8; 075a/7; 6a/8; 7b/3; 8b/2 şekl-i d. 074a/9 d.+ den 4a/7; 6a/8 d.+ i 6a/9; 8b/4 d.+ in 067a/2 yed-i d.+ ler 011a/12 d.+ leri 014b/3	d.+ larınıñ	9b/14
		diyār	memleket, ülke.
		d. 058a/8; 064b/4	
		d.+ a 064b/4; 076a/1	
		d.+ da 054a/6	
		d.+ ı 038b/13	
		d.+ ıma 083b/16	
		d.+ ımuz 043b/5	
		d.+ ın 034a/12; 036a/10	
		d.+ ına 024b/10	
		d.+ ında 048b/3	
		d.+ ından 036b/3; 5a/2	
		d.+ ındansın 075b/14	
		d.+ ını 035b/4	
		d.+ ınıñ 034a/14; 6b/7	
dīvān	meclis, toplantı. d.- ı İskenderi 048b/9 d.- ı İskendī 038b/6 d.- ı Süleymān 038a/12 d. 038a/11; 054a/9 ehl-i d. 048b/12 şāh-ı d. 041b/14 d.+ ın 037b/13 d.+ ına 028b/6; 036a/3 d.+ ınıñ 067a/8	d.+ lara 013b/8	
		d.+ ların 038b/9	
		d.+ larına 036b/1	
		d.+ larınıñuzı 037b/2	
		d.+ um 047a/13; 6a/15	
		d.+ uma 6a/13; 6b/13	
		d.+ umı 044a/14	
		d.+ uñı 032b/14	
	dīvān kur- meclisi toplamak.	diye	diye. krş. dēyü

d. 3b/2	d.- üpdür 054b/6
diz diz. d. 052b/9 d.+ e 079a/4 d.+ i 5a/13 d.+ in 5a/14	dönder- döndürmek, çevirmek. d.- diler 048b/12 d.- iser 062a/2 d.- ür 080b/12 d.- üşdiler 024a/11
diz- dizmek. d.- dügi 052b/12 d.- mişler 079a/2	dörd dört. krş. dört d. 047a/15
doğum doğum. d.+ a 070b/10	dörd biñ dört yüz dört bin dört yüz. d. 046a/11
dost sevilen kişi, arkadaş. d.+ larum 047a/14	dördinci dördüncü. krş. dördüncü d. 055a/3; 055b/14
dögüş- dövüşmek, savaşmak. d.- ü 068b/13	dördüncü dördüncü. krş. döndünci d. 012b/7
dök- dökmek. d.- diler 021b/12 d.- üp 041a/8	dört dört. krş. dörd d. 6a/3; 011a/1; 013a/10; 050a/13; 054b/14; 058a/7; 060b/14; 070a/15; 071b/12; 076b/11
dön- dönmek. d.- di 040a/7; 054b/1; 056a/4; 066b/8; 074a/10 d.- diler 024a/11 d.- dük 053b/15 d.- düm 080a/12 d.- elüm 074a/4 d.- er 062a/4 d.- miş 018b/4; 018b/6 d.- üp 040b/8; 052b/11; 058a/5; 066b/13; 075a/9; 075a/14	dört biñ dört bin. d. 016b/13; 017a/13; 042b/2 dört yüz dört yüz. d. 033b/9; 033b/10; 036a/1 dört yüz kırk dört dört yüz kırk dört. d. 033b/3; 038a/4; 041a/14;

055b/2; 082b/8; 3b/15

dört yüz on üç dört yüz on üç.
d. 059a/8

dörtde bir dörtte bir.
d. 069b/7

döş göğüs, sine.
d.+ e 047a/8
d. +ine 054b/3

du‘ ā dua.
d. 054b/1; 063a/7; 075a/12
d.+ sina 048b/3
du‘ ā ét(d)- dua etmek.
d. è.- diler 078b/4
d. è.- üp 059b/9; 071a/14;
075b/3; 081a/2
du‘ ā kıl- Allah’a yavarmak.
d. k.- dı 031a/3; 067a/3; 8b/6
d. k.- dığın 8b/7
d. k.- up 5b/3

dudak(ğ) dudak. krş. **tuṭak**
d.+ ı 029a/8

duḥūl girme, katılma.
d.+ e 082a/8
duḥūl kıl- girmek.
d. k.- a 081b/13

dūn alçak, aşağılık.
d. 9a/15
mevt-ı d. 047b/5

dur- durmak.
d.- duğı 021a/12
d.- ma 046b/2

duruş- karşı karşıya gelmek.
d.- a 9a/6

dut- tutmak.
d.- arsa 4b/6
d.- dı 020a/4; 025b/18
d.- dılar 013b/8; 024b/14; 030a/8; 9a/2
d.- dular 057a/5
d.- mış 026a/1
d.- up 020a/8; 020a/10; 034b/14

dutdur- tutmasını sağlamak.
d.- unca 035a/4

dutsak(ğ) hapsedilmiş.
d.+ ın 025b/9
d.+ lara 025a/4
d.+ ları 024b/5; 025a/3

düdük düdük.
d. 056b/3

dühül davul.
d.+ lerdür 041b/8
d.+ leri 027b/11

dükkān dükkān.
d.+ ında 071b/9

dün gece.

d.- i gün 059a/11; 067b/7

d. 9b/5

dünyā dünya. krş. **dünye**

d. 026a/12; 037b/5; 062a/3;
063a/4; 068b/7; 071a/6

d.+ nuñ 010a/11; 071a/7

d.+ ya 059b/5

dünye dünya. krş. **dünyā**

d. 061b/14; 062a/1; 063a/2;
063a/4

düpdüz düpdüz.

d. 071b/13

dürlü çeşitli.

d. 038b/4; 053b/10; 059a/1;
065b/12; 065b/14; 075b/1;
079a/1; 2a/5

d.+ dür 032a/9

dürlü dürlü çeşit çeşit.

d. 035a/11; 049b/9; 067b/1;
067b/12

dürr inci.

d. 3b/3; 058a/13; 059b/13

d.+ den 050b/2

dürüş- mücadele etmek.

d. 012b/5; 057b/7; 080a/7

d.- di 040a/6

d.- düm 059a/11

düş- düşmek.

d.- di 021b/14; 021b/15; 024b/4;

047b/6; 049a/4; 051a/3; 051a/7;
051a/8; 061a/6; 073b/4; 074b/7;
7b/11; 035a/6

d.- diler 034b/4; 037a/7

d.- er 017b/1; 029a/6; 032a/5;
3a/3

d.- eni 074b/11

d.- memiş 8a/8

d.- mesün 017b/2; 3a/11

d.- meydi 032a/1

d.- meyesin 033a/2

d.- miş 046a/2

d.- üben 021a/14

d.- üp 017a/4; 047b/6; 057a/13;
071b/7; 074a/15; 080b/3

düşmān düşman. krş. **düşmen**

d. 020b/13; 023a/10; 024a/9;
024a/14; 025b/9; 032b/5

d.+ a 022b/14; 024a/1

d.+ ı 022b/15; 025a/5; 034b/7;
045b/4

d.+ için 9a/6

d.+ ıdur 067b/9

d.+ ına 023b/11

d.+ um 047a/14

d.+ umı 023b/3

d.+ uña 023b/6

düşmen düşman. krş. **düşmān**

d. 023a/12; 023a/13; 032b/1;
034a/5; 034a/6; 034b/5; 035a/3;
039b/4; 042b/1;

044b/4; 064a/3; 5b/12

heft kişver-i d. 043a/6

d.+ den 024b/1; 036b/5; 047b/2

d.+ i 034b/6; 043a/7; 043b/11;
067b/3

d.+ inüñ 023b/1; 037a/12
d.+ üñi 015b/4

düşür- düşürmek.
d.- di 051b/3

düz- dizmek, yapmak.
d. 052b/10
d.- diler 057a/2; 4b/5
d.- düğün 049a/7; 051a/12
d.- düklerinden 079a/10
d.- düm 059a/11
d.- edür 3a/15
d.- en 029b/6
d.- me 3b/2
d.- miş 038b/14
d.- mişler 054b/6; 058a/13;
063b/8; 063b/14; 077a/1; 079a/6
d.- mişüm 059a/13
d.- sünler 072a/2
d.- üñ 053a/6
d.- üp 027a/6; 040b/7; 048a/13;
053a/8; 072a/5; 083a/1; 8b/12
d.- üp тұрмақ 056b/14
bk. **ālāy düz-**; **tābut düz-**

düz pürüzsüz, düz.
d. 060b/15

düzül- dizilmek.
d.- miş 055a/4; 077a/4; 079a/6

düzüver- çabucak veya ansızın
dizmek.
d. 053b/6

E

ebed sonsuza kadar, sonsuz.
e. 029a/14
e.+ dür 049a/11; 057b/12
e.+ le 060b/12

ebedī devamlı, sürekli, sonsuza kadar.
devlet-i e. 026a/15

ecel ölüm anı.
e. 041b/9; 047b/3; 047b/9;
047b/15; 074b/6; 080a/9
e.+ üm 080a/14

edeb terbiye, saygı.
‘ilm-i e. 030a/15
e.+ le 070b/1; 071b/11

ef’āl eylemler, yapıların işler.
e.+i 012a/10

efgānlu kederli, acılı.
e. 083a/1

eflāk felekler
e. 040b/9

efsūn sihir.
e. 012a/7
sihr-i e. 011b/4
e.+ dur 011b/3
sihr-i e.+ ıla 012a/2
e.+ la 012a/3

eger eğer.

e. 011a/7; 034a/11; 044a/10;
044a/11; 050a/6; 068a/1;
076a/12; 076b/1; 6b/14; 7b/14

egir- döndürmek.

e.- düp 024b/14

ehl sahip, malik.

e.- i bâbil 011b/10
e.- i bâbildürler 011b/4
e.- i dīvān 048b/12
e.- i hikmet 013a/7; 4a/1
e.- i şehāvet-i şecā' at 041a/10
e.- i sihir 012b/2
e.- i tārīḥ 081a/7
e. 036a/15
e.+ i 036a/14; 049b/14
e.+ ine 046b/10; 057b/1

ejder yılanı benzeyen efsânevî,
korkunç hayvan.

e.+ i 057b/3; 074a/14

ejderhā efsânevî, korkunç hayvan.

e. 2b/14
e.+ leyin 021b/9; 6a/11
e.+ sı 020b/8

ek- ekmek.

e.- di 063a/14

eksevas ekselans.

e. 052a/13

el el.

e. 032a/5; 037a/10; 048a/2;
048a/10; 068a/6; 068a/14

e.+ de 037a/10

e.+ den 043b/6

e.+ i 019b/1; 035a/16; 036a/6;
055b/10; 061b/13

e.+ in 025b/18; 026a/1; 065b/10;
077b/15

e.+ inde 015a/3; 034a/11; 034b/5;
038b/5; 072b/4; 079a/6; 079b/6

e.+ indeki 055a/10; 055b/6

e.+ inden 034a/6; 049b/11;
052a/4; 058b/6; 067b/6; 077b/12;
080b/14; 7b/3

e.+ ine 052a/4; 069b/15; 074a/13;
077b/14; 5b/15

e.+ ini 077b/15

e.+ iyle 035a/8; 051a/12; 055a/5;
055b/15; 078a/1

e.+ le 059b/3

e.+ ümle 059a/13

e.+ ün 077b/2

e.+ üñize 044b/4

e.+ ünle 049a/7

el şun- el uzarmak.

e. ş- madum 047b/8

e.+ üm ş.- dum 080b/6

el ur- değmek, dokunmak, ele
almak.

e. u.- dılar 030a/5; 064a/6

e. u.- madı 029b/5

e. u.- up 045b/3

el yu- el çekmek, vazgeçmek.

e. y.- yıban 023a/14

ele al- dokunmak.

e. a.- up 020a/2; 038a/6; 048a/13;
082b/15

bk. baş ele al-

ele götür- ele geçirmek,
yakalamak.

e. g.- düm 080a/3

e. g.- esiz 023b/15

e. g.- üpdük 042a/7

eline al- tutmak, sahip olmak.

e. a.- dı 074a/9

e. a.- up 039b/3

eline vër- sunmak, uzatmak.

e.- di 069a/9

el-bāṭıl batıl.

e. 051a/4

el-emānet emaneten.

e. 014b/8; 015b/10; 059b/4

el-firāk elveda, ayrılık.

e. 063b/1

elbetde mutlaka.

e. 040b/11; 080b/7

ele öyle.

e. 056a/15; 067a/2; 074b/6

elem üzüntü, keder.

e. 030a/3

elhān ezgiler, melodiler.

e.+ ı 030a/10

elhānlu ezgili.

e. 048a/14; 064a/8

ṭarrāḥ-ı e. 083a/2

elmās değerli taş, elmas.

e. 046a/9; 046b/15; 059b/14;
062a/14; 2a/1

baḥr-i e.+ a 018b/5

elvedā' veda, son.

e. 080b/1

emānet güven, güvenilirlik, sadakat.

e.+ i 080b/7

emāret iz, belirti .

e.+ iyle 019b/1

emīn güvenilir.

e. 019a/15; 032a/6; 033a/10;
059a/2; 059b/2; 077b/8; 080a/5

emīn ol- inanmak, güvenmek.

e. o.- duḡ 083b/11

e. o.- mışken 064a/3

em(i)r emir, buyruk.

ḡahr-ı e.+ ler 025a/14

e.+ i 080a/7

e.+ iyle 068a/9; 075a/12;
079b/13; 082b/11

em(i)r ḡıl- buyurmak.

e. ḡ- dı 010a/1; 051b/1

emrét(d)- emir etmek.

e.- di 067a/2

e.- er 029a/15

e.- eyüm 065b/2

e.- ıcek 044a/1

enbiyā peygamberler.

e. 049b/14

endişe kaygı.

e. 066a/15

eñek çene.

e. 058a/12

er 1. erkek, yiğit, kişi.

e. 3a/1; 5a/4; 8b/12; 9b/6;
014b/11; 014b/13; 022b/10;
030b/9; 032a/6; 032a/7; 032a/8;
040a/5; 059a/14; 061a/8;
063a/15; 077a/5; 077a/10;
078a/8; 079a/3; 081a/9; 083a/8

e.+ den 011b/11; 014a/12;
016a/5; 023b/15

e.+ e 022a/4; 022b/12; 034b/8

e.+ i 011b/6; 027b/9; 047b/12;
074b/13

e.+ ile 038b/12; 039a/7; 041a/15

e.+ in 041b/9

e.+ ini 021b/12

e.+ inüñ 9a/15

e.+ iyle 037a/11

e.+ iz 022b/13

e.+ le 013b/9; 013b/13; 016b/2;
016b/13; 017a/13; 021a/8;
022a/7; 022a/14; 024a/8;
024a/13; 024b/5; 027b/14;
032b/2; 034b/1; 037a/1; 039a/5;
039b/7; 041b/12; 042b/2; 061a/1;
072a/7

e.+ leyin 011b/7

e.+ sen 033a/10

e.+ üñ 017a/15; 045b/7

2. asker.

e. 016a/5; 016b/7; 016b/12;

017a/4; 017a/6; 018b/2; 019a/5;
019a/9; 020b/14; 022a/9; 035a/1;
036b/4; 039b/9; 041a/7; 041b/7;
060b/13; 072b/15; 076b/4;
081a/7

er dîle- savaşacak kişi istemek.

e. d.- diler 042b/5

er kıl- bünyesine alıp neferi
yapmak.

e. k.- duğum 047a/15

er kır- asker öldürmek.

e. k.- dılar 013b/11

eren veli, evliya.

e.+ leri 042b/10

erganün bir tür çalgı.

e. 048a/13; 082b/15

e.+ a 030a/5

eri- erimek.

e.- di 021a/13

erkān adet, yol, yöntem.

e.+ la 027a/5

erkek(g) erkek.

e. 027b/7; 033b/7

e.+ i 046a/13

e.+ ini 043b/14

erlik(g) erkeklik.

e. 032a/8; 039a/13; 042a/3

e.+ ile 022b/12; 032a/5; 032a/7;
032a/10; 045b/8; 077a/13

erlik eyle- yiğitlik göstermek.

e.- ñ 044b/5

ers gözyaşı. e. 081a/5	eş benzeri, kendi gibi. e.+ leri 038a/7
erte bir sonraki, ertesi. e. 047b/7; 061b/13 erte kal- geride kalmak. e. k.- mış 063a/2	eşek eşek. e. 011a/13 eşik(g) kapı önü basamağı. e.+ e 014a/12 e.+ in 062a/14; 072b/14
esb beygir. e. 065b/13	etek(g) elbisenin alt kısmı, etek. e. 054b/10 e.+ in 074a/13 e.+ inde 062a/11
esbāb elbiseler. e.+ in 048a/7	eṭrāf taraf, yan, çevre. e.+ dan 039a/6 e.+ ında 060b/5
esed arslan. e. 058b/7; 058b/8	
esen esen kal- hoşça ve sağlıklı kalmak (veda sözü). e. k.- an 080a/15	ev ev. e.+ de 010b/14 e.+ e 6a/2 e.+ in 6a/4 e.+ leri 063a/2; 9b/13 e.+ lerine 052a/2; 052b/11; 053a/1 e.+ mi 029b/5 e.+ ümle 010a/8; 010a/11 e.+ üñ 010b/7; 010b/8
eşim günahkar, suçlu. e.+ din 067a/13	
esir dutsak. şāhīn-i e. 014a/8 e.+ leri 046a/15 esir et- dutsak duruma getirmek. e. é.- sün 043b/14	evc doruk, zirve. e. 078a/8; 078a/9
esirge- korumak. e.- mez 014b/12; 027a/10	evkāt zamanlar, çağlar. e.+ ı 012a/12

evlā daha uygun, en iyi.

e.+ m1 032a/3

evliyā veliler, Allah'a yakın olanlar.

e. 049b/14

evvel önce.

e. 012b/1; 013a/14; 016b/10;
019a/14; 020a/14; 020b/4;
023a/3; 025a/9; 033b/3; 035b/8;
040b/12; 042b/11; 043b/1;
045b/15; 055b/11; 063b/6;
066b/12; 067a/4; 070b/15;
074b/2; 075b/2; 081b/1; 083a/6;
083b/1; 3b/5; 4a/10; 7a/11; 8a/6

sin-i e.+ den 040b/12

evvelā ilk, önce.

e. 032a/3; 050a/2; 054b/6

ey hey, ey. krş. **éy**

e. 010a/2; 010a/4; 010a/5;
010a/6; 010a/9; 010a/12; 010b/1;
010b/12; 011a/1; 011a/13;
011a/14; 012a/3; 012a/5; 012b/5;
013a/5; 013b/2; 014a/3; 014a/6;
014a/10; 014a/15; 014a/20;
014b/8; 014b/14; 015b/7;
016a/14; 017a/15; 017b/3;
019b/4; 019b/8; 020a/8; 020b/1;
021a/13; 022a/15; 022b/7;
023a/1; 023a/13; 023b/6; 023b/8;
023b/13; 025a/19; 025b/10;
025b/18; 026a/3; 026a/5;
026a/11; 026b/10; 028a/2;
028a/13; 028b/7; 028b/9;
028b/11; 028b/13; 029a/3;
029a/9; 029a/12; 029b/2; 029b/8;
030a/14; 030b/5; 030b/7;
030b/11; 030b/12; 030b/13;
031a/10; 031b/3; 031b/8;
031b/11; 031b/12; 032a/4;
032a/6; 032a/9; 032b/10; 033a/1;
033a/7; 033a/10; 033a/11;

034b/7; 035a/12; 035b/1;
035b/13; 036a/7; 036b/4; 036b/7;
037b/1; 037b/3; 039a/1; 039a/10;
040a/1; 040b/3; 041b/15; 042a/3;
042a/5; 043a/6; 043a/12;
043b/12; 044a/5; 044a/7; 044a/9;
044a/13; 044b/2; 044b/12;
060b/8; 062a/3; 063a/14; 064b/9;
065a/9; 065b/4; 066a/11;
068a/14; 069a/11; 071a/3;
072a/11; 073a/11; 074a/7;
074a/9; 074a/12; 077b/9;
078a/15; 078b/3; 079a/9;
083a/14; 2a/1; 3a/6; 3a/7; 3a/13;
3b/6; 3b/7; 3b/12; 3b/13; 4a/3;
4a/5; 4b/11; 4b/14; 5a/3; 5a/6;
7a/15; 7b/2; 7b/10; 7b/11; 8a/1;
8a/3; 8a/4; 8a/6; 9a/4; 9a/5; 9a/9;
9a/15; 9b/5

eyā hey, ey.

e. 022b/9

eyt(d)- söylemek.

e. 065b/15

e.- diler 2a/11; 2b/5; 036b/6;
039a/10; 048b/4; 053a/13;
018b/9; 072a/11; 076a/15;
081b/1

e.- düm 079b/9; 080a/1; 080b/5

e.- ti 065a/9

e.- tiler 067a/5

e.- ür 010b/12; 010b/15; 011a/1;
013b/2; 015a/6; 015a/8; 015a/10;
016a/14; 017a/7; 018a/2; 018b/8;
020a/8; 020b/1; 021a/6; 023b/13;
025b/10; 025b/18; 026a/3;
026a/11; 028a/2; 028a/13;
028b/7; 028b/8; 028b/9; 028b/11;
028b/13; 029a/3; 029a/4; 029a/5;
029a/9; 029a/12; 029b/9;
030a/14; 030b/5; 031b/2; 031b/3;
031b/14; 032a/2; 032b/7;
032b/10; 035a/4; 035b/1;
035b/12; 036a/10; 036a/15;

036b/4; 036b/8; 037b/1; 037b/9;
039a/1; 039b/7; 039b/12; 040a/4;
040b/3; 041a/1; 041a/13;
041b/15; 042a/2; 042a/3; 042a/4;
043a/10; 043a/12; 043b/12;
044a/7; 044a/9; 044b/2; 044b/11;
044b/12; 045a/1; 045a/3; 045a/4;
045a/9; 045a/13; 045b/3; 046b/1;
046b/5; 046b/8; 046b/13; 047a/3;
047a/9; 048a/1; 048a/4; 048b/1;
048b/13; 048b/14; 049a/1;
049a/5; 049a/6; 049a/8; 049a/9;
049a/14; 049b/1; 049b/4; 049b/5;
050a/4; 050a/9; 050a/11; 050b/5;
050b/10; 051a/1; 051a/5; 051a/8;
051a/13; 051b/5; 051b/8;
051b/14; 052a/4; 052a/5; 052a/7;
052a/15; 052b/3; 052b/7;
052b/12; 053a/2; 053a/5;
053a/11; 053b/5; 053b/14;
054a/3; 054a/5; 054a/7; 054a/13;
054b/8; 054b/9; 054b/11; 055a/8;
055a/15; 055b/3; 055b/5; 055b/9;
056a/9; 056b/5; 057b/14;
057b/15; 058b/6; 058b/12;
059b/7; 060a/7; 060a/9; 060b/4;
060b/8; 060b/10; 061a/2;
061a/10; 061b/4; 062a/1; 062a/8;
062b/6; 063a/5; 063b/2; 064a/2;
064b/2; 064b/5; 064b/6; 064b/8;
064b/9; 064b/10; 064b/11;
064b/13; 065a/3; 065a/12;
065a/13; 065b/1; 065b/4; 065b/6;
065b/8; 065b/15; 066b/5; 066b/6;
066b/8; 066b/9; 066b/14; 067a/5;
067a/14; 067b/15; 068a/9;
068a/12; 068a/14; 068b/4;
068b/5; 068b/11; 069a/5;
069a/11; 069b/11; 069b/12;
070a/9; 070b/7; 071a/12;
071a/15; 071b/14; 071b/15;
072a/2; 072a/12; 072b/5; 073a/3;
073a/10; 073a/11; 073a/14;
073b/9; 074a/3; 074a/4; 074b/1;
074b/14; 075b/9; 075b/13;
075b/14; 075b/15; 076a/2;
076a/4; 076a/8; 076a/9; 076a/14;
076b/5; 076b/8; 077b/6; 078a/4;
078a/6; 078a/8; 078b/3; 078b/4;
078b/12; 079a/9; 079a/11;

079a/14; 079b/8; 080a/4; 080a/8;
080b/3; 080b/4; 081a/1; 081a/7;
081b/2; 081b/5; 081b/7; 081b/11;
081b/13; 081b/15; 082a/3;
082a/10; 083a/11; 083a/14;
083a/15; 083b/14; 083b/15; 2a/9;
2a/12; 2a/15; 2b/6; 2b/8; 2b/9;
2b/10; 3a/6; 3a/7; 3b/12; 3b/13;
3b/15; 4a/3; 4a/5; 4b/11; 4b/14;
6a/13; 6a/14; 6b/7; 7a/1; 8b/9;
9a/14; 9a/15; 9b/5

e.- ürdi 067a/8

eyerlü üzerinde eyeri olan.

e. 033b/7

eyle- etmek, yapmak.

e.- di 035a/8

men^c e.- di 042b/13

e.- dürler 011b/8

e.- r 025a/11; 025b/3; 080b/13

e.- rsek 034a/10

e.- rüm 066a/12

e.- se 040a/3

e.- ye 6b/3

eyle öyle. krş. **ele**

e. 042a/7; 056b/15; 060b/9;
062b/3; 064a/14; 068a/7; 071b/4;
072a/10; 072b/2;

076b/14; 081b/8

eylük(g) iyilik.

e. 5a/3; 5a/4; 5a/5; 5a/6; 5a/7;
8b/6; 030b/7; 030b/8; 5a/3

e.+ e 5a/3; 030b/7; 030b/8

e.+ i 030b/6; 030b/9; 5a/1

e.+ ümize 5a/2 ümize 8b/5

e.+ le 043b/13; 044b/9

eylük eyle- iyilik etmek.	ëlçi elçi.
e. e.- 5a/6; 030b/11	è. 4a/10
eylük eyle şuya şal- karşılık beklemeden iyilik yapmak.	è.+ sin 7a/1
e. e. ş. ş.- 030b/10	ëlçilik(g) elçilik.
eylük kıl- iyilik yapmak.	è.+ e 6a/9
e. k.- dı 030b/5	
eyri- ayırmak.	ër- varmak, ulaşmak, kavuşmak.
è.- düñüz 016a/15	è.- di 016a/2; 016b/10; 016b/12; 017b/9; 018a/9; 018a/14; 019a/4; 021a/4; 024a/6; 024a/12; 024b/9; 025a/1; 026a/4; 026b/6; 031a/5; 031a/6; 031a/11; 034b/13; 037a/1; 039a/7; 040a/12; 041b/6; 041b/11; 041b/13; 042a/12; 047b/4; 054a/14; 055a/3; 057a/11; 060a/14; 065a/9; 068b/10; 073a/9; 073a/14; 073b/14; 074b/5; 081b/12; 082a/4; 083b/15; 6a/8; 9a/2; 9a/4; 9b/4
eyü iyi. krş. iyi	è.- diler 017a/13; 021b/6; 024a/2; 024a/8; 037a/4; 040a/8; 042b/11; 045b/1; 045b/13; 047a/1; 054a/10; 054a/12; 056b/1; 058a/9; 060b/7; 061a/2; 061a/8; 061a/9; 071b/13; 072a/6; 075a/1; 075a/11; 076b/3; 078b/7; 081a/4; 3b/11; 5b/7; 5b/10; 9a/12; 9b/10
e. 083a/8	è.- dügi 080a/6
eyyām günler, zaman.	è.- dügin 021a/1
e.+ la 033b/1	è.- dügüçün 075a/13
ez- ezmek.	è.- dügin 021b/8
e.- er 047b/11	è.- dük 073a/13; 3b/13
ezel başlangıcı olmayan.	è.- düm 061b/8; 062b/9; 071b/8; 077a/14
e. 7a/12	è.- düñ 052b/4
e.+ dūr 029a/14; 049a/11	è.- düñüz 066b/2
ezhār çiçekler.	è.- e 3a/8
e.+ la 082b/2	è.- ecek 082a/2
È	è.- en 013b/3
ël il, memleket.	
è. 011a/14	
è.+ i 8a/2	
è.+ in 022b/14	
è.+ ine 024b/10; 6b/6; 7b/11	
è.+ inüñ 025a/15	
è.+ üm 6b/2	

è.- er 3b/6

è.- esin 067b/12

è.- ıcek 012a/4; 015a/4; 017b/6;
034b/9; 039a/2; 056b/3; 074b/6;
080a/9

è.- işen 025a/10

è.- me 060b/13

è.- meden 016b/9

è.- medi 018b/11

è.- mek 9a/5

è.- mekçün 079b/3

è.- mesün 3a/12

è.- meye 015b/5

è.- meyicek 032a/5

è.- mez 032a/5; 066a/10; 066b/1

è.- mezseñüz 023b/15

è.- miş 026a/2; 035b/14; 080a/14

è.- mişdi 5a/11

è.- mişidüm 059a/2

è.- mişüm 066a/10

è.- mişüz 026a/6

è.- se 080b/11

è.- señ 067b/11

è.- sin 070b/9

è.- sün 018a/6

è.- üp 016b/15; 018a/7; 021b/7;
023b/14; 024a/5; 024a/14;
024b/7; 034a/14; 034b/2; 039b/9;
039b/13; 040b/13; 041b/4;
042b/13; 043a/2; 070a/4;
072b/13; 073b/1; 074b/13;
075a/3; 075a/6; 081a/3; 083a/5

è.- ür 012a/4; 042a/15; 056b/11;
059a/9; 7a/14

è.- üşür 028a/14

bk. ‘aql èr-; haber èr-

èrgür- ulaştırmak.

è.- diler 064a/9

è.- düm 053b/5; 062b/12

è.- mişüm 068b/9

è.- ür 056b/13

èril- erişilmek.

è.- miş 041b/9

èriş- ulaşmak.

è.- di 074b/7

è.- e 9a/6

è.- meye 015b/6

èşit(d)- duymak, işitmek.

è. 031a/10; 060b/4

è.- cek 8b/7

è.- di 010a/15

è.- düm 078a/9

è.- dñ 025a/7

è.- ıcek 020b/7; 022a/12;
033a/13; 041a/3; 052b/6; 066b/6;
072a/14; 8a/10 è.- medi 028b/3

è.- medük 053a/5; 065a/15

è.- megile 051b/13

è.- en 010b/13

è.- enler 8a/5

è.- sünler 050b/8

è.- üp 013b/9; 014a/17; 031a/3;
044b/7; 046a/9; 053a/12;
053b/13; 8b/14; 9b/4

è.- üp ıtur-ınca 046a/8

è.- ür 049a/12

èt(d)- yardımcı fiil, etmek.

è. 028a/8; 031b/13; 034a/9; 5a/1

è.- di 020a/12; 036a/15; 053b/8;
059b/7

è.- diler 013b/9; 021b/8; 022a/11;
030a/8; 047a/3; 048a/15

è.- dügin 036a/13; 036a/14

è.- düm 013b/11; 069a/13; 7b/7

è.- ecek 012b/2

è.- elüm 042a/5

è.- en 014a/12; 018b/3; 070b/9

è.- endür 030b/8

è.- er 011a/13; 057b/2; 065b/7;
3b/1; 3b/3

è.- erken 054a/3

è.- erler 011b/9; 012a/11;
012a/14; 033a/10

è.- erse 049a/12

è.- esin 032a/10; 063a/13; 077a/9

è.- esün 053b/7

è.- evüz 052b/14

è.- ıcek 065b/1

è.- indüm 083b/12

è.- meğa 072b/3

è.- mek 011b/7

è.- mesün 033a/9

è.- mişdür 047b/13

è.- ük 039a/3

è.- üp 020a/7; 040b/7; 041b/1;
044b/9; 045b/4; 048b/8; 050b/15;
052b/10; 054b/15; 057a/1;
061a/3; 062a/10; 063a/7

şabr è.- üp 037a/13

bk. āferīn èt -; aġ èt -; āh èt -; āh
u efgān èt -; āheng èt -; āhir èt -;
‘afv èt -; ays èt -; bāzār èt -;
beyān èt -; būnyād èt -; cehd èt -;
ceng èt -; cüst-ü-cü èt -; dahil èt -
; dāvud èt -; defn èt -; du‘ ā èt; emr
èt -; esir èt -; fā‘ ide èt -; fehmi èt -
; fevt èt -; feth èt -; ġālib èt -;
ġayret èt -; giriftār èt -; ħaber èt -

; ħall èt -; ħamle èt -; ħarc èt -;
ħatm èt -; ħavf èt -; ħazer èt -;
ħizmet èt -; ħükm èt -; ħürmet èt
-; ihsān èt -; ihtiyāt èt -; ihyā èt -;
‘imāret èt -; i‘ tikkād èt -; ‘izzet èt
-; iş èt -; işāret èt -; kabül èt -; karār
èt -; kaşd èt -; kavl èt -; kesb èt -;
keşf èt -; kıyās èt -; luţf èt -;
maġlûb èt -; māt èt -; meyl èt -;
müsahhar èt -; naşihat èt -; n’et -;
naẓar èt -; nûş èt -; pervān èt -;
puşide èt -; rāst èt -; secde èt -;
sefer èt -; selām èt -; seyr èt -; sihr
èt -; suvāl èt -; şād èt -; şak èt -;
şikār èt -; şükr èt -; taḥsīn èt -;
tārumār èt -; tayy èt -; teferrüc èt
-; telkīn èt -; temāşā èt -; teng èt -
; terk èt -; tama‘ èt -; yarağ èt -;
yardım èt -; yol èt -; vehm-nāk èt
-; zebūn èt -

ëy hey, ey. krş. ey

è. 034b/9; 035b/6; 044b/11;
045a/3; 045a/5; 045a/9; 045b/3;
045b/8; 045b/9; 045b/10; 046b/1;
046b/5; 046b/8; 046b/13; 047a/3;
047a/9; 047b/3; 047b/7; 047b/8;
047b/11; 047b/15; 048a/4;
048b/1; 048b/4; 048b/14; 049a/5;
049a/6; 049a/8; 049a/9; 049a/14;
049b/1; 049b/5; 049b/9; 050a/1;
050a/4; 050a/9; 050b/5; 050b/10;
051a/1; 051a/8; 051a/13; 051b/5;
051b/8; 052a/4; 052b/3; 052b/8;
053a/4; 053a/11; 053b/14;
054a/3; 054a/5; 054a/7; 054a/13;
054b/8; 055b/3; 055b/9; 057b/7;
057b/12; 057b/15; 058a/5;
059a/2; 059a/3; 059a/5; 059a/7;
059a/8; 059a/11; 059b/1; 059b/2;
059b/3; 059b/4; 059b/6; 060a/7;
060a/9; 060a/10; 060b/3;
060b/10; 061b/5; 061b/15;
062a/2; 062a/5; 062b/6; 062b/7;
063a/2; 063a/3; 063b/1; 064a/2;
064b/5; 064b/8; 064b/10;
064b/11; 064b/13; 065a/12;
065b/1; 065b/6; 065b/8; 065b/15;
066a/12; 066b/4; 066b/6; 066b/8;

066b/9; 066b/14; 067a/5;
067a/15; 067b/11; 067b/14;
068a/9; 068a/12; 068b/11;
069a/11; 070b/8; 071a/7; 071a/9;
071b/1; 071b/14; 071b/15;
072a/2; 072a/12; 073a/10;
073b/9; 074a/3; 075b/9; 076a/2;
076a/4; 076a/10; 076a/14;
076a/15; 076b/5; 076b/8; 077a/8;
077a/14; 077b/8; 078a/1; 078a/2;
078a/5; 078a/13; 078b/2; 078b/4;
079a/14; 079a/15; 079b/8;
079b/11; 080a/1; 080a/4; 080a/5;
080a/13; 080b/1; 080b/4; 080b/5;
080b/8; 080b/9; 080b/10; 081b/7;
081b/10; 081b/15; 082a/3;
082a/10; 083b/14; 9a/8

F

fahṛ övünme, gururlanma.
f.+ ı 048b/6

fā' ide

fā' ide ét- yarar sağlamak.
f.- mez imiş 047b/10

fā' ilat fā' alā fā' ilāt aruz kalıbı.
f. 050a/3

fā' ilāt fā' ilāt fā' ilāt aruz kalıbı.
f. 062a/7; 078b/2

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt aruz
kalıbı.
f. 010b/4; 012b/6; 023b/10;
026b/12; 032a/12; 035b/11

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
aruz kalıbı.
f. 014b/14

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün aruz
kalıbı.

f. 2a/6; 012a/8

fānī ölümlü.

f. 062b/15

fark

farḳ kıl- ayırmak.

f. ḳ.- mamış 051a/12

fars İran milletinin adı.

f. 044a/11

faṣīḥ güzel, agenkli, anlaşılır.

f. 067a/10

faṣl bölüm.

f.+ ını 012b/3

fayde yarar, fayda. krş. **fā' ide**

f. 043a/10

fazl fazla.

f. 027a/11

fedā

fedā ol- uğrunda yok olmak.

f.- sun 046b/6; 050b/13

fedī utanç

f. 020a/9

fedī kıl- utanmak.

f. ḳ.- maḳ 031b/9

f. 056a/9; 076b/11

fehm

fehm èt- anlamak.

f. è- düñ mi 064b/6

felek gökyüzü, gezegen.

f. 031a/8; 042a/4; 060a/15;
060b/1; 064a/2; 5b/12

f.+ ler 041b/9

f.+ te 019b/6

fener aydınlatma aracı.

f.+ ler 045a/11

ferah sevinç ve mutluluk.

f. 030a/13

ferāmūş

ferāmūş eyle- unutmak.

f.- düm 077b/13

ferāset anlayış, idrak.

f. 057b/4

f.+ le 057b/3

ferişte melek, günahsız.

f. 051b/1; 051b/2; 051b/3

fermān buyruk, emir.

f. 043b/7; 3b/2

ferrāş hizmetçi, çöpçü.

f.+ lar 023a/10; 063b/15

fersah kat kat, pek çok, iki şey
arasındaki uzaklık.

ferş zemin, döşeme.

f. 045b/2; 045b/14; 046a/1;
047a/7; 047a/10; 070b/9

f.+ de 070b/5

f.+ e 045b/13

f.+ i 045a/7

ferzīn vezir, ileri gelenler.

f. 6a/2

feth açma, ele geçirme.

f. 015b/5;

f.+ ine 055b/4; 055b/5

f.+ üñ 015b/11

f.+ üñi 015b/2; 015b/7

feth èt(d) - ele geçirmek.

f.- elüm 022b/7

fettān ortalığı karıştıran.

f. 049b/11

f.+ ıdur 067b/9; 067b/13

fevt

fevt èt- elden çıkarmak,
kaybetmek.

f.- meyelüm 064a/4

fezā çoğaltan.

f. 082b/3

fıkr düşünce.

rāh-ı f.+ e 066a/7

f. 047a/15; 066a/8; 3b/6

f.+ le 057b/2

f.+ üñ 015b/10

fıkr kııl- düşünmek.

f. kı.- dı 081b/10

f. kı.- dum 059a/9

fıkr ü ferāset fikir ve anlayış.

f. f. 065b/6

fıkre var- düşünmek, bir anlayışa ulaşmak.

f. v.- up 049a/13

f. v.- up tur-dı 6a/14

f.+ ın 022b/10

f.+ ında 032a/4

furşat bul- imkan bulmak.

f.- up 039a/15

fuzūl gereksiz ve fazla olan şey.

f. 036b/11

fünūn fenler, ilimler.

f. 014b/14; 059a/11; 078b/3

fıl fil.

f. 047a/12; 062b/9; 6a/1; 6a/5

filukus bir tür mücevher.

f. 059b/14

firdevs cennet.

cennet-i f. 082b/1

firūze açık mavi renkli değerli taş.

f.+ ler 059b/14

fitil fitil kalın iplik.

f. 075b/5

fitne bela, mihnet.

f. 013a/4; 049b/12; 052b/13

f.+ sinden 014a/15

furşat fırsat, uygun zaman.

f. 023b/3; 023b/6; 023b/7;
047a/10; 048a/6; 064a/4;
069a/12; 9a/6

taht-ı f. 5b/15

f.+ ı 015b/6

fūsūn büyü, sihir.

f. 011b/14; 012a/7

sihr-i f. 011b/3; 011b/6; 014a/15

sihr-i f.+ dan 011b/12

sihr-i f.+ dur 011a/2; 011b/2

sihr-i f.+ ı 012a/1

fūsūnlu büyülü.

f. 011b/11

G

ğaffār bağışlayan, bağışlayıcı.

ğ. 014a/15

ğāfil düşüncesiz.

ğ. 014b/13; 032b/1; 039a/15;
055b/11; 061a/5; 5b/13

ğāfil ét(d)- farkına varamamak,
düşünememek.

ğ. è.- üp 039a/12

ğāfil kııl- habersiz bırakmak.

ğ. kı.- mayasın 050a/1

ğāfil ol- tedbirsiz olmak.

ğ. o.- ma 014b/14; 067b/14; 8a/6

ğ. o.- mayasın 014b/8

ğ. o.- urlar 014b/12

ğāfillik(g) gafıl olma durumu,
dalgınlık.

ğ.+ in 025a/7

ğaflet dalgınlık, boş bulunma.

ğ. 025b/2; 025b/3

ğ.+ le 061a/11

gāh bazen, ara sıra (bağlaç).

g. 019b/13; 030a/7; 030a/8;
032a/8; 048a/12; 062a/10;
075a/3; 075a/4

gahī bazen, ara sıra.

g. 077a/8; 077a/9

ğālib üstün, baskın, daha güçlü.

ğ. 011b/9; 015a/12; 017a/13;
034b/12

ğālib ét- üstün etmek.

ğ. è.- mesin 034b/6

ğam tasa, keder.

ğ.- ı guşsa 032a/11

ğ. 057b/13

ğ.+ dan 062a/6

ğam ye- kederlenmek.

ğ. y.- mez 027a/12

ganī elindekiyle yetinen, muhtaç
olmayan.

ğ. 2a/2; 3b/1

ganīmet mal, kazanç.

ğ. 048a/6

ğār mağara, in.

g. 019b/13

ğ.+ a 058a/4; 058a/9

ğ.+ da 060a/4

ğ.+ nuñ 058a/9

ğ.+ aya 058a/4; 058a/9

ğ.+ ye 010b/8

ğarāmet borç, borçlanma.

ğ. 034a/9; 034a/10

ğarāyib şaşılabak şeyler.

ğ. 058a/6; 060a/9

ğ.+ den 060a/8

ğarb batı.

ğ.+ a 7a/14

ğarī çekici, güzel.

ğ. 022a/3

ğarķ

ğarķ ét(d)- boğmak, batırmak.

ğ. è.- üp 040b/8

ğarķ ol- boğulmak, batmak.

ğ. o.- ur 029a/6

ğarra

ğarra ol- gururlanmak,
kibirilenmek.

ğ. o.- dı 015a/12

gāv öküz, sığır.

g. 065b/13

ğavğā kavga, dövüş.

ğ. 012a/6

ğ.+ lar 035a/11

ğayb

ğayb ol- kayıp olmak.

ğ. o.- dı 068a/1; 072b/8; 073a/8

ğāyet son derece.

ğ. 032b/4; 036b/3; 040b/2;
054a/11; 062b/10; 063b/6;
076b/10; 083b/4; 2a/9;

2b/1; 2b/4; 2b/7

vucūd-ı ğ. 012b/8

ğ.+ ine 059a/2

ğayret çaba, izin.

ğ.- i cengin ederken 024a/5

ğ.- i hamiyet 017b/14; 022b/1

ğ. 017a/15; 022b/13; 027b/14;
039b/4; 039b/11; 040a/7;
050b/12; 074b/9

şāhib-i ğ. 043b/7

ğ.+ e 017a/14; 017b/8

ğ.+ i 017b/1

ğ.+ ile 022b/14

ğ.+ le 040a/6

ğayret ét(d)- çabalamak.

ğ. è.- üp 043b/5

ğayret eyle- çabalamak.

ğ. 017b/2

ğ. e.- yüp 040a/4

ğayret kı1- çabalamak.

ğ. k.- dı 023a/7

ğ. k.- uñ 044b/5

ğ. k.- up 024a/10; 024b/11

ğ. k.- ur 044b/5

ğayret ü himmet çalışkanlık,
yardımseverlik.

ğ. 045b/12

ğayrete gel- çabalamak,
çabalamaya çalışmak.

ğ. g.- üp 043b/2

ğayrı başka. krş. **ğayru**

ğ. 037b/4; 080b/5

ğ.+ sı 013a/6

ğ.+ ya 041a/8

ğayru başka. krş. **ğayrı**

ğ. 061a/3

ğays yağmur.

ğ. 019a/1

ğazab öfke, kızgınlık, hiddet.

ğ. 043a/9

ğ.+ a 041a/9; 043a/8

ğ.+ ı 043a/11

ğ.+ la 016a/4

ğazaba gel- öfkelenmek.

ğ. g.- üp 6a/11

gèce gece.

g. 017a/7; 017b/7; 022a/5;
022a/7; 023a/8; 027b/3; 041b/1;
041b/13; 042a/5; 050b/5;
054a/14; 060a/4; 060a/13;
060b/13; 062a/11; 068b/9;
071b/14; 072a/5; 072b/10;
073a/14; 076b/2; 081a/4; 9b/5

g.+ durur 027a/10

g.+ lerũn 030b/14
g.+ nũn 073b/5; 073b/12
g.+ ye 017a/6; 018a/4; 031a/4;
040b/1; 073a/8; 075a/14; 081a/4

geç- 1. geçmek. krş. **gêç-**

g.- elũm 5a/2
g.- em 8a/4
g.- en 010b/2
g.- esin 032a/11
g.- evũz 7b/11; 7b/12
g.- eyũm 018a/3
g.- ince 073b/12
g.- mege 7b/14
g.- memiřũm 010a/11
g.- meyince 8a/2
g.- miş 016b/4
g.- miřũm 8a/3
g.- sevũz 026a/15
g.- ũp 033b/14; 081b/4; 9b/2
2. birbirine geçmek
g.+ esine 069b/5

gêç(c)- geçmek. krş. **geç-**

g.- en 075b/2
g.- se 081a/11
g.- ince 073b/5
g.- ũp 050b/9

gêç belirli zamandan sonra olan.

g. 053a/2

geçũr- geçirmek. krş. **gêçũr-**

g.- elũm 048b/6
g.- en 011a/11

g.- mez 017a/2; 027a/15

g.- mişler 074a/2

gêçũr- geçirmek. krş. **geçũr-**

g.- dũk 083b/3

gehĩ ara sıra, bazen.

g. 032a/8

gel- gelmek.

g. 013a/9; 019b/10; 032b/12;
048b/2; 052a/7; 070a/9

g.- di 010a/5; 018a/5; 018a/14;
018b/11; 019a/4; 031a/10;
031a/13; 033b/2; 037b/13;
045a/2; 047b/4; 049b/15; 051a/3;
051b/9; 053a/1; 054b/14; 060b/2;
062a/13; 066a/5; 066a/6; 077b/5;
078a/15; 079b/6; 082a/6; 083b/6;
9b/4

g.- di tũrdı 054b/11

g.- diler 014a/17; 025b/13;
046a/15; 054b/3; 060a/5;
062a/15; 063b/3; 066a/11;
069b/4; 070a/14; 073b/6;
082a/13; 083a/4; 9b/11

g.- dise 019b/9

g.- dũgi 026b/9; 056a/8

g.- dũgin 051b/4; 082a/8

g.- dũk 011b/2; 059b/1

g.- dũkçe 043b/6

g.- dũm 013b/4; 013b/10;
013b/13; 014a/1; 079b/13; 8a/1

g.- dũn 053a/2; 064b/14; 067a/6

g.- e 4a/13; 5a/4; 6a/13; 053b/10;
066a/13; 081b/13;

g.- en 014a/20; 018a/12; 018b/9;
018b/10; 024a/1; 026a/12;
038b/8; 039a/2; 043b/5; 047a/9;
051a/13; 058b/14; 061b/5;
062b/7; 069a/11; 071b/1;

079a/15
g.- endür 018b/10
g.- eni 019a/4; 019b/10; 027b/1;
040b/10
g.- enler 011b/15; 056a/15
g.- enlere 074b/4
g.- ıcek 017a/15; 042a/6; 073a/13
g.- imi 045b/3
g.- ince 082b/7; 5b/6
g.- işde 047b/12
g.- medi 021b/1; 050b/9;
050b/14; 059a/15
g.- mediler 014b/2; 044a/6
g.- medük 047a/3
g.- medüm 071a/5
g.- megün 045b/8
g.- mek 071a/6
g.- mekden 059b/5; 066b/13
g.- memek 8a/1
g.- memiş 023a/15; 063a/11
g.- mesün 012a/6; 081b/6; 5a/7
g.- miş 037b/5; 063a/12; 075b/7;
080a/14
g.- mişdi 051b/11; 081b/3
g.- mişüz 043b/4
g.- miye 037b/7
g.- se 067b/11
g.- sün 065b/3; 081b/6
g.- üben 022b/8
g.- ün 037b/3; 044a/11; 044a/14;
6b/13
g.- üp 013a/15; 013b/8; 014b/1;
015b/15; 016a/2; 016a/14;
016b/4; 016b/12; 016b/15;
017a/14; 017b/9; 019a/7; 020a/1;
021b/4; 025a/1; 028b/13;
031a/14; 032b/6; 032b/9;
033a/15; 034b/4; 038b/11;

039a/2; 041a/4; 041b/6; 041b/11;
042a/11; 043a/5; 043a/8; 043b/8;
044a/3; 044b/11; 046a/7; 047a/7;
049b/5; 051a/8; 051a/14; 051b/1;
052a/14; 053a/15; 053b/2;
053b/4; 053b/7; 053b/14; 054b/1;
055a/14; 055a/15; 055b/1;
055b/15; 057a/5; 057a/8;
057a/12; 061b/1; 065a/8; 066a/3;
066b/11; 066b/12; 067a/6;
067a/9; 067a/10; 067a/11;
068a/2; 070a/2; 070a/7; 070a/9;
070b/12; 073a/9; 073b/6;
074b/12; 075a/15; 076a/1;
076b/15; 077a/4; 078b/15;
081a/10; 081a/11; 081b/1;
082a/4; 082b/7; 083a/4; 083b/9;
083b/11; 2a/8; 2a/14; 2b/3; 3a/4;
3a/10; 3b/9; 4b/10; 5a/13; 5b/4;
7a/10; 8a/15; 8b/4; 9b/5

g.- ür 012a/6; 017a/3; 018b/6;
025a/9; 031a/8; 032b/15;
041b/10; 049b/3; 049b/9;
059b/12; 060b/1; 062b/14;
067b/1; 073b/10; 075a/3;
075a/10; 8b/15

g.- ürdi 059a/6

g.- ürken 018a/7; 036b/15; 9b/9

g.- ürlər 011b/10; 020b/10;
075a/8

g.- ürse 019b/8; 6b/1

bk. berü gel-; cüşagel-; çıkagel-;
ğayrete gel-; gāzaba gel-; hoş gel-;
; ilerü gel-; isteyügel-; karşı gel-;
; kelāma gel-; kıyagel-; kurtılagel-;
-; öñ gel-; şād gel-; tolagel-; tuş
gel-; üşegel-; vazgel-

genc hazine.

g.+ i 034a/1; 034a/12

g.+ in 033a/14

g.+ üm 080a/2

g.+ ün 059b/12; 070a/6

māl-i g.+ ün 047a/3

genç yaşı ilerlememiş olan.

g.- i sened 6b/4

g. 040a/10

geniş enli, dar olmayan.

g. 038a/12

ger eğer.

g. 010a/10; 012b/2; 017b/5;
025b/3; 029a/12; 044a/8;
047b/14; 059a/3; 076b/8; 7b/3

gerçi her ne kadar.

g. 072b/6; 2a/9

gerd toz, toprak.

g. 018a/13

gerdān boyun.

g.+ ında 058a/15

g.+ leyin 078b/9

gereginleyin gereği gibi.

g. 012b/9; 045b/14

gerek lazım.

g. 014b/13; 018a/2; 026a/14;
026a/15; 029a/12; 029a/15;
030b/7; 031b/9; 031b/12; 032a/5;
032a/7; 042a/2; 063a/15; 071a/9;
080a/5; 080a/6; 080a/7; 080a/8;
080a/15; 081b/6; 5a/4; 5a/5;
7b/2; 7b/6

g.+ durur 5a/3; 032a/4

g.+ i 4a/6

g.+ se 011b/8

gerek- lazım olmak.

g.- enleyin 049a/15

g.- mez 043b/3

gerekdir- gerekli kılmak.

g. 010b/12; 046b/9; 048b/13;
067b/11; 072b/6; 3b/14; 4a/4

gerekse gerekirse.

g. 012a/4; 066a/13; 080a/7

gerekse ... gerekse eğer ... eğer.

g. 019b/7

gerin- uyuşukluğu açmak için vücudu
germek, esnetmek.

g.- üp 036b/12; 068b/3

germiyanī Germiyanlı.

g. 046a/5

gerü arka, geri. krş. **gèrū**

g. 024a/10; 059a/3

g.+ sine 040a/15

g.+ süne 024a/4; 024a/10

gèrū arka, geri. krş. **gerü**

g. 070a/3

gerü dön- geri dönmek,
vazgeçmek. krş. **gèrū dön-**

g. d.- di 055a/11; 9b/8

g. d.- üp 056a/6

gèrū dön- geri dönmek,
vazgeçmek. krş. **gerü dön-**

g. d.- di 055a/11

g. d.- üp 075a/10

gerü dönder- vazgeçirmek, geri
çevirmek.

g. d.- ürler 014a/10

geşt

geşt ét(d)- dolaşmak.

g.- üp 058b/14

getüdür- getirtmek.

g.- tiler 037b/12

getür- getirmek, alıp vermek.

g. 050a/10; 050a/11; 4b/12

g.- di 018a/15; 025a/3; 028a/12;
050a/12; 056a/1; 060a/15;
079b/3; 4b/14

g.- diler 027a/6; 028a/13;
035a/16; 037a/15; 040a/6;
053a/8; 067a/2; 073a/1; 075b/1;
075b/4; 5a/10; 5b/1; 7a/3; 7a/4

g.- dügi 011b/15; 034a/1;
083a/12

g.- dügin 8b/5; 056a/2

g.- dügümüzi 4a/8

g.- dükleri 075b/3

g.- düler 027a/4

g.- düm 062b/12

g.- düñ 064b/2

g.- esin 052a/10

g.- meye 5a/7

g.- ün 7a/1

g.- üñ 053a/7

g.- üp 023a/4; 024a/14; 027b/10;
028b/4; 028b/5; 031b/1; 031b/15;
036b/4; 039a/9; 042a/14; 048a/7;
050a/14; 052a/11; 052a/12;
052b/11; 055b/9; 057a/12;
064a/5

g.- ür 056a/13; 056b/11

g.- ürler 011b/14

getürül- getirilmek.

g.- miş 018b/2

gey çok, pek, gayet.

g.- ı cihān 058b/14

ğıdım

ğıdım kal- çok az kalmak.

ğ. k- up 056a/2

ğıriv bağırma, çığlık, feryat.

ğ. 020b/7; 020b/10; 021a/1;
021a/4; 021a/9; 021b/8; 022a/10;
022a/14; 032b/2; 046a/8; 074b/8

ğ.+ i 021a/15

ğ.+ in 022a/12; 046a/8

ğ.+ inden 021a/10; 061a/5;
061a/10

ğ.+ leyü 020b/11

ğıriv kıl bağırmak.

ğ. k.- up 017b/14; 039b/7

ğırre

ğırre ol- kibirlenmek.

ğ. o.- an 014a/20; 061b/5

ğ. o.- ma 015b/4

ğ.- mağ 015b/8

ğ.- mayasın 015b/2

ğ.- up 5b/13; 6b/8

gibi benzerlik bildirir. krş. **gimi**

g. 2b/12; 2b/13; 6a/12; 6b/1;
8a/11; 011a/7; 012a/15; 019a/6;
021a/13; 022b/4; 024a/2;
024a/14; 031b/6; 033a/2; 037b/4;
037b/5; 037b/8; 041b/8; 045b/10;
052b/9; 052b/10; 053a/14;

056a/4; 064b/3; 067a/6; 068b/14;
074a/14; 075b/6; 075b/7; 075b/8;
082b/1; 082b/2; 082b/3;

giçi küçük.

g. 073a/6; 073b/7

gider- ortadan kaldırmak, yok etmek.

g.- mekçün 029b/13

g.- üp 043a/11

gidişat gitmeler, gidişat.

g.+ in 8b/2

gimi benzerlik bildirir. krş. **gibi**

g. 2b/14

gir- girmek.

g. 044a/11; 052b/13; 054a/1

g.- di 020b/13; 034b/14; 036a/3;
040b/1; 042b/3; 044b/4; 053b/4

g.- diler 020b/14; 024a/9; 043a/4;
043b/10; 046a/7; 063a/7;
063b/10; 078b/9; 079a/1;

7a/6; 9b/13

g.- dügi 056a/7

g.- dügin 021a/8

g.- dük 020b/1

g.- e 050a/6; 070b/14; 6a/14

g.- eler 034b/13

g.- elüm 022b/15

g.- em 8a/4

g.- emez 051a/14

g.- erse 6b/14

g.- evüz 4a/15

g.- medi 029b/5; 051b/2

g.- mege 6b/14

g.- mek 021a/7; 051a/15; 4a/4

g.- üp 010b/7; 021a/4; 027b/13;
032b/4; 042b/6; 044a/6; 047a/5;
052a/3; 053a/10; 058a/4; 058a/9;
073a/3; 082a/9; 083b/10; 8a/15

g.- üp tırdılar 078b/11

g.- ür 026b/7; 042a/1; 049b/3;
049b/5; 049b/9; 062b/14

g.- ürdi 062b/13

girān ağır.

ceyş-i g. 019a/13

girdāb engel, tuzak.

g.+ a 020b/1

girde-piç karmakarışık.

g. 032b/6

girift birbiri içine girmiş, karışmış.

g. 070a/1

giriftār esir.

g. 044a/1

g.+ um 035b/14

giriftār èt- esir etmek.

g. è.- diler 037a/8

giriftār kıl- esir kılmak.

g. k.- dı 040a/15

giriftār ol- esir olmak.

g. o.- duğın 036b/2; 040b/4

g. o.- ıcak 037a/8

giriş- karşılıklı olarak birbirinin içine girmek, karışmak.

g.- ür 029a/13

girizān

girizān ol- kaçmak.

g. o.- up 023a/9

git(d)- gitmek.

g. 068b/1

g.- di 010b/1; 013a/11; 015b/13;
015b/15; 016b/8; 019b/6; 020a/6;
022a/5; 024b/1; 024b/10; 026b/4;
028b/4; 030a/13; 036b/1; 040b/5;
041b/2; 041b/5; 049b/15; 051b/3;
051b/4; 052a/2; 053a/1; 053b/7;
056a/6; 056a/9; 065a/10; 066a/4;
066a/6; 067a/3; 068a/2; 078a/11;
081b/15; 3b/9; 3b/10; 5b/4; 5b/6;
8a/14; 9b/6

g.- diler 016b/3; 022a/11;
024b/11; 027a/7; 027b/4;
027b/12; 030a/7; 032a/14;
036a/2; 037a/14; 039a/11;
040b/8; 045a/11; 045a/15;
048a/12; 054b/3; 060a/6;
061b/12; 062a/10; 069b/2;
071b/12; 072b/12; 073b/1;
073b/13; 074a/15; 076b/3;
076b/9; 081a/3; 082a/12; 5b/5;
8b/13; 9a/11; 9b/3

g.- düğün 8b/14

g.- düm 013b/7; 013b/12;
013b/15; 020a/9; 069a/14;
071a/5; 071b/7

g.- e 025b/17; 026b/1; 028b/2;
066a/14; 080b/9

g.- ecek 083b/2

g.- eler 013a/12; 015a/2; 068a/4;
073b/11

g.- elüm 026a/4; 033a/4; 037b/3;
045b/4; 060a/9; 060a/12;
068a/10; 068a/12; 068b/5

g.- elüm mi 3a/6

g.- en 013a/8; 014b/9

g.- eni 019b/10; 068a/12

g.- er 013a/8; 019b/9; 029a/4;

029a/5; 055b/7; 057b/10;
064a/14; 073a/7

g.- erdi 081b/4

g.- erdüm 061b/7

g.- erken 013a/12; 061a/5;
069b/3; 071b/3; 071b/10; 2b/15;
9a/1

g.- erler 012a/15; 068a/13

g.- er men 059a/10; 080a/14

g.- erüm 065a/6

g.- esin 032a/10; 045b/9;
063a/13; 071a/10

g.- ıcek 012b/2; 013b/7; 037a/9;
051b/3; 059a/14; 071a/10

g.- ıser 019b/10

g.- medi 028b/2

g.- medüğüm 065a/3

g.- medün 071a/9

g.- mege 4a/12

g.- mekmiş 071a/6

g.- memege 071a/7

g.- meyince 026a/12

g.- mez 012a/2; 057b/11

g.- mezlenür 028b/3

g.- miş 025b/14; 063a/10;
063a/11; 063a/12; 067a/13;
078b/2

g.- mişüm 066a/7

g.- se 081a/12

g.- sem 080a/15

g.- üp 014a/17; 022b/15; 070a/3;
072a/7; 081a/4; 4b/9

g.- üpdür 019b/2

g.- ür 062b/14

giy- giymek.

g.- düğümüz 076a/7

g.- emedük 059b/3

g.- miş 015a/3; 067a/9

g.- sün 076a/7

g.- üp 027a/5; 039a/15; 041a/6

g.- ürdüler 031b/15

g.- ürüp 033b/15

g.- ürürler 036a/1

giydür- giydirmek.

g.- diler 050a/15

giyme giçme kıyafetler.

g.+ ler 083a/7

gizle- saklamak.

g.- düm 059a/12

gizlü saklı.

g. idi 067a/2

g. 059a/4

g.+ ye 059a/1

göç- göçmek, bulunduğu yerden ayrılmak.

g.- er 071a/8

g.- medin 063a/15

göçgenci göç eden kimse.

g.+ dür 076b/7

gök₁ yeşile çalan mavi.

g. 082a/14

gök₂ gökyüzü.

g. 017b/4; 069b/7

g.+ de 2a/4

göl göl.

g. 061a/1; 061a/14; 061b/7

g.+ de 061a/2

g.+ den 061b/8

g.+ e 061a/1; 061a/2

g.+ i 061a/5; 061b/8

gömül- gömülmek.

g.- di 045b/15

gönder- göndermek.

g.- cek 9b/8

g.- di 018a/5; 020b/14; 5b/5;
5b/9; 6a/9; 8b/15

g.- diler 022a/4

g.- elüm 4a/9; 4b/13

g.- em 4b/15

g.- miş midür 066a/9

g.- üp 7a/4

g.- ür 080b/12

göñ(ü)l gönül.

g. 017a/14

g.+ inde 012b/10; 049b/8

g.+ inden 043a/11

g.+ üñden 035b/3

g.+ üñüzde 066b/3

göñül şal- aşık olmak.

g. ş.- maya 066a/15

g. ş.- mışları 066a/8

göñül vèr- gönül vermek, aşık olmak.

g. v.- irken 062a/6

g. v.- me 062a/5

göñlinden sür- artık sevmemek,

gönülden çıkarmak.

g. s.-üp 053b/13

göñülleş- karşılıklı gönül vermek.

g.- düñüz 049a/6

gör- görmek.

g. 019b/10; 027a/15; 028b/3;
036b/13; 040b/9; 043a/14;
047b/14; 052b/1; 054b/12;
057b/5; 057b/15; 062b/13;
066a/1; 071a/9; 076b/5; 077b/7;
2a/2; 3a/15; 8a/5

g.- di 010a/9; 016b/11; 017b/10;
017b/13; 020a/12; 026a/1;
035a/2; 037a/2; 041b/6; 050a/13;
051b/10; 053b/2; 058a/3; 058a/5;
058b/2; 061a/15; 070a/8; 070b/5;
073a/6; 073b/7; 074a/6; 075a/6;
075b/4; 076b/15; 077a/4; 077b/5;
079a/12; 079b/5; 081a/13;
082a/5; 2b/3; 2b/5

g.- diler 010b/8; 010b/10;
013a/13; 013a/15; 014a/18;
015a/2; 016b/15; 017a/2;
017a/13; 020b/7; 020b/15;
022a/9; 032a/15; 036b/11;
045b/1; 046a/1; 047a/6; 047a/7;
053a/15; 054a/10; 054b/4;
054b/14; 056b/3; 058a/9;
058a/15; 059b/10; 059b/12;
060b/15; 061a/9; 061b/1; 061b/3;
062a/11; 062a/15; 062b/5;
063a/7; 063b/3; 063b/5; 063b/10;
064a/10; 065b/11; 067a/8;
067a/12; 068a/5; 069a/3; 069b/3;
069b/4; 069b/10; 070b/1;
071a/15; 072a/8; 072b/3; 073b/6;
073b/13; 073b/14; 075a/1;
075a/9; 076b/4; 076b/9; 078b/7;
078b/9; 078b/10; 078b/11;
082a/2; 083a/5; 7a/6; 9b/11;
9b/13

g.- dü 018a/11; 021a/3; 023a/13;
025a/11; 026a/2; 033a/13;
040a/11

g.- dügi 074a/7

g.- dügüm 010a/10; 044b/13;
077b/3

g.- dügün 4a/13

g.- dük 069b/12

g.- düler 024a/8; 025b/13;
025b/15

g.- düm 014b/2; 059a/10;
061b/10; 062b/10; 070b/12;
071b/3; 071b/5; 071b/8; 077a/14

g.- düñ mi 015a/6; 028a/14;
035b/1; 043a/13; 053b/5;
056a/10

g.- düñüz 066b/2

g.- e 015b/12; 062b/3

g.- ecegüz 023b/1

g.- eler 072a/4

g.- elüm 042a/15; 045a/1;
045b/4; 046b/15; 050a/10;
054a/8; 060a/8; 065b/9; 068a/8;
075b/10; 076b/9; 078b/6; 082a/1

g.- emezem 049b/5

g.- en 013b/3; 019a/1; 047a/10;
071b/2

g.- endür 057b/10

g.- enler 036a/6; 055a/14;
064a/14

g.- enüñ 050b/2

g.- esin 045b/10; 057b/6;
067b/12; 071a/9; 077a/10;
078b/1; 7b/8

g.- esüz 039a/4; 055b/7

g.- evüz 047a/4

g.- eyüm 069b/13

g.- ıcek 010a/12; 013a/14;
015a/11; 018a/14; 018b/7;
019a/10; 019a/12; 019a/13;
020a/14; 021a/1; 021b/8; 023a/6;
024a/15; 029a/10; 030b/8;
032b/1; 032b/3; 034b/12;
035a/14; 037b/13; 038b/10;

039b/10; 041b/10; 042b/8;
042b/10; 043a/2; 043a/7; 044a/2;
051a/5; 051b/2; 051b/14; 052a/3;
053b/4; 054a/6; 054b/7; 058b/5;
060a/7; 061a/3; 061a/6; 063b/15;
064a/14; 067b/8; 068a/7; 068b/3;
070a/9; 072a/10; 072b/4; 073a/9;
074a/3; 075a/4; 076b/14; 077a/3;
078b/14; 079a/9; 079b/7; 5a/12;
5a/15; 7a/8; 9a/13; 9b/15

g.- inür 037b/6

g.- meden 030b/5; 074a/4; 7b/7

g.- medi 054a/5

g.- medük 053a/4; 060b/12

g.- megi 045b/10

g.- mek 058a/6

g.- mekdür 057b/7

g.- mekle 057b/6

g.- memişdi 019a/13

g.- memişlerdi 037b/14

g.- mesün 068b/1

g.- meye 4a/4

g.- mez 049b/7; 066b/1

g.- mezmisün 080b/6

g.- miş 017b/10; 046a/14; 049a/2

g.- sin 070b/9

g.- sün 4a/11

g.- ü 025b/3

g.- üñ 014a/6; 020b/1; 048a/4;
053a/5; 054b/9; 064a/11;
076a/14

g.- ünmez 037b/6

g.- üp 016b/4; 016b/15; 029b/12;
030a/12; 035a/4; 037a/7; 038b/7;
038b/13; 039b/8; 039b/13;
040a/8; 042b/1; 043a/3; 046a/2;
047a/2; 054a/4; 057a/14;
058a/14; 061a/1; 061a/9; 063b/9;
067a/13; 069b/9; 074b/2; 075a/8;
075a/10; 079b/1; 079b/6;
083b/11; 5b/3; 5b/8; 6b/15

g.- ür 049a/12; 057b/6; 2b/6;
2b/8; 2b/9

g.- ür misin 3a/13

g.- ürsin 056b/6

g.- ürsünüz 060a/10

g.- üş 057b/7

gör ki bak, gör.

g. 014a/6; 035a/7; 050a/7;
080a/13

gör kim bak gör.

g. 070a/10

göre açısından, -e göre.

g. 026b/11; 042b/11; 049b/8;
057b/8; 057b/9; 072a/1; 072a/2;
4a/14

görin- görünmek, ortaya çıkmak.

g.- di 018b/1; ; 041b/4; 050a/15;
053b/4074a/6

g.- dügi 027b/5

g.- en 076b/8; 2a/9; 2a/15; 2b/1;
2b/2; 2b/10

g.- üp 6a/11

g.- ür 011a/6; 011a/7; 011a/8;
070b/2; 2a/10; 2b/2; 9b/14

g.- ürdi 073a/12

görüş- karşılıklı birbirini görmek,
sohbet etmek.

g.- di 079b/2

g.- düm 078a/13

g.- üp 082a/6

görklü güzel, iyi.

g. 028a/6

g.+ süni 035a/10

görül- görülmek.

g.- di 061b/9

g.- miş 041b/8

göster- görülmesini sağlamak,
göstermek.

g. 045a/1

g.- di 044a/1; 044b/9; 045a/4;
061a/15

g.- diler 037a/15

g.- em 080b/6

g.- esin 030b/2

g.- eyüm 054a/15; 054b/10

g.- sün 065b/9

g.- üp 048a/15

g.- ürlər 3a/3

göter- kaldırmak.

g.- miş 050a/13

götür- götürmek.

g.- di 028a/15

g.- diler 061a/14

g.- dükleri 036a/4

g.- elüm 039a/11

g.- en 076a/5

g.- medi 063a/14

g.- miş 038a/4

g.- üp 030b/4; 036a/1; 040b/6;
044a/4; 083b/10

g.- ür 026b/8

götrül- yukarı kaldırmak.

g.- miş 041b/8

göz göz.

g. 015b/9; 057b/9; 066b/1;
073b/13; 076b/4

g.+ den 013a/4

g.+ i 067b/8; 077b/4

g.+ in 026a/1; 057b/8

g.+ ine 037b/7

g.+ ler 017b/10; 029b/4; 046a/14

g.+ leri 029a/10; 038b/1; 050b/3;
058a/12; 075b/6

g.+ lerin 050b/1

g.+ lerinden 026a/9

g.+ lerinün 048a/3; 048a/6

g.+ ümi 080a/13

göze al- her türlü zararı önceden
kabul etmek.

g. a.- mazduğ 033a/6

göz kamaş- hayran bırakmak.

g.+ leri k.- ur 050b/3

gözün aç- dikkatli olmak.

g. aç- 035b/6

gözcü gözcü, nöbetçi.

g. 039a/6

gözet(d)- izlemek, bakmak.

g. 010a/11

g.- üp 045a/13

gözle- gözlemek.

g. 052b/12

g.- diler 043b/11; 073b/11;
081b/12

g.- rken 054b/13

g.- ye 022b/10; 039b/5

g.- yü 074b/5
g.- yü tırdı 073b/2
g.- yüp 038b/12; 061a/5
g.- yüp tırdı 054b/7; 018a/14;
018b/15
g.- yüp tıururđı 053a/10

ğubār toz, toprak.
ğ. 018a/13

ğül hortlak.
ğ. 014b/3

ğül ü ‘ifrit hortlak ve cin.
ğ.+ den 075b/8

gul-‘izār gül yanaklı.
g. 077a/14
saltanat-ı g. 036a/8

ğulām köle.
ğ.- ı peççeler 5b/1
ğ. 055b/9; 060b/14; 072a/15;
4b/5; 4b/7; 7a/4; 8a/13; 9a/1
ğ.+ ı 056a/3
ğulām ol- köle olmak.
ğ. o.- dılar 7a/13

ğulüvv taşkınlık, ayaklanma.
ğ. 9a/14

ğuşsa gam, keder.
ğ. 066a/8
gam-ı ğ. 032a/11
ğ.+ sından 066a/9

ğüş-māl tembihlemek, ikaz etme.

g. 030a/6; 082b/15

ğüş-māl vēr- kulağını
bükmek.

g. v.- üp 048a/13

ğüşe köşe.

g.+ lerüm 044b/2

ğüyende şarkı söyleyen kimse.

g. 048a/14

g.+ ler 030a/9; 038b/4; 064a/8;
083a/2

g.+ ye 083a/13

ğūzin seçkin, seçilmiş.

g. 062a/2

güc

güc ét(d)- güçlük çıkarmak.

g. è- üp 072b/12

güc kıl- güçlük çıkarmak.

g.-ınca 015b/15

g.- up 3b/10; 5b/6; 027b/4;
036b/15; 054a/9; 062a/10;
068a/3; 071b/12; 076b/2

güclü kuvvetli.

g. 072a/7

güher cevher.

g.- i şeb-çerāğ 058a/12

g. 050b/1

gül-gün gül renkli, pembe.

reng-i g. 038b/2

güldür- gülmesine sebep olmak.

g.- meyeler 015b/4

güliş- gülüşmek.

g.- diler 049a/4; 068b/3

g.- meyelümme 049a/6

gümān sanma, sezme.

g. 019a/12; 072a/1; 072a/2;
072a/4

g.+ ı 012b/10

gümle- “güm” diye ses çıkarmak.

g.- miş 041b/9

g.- yü 019a/3; 027b/12

gümüş gümüş.

g. 033b/7; 033b/10; 033b/11;
052a/8; 059b/12; 069a/7

g.+ den 058a/11

gün gün.

g. 014b/1; 014b/3; 017b/7;
022a/5; 022a/7; 023a/8; 026b/7;
034a/14; 041b/2; 042a/1; 047b/3;
051b/9; 053b/2; 054a/9; 059a/7;
059a/9; 060a/6; 060b/14;
060b/15; 061a/14; 061b/7;
062a/4; 062b/9; 062b/12;
066b/11; 070b/10; 071b/13;
072b/11; 072b/12; 072b/13;
076b/3; 078a/13; 079b/2; 081a/3;
083b/6; 3b/10; 5b/6; 5b/9

dün-i g. 059a/11

g.+ de 054a/10; 072b/7

g.+ ünde 017a/15; 022b/10;
022b/13

gün gün gün gün.

g. 038b/1

gündüz gündüz.

g. 031a/10; 041b/1; 045b/10;
050b/5; 068b/9; 081a/4

güneş güneş.

g. 018b/5; 021b/9; 024a/3;
027b/4; 058b/8; 058b/10; 060b/6;
074b/9

gürbüz sağlam.

g. 081b/8

gürce Gürcü.

şehir-i g.+ ye 038b/11

güreş- güreşmek.

g.- mege 077a/2

güreşdür- güreştirmek.

g.- di 5b/2

gürle- gürlemek.

g.- diler 057a/12

g.- yü 019a/3; 027b/12; 039b/8;
054b/15; 056a/8

gürz topuz.

g. 039b/14; 040a/13; 042b/11;
042b/13; 042b/14

g.+ ler 083a/6

g.+ üni 074a/9; 074a/10

güt- takip etmek.

g.- düğüm 051a/2

güvāh şahit, delil.

g. 2a/3

sihr-i g.+ ın 3a/15

güvār hazmı kolay olan şeyler, tatlı.

g. 047b/4; 049b/15; 066a/9;
078a/14

güyā dediğine göre.

g. 078b/13

güzār

güzār eyle- geçmek.

g. e.- r 025a/9

güzel güzel.

g.+ den 066a/10

güzīde seçkin, seçilmiş.

g. 013b/9; 016a/5; 016a/11;
019a/5; 023a/2; 039a/5; 041a/13;
056b/15

güzīde kııl- seçkin etmek.

g. kı.- up 041a/7; 045a/10

güzīn seçilmiş.

g. 029b/8; 071a/3

H

hā (nesne için) haram.

h. 080a/5

haber haber.

h. 025b/2; 031a/10; 033a/13

h.+ e 036b/3; 9a/1

h.+ i 013b/9; 8a/13

h.+ ın 060b/13; 9b/4; 9b/7

h.+ le eyt-di 070b/14

h.+ leri 8a/10

bk. **bī-haber**

haber ér- haber ulaşmak.

h. è.- di 020b/12; 6a/7

haber eşit- haber duymak.

h.+ i è.-icek 016b/5; 044b/1;
054a/7

h.+ i è.-üp 025a/10; 6a/10

h.+ ın è.-eli 9a/13

h.+ ın è.-üp 048a/2

haber ét- haber vermek.

h. è.- diler 038b/14

haber eyle- haber vermek,
bilgilendirmek.

h. e.- r 025a/10

haber gönder- haber yollamak.

h. g.- di 6b/9; 6b/12

h. g.- diler 5b/11

haber kııl- duyurmak.

h. kı.- a 4b/7

h. kı.- ayum 8b/11

h. kı.- dı 6b/8

haber şor- bilgi istemek, bilgi
almak.

h. ş.- ayum 050a/7

haber vèr- haber vermek.

h. v.- 5a/1

h. v.- di 016a/3; 025a/2; 041a/5;
8b/5

h. v.- diler 053a/14

h. v.- e 4a/14

h. v.- ür 049a/15; 049b/3

h.+ ın v.- di 018a/8

h.+ ler v.- mişüm 066a/10

haber-dār haberi olan. h. 022a/13 haber-dār ol- bilgisi olmak. h. o.- a 030b/2	h.+ ine 026a/2; 035b/13 haddin aş- sınırını aşmak, aşırı olmak. h. a.- dı 072b/2; 072b/8 h. a.- mamağ 072b/6
habersüz haberi olmayan, bilgisi olmayan. h. 049a/10	hadd boy. h. 074a/9
habîr haberi olan. h. 3b/7	hadem hizmetçiler. h. 8b/12; 9b/2 h.+ e 083a/13
hācalet utanma, utanç. h. 043b/2	hādîm hizmet eden. h. 027a/5; 060a/2 h.+ den 055b/8
hacel hacel ol- utanmak. h. o.- up 9b/7	hādîs Hazreti Muhammet'in söz ve davranışları. h.+ i 2a/3
hacer hacer eyle- taş olmak. h. e.- r 025a/7	hadlû sınırlı. h. 048a/9
hācib kapıcı. h. 038a/10 h.+ ler 048b/12	hāyü'l-hağ Allah. h. 051a/4
hacîl utanmış. h. 043a/7; 051b/2 hacîl eyle- utandırmak. h. e.- mez 050b/11 h. e.- sün 050a/11	Hāk Allah. h. 010a/7; 025b/1; 028a/7; 028a/8; 030b/15; 034b/6; 045a/9; 051a/9; 051a/15; 051b/12; 052a/6; 054a/7; 054a/14; 060a/11; 068a/2; 073a/15; 079b/13; 7b/8 h.+ a 026b/13 h.+ dan 029a/15 h.+ dur 029a/14; 029b/10; 080a/7; 2a/5
hadd sınır.	

h.+ ı 051a/11; 080b/10

h.+ uñ 013a/8

hāk toprak.

h. 019b/4; 027a/9; 035a/8

hāk èt(d)- toprak olmak.

h. è.- er 027a/9

Hāk gelüp bātıl git-

h.- di 051a/4; 051b/4

Hāk Te'ālī Allah.

h. 010a/1; 010a/7; 011b/3;
011b/4; 014b/7; 015a/8; 015a/12;
020a/3; 023b/12; 028b/9;
028b/12; 029a/1; 029a/15;
037b/4; 049b/6; 057b/4; 065a/4;
072b/5; 4a/14; 8a/4

h.+ nūñ 015a/15

h.+ ye 020a/2; 043a/8

hakāret küçük düşürücü söz veya davranış.

h. 034a/7

hakem anlaşmazlığı gidermek için taraflarca tutulmuş kişi; yargıcı.

h. 031b/8

hākī toprakla ilgili.

h. 019b/3

hakīm bilgin, filozof.

h.- i Hinduya 030a/14

h. 010a/2; 010a/12; 030a/14;
034b/7; 057a/8; 058b/5; 059b/6;
063b/1; 064b/8; 065a/3; 065b/8;
067a/7; 075b/9; 078b/2; 3a/7;

3b/7

h.+ i 057b/14

h.+ ler 055b/3; 064a/2; 065a/12;
066b/6; 3a/6

hakīr değersiz.

h. 033a/10

hakīr ol- değersiz olmak.

h. o.- ıcağ 040b/11

hakkiçün hakk için.

h. 014a/14; 065a/1

hāl durum.

h. 040b/9; 072b/2; 080b/9

h.+ e 073b/7; 076a/1

h.+ i 025a/2; 028a/14; 044a/6;
044b/11; 053a/14; 053b/2;
063a/2; 080b/10

h.+ in 044a/5

halāş

halāş kıl- kurtulmak, kurtarmak.

h. k.- up 036b/5

halel bozulma.

h. 057b/13

hālet durum.

h.+ i 015b/1; 034b/10; 049a/14

hālī durumla ilişkili, şimdiki.

h. 018b/12

hālīk yaratıcı, yaratan.

h.+ uma 065a/8

h.+ ina 031a/12; 054b/1; 062a/12

h.+ uñ 010a/1

halk halk, insan, insan soyu.

h. 011b/14; 014a/7; 052a/6;
052a/7; 052a/9; 067b/4

h.+ a 011a/11; 027a/12

h.+ ı 072a/2; 076b/7

h.+ in 079b/10

h.+ inuñ 073b/9

h.+ ile 067b/7

h.+ uñ 013a/5; 066b/7

h.+ uña 050a/2

hâl

hal ét(d)- çözmek.

h. è.- düm 066a/6

h. è.- erdi 066b/7; 066b/11

h. è.- erüm 066a/2

h. è.- eyüm 066b/3

h. è.- mişüm 066a/7

h. è.- mişüzdür 065a/15

hal eyle- çözmek.

h.- düñ 066b/9

hal kıl- çâre bulmak.

h. k.- dum 066a/4

h. k.- sa 012b/9

h. k.- up 067a/3

h. k.- ur 057b/2

hal ol- çözmek.

h. o.- a 066a/15

halvet تنها, yalnızlık.

h. 048b/8

h.+ ine 053b/3

hamāyil

hamāyil kıl- tılsımlı olmak.

h. k.- up 069b/2

hamīde

hamīde kıl- eğilmek, bükülmek.

h. k.- up 028a/2; 050b/4

hamiyet sıcaklık, coşku.

h. 039b/4; 039b/11; 074b/9

gayret-i h. 017b/14; 022b/1

hamle

hamle ét- hücum etmek, saldırmak.

h. è.- diler 074a/15

hammal hamal, yük taşıyan kimse.

h. 057a/2

h.+ lara 057a/4

hāmūş

hāmūş ol- susmak.

h. o.- dı 028a/9; 053b/11;
060b/12; 066b/4; 071b/11

han hükümdar.

h.- ı han-zādeler 047a/1

h. 083b/3; 3b/6

h.+ ı 083b/1

h.+ lar 073a/1

h.+ ları 011a/11

han-zāde hükümdar oğlu.

h. 083b/4

h.+ ler 073a/2

ḥān-ı ḥ.+ ler 047a/1	ḥareket kımıldanma. ḥ.+ e 054b/14; 056a/13; 056b/11 ḥ.+ in 068b/3
ḥançer hançer. ḥ.+ i 038b/2 ḥ.+ in 020a/7	ḥarem yabancı erkeklerin giremediği kadınlara ait yer. ḥ.+ i 040b/10
ḥanlu beylik, hükümdarlık. ḥ. 038a/7	ḥarîf meslektaş. ḥ.- i muraşşa‘ 7a/7
ḥannās şeytan. ḥ.- ı la‘ in 053a/15 ḥ. 052b/12; 053a/10 ḥ.+ ı 052a/14; 052b/15	ḥarîk yanmış. ḥ. 040a/2
ḥarāb yıkılmış. ḥ. 063a/9; 082a/4 ḥarāb ol- perişan olmak. ḥ. o.- mış 062b/13; 078b/8	ḥarîr ipek kumaş. ḥ.+ den 020a/1; 069b/14
ḥarābe harabe, virane. ḥ. 063a/1	ḥāş kıl nitelikli asker. ḥ.+ lar 038a/3; 046a/6 ḥ.+ ları 056b/1 ḥ.+ larla 8b/14
ḥarbe kısa mızrak. ḥ. 079a/7; 079b/6; 080b/5 ḥ.+ sin 079a/7; 079b/6; 079b/13	ḥasen güzel. ḥ. 071a/11
ḥarbī savaşla ilgili. ceng-i ḥ. 042b/3	ḥased ḥased èt(d)- kıskanmak. ḥ. è.- üp 051b/14
ḥarc ḥarc èt- uğruna feda etmek, harc etmek. ḥ. è.- 034a/7 ḥ. è.- dük 065a/14	ḥāşıl ḥāşıl kıl- elde etmek. ḥ. k.- alum 045b/5

ẖāsıl ol- meydana gelmek.

ẖ. o.- mış 053a/14

ẖ. o.- ur 072a/14

ẖaşm düşman.

ẖ. 043b/5

ẖ.+ ı 011b/8

ẖ.+ ını 6a/4

ẖasret hasret.

ẖ. 080a/11; 080b/2; 080b/13

yaş-ı ẖ. 026a/9

ẖ.+ i 063a/12

ẖ.+ ile 029b/8; 063a/13; 080b/8;
080b/11

ẖ.+ inde 010a/1

ẖ.+ inden 048a/3

ẖ.+ ine 026a/10; 026b/15

ẖ.+ iyle 080a/15

ẖ.+ le 040b/8; 069a/14; 080a/2

ẖasta

ẖasta ol- hasta olmak.

ẖ. o.- ur 029a/5

ẖasūd kıskanç, düşman.

ẖ. 051b/14

ẖaşem yanında bulunan adamlar,
hizmetkar.

ẖ. 027a/5; 036a/11; 047b/11;
055b/8; 8b/12

ẖ.+ i 9b/1

ẖatm

ẖatm ét(d)- bitirmek.

ẖ. è.- üp 026b/1

ẖ. è.- di 026b/3

ẖatm ol- bitirmek.

nefes-i ẖ. o.- up 080b/7

ẖatt yazı.

ẖ. 062b/7

ẖ.+ a 077a/6

ẖ.+ ı 013b/1; 013b/2; 013b/3;
014a/19; 047a/8; 047a/9;
047a/10; 058b/11; 058b/13;
059a/13; 061b/5; 062b/6; 062b/7;
069a/11; 070b/8; 070b/9; 071b/1;
071b/2; 077a/9; 077a/10;
079a/14; 079b/1

ẖatalu kusurlu.

ẖ. 2b/13

ẖatr hatır.

ẖ.+ ı 061a/13

ẖ.+ üçün 028a/3

ẖaṯa bile, dahi (bağlaç).

ẖ. 030b/1

havā hava.

ẖ. 018a/13

havāle

havāle kıl- sevk etmek.

ẖ. k.- dum 014b/4

havālu havalı.

ẖ. 030a/9

hevās heves, istek, arzu.

h.+ ında 046b/4

ḥavāt yüksek bir ses.

şükr-i ḥ. 023b/9

ḥavf korku endişe.

ḥ. 049b/15

ḥ.+ ın 030a/12

ḥ.+ ında 083b/10

ḥavf ʿet- korkmak.

ḥ. ʿ.- di 074a/11

ḥavle avlu, bahçe.

ḥ. 063b/10

ḥ.+ nūñ 063b/10

sarāy-ı ḥ.+ sin 078b/11

ḥ.+ sine 063b/10

ḥ.+ sinūñ 063b/4

hāy ünlem. krş. **hey**

h. 7a/3; 7b/3; 012b/4; 013a/7;
027a/8; 029b/1; 029b/4; 033a/8;
047b/12; 047b/13; 049b/11;
049b/12; 050b/11; 064a/11;
067b/6

hāy hāy ağla- hüngür hüngür ağlamak.

h. a.- dı 050b/15

ḥayāl hayal, düş.

ḥiss-i ḥ. 3b/5

ḥayāt hayat.

ḥ. 026b/6

ḥayf ziyan.

ḥ. 069b/11

ḥayf ol- ziyan olmak.

ḥ. o.- mayamı 044b/2

ḥ. o.- ur 027a/13

ḥayl atlı asker, süvari.

ḥ. 6b/1; 036a/11

ḥaylī çok.

ḥ. 054b/4

ḥayme çadır.

ḥ.- i ḥazneden 023a/14

ḥ. 019b/13

ḥ.+ lerin 037b/11

ḥ.+ sine 028a/15

ḥayr iyi ve makbul olan hal ve iş.

ḥ.+ a 034a/5

ḥ.+ ile 059b/4

ḥ.+ la 026a/8

bk. **bī-ḥayr**

ḥayrān

ḥayrān kıl- hayran
bırakmak, şaşırtmak.

ḥ. k.- dılar 037b/13

ḥayrān ol- hayran olmak.

ḥ. o.- ıcak 038b/7

ḥ. o.- up 019a/11

ḥ. o.- up ṭur-dı 018b/7

ḥayş kaba çul.

ḥ.+a 037a/11

ḥaẓar hazır bulunma.

ḥ. 081b/8

ḥ.+ üñ 043b/3; 054a/5

ḥ.+ ünüñ 046b/7

ḥaẓarsuz hazırlıksız.

ḥ. 065a/10

hebā

hebā ol- yok olmak.

h. o.- mış 080b/1

ḥazer

ḥazer ét- sakınmak,
çekinmek.

ḥ. è.- meye 011a/15

ḥazer eyle- kaçınmak.

ḥ. e.- r 025a/18

heft yedi.

h.- i cevşen 057a/6

h. 056b/5

heft kişver yedi iklim (her yer).

h.- i düşmen 043a/6

h. 054a/13; 082a/10

h.+ i 062b/8; 081b/3

ḥāẓır hazır.

ḥ. 016b/6; 045a/13

ḥazīn hüznü, gamlı.

ḥ. 019b/9; 080b/8; 080b/9

şavt-ı ḥ. 053a/10

ḥekīm doktor, bilge kişi.

ḥ.+ ler 026a/13

ḥazīne hazine.

ḥ. 037b/11

ḥ.+ ñi 046b/2

ḥ.+ sin 036a/1

ḥazīne-dār hazineden
sorumlu kimse.

ḥ.+ lar 028a/12

helāk mahvolma, ölme.

h. 027a/9

helāk ét(d)- yok etmek.

h. è.- e 014b/5

helāk eyle- perişan etmek.

h. e.- r men 055a/10

helāk ol- yok olmak.

h. o.- dılar 021a/14

h. o.- ur 029a/7

h. o.- uruz 076a/11

ḥazne değerli eşyaların saklandığı yer,
hazine.

ḥayme-i ḥ.+ den 023a/14

ḥelāl helal, haram olmayan.

sihr-i ḥ. 012a/15; 012b/1

ḥ.+ i 4b/9

ḥelāl kıl- helal olmak,
haram olmamak.

ḥ. k.- dı 072b/6

ḥazret saygın kimse, huzur, kat.

ḥ.+ a 013a/9

ḥ.+ iñden 082a/10

ḥ.+ ine 023b/12; 083a/4

helāl ol- helal olmak.

h. o.- dı 026a/7

hem aynı zamanda (bağlaç).

h. 010b/3; 011a/14; 012a/2;
012b/2; 014b/12; 015b/6;
015b/12; 028a/7; 029a/14;
037b/8; 038b/4; 041a/9; 049a/10;
049a/11; 057b/4; 065a/5; 068b/7;
080b/4; 080b/15; 2b/13; 3b/7;
4a/9; 5a/4; 5b/14; 6a/8; 7a/13;
7a/14; 7b/9; 7b/12; 7b/13; 9a/9

hemān hemen.

h. 010a/3; 010b/1; 012b/10;
012b/13; 012b/15; 013a/4;
018a/1; 040b/10; 063a/3; 067b/7;
2b/2; 2b/4; 3b/4; 7b/2; 9b/14

hemān bütünüyle, tam.

h. 019a/13; 059a/9; 059b/2; 3b/6

hemīše her zaman.

h. 028a/5; 043a/6; 082b/4

hendese bir şeyi sınırlayan, ölçü,
geometri.

h. 057a/3

henüz “daha” anlamında zarf.

h. 076a/14

hep hep.

h. 012a/4; 021a/12; 022b/6;
022b/13; 022b/15; 059a/13;
074a/12; 082b/4; 6b/5

hepini hepsi.

h. 083a/6

her her.

h. 011a/6; 012b/3; 012b/5;
012b/9; 014a/12; 015b/2;
015b/12; 017b/2; 029a/15;
031a/1; 032a/8; 032a/9; 032a/11;
034a/7; 036a/7; 037a/8; 038b/1;
038b/5; 040b/10; 041b/2; 042a/1;
052b/5; 053b/7; 062b/12; 063a/3;
066a/12; 066a/14; 066a/15;
067b/1; 067b/3; 068b/9; 069a/3;
072b/5; 073b/8; 074a/1; 078a/13;
079b/2; 3b/4; 6a/2

her bir her bir, belli.

h. 057a/4; 073a/12

her biri ayrı ayrı, her biri.

h. 066a/11

h.+ nūñ 011a/4

her dem her an.

h. 023b/7

her iş (yapılan) her iş.

h.+ i 2a/5

her kankı herhangi.

h. 064b/4

her ki her kim ki.

h. 011a/15; 014b/11

her kim kim ki.

h. 036b/12; 049a/11; 3a/2

h.+ e 066a/13

h.+ i 053b/6

her kişi herkes.

h. 048b/14

her kişi kim kim, her kim.

h. 036b/13

her ne herhangi.

h. 012b/14

her ne kim her şey.

h. 012a/13; 012b/12; 049a/15;
057b/8

her zamān sürekli.

h. 9a/8

hezārān binlerce.

h.-ı dāstāndan 082b/5

hergiz asla, hiçbir vakit.

h. 010a/3

herif adam.

h. 066b/4; 067a/15; 067b/15;
074b/1; 074b/10; 075b/15;
077b/9

h.+ i 075a/14; 075b/4

h.+ in 075b/11

h.+ le 075b/10; 076a/15

h.+ lerle 075a/2

herif ol- adam olmak, eş olmak.

h.- madum 078a/11

heyš bozan zarar veren.

h.+ ti 077b/1

hevl korku.

h. 049a/5

hey ünlem. krş. hāy

h. 039a/12; 039a/13

heybet büyüklük.

h.+ inden 045b/15

heybetlü büyük, ulu.

h. idi 041a/10

hezimet

hezimet ol- yenilmek.

h. o.- up 051b/2

hıdmet hizmet.

h.+ i 046b/7

hıramān

salına salına yürüyen.

h. 028a/1

serv-i h. 033b/4

serv-i h.+ lar 048a/9

hıred akıl.

h. 5a/14

hısım akraba.

h.+ a 060a/2

hışm öfke, kırgınlık.

h.+ a 083a/13

h.+ inan 7a/7

h.+ la 079a/8

Ḥiṭā Kuzey Çin.

ḥ. 6b/4

036a/1; 044a/4; 055b/10; 057b/3;
082a/9

ḥ.+ idür 017a/15

ḥız hız.

ḥ.+ ıla 078a/9

ḥ.+ üñi 022b/8

ḥil'at vèr- kaftan vermek.

ḥ. v.-di 036a/4

Ḥicāz Mekke ve Medine şehrinin
bulunduğu coğrafya.

ḥ.+ dan 030a/7

ḥil'atla- padişahlar ve vezirler
tarafından ödül olarak kıymetli
kaftan giydirmek.

ḥ.- yup 038b/9

hice mezar taşı.

h. 027a/6; 061b/2

h.+ si 061b/3

ḥīle hile, aldanma.

ḥ. 032a/2; 032a/3; 032a/4;
032a/10; 038b/15; 039a/6;
039a/11; 039a/12; 039a/13;
039a/14

ḥ.+ durur 032a/6

ḥ.+ ler 038b/14

ḥ.+ siyle 039a/13

ḥiç hiç.

h. 021b/1; 026a/13; 029b/2;
029b/6; 031b/4; 065a/15;
067a/15; 068b/4; 3b/7

ḥīle kıl- aldatmak.

ḥ.- a 032a/7; 032a/8

ḥīle-dām hile tuzağı.

ḥ.+ ın 039a/6

ḥikāyet hikāye.

ḥ.+ i 025a/2

ḥikmet bilgelik.

ḥ. 013a/7; 049b/14; 057b/1

ehl-i ḥ. 013a/7; 4a/1

ḥavl-i ḥ. 030a/15

ḥ.+ ā 013a/9

ḥ.+ dūr 015a/9

ḥ.+ e 013a/8; 013a/9

ḥ.+ i 013a/8

ḥ.+ ine 3b/6

ḥ.+ ini 3b/6

ḥilm huy yumuşaklığı.

h. 043a/9

himmet lütuf, kerim, yardım.

h.+ i 037b/7; 037b/8

himmetlü himmet sahibi olan.

h. 083a/10

ḥil'at padişah ve vezirler tarafından
ödül olarak giydirilen kıymatli
kaftan.

ḥ. 028a/13; 031b/15; 033b/15;

hind Hindistanlı.

h. 040b/14; 041a/1; 6b/4

h.+ e 060a/5

hind dilāver hint askeri.

h.+ ler 074b/15

hişār kale.

h. 044a/5; 045a/13; 082a/12

h.+ a 044a/6

h.+ dan 044b/1

h.+ ı 044b/1

hişār ét(d)- kuşatmak.

h. è.- üp 030a/7

hiss his.

h.- i hayāl 3b/5

hiyel hileler.

h. 032a/5; 047b/11

hizmet hizmet.

h. 033b/14

h.+ inde 041a/2

h.+ inde 045b/6

hizmet ét(d)- işini yapmak.

h. è.- 030b/12; 030b/13

h.+ in è.- er men 068b/1

hizmet kıl- kulluk etmek.

h. k.- up 066a/2

h. k.- urlar 028b/10

hizmete tur- hizmete başlamak.

h. t.- mış 053b/3

hoca hoca.

h. 025a/19

h.+ sı 023b/4

hod kendi.

h. 019a/12; 043a/7; 062b/14;
065b/4

bk. **bî-hod**

hodbîn bencil.

h.+ ler 065a/1

hor değersiz.

h. 033a/10

Horāşān orta Asya büyük bir
yerleşim yeri.

h. 027b/6

h.+ a 044a/10

horluk yaşamdaki zorluk.

h. 032b/12

hoş iyi, güzel.

h. 022b/4; 033b/6; 043b/13;
047a/7; 048a/14; 059a/3; 059b/2;
062a/9; 066a/13;

070b/5; 074a/11; 077a/6;
082a/13; 082b/4; 4a/13; 5b/14

hüb-ı h. 030a/10

h.+ durur 045b/5; 9a/4; 9a/5

h.+ musun 025b/19

hoş gel- hoş görünmek.

h.- di 062b/10

h.- üp 048b/7

h.- ür 083a/11

hoş gör- hoş görmek.

h.- üp 013b/5; 016a/3; 036a/4

hū

hū ol- huy olmak.

h. o.- ur 036a/9

h.+ a 019b/8

hūb hoş, güzel.

h.- ı hoş 030a/10

h. 013a/3; 2a/10; 2b/1; 2b/4;
2b/6; 2b/8; 2b/9; 3a/3

h.+ ları 011b/11

h.+ uñ 013a/2

hūb-āwāz güzel sesli.

h. 012b/12

hūb-nefes güzel nefesli.

h. 012b/11

hūb-rū güzel yüzlü.

h. 033b/5

hūb-rūşen güzel parlayan.

h. 058b/5; 062b/5; 069a/9;
077a/6

hūb-şūret güzel yüz.

h. 013a/1

hurd

hurd ol- parçalamak.

h. o.- dı 035a/7

hurrem

hurrem kıl- mutlu etmek.

h. k.- a 073b/10

hurrem ol- sevinmek.

h. o.- dı 060b/2

hurşid güneş.

h. 031a/9

hurūş çoşma.

h. 074a/11

hurūş kıl- çoşmak.

h. k.- up 083a/2

hulq huy, tabiat, yaratılış.

h.- ı muhib 036a/9

h.- ı ‘ālem 047a/13

hūsmend aklı başında.

h. 030b/7

hūlu huylu.

h. 077b/1

hūzur makam.

h.+ unda 065a/8

hun kan.

h.+ lar 048a/15

hūcūm saldırı.

h.+ etinden 5b/12

h.+ undan 064a/3

hūcūm kıl- saldırmak.

h. k.- dı 079b/13

hūr güneş.

h. 022a/1

hūr-i ‘ayn cennet hurileri.

h. 038b/1

hūkm hüküm, karar.

h.- i hükümet 029a/2; 038a/10

h.- i hükümete 015b/1

hurc büyük heybe, hurç.

h. 041a/9; 071a/6

h.+ i 011a/4; 053b/11

h.+ ile 070b/8

h.+ ler 012b/8

h.+ ü 3b/2

h.+ üm 7a/14

h.+ ün 044a/1

h.+ üni 011a/11

hükme eyle- hükmü altına almak.

h. e.- di 030b/3

hükme kıl- hükmetmek.

h. k.- dı 046a/9

h. k.- dum 014b/4; 062b/10;
071b/4

h. k.- urmı 065a/12

hükmet(d) - hakkında karar vermek.

h. è.- di 056a/14; 072b/9

h. è.- diler 017a/3

h. è.- ecek 021b/3

h. è.- en 014b/9

h. è.- erdüm 061b/6

h. è.- erüm 065a/5; 066a/1

h.+ in è.-se 080a/8

hükümet hükümet, devlet.

hükme-i h. 029a/2; 038a/10

hükme-i h.+ e 015b/2

hüner yetenek.

h. 056b/14; 057b/3; 060b/3

h.+ dür 056b/15

h.+ i 065b/6

h.+ lerine 059b/9

hüner eyle- yeteneğini ortaya
koymak.

h. e.- r 025b/7

hürmet

hürmet èt- saygı göstermek.

h. è.- dük 7b/5

h. è.- medi 047b/5

hürr özgür, bağımsız.

h. 4b/15

hüsn güzellik.

h. 029b/7; 077b/4

hüsnâvî çok güzel.

esmâd-i h. 012a/10

hüsr hüsrân.

h. 019b/5

hüsrevânî hükümdarlara layık
olan.

h. 069a/2; 069a/14

I

ırağ uzak. krş. **ırağ**

1.+ mış 073b/14

ırağ uzak. krş. **ırağ**

1. 019b/11; 033a/2

1.+ dan 011b/8

ırağ düş- uzak kalmak.

1. d.- dük 073a/14

‘**ırağ** musikide bir birleşik makam.

‘1. 031b/4

‘1.+ in 031b/4	‘i. k.- up 054b/1; 062a/13; 065a/8
ırmak büyük akarsu.	
1. 054a/10; 054a/11; 060b/6; 060b/8; 062a/10	ıblīs şeytan. i. 014b/9
İşfahān musikide bir makam.	‘ ibret
1.+ 1 030a/8	‘ ibret al- ders almak. ‘i. a.- a 010b/3
ışmarla- göndermek.	
1.- dum 080b/7	
1.- yup 041a/13	icāzet
	icāzet vēr- izin vermek. i. v.- di 069b/13
ıssuz تنها, ıssız. krş. ısuз	
1. 063a/10	iç iç.
ısuз تنها, ıssız. krş. ıssuz	i. 020b/5; 043b/9; 043b/10; 044a/6; 044a/7; 6a/2; 8a/15
1. 011b/5; 2b/12	i.+ i 010b/9; 018b/3; 045b/14; 056b/6; 056b/11; 058a/3; 059a/8; 071b/3; 072a/8; 082b/1
ışk(ğ) aşk.	i.+ deki 056b/10
1.+ a 018b/5	i.+ in 010b/7; 046b/2
ıtlāk salıverme.	i.+ inde 2a/9; 2a/15; 2b/7; 2b/10; 2b/12; 3a/2; 3a/13; 011b/14; 013b/6; 014a/7; 019b/3; 025b/7; 037a/2; 037a/5; 037b/15; 039b/11; 040a/9; 040a/10; 049b/15; 051a/11; 052a/6; 052a/7; 052a/9; 058a/1; 059b/10; 066a/8; 067b/4; 072b/2; 073b/5; 076b/13;
sihr-i 1. 012a/9	i.+ inden 020b/6; 053b/1; 055a/4; 056b/7; 057a/10; 057a/13; 060b/11; 066a/14; 069a/7; 078b/3
‘ ıyāl çocuk, evlât.	i.+ ine 9b/12; 044b/14; 045a/15; 046a/3; 049b/3; 049b/9; 050a/6; 052b/12; 052b/13; 067a/9; 072a/15; 073a/2; 079a/1
‘1.+ ine 046b/10	i.+ ini 010a/10; 058a/9
İ	
i- imek fiili, cevher fiil, ek fiil	
i.- dūñ 053a/1	
i.- se 056b/14	
‘ ibādet ibadet.	
‘i. 031a/12	
‘ ibādet kıl- ibadet etmek.	

iç- içmek.
i.- diler 031a/5; 060b/7
i.- e 9b/9
i.- er 077b/2
i.- erken 060a/6
i.- evüz 7b/12
i.- ince 077b/13
i.- mege 7b/14
i.- sevüz 026a/14
i.- üp 045a/12; 060a/4; 060b/13;
062a/12

içerü içeri.
i. 056a/6; 056a/7; 058a/9

için için. krş. **içün**
i. 070b/4

için taşın için, dışın.
i. 081a/2

içre içinde.
i. 034a/8; 035b/7; 047a/15;
057b/7; 058b/14; 059b/6; 062b/2;
062b/3; 063b/7; 3b/4; 6a/6; 6b/2;
7b/2
i.+ dür 7a/14

içtimā^c bir araya gelmek.
i.+yi 037b/14; 083a/5

içün için. krş. **için**
i. 020b/11; 027a/3; 027b/6;
042b/4; 051a/9; 051b/4; 051b/7;
061a/11; 079b/10

içür - içirmek.

i.- üp 5b/8

‘ifrīt cinlerin çok zararlı ve korkunç kabul edileni.

^ci.+ leri 014b/3

iğvā azdırma, ayartma.

i. 049b/10; 052a/1

iğvā kıl- azdırmak.

i. k.- ur 049b/8; 067b/1

ihsān bağışlama.

i. 028a/4; 028a/5

i.+ uñ 8b/9

ihsān ét(d)- bağışlamak.

i. è.- enler 028a/7

ihsān kıl- ihsan etmek, bağışlamak.

i. k.- a 023b/4

ihsān ol- bağışlanmak.

i. o.- ur 028a/5

iḥṣār baskı yapma.

i.+ larına 032a/1

iḥtiyār iyiyi kötüyü birbirinden ayıracak kadar yaşamış, yaşlı.

i. 062b/8; 077a/9

iḥtiyāt tedbir, sakınma.

i. 058a/1; 058a/4

iḥtiyāt ét- sakınmak.

i. 050a/1

i.- di 020a/6

iḥyā	i.+ uñ 062b/11; 076a/5
iḥyā ét- yeniden can vermek.	i.+ uña 7b/10
i.- diler 083a/3	i.+ uñi 7b/9
iken iken.	i' lā yükseltme, yukarıya kaldırma.
i. 035b/10	i. 077a/15
iki iki (sayma sayısı).	ilāhī Ey Allah'ım.
i. 6a/1; 011b/8; 013a/13; 013b/14; 024b/1; 025a/5; 025b/8; 036a/14; 040a/2; 042b/9; 047b/2; 047b/7; 054a/9; 055a/5; 055b/12; 055b/15; 058b/2; 058b/4; 058b/6; 062b/1; 063b/8; 063b/11; 065b/10; 069b/4; 069b/5; 071b/13; 075a/1; 075a/3; 075a/6; 076b/15; 079a/2; 079a/5; 080b/11; 081a/5	i. 014a/14
i.+ sin 048b/8	ile ile
	i. 013a/4; 022b/13; 036b/7; 038a/6; 044b/4; 046a/6; 056b/2; 069b/8; 074b/15; 5a/6
iki biñ yedi yüz iki bin yedi yüz.	ileri ileri ileri
i. 070b/13	i. 068a/11
iki yüz biñ iki yüz bin.	ilerü ileri.
i. 038a/11	i. 064a/5; 077b/5
iki yüz kırk iki yüz kırk.	ilerü gel- öne çıkmak.
i. 013b/7; 033b/8	i. g.- di 045a/3
	i. g.- üp 042a/3; 068b/15; 069a/7
ikinci ikinci.	ilerü var- ilerlemek.
i. 011b/2; 055a/1	i. v.- dum 077b/6
ıqlīm ülke, diyar.	i. v.- up 013b/1; 061b/4; 077a/6
i. 011a/14; 8a/3	ilet(d)- iletmek, götürmek.
i.+ den 012a/14	i. 043b/13
i.+ e 012a/14	i.- diler 040a/5
i.+ ler 048b/11	i.- esin 012b/5; 050a/9
i.+ lerine 024b/10	i.- üp 032b/13
	i.- ürler 011b/12
	illā ancak, yalnız.
	i. 047b/3; 063a/12; 077a/15

‘illet hastalık.

‘i.+ üñ 067b/3

‘ilm ilim, bilgi.

‘i.- i kāhin 2b/11

‘i.- i edeb 030a/15

‘i.- i nücümü 059a/2

‘i.- i tılsımānī 055b/3

‘i. 049b/6; 051b/11; 052a/8;
052a/9; 052b/4; 053a/2; 053a/14;
3b/6

tabl-ı ‘i. 047b/10

‘i.+ den 052a/1; 052b/7

‘i.+ e 051b/15; 059a/1; 065a/14

‘i.+ i 027a/12; 051b/11; 051b/13;
052a/5; 052b/1

‘i.+ idür 2b/11

‘i.+ ile 053a/7

‘i.+ in 010b/13; 4a/2

‘i.+ inden 030b/2; 052a/15

‘i.+ ine 012a/7; 3b/5

‘i.+ le 051b/15; 052a/7; 057b/4;
059a/5

‘i.+ üñ 012b/3

īmān dini inanç.

ī.- ı şehādet 026b/1; 026b/2

ī. 010b/14; 036a/12; 036a/15;
054a/2

ī.+ la 012a/1

īmāna getir- hak dini kabul
etmek.

ī. g.- üp 054a/2

‘imāret bir yeri bayındır ve mâmur
etme.

‘i. midür 082a/4

‘i.+ i 076b/7

‘imāret ét(d)- imar etmek.

‘i. è.- erler imiş 019b/1

‘imāretlik bayındırlık.

‘i. 076b/6

imden girü bundan sonra.

i. 052b/8

imdi şimdi.

i. 010a/4; 011b/2; 019b/10;
020b/2; 028a/10; 031a/10;
035b/2; 045b/3; 046b/13; 048a/5;
050b/7; 052a/15; 052b/5;
053b/15; 060b/4; 077b/14;
079b/9; 3b/14; 6a/6; 6b/7

imkān olanak.

i.+ ı 057b/11

in- inmek.

i.- di 055a/12; 082a/7

i.- diler 073b/1

i.- e 018a/11

i.- eler 044b/1

i.- er 045a/8; 056b/9

i.- icek 055a/13

i.- meyinced 076b/6

i.- miş 081a/14

i.- üben 023a/1

i.- üñ 044a/14

i.- üp 033a/15; 043b/8; 047a/4;
061b/2; 068a/6; 068b/15;
072a/15; 076b/15; 079a/1;
081a/3

in mağara, in.

i. 033a/4

inan- inanmak.

i.- alar 039a/3

i.- duralum 053a/12

i.- madı 041a/8; 065b/5; 065b/7

i.- maz mı 065b/2

i.- maz mısın 068b/6

i.- mazsa 065b/2

i.- mazsañ 050a/6

i.- mazsañuz 053a/5; 2a/12

i.- up 045a/12

i.- ur 051a/13

i.- ursın 049b/10

‘inān dizgin, yönetme.

‘i. 082a/7

‘ināyet dikkat, gayret.

‘i.+ idür 015a/15

incü inci.

i. 033b/11

i.+ ler 059b/13

indür- indirmek.

i.- düm 078a/5

iñle- inlemek, ah etmek.

i.- di 021a/10

i.- miş 041b/9

ins ü cān insanlar ve cinler.

i. 038a/13; 059a/3

ins ü cin insanlar ve cinler.

i. 074a/11

inşāf acıma ve merhamet duygusu.

i. 015a/13

inşāf vēr- acımak.

i. v.- 033a/1

insān insan.

i. 037b/14; 050a/15; 052a/3;
055a/5; 063a/9; 083a/5

nesil-i i. 067a/6

i.+ a 072b/6

inşā yapma, yapılma, kurma,
kurulma.

siyāset-i i. 030b/1

irāde bir şeyi yapıp yapmama
konusunda karar verme gücü,
irade.

i. 6b/5

isgençe işkence.

i. yi ulularla 036b/13

ism-i ā‘zam en büyük, en yüce.

i. 020a/2; 058a/2

isnād

isnād ét(d)- dayandırmak.

i. è.- elüm 044b/15

İsrāfil dört büyük melekten biri.

şur-ı i. 021a/11

issi sahip.

- i. 011a/11; 038a/10; 063a/10
- i.+ ne 080b/7

iste- istemek.

- i.- diler 073b/5
- i.- medüm 066b/15
- i.- mez 067b/7
- i.- riseñ 045b/7
- i.- rsen 023b/10
- i.- rseñ 031a/1; 034a/9; 058a/6
- i.- yincek 051a/15
- i.- yü 073b/11
- isteyü gel-** istemek.
- i. g.- düm 067a/1

istikbāl

istikbāl kıl- karşılamak.

- i. k.- uñ 044a/15
- i. k.- up 081b/9

istimālet

istimālet vēr- teselli vermek.

- i. v.- e 039b/6

istimāletle- avutmak.

- i.- dı 048b/11
- i.- yüp 039b/3

iş iş.

- i. 3a/9; 3b/2; 012a/5; 015b/9; 022b/9; 028a/8; 028a/9; 032a/10; 032b/15; 035a/13; 037a/10; 039b/5; 059a/6; 071a/8; 076a/7
- i.+ de 014b/13; 027a/11; 3b/4;

9a/7

i.+ den 055b/12

i.+ durur 013a/6

i.+ dür 034b/7; 035a/10; 080b/9

i.+ e 012a/4; 037a/10

i.+ i 015a/15; 015b/9; 019b/8; 026a/12; 028a/4; 028a/6; 031b/8; 032a/7; 034a/7; 039b/5; 040b/10; 053b/7; 057b/2; 061b/14; 066b/1; 067b/7; 071a/6; 078a/12; 080a/7; 9a/7

i.+ ile 034a/7

i.+ in 015b/9; 015b/12; 032a/9

i.+ inde 3b/3

i.+ ine 062a/4; 071b/10

i.+ ini 066a/14

i.+ inüñ 012a/5; 035a/10

i.+ ler 010b/2; 012b/4; 039a/12; 039b/5; 2b/14

i.+ leri 041a/5; 080b/11

i.+ ü 080a/6

i.+ üñ 023b/9; 032a/8; 032a/11; 034a/11

i.+ üñde 017b/2

i.+ üñi 012b/5

iş başa var- işin sona ermesi.

i.- ıcağuz 012b/6

iş başar- görevi yerine getirmek.

i.- mak 034a/9

iş eri işinin ehli.

i. 030b/15

iş ét(d)- kötülük etmek.

i. è.- di 033a/7; 043a/13

i. è.- diler 046a/14

i. è.- em 036b/6

i. è.- en 030b/8; 033a/3; 2a/4

i. è.- erüm 8a/5

i. è.- indüm 078a/12

i. è.- inenlerüñ 012a/1

i.+ ler è.-em 039a/4

iş eyle- iş etmek.

i.+ ler e.-r 049b/12

iş gör- yararlı olmak.

i. g.- miş 038b/14; 081a/15; 4a/9

iş işle- iş yapmak.

i. i.- mişler 054b/12

iş kıl- aldatmak.

i. k.- urdum 043a/14

iş ü yoldaş dost.

i. 026b/15

işāret iz, alâmet.

i.+ den 064b/1

i.+ dür 058b/7

i.+ i 058b/9

i.+ iyle 019b/1

işāret ét(d)- göstermek.

i. è.- di 025a/4; 028b/4; 045a/6;
048b/11; 070a/10; 070b/6;
075b/3

i. è.- ıcek 020a/9

i. è.- üp 058a/15

işāret kıl- göstermek,
istemek, emretmek.

i. k.- dı 051b/7; 057a/8; 064a/4

işbu işte bu.

i. 040b/9; 045b/7; 047b/15;
054a/13; 058b/13; 059a/6;
062a/3; 062b/15; 067b/10;
069a/13; 071a/8; 077a/9;
077a/10; 077a/14; 077b/2;
078a/6; 080b/9; 080b/10;
080b/11

işbu resme böyle, bu şekilde.

i. 059a/5; 077a/13

i.+ ile 038b/5

işbudur işte budur.

i. 062b/15

işle- işlemek.

i. 028a/4

i.- me 035a/13

i.- yen 015a/15

i.- yüp 043a/12

işlen- işlenmek.

i.- en 011b/14

i.- ür 014a/6

iştiyāk büyük arzu duyma, özlem.

i. 4b/15

it köpek, it.

i. 011a/13

i‘tibārī saygı görme.

i. 041a/8; 057b/9

Kaşr-ı i. 041a/7

i‘tikād

i‘tikād ét- kalpten
bağlanmak, inanmak.

i. è.- sünler 050b/8

ittifāk birleşme.

i.+ ı 082b/4

i.+ ile 010a/5

i.+ la 067a/4
ittifāk kıl- sözleşmek.
i.+1 k.- up 032a/13

itlāk salıverme.
sihr-i i.+ dur 011a/3

‘**ivaż** karşılık, bedel.
‘i. 5a/4
‘i.+ u 030b/8
‘**ivaż kıl-** bedel vermek.
‘i. k.- sa 5a/5
‘i. k.- sun 8b/6
‘**ivaż ol-** bedel olmak.
‘i. o.- a 5a/3

iyi iyi. krş. **eyü**
i. 041a/1

izle- izlemek.
i.- dük 043b/6

izn izin, destur.
i. 024b/9
i.+ iyle 068a/2
i.+ le 8a/4

‘**izz** değer, kıymet.
‘i. 015b/5; 026a/6

‘**izzet** ululuk, yücelik.
‘i. 027a/3
‘i.+ çün 060b/10; 064a/1;
065a/10
‘i.+ de 015a/11

‘i.+ le 015a/7; 027b/2; 038a/5;
048b/9; 058b/6; 072b/4; 073a/10;
075a/15; 075b/1; 4a/5

‘i.+ üne 015b/6

‘**izzet ét(d)-** saygı göstermek.

‘i. è.- düğümçün 010a/14

‘i. è.- dük 7b/5

‘i. è.- eler 7b/7

‘i. è.- üp 066b/12; 077b/12

‘**izzet kıl-** kıymet ve itibar
göstermek.

‘i. k.- asun 7b/8

‘i. k.- dı 041b/12; 053b/4

‘i. k.- up 4a/8; 8b/4

‘**izzetleş-** yüceltmek.

‘i.- üp 4b/10

‘i.- üp tur-dılar 015a/5

‘**izzile** kıymet, değer.

‘i. 7a/15

J

jīva civa.

j. 056b/7; 056b/10; 056b/11;
056b/12; 057a/14

j.+ sı 057a/10

K

ķabar- kabarmak.

ķ.- dı 018a/13

ķabāyil kabileler.

ķavm-i ķ.+ e 053a/14

ķābil mümkün.

ķ.+ dūr 059b/11

8a/14; 9a/1

ķabūl

ķabūl ét(d)- kabul etmek.

ķ. è.- e 031b/13

ķ. è.- erse 076a/12

ķ. è.- meyicek 036b/15

ķabūl ķıl- razı olmak.

ķ. ķ.- alum 076a/3

ķ. ķ.- dı 010a/15

ķ. ķ.- dılar 044b/8; 3a/5

ķ. ķ.- ıcaķ 048b/5

ķ. ķ.- madı 036b/10; 080a/3

ķ. ķ.- maz 050a/5

ķ. ķ.- up 028a/11; 031a/3;
033b/14; 044a/4; 082a/12

ķabūl ol- arzusuna kavuşmak.

ķ.- dı 010a/1

ķabza kılıcın sapı.

ķ.+ m 7a/14

ķ.+ sina 068a/6

ķaç- kaçmak. krş. **ķaş-**

ķ.- dı 023a/9; 039a/3; 039a/9

ķ.- dılar 021a/14; 034b/12

ķ.- duñ 043a/14

ķ.- ıcaķ 034a/13

ķ.- ma 035b/6; 035b/7; 035b/11

ķ.- madılar 024b/11

ķ.- mağından 022b/11

ķ- mayan 042b/5

ķ.- mış 023a/13; 023a/15

ķ.- tı 083b/8

ķ.- up 024b/9; 025a/8; 025a/17;
032a/1; 032b/4; 043a/3; 075b/15;

ķaçan ne zaman.

ķ. 031a/11

ķaçan ķaçak kaçır kaçmaz, kaçarak.

ķ. 056a/6

ķaçan ķaçan kaçarak.

ķ. 075a/2

ķaçan kim her ne zaman.

ķ. 052b/8; 060b/4

ķadar kadar.

ķ. 018a/2; 028b/2; 036b/10;
040a/5; 041b/13; 044b/9; 072b/6

ķadd boy.

ķ. 077a/2; 077a/15; 7a/7

ķ.+ i 057b/5

ķ.+ in 050b/3

ķ.+ leri 077a/1

ķadd ü ķāmet boy, post,
endam.

ķ.+ i 5a/11

ķ.+ ler 075b/4

ķ.+ lü 073b/15

ķadem ayak, adım.

ķ. 6b/2

ķ.+ i 064b/4

ķ.+ le 010a/2

ķ.+ üñi 082a/10

ķ.+ üñle 064b/2

ķadem baş- ayak basmak.

ķ. b.- dı 055b/11

ķ. b.- duġum 055a/9

ķ. b.- ıcaķ 056b/9

ķ. b.- up 054b/13

ķadın kadın.

ķ. 028a/2

ķadīm eski zamandan beri, başlangıcı olmayan.

‘ālem-i ķ.- i lem-yezel 7a/12

ķ. 3b/5

ķ.+ den 049a/1; 083b/3

ķādīr müktedir, gücü yetme.

ķ. 3a/15; 3b/4

ķaddlū boylu.

ķ. 048a/9

ķafā baş, kafa.

ķ.+ sında 038a/2; 042b/14

ķafā-dār düşünce ve görüş bakımından aynı olan kimseler.

ķ. 082b/10

ķafes kafes.

ķ.+ den 080b/7

ķ.+ i 026b/5

ķ.+ in 025b/16; 026b/5

ķāfir Allah’a inanmayan.

k. 027a/2

ķāfir ol- Allah’ı ve dini inkar etmek.

k.- a 2a/5

k.- ur 011a/9

ķahı- öfkelenmek, kızmak. krş. **ķakı-**

ķ.- ma 077b/9

ķ.- p 070a/3

ķāhin gelecekten haber veren kimse.

k.- ı gühvār 014a/11

‘ilim-i k. 2b/11

sihr-i k. 010b/10; 011a/9; 011b/1

sihr-i k.+ dūr 011a/2; 011a/3

sihr-i k.+ le 014a/7

k.+ ler 011a/10

ķahr dert, sıkıntı, keder.

ķ.- ı emirler 025a/14

ķ. 010a/8

ķahr ķıl- azap etmek.

ķ. ķ.- dı 014b/7

ķ. ķ.- duñ 023b/3

ķ. k.- madı 010a/14

ķahramān kahraman.

ķ. 013b/3; 046a/13

ķ.+ ı 029a/10; 077a/13

ķ.+ leyin 014a/3

ķahramān-satvet kahraman.

ķ. 038a/1

güçlü

ķahramānī yiğit, cesur.

ķ. 042a/2; 048a/3

ķakı- öfkelenmek, kızmak. krş. **ķahı-**

ķ.- cak 7b/15

ķ.- dı 016a/4; 016b/5; 041a/3;
074a/8; 077b/9; 081b/7; 8a/10;
8b/8

ķ.- dum 078a/2; 079b/14

ķ.- dursun 7b/15

ķ.- mak 072b/5

ķ.- nlar 077b/10

ķ.- p 068b/3; 4b/6

ķ.- salar 011a/13

ķ.- sam 077a/12

ķ.- yu 041b/11; 068a/12

ķ.- yup 036b/3; 036b/8; 041a/6;
068a/13

ķākum sansara benzer bir hayvan,
samur.

ķ. 033b/9; 072a/9; 072a/13;
072b/1

ķal- kalmak.

ķ.- a 010b/3; 059a/14; 059b/5;
080b/9

ķ.- an 040a/14; 080a/15

ķ.- anı 027b/1; 074b/8

ķ.- dı 019a/12; 047b/7; 061b/13;
069a/14; 071a/2; 080b/8; 083b/2

ķ.- dırdı 055a/7

ķ.- duğımız 5a/1

ķ.- duğun 8b/3

ķ.- dum 071a/2; 078a/12

ķ.- duñ 010a/12

ķ.- dur 068b/13

ķ.- madı 010a/8; 050b/14;
059a/15; 066b/15

ķ.- mamış 023a/15; 061b/10;
063a/11; 071b/10

ķ.- masa 012b/10

ķ.- masun 080b/10

ķ.- maya 066a/15

ķ.- mayaydı 040a/3

ķ.- mış 049a/2; 063a/8; 063a/10;
069a/5; 083b/3

ķ.- mışdur 010b/11

ķ.- mışken 6a/3

ķ.- mışları 066a/8

ķ.- up 019b/9; 063a/9

ķ.- updur 051b/8

ķ.- up durur 033a/8

ķ.- ur 010b/14; 044b/7; 059a/10;
062a/3

ķ.- urlar 012b/1; 8a/5

ķ.- uruz 076a/11

ķal'a kale.

ķ.- i Ķahhan 083b/9

ķ.- i Kāküle 018b/14

ķ.- i Maver 081a/8

ķ.- yı Kāküle 9a/12

ķ.- yi Kāküle 9b/4

ķ. 016b/13; 017a/1; 019a/5;
019a/6; 020a/3; 020a/10; 020b/6;
020b/7; 020b/10; 020b/11;
020b/15; 021b/4; 034a/14;
035a/2; 035a/15; 046a/8;
046a/10; 046b/2; 046b/3;
047a/15; 055a/14; 059a/14;
076b/4; 076b/5; 076b/8; 076b/12;
078a/6; 081a/8; 081a/10; 083b/9;
5b/7; 9a/13

ķ.+ da 047a/15; 079a/11; 081a/9;
083a/14

ķ.+ dağı 045a/5; 045a/15

ķ.+ daki 046b/14

ķ.+ dan 020a/13; 021a/3;
021b/12; 033a/15; 035a/5;

035a/14; 044a/14; 044b/8;
046a/11; 046a/14; 081a/3

ķ.+ ge 046b/1

ķ.+ lar 033a/8

ķ.+ larına 081b/1

ķ.+ ma 082a/11

ķ.+ mı 047b/2; 047b/7

ķ.+ muz 081b/5

ķ.+ ñ 044b/11

ķ.+ nı 033a/5

ķ.+ nuñ 044b/13; 044b/14;
046a/12; 076b/12; 078b/9

ķ.+ sı 043b/9

ķ.+ sin 035a/3; 046b/14; 063a/13

ķ.+ sina 017b/12; 032a/1;
044a/10; 046b/11; 078a/11;
082b/6; 083a/3

ķ.+ sinda 081a/12

ķ.+ sindan 016b/11

ķ.+ ya 5b/7; 019a/4; 019a/8;
019b/13; 020a/15; 020b/13;
020b/14; 021a/4; 021a/7; 021a/8;
021b/11; 034b/12; 034b/13;
034b/14; 035a/2; 043b/10;
044a/12; 044b/12; 045a/9;
045a/12; 078a/15; 078b/5;
078b/7; 081a/13; 082a/3;
083b/10; 083b/11;

ķ.+ yı 016b/15; 044a/7; 044b/3;
044b/5; 044b/6; 045a/10; 047b/1;
047b/2; 083b/10

ķ.+ ymış 078b/8

ķalb kalp.

ķ.+ de 077a/15

ķaldur- kaldırmak.

ķ.- dılar 045b/13

ķ.- mış  urur 058b/4

ķalender

ķ.+ iden 081a/6

ķalıb kalıp, heykel.

ķ. 052b/10; 053a/6; 053a/8;
055a/4; 055a/7; 055a/9; 055a/11;
056a/1; 056a/6; 056a/10; 056b/8;
057a/13; 063b/11

ķ.+ a 053a/10; 056a/11; 056b/11;
056b/13

ķ.+ ı 055b/6; 055b/14; 056a/5;
056b/11; 057a/12; 058a/11;
079a/2

ķ.+ ın 077a/1

ķ.+ lar 053b/1

ķ.+ lara 053a/9

ķ.+ uñ 052b/12; 056b/11; 077a/3;
077a/4

ķalk - kalkmak.

ķ.- dılar 061a/3

ķ.- madan 018a/6

ķalk an kalkan.

ķ. 021a/15; 039b/2

ķ.+ ın 025b/14

ķ.+ ını 042b/13

ķ.+ lar 056b/2; 083a/6

ķ m arzu, istek.

ķ. 033b/9

ķamer  ay ile ilgili, aya ait.

ķ. 048a/14

ķ metl  boylu.

ķ. 033b/4

kastetmek.

ķ.- di 035a/9

kāmil belirli bir olgunlığa eren ilim,
erdem ve yetenek sahibi kimse.

k. 041a/9; 064b/3; 064b/9

‘āmil-i k. 041a/9

k.+ di 059b/8

k.+ durur 027a/11

ķanad kanat.

ķ. 063b/8

ķ.+ ı 055a/2; 055a/3; 055a/12;
055a/14; 055b/13

kāmilen tamamen.

k. 012b/2

ķanca nereye.

ķ. 055b/7

ķamu hep, bütün.

ķ. 010a/6; 015a/11; 015a/14;
015b/11; 019b/6; 023a/13;
027a/11; 033b/3; 049a/12;
072a/13; 2a/2

şehr-i ķ. 010a/2

ķ.+ ları 2a/4

ķ.+ muz 029a/12

ķancaru ne tarafa?

ķ. 019b/2

ķanda nerede.

ķ. 011b/8; 019b/2; 053a/1;
059a/4; 061b/7; 063a/1; 065a/6

ķanı hani.

ķ. 019b/2; 019b/5; 063a/1

ķamusı hepsi.

ķ. 011a/8

ķanıya hani, nerede.

ķ. 019b/2

ķamusın hepsini, tümünü.

ķ.+ a 038a/15

ķ.+ dan 4a/2

ķankı hangi.

ķ. 048b/15

ķan damarlarda var olan kırmızı
renkte sıvı, kan.

ķ. 025b/14; 057b/10

ķ.+ ı 057b/11

ķ.+ ın 028a/3

ķ.+ ıyla 049b/7

ķan dök- öldürmek.

ķ.+ ın d.-mek 043a/15

ķanına gir- kendi canına

ķanlı kanlı.

ķ. 029a/10

ķānūn yasa, töre.

ķ. 7b/2

resm-i riyāşet-i ķ. 030b/1

ķ.+ larıdur 4a/1

ķap- kapmak.

ķ.- an 6a/8

ķ.- dıķların 011b/13

ķapa- kapamak, kapatmak.

ķ.- dıķun 8b/3

ķ.- rlar 011b/11

ķapla- her yanını 6rtmek, istila etmek.

ķ.- dı 018a/13

ķapu kapı.

ķ. 054b/5; 055a/4; 055a/11;
055a/13; 055b/12; 056a/8;
056b/10; 057a/11; 058a/1;
062b/3; 062b/4; 062b/13

ķ.+ da 054b/12; 7a/5

ķ.+ daķı 056a/11; 057a/11

ķ.+ dan 055a/6; 055b/14; 056a/6;
062b/14; 068b/8

ķ.+ dur 054b/9

ķ.+ ları 032b/4; 043b/10

ķ.+ larından 078b/9

ķ.+ nuń 055a/2; 055a/3; 055a/12;
055b/13; 058a/3

ķ.+ sı 063b/4; 073b/15; 075b/6;
076b/12

ķ.+ sın 046b/14; 047a/4; 062a/15

ķ.+ sina 020b/6; 020b/7; 040a/6;
046a/7; 046b/11; 082a/12

ķ.+ sında 017a/1; 046b/2

ķ.+ sindan 068a/5; 078b/11

ķ.+ sın 047a/5

ķ.+ su 055a/14

ķ.+ ya 054b/7; 055b/10; 056b/8;
058a/3; 063b/5; 063b/7; 078b/7

ķ.+ yı 055b/1; 056b/12; 063b/9;
068b/9

ķapucı kapıcı.

ķ. 068b/6; 068b/7; 068b/12;
069a/5

ķ.+ dur 068b/2

ķ.+ lar 068a/6

ķ.+ lara 069a/6

ķ.+ larına 069a/5

ķ.+ larında 068a/8

ķ.+ larından 069a/5

ķ.+ sı 069b/1

ķ.+ sın 068a/15

ķ.+ yum 068b/10

ķapucılık(ķ) kapıcılık.

ķ.+ unuń 068b/4

ķapu-dār kapıcı.

ķ.+ um 062b/15

ķār yarar, fayda.

k. 8a/1

ķara siyah.

ķ. 010b/8; 013a/14; 014a/17;
025a/16; 040b/8; 040b/9; 045a/4;
056b/3; 057a/3; 062b/1

ķ.+ dan 019b/11

ķara baŗ carıye.

ķ.+ ın 039a/11

ķarār bir yerde veya bir halde durma.

ķ.+ a 057a/6

ķ.+ ı 050b/14

ķarār 6t(d)- durmak.

ķ. 6.- 6p 060a/13

karavaş cariyeye hizmetçi.

ķ. 046b/3

ķ.+ ın 033a/14

karavaş çek- köle sunmak.

ķ.+lar ç.- di 083a/9

karı yaşlı kadın, kadın.

ķ. 011b/7; 079a/3

ķ.+ yı 011b/7

karıl- karılmak.

ķ.- dı 061a/6

karınca karınca.

ķ. 011a/7

karındaş kardeş.

ķ. 014a/3

ķ.+ ı 032b/7; 034b/3; 034b/14;
035a/16; 040a/10; 040a/12;
040b/3; 042b/1; 043a/1; 043a/11;
046b/11

ķ.+ ıla 042a/1

ķ.+ ın 040a/11

ķ.+ ına 050a/11

ķ.+ ları 074b/14; 075a/5; 075a/11

ķ.+ larla 032a/13

ķ.+ um 032b/12

ķ.+ uñ 036a/1

karış- karışmak.

ķ.- dılar 024a/11; 037a/4

ķ.- mış 075b/8; 075b/12

karış bir elin serçe parmağı ve baş

parmağı arasında kalan uzaklık.

ķ. 077a/2

karşu karşı.

ķ. 013a/2; 013a/13; 019a/4;
019b/13; 024a/1; 025a/10;
027b/12; 031b/1; 032a/15;
034b/9; 038a/13; 038b/3;
039b/11; 040b/1; 041b/13;
050a/14; 052b/2; 053b/3; 054b/4;
061a/4; 061a/7; 062a/12; 070b/5;
070b/10; 071a/14; 073a/8;
075a/15; 076b/13; 077a/2;
081a/4; 081a/13; 082a/12

ķ.+ dan 018a/15; 072b/3; 082a/2;
082a/5

ķ.+ larında 070b/2

ķ.+ n 069a/2; 2a/2

ķ.+ sında 079a/5

karşu gel- karşılamak.

ķ. g.- üp 041b/12; 043b/15;
047a/2; 075a/15; 7b/7

karşu tur- karşı, gelmek,
karşısında durmak.

ķ. t.- an 022b/15

ķ. t.- dı 019a/4; 019a/8; 064a/1;
077b/13; 082a/7; 4b/11

ķ. t.- dılar 065b/14

ķ. t.- mışlar 038a/9

ķ. t.- up 7a/9; 045a/3; 069b/9;
070b/1; 079a/14; 082a/9

ķ. t.- ur 063b/11

karşu var- karşılamaya çıkmak.

ķ. v.- 065a/10

ķ. v.- dı 015a/4; 072b/4

ķ. v.- dum 077b/12

ķ. v.- up 025a/2; 039a/2; 042a/6;
042b/7; 081b/9

karşu yörü- karşılamak.

ķ. y.- dı 037a/3

ķ. y.- dılar 074b/4	ķ.+ lar 5b/6
ķarşula- karşılamak.	ķ.+ ları 4b/6; 7a/4; 8a/12; 8b/11; 016a/2
ķ.- yup 042b/10	ķāşıdlık(ğ) ulaklık.
ķarşuñā sana karşı.	ķ.+ a 4b/2
ķ. 015b/4	ķaşr köşk, küçük saray.
ķarşusına karşısında.	ķ.- ı ĩ̇ tibārī 041a/7
ķ. 028b/5; 040b/15; 043a/7; 050b/3; 050b/4; 062b/4; 067a/11; 079b/7; 8b/1	ķ.- ı muʿ allālar 063a/8
ķaʿr derinlik, çukur, dip.	ķ. 045b/14; 046a/1; 046a/3; 046a/7; 046b/11; 079a/1
ķ.+ ında 067a/2	ķ.+ a 045a/2; 047a/5; 078b/11
ķarz ödünç.	ķ.+ da 045a/14; 8b/3
ķ.+ la 079b/7	ķ.+ dağı 047a/4
ķaşd niyet, istek, amaç.	ķ.+ dan 046a/8
ķ.- ı dīn 067b/5	ķ.+ ı 063b/5
ķ.+ ına 032b/6; 080b/5	ķ.+ ın 045a/4; 046b/2; 079b/12
ķaşd kıl- niyet etmek.	ķ.+ ına 047a/1
ķ. ķ.- dı 028b/1; 041a/3; 081b/13; 8b/8	ķ.+ ına 047a/3
ķ. ķ.- dılar 017a/7	ķ.+ ında 040b/14; 048a/7
ķ. ķ.- dum 079b/14	ķaşr-ı dār dar ağacı köşkü.
ķ. ķ.- mış 025b/16; 079a/8	ķ. 063a/10
ķ. ķ.- sam 065a/6	ķaşr-ı sarāy saray.
ķ. ķ.- ursun 066b/10	ķ.+ lar 078b/10
ķaşd ét(d)- niyet etmek.	ķaş kaş.
sihr-i ķ.- di 018a/10	ķ. 050b/2
ķ.- erse 031b/8	ķaş ķarārı göz kararı.
ķāşıd postacı, ulak.	ķ.+ nca 073a/7
ķ. 9b/9	ķaş- kaçmak. krş. ķaç-
	ķ.- dı 073a/5
	ķāşif keşf eden, edici.

k.+ lere 076b/4; 082a/3

kat huzur, makam.

ķ. 038a/3; 070a/1; 6a/1

ķ.+ ına 033a/4; 050a/7; 077a/4;
7a/6

ķ.+ ında 028a/7; 037b/5; 045b/4;
046b/9; 052a/6; 082b/7

ķ.+ ından 015a/1; 4b/9

ķ.+ uma 066a/11

ķ.+ uında 080b/4

kat kat üst üste.

ķ. 019a/5

katı sert.

ķ. 016a/4; 017a/11; 025b/11;
049a/5; 061a/11; 073b/13

katıl- katılmak.

ķ.- dılar 024a/2

katır katır.

ķ. 033b/8; 062b/13

ķ.+ a 036a/2

katıŝ- katılmak, karışmak.

ķ.- dılar 037a/4

kātil katledici, öldürücü.

ķ.- i kıtāre 046a/13

ķ. 013b/3

kaṭār arka arkaya, sıra, dizi, katar.

ķ. 033b/8; 036a/2; 038b/4

kaṭre damla.

ķ. 3b/4

ķ.+ yi 3b/3

kaṭl söz, kelâm.

ķ.- i hikmet 030a/15

ķ.+ üñ 025b/11

kaṭl êt(d)- söz etmek.

ķ. ê.- elüm 076b/1

kavlince göre, sözünce.

ķ. 010b/5; 012a/8; 012b/7;
012b/8; 013a/10; 014a/16;
014b/15; 015b/12; 016b/9;
017b/6; 019a/2; 019b/12; 021b/2;
023a/2; 023b/11; 024a/3;
024b/12; 025b/8; 026a/10;
026b/13; 027b/3; 028a/10;
028b/1; 031a/2; 031a/11;
032a/13; 032b/10; 033a/12;
034a/11; 034b/11; 035b/12;
036b/14; 037a/4; 037a/13;
037b/14; 038b/6; 039a/14;
043b/1; 045b/11; 048b/1;
071a/14; 2a/7; 3b/8; 5a/8; 6a/7;
8a/7; 9a/10

kavm kavim, topluluk.

ķ.- i kabāyile 053a/14

ķ. 011b/6

ķ.+ i 017a/8; 020b/6; 020b/10;
038b/13; 044a/2; 045a/13;
046a/8; 053b/1; 053b/8; 071a/3

ķ.+ in 044a/3; 070b/15; 071b/6;
071b/8

ķ.+ ine 011b/14; 021a/1; 044a/1;
070b/13

ķ.+ inüñ 046a/11

kavra- kavramak, tutmak.

ķ.- dı 078a/1

ķ.- dum 078a/10	ķ.- dı 056b/1
ķ.- yup 074a/13	ķ.- dılar 061b/11; 3a/12
ķavs yay.	ķ.- ma 058a/3
ķ.+ ü 061a/7	ķ.- mışlar 058b/5
ķavs-ı ķuzah gökkuşığı.	ķ.- sunlar 056a/13
ķ.+ dan 062b/2	ķ.- up 027a/6
ķ.+ leyin 063b/6	ķazı- kazımak.
ķaya kaya.	ķ.- dur 077a/15
ķ. 055b/11; 063b/12; 064a/10; 076b/10	ķ.- mışlar 077a/6
ķ.+ da 054b/4; 054b/8	ķazıl- kazılmak.
ķ.+ dağı 054b/14; 056a/8; 056b/8	ķ.- mış 047a/8; 062b/5
ķ.+ dan 058a/3	ķazılı kazılmış olan.
ķ.+ nuñ 054a/12; 065b/12; 076b/11	ķ. 061b/3; 069a/4; 069a/9; 070b/6; 079a/13
ķ.+ ya 054a/12; 054b/4	ķaztur- kazdırmak.
ķayd 1. bağ, zincir.	ķ.- ur 077a/15
ķ. 028a/12; 031b/15; 037a/15	ķazz ham ipek.
2. endişe.	ķ. 040a/3
ķ.+ ı 6b/15	ķefen ölüyü sardıkları bez.
ķ.+ ları 011b/13	k. 039a/2; 039a/8; 040b/7
ķ.+ um 071a/3	ķefen boynuna şal-
ķāy padişah	k. b. ş.- up 033b/13
ķ.+ı 021b/1	ķefen şar- ölüyü kefenlemek.
ķāyil razı olma.	k. ş.- up 027a/2
ķ. 081b/12	ķefeng tahta veya demirden açılır kapanır kanat.
ķayu hangi.	k. 045a/7; 045b/13; 047a/6
ķ. 041b/10	ķ.+ den 045a/7
ķaz- kazmak.	

kelām söz.

k.+ ın 068b/10

kelāma gel- konuşmak.

k. g.- üp 067a/14

kelime kelime.

k. 052a/15

k.+ dür 011a/4

k.+ leri 053a/9

kem kötü, fena.

k. 038a/4

k.+ dendi 068a/11

kem kııl- kötü, fena hale getirmek.

k. kı.- ayum 6b/2

kemāl olgunluk.

k.+ ine 064a/9

kemend ucu bağlı kaygan bir ip, halat.

k.- i muḥkem 070a/6

k. 020a/1; 020a/4; 020a/6;
021b/5; 037a/8; 069b/14; 070a/3;
070a/6; 070a/7; 070a/9; 070a/14;
075b/5

k.+ i 020a/8; 020a/10; 021a/11;
057a/4

k.+ in 020a/3; 070a/5

k.+ inden 069b/14

k.+ ine 020a/5

k.+ le 020a/14; 069b/13; 070a/9;
070a/14

k.+ ler 057a/3

k.+ leri 057a/9; 057b/15

k.+ üñ 069b/15

kemer kavis şeklinde olan bina.

k. 062b/1; 062b/2; 063a/5;
063b/6

kemerlū kemerli.

k. 038a/3; 038a/12; 046b/15;
072a/4; 082b/10

kemīn pusu, tuzak.

k. 042a/15

çarḥ-ı k. 019b/4

k.+ den 039a/4; 042b/9

kemīn tūt- pusu kurmak.

k. t.- up tırdı 039a/5

k. t.- up tırdılar 042a/12

kemir- kemirmek.

k.- işdiler 022b/4; 074a/14

kenār kıyı, kenar.

k.+ ı 071b/13; 082a/14

k.+ ın 063b/13

k.+ ına 058a/14; 060b/7; 061b/7;
079a/7

k.+ ınca 054b/3

k.+ ında 061a/14; 062a/12; 3a/9;
3a/11

k.+ ındağı 072a/3

kendi kendi. krş. **kendü**

k. 055a/14

kendöz kendisini.

k.+ ñi 025b/1

kendözin kendisi.

k. 026a/2

kendü kendi. krş. **kendi**

k. 015a/11; 022b/14; 025b/17;
028a/15; 030b/2; 030b/4;
034b/11; 035a/8; 035a/9;
038b/11; 039b/6; 043a/9; 044b/6;
051b/14; 052a/12; 052a/15;
053b/2; 053b/6; 065b/3; 068b/2;
069a/5; 074a/10; 076a/4; 2b/3;
2b/4; 2b/6; 2b/7; 3b/6; 9b/9

k.+ den 015b/9; 036b/9; 040a/10

k.+ lere 075a/9

k.+ leri 034b/4; 061a/7; 074b/2

k.+ lerine 038b/9

k.+ leyin 083b/5

k.+ mi 079b/8

k.+ñ 045b/10

k.+ si 017b/11; 082b/6

k.+ sin 051a/6

k.+ sinüñ 062a/1

k.+ ye 041a/15

kendüm kendim.

k.+ i 077b/13

kendüye kendisine.

k. 030b/9; 043a/10; 051b/14;
051b/15; 066a/1

kendüyi kendini.

k. 015a/13; 019b/12; 026b/8;
035a/5; 036a/13; 037a/13;
039b/15; 043b/2; 046a/3; 051a/6;
066a/1; 073a/10; 076a/7; 8b/2;
8b/5; 8b/12

kendüz kendi.

k.+ üm 080a/12

kendüzi kendisi.

k.+ n 015a/11; 029b/8; 035a/7;
035a/14

k.+ ni 019a/12; 019a/13

k.+ üñ 035a/9

kendüzin dër- kendine gelmek.

k.- di 018b/8

kendüzüne kendine.

k. 3a/3

kenîzek küçük cariye.

k. 033b/5

kerd yapma.

k. 049a/4

kerem

kerem eyle- iyilik etmek.

k. 050b/11

kerîm cömert olan (Allah).

k. 023b/7

va' de-i k. 044b/9

k.+ üñ 023b/8

kes- kesmek.

k.- di 039b/13

k.- diler 025a/6

k.- e 074b/6

k.- er 012a/11

k.- erdüm 077a/12

k.- üp 020a/13; 057a/1

kesb kazanma.

k. 027a/5

kesb ét- kazanmak.

k. è.- di 030a/13

keşfêt(d)- ortaya çıkarmak.

k. è.- er 025b/6

kez defa, kere.

k. 013b/13; 014a/1; 014a/4;
016a/5; 018b/1; 019a/5; 021a/8;
022a/13; 024a/11; 027b/8;
051b/13; 055a/3; 055a/15;
055b/7; 055b/12; 056a/4;
072b/15; 074b/6; 074b/12;
081a/7; 6a/12

k.+ den 021a/9; 055a/10

kıble kible.

k. 015a/2; 015b/13

kıç arka taraf.

k. 058b/3; 058b/9

kıf bardak, kadeh.

kıf-ı menkūr oyma kadeh.

k. 030a/2

k.+ lar 030a/1; 33b/2; 37b/12

k.+ lara 048a/10

kıf-ı menkūr u kun oyma kadeğin
kıçı.

059b/15

kıf u menkūr oyma kadeh.

k.+ e 064a/6

k.+ ları 82b/12

kıl- etmek, eylemek, yapmak,
kılmak.

k. 015b/11

k.- a 022b/11; 057b/9

ıtama^c k.- a 037b/4

k.- alum 036b/10; 4a/3

k.- asuz 022b/2; 7b/1

k.- ayduķ 032a/1

k.- dı 010b/5; 025b/9; 026b/14;
031a/12; 039b/14; 043b/1;
064b/10; 069a/15; 071a/5; 5a/14

k.- dılar 016a/5; 017a/5; 023a/6;
030a/7; 040b/13; 9a/14

k.- duk 083b/3

k.- dum 014b/6; 047a/15; 047b/1

k.- madı 035a/10

k.- madum 071a/6

k.- masun 032b/8; 5a/2

k.- mış 020b/9; 048a/4; 069b/1;
075a/9

k.- mışlar 025b/14; 050b/2;
062b/2; 069b/8; 070a/10

k.- mışum 077b/3

k.- mışuz 043b/5

k.- sa 012b/15

k.- uñ 039a/10

k.- up 9b/1; 014a/8; 015b/14;
016b/8; 020a/7; 020a/9; 020b/4;
020b/10; 021a/1; 021a/9;
022a/10; 022a/14; 024a/9;
030a/11; 032a/14; 032b/2;
037b/11; 039b/2; 040a/7; 041b/1;
045b/12; 046a/6; 048b/10;
051a/10; 059b/8; 070a/1;
072b/12; 082b/13

k.- updı 042b/12

k.- updur 056a/10

k.- ur 011a/8; 011a/9; 011a/10;
027a/13; 032b/15; 049a/13;
068b/12; 3b/4

k.- urlar 011b/7; 012a/12;
012a/13

ķ.- ursa 4a/13

ķ.- ursiz 048b/15

ķ.- ursun 032b/12

bk. āferīn ķıl-; āh ķıl-; ārām ķıl-;
'arz ķıl-; bend ķıl-; beşāret ķıl-;
beyān ķıl-; būnyād ķıl-; cedel ķıl-;
; cem' ķıl-; ceng ķıl-; cest-ü-cū
ķıl-; çāre ķıl-; da'vet ķıl-; da'vī
ķıl-; defn ķıl-; der-āgūş ķıl-; devā
ķıl-; du'ā ķıl-; duhūl ķıl-; emr ķıl-;
; er ķıl-; eylūk ķıl-; fark ķıl-; fedī
ķıl-; fikr ķıl-; ġāfil ķıl-; ġayret
ķıl-; giriftār ķıl-; güc ķıl-; güç ķıl-;
; güzīde ķıl-; ħaber ķıl-; ħall ķıl-;
ħamāyil ķıl-; ħamīde ķıl-; ħāşıl
ķıl-; ħavāle ķıl-; ħayrān ķıl-; ħelāl
ķıl-; ħile ķıl-; ħizmet ķıl-; ħurrem
ķıl-; ħurūş ķıl-; ħücūm ķıl-; ħükūm
ķıl-; 'ibādet ķıl-; iġvā ķıl-; ihsān
ķıl-; istikbāl ķıl-; iş ķıl-; işāret
ķıl-; ittifāk ķıl-; 'ivaz ķıl-; 'izzet
ķıl-; qabūl ķıl-; qahr ķıl-; qaşd
ķıl-; kem ķıl-; kulāġuz ķıl-;
maħrūm ķıl-; māt ķıl-; mu'allak
ķıl-; muħtaşar ķıl-; muṭāla'a ķıl-;
müṭāla'a ķıl-; naķış ķıl-; naẓar
ķıl-; nişān ķıl-; pāk ķıl-; pāre pāre
ķıl-; puşīde ķıl-; pūr ķıl-; riķķat
ķıl-; şayd ķıl-; secde ķıl-; sefer
ķıl-; serzeniş ķıl-; seyl ķıl-; seyr
ķıl-; seyrān ķıl-; söz ķıl-; sultān
ķıl-; şeb-ĥūn ķıl-; şikār ķıl-; şükr
ķıl-; taħsīn ķıl-; ta'lim ķıl-;
tecrūbe ķıl-; tedbīr ķıl-; tefahħuş
ķıl-; teferrūc ķıl-; tehī ķıl-; tekye
ķıl-; telķīn ķıl-; temāşā ķıl-;
teslīm ķıl-; tāt'at ķıl-; tama' ķıl-;
tapu ķıl-; yaġmā ķıl-; yarak ķıl-;
yardım ķıl-; yārī ķıl-; zebūn ķıl-;
zor ķıl-

ķıl tüy, ķıl.

ķ. 011a/6

ķılaġuz

ķılaġuz ol- yol göstermek.

ķ. o.- up 054b/3

ķılıç(c)

ķılıç. krş. kılınç

ķ. 9b/1; 021a/15; 020b/9; 021a/2;
021b/15; 024a/8; 029a/6; 036b/3;
037a/6; 038b/15; 046a/5; 046a/7;
068a/6; 075a/9; 081a/10; 083b/4

ķ.+ dan 032b/4

ķ.+ ı 019b/8; 079b/12

ķ.+ ın 021b/7

ķ.+ ına 068a/14

ķ.+ lar 083a/6

ķ.+ uma 079b/15

ķılıç ur- düşmana karşı kılıç
kullanmak.

ķ. u.- dılar 021b/9; 031b/6;
039b/11

ķılınç kılıç. krş. kılıç

ķ. 020b/4

ķır- öldürmek.

ķ.- a 020b/9

ķ.- alum 022b/15; 045b/4

ķ.- arsa 070b/15

ķ.- asun 072b/7

ķ.- dı 035a/3; 039b/9; 9a/3

ķ.- dılar 013b/15; 017a/6; 020b/5;
040a/5; 046a/12; 072b/2;
075a/11

ķ.- ısar 071b/6

ķ.- mış 071b/8; 071b/12

ķ.- sun 070b/15

ķ.- up 021b/12; 046a/11;
046a/13; 9b/2; 9b/6

ķıran salgın hastalık.

ķ. 070b/13; 071b/6; 071b/8;

071b/12

ķ.+ ında 012b/13

ķırğın öldürücü hayvan hastalığı salgını.
ķ. 027a/4

ķışsa öykü.
ķ. 066b/4

ķırıl- ölmek, helak olmak.
ķ.- an 076b/1
ķ.- dılar 024a/2
ķ.- mış 071b/10

ķıta kara parçası, kıta.
ķ.+ dadur 054a/13

ķıtāre saf, sıra, katar.
ķātil-i ķ. 046a/13

ķırķ kırk.
ķ. 014b/3; 021b/5; 021b/15;
054b/6; 057a/2; 057a/3; 057a/8;
059a/11; 062b/3; 062b/13;
073b/15; 078a/10; 079b/2

ķıvan- övünmek.
ķ.- ur 026b/9

ķıvandur- kıvanç duymasını sağlamak.
ķ.- ur 062a/1

ķırķ biñ kırk bin.
ķ. 038b/12

ķıy- kıymak.
ķ.- a 034a/6; 034a/9
ķ.- dı 035a/8
ķ.- maķ 031b/7
ķ.- maz 034a/7

ķırķ dōrt kırk dōrt.
ķ. 023a/3; 032b/2; 037b/15;
069b/15; 070a/1; 070a/2; 074b/1;
074b/10; 075b/4;
075b/15; 078b/12; 083b/5

ķıya gel- yok etmek, öldürmek.
ķ. g.- meye 046b/3

ķırķ dōrt biñ kırk dōrt bin.
ķ. 016b/7; 018a/10; 018b/12

ķıyās karşılaştırma.
ķ. 072a/9

ķırmızı kırmızı renk.
ķ. 031a/7; 037b/14

ķ.+ a 059b/10
bk. **bī-ķıyās**

ķısm bir bütünün bir bölümü.
sāhin-ı ķ. 025b/7

ķıyās ēt- karşılaştırmak.
ķ. ē.- 014a/5

ķ. 011a/3
ķ.+ dur 011a/1
ķ.+ ı 011b/2; 012a/9; 012b/7

ķız kız.
ķ. 077a/4; 078a/4; 078a/6;
078a/8; 078a/11; 5a/9; 7b/3;
7b/4; 8a/15; 8b/2; 9b/4; 9b/7

ķ.+ a 078a/5; 079b/1

ķ.+ ı 016a/1; 028a/15; 030b/4;
078a/14; 079b/3; 4a/6; 4a/7;
4b/9; 4b/12;

8b/7; 8b/8; 8b/13; 8b/15; 9a/2;
9b/3

ķ.+ ın 016b/3; 5b/5

ķ.+ ına 031a/3; 5a/9; 8b/2

ķ.+ ından 031a/2

ķ.+ ını 7a/3; 8b/8

ķ.+ ile 4a/9

ķ.+ la 078/2; 078a/3; 078a/10;
078a/13; 078a/14; 079b/2; 9b/1

ķ.+ laruñ 078a/7

ķ.+ um 078a/7

ķ.+ umla 7a/1

ķ.+ un 077b/4

ķ.+ uña 7b/5

ķ.+ uñı 6a/8; 6a/9

ķızıl kırmızı.

ķ. 033b/10; 050a/15; 059b/12;
063b/6; 069a/3

ķızınç kızma.

ķ.+ la 068b/5

ķi ki (bağlaç).

k. 010a/12; 011a/15; 012b/3;
013b/3; 017b/2; 019a/1; 019a/13;
019a/14; 019b/10; 022b/9;
025a/9; 025a/13; 025a/18;
025b/7; 028a/6; 029b/2; 029b/3;
033a/3; 033a/9; 034a/6; 034a/9;
037b/7; 037b/8; 039b/5; 040a/1;
047a/15; 047b/1; 048a/12;
049a/10; 051a/9; 051a/14;
051a/15; 052a/5; 052a/9; 054b/5;
055a/14; 057b/7; 058b/15;
059a/10; 060b/4; 061b/10;
062b/8; 064b/3; 065a/7; 066a/12;
066b/13; 067a/15; 067b/1;

067b/10; 068a/15; 068b/2;
068b/11; 071a/11; 073b/11;
074a/4; 079b/8; 079b/13;
079b/14; 079b/15; 080a/9;
080b/6; 080b/11; 082a/4;
082a/10; 083a/5; 3a/13; 3b/2;
3b/3; 7a/11; 7b/3; 7b/15; 8a/2;
8a/5

ķibr ü ķın büyüklenme ve düşmanlık.

k.+ i 035b/3

k.+ le 052a/1

ķilimin şuya şal- olurluna bırakmak.

k. ş. ş.- an 067b/2

ķim ki bağlacı.

k. 2a/4; 2a/7; 2a/9; 2a/11; 2b/5;
3a/4; 4a/1; 4a/4; 4a/6; 4b/6; 5a/4;
5a/5; 5a/7; 5a/12; 5a/14; 6a/6;
6a/7; 6a/13; 6b/3; 6b/13; 7a/12;
7a/13; 7b/6; 7b/11; 7b/15; 8a/10;
8b/8; 9a/6; 9a/7; 9b/11; 010a/1;
010a/5; 010a/11; 010a/12;
010a/13; 010b/5; 010b/6; 010b/8;
010b/10; 010b/11; 010b/15;
011a/3; 011a/9; 011b/2; 012a/9;
012b/1; 012b/3; 012b/7; 012b/8;
012b/9; 013a/1; 013a/5; 013a/10;
013a/12; 013b/2; 013b/3; 014a/5;
014a/11; 014a/20; 014b/1;
014b/5; 014b/9; 015a/1; 015a/2;
015a/9; 015a/14; 015b/1; 016b/6;
016b/11; 017a/2; 017a/7; 017b/8;
017b/10; 018a/5; 018a/10;
018a/11; 019a/7; 019b/4; 019b/8;
020a/12; 020b/1; 020b/2; 020b/8;
020b/11; 020b/13; 021a/3;
021a/4; 022a/5; 022a/15; 022b/1;
022b/5; 022b/10; 023a/13;
023a/15; 023b/2; 023b/3; 023b/4;
023b/7; 024b/8; 025a/11;
025a/16; 025b/9; 025b/13;
025b/15; 025b/16; 026a/2;
026a/15; 026b/14; 027a/9;
027a/13; 027a/14; 028b/1;

028b/2; 028b/3; 029a/4; 029a/5;
029a/6; 029a/7; 029a/14; 029b/3;
029b/5; 029b/6; 029b/10;
030a/15; 030b/7; 030b/9;
030b/13; 030b/15; 031a/11;
031b/8; 031b/13; 032a/1; 032a/3;
032a/5; 032a/7; 032a/9; 033a/13;
034a/4; 034b/7; 034b/12; 035a/2;
035a/6; 036a/7; 036a/8; 036a/12;
036a/13; 036b/6; 036b/8;
036b/10; 037b/3; 037b/5;
037b/10; 037b/13; 038a/4;
038b/13; 039a/1; 039a/3; 040a/5;
040a/11; 040b/13; 041a/3;
041a/11; 041b/3; 041b/11;
041b/13; 042a/12; 042b/11;
042b/13; 043a/6; 043a/8; 043b/1;
043b/4; 044a/9; 044a/13; 044b/1;
044b/2; 044b/4; 044b/8; 044b/9;
045a/8; 045a/14; 045a/15;
045b/1; 045b/9; 045b/15;
046a/12; 046a/14; 046b/9;
047a/3; 047a/9; 047a/10; 047b/9;
048a/4; 048a/5; 049a/6; 049a/12;
049b/2; 050a/2; 050a/9; 050a/13;
051a/3; 051a/10; 051a/11;
051a/14; 051b/12; 052a/2;
052b/4; 052b/5; 052b/12; 053a/2;
053a/3; 053b/2; 053b/3; 054a/1;
054a/13; 054b/9; 054b/14;
055a/6; 055a/10; 055a/13;
055a/15; 055b/12; 056a/3;
056a/9; 056a/10; 056a/11;
056a/12; 056b/6; 057b/1; 057b/9;
058a/5; 058b/7; 058b/9; 058b/15;
059a/14; 059a/15; 059b/6;
059b/7; 059b/8; 059b/10;
059b/15; 060a/2; 060a/10;
061b/5; 061b/6; 062a/8; 062b/3;
062b/7; 062b/12; 063a/6; 063a/8;
063a/11; 063a/15; 063b/1;
064a/10; 064b/4; 064b/12;
064b/13; 065a/3; 065a/4; 065a/9;
065a/14; 065b/3; 065b/5;
065b/12; 066b/2; 066b/7; 066b/9;
066b/15; 067a/2; 067a/8;
067a/12; 067b/9; 067b/10;
067b/13; 068a/1; 068a/4; 068a/5;
069a/11; 069a/12; 069a/15;
069b/1; 069b/4; 069b/5; 069b/11;

070b/8; 070b/9; 070b/10;
070b/12; 071a/5; 071a/11;
071b/1; 071b/2; 071b/3; 071b/5;
071b/6; 071b/8; 071b/10;
071b/11; 072a/6; 072b/2; 072b/3;
072b/7; 072b/8; 073b/7; 074b/5;
075a/6; 075a/8; 075a/9; 075b/8;
076a/5; 076b/7; 078a/5; 078a/7;
078a/8; 078b/1; 078b/3; 079a/15;
079b/1; 079b/5; 079b/9; 080a/3;
080b/13; 081a/11; 081a/13;
081a/15; 081b/2; 081b/4; 081b/8;
081b/13; 082b/9; 082b/10;
083b/13; 083b/15;

k.+ den 042a/5; 051b/7

k.+ dür 036b/8; 049a/9; 067a/15;
6a/13

k.+ in 5b/2; 021b/12; 021b/13;
032a/2

k.+ ler 024a/6; 024a/12

k.+ lerdür 028b/7; 031b/2; 041a/1

k.+ lere 015a/7

k.+ leri 015a/6; 048a/5

k.+ lerün 066a/7

k.+ leyü 018b/9

k.+ sin 075b/13

k.+ sün 075b/11

k.+ ünle 080b/4

kim ola kimdir.

k. 064b/11; 3b/2; 6b/3

kimdür kim kimdir.

k. 049b/5; 050a/5

kime kimine.

k. 011a/13

kimesne kimse.

k. 010a/3; 013a/3; 019b/7;

019b/9; 025a/8; 049b/7

kimî kimisi, bazıı.

k. 6a/6; 021b/2; 065b/13(*7);
070b/1; 071a/8(*2); 071b/9(*2);
071b/10(*2); 072a/9

k.+ de 3a/14

k.+ leri 040b/9(*2)

k.+ ne 3a/15; 020b/2

k.+nün 5b/2; 5b/3

k.+si 019b/3; 027a/10; 3a/14(*2)

kimse kişi, başkası.

k. 013a/2; 026a/13; 027a/9;
029b/6; 036b/11; 047b/13;
047b/14; 060a/3; 061b/14;
065a/15; 080b/5; 080b/10; 3a/4;
3a/10; 9a/15

k.+ den 5a/6

k.+ dür 049b/11; 067b/6; 081b/8

k.+ ler 074a/1

k.+ lerle 075a/7

k.+ nün 067b/7

k.+ ye 076a/10; 078a/7; 3a/12;
8a/7

k.+ ymiş 027a/15

kimsesi hiçbiri.

k. 047b/10

k.+ n 6b/6

kimün kimin.

k. 025a/12; 046a/11(*2)

kîn

kîn dut- birbirine karşı öç alma
duygusunu sürdürmek.

k. d.- up 8b/9

kird-gār Allah.

be-nām-ı k. 7a/11

kîş ok çantası.

k. 039b/15; 059a/11

k.+ ler 061a/6

kîşi kişi.

k.- yi qurbân 042b/5

k. idi 081a/15

k. 012a/5; 012b/11; 012b/14;
017a/1; 017a/2; 028a/7; 029a/13;
030b/7; 030b/8; 031b/10; 032a/7;
034b/5; 034b/8; 035a/11;
035a/12; 037b/8; 039b/5; 045a/8;
047a/15; 047b/14; 050a/13;
052a/7; 055b/8; 062b/3; 063a/4;
067a/9; 067b/8; 069b/6; 071a/7;
072a/4; 075b/15; 078a/13;
079a/3; 2a/13; 5a/5; 8a/8; 9a/6;
9a/7

k.+ de 010b/13

k.+ den 030b/8; 062a/2

k.+ lerin 037a/9

k.+ lerün 019a/1

k.+ nün 012a/4; 012b/10; 017b/1;
026a/15; 028a/6; 034b/7;
059a/15; 2b/1

k.+ nündür 037b/8

k.+ sin 064b/13

k.+ sün 078a/6

k.+ ydi 038b/14; 083b/5

k.+ ye 013a/2; 032a/4; 037b/7;
061b/15

k.+ yi 025b/3

k.+ yle 014a/1; 053a/2

kîşi ur- kişi öldürmek.

k. u.- up 039b/7

kişver memleket, ülke.

k. 8a/3

kitāp(b) kitap.

k. 010b/10

k.+ ıdur 010b/11

k.+ ında 044b/13

k.+ ıydı 051b/12

k.+ lar 065a/14

k.+ ları 010b/10; 010b/12

k.+ larumuzda 053b/9

k.+ laruñ 010b/13

kiyāset akıllılık.

k. 057b/4

ko- bırakmak, vazgeçmek, koymak.

ķ. 032b/12; 080a/2

ķ.- dı 019b/6; 2b/15

ķ.- dılar 050a/14; 067a/11

ķ.- ma 023b/10; 059b/6

ķ.- madı 031a/6; 041a/4

ķ.- madılar 8b/8

ķ.- mayalum 6b/14

ķ.- mazlanursan 7b/14

ķ.- mazum 8a/2

ķ.- mışlar 062b/3

ķ.- r 6b/15

koça büyük.

ķ. 034b/14

kol kol.

ķ. 077b/1; 078a/3; 079b/15

ķ.+ a 073a/3

ķ.+ la 057a/9

ķ.+ ların 074a/5

ķ.+ larıyla 055a/7; 056a/1

ķ.+ un 5b/3

ķ.+ una 070a/5

ķ.+ uñı 078a/8

kol şal- koluna dolamak.

ķ.+ ına ş.- dı 039b/3

kol şar- sarılmak.

ķ. ş.- u 057a/5

kol şun- elini uzatmak.

ķ. ş.- mazlar 046b/10

ķ. ş.- up 025b/17; 037a/6; 072a/1;
077a/2

kolay kolay.

ķ.+ ınca 049b/3

kolluk butluk güvenliği sağlayan kimse.

ķ.+ lar 083a/8

kon- konmak.

ķ.- alar 017a/7

ķ.- alum 071b/14

ķ.- ar 071a/8

ķ.- dı 017a/10; 018a/1; 018a/4;
019b/13; 035a/15; 040b/2;
061a/14; 072a/3; 081a/6; 9b/10

ķ.- dılar 021b/8; 024b/14;
054a/15; 060b/7; 062a/12;
072b/10; 3b/11

ķ.- dırdı 025a/2

ķ.- dular 075a/10

ķ.- dum 070b/11

ķ.- ıcaķ 017a/7

ķ.- up 034a/14; 034b/2; 041b/13;
072b/13; 5b/11

ķondur- kondurmak.

ķ.- alum 017a/8

ķ.- dı 082b/6

ķ.- dılar 039a/9

ķ.- up 5b/8

ķop- kopmak.

ķ.- acaķın 5a/15

ķ.- up 046a/2

ķopar- koparmak.

ķ.- dılar 010b/9; 069a/1

ķ.- ıcaķ 057a/10

ķorķ- korkmak. krş. **ķorķ-**

ķ.- am 036b/9

ķorķut(d)- korkutmak.

ķ.- urdum 077a/13

ķorķunç korkunç.

ķ. 079a/6

ķorķ- korkmak. krş. **ķorķ-**

ķ. 8a/6

ķ.- aruz 3a/8

ķ.- mışdı 032b/4

ķorķu korku.

ķ.+ dan 021a/13

ķ.+ dur 044b/6

ķ.+ sından 029b/10

ķoş- 1. koşmak.

ķ.- a 045a/8

ķ.- up 017b/11

ķoşu vèr- çabucak koşmak.

ķ. v.- eyüm 8b/11

2. bir kimseyi başka birinin yanına katmak, arkadaş olarak vermek.

ķ.- alum 4a/10

ķ.- dular 4b/4

ķ.- up 5b/9; 017b/10

ķoşulu koşulmuş.

ķ.+ yu 062b/3

ķoşun birlik.

ķ.+ lar 027b/9

ķov- kovmak.

ķ.- a 073a/6; 073a/13

ķ.- arken 073a/4

ķ.- dı 073a/5; 073a/8

ķ.- dılar 036b/15

ķ.- duğun 073a/10

ķova var- kovaladı.

ķ. v.-dı 038b/13

ķoy- koymak, bırakmak. krş. **ķo-**

ķ.- alum 027a/14; 027b/2; 3a/6

ķ.- avuz 052b/14

ķ.- dı 035b/15

ķ.- ıcaķ 039a/15

ķ.- mış 033b/10; 033b/11

ķ.- uban 023a/14

ķ.- up 015a/4; 024b/5; 041a/7;
043b/10; 045a/12; 051a/8;
065b/7; 074a/3; 076b/11;
076b/12

ķoyun koyun.

ķ. 046a/14

ķöprü köprü.

ķ.+ sünden 026a/14

ķös davul.

ķ. 019a/8

ķöşe köşe, yan taraf.

ķ. 063b/8

ķ.+ sinde 028b/5; 079a/12

ķ.+ sinden 054b/15

ķöşe-be-ķöşe köşe bucak.

ķ. 070b/2

ķöşelü köşeli.

ķ. 058a/10

ķöşk büyük süslü ev.

ķ. 063a/8; 9b/13

ķ.+ ler 063a/13

ķubbe kubbe.

ķ. 054b/3; 054b/6; 054b/8;
069b/8; 078b/13

ķ.+ ler 045b/15

ķ.+ nüñ 079a/1; 081a/2

ķ.+ yi 078b/14

ķubbe-i harmān dünya.

ķ.+ dan 078b/14

ķubbe-i felek gök kubbe.

ķ. 027b/5

ķ.+ e 024a/3; 060b/6; 074b/9;
074b/15

ķucak(ğ) kucak.

ķ.+ a 069b/6

ķuçaklaş- sarılmak.

ķ.- dılar 037a/7

ķudret kuvvet, güç.

ķ.+ i 2a/3

ķudret göster- gücü yetmek.

ķ. g.- üpdür 2a/2

ķūh-vār dağ gibi gösterişli, iri.

ķāhin-ı g. 014a/11

ķūhī dağlı.

ķ. 022a/2; 042a/11

ķul esir, köle.

ķ. 012a/4; 029a/12; 046b/3;
051a/3; 083a/8; 5a/12

ķ.+ a 023b/4

ķ.+ ı 057b/2

ķ.+ ın 010a/7; 033a/14; 039a/11

ķ.+ ına 028b/9; 057b/5

ķ.+ ile 011b/9

ķ.+ lar 033b/3; 048b/5; 068b/1;
082b/10

ķ.+ larına 015b/6

ķ.+ uñ 044a/7

ķ.+ uña 7b/6

ķ.+ unum 077b/8

kul ol- hizmet etmek, bağlanmak. k. o.- 031a/1 k. o.- am 035b/15 k. o.- mak 076a/10 k. o.- mayınca 030b/15 k.+1 o.- up 076a/12	ku- up 050b/8 kulağ ur- kulak vermek, dinlemek. k. u.- up 045b/2
kula at cinsi. rağs-ı k.+ n 024a/1	kullāb çengel. k. 070a/4 k.+ ı 020a/4; 070a/6 k.+ ın 020a/6; 070a/3 k.+ ına 020a/2; 069b/15
kulağ(c) gergin bir şekilde açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki mesafe, bir uzunluk ölçü birimi. k. 020a/1; 069b/14; 070a/1 k.+ ın 069b/15	kulle kule. k.+ sinden 021b/9 kullık kul olma durumu. krş. kulluk k. 7b/6
kulāğuz yol gösteren. k. 5b/9; 041b/1 kulāğuz kıl- rehber edinmek. k. k.- up 016b/2	kulluk(ğ) kul olma durumu. krş. kullık k.+ a 048b/5 k.+ uñ 048b/5
kulağ(ğ) kulak. k.+ ın 055a/13 k.+ ına 015b/14 k.+ un 055a/1 k.+ una 042b/3 kulağına gūş-vār kıl- kulağına küpe etmek, söz dinlemek. k. g. k.- 015b/14 kulağına koy- dinlemek, önemsemek. k. k.- madı 036b/11 kulağ ol- dikkatle dinlemek. k. o.- dı 048b/13 k. o.- dı tur-dı 7a/5	kumaş kumaş. k.+ ın 033a/14 kumrı kumru. k. 030a/9; 083a/1 kur- kurmak. k.- dı 041b/14 k.- ınca 039a/6 k.- mış 038a/15 k.- mışlar 079a/4 k.- up 023a/11; 027b/15; 082b/11 kurbān kurban.

ķ. 022b/11	
ķ.+ ından 072a/1	kūs kös, büyük davul.
ķiři-yi ķ. 042b/5	k. 037a/3
ķurbān ol- bir şey ya da kimse için canından vazgeçmek.	
ķ.- duk 026a/7	ķuř kuş.
ķ.- sun 026a/5	ķ. 060b/6; 061a/5; 061a/8; 061a/10; 061b/9
	ķ.+ lar 061a/2; 061b/9
ķurı- kurumak.	ķ.+ lara 061a/7
ķ.- dı 021a/12	ķ.+ lardan 061a/4
ķurıl- hazırlanmak.	ķuřaklı kuşağı olan.
ķ.- dı 019b/14; 031a/8; 060b/1	k. 038a/2
ķ.- mış 038a/14; 038b/5	
ķurt kurt.	ķut mutluluk.
ķ. 011a/13	ķ. 030a/3
ķurtar- kurtarmak.	ķutlu mübarek.
ķ. 026b/12	ķ. 066b/2
ķ.- am 081b/9	ķ.+ m 054a/14
ķ.- asın 026b/11; 050a/2	
ķ.- dı 9a/3	ķuvañ- memnun olmak.
ķ.- duğumızı 4a/7	ķ.+ dı 038b/11
ķ.- ımazsun 033a/5	
ķ.- up 066a/9; 6a/9; 9a/10	ķuvvet güç, kuvvet.
	ķ.+ de 5a/15
ķurtıl- kurtulmak.	ķ.+ den 076a/11
ķ.- duğum 046b/5	ķ.+ i 021b/1
ķ.- dum 010a/3; 010a/4	ķ.+ le 012b/14
ķ.- madı 010a/3; 046a/12	ķuvvet dut-
ķ.- maz 025a/8	ķ.- dı 2a/7
ķ.- mazmış 047b/13	
ķurtıla gel- kurtulmak.	ķūy köy, mahalle.
ķ. g.- e 4b/7	k.+ lardan 011b/10

ķuyruk(ġ) kuyruk.

ķ.+ ı 011a/6

ķuyu kuyu.

ķ.+ larda 011b/6

ķuzu kuzu.

ķ.+ leyin 046a/14

kūhistanī daġlı.

k. 016a/13

kūl

kūl ol- varını yoğunu kaybetmek.

k. o.- ur 063a/5

kūlāh tepesi sivri başlık.

ķ.+ ı 2a/10

kūlāhlu başında kūlah olan.

k. 038a/3

kūnk su borusu, büz.

k. 056b/4; 056b/7; 057a/6;
057a/7; 057a/10

ķ.+ den 056b/10

ķ.+ i 056b/9; 057a/6

kūp topraktan yapılmış kap.

k. 069a/2; 069a/14

ķ.+ nūñ 069a/3

kūs- küsmek.

k.- düñmi 050b/11

k.- megüñ 050b/12

kūtvāl kale muhafızı.

k.+i 5b/7; 9a/12

kūvah şahit

k. 018b/6

L

lā-būd mutlaka, muhakkak.

l. 030b/6

lā-cürm suçsuz.

l. 036b/14

la'l-gün parlak kırmızı renkli.

l. 033b/12

lāf

lāf ur- söz etmek.

l. u.- uban 6b/6

laġ(ı)m kanal, tünel.

l. 045a/4; 045a/5; 045a/14;
045a/15; 047a/5

l.+ dan 045a/9; 046a/7; 046a/9;
047b/2

l.+ ı 045a/1; 047b/1

l.+ ın 045a/15

l.+ la 044b/14

l.+ uñ 045b/1; 046b/14; 047a/4

lahza an.

l. 062a/6

la'ın lanetlenmiş, kovulmuş.

l. 067b/9; 067b/10; 075b/5;

076a/14			
dīv-i l. 066b/14		leclāc	satranç oyununu icat eden kişi.
ḥannās-ı l. 053a/15			l. 019b/5; 020b/3
merdūd-ı l. 067b/5			
l.+ den 067b/10		lem-yezel	baki, sonsuz olan (Allah).
l.+ i 035a/7; 7a/8			‘ālem-i qadīm-i l. 7a/12
la‘l	parlak ve kırmızı renkli değerli taş.	lemm	gösterişli güzel (at).
l.+ den 050b/1; 058a/13			l. 037a/6
l.+ in 059b/13		leş	ölmüş, ölmüş olan.
la‘l u yāḳūt	lal ve yakut.		l.+ ü 046a/12
l. 059b/13		leşker	asker.
la‘l ü cevāhir	yakut ve mücevherler.		l. 018b/3; 018b/15; 021a/9; 021a/10; 023a/5; 023a/15; 036b/7; 041a/8; 041b/6; 041b/13; 044b/6; 072a/2; 072b/14; 073b/3; 081a/3; 081a/6; 081a/15; 081b/1; 081b/15; 4a/2; 4a/4; 9b/10
l. 047a/2			l.+ de 060a/2
lāle	bir tür çiçek, lale.		l.+ den 041a/6; 073a/13; 073b/10
l. 048a/9; 082a/15			l.+ dür 081b/2
laṭīf	hoş, güzel.		l.+ e 013a/12; 015b/15; 034b/8; 041a/7; 043b/14; 046b/2; 060a/5; 072b/10; 075a/14; 3b/9
l. 054a/10; 082b/3			l.+ i 014a/4; 014a/8; 018a/3; 027b/6; 037a/11; 039a/14; 041a/7; 041a/13; 041b/4; 073b/1; 074b/11; 082b/7; 6b/5
lāyık	münasip.		l.+ in 032b/2; 061a/3
l. 013a/9; 031b/7; 033a/13; 035b/6; 055b/8; 081b/11			l.+ inden 065b/3
l.+ durur 043a/15			l.+ ine 039b/6
lāyık gör-	uygun görmek.		l.+ le 015b/15; 032a/15; 042a/13; 062b/9; 083b/5; 9b/9
l.- diler 4b/3			l.+ ler 025a/1; 033a/8
l.- medi 051a/15			l.+ üm 013b/15; 047a/13
lāyık ol-	münasip olmak.		l.+ ümde 047b/9
l.- a 030b/14			
leb	dudak.		
l. 058a/13			
l.+ lerüñ 033b/6			

l.+ ümden 013b/11
l.+ üñ 017a/10
l.+ ünüñ 042b/1

levh üzerine yazı yazılabilen düz yüzey.
l. 058a/15; 069a/7; 079a/13; 079a/15
sīm-i l. 079a/12
l.+ a 058b/10; 059a/13
l.+ den 069a/15
l.+ e 058b/2
l.+ i 058b/1; 058b/6; 058b/14; 069a/9; 069b/2
l.+ in 052a/4
l.+ üñ 058b/2; 058b/11; 069a/8

levha üzerine yazı veya resim olan düz nesne.
l. 047b/15
l.+ dan 059b/7

levizle-
l.- yüp tırdılar 042b/5

-leyin gibi anlamında kullanılan ek.
l. 074a/5

leylī Mecnun'un sevdiği kız, Leyla.
l. 012a/14

libās kıyafet, giysi.
l. 015a/3; 067a/9
l.+ dan 076a/7

līk lakin, ancak.

l. 010a/13; 019b/3; 032a/6; 078a/15

līki ama, lakin.
l. 026a/8; 059a/2

lisān dil.
l.+ la 067a/10

lu' b oyun.
l. 019b/6
l.+ le 019b/4
l.+ unda 020b/2

lu' bet
l.+ e 062a/4

luṭf ihsan.
l. 028a/4; 028a/5; 028a/8
l.+ la 013a/3
luṭf ét(d)- vermek, ihsan etmek.
l.è.- übeñ 7b/12
luṭf ol- iyilikte bulunmak.
l. o.- ucak 028a/6

M

ma' ānī anlamlar.
m. 012b/14

ma' būd tanrı.
m. 049a/7; 051a/12
m.+ ı 050a/11
m.+ um 050a/5; 050b/5; 050b/10; 051a/1
m.+ un 051a/11

m.+ unı 036a/12

m.+ uñuz 049a/9

Māçin Güney Çin.

m. 6b/4

madara kötü, seviyesi düşük.

m. 042a/14

mağāra mağara.

m. 058b/14; 059b/10; 075b/6

mağbūn

mağbūn ol- aldanmak.

m. o.- an 067b/4

mağlūb

mağlūb èt(d)- yenmek.

m. è.- erler 011b/9

mağrib güneşin battığı yön, batı.

m. 038a/4; 6b/4

mağbūb

mağbūb ol- sevilme.

m. o.- ur 036a/9

mağluk yaratık, yaratılmış olan.

m.+ uñ 066b/10

mağlukat bütün yaratıklar.

m. 065b/3; 065b/14

m.+ ından 065b/9

mağrūm

mağrūm kal- istediğini elde edememek.

m. k.- acağum 080a/10

m. k.- madı 060a/3

mağrūm kıl- yoksun etmek.

m. k.- up 067b/4

mağv yok etme, varlığına son verme.

m.+ inuñ 057b/11

ma' in saf, halis.

m. 3a/14

mağam huzur, kat.

m.+ a 066b/11; 066b/13; 071b/8

mağara palanga.

m.+ lar 057a/4

mağber mezar, kabir.

m. 065a/4

mağbūl kabul gören, hoş.

m.+ ü 052a/6

mağbūl ol- beğenilmek.

m. o.- ur 028a/7

mağhūr kahrolmuş.

m.+ dı 047a/14

mağşūd amaç.

m. 045b/8; 079a/10; 4b/5

m.+ ca 011b/12

m.+ ına 036a/9

m.+ ları 3a/4
m.+ um 050b/6

māl mal.

m.- ı şāh 036a/10
m.- i gencün 047a/3
m.- i mülke 026a/6
m. 059a/7; 059b/8; 062b/13;
069a/5; 069a/7; 069a/14; 069b/1
m.+ a 034a/6; 034a/9; 081b/14
m.+ ı 034a/1; 034a/12; 036a/5;
038b/8; 059b/1; 059b/2; 059b/6;
069a/6; 069a/12; 069a/14
mülk-ı m.+ ı 062a/3
m.+ ın 033a/14; 081b/13
m.+ ına 034a/7; 046b/9
m.+ ını 034a/7
m.+ ınıza 037b/4
m.+ ınla 034a/11
m.+ ıyla 034a/5
m.+ ile 080a/4
m.+ la 7b/9
m.+ um 050b/12; 059a/10;
080a/2
m.+ umı 059a/12
m.+ uñ 063a/5
m.+ uña 7b/10
m.+ uñı 034a/9
māl u genç hazine.
m. 046b/3; 046b/5; 046b/7;
059b/10
m.+ i 059a/8; 060a/1
m.+ ın 039a/11
māl ü bāc mal ve haraç.
m.+ ın 062b/11

mālīk sahip.

m. 058a/8
mālīk ol- sahip olmak.
m. o.- duğın 065a/15
m. o.- duğum 065b/2

ma' mūr imar edilmiş.

m. 047a/13(*2); 076b/8
m.+ ı 063a/3
m.+ mıdur 076b/5
ma' mūr ol- imar edilmek,
yapılmak.
m. o.- a 070b/13
m. o.- muş 071b/3

ma' nī engel.

m.+ lere 066a/10

manşüb oyun, hile.

m.+ ile 6a/4

manzum hikâye.

m. 067a/14

ma' rifet hüner.

m. 030b/2

ma' şūm günahsız.

m. 028b/6; 051b/10; 051b/12
m.+ idi 083b/2
m.+ ı 052b/11
bk. **bī-ma' şūm**

maşrık güneşin doğduğu yer, doğu.

m. 6b/4

ma'şûk sevilmiş, sevgili.

m.+ a 080a/10; 080b/9

m.+ aya 080a/12

m.+ dan 079b/9

m.+ ıla 079b/5

m.+ ina 080b/3

m.+ la 080a/3

m.+ leyin 079a/3

bk. 'âşık u ma'şûk

ma'şûka aşkla sevilen.

m. 080b/8

şekl-i m.+ sı 079b/4

mât yenme.

m. 019b/6; 6a/4

mât êt- satrançta rakibi
yenmek.

m. è.- di 019b/4

mât kı1- satrançta yenmek.

m. kı.- ısar 6a/6

mât ol- satrançta yenilmek.

m. o.- sun 020b/3; 042a/4

maṭlab istek istenilen şey.

m.+ ı 068b/12

mecâli

mecâli kal- dermanı kalmamak.

m. kı.- maya 071b/6

m. kı.- mamış 071b/9

meclis toplantı, eğlence.

m. 048a/7

şâh-ı m. 064a/9

m.+ de 048b/1

m.+ i 030a/11

m.+ in 083a/3

Mecnûn Leyla ile Mecnun
hikâyesindeki erkek karakter.

m. 012a/14

m.+ ı 012a/14

medâr dayanak.

m. 080b/13

medd uzun.

m. 047a/6

meded imdat.

m. 9a/5

medh ü senâ övmek.

m. 064b/10

medhiye övgü, övme.

m. 077b/1

mefâ' ilûn fâ' ilâtûn mefâ' ilûn fa' lûn
aruz vezni.

m. 019b/11

mehter mehter.

m. 082b/9

m.+ ler 019b/15; 022b/3; 038a/9;
047a/1

m.+ lere 034a/2; 048b/10;
083a/12

mekân yer, mesken.

m. 065a/5; 076b/10

m.+ a 062b/9	068a/15; 070b/14; 079b/7;
m.+ ı 063b/15	080a/15; 083b/1; 7b/15
m.+ ina 082a/11	m.+ den 080b/5
m.+ larda 011b/5	m.+ i 010a/8; 010a/11; 010a/12;
m.+ larına 011b/11	010a/14; 010a/15; 010b/1;
m.+ uñ 013b/4	014b/6; 055a/9; 061b/9; 061b/12;
	065a/4; 065b/15; 076a/12;
	077a/10; 078a/10
mekîn oturan, yerleşen.	m.+ üm 028b/13; 045a/5;
melik-i m. 019b/2	049a/14; 050a/5; 065a/7; 065b/2
	mülk-i m.+ üm 026b/9
	m.+ ümçün 068a/15
melâ'în lanetlenmiş.	
m.+ den 052b/2	men'
melek melek.	men' eyle- uzaklaştırmak.
m.+ leyin mi 067a/7	m. e.-di 042b/13
melik hükümdar, han.	menba' kaynak.
m.- i mekîn 019b/2	m.+ ı 067b/3
m. 032b/10; 033a/14; 044a/5;	menkûle'l -
066b/14	kıf-ı m.- kırrre 059b/15
m.+ i 065a/4; 065a/12; 065b/8;	menşur saçılmış, dağılmış.
6b/11; 6b/12	m. 047a/14
m.+ ler 034a/3	menzil varılacak yer.
m.+ lerdür 028b/8	m.+ ine 027a/6
m.+ lere 060a/1	merdūd kovulmuş.
m.+ lerine 6b/10	m.- ı la'în 067b/5
melikzāde hükümdar oğlu.	m. 067b/6
m. 070a/15	merdüm-ğor insan yiyen varlık.
melül	m. 076a/4; 076a/6; 076a/9
melül ol- üzgün olmak.	m.+ a 076a/2; 076a/4; 076a/9
m. o.- dılar 040b/2	m.+ la 076b/2
men ben. krş. ben	
m. 010a/3; 010a/7; 059a/10;	
065a/4; 065a/10; 065b/9;	

m.+ um 075b/13

meyl-i m. 025b/2

merdüm-ħorlık(ğ) insan yiyen.

m.+ a 076a/12

m.+ dan 076a/2; 076a/14

merħabā merhaba.

m. 064b/2

merħabāla- selam vermek.

m.- dı 064b/9

m.- dum 065a/11

merhem ilaç, merhem.

m. 075a/13

merīḡ mars.

m. 038b/1

mermer mermer.

m. 013a/14; 045a/4; 047a/7;
056b/3; 057a/6

m.+ de 062b/4

m.+ den 013a/13; 056b/4;
057a/3; 061b/1; 063b/6; 063b/7;
069a/2; 069b/4; 077a/1; 077a/4;
078b/13; 079a/1; 079a/2; 079a/3;
079a/5; 079b/4

m.+ i 045b/3

m.+ le 045b/1

mertebe derece, rütbe.

m.+ ye 053b/5

m.+ yi 045b/6

mest kendinden geçmiş.

m. 021b/8; 6a/11

meşğül meşgul.

m.+ ken 072b/3

meşğül ol- bir işle uğraşmak.

m. o.- 048b/3

m. o.- dı 034a/13

m. o.- dılar 054a/3

m. o.- ursa 051b/15

meşhur ünlü.

m.+ idüm 059a/5

meşrebe su kabı, maşrapa.

m.- i altunla 077b/11

m.+ sin 077b/14

m.+ ye 077b/2; 077b/15

mevc

mevc ur- dalgalanmak.

m.- mış 041b/10

mevt ölüm, ecel.

m.- ı dün 047b/5

m.+ ile 063a/12

meydān meydan.

m. 063b/10

saht-ı m. 037b/8

m.+ a 042b/4; 042b/6

m.+ ına 043b/4

meyl yönelme.

m.- i mest 025b/2

meyl èt- yönelmek.	m.+ ünden 010a/11
m. è.- mez 063a/4	
mezhep mezhep.	millet millet, ulus.
m.- i millet 8a/7	mezhep-i m. 8a/7
	m.+ üñ 067b/3
mez	mi' mār mimar.
m. 022a/1	m. 056a/15
	m.+ ın 070b/4
Mısr Mısır.	m.+ lar 056b/1
m.- ı cāmi' dür 071b/4	m.+ lara 045a/6
midādı mürekkep.	mināre minare
m.+ nuñ 012a/11	m.+ leyin 074a/1; 075a/2
mihmān konuk, misafir.	mīnū cennetlerden birinin adı.
m. 065a/9	şahñ-ı m. 082b/2
miḥnet acı, bela.	mīr kumandan.
m.+ i 063a/5	m. 034a/2; 047a/1; 048b/10
mihr güneş.	mīr ü sipāhī askeri kumandan.
m. 027a/10	m. 019b/2; 038a/12; 043b/11; 060a/1; 060b/13; 072a/4; 072a/15; 082b/7
miḳdar miktar.	m.+ lere 083a/12
m.+ ı 037b/6	mīr ü šāh şah kumandan.
m.+ ınca 060a/2	m.+ ı 056b/15
miḳdarlu miktarlı.	mīrāş miras.
m. 060a/2	m.+ dur 028b/15; 069a/6
mīl uzaklık ölçü birimi.	mīrī komutan, padişah.
m. 075a/2	m. 019b/15
milket mülk, ülke.	mişāl benzer.
	m. 021a/9; 027b/12; 030a/3;

041b/6; 063b/10; 075b/5; 2b/8

baħr-ı m. 019a/3

m.+ inde 054a/11; 079b/6

mişum

mişum ol- uğursuz olmak.

m.- ur 033a/3

miyān bel.

m.+ a 054b/10

m.+ ına 020a/7

mu‘allā yüce, âli.

m. 069b/3; 078b/10

kaşr-ı m.+ lar 063a/8

mu‘allak asılmış, asılı kalmış.

m. 054b/8; 063a/8

mu‘allak kıl - asılmak.

m.- dı 057a/7

mu‘allim hoca.

m.+ den 051b/10

muḥaddiṣāt söz ustası.

m.+ uñdur 2a/3

muḥākāt taklit etme.

m. 015a/11

muḥayyir şaşırtan.

m. 030a/7

muḥib dost.

ḥulq-ı m. 036a/9

muhkem sağlam, dayanıklı.

m. 041a/4; 043a/1; 055a/14;
069a/2; 078b/7; 081b/5

kemend-i m. 070a/6

muḥkem ol - dayanıklı olmak.

m.- sun 070a/6

muḥtaşar

muḥtaşar eyle- kısaltmak.

m.- r 025b/5

muḥtaşar kıl- kısaltmak.

m.- alum 026b/15

muhtedil düzgün.

m. 066a/12

muḥterem saygı değer.

m. 011a/14; 012a/3

bk. ‘azîz ü muḥterem

muḥterem ol- saygı göstermek.

m.- am 052a/6

m.- asın 052a/9

m.- urlar 028a/8

mu‘in’il-avnî yardımcı olan.

m. 028a/9

mukaddem önceki, erken.

m.+ ler 055b/1

mukaffa kafiye.

naẓm-ı m. 019a/11; 025a/6;
3a/13

muḥarrib yakınlaştıran.

m. 058a/7; 070a/15

m.+ lerle 059b/11

muḳmīr ay ışığıyla aydınlanmış.

m. 019b/9

muntazır bekleyen.

m.+ dur 068a/10

mūr karınca.

m. 022a/1; 069a3

murād niyet, dilek. krş. **murat**

m. 052a/5; 059b/5; 066b/14

m.+ ına 079b/3

murād ol- istemek.

m.- a 053b/7

muraşşa' değerli taşlarla süslenmiş.

m. 058a/15; 059b/14; 067a/11;
070b/5; 083a/7

ḫarīf-i m. 7a/7

murāt niyet, dilek. krş. **murād**

m.+ ıla 038a/9

murğ kuş.

m.- ı cān 026b/4

m.+ ı 026b/5; 080b/7

musaffa saf, duru, arı.

m. 2b/7

muşayḳal parlak, cilalı.

m. 2b/8

mu'teber itibarlı, değerli.

m. 028b/6; 045a/7; 045b/1;
051b/9; 054a/11; 054b/3; 054b/5;
057a/10; 058a/3; 058a/11;
060b/6; 060b/8; 060b/11; 061a/1;
062a/9; 062a/15; 063b/3; 063b/8;
063b/12; 069b/8; 070b/5; 078b/8;
079a/2; 081a/10

muṭāla'a

muṭāla'a kıl- etraflıca
düşünmek.

m.- up 013b/1

muṭlak muhakkak, kesin.

m. 3b/4

siḫr-i m. 012b/7; 012b/8;
012b/15; 013a/5

m.+ dan 013a/8

siḫr-i m.+ dur 011a/3; 012b/11;
012b/13; 013a/4

muṭrib çalgıcı.

m.+ ler 048a/12

m.+ lere 082b/14

muṭribān çalgıcılar.

m. 038b/3

mübārek bereketli, kutsal.

m. 064b/2; 082a/10

mübāriz mücādeleye girişen kimse.

m. 022b/3; 045a/11; 046a/7;
082b/9

m.+ ler 038a/9

m.+ lere 083a/12

müberka' klâsik Türk müziğinde
kullanılmış birleşik makam.
m. 030a/8

mücevvef içi boş.
m.+ dür 056b/6; 056b/11

mühendis mühendis.
m. 045a/6; 056a/15; 068b/15

mükābele karşılık.
m.+ sinde 019a/5

mülakat görüşme.
m. 034a/8

mülemma' bulaşmak.
m. 083a/8

mülk memleket.
m.- ı māl 062a/3
m.- i baht-ı rāḥat 029a/1
temām-ı m.- i cihāna 019a/15
m. 019b/3; 037b/7; 079b/11
m.+ e 025a/13; 027a/14; 034a/6
māl-i m.+ e 026a/6
m.+ i 7a/12
m.+ in 035b/7; 062a/1; 063a/4
m.+ ini 070b/8
m.+ inüñ 063a/2
m.+ ni 058b/14; 063a/4
m.+ ü 037b/4

mü' minān müminler.
m. 080b/10

münācāt Allah'a yalvarma.
'aķibet-i m. 014b/6

müneccim yıldız falına bakan kimse.
m.+ ler 038a/6

müntehā son, nihāyet.
m. 083a/6

mürekkep.
m.+ in 012a/11

müretteb dizilmiş, dizili.
m.- i müzeyyen 029a/1

mürsel peygamber.
m. idi 066b/10

mürsele gönderilmiş, yollanmış.
m. 010b/4

müsaḥḥar
müsaḥḥar ét- boyun eğmek.
m.- mişdür 065a/5

müsevvā düzeltme.
m. 049b/1

müslim müslüman.
m. 068b/7

müste' ān Allah'ın sıfatlarından
birisidir.
m. 023b/2; 030b/11; 080b/10;

7b/10

müstemend üzgün, belaya uğramış.
m. 030b/7

müşedded güçlü, muhkem.
m. 078b/10

müşerref şerefli, onurlu.
m. 063b/15; 076b/14; 082b/4

müşerref eyle- şereflenmek.
m.- dün 064b/3

müşerref ol- şereflenmek.
m.- ur 064b/4

müşk misk.
ca' d-ı zülf-i m. 033b/5

müşkil zor, güç.
m. idi 066b/9
m. 012b/10; 029b/1; 034b/7;
035a/10; 053a/15; 057b/2;
080b/9
m.+ i 012b/9; 066a/2; 066a/6;
066b/7; 066b/9
m.+ in 066a/4; 066b/7; 066b/10;
067a/3
m.+ ler 065a/15
m.+ lerin 066a/7
m.+ üñ 052b/5
m.+ üñizi 066b/3
müşkil ol- zorlaşmak.
m.- ur 034b/5

müşkilât bir iş yaparken karşılaşılan
güçlükler.
m.+ ı 012b/11; 066a/15

müşter kişi ismi.
şāh-ı m. 013b/4

müşterî alıcı.
m. 038b/1

mütāla'a
mütāla'a kıl- bir işi etraflıca
düşünmek.
m. k.- up 065a/14; 079a/13

müvekkel
müvekkel ol- vekil olmak.
m. o.- up 051b/1

müzerkeş altın sırma ile işlenmiş
m. 041b/7
m.+ ler 063b/15

müzeyyen süslenmiş, ziynetli.
müretteb-i m. 029a/1

N

n'et(d)- ne etmek, ne yapmak.
n.- di 035a/7; 080a/13
n.- diler 022b/3
n.- diñüz 051a/9
n.- düm 077b/14
n.- dün 073a/11
n.- eler 024b/8
n.- elüm 026a/4; 043a/15;
076a/11; 9a/14
n.- er 064a/12; 7b/15
n.- erler 028b/8
n.- mek 010b/12; 042a/2

n'ol- ne olmak.

n.- a 060a/10

n.- dı 071a/3

n'ola- ne olur.

n.- çağın 023a/7

nā-bedīd ol- görünmez olmak.

n.- dı 073a/13

n.- duğuna 073b/8

n.- maḳ 073b/10

n.- up 067a/13

nā-ḫār ol- çaresiz olmak.

n.- up 013b/12

nacak(ḡ) küçük balta.

n.+ ın 020a/6

nacaklı baltalı.

n. 046a/9; 062a/14

nāḡāh zamansız, ansızın.

n. 015b/8; 7b/11

naḥs uğursuz.

n. 012a/12

naḫāre davul, def.

n.+ ler 019a/8

nakış

nakış kıl- nakış yapmak.

n.- dum 010b/2

nām ad, şan, şöhret.

n. 033a/9; 036a/2; 059b/8

nām u nāmūs adı ve namusu.

n.+ için 039b/4

nāme mektup.

n. 4a/6; 4a/9; 4b/2; 7a/10; 7a/11

n.+ de 6b/13

n.+ sin 7a/9; 8a/11

n.+ sinde 7a/11

n.+ sinden 8a/10

nāme gönder- mektup göndermek.

n.- di 6b/11; 6b/12

nāmūs ar, edep, haya.

n. 033a/9

na'ra haykırma.

n. 042b/10

n.+ lar 074b/3; 075a/4; 075a/5; 075a/10

n.+ m 074a/7

n.+ sından 074a/12

na'ra ur- nara atmak.

n.- ı 074a/11

naṣīhat öğüt.

n. 034a/8; 036b/14; 066a/2; 066a/12

n.+ ın 015b/14

n.+ i 031a/3; 033a/13

n.+ um 030b/13

naṣīhat al- öğüt almak.

n.- dılar 066a/11

n.+ler a.- a 066a/13
naşihat ét- öğüt vermek.
n.- diler 036b/10
naşihat tüt- öğüt dinlemek.
n.- mayup 043a/13
naşihat vér- öğüt vermek.
n. 032b/8
n.- di 061a/13
n.- elüm 4b/13

n.- dı 2a/8
nażar koy - bakmak. krş. **nażar
ko-** bakmak.
n.- up 052b/15
nażar ur- bakmak.
n.- dılar 054b/4; 063b/5

nāzenīn narin.

n. 077b/9

naşihatleş- nasihatleşmek.

n.- üp 074b/3

naṭḥ naat.

n. 019b/4; 5b/15; 6a/5

n.+ lar 063b/15

nażar bakış.

n. 040a/3; 057b/4; 074b/2;
076b/8; 076b/15

n.+ ina 4b/14

n.+ la 057b/6

nażar ét(d)- bakmak.

n.- di 069a/8

n.- diler 010b/10

n.- üp 062b/5; 069a/10; 075a/1

nażar eyle- bakmak.

n.- r 025b/1

nażar kıl- bakmak.

n.- an 013a/2

n.- dı 017b/12; 023a/12; 061b/4

n.- sa 013a/2; 057b/1

n.- up 028b/6; 058a/4; 058b/2;
058b/6; 058b/11; 077a/7

nażar ko- bakmak. krş. **nażar
koy-** bakmak.

nazm şiir, nazım.

n.- ı muḳaffā 019a/11; 025a/6;
3a/13

n. 5a/3; 5b/13; 6b/1; 7a/11; 9a/4;
011a/10; 012a/2; 012a/15;
012b/15; 013a/4; 014a/6;
014b/10; 015b/4; 017a/14;
018b/15; 021a/11; 022b/3;
023a/12; 026a/3; 026b/5; 027a/7;
028a/5; 029a/11; 030b/7;
030b/13; 031a/5; 031b/7; 032a/3;
032b/15; 033a/1; 034a/4; 034b/4;
035a/7; 035b/6; 036a/6; 036a/12;
036b/11; 037a/9; 037b/6;
038a/14; 039a/12; 039b/5;
040a/1; 040b/8; 041a/10; 045b/5;
047b/3; 049b/11; 057a/15;
058b/12; 060a/14; 061b/12;
062b/13; 063a/10; 066a/6;
068b/5; 071a/2; 074a/7; 077a/7;
080a/5; 080a/10; 080b/8;
081b/10; 082a/15

ne ne, nasıl. krş. **nē**

n. 010b/13; 010b/14; 012b/4;
013b/1; 014a/4; 014a/5; 014a/19;
015a/9; 018a/2; 018b/15;
019a/12; 020b/1; 027a/8;
027a/15; 028b/2; 029a/5;
029a/11; 029b/1; 029b/4;
032b/10; 033a/8; 034a/5; 035b/2;
036b/10; 037a/10; 039a/4;
039a/12; 039a/13; 040a/5;
043a/10; 043a/13; 044b/8;

044b/9; 046b/6; 047a/9; 047b/12;
047b/13; 047b/14; 048a/4;
048b/15; 049a/5; 049a/12;
049b/8; 049b/11; 049b/12;
052b/5; 052b/13; 053a/11;
053a/13; 053b/1; 053b/5; 054a/5;
054a/6; 054a/8; 054b/10;
054b/12; 056a/10; 057b/5;
057b/6; 058a/1; 058b/11;
058b/12; 059a/3; 059b/10;
061b/4; 062b/6; 062b/7; 062b/14;
064a/13; 064b/5; 064b/6; 064b/9;
064b/11; 064b/13; 064b/14;
066a/1; 066b/4; 066b/7; 066b/9;
067a/5; 068a/8; 068a/9; 068a/14;
069a/10; 070b/7; 070b/8; 071a/2;
071a/9; 072a/8; 072a/9; 075b/10;
075b/14; 076a/1; 077a/7; 077b/6;
077b/7; 077b/8; 078a/6; 079a/13;
079a/14; 080a/7; 081b/1; 081b/6;
081b/14; 2a/2; 3b/2; 3b/5; 3b/6;
4a/3; 5a/15; 6a/9; 6b/14; 6b/15;
7a/10; 7b/3; 8b/4

n.+ ler 011a/10; 013a/7; 014a/6;
019a/14; 025a/11; 070a/10;
3a/13; 3a/15; 3b/1

n.+ si 054a/4

n.+ sin 075b/13

n.+ ydi 010a/12; 060b/4

n.+ ye 049a/9

nê ne, nasıl. krş. **ne**
n. 076b/5

ne ‘aceb ne garip.
n.+ dür 2a/11; 2b/5

ne kim her ne, neyi.
n. 3b/1

ne ola ne olur, ne çıkar.
n. 055b/4; 079a/10

ne var ne var.

n. 029a/15

nebiyu‘ llâh peygamber.

n. 066b/13

necât kurtuluş, kurtulma.

n. 010b/4; 012b/6; 023b/10;
032a/12; 035b/11; 050a/3

necât bul- kurtuluşa erme.

n. 026b/12

n.- ur 062a/7

nece nasıl.

n. 072a/11

neden neden.

n. 064b/15; 065b/5

nedür nedir.

n. 011a/1; 018b/9; 029a/3;
049a/3; 049a/6; 050a/9; 052a/5;
054b/8; 066b/14; 3b/8; 5a/4; 5a/5

nef fayda, çıkar.

n. 047b/14

nefer asker.

n.+ ine 043a/2

n.+ ler 042b/3

nefes nefes, soluk.

n.- i hâtm olup 080b/6

n. 010a/7; 026b/6; 026b/7

n.+ de 026b/6

n.+ dūr 026b/9	056b/3
n.+ in 026a/15; 026b/3	
nefir topluluk, cemaat.	nergis nergisgillerden.
n. 027b/11	n. 082a/15
n.+ e 039b/15	
n.+ ler 019a/9; 037a/3; 041b/8	nerimān pehlivan, yiğit.
	n.+ a 077a/12
	n.+ lar 077a/11
nefs öz benlik, kişilik.	nerimān-şalābet inanç ve ahlāk üstünlüğünden doğan kuvvet, sebat, sağlamlık, metānet.
n.+ ine 015a/13	n. 038a/1
nekbet mutsuzluk.	
n.+ inden 5b/12	nesl kuşak.
nekkāre dümbelek.	n.- i ādeme 052b/14
n. 042a/14	n.- i insān 067a/6
n.+ ler 037a/3	
neng ün, şan, şöhet.	nesne şey, herhangi bir şey.
n. 081a/4	n. 027a/9; 041a/11; 054a/6; 060a/8; 062a/3
	n.+ dūr 028a/6; 049b/1; 054a/7; 054a/8
ner erkek.	n.+ ler 053a/15; 058a/5
n.+ ler 074a/14	n.+ ye 049a/7
nerdübān merdiven.	neşr manzum olmayan yazı, düz yazı
n. 045a/8; 054b/6; 054b/11; 054b/14; 055a/6; 055a/8; 055b/6; 056a/5; 056a/7; 056a/11; 056a/14; 056b/1; 056b/9; 056b/12; 056b/13; 057a/12; 057a/13; 057b/15	n. 010b/5; 012a/8; 012b/7; 013a/10; 014a/16; 014b/15; 015b/12; 017b/6; 019a/2; 019b/12; 021b/2; 023a/2; 023b/11; 025b/8; 026a/10; 026b/13; 027b/3; 028a/10; 029b/9; 030b/12; 031a/2; 031a/11; 031b/14; 032a/13; 033a/12; 034a/11; 034b/11; 035a/13; 035b/12; 2a/7; 3b/8; 5a/8; 6a/7; 6b/7; 8a/7; 9a/10
n.+ a 056b/2; 056b/8; 056b/12; 057a/11	
n.+ dağı 056a/2	
n.+ dan 055a/8; 055a/11; 055b/9; 058a/2; 058a/8	
n.+ uñ 054b/12; 055a/1; 055a/2; 055b/11; 056a/4; 056a/12;	nesrīn yabangülü çiçeği.

n. 048a/9
n.+ ü 082b/1

neşsâr nesredici, saçıcı, serpici.
n. 047a/3

nevālu ötücü, öten.
n. 030a/9; 048a/14

nevmîd
nevmîd ol- karamsar olmak,
ümitsizliğe düşmek.
n.- up 080a/9

nevrûz baharın ilk günü.
suturlâb-ı n. 038a/6

ney nefesli çalgı.
n. 044a/8
n.+ ler 030a/10

neydi ne idi.
n. 6b/7

neye neye.
n. 012a/4; 028a/14; 057b/1

neyle- ne yapmak.
n.- di 028a/10
n.- rsüz 075b/15
n.- sün 034b/8

-ŋ ng harfî.
n. 020a/1

nice nasıl; nice, ne kadar.
n. 010a/4; 025a/7; 029a/3;
034b/8; 036a/13; 042a/15;
044b/6; 044b/12; 047b/1;
047b/14; 048b/14; 049a/7;
050a/7; 052b/1; 056a/9; 056b/14;
057a/15; 059a/1; 059a/7; 060b/9;
065a/5; 066a/8; 066a/11;
068a/14; 072a/1; 073a/14;
076a/13; 078b/2; 079b/1; 079b/2;
079b/11; 3b/14; 4a/4; 4a/7; 6a/6;
8a/3

n.+ ler 039a/14

n.+ nin 021a/13

n.+ sin 025b/18

nice gün kaç gün.
n. 061b/15

nice kim ne zaman ki.
n. 079b/3

niceler birçoqları, nice kimseler.
n. 3b/7

nicesi pek çoğu.
n. 014b/13; 019b/9; 034b/9

niçe pek çok.
n. 021b/2; 043a/14; 7a/13; 8b/2
n.+ ler 063a/14

niçeler nice kimseler.
n. 053b/3

niçün niçin.
n. 028b/8; 028b/14; 032b/11;
041a/8; 048b/13; 049a/14;
050b/10; 051a/2; 051b/6; 053a/1;

054a/11; 080b/4	n.+ in 022b/10
nidār nizar.	n.+ lerden 076a/6
n. 038b/2	n.+ üm 047a/13
nigār resim, suret.	n.+ üñ 023b/8
n. 028a/9; 077a/15; 077b/10; 077b/13; 078a/5; 080b/3; 080b/5; 9a/15	n.+ üñi 022b/8
n.+ ı 077b/3	nims firavun faresi.
rüy-ı n.+ ı 030a/8	nisbet-i n.+ ine 011a/8
nigîn bir yüzük, mühür veya mühür tâc-ı n. 019b/6	nisbet göre, nazaran.
niḥālet durum, hal.	n.- i nimsine 011a/8
n.+ den 072a/3	n. 013a/6
niḥān saklı, gizli.	nişān işaret, belirti.
n. 052a/14; 3a/14; 8b/13	n. 059a/14; 061a/7; 074b/6; 078b/1
niḥāyet	n.+ dan 078b/1
niḥāyet ol- son bulmak.	n.+ ı 059a/15
n.- una 062a/11	n.+ ın 078b/6
niḥāyetsiz sonsuz.	n.+ lar 063b/14
n. 3b/3	n.+ um 079a/11
nīk-ḥū iyi huylu, huyu güzel.	nişān kıl- belli etmek.
n. 022b/7; 045b/9	n.- mağcün 061b/11
tab ^c -ı n. 033b/6	nişān vēr- imada bulunmak.
nikbet talihsizlik.	n.- ür 062b/2; 063b/5; 063b/14; 070a/8; 075b/9; 078b/14; 081a/6
n.+ inden 064a/2	nişāne hedef, eser, iz, alamet.
ni^c met bahşedilmiş rızık.	n. 061a/15; 061b/1
	nite nasıl.
	n. 011a/10; 012a/2; 017a/1; 018b/1; 019a/11; 019a/12; 021a/11; 027b/6; 031b/7; 033b/2; 037b/14; 041b/6; 042a/4; 047a/6; 047b/3; 050a/15; 058a/9; 062b/1; 076b/10; 080b/7; 081a/4; 082a/5; 7a/6

nitekim olduğu gibi.

n. 035b/9; 066a/3; 7b/7

niyāz yalvarma, rica.

n. 075b/1

niye niçin, neden.

n. 051b/3

nizām düzen.

n. 037a/10

nizār zayıf, aciz, düşkün.

n.+ ları 019b/9

noḡṣan eksik, az.

n. 015b/5

nūl kap.

n.- ı peymānesi 036a/8

nūr ışık, aydınlık.

n.- ı Muḡammed 014a/14

n.+ ın 031a/9

n.+ ıyla 060b/3

nūrlu ışıklı.

n. 058b/11

nuṣret yardım etme.

n. 015b/7

n.+ e 015b/5

nuṣret vēr- yardım etmek.

n.- ene 023b/7

nūṣ içme.

n. 5b/14

n.+ a 5b/14

nūṣ èt(d)- içmek.

n.- erken 5b/14

nūṣ eyle- içmek.

n.- düm 077b/12

nūcūm yıldızlar.

n. 012a/11

‘ilm-i n.+ ı 059a/2

O

o işaret sıfatı.

o. 010b/11; 012b/12; 015b/12;
019a/12; 019a/13; 019b/10;
023a/1; 026a/9; 033a/8; 034a/6;
034a/9; 035a/7; 059a/7; 060a/4;
081a/1

o.+ dur 022b/10; 029b/2; 032a/8;
059a/14

ocak(ğ) ocak.

o.+ ı 075b/6

od ateş.

o. 073b/13; 073b/14; 073b/15;
081a/7; 081a/13

o.+ a 073b/13

o.+ dan 010b/4; 032a/12

o.+ ıdur 081a/15

o.+ ın 043a/9

o.+ ıyla 080b/2

o.+ unı 081a/6

oğ(u)l oğul, erkek evlat; evlat.

o. 028b/14; 029a/12; 079b/10

o.+ a 028b/15

o.+ an 051b/10; 051b/12;
051b/15; 052a/2; 052a/4;
052a/10; 052b/1; 052b/6;
052b/15; 053a/1; 053a/2; 053a/5;
053a/8; 053b/3; 053b/4; 053b/8;
077a/4

o.+ ana 052a/15; 052b/3; 052b/7;
053b/3

o.+ anca 5a/11

o.+ andan 052a/14

o.+ anı 052a/11; 052b/12

o.+ anları 016a/6; 052b/13

o.+ anuñ 051b/13; 052a/3;
052a/4; 053a/13

o.+ ı 016a/12; 018a/5; 023a/4;
024b/4; 028b/2; 036a/2; 036b/2;
037a/5; 041a/2; 073b/7; 074b/14;
083b/2; 083b/5; 083b/6; 5a/10;
5b/2

o.+ ın 075b/15

o.+ ını 029a/9; 5a/12; 5a/15

o.+ inuñ 029b/13

o.+ ları 042a/8

o.+ u 073a/6

o.+ umuza 053a/14

oh ok. krş. **ok**

o.+ la 061a/8; 074b/8; 074b/10

ohı- okumak. krş. **okı-**

o. 052b/1

o.- dum 070b/12

o.- yup 052b/2; 053a/9

ohu- öğrenmek, okumak.

o.- duğı 052b/7

ok ok. krş. **oh**

o. 021a/15; 047b/10

o.+ ı 014a/10

ok ur- ok atmak.

o.- dılar 061a/7

okı- okumak.

o.- yıcağ 011a/6

o.- yup 014a/18; 047a/8; 052b/5;
058b/12; 062b/6; 070b/7; 079b/1;
7a/10

oku- 1. çağırmaq, davet etmek.

o.- yup 052a/13;

2. öğrenmek, okumak.

o.- dı 015a/1

o.- duğında 052a/5

o.- rdı 082b/5

o.- rsa 012b/12

o.- sar 011a/7

o.- yanlar 010b/3

o.- yup 011a/5; 071a/15

ol o, işaret sıfatı.

o. 010a/15; 010b/1; 010b/2;
010b/6; 010b/7; 011a/3; 011b/4;
011b/5; 011b/6; 011b/10; 012a/4;
012a/5; 012b/3; 012b/10; 013a/1;
013a/11; 014a/16; 014b/15;
015a/1; 015a/5; 015a/11;
015a/12; 016a/1; 016a/3; 016a/4;
016b/1; 016b/3; 016b/5; 016b/14;
017a/2; 017a/11; 017b/7; 017b/8;
018a/6; 018b/12; 019a/10;
019a/14; 020a/5; 021a/3; 021a/9;
021a/15; 022a/6; 022a/13;
023b/8; 024b/6; 024b/8; 024b/15;
025a/1; 025a/10; 025b/8;
025b/12; 025b/16; 025b/19;

026a/10; 026a/15; 026b/2;
 026b/3; 026b/8; 026b/14; 027a/1;
 027a/3; 027a/10; 027b/3;
 027b/12; 028a/7; 028a/9;
 028a/10; 028b/6; 029a/14;
 030b/4; 030b/6; 030b/10;
 030b/11; 031a/1; 031a/3;
 031b/14; 033a/13; 034a/3;
 034a/10; 034a/11; 035a/5;
 036a/6; 036a/10; 036a/12;
 036a/14; 036a/15; 036b/3;
 036b/5; 036b/11; 037b/10;
 038a/1; 038a/11; 038b/2;
 038b/10; 038b/15; 039a/2;
 039a/6; 039a/15; 039b/5; 039b/6;
 040b/8; 040b/13; 041a/4; 041a/5;
 041b/2; 041b/5; 041b/13;
 042a/15; 042b/9; 043a/1;
 043a/13; 043b/10; 044a/2;
 044a/6; 044b/1; 045a/4; 045a/6;
 045a/14; 047a/8; 047b/3; 047b/5;
 048a/2; 048b/1; 049a/11;
 049a/13; 049b/9; 049b/11;
 049b/12; 049b/15; 051a/3;
 051a/9; 051a/13; 051a/15;
 051b/11; 051b/12; 051b/14;
 052a/12; 052a/13; 052a/14;
 052a/15; 052b/1; 052b/3; 052b/6;
 052b/7; 052b/11; 052b/15;
 053a/7; 053a/9; 053a/12;
 053a/14; 053a/15; 053b/2;
 053b/3; 053b/7; 053b/8; 053b/10;
 053b/11; 054a/6; 054a/7; 054a/8;
 054a/14; 054b/3; 054b/4; 054b/7;
 054b/9; 054b/14; 055a/2; 055a/3;
 055a/13; 055b/9; 055b/10;
 055b/11; 055b/14; 056a/3;
 056a/5; 056a/6; 056a/10; 057a/1;
 057a/2; 057a/9; 057b/6; 057b/14;
 058a/9; 058a/14; 058b/11;
 059a/15; 059b/7; 059b/8; 059b/9;
 059b/11; 060a/1; 060a/2; 060a/3;
 060a/4; 060a/13; 060b/13;
 060b/14; 061a/2; 061a/11;
 061a/14; 061b/1; 062a/2; 062a/8;
 062a/9; 062a/15; 062b/3; 062b/6;
 063a/5; 063a/6; 063a/11;
 063a/13; 063b/1; 063b/2; 063b/9;
 063b/12; 063b/15; 064a/10;
 064a/12; 064a/14; 064b/1;

064b/2; 064b/4; 064b/13; 065a/3;
 065a/11; 065b/1; 065b/4; 065b/8;
 065b/10; 065b/12; 065b/14;
 065b/15; 066a/6; 066b/4; 066b/5;
 066b/6; 066b/9; 066b/11;
 066b/12; 067a/3; 067a/4; 067a/5;
 067a/7; 067a/12; 067b/1; 067b/2;
 067b/3; 067b/4; 067b/5; 068a/4;
 068a/5; 068a/13; 068b/3; 069a/7;
 069a/15; 069b/1; 069b/2; 069b/3;
 069b/4; 069b/7; 069b/10; 070a/8;
 070b/2; 070b/3; 070b/4; 070b/6;
 070b/12; 070b/13; 070b/14;
 071a/11; 071a/14; 071b/11;
 072a/5; 072a/10; 072a/14;
 072a/15; 072b/2; 072b/5;
 072b/15; 073a/2; 073b/2; 073b/4;
 073b/11; 073b/13; 073b/14;
 074a/5; 074a/12; 074a/14;
 074b/1; 074b/4; 074b/10;
 074b/11; 074b/13; 075a/3;
 075a/6; 075a/10; 075a/11;
 075a/14; 075b/3; 075b/11;
 076a/4; 076a/9; 076a/13; 076b/2;
 076b/8; 076b/11; 076b/14;
 077a/6; 077b/3; 077b/9; 077b/10;
 077b/13; 077b/15; 078a/1;
 078a/4; 078a/5; 078a/6; 078a/8;
 078a/10; 078a/11; 078a/13;
 078a/14; 078b/1; 078b/6; 079a/5;
 079a/7; 079a/15; 079b/1; 079b/8;
 080a/8; 080b/3; 080b/12; 081a/2;
 081a/9; 081a/10; 082a/6; 082b/5;
 082b/6; 083a/3; 083b/2; 083b/10;
 2a/2; 2a/4; 2a/8; 2b/3; 3a/5;
 3a/15; 3b/1; 3b/8; 3b/11; 4a/7;
 4b/1; 5a/1; 5a/5; 5a/15; 5b/6;
 5b/11; 6a/3; 7a/8; 7b/9; 7b/10;
 8a/10; 8a/11; 9a/4; 9a/8; 9b/3;
 9b/5; 9b/6; 9b/8; 9b/10; 9b/11;
 9b/15

o.+ da 044b/3

o.+ dur 011a/14; 012b/8; 013a/1;
 014a/13; 030a/14; 034a/6;
 036a/6; 2b/10

o.+ durur 030b/9; 034a/4; 2a/4;
9a/7

o.+ un 079b/9

ol- olmak.

o. 044b/8

o.- a 017b/3; 028a/9; 034a/5;
034a/8; 034a/9; 034a/10;
034a/11; 034b/7; 035b/6; 036a/7;
037b/8

o.- an 013a/3; 013a/7; 014b/13;
025a/1; 025b/2; 030b/9; 032a/4;
034a/6; 037a/12; 039b/3; 049b/2;
056b/7; 063a/3; 063a/4; 5a/4

o.- anlar 072a/10

o.- anlara 035b/2; 036a/9

o.- anlaruñ 028a/14

o.- asın 013a/9; 035b/7

o.- ayum 070b/14

o.- dı 021a/13; 023a/1; 030a/11;
031a/10; 039b/15; 040a/1;
051a/9; 051b/7; 052b/8; 053b/9;
056a/3; 060b/3; 060b/5; 070b/10;
071a/3; 073b/9; 3a/1

o.- duğum 064b/10

o.- dılar 072b/14

o.- duğın 9b/6; 036b/11; 058b/12;
061b/4; 062b/6; 062b/7; 064b/12;
064b/15; 065a/7; 067b/7;
067b/15; 069a/10; 077a/7;
079a/13

o.- duğuñ 064b/9

o.- dum 047b/8

o.- ıcağ 4b/8; 017b/3; 042a/7;
048a/5; 053b/12; 059a/6;
060a/4; 071a/8

o.- ınca 046a/10; 072b/2

o.- ısar 066b/4; 073a/14; 6a/6

o.- ıyardur 044b/12

o.- ma 033a/2

o.- mağa 036a/14

o.- mağ 033a/3

o.- malı 010a/11

o.- masa 037a/10

o.- maya 030b/7; 036a/7; 036a/8

o.- mayan 041a/12

o.- mayıcağ 071a/10

o.- mayınca 037a/11

o.- mayup 081b/9

o.- maz 026a/12; 031a/1; 036b/7;
037a/10; 052a/7

o.- mış 020b/8; 057b/3; 063a/9;
075b/5; 077a/5; 081a/5

o.- mışdı 5a/12

o.- mışum 077b/5

o.- sa 012b/9; 012b/12; 013a/1;
029a/15; 040a/2; 057b/13;
080a/6; 081b/8

o.- sun 069a/6; 073a/15; 076a/8;
9a/8

o.- un 021a/7

o.- unca 024a/11

o.- up 016b/7; 017a/4; 017a/6;
019a/6; 019b/6; 019b/9; 022a/13;
024a/15; 034a/5; 042a/5; 042b/1;
042b/2; 060a/13; 060b/14;
061a/3; 062a/10; 068a/3;
071b/12; 072a/5; 080b/1; 3a/1

o.- ur 017b/4; 029a/3; 029a/7;
034a/8; 041a/2; 044b/4; 046b/6;
058b/4; 058b/9; 059a/10; 063a/5;
072a/12; 2b/14

o.- ur men 083b/13

o.- urdı 081a/11

o.- urlar 011b/6; 2b/12

o.- urlar imiş 019a/15

o.- urmı 065a/12

o.- ursa 022b/7; 025a/14; 044a/8;
6b/1; 6b/5

o.- ursañ 029a/2

o.- ursın 032b/11

o.- ursun 083a/15

o.- up 081b/12

bk. ‘aceb ol-; ‘āciz ol-; āsān ol-; ‘āṣī ol-; āvāz ol-; āzād ol-; azgūn ol-; baş ol-; bedel ol-; bend bend ol-; berāber ol-; beyān ol-; bī-hūṣ ol-; bile ol-; cem^c ol-; çāre ol-; dāstān ol-; def^c ol-; delū ol-; dīvān ol-; emīn ol-; gāfil ol-; gark ol-; garrā ol-; gayb ol-; gırra ol-; gırre ol-; giriftār ol-; girizān ol-; gulām ol-; haber-dār ol-; hacel ol-; ḥakīr ol-; ḥall ol-; hāmūṣ ol-; ḥarāb ol-; ḥāsıl ol-; ḥasta ol-; ḥatm ol-; ḥayf ol-; ḥayrān ol-; hebā ol-; helāk ol-; ḥelāl ol-; ḥerīf ol-; hezīmet ol-; ḥū ol-; ḥurd ol-; ḥurrem ol-; iḥsān ol-; ‘ivaż ol-; ḳabūl ol-; kāfir ol-; ḳılağuz ol-; ḳul ol-; ḳulaḳ ol-; ḳurbān ol-; lāyık ol-; luṭf ol-; mağbūn ol-; maḥbūb ol-; maḳbūl ol-; mālīk ol-; ma‘mūr ol-; māt ol-; melūl ol-; meşgūl ol-; mişum ol-; muḥkem ol-; muḥterem ol-; murād ol-; müşerref ol-; müşkil ol-; müvekkel ol-; n’ol-; nā-bedīd ol-; nā-çār ol-; nihāyet ol-; pā-māl ol-; pāyidār ol-; perīşān ol-; peydā ol-; rām ol-; redd ol-; remīm ol-; revān ol-; sebūk-bār ol-; selām ol-; ser-nigūn ol-; süvār ol-; şād-ı ḥurrem ol-; şād ol-; şādkām ol-; şerḥ ol-; şūm ol-; tārumār ol-; tesellī ol-; toğru ol-; tuş ol-; vīrān ol-; yādigār ol-; yağmā ol-; za‘if ol-; zarīf ol-; zelīl ol-

ol dem o zaman.

o. 036b/12; 065b/11

o.+ de 015a/14

o.+ i 030a/12

ol dūn o gece.

o. 078a/12

ol gēce o gece.

o. 053a/7; 062a/10; 068a/3; 081a/12

ol gün o gün.

o. 071b/12

o.+ dūr 022b/1

ol iki o ikisi.

o. 058b/7; 077a/3

ol ḳadar o kadar.

o. 059b/10; 059b/15; 065b/3

ol kim o ki.

o. 067b/5

ol vakit o zaman.

o.+ den 039a/4

ol yaña o taraf.

o.+ dan 082a/4

ol zamān o zaman.

o. 010a/5; 015a/11; 023b/2; 023b/5; 036a/14; 036a/15; 038b/4; 040a/1; 061a/2; 071a/4; 071a/12; 077a/13; 078a/3; 078a/11; 080b/15; 081a/7; 081a/9; 6b/7

ola olsun.

o. 010a/3; 017b/13; 032a/10; 034a/4; 034a/6; 034a/7; 036a/6; 047a/6; 069a/4; 069b/6; 076b/11; 079a/11

ola kim ola ki.

o. 023b/14; 032a/10; 039a/3;
052b/13; 054a/5; 081b/2

o. 022a/13; 081a/3

ola mı olur mu.

o. 016a/15; 042a/7

on dört on dört.

o. 016a/11; 017a/4; 3b/10

olar onlar.

o.+ a 010a/6

o.+ dan 025a/8

on dört biñ on dört bin.

o. 061a/1; 061a/8; 072a/7;
072a/14

oldur- oldurtmak, yaratmak.

o.- an 3b/4

o.- ur 3b/4

on iki on iki.

o. 016a/4; 018b/1; 019a/5;
021a/7; 027b/8; 070a/15;
072b/15; 074b/12; 081a/7;
081a/14

o.+ şer 5b/1

oldur odur.

o. 049b/2; 052a/5; 054a/13;
057b/9; 081b/8; 082a/10

on iki biñ on iki bin.

o. 039a/5; 082b/10

on on.

o. 017b/7; 032b/9; 041a/11;
058a/8; 069b/6

o.+ ar 5b/1

o.+ dur 039a/13

o.+ durur 032a/6

on sekiz on sekiz.

o. 042a/11

on sekizinci on sekizinci.

o. 072b/13; 076b/3

oñ- iyileşmek.

o.- maz 031b/8

o.- mış 067b/8

on yedi on yedi.

o. 022a/6; 066b/14; 071a/1;
071b/7; 072b/12; 076b/3

on altı on altı.

o. 013b/15; 014a/4

ona ona. krş. **oña**

o. 010b/6

on beş on beş.

o. 5a/11

oña ona. krş. **ona**

o. 023b/9; 029a/14

on bir on bir.

onda onda.

o. 010a/15

orda orada.

o. 81a/7

ordı ordu.

o. 072b/14

o.+ ya 073b/5

ornat- yerleştirmek, kaplamak.

o.- mışlar 010b/9; 058a/12

orta ara.

o.+ da 063b/12

o.+ sına 042b/5

o.+ sında 045a/4; 046a/1;
054a/10; 058a/10; 060b/15;
063b/11; 078b/12; 079a/1

oruñ- gerçekleşmek.

o.- up 061a/5

otlu otu olan.

o. 073b/1

otur- oturmak, yerleşmek.

o. 048b/3

o.- an 048b/12; 079a/8

o.- dı 028b/5; 029b/13; 031a/14;
034a/1; 062a/13; 064a/1;
064a/13; 065b/11; 066a/3;
066b/12; 067a/11; 068a/6;
073b/2; 076b/15; 082b/10; 4b/10;
5a/14; 6a/12; 8a/15; 8b/1

o.- duğı 066a/3; 066b/11; 068a/6

o.- duğınuñ 068a/8

o.- dılar 025b/15; 036a/4;
073b/12

o.- dum 071a/1

o.- duñ 064b/14; 068a/9

o.- madı 063a/14

o.- mış 038a/2; 038a/15;
051b/10; 077b/2; 7a/8

o.- mışdur 068b/12

o.- mışlar 038a/5; 038a/7;
063b/9; 079a/4

o.- uban 038b/3

o.- up 019b/15; 023a/12; 045a/3;
048b/9; 067a/12; 069a/1; 070b/1;
079b/5

o.- ur 026a/1; 058a/14; 064a/13;
068b/3

o.- urken 064a/10; 071b/9;
073b/12; 081a/13

o.- urum 083b/12

oturak oturulacak yer.

o.+ ları 063b/13

otuz iki otuz iki.

o. 062b/5; 069a/8; 070b/5

otuz ikişer otuz ikişer.

o. 077a/2

otuz sekiz otuz sekiz.

o. 7a/6

otuz üç otuz üç.

o. 033b/5; 041a/13

oyın iyi vakit geçirmeye yarayan
eğlence.

o. 010b/4; 020b/2; 6a/6

o.+ a 6a/1; 6a/3

o.+ ın 032a/2

o.+ lar 6a/6
oyna- vakit geçirmek, eğlenmek,
oyalanmak.
o.- dı 057a/10
o.- r 017a/3; 056b/10
o.- yalum 020b/2; 032a/3; 042a/4
o.- yavuz 022b/9

Ö

öc öç, intikam.
ö.+ ümden 8a/2

ög akıl.
ö.+ ümle 065b/7

öğren- öğrenmek.
ö. 052a/9
ö.- düğün 052b/1
ö.- üp 011b/15

öğret(d)- öğretme işini yapmak.
ö.- di 052a/15; 053a/2
ö.- digi 053a/9
ö.- eyüm 052a/8

öl- ölmek.
ö.- düğün 041a/6; 8b/11
ö.- düm 047b/6; 060b/3
ö.- en 019b/2; 057b/12
ö.- enler 021a/12
ö.- mek 081b/10
ö.- memeye 029a/13
ö.- meyecek 029a/2
ö.- mez 057b/12

ö.- mişiken 031a/7
ö.- se 027a/9; 027a/12; 080a/5
ö.- sek 029a/12
ö.- üm 029a/4
ö.- üp 071b/9
ö.- ür 021b/2
ö.- ürmiyüm 029a/9
ö.- ürüm 061b/10
ö.- ürüz 026a/5

ölü ölü, vefat etmiş.
ö.+ dür 027a/10
ö.+ sin 061a/14; 061b/1

ölüm ölüm.

ö. 026a/2; 026a/12; 026a/14;
029a/3; 029b/1; 029b/2; 029b/3;
029b/4; 029b/8; 029b/10;
030a/12; 035b/13; 047b/11;
047b/12; 047b/13; 048a/3;
048a/4; 080a/6

ö.+ den 046b/5; 047b/13

ö.+ dür 029b/7

ö.+ e 047b/10; 055b/8; 080a/4

ö.+ i 029b/6

ö.+ ini 022b/11

ö.+ ün 047b/14

ölüm eri ölümlü insan.

ö. 043b/10

ö.+ n 039b/1

‘ömr ömür.

‘ö.- i āḥir 059a/10

‘ö.- i devlete 061b/8

‘ö.- i devletüne 014a/20

‘ö.- i ṭavīl 029a/1

‘ö. 051a/11; 054a/14; 053a/4;

059a/9; 060a/11; 061b/5	ö. 053b/14
‘ö.+ e 035b/14; 048a/6	
‘ö.+ in 6b/2	ör- örmek.
‘ö.+ le 029b/6	ö.- miş durur 049b/13
‘ö.+ leri 025a/5	
‘ö.+ ü 047a/9; 048b/6; 065a/14	öril- örülmek.
‘ö.+ ümüz 026a/4	ö.- di 031a/6
‘ö.+ üne 5b/13	ö.- ü 056b/4
‘ ömr sür- ömür sürmek.	
‘ö.- eyüm 080a/3	örnek misal.
‘ ömr vèr- ömür vermek.	ö.+ dür 015b/1
‘ö.- ürse 073a/15	
öñ ön, ilk.	örtdür- örtürmek.
ö. 018b/10; 066b/12	ö.- di 055a/13
ö.+ e 017a/4	
ö.+ in 024b/7	örtü örtü, bez.
ö.+ ince 016b/14; 017a/12; 023a/4; 047a/5; 054b/2; 062a/15; 076a/12	ö.+ sin 050a/15
ö.+ inde 022b/11; 032b/1; 034a/14; 042a/4; 044a/7; 046b/4; 050b/10; 070b/3; 073b/15; 076b/12; 079b/5; 5a/13; 8b/1	öt- ötmek, bağırmak.
ö.+ inden 073a/8	ö.- di 054b/15; 055a/13; 055b/12; 056a/9
ö.+ ine 037a/15; 039a/9; 041a/14; 041b/1; 042a/11; 043a/3; 045a/11; 051a/8; 053a/8; 068a/9; 073a/4; 075b/11; 9a/11; 9a/15	ö.- diler 030a/9; 083a/2
ö.+ lerince 020b/3; 082a/2	öte daha ilerisi.
ö.+ lerine 020b/9; 075a/3	ö. 032a/11; 083b/9
ö.+ ümden 073a/13	
öñ gel- önde gelmek.	ötrü yüzünden, dolayı.
ö.- enler 051b/6	ö. 7b/5
öñe düş- önden gitmek.	ötüş- ötüşmek.
ö.- üp 072a/6	ö.- üp 061a/3
öñine öñine önüne, ön tarafına.	öz öz, kendi.
	ö. 035a/8; 036b/15; 051a/12
	ö.+ i 036a/9

ö.+ in 034a/6; 035a/8

ö.+ ine 025b/1

ö.+ ünden 026b/12

özge başka, diğer.

ö. 029a/15; 068b/8

P

pā-māl

pā-māl ol- ayaklar altına almak.

p.- an 014b/11

padişāh hükümdar.

p.+ uñ 043b/7

pāk

pāk kıl- arındırmak.

p.- up 027a/1; 040b/6

palās kilim, çuval.

p. 027a/5

pāre parça.

p. 039b/1; 057b/10

p.+ si 053a/4

pāre pāre ét(d)- parça parça
etmek.

p. è.- erler 068b/1; 068b/2

pāre pāre kıl- parça parça
olmak.

p.- up 046a/6

pās-bān gözcülük eden, bekçi.

p. 020a/12

p.+ ları 020b/4

paşā saygı bildiren sesleniş.

p. 012a/5; 012b/5; 017a/15;
023b/8; 035a/10; 047b/15;
078a/14; 5a/6

pāyidār

pāyidār ol- kalıcı olmak.

p.- acaguz 017b/4

p.- madı 040a/6

p.- maz 037a/9

p.- sun 017b/5

p.- ur 017b/3

pece peçe.

p.+ sin 049b/13

peççe yavru, çocuk.

ğulām-ı p.+ ler 5b/1

peğāmbēr peygamber, nebi.

p. idi 066b/6

p. 015b/14; 049a/3

pehlivān kuvvetli kimse, yiğit.

p.+ ı 046a/5

pehlivānī kuvvetli kimse, yiğit.

p. 042a/2

peleng panter.

p. 011a/7; 022b/4; 6a/12

pence pençe.

p.+ mi 077a/12

p.+ yi 036b/12

per kanat.

p. 082b/13

perde örtü, perde.

p. 083a/1

p.+ lerden 049b/12

perī güzel.

p.+ leri 014b/3

perişān

perişān ol- dağınık, karışık olmak.

p.- up 073b/7

perişānlık(ğ) dağınıklık.

p.+ ı 030a/13

p.+ ın 029b/13

pervān

pervān ét- pervane etmek.

p.- di 080b/7

pervāz

pervāz ur- kanat çırpma.

p.- up 026b/4

perverdigār Allah.

p. 015b/12

perveriş besleyiş.

p. 038b/6

pes sonra. krş. **bes**

p. 080a/12

peydā

peydā ol- ortaya çıkmak.

p.- dı 018a/12

p.- up 051a/2

peygāmber peygamber, nebi. krş.
peğamber

p. 014b/1

p.+ e 015a/8; 017b/5; 048b/15;
5a/8

p.+ lere 051b/11

peyk haberci.

p. 046a/9

p.+ i 021b/10

p.+ ilerinden 021b/15

p.+ ler 021b/6

p.+ lerine 046a/9

p.+ lerle 021a/6; 021b/4;
046b/15; 062a/15

peymāne kadeh.

p. 079a/4

nül-ı p.+ sı 036a/8

pīş-bīn ilerisini gören.

p. 010a/6; 013a/5; 019b/8;
31b/12; 057b/12; 063a/3; 080b/9

pīş-keş hediye, armağan.

p. 083a/10; 083a/12

p.+ en çek-di 083a/5

p.+ ler 037b/11

p.+ lerin 033b/2; 038b/8

pîş-keş çek- hediye vermek.	p.+ inuñ 050b/3
p.- mek 083a/10	p.+ lar 051b/5
piyāde asker.	p.+ um 049a/2; 049b/2; 050a/7
p. 017a/4; 022a/4; 022a/7; 6a/2	p.+ umdur 050a/6
post deri.	p.+ umı 049a/14
p.+ ın 072b/1	p.+ uñ 049b/3; 049b/9; 051b/1; 051b/3
pūlād çelik.	p.+ uña 051a/14
p. 025b/14; 039b/2; 055a/2; 055a/13; 055b/6; 055b/9; 055b/12; 055b/15; 056a/2; 056a/3; 056a/15; 083a/6	p.+ uñı 050a/10
p.+ dan 054b/6	p.+ unuñ 051a/6
pūlād-pūş çelik giyen.	puta tap- puta tapmak.
p. 018b/1	p. -mağ 053b/9; 053b/13; 053b/14
pūş giyen, giyinmiş.	putperest puta tapan kimse.
p. 081b/14	p. 053b/8
puşide	putperestlik puta taparlık.
puşide êt- örtmek.	p. 053b/12
p.- mişler 069b/8	pür çok, dolu.
puşide kıl- örtmek.	p. 030b/10; 082b/1; 082b/2
p.- mışlar 050a/14	pür kıl- dolmak.
put heykel, put.	p.- dılar 029b/15; 030a/1
p. 049a/6; 049b/1; 049b/10; 050a/9; 050a/13; 050b/1; 050b/10; 051a/3; 051a/7; 051b/2; 053b/7	p.- up 048a/8
p.+ a 049a/5; 049b/5; 051a/9; 051a/15; 051b/2; 051b/6; 051b/8	pürcek(g) perçem.
p.+ dan 051a/3	p.+ in 081a/14
p.+ ı 049a/8	R
p.+ ın 051a/5; 051a/8	ra‘d gök gürlemesi.
	r. 041b/8
	r.+ dür 074a/8
	rağm inadına, zıddına.
	r. 048a/15

r.+ ına 069a/7	r.+ lara 073a/2
rāh yol.	r.+ ları 073b/2
r.- ı fikre 066a/7	r.+ um 061b/9
rāhat huzur.	raḥş şal- atı salmak.
mülk-i baht-ı r. 029a/1	r.- up 040a/12
rāhat ol- huzurlu olmak.	raḥş sür- at sürmek.
r.- dılar 060a/13	r.- diler 042b/9; 074b/4
	r.- düler 042b/4
	r.- üp 039b/7; 042b/10; 082a/5
rāhatü'l-ervāḥ musikide bir makam.	raḥşān parlak.
r. 030a/4; 082b/13	raḥş-ı r.+ lar 061a/5
r.+ la 048a/8	raḥt eşya, yol malzemesi.
rahmān rahman, acıyan, esirgeyen.	r.+ ın 079b/11
r. 3b/8	r.+ ına 037a/13
rahmānī Allah'tan gelen.	r.+ ını 023b/1
r.+ ye 057b/13	r.+ um 047b/7
raḥne delik, yarık.	rām uyan, boyun eğen.
r.+ dür 056b/7	rām ol- boyun eğmek.
r.+ sinden 056b/10	r.- duk 033a/7
raḥş güzel, hızlı at.	rāst rastlama, tesadüf; doğru, düzgün.
r.- ı kulan 024a/1	r. 012a/3; 022a/8; 023b/15;
r.- ı raḥşānlar 061a/5	030a/6; 043b/3; 044b/14; 045a/1;
r. 037a/7; 039b/14; 046b/12	045a/5; 046b/8; 052b/6; 056a/7;
r.+ a 039b/2; 081b/14	057a/11; 058a/3; 058a/10;
r.+ dan 072a/15; 079a/1	063b/11; 066b/10; 070a/4;
r.+ ı 061a/10	076b/12; 078b/12; 079a/13
r.+ ın 040a/7	r.+ ın 065a/1
r.+ ına 027a/4	r.+ ına 053b/7
r.+ ından 043b/8; 047a/4;	rāst ét(d)- tesadüf etmek.
068b/15; 076b/14; 082a/7	r.- erler 012a/13
	rāst getir- yerinde, uygun olmak.
	r.- di 020a/3
	r.- ürse 045a/9; 4a/14

rāvī rivayet eden, analtan, nakleden.

r. 010b/5; 012a/8; 012b/7;
013a/10; 014a/16; 014b/15;
015b/12; 016b/9; 017b/6; 019a/2;
019b/12; 021b/2; 023a/2;
023b/11; 024a/3; 024b/12;
025b/8; 026a/10; 026b/13;
027b/3; 028a/10; 028b/1; 029b/9;
031a/2; 031a/11; 031b/14;
032a/13; 033a/12; 034a/11;
034b/11; 035b/12; 036a/10;
036a/15; 036b/14; 037a/4;
037a/13; 037b/9; 038b/6;
039a/14; 039b/7; 039b/12;
040a/4; 041a/13; 043b/1;
045a/13; 045b/11; 048a/1;
048b/13; 050a/4; 051a/5;
057b/14; 059b/7; 060b/4; 061a/2;
061a/9; 062a/8; 063a/5; 063b/2;
066b/5; 067a/5; 067b/15;
068b/11; 070b/7; 071a/12;
073a/3; 074b/1; 074b/14; 076a/8;
078b/3; 080a/8; 080b/3; 081a/1;
081b/11; 083a/11; 2a/7; 3b/8;
6a/7; 6b/7; 8a/7; 9a/10

r.+ yle 082b/4

ravza cennet bahçesi.

r.+ dur 082b/5

rāy fikir.

r. 016a/11

rāz sır.

r. 080b/8

recīm taşlama, lanetleme, sövme.

r. 052a/11; 052a/15

r.+ den 049b/15; 067b/14

r.+ dür 049b/9; 067b/1

redd kabul etmemek.

r. 080a/7

redd ol- reddetmek.

r.- a 015b/11

rehber yol gösterici.

r.+ i 034a/9

remīm muhtaç, perişan, zavallı.

remīm ol- muhtaç olmak.

r.- ur 029a/4

remz gizlice işaret, ima.

r. 054b/11

r.+ i 068a/8

r.+ in 057b/1

r.+ le 026b/10

renk(g) renk.

r.- i gül-gün 038b/2

r. 073a/12

resm şekil, tarz, suret.

r.- i riyāşet-i kânün 030b/1

resme şekil, tarz, suret.

r. 014a/5; 023b/4; 6b/6; 7a/15

resūl peygamber, nebi.

r. 010a/15; 014b/10; 066b/11

r.+ e 010a/14; 066b/12

revān akıcı, fasih.

r. 010b/9; 016b/6; 020a/13;
020b/13; 023b/5; 033a/14;
040b/10; 047b/6; 053a/10;
065b/10; 068a/5; 076b/14;

077b/15; 078a/4	
yākūt-ı r. 030a/1	riyāzāt nefis terbiyesi.
r.+ ına 059b/9; 071a/13; 078b/4	r.- ı vakitle 012a/12
rūh-ı r.+ ına 063a/7	
r.+ i 030a/3	rū siyāh kara yüz.
revān ol- akmak.	r. 049b/11; 067b/6
r. 074a/9	
r.- mış 054a/11; 076b/13;	rūh ruh, can.
082a/13	r.- ı revānına 063a/7
r.- up 048a/4	r. 057b/12
r.- ur 071a/8	r.+ ı 059b/9
	r.+ ına 081a/2
revnağ göz alıcı güzellik, parlaklık.	rūh-ı kudsī kutsal ruh.
r. 048b/9	r. 057b/11
reyhān bir bitki.	ruḥḥ satranç oyununda kale denilen taş.
r. 082a/15	r. 6a/1
	r.+ lar 6a/3
ricā dilek, istek.	
r. 082a/10	
rikāb üzengi.	ruḥsat izin.
r. 075a/5	cām-ı r. 5b/15
rikḳat incelik.	rūšen açık, belli.
r.- i şekl 029a/9	r. 061b/3
r.+ ile 080a/11	
rikḳat kıl- merhamet etmek.	
r.- up 026a/11; 029b/10; 048a/2;	rūy yüz.
061a/12	r.- ı nigārı 030a/8
	r.- ı zemīn 018b/5
	temām-ı r.- ı zemīn 7a/14
	r.- ı zemīni 019a/9; 019a/15
rivāyet nakletme, anlatma.	
r. 053b/10	rūz gündüz.
	r.+ ı 080b/10
riyāšet reislik, başkanlık.	rūz èt(d)- gündüz.
resm-i r.- i ḳānūn 030b/1	

r.- üp 045b/13

rūzgār yel, esinti.

r. 015b/11; 048b/1; 064a/3;
080a/13; 5b/12; 8a/8

r.+ dur 065a/13

r.+ la 013b/2; 014a/20; 069a/11;
070b/9; 070b/12; 071b/1;
079a/15

rūkn unsur.

r.+ i 015b/8

S

sa' ādet mutluluk.

s. 034a/9; 048b/6; 052b/3;
053a/13

şahhat-ı s. 052b/4

şāhib-i s.+ üñ 028a/4

sa' ādetlū mutlu.

s. 053a/11

şa'b sarp, zor, müşkil.

ş. 5b/7

şabāḥ sabah, gündüz.

ş. 015b/15; 027b/4; 031a/5;
031a/11; 042a/5; 042a/12;
046a/10; 053a/8; 060a/4;
060a/13; 060b/3; 060b/13;
062a/10; 062a/12; 068a/3;
072a/5; 072b/10; 072b/13;
073a/15; 073b/14; 076b/2;
081b/12

ş.+ a 017a/9; 017a/10; 018a/8;
024b/6; 032a/14; 054a/15

ş.+ ı 073b/11; 081b/12

şabī küçük çocuk.

ş. 052b/8

şabr dayanma, tahammül gösterme.

şabr ét(d) sabır etmek,
dayanmak.

ş. è.-üp 037a/13

sacı biçik kesik saçlı.

s. 9b/5

şac saç, kıl. krş. **saç**

ş.+ ı 059b/9

saç- bir şeyi dağıtmak, dökmek. krş.
şaç-

s.- acaḳ 011a/5

sac saç, kıl. krş. **şac**

s. 075b/7

s.+ ı 075b/5

şaç- bir şeyi dağıtmak, dökmek. krş.
saç-

ş.- ar 077b/3

ş.- dılar 021a/15

ş.- ıcağız 031a/9

şaçıl- saçma işine uğramak.

ş.- dı 057a/14

sa'd kutluluk, uğur.

s. 012a/12

şadd engelleme, saptırma.

ş. 9b/8

şadef kabuklu deniz böceği.

ş.+ den 050b/1

şaf dizi, sıra.

ş. 027a/14; 042a/13

ş.+ ına 030a/4

ş.+ ında 033b/15; 048b/8

ş.+ la 064a/1; 064a/5; 069b/9

şaf bağla- saf saf dizilmek.

ş.- yup 019a/4; 038a/3; 054b/4

şaf şaf dizi dizi.

ş. 038b/3

şafā gönül şenliği, rahat, huzur.

Simurg-ı ş. 025a/17

ş.+ lar 026a/6

‘ayş-ı ş.+ yla 035b/5

şofer kameri ayların ikincisi.

ş. 062a/14; 072b/14

şafir yolcu.

ş.+ i 019a/9

şag sağ.

ş. 023b/12; 028b/7; 030a/3;
036b/12; 057a/2; 058a/4;
061b/10; 064a/7; 074a/6; 075a/1;
082a/13

ş.+ ından 042a/2

şag u şol sağ ve sol.

ş. 039b/6

şag esen sağlıklı, sağlam, iyi,
esen.

s. 035b/7

şahlık(ğ) sağlık.

ş.+ ı 045b/7

şahan sahan.

ş.+ lar 059b/14

şahāvet cömertlik.

s. 034a/4; 034a/5; 034a/11;
036a/8; 036a/9

s.+ in 034a/3; 036a/6

şahhat sıhhat, sağlık.

ş.- ı sa‘ādet 052b/4

şahī cömert, eli açık.

s. 045b/8; 046a/4; 8a/4

şāhib bir şeyi elinde bulunduran veya
edinmiş olan kimse.

ş.- i ğayret 043b/6

ş.- i şalābet 041a/10

ş.- i sa‘ādetüñ 028a/4

ş.- i serīr 082b/8

ş.- i serīri 070a/15

ş.- i serīrlar 071a/13; 078b/15

ş. 058a/8

şāhib-serīr taht sahibi, hükümdar.

ş. 041a/14; 058a/7

şāhib-kırān hükümdarlık,
kıranlık.

ş.+ a 014a/4; 032b/11

şāhibü'l-maide bir kişiye rızık
veren(sofra sahibi).

ş. 065a/9

şāhibü'l-teharrüs ?

ş. 065b/4

sāhin hükümdar.

s.- 1 kısım 025b/7

sāhir büyücü.

s.+ den 014b/11

sāhire büyüleyici sözler söyleyen.

s. 014b/11

şahn avlu, orta.

ş.- 1 mīnū 082b/2

ş.- 1 şayvān 031a/7

ş.+ ına 060b/1

ş.+ inuñ 078b/12

şahrā boş ve geniş yer, çöl.

ş. 037a/2; 070b/3; 073b/4

ş.+ da 081a/13

ş.+ nuñ 072b/15

ş.+ ya 054a/10; 072b/13; 074b/13

ş.+ yı 081b/2

şahrā-nişin çölde oturan kimse.

ş.+ dür 076b/7

s.+ lerden 011b/10

saht katı, sert, kuvvetli.

s.- 1 meydān 037b/8

s. 037b/8; 049a/4

sak baldır.

s. 014b/13

sakal sakal.

s. 075b/7

şakın- uzak durmak.

ş. 015b/1; 025a/19; 033a/9;
067b/10; 8a/5

ş.- acak 047b/3

ş.- maya 014a/12

ş.- maz 014b/11

ş.- uñ 025a/8

ş.- ur 047b/7

ş.- urum 047b/2

sākī kadeh sunan.

s. 038a/15; 048a/8; 083a/13

s.+ ler 029b/15; 030a/2; 048a/9;
064a/6; 082b/12

şakla- saklamak, korumak.

ş.- dı 010a/8

ş.- ya 066a/14

şal- salmak, atmak.

ş.- ayum 035a/5

ş.- dı 035a/6; 043a/3; 047b/5;
074a/10; 074a/13; 078a/2

ş.- dılar 021b/13; 046a/11

ş.- ma 068a/12

ş.- maz mısın 078a/8

ş.- mışiken 6a/3

ş.- mışken 5b/15

ş.- mışlar 025b/13

ş.- sın 082a/11

ş.- up 020a/7; 021b/5; 039a/8;
041a/14; 041b/1; 042a/11;
045a/11; 054b/10; 057a/9;
063b/15; 070a/14; 9a/11

ş.- up tırdı 055a/8

şalābet sebat, sağlamlık.

şāhib-i ş. 041a/10

şalavāt

şalavāt vēr- salavat getirmek.

ş. 037a/12; 045b/11; 078b/3;
5a/8

ş.- esin 017b/5

şalık bir tarikate giren.

ş. 045b/7

şalın- yürümek.

ş.- dı 020a/5; 070a/5

şalış- dövüşmek.

ş.- up 061a/4

salṭanat salatanat.

s.- ı devlete 015b/2

s.- ı gul-^c izār 036a/8

s. 015a/9; 047a/14

s.+ a 015a/12

s.+ ı 062b/12

şaman düzen.

ş. 034b/9

sammur samur. krş. **şamur**

s. 072a/13; 072b/1

şamur samur. krş. **sammur**

ş. 033b/7; 033b/9; 072a/8

şan- sanmak, zannetmek.

ş.- asın 021a/11; 023a/15;
063a/11; 068b/2; 071a/5; 074a/8;

081a/14; 082b/5

ş.- aşın 071b/4

ş.- dı 5a/12; 5a/14

ş.- ma 019b/11; 025b/7

ş.- mañ 037b/3

ş.- masun 066a/1

ş.- maz 012a/5

ş.- maz mısun 068b/6

ş.- up 023a/8; 036b/11; 052b/7

ş.- ur 026b/8; 051a/12

ş.- ursun 049b/10

şan güneş.

ş. 040a/2; 070b/3

saña sana (sen+e).

s. 010a/13; 015b/1; 015b/3;
017b/3; 017b/4; 023b/7; 023b/9;
025b/6; 026a/5; 026b/7; 028a/9;
028b/14; 030b/13; 030b/14;
031a/2; 032b/12; 032b/14;
032b/15; 033a/1; 033a/11;
034b/6; 035b/4; 035b/6; 043a/13;
043a/14; 049b/3; 049b/9; 050b/8;
052a/7; 052a/9; 052b/1; 052b/4;
053a/12; 055b/10; 065a/9;
067b/11; 068a/10; 071a/9;
079b/13; 080a/2; 2a/12; 6a/9;
7a/15; 7b/7; 8a/5; 9a/9

şan^cat sanat, hüner.

ş.+ ı 034a/4; 036a/7

ş.+ lar 076b/11

ş.+ le 042b/12; 056b/7

ş.+ ler 056a/10

sancak(ğ) bayrak, liva.

s. 018b/2; 027b/10; 037a/2;
041b/8; 042a/13

s.+ ı 023a/14
sancağ kaldır- bayrak kaldırmak.

s.- up 039b/10

şanç- saplamak.
ş.- up 043a/3

şandal sandal ağacı.
ş. 038a/14

şandalı sandalı.
ş. 067a/11

sandalye oturma eşyası.
s.+ ler 038a/5

şanduk tahtadan yapılmış kutu.
ş. 027b/15

şandur- sanmasına sebep olmak.
ş.- ur 062a/1

şanıl- zannedilmek.
ş.- mayıncağ 012a/5

şāni^c yaratan.
ş. 7a/12

şanki farz edelim ki, güya.
ş. 018b/6; 077a/2; 077b/13;
079a/5

sankim farz edelim ki, güya.
s. 038a/13

şanlı tanınmış, ünlü.
ş. 027b/14; 038a/7

şar- sarmak, örtmek.
ş.- arken 9a/2
ş.- dı 069b/15; 9b/1
ş.- up 020a/2; 040b/7; 070a/5;
6a/15

sarāy saray.
s.- ı havlesin 078b/11
s. 063b/3; 078b/12
s.+ ı 063b/10
s.+ ın 035b/5; 048b/3; 076a/8
s.+ ına 7a/3; 8a/15
s.+ ında 054a/5
s.+ lar 063a/8
s.+ ları 9b/13
s.+ uñ 026a/12

şarp(b) çetin, zor, güç.
ş.- ı yağı+dur 047b/11

şarblık(ğ) sarplık.
ş.+ ına 6b/8

şarılın- sarılınmak.
ş.- up 020a/5

şarşıl- sarsılmak, sallanmak.
ş.- dı 045b/15

şaru sarı.
ş. 054a/12; 063b/7; 063b/12;
065b/12; 076b/10; 077a/1;
079a/3; 079b/4; 082a/14

ş.+ dan 077a/5

saṭır yazı sırası.

s. 013a/15; 014a/18; 047a/7;
058b/4; 061b/3; 062b/5; 069a/8;
070b/5; 070b/11; 071a/15;
077a/5

şavaş mücadele, uğraşma.

ş.+ in 042a/14

şavt ses, seda.

ş.- ı ḥazīn 053a/10

şavul u yurt çekil uzaklaş, koş.

ş. 038a/11

savun- savunmak.

s.- dı 036b/12

şay- saymak.

ş.- up 024a/4

şayd

şayd kıl- avlamak.

ş.- dılar 073a/3

sāye

sāye şal- gölgelemek.

s.- mış 076b/14; 082a/15

saygı saygı.

s. 082a/11

şayḥa bağırarak.

ş. 051a/2

şayvān gölgelik.

şahn-ı ş. 031a/7

sāz çalgı aleti.

s.+ na 082b/15

sāz u seleb araç gereç.

s. 039b/1; 041a/6; 081b/14

s.+ lerin 027a/4

sazende çalgıcı.

s. 038b/4; 048a/12; 082b/14;
083a/13

s.+ ler 030a/5; 064a/8

s.+ leri 048b/12

sāzlu sazlı.

s. 064a/8; 082b/15

sebak ders, talim.

s. 052a/2

şebāt azim.

s. 026b/7

sebeb neden.

s. 070b/10

s.+ den 010b/6; 047b/1

sebūs ?

söz-i s. 6b/3

bk. söz-i sebūs

sebük yükü hafif.

s. 048b/2

sebük-bār ol- dertten uzak
olmak.

s.- up 054b/10; 058a/2

secde secde.

s.- i şükr eyle-di 023b/5

secde ét(d)- secde etmek.

s.- ersün 049a/7

s.- üp 050b/10

secde kı1- secde etmek.

s.- up 050b/4

sed engel.

s. 034b/9

sedir divan.

s. 069a/1

sefer yolculuk.

s.+ i 019b/11

sefer ét- yolculuğa çıkmak.

s.- sem 080a/15

sefer kı1- yolculuğa çıkmak.

s.- dum 061b/13; 071a/2; 080b/8

sefid beyaz, ak.

s. 062b/4

seg köpek.

s. 065b/13

s.+ ü 039b/3

sehā ey sevgili.

s. 013a/6; 036a/7

s.+ dur 036a/8

sehāvet cömertlik.

ehl-i s.- i şecā^c at 041a/10

s.+ in 060a/3

sehī doğru, düzgün.

s. 077a/15

sehil az biraz.

s. 013a/6; 046a/4

s.+ le 021b/6

sekiz sekiz.

s. 045a/8; 058a/8

sekiz biñ sekiz bin.

s. 049a/11

sekiz biñ sekiz yüz sekiz bin sekiz yüz.

s. 038a/8

seksen seksen.

s. 017b/13

selām selam.

s. 064a/15

s.+ um 077b/7

selām ét- selam etmek.

s. 4b/15

selām ol- selam dilemek.

s.- sun 7a/15

selām vèr- selam vermek.

s.- di 064b/1; 067a/10

s.- düm 077b/6

s.- sün 4a/11

s.- üp 015a/5	030b/10; 031b/13; 032b/11;
selāmın al- selamını almak.	033a/1; 035b/7; 037a/12;
s.- dı 064b/1	040b/12; 044b/8; 045b/7;
	049b/10; 050a/1; 050b/7;
	050b/11; 053b/6; 057b/7; 064b/9;
selamet huzura erme.	066b/9; 067b/11; 067b/14;
s. 034a/6	080a/7; 080a/15
	s.+ de 017b/4; 019b/10; 050a/1;
	7b/6
selāmlaş- selamlaşmak.	s.+ den 015b/3; 015b/11;
s.- up 072b/4	021a/12; 026b/11; 030a/14;
	030b/12; 030b/13; 059b/5;
	061b/9; 074a/7; 4a/11; 7b/5
selāṭin sultanlar.	s.+ i 015b/3; 025a/7; 025a/8;
s. 019b/15; 023b/13; 030a/3;	026b/11; 026b/12; 030b/5;
034a/2; 038a/8; 041b/14; 043b/6;	031b/13; 032b/13; 033a/4;
047a/5; 048b/8; 048b/10; 049a/4;	033a/9; 033a/10; 034b/6; 035b/3;
054b/2; 057a/14; 058a/7; 059b/7;	040b/11; 043a/14; 050a/2;
060b/5; 060b/7; 061a/12;	050b/6; 050b/7; 050b/11; 053b/5;
062a/13; 063a/6; 063b/2; 063b/4;	065a/2; 065b/7; 067b/10;
064a/1; 064a/7; 067a/10;	068a/13; 068b/1; 076a/4; 4b/15;
068a/10; 069b/9; 070a/4;	7b/9; 7b/15
071a/13; 072b/14; 073b/4;	s.+ le 015b/10
073b/8; 075a/15; 075b/4; 076b/9;	
078b/6; 078b/15; 082a/1; 082b/8;	señ sen, kişi zamiri.
082b/13; 083a/9; 083a/12; 4b/1	s. 026a/8; 037a/12; 7b/15
s.+ ler 031a/13; 033b/15;	
069a/15; 4b/8	sencileyin senin gibi.
s.+ lere 048a/11	s. 028a/4; 028b/15; 033a/6
s.+ leri 015a/4	
s.+ lerüñ 029b/11	sened dayanak.
	genç-i s. 6b/4
semā'ine	
s. 046a/7	seng taş.
semen yasemin.	s.+ den 079a/6
s. 082b/1	seng-i āsiyān değirmen taşı.
	s. ā.+ ı 74a/2
sen sen, kişi zamiri.	
s. 010a/14; 013a/9; 017b/2;	senned son.
019b/10; 022b/6; 023b/6; 023b/9;	s. 022a/1
026a/5; 026b/10; 026b/11;	
026b/12; 029b/7; 030b/6;	

senüñ senin.

s. 022b/9; 029a/2; 049b/3;
049b/9; 050b/12; 052b/9;
052b/10; 053b/15; 055b/5;
064b/3; 065b/5; 068b/4; 9a/8

s.+ çün 029a/1; 030b/5

s.+ dügin 7b/4

s.+ dūr 067b/9

s.+ içün 076a/5

s.+ le 034a/8; 5a/1; 7b/12

ser baş, kafa. krş. **şer**

s. 8b/2; 028a/1; 060b/4

s.+ de 029a/13

s.+ dūr 6b/7; 036b/13

s.+ ler 065b/13

ser-āgāz başlama, başlangıç.

s. 048a/15

ser-bülend büyük, ulu.

s. 076b/14; 081a/5

ser-dih baş olan, reis.

s. 038a/14

s.+ ler 029b/14

ser-encām başa gelen bir durum
veya olay.

s.+ ı 071a/7; 083b/14

ser-firāz başını kaldıran.

s. 022a/15; 022b/3; 038a/8;
058a/8; 076b/4; 076b/12

ser-girān çok sarhoş.

s.+ lar 017b/8

ser-leşker baş asker.

s. 016b/8

s.+ iydüm 083b/1

s.+ ler 016a/4; 041b/4

s.+ lere 072b/9

ser-nigün ol- baş aşağı.

s.- dum 047b/6

ser-tāk yüksek kısım.

s. 020b/13; 031a/15; 5b/7

ser-te-ser baştan başa, büsbütün.

s. 010a/10

şer baş, kafa. krş. **ser**

ş.+ ler 014a/8

ser- sermek.

s.- diler 082b/11

s.- ıcek 074b/1

serā-perde padişah çadırı.

sevān-ı s.+ ler 019b/13

s.+ sine 4b/10

serdāb ambar, mahzen.

s.+ lar 064a/4

serdiye asker.

s.+ ler 048a/8

s.+ lere 083a/13

serḥadd sınır boyu, hudut.

s.+ ine 034a/14; 6a/8

s.+ üne 3b/13

serir taht.

s. 019b/6; 037b/15; 038a/1;
070a/8; 070b/1

şāhib-i s. 082b/9

şāhib-i s.+ i 070a/15

s.+ in 025a/7

s.+ ine 031a/12; 062a/13

şāhib-i s.+ ler 071a/13; 078b/15
s.+ üm 071b/4

serkeş inatçı, dik başlı.
s.+ idük 033a/6
s.+ leri 011b/9

serkeşlik(g) inatçılık.
s. 4a/13
s.+ i 043b/4
s.+ üñ 043a/13

sermāye varlık, servet.
s.+ si 036a/8; 041a/12; 048b/6
s.+ sidür 066a/12

serv servi.
s.- i hırāmān 033b/4
s.- i hırāmānlar 048a/8

server bir toplulukta ileri gelen,
başkan olan, reis, baş.
s.- i Ancaş 054b/8
s.- i Ancaşī 046b/8
s.- i cān 061a/11
s.- i Müştēdīr 025b/18
s.- i ‘Irākī 057b/15
s.- i Sistān 040b/3
s.- i Yunan 045a/9; 4a/3
s. idi 082b/9
s. 014b/11; 014b/13; 017a/4;
020b/3; 024b/1; 025b/19; 026a/9;
026a/10; 026b/3; 026b/14;
031b/3; 031b/11; 032a/4; 042a/5;
043b/12; 044a/12; 046b/13;
048a/10; 048b/2; 054a/7; 060a/7;
061a/11; 082a/6; 083a/14;
083b/14
s.+ e 016a/11; 026b/2; 9a/4

s.+ i 014b/12; 027b/3; 040a/15;
040b/8; 041a/15; 042a/11; 6b/5
s.+ imüz 064b/15
s.+ in 025b/16; 031b/12; 083b/12
s.+ iz 022b/13
s.+ le 022a/6
s.+ ler 014a/17; 017b/8; 019b/15;
020a/8; 020a/14; 020a/15;
020b/1; 020b/15; 021a/4; 021a/8;
021b/4; 021b/7; 021b/11; 022b/3;
023a/1; 026a/10; 027a/8; 030a/4;
037b/1; 037b/3; 038a/8; 040b/6;
041a/5; 041b/14; 042a/2;
042a/14; 043a/4; 043a/15;
043b/4; 043b/6; 045a/2; 045a/3;
045b/3; 045b/12; 048a/4;
048a/15; 049a/4; 054b/2; 057a/8;
057a/14; 058a/14; 059b/8;
060a/10; 060a/12; 061b/1;
061b/2; 062a/14; 062b/3; 063a/6;
063b/2; 063b/4; 064a/1; 064a/7;
064a/9; 067a/10; 067a/12;
069b/9; 070a/4; 073b/4; 073b/8;
075a/15; 075b/4; 076a/14;
078b/4; 078b/5; 078b/14; 081a/2;
081b/15; 083a/9; 4b/1
s.+ lerçün 040b/2
s.+ lerden 016a/6; 045a/10;
070a/11; 073a/5; 4b/3; 4b/4
s.+ lere 021b/7; 022a/15;
023b/13; 031b/7; 031b/8; 034a/2;
046a/10; 048b/10; 057a/8;
060a/1; 061a/15; 064a/15;
082b/13; 083a/12
s.+ leri 022b/1; 024b/1; 040a/4;
040a/8; 040a/14; 040b/15;
042b/8; 046a/15; 073b/6; 073b/9;
081b/12; 4a/9
s.+ lerile 024b/9; 039b/10;
040b/1; 061a/12; 082a/1
s.+ lerimüz 046b/3
s.+ lerin 020b/15; 031a/15;
039b/3; 040b/14
s.+ lerinden 021b/13; 024b/3

s.+ lerine 039a/1
s.+ leriyle 072b/14; 081a/13
s.+ lerle 026b/14; 031a/14;
041a/3; 045a/15; 047a/5; 060b/5;
076b/9; 078b/6
s.+ lerün 023a/4; 040b/4; 046b/9
s.+ ün 025b/12; 027a/1; 027a/3;
031b/14
s.+ ünüz 065a/7

serverān önderler, ileri gelenler.
s. 048b/14

serverlik öncülük, liderlik.
s. 043b/4
s.+ i 021b/2

serverzāde önder.
s. 073a/11

serzeniş sitem, şikayet.

s.+ i 043b/1
s.+ in 051a/10
serzeniş kıl- söylenmek.
s.- dılar 050a/8

sev- sevmek, sevgi duymak. krş. **sev-**
s.- düğüm 051a/1
s.- dük 7b/1
s.- e 031b/12
s.- eni 7b/2
s.- er 067b/8
s.- esün 7b/13
s.- inü 055b/11
s.- iyi 019a/13
s.- me 063a/4; 063a/5

s.- mek 7b/2

sev- sevmek, sevgi duymak. krş. **sev-**
ş.- er señ 077b/8

sevān kalbe doğan perde.
s.- ı serā-perdeler 019b/13

sevgü sevgi.
s. 7b/1

sevin- sevinmek.
s.- üp 6a/11

seviş- karşılıklı sevmek.
s.- di 079b/2

sevündür- sevindirmek.
s.- üp 7b/13

seyf kılıç.
s. 046a/4
s.+ le 021b/6

seyl sel.
s.- i ‘ arimleyin 016b/12; 022a/10
s.- i ‘ arimleyin 039b/8
s. 024a/2; 024a/13
seyl kıl- sel içinde bırakmak.
s.- dılar 044b/1

seylān sel.
s.+ ı 048a/3

seyr izleme.

s.+ ile 061b/7
seyr ét(d)- izlemek.
s.- elüm 076a/8
s.- en 070b/8
s.- üp 082b/13
seyr kıl- izlemek.
s.- alum 048b/3
s.- dılar 030a/4; 048a/12
s.- up 081b/3
seyrân bakma, temaşa.
s. 042b/4
seyrân kıl- bakmak, izlemek.
s.- an 077a/9
seyvân şemsiye, gölgelik.
s. 068b/14
zer-i s. 060b/1
seyyâre gezegen.
s. 030a/3
s.+ leyin 048a/11; 082b/13
sezâsız uygunsuz.
s. 046a/13
sı- bozmak, yıkmak. krş. **şı-**
s.- mağına 021a/2
şı- bozmak, yıkmak. krş. **şı-**
ş.- dı 083b/7; 5b/3
ş.- dılar 024a/14; 037a/9
ş.- dın 072b/6
ş.- yup 037a/13; 040a/14
şîfât vasıf. krş. **şîfât**

ş.+ ı 012a/9
şîfât vasıf. krş. **şîfât**
ş.+ lar 067b/12
şîğ- sığmak.
ş.- duğunca 023a/5
ş.- maz 025b/4
şîğın- sığınmak.
ş.- mış 077b/1
ş.- up 020a/2; 056a/15
şın- kırılmak, bozulmak.
ş.- dı 018a/1
ş.- mış 023a/13
ş.- up 034a/13; 043a/2
ş.- ur 075b/7
şînâ' at sanat, ustalık.
ş. 034a/5
şîrıt- gülmek, sırıtmak.
ş.- mış 075b/7
sırr gizli husus.
s.+ ımuızı 025b/6
sihr büyü, efsun.
s.- i efsün 011b/4
s.- i efsünıla 012a/2
s.- i füsün 011b/2; 011b/6;
014a/15
s.- i füsündan 011b/12
s.- i füsündür 011a/2; 011b/2
s.- i füsünü 012a/1

s.- i güvâhın 3a/15	
s.- i helâl 012a/15; 012b/1	sîlî
s.- i ıtlâk 012a/9	sîlî ur- tokat atmak.
s.- i ıtlâkdur 011a/2	s.- dı 035b/9
s.- i kâhin 010b/10; 011a/9; 011b/1	
s.- i kâhindür 011a/2; 011a/3	sille krş. sile
s.- i kâhinle 014a/7	sille ur- tokat atmak.
s.- i kaşd êtdi 018a/10	s.- masun 062a/5
s.- i muṭlak 012b/7; 012b/8; 012b/15; 013a/5	sîm gümüş.
s.- i muṭlakdur 011a/3; 012b/11; 012b/13; 013a/4	s.- i levḥ 079a/12
s.- i ‘abdî 013a/6	s.- i taḥtî 050a/13
ehl-i s. 012b/2	s. 069b/2
s. 010b/15; 014a/11; 014a/12	sîm-i zer gümüş ve altın.
s.+ i 013a/7; 013a/10	s.+ ler 063b/8
s.+ in 012a/8; 012b/7	sîm-sāk gümüş gibi beyaz baldır.
s.+ le 013b/14; 011a/10; 011a/12; 011a/13; 013b/11; 014b/5; 014b/10	s. 029b/15; 030a/2; 064a/6; 082b/11
s.+ üñ 011a/1; 011b/2	sîm-sākî gümüş renkli kadeh.
sihr êt(d)- büyü yapmak.	s.+ lerle 048a/9
s.- er 013a/8	sîm ü zerrîn gümüş ve altın
s.- icegüz 010a/6	s. 059b/14
s.- medüm 010a/13	
sil- silmek.	sîmurğ efsanevi kuş.
s.- üp 048a/7	s.- ı şafâ 025a/17
silâh silah, savaş aleti.	s.+ leyin 043a/2
s. 9a/11	
sile tokat, şamar. krş. sille	simyâ simya ilmi.
s.+ sinden 025a/19	s.+ lar 037b/15
sile ur- tokat atmak.	
s.- ur 062a/4	sin mezar.
	s.- i evvelden 040b/12
	s. 027a/6; 061b/11; 062a/8; 062a/9
	s.+ leyin 046a/13
	s.+ ni 061b/2

sincāb sincap. krş. **sincāf**

s. 033b/7; 033b/8; 072a/13;
072b/1

sincāf sincap. krş. **sincāb**

s. 072a/8

sīne göğüs, bağır; gönül, kalp.

s.+ sinde 077a/5

sinem göğüs, bağır.

s.+ i 029b/3

sini yuvarlak tepsi.

s.+ lere 033b/10

s.+ ye 033b/11

sipāh asker, ordu.

s. 022b/6; 026a/5; 6b/1

sipāhī asker, ordu.

s. 064a/1

s.+ sin 035a/3

siper

siper şal- kalkan olmak.

s.- up 042b/12

sīret ahlak.

s. 038b/3

sitāre yıldız.

s. 081a/14

s.+ den 048a/11

siyāh kara.

s. 020a/1; 027a/2; 039b/3;
040b/7; 047a/6; 050a/13; 069a/1;
069b/14; 079a/5; 079a/6; 079b/6

siyāset huzur, kat.

s.- i inşā 030b/1

s. 025a/4; 043a/8

s.+ de 076a/14

s.+ e 043a/5

s.+ ini 025a/3

s.+ üñe 043a/6

siyāsete getür- huzura getirmek.

s.- diler 040b/15

siyāsete tūr- huzurda durmak.

s.- dılar 035b/1

s.- up 033b/13

s.+ e t.-urdu 031b/1

siz siz, kişi zamiri.

s. 021a/6; 044b/3

s.+ de 066b/2; 7b/1

s.+ den 035b/14

s.+ e 035b/9; 035b/10; 037b/2

s.+ i 035b/10

s.+ ler 037b/3; 039a/10; 044a/14;
049a/9

s.+ lere 044b/7

s.+ leri 037b/1; 073b/10; 6b/14;
7b/1

s.+ lerüñ 037b/4

s.+ üñ 039a/3; 065a/6

sizüñ sizin.

s. 044b/4; 069a/6

şofra-şiken hazır sofra.

ş. 054b/1

ş.- sun 066a/2

ş.- uban 7b/4

ş.- uñ 066b/3

şol- solmak.

ş.- dı 012b/12

şoruş- soruşmak.

ş.- up 082a/6; 5b/8

şol sol taraf.

ş. 023b/12; 028b/7; 030a/3;
036b/12; 058a/4; 064a/7; 074a/6;
075a/1; 082a/13

ş.+ ından 057a/2

soy soy, kuşak, nesil.

s. 032a/12

söndür- söndürmek.

s.- üp 043a/9

şoñ son, art.

ş. 019b/7; 025a/9; 026a/15;
026b/3; 059b/6

ş.+ a 059b/6

ş.+ ı 012a/5; 029b/7

ş.+ ın 012a/5; 023a/10; 032b/5

ş.+ ına 023a/12

ş.+ una 059b/4

söyle- söylemek, demek.

s. 050b/7; 050b/13; 052b/13;
065a/1

s.- delüm 064b/12

s.- dem 053a/7

s.- di 033a/13; 037b/10; 041a/5;
044a/1; 051b/4; 065b/6; 075b/13

s.- dügi 064b/7; 064b/13; 065b/5;
069a/1

şoñra sonra.

ş. 013b/8; 018b/8; 030b/7;
062a/4; 071b/7; 083b/11

ş.+ ya 059b/5

s.- düginde 064b/8

s.- dügüñ 053a/4; 065a/2

s.- düm 041a/11

s.- dürem 053a/3

s.- me 068b/10

s.- me ırur 068b/5

s.- medi 068a/12

s.- medigi 051a/14

s.- meyenleri 050b/11

s.- mez 050b/7

s.- mezseñ 065a/1

s.- mezsın 051a/2

s.- mezsün 050b/10

s.- miş 080b/14

şor- sormak.

ş.- an 012b/10

ş.- anuñ 068b/14

ş.- arsa 052b/13

ş.- arsam 049a/15

ş.- dı 8b/2; 041a/1; 041b/15;
044a/5; 066a/4; 066a/6; 066b/8;
075b/11; 082a/8; 3b/11;

ş.- dılar 053a/1; 053a/15;
068b/14; 075b/2; 082a/3

ş.- dılarsa 053b/1

s.- mişdi 065b/7
s.- ne 036b/6
s.- r 049b/2; 049b/10; 049b/12;
052b/1; 052b/5; 068a/8
s.- rdi 064b/8
s.- risem 027b/1
s.- rler 050b/7
s.- rse 049a/12
s.- rsem 025b/4
s.- rsin 068a/14
s.- se 013a/3; 048b/13
s.- sün 027a/12; 050a/11; 052a/9
s.- yen 050a/6; 2a/5
s.- yince 067a/14
s.- yüp 015b/13

söyle şöyle. krş. şöyle
s. 034b/9; 052b/6

söylen- söylenmek.
s.- mez 027b/1

söyleş- karşılıklı söyleşmek.
s.- ürsün 080b/4

söylet(d)- söyletmek.
s. 052b/9; 052b/10; 068a/8
s.- mek 052b/9
s.- ün 068b/14

söz söz; sohbet; kelim.
s. 013a/3; 025b/4; 026b/15;
044b/9; 048b/13; 050b/7;
053b/12; 066b/3; 067a/14;
067b/14; 3a/11
s.+ den 026b/10; 065a/2; 067a/4

s.+ dür 032a/4; 032a/9
s.+ i 010a/15; 015b/12; 044b/7;
050a/5; 052b/6; 053a/12; 064b/5;
065b/1; 065b/8; 066b/6; 067a/4;
072a/14; 076a/13; 3a/5; 4b/1;
7b/13
s.+ ile 025b/6; 044b/8
s.+ ime 050a/6
s.+ in 012b/14; 066b/5; 076a/9
s.+ inden 027b/2; 064b/12
s.+ ine 068a/13
s.+ inün 027b/1
s.+ iyle 074b/12
s.+ le 072b/8
s.+ ler 049b/12
s.+ leri 048b/7
s.+ lerün 055b/4
s.+ mi 049b/2
s.+ ni 025b/5
s.+ üm 033a/4; 033a/11; 059b/6;
8a/6
s.+ üme 065b/7
s.+ ümi 033a/10; 033a/11
s.+ ün 065b/10
s.+ ün 065b/6
s.+ üne 065b/5
s.+ üni 050b/7
söz kıl- söz etmek.
s.- mış 062b/15

söz-i sebüs ?
s. 6b/3; 045b/2

sözleş- anlaşmak.
s. 075b/10

şu su.

ş. 054b/3; 062a/12; 063b/13;
064a/10; 065b/8; 065b/9;
065b/11; 065b/12; 067a/12;
069b/7; 072a/3; 076b/4; 077b/2;
077b/9; 077b/11; 082a/14; 2b/7

ş.+ dan 065a/10; 065b/3;
065b/14; 067b/15

ş.+ lar 082a/13

ş.+ larını 7b/14

ş.+ larmıdır 060b/9

ş.+ nuñ 062b/9; 064a/12; 065a/4;
065a/7; 065a/12; 069b/3; 069b/4;
071b/13

ş.+ ya 024a/5; 029a/6; 064b/14;
065a/3; 065a/5; 065a/6; 065a/12;
065a/15; 065b/2; 067a/13;
067a/15; 071b/13; 076b/3

ş.+ yı 060b/14; 064a/13; 065a/5;
077b/12

ş.+ yla 043a/9; 064a/11; 064a/13;
064b/14; 065a/6

ş.+ yumuz 081b/5

ş.+ yuñ 060b/11

şuy yële git-

ş.- mesün 033a/9

şuya şal- suya salmak.

ş.- an 067b/2

şubh-ı enfās sabah nefesi.

ş. 031a/6

suç kabahat. krş. **şuç**

s. 031b/4

s.+ ları 031b/4

s.+ un 033b/14

s.+ uñ 032b/13

s.+ undan 033b/14

s.+ uñı 035b/4

şuç kabahat. krş. **suç**

ş.+ ın 043a/11

ş.+ um 044a/14

ş.+ uñuzı 037b/2

şulh

şulh ét(d)- barışmak.

ş.- elüm 033a/4

sultān hükümdar, padişah.

s. 028b/11; 029a/9; 037b/7;
041a/1; 060a/1; 076a/5; 3b/5

s.+ dum 047a/11

s.+ ı 4b/14

s.+ lar 028b/13; 037b/4; 038a/7;
064b/3

s.+ ları 011a/11

sultān kıl- hâkimiyet sahibi
yapmak.

s.- dı 028b/10

s.- urmı 028b/12

şulu suyu çok olan.

ş. 072a/6; 073b/1

şun- takdim etmek.

ş.- ar 056b/12

ş.- dı 052a/4; 058b/1; 077b/11;
077b/15; 078a/1

ş.- dılar 030a/4; 064a/8; 069a/8;
082b/14; 7a/9

ş.- dum 077b/14

ş.- mağičün 077b/1

ş.- mış 079a/7

ş.- mışlar 079a/4

ş.- up 078a/3

sur duvar, kale duvarı.

s.+ a 9a/2; 9b/3; 016b/3; 018b/11;
020b/14; 021b/4; 021b/6; 034b/1;
034b/13; 039b/13; 057a/12;
070a/3; 074b/5;

şur ses çıkarılan büyük boynuz.

ş.- ı İsrâfîl 021a/11

şûret şekil, biçim.

ş.- i cismânîye 057b/13

ş. 050a/15; 057b/6; 057b/7;
079a/6; 2a/9; 2a/12; 2b/1; 4a/10;
9a/1

ş.+ dūr 075b/8

ş.+ idūr 2b/1

ş.+ in 2b/6; 2b/7; 2b/9

ş.+ inde 079a/3

ş.+ ine 013a/2; 052a/3

ş.+ ümdür 2b/2

ş.+ ün 2b/3; 3a/3

şûretlû biçimli.

ş. 033b/4

sûrnâ zurna. krş. **şûrnâ**

s. 019a/8; 027b/11

şûrnâ zurna. krş. **sûrnâ**

ş. 037a/3; 041b/8

sūsen susam denilen çiçek.

s.+ ler 082a/14

şusuzluk su bulunmayan.

ş.+ dan 029a/7

sutûn direk, sütun.

s.+ dan 057b/14

s.+ lar 057a/1

s.+ ları 057a/1

s.+ una 074a/2

suturlâb eski bir gök gözlem aracı.

s.- ı nevrûz 038a/6

suvâl

suvâl ét- soru sormak.

s.- düm 066b/13

sübhân yaradan.

s. 3b/1

şübût ortaya çıkma, gerçekleşme.

zât-i ş. 3b/8

sükker şeker.

s.+ ile 057b/5

sünbül sümbül.

s. 082a/15

süñü süngü, kargı.

s. 043a/2

süñük(g) kemik.

s.+ üm 061b/10

sür- sürmek.

s. 035b/3

s.- di 016b/8; 031a/6; 040a/15;
057a/6; 073a/7; 6a/5

s.- diler 020b/6; 046a/13;
073b/14

s.- dük 053a/4

s.- düler 024a/4; 024a/10; 024b/6

s.- düm 013b/6

s.- e 039b/6; 066a/14

s.- er 019b/8; 040b/10

s.- mişiken 6a/1

s.- mişüz 026a/6

s.- üñ 016a/14; 023b/14

s.- üp 018a/8; 021b/12; 024b/7;
034a/14; 040a/2; 040a/4;
046a/15; 051a/1; 057a/11;
072b/9; 073a/1

s.- ür 075a/9

s.- ürlər 075a/4

sürüp git- sürüp gitmek.

s.- diler 075a/6

bk. **ardın sür -**; **at sür -**; **‘ömr sür -**;
rahş sür -; **yüz sür -**

sürç- ayak takılıp sendelemek.

s.- meye 015b/8

süri sürmek.

s.+ ler 073a/2

sürü- bir şeyi peşine takmak.

s.- di 074a/5

sürül- sürülmek.

s.- di 060a/14

süvār ata binmiş kimse.

süvār ol- binmek.

s.- dı 046b/13

s.- dılar 022a/12; 062a/14

s.- duğun 042b/1

s.- miş 018b/2

s.- unca 039b/8

s.- up 039b/2; 039b/10; 042a/13;
045a/2; 071b/2; 072a/5; 082a/1

Ş

şād mutlu, mesut.

ş. 047a/14

ş.+ ı 064b/2

şād-ı hürrem ol- çok mutlu
etmek.

ş.- up 053a/13

şād èt- mutlu etmek.

ş.- düñ 023b/3

şād gel- mutlu olmak.

ş.- düñ 064b/2

şād ol- mutlu olmak.

ş.- dı 020a/4

ş.- iban 023b/2

ş.- madı 062a/6

ş.- sun 045b/11

ş.- up 043a/7; 044b/15; 066a/4;
070a/5

şād u hürrem mutluluk.

ş. 068a/2

şādkām çok sevinçli.

ş. 013b/5

şādkām ol- çok sevinçli olmak.

ş.- dum 077b/7

şādlık(ğ) mutluluk.

ş.+ la 020a/5

şāh padişah.

ş.- 1 cihān 022a/14; 042a/12

ş.- 1 dīvān 041b/13

ş.- 1 heft kişver 082a/10

ş.- 1 İskender 048a/1

ş.- 1 Kūhistan 035b/13

ş.- 1 meclis 064a/9

ş.- 1 müşter 013b/4

ş.- 1 Rus 016b/5; 060b/8

ş.- 1 Rusa 4b/2

ş.- 1 Sikender 023b/1

ş.- 1 Sikenderdür 7a/13

ş. 010b/11; 010b/14; 010b/15;
011a/1; 013a/11; 013a/14;
015a/4; 015b/7; 015b/13;
015b/15; 016a/3; 018a/5; 018a/8;
019b/4; 019b/6; 020a/8; 020b/12;
021a/5; 021a/7; 021b/2; 022a/5;
022b/2; 022b/10; 022b/11;
023a/12; 024b/2; 025a/3; 025a/4;
025b/19; 026a/5; 026b/1;
026b/14; 027b/1; 027b/6;
028a/11; 028a/13; 028b/3;
028b/4; 028b/5; 028b/7; 028b/9;
028b/13; 029a/3; 029a/5; 029a/8;
029a/9; 029a/11; 029a/12;
029b/11; 030b/12; 030b/13;
031a/11; 031b/2; 031b/14;
032b/1; 032b/5; 033a/4; 033a/8;
033b/1; 033b/14; 034a/4; 034a/6;
034a/9; 035b/8; 036a/3; 036a/5;
036a/6; 036a/8; 036a/9; 037b/13;
038a/2; 038a/14; 038b/8; 041a/6;
041a/14; 041b/4; 041b/12;
041b/15; 042a/2; 042a/4; 042a/5;
042a/7; 043a/6; 043a/7; 043b/7;
044a/1; 044a/3; 044a/6; 044a/8;
044a/9; 044a/11; 044b/11;
044b/12; 044b/15; 045a/3;
045a/4; 045a/6; 045a/8; 046a/8;
046a/15; 046b/4; 046b/7;
046b/10; 046b/12; 047a/1;
047a/3; 047a/5; 048b/1; 048b/4;
048b/10; 048b/14; 049a/1;
049a/6; 049a/13; 049b/1; 049b/4;
049b/5; 050a/8; 050a/12; 051a/8;

051a/10; 051a/13; 051b/5;
051b/7; 054a/1; 054a/7; 054a/8;
054a/12; 054a/13; 054b/7;
056a/14; 057b/14; 058a/1;
058a/15; 058b/2; 058b/5; 058b/6;
059b/11; 060a/1; 060a/10;
060a/12; 060b/9; 060b/12;
061a/2; 061a/4; 061a/6; 061a/8;
061a/11; 062a/1; 062a/15;
062b/3; 063b/14; 064a/9; 064b/1;
064b/4; 064b/8; 064b/9; 064b/10;
064b/11; 065a/12; 065a/13;
065b/8; 065b/10; 066b/6; 067a/8;
067a/11; 067b/11; 068a/2;
068a/7; 068a/9; 068a/10;
068b/11; 068b/15; 069a/2;
069a/4; 069a/9; 069b/10;
069b/13; 070a/10; 070b/1;
070b/3; 070b/6; 070b/12;
070b/14; 071b/11; 071b/15;
072a/3; 072a/14; 072b/4;
072b/14; 073a/1; 073a/4; 073a/5;
073a/7; 073a/8; 073a/9; 073a/11;
073a/14; 073b/2; 073b/6; 074a/3;
074a/4; 074b/11; 074b/12;
075a/12; 075b/1; 075b/2; 076a/2;
076a/4; 076a/9; 076a/12;
076a/14; 076b/4; 076b/8;
076b/14; 077a/3; 078b/4;
078b/15; 079a/9; 081b/15;
082a/5; 082a/7; 082a/8; 082a/12;
082b/7; 083a/4; 083a/14; 3a/6;
3b/11; 3b/13; 4a/3; 4b/2; 4b/11;
4b/14; 5a/10; 5a/12; 5a/14;
5a/15; 5b/3; 5b/5; 6a/3; 6a/4;
6b/1; 7b/11; 9b/10

Civān Baht-ı ş. 024a/7

māl-ı ş. 036a/10

ṭurā-yı ş. 022b/6

ş.+ a 018a/5; 022b/12; 025a/2;
028a/2; 030b/12; 030b/13;
031b/1; 033a/2; 036a/5; 036a/14;
038b/3; 038b/8; 040b/5; 044a/2;
046a/15; 050a/14; 054a/15;
058b/12; 061a/13; 065b/8;
066b/5; 067a/4; 069a/8; 069a/10;
070b/7; 076a/1; 076a/13; 077a/7;
077a/8; 079a/13; 079a/14;

082a/6; 082a/9; 083a/5; 6a/2;
9a/1

ş.+ da 019a/12

ş.+ dan 028a/11; 047a/12;
055b/10; 062b/8; 075b/1

ş.+ dum 061b/6

ş.+ dur 047b/5

ş.+ ı 025a/2; 031a/8; 045a/2;
047a/2; 050a/9; 060b/1; 072b/8;
073b/5; 082b/6; 6b/9

ş.+ için 023a/10

ş.+ imuz 039a/3; 039a/9

ş.+ in 061a/13

ş.+ ına 031b/10; 068b/7; 081b/3

ş.+ la 010b/5; 014a/16; 026a/10;
045a/2; 048a/15; 049a/3;
053b/11; 054b/13; 057a/14;
058a/9; 058a/14; 059b/7; 061b/2;
063a/6; 063b/2; 063b/4; 064a/1;
064a/15; 067a/10; 067a/13;
068a/7; 068b/3; 069a/15; 069b/9;
070a/4; 070a/14; 071a/13;
072a/10; 074a/6; 074a/15;
074b/1; 074b/2; 074b/3; 074b/8;
074b/10; 075a/8; 078b/4;
078b/14; 079a/9; 081a/1; 2a/11;
3a/5; 4a/15; 9b/14

ş.+ lan 063b/9; 065b/1

ş.+ lar 017a/2; 027a/13; 031b/12;
031b/13; 035b/7; 046b/9;
064a/11; 073b/9; 7a/13

ş.+ lara 028a/5; 061a/15; 081b/10

ş.+ ları 031b/5

ş.+ ların 031b/11; 044a/1

ş.+ larına 038b/13

ş.+ larından 031b/6

ş.+ larının 072a/13

ş.+ ların 079b/11

ş.+ uñ 046a/5; 056b/1

şāh-ı cihān cihan şahı.

ş. 3a/7; 3b/8; 3b/12; 4a/5; 5a/8;

010b/7; 015a/1; 022b/9; 025b/10;
026a/3; 028a/2; 029a/3; 042a/3;
044a/7; 045a/5; 046b/5; 048b/5;
049a/1; 049a/5; 049a/8; 049a/14;
050a/4; 053b/14; 054a/3; 055b/2;
058a/5; 060a/9; 060b/10;
061a/14; 062a/12; 062b/6;
071b/1; 071b/14; 072a/12;
074a/3; 076a/15; 077a/8;
079a/14; 082a/3; 083a/15

şāh-ı tāk-dār tac sahibi
hükümdar.

ş. 058a/7

şāh-ı zemīn yer yüzünün
hükümdarı.

ş. 054a/15; 072a/2; 073a/10

şāh-rāh padişah yolu.

ş. 7b/2

şāh-süvār ata pek güzel binen.

ş. 060b/14

şāh-zat padişah.

ş.+ lar 016a/14

şāh padişah.

ş.+ a 072a/10

ş.+ dan 072a/9

şāhīn şahin kuşu.

ş.- i esir 014a/8

ş.+ leyin 042b/15

şāhlık(ğ) hükümdarlık.

ş. 071a/6

ş.+ uñ 041a/12

şah(ı)ş şahıs, kişi.

ş. 064a/11; 064a/12; 064a/14;
064b/1; 064b/7; 064b/8; 064b/10;

ş.+ ler 045b/6; 066a/11
ş.+ üñ 041a/12

şehā ey padişah.

ş.+ sını 025a/11

şehādet şehitlik.

ş. 026b/3; 054a/2

īmān-ı ş. 026b/2

īmān-ı ş. 026b/1

şehenşeh padişahlar padişahı.

ş. 077a/8

şehirlü şehirde outran kimse.

ş. 044a/1

ş.+ den 044a/5

şeh(i)r kent, şehir.

ş.- i Arākdan 027b/5

ş.- i Fezānīmidür 070b/10

ş.- i Gürciye 038b/11

ş.- i Haşşa 5b/10; 7a/3

ş.- i kamu 010a/2

ş.- i Mefrāka 013b/12

ş. 9b/12; 010a/8; 010a/10;
013b/10; 013b/13; 024b/7;
027b/12; 032b/5; 039a/3;
039a/9; 044a/1; 040a/10; 053b/1;
060b/11; 062a/11; 063a/1;
063a/6; 070b/2; 070b/12;
070b/13; 071a/2

ş.+ de 043a/15; 045a/2; 062b/11

ş.+ den 9b/11; 013a/12; 014b/9;
040a/12; 041b/5; 042a/1; 042a/6;
042b/2; 042b/8; 046a/8; 052a/11;
068a/4; 070b/11

ş.+ den turup 069b/2

ş.+ e 014b/9; 032b/9; 040b/1;
041b/5; 042a/1; 042a/14; 043a/3;
043b/15; 051b/9; 062a/11;
062a/15; 062b/12; 063a/7;
063a/11; 070b/4; 071a/6; 071b/3;
9b/10

ş.+ i 013b/5; 013b/8; 013b/10;
014a/2; 032b/6; 040b/1; 043b/10;
043b/14; 062b/10; 063a/2;
063b/2; 070b/14; 071a/1;
071b/11; 9b/15

ş.+ ide 010a/2

ş.+ imüz 010a/9

ş.+ in 039a/1

ş.+ inden 032a/11

ş.+ ine 024b/9; 027b/13; 032b/4;
040b/13; 042b/2; 043b/13

ş.+ ini 014b/2

ş.+ inüñ 027b/14; 032b/1;
039a/5; 040a/5; 042a/12

ş.+ le 014b/7

ş.+ lerdən 011b/10

ş.+ lerinden 041b/2

ş.+ lerle 014b/5

ş.+ üm 071a/2

ş.+ üñ 040a/6; 068a/5; 069a/13;
070b/13; 071b/6; 071b/8; 9b/11

ş.+ üñi 032b/15

ş.+ ünüñ 069a/13

şehriyār padişah.

ş. 010a/9; 012a/3; 017b/1;
023a/13; 026a/8; 028a/10;
031b/11; 034b/5; 034b/10;
035a/12; 035b/8; 036a/12;
045b/6; 049b/15; 054a/5;
057a/15; 058b/13; 059a/5;
059b/1; 061b/15; 062b/7; 066a/9;
071a/8; 071a/9; 077b/14;
078a/13; 080b/13; 7a/11; 9a/4;
9a/5

şehsüvār usta binici.

ş. 075a/2; 075a/3; 082a/5

ş.+ uñ 075a/6

şehzāde şehzade. krş. **şāhzāde**

ş.+ ler 016b/1; 041a/14; 047a/1;
073a/1

şek(i)l biçim, görünüş.

ş.- i dīv 074a/9

ş.- i ma^ç şūkası 079b/4

ş.- i ^çāşıkı 079b/4

ş. idi 073a/12

riḳḳat-i ş. 029a/10

ş. 075a/7; 079b/6

ş.+ i 059a/13; 067a/9; 067a/14;
072b/7; 077a/5; 077a/10

ş.+ in 052b/9; 2b/4

ş.+ inde 067b/15; 077a/4; 079a/3;
4b/5; 4b/7; 7a/5; 8a/13; 8b/12

ş.+ inüñ 077a/5

ş.+ lere 079a/8

ş.+ leri 079a/10

ş.+ li 072b/5

ş.+ üñ 058b/1; 079a/5

ş.+ üñi 053b/6

şeksiz şüphesiz.

ş. 014a/12

şem^ç mum.

ş. 063a/10

şemāyil huylar, tabiatlar.

ş. 028a/1; 028a/10; 028b/1;
028b/4; 4b/9; 4b/10; 4b/11; 4b/13

şems güneş.

ş.- i curm 058b/3

ş. 017b/4

ş.+ i 071a/11

ş.+ in 060b/3

şems-i rūy yüzünün güneşi.

ş. 058b/8

şerḥ

şerḥ eyle- açıklamak.

ş.- düm 041a/11

şerḥ ol- açıklamak.

ş.- inmaz 058a/5

şerī^ç at din kuralları.

aḥkām- ş. 030b/1

ş.+ ince 026b/2; 036a/11; 054a/1

şerīf şerefli, saygın.

ş. 082b/3

şerīk ortak, benzer.

ş. 3b/2

şeşte çalgı aleti.

ş.+ lere 030a/5

şevket büyüklük, heybet.

ş. 041a/10

şey nesne, madde.

ş. 036a/7

şeytân cin, iblis, şeytan.

ş. 011b/1; 049b/3; 049b/4;
049b/6; 050a/5; 051a/14; 051b/1;
051b/3; 051b/9; 051b/11;
051b/13; 052a/2; 052a/7;
052a/12; 052b/7; 052b/11;
053a/9; 053b/4; 053b/5; 067b/5;
067b/15; 068a/2

ş.+ a 052a/11

ş.+ dan 051b/8

ş.+ ıdur 067b/13

ş.+ uñdı 051a/13

şeytân-ı la'în lanetlenmiş.

ş. 052b/11; 052b/15

şeytân-ı recîm kovulmuş
şeytan.

ş. 053b/2

şiddet sertlik, sahtlik.

ş.+ inden 064a/3; 5b/12; 8a/8

şi'ir şiir.

ş. 012b/13

şikâr av.

ş. 060b/6; 072b/8; 073a/4

ş.+ a 072b/15

ş.+ ı 073b/3

şikâr êt(d)- avlamak.

ş.- diler 072b/1; 073a/3

ş.- e 061b/7

şikâr eyle- avlamak.

ş.- r 061b/15

şikâr kıl- ava çıkmak.

ş.- a 060b/14

şikâr-gâh av yeri, avlak.

ş.+ a 071b/15

ş.+ dan 073a/5; 073a/6

ş.+ ıdur 072a/13

şikârcık küçük av alanı.

ş. 072b/13

şikâyet

şikâyet eyle- sitem etmek.

ş.- miş 080b/14

şimâl kuzey.

ş.+ e 048a/12

şimdi şu anda.

ş. 011b/14; 026a/7; 035b/9;
035b/13; 043a/14; 051a/14;
062b/13; 063a/1; 064b/8; 3a/7;
4a/5; 7b/6; 8a/1

şîr-i ner erkek aslan.

ş. 022b/4

şirk Allah'a ortak koşma.

ş.+ i 049a/10

şîve naz, edâ.

şîve eyle- naz yapmak.

ş.- se 013a/4

şol şu.

ş. 027a/13; 076b/7

ş.+ dur 029a/4

şöyle şunun gibi, şuna benzer biçimde.
krş. **söyle**

ş. 2a/13; 2b/6; 2b/8; 3a/3; 3a/5;
 3a/6; 3a/14; 4a/3; 4a/15; 5a/6;
 5a/9; 6a/4; 7b/1; 7b/15; 8a/10;
 9a/7; 9b/15; 010b/8; 011a/14;
 012b/9; 015a/15; 015b/7;
 015b/10; 016b/5; 019a/3;
 019a/14; 019b/9; 020b/11;
 022b/2; 023a/15; 025a/15;
 025b/19; 028b/11; 029a/8;
 029a/13; 029b/9; 031b/14;
 033a/7; 033a/9; 035a/6; 035b/12;
 036a/13; 037b/5; 040b/11;
 044b/12; 045a/8; 045b/12;
 045b/14; 046a/12; 046b/4;
 046b/7; 046b/10; 047b/4;
 047b/15; 048b/4; 049a/1; 049a/3;
 049a/13; 049b/4; 049b/15;
 050a/4; 050a/8; 050a/10;
 050a/12; 050b/2; 051a/5; 051b/5;
 051b/12; 052b/4; 053b/8;
 055a/10; 055a/13; 055b/8;
 055b/12; 056a/3; 056a/8; 057a/7;
 058a/1; 058b/4; 058b/13; 059a/3;
 059a/15; 060a/12; 060b/9;
 062b/15; 063a/11; 065a/2;
 065a/13; 065b/4; 066a/9;
 066a/12; 066b/4; 066b/5; 067a/7;
 067b/13; 068a/10; 068b/5;
 068b/11; 069b/5; 070a/9; 071a/5;
 071a/9; 071b/3; 071b/6; 071b/8;
 071b/10; 072a/6; 072b/4; 074a/7;
 075a/8; 077a/8; 078a/14; 079b/7;
 080a/8; 080b/3; 081b/5; 081b/7;
 081b/11; 083b/13;

ş.+ dür 046b/9; 082b/4; 7b/2

şöyle ki şunun gibi, şuna benzer
 biçimde.

ş. 010a/4; 014a/7; 017b/1;
 023b/6; 026a/8; 034b/5; 034b/10;
 035a/11; 045b/5;
 049b/7; 077b/11; 081b/11; 2a/1;
 9a/5

şöyle kim şunun gibi, şuna benzer
 biçimde.

ş. 011a/4; 029b/11; 035b/10;

039b/14; 040a/9; 044b/14;
 045b/13; 053b/1; 054b/15;
 055a/14; 057b/5; 059b/11;
 062b/2; 063b/14; 064a/13;
 073a/5; 073a/12; 074b/11;
 081a/5; 083a/9; 9b/14

şu bu kelimesine göre yerde,
 zamanda veya söz zincirinde
 biraz uzak olanı niteleyen söz.

ş. 055b/9

ş.+ nuñ 075a/13

şu'le ışık, parıltı.

ş.+ sinden 050b/2

şüm

şüm ol- uğursuz olmak.

ş.- ur 033a/3

şükr şükür, teşekkür.

ş.- i havât 023b/9

ş. 023b/2; 023b/10

ş.+ üni 015b/11

şükr dut- şükretmek.

ş. d.- mak 059b/2

şükr ét(d)- şükretmek.

ş. è.- 023b/7

ş. è.- ersen 023b/8

şükr eyle- şükretmek.

secde-i ş. e.- di 023b/5

şükr kıl- şükretmek.

ş. k.- 052b/3

ş. k.- dı 023b/2; 023b/12

ş. k.- uñ 044b/4

ş.+ ler k.-dı 043a/8

şükrâne minnettarlık.

ş.+ si 046b/5

şükrānesi minnettarlık göstergesi.

ş. 046b/8

şütür deve.

ş. 065b/13

T

tā ta, kadar, değin.

t. 017a/6; 024b/6; 026a/7;
028a/9; 030b/11; 030b/14;
035b/7; 045b/10; 056a/13;
071a/10; 5a/7

tā ki -IncAyA kadar anlamı vererek
zarf yapar.

t. 013a/9; 015b/5; 015b/8;
015b/11; 017b/3; 026b/11;
031a/2; 032a/11; 033a/2; 034a/8;
035b/6; 050a/1; 057b/8; 059b/5;
063a/15; 9a/9

tā kim -IncAyA kadar anlamı vererek
zarf yapar.

t. 010b/3; 012b/5; 015b/3;
016b/8; 023b/9; 024a/11; 030b/2;
039b/4; 040a/6; 046b/3; 048b/9;
053b/7; 075b/12; 081b/12; 5a/2;
9a/11

tabʿ yeterli, kafi.

t.- ı nīk-ḥū 033b/6

tābi tabi olan, uyan.

t. 047b/6

tabl davul.

t. 023a/14

tābut ölü taşımaya yarayan sandık.

t.+ un 027a/3

tābut düz- tabutu yerleştirmek.

t.- üp 027a/3

tāc padişahların başlarına giydikleri
mücevherli başlık.

t.- ı nigīn 019b/6

t.- ı taḥt 061b/15

t. 028b/15

taḥt-ı t. 011a/11

t. 017b/4; 035b/6

tāc-gāh hükümet merkezi.

t. 030b/14

tāc u taḥt hükümet merkezi.

t. 061b/14

t.+ a 062a/5

t.+ ı 062a/2; 062a/7

t.+ ına 079b/11

t.+ um 061b/13

tāc urun- hükümet merkezi.

t.- up 031a/12; 062a/13

taḡıt- yaymak, dağıtmak.

t.- ayum 018a/3

taḡla- dağıtmak.

t.- dı 029b/11

taḥammül dayanma gücü.

t. 041a/9

taḥsīn beğenme.

t.- i āferīn étdiler 034a/3

taḥsīn ét(d)- tebrik etmek.

t.- diler 036a/6; 059b/9; 060a/3;
070a/5

t.- eler 053b/11

t.- mesünler 057a/15

taḥsīn kıl- övmek.

t.- dı 075a/13

t.- up 013a/11

taḥsīnle- övmek.

t.- di 017b/15; 046a/15

t.- diler 057a/14; 4b/1

t.- yüp 057b/14

taht makam.

t.- ı bahtuñ 017b/5

t.- ı fursat 5b/15

t.- ı Süleymāndan 063b/14;
070a/8

t.- ı Süleymānı 069b/7

t.- ı tāt 011a/11

t.- ı tāt 070b/3

t.- ı zerrīn 019b/14; 023a/11

t. 017b/4; 028b/15; 031a/8;
035b/6; 044b/4; 060a/15; 069b/8;
069b/11; 071a/1; 079a/2; 079a/7;
079b/3; 079b/5; 7a/7

tāt-ı t. 061b/15

t.+ a 058b/1; 071b/2

t.+ ı 071a/1

sīm-i t.+ ı 050a/13

t.+ ıma 045a/6

t.+ ın 024b/14

t.+ ına 060a/4; 060a/5; 075b/1;
083b/3

t.+ ında 5b/14

t.+ ını 023b/1

t.+ umdan 047b/5

t.+ uñ 028b/5; 058a/14; 079a/7;
079a/12

t.+ uña 7a/2

taht-gāh pāyitaht, başşehir.

t.+ ı 038b/11; 041b/4; 5b/10

t.+ ıma 013b/7

t.+ ın 031a/4

t.+ ına 023b/15; 024b/7; 027b/4;
032a/14; 037a/14

t.+ ında 072b/10

t.+ um 013b/12

t.+ uñuz 044b/3

taht-ı zerrīn altından yapılmış
taht.

t. 058a/10

taḥthā'ül-nehār gündüz saltanatı.

baḥr- ı t. + la 082b/2

tāk kubbe kümbet.

t.+ ımuz 7b/10

taḥdīr değer biçme.

t. 080a/8

ta' līm

ta' līm eyle- öğretmek.

t.- r 051b/11

ta' līm kıl- öğretmek.

t.- dı 052b/5

t.- urlar 011b/13

tama' arzu, istek, ümit.

t.+ ına 047a/3

tamām eksik olmayan, eksiksiz.

t. 023a/14; 037a/10

taḡrı Allah.

t. 015b/7

tārāç yağma.

t.+ ina 077b/4

tarḡan imtiyazlı kişi.

t. 048a/1

tārīḡ bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

t.- i Süleymānı 014b/15

t. 014a/3; 027a/7; 048a/2;
061b/11; 069b/1; 071a/14; 3a/10;
3a/12; 3b/9

ehl-i t. 081a/7

t.+ inde 080b/14

t.+ inden 062a/8

t.+ leri 081a/1

t.+ üñ 071b/5

tārīḡi tarihsel.

t. 058b/10; 059b/6

tārumār

tārumār èt- darmadağın etmek.

t.- diler 021a/2

tārumār ol- darmadağın olmak.

t.- dum 071a/4

t.- mış 063a/10

tasarruf kullanım yetkisi.

t.+ uñ 012b/3

taşarruf eyle- kullanmak.

t.- yen 2a/5

taşavvūr zihinde canlandırma.

t. 3b/6

taş taş, katı madde.

t. 022a/3; 3a/1

t.+ a 032b/7

t.+ u 036b/14

taş- taşmak.

t.- a 023b/8

tebāh bozuk, mahvolmuş.

t. 033a/8

teber balta.

t. 038a/4

teberlü baltalı.

t. 046b/15

tebessüm

tebessüm eyle- gülümsemek.

t.- se 013a/3

tebsi tepsi.

t. 059b/15

tecrübe

tecrübe kıı- deneyimlemek.

t.- dum 055b/1

tedbîr

tedbîr kı1- önlem almak.
t.- uñ 3b/14

te‘ eddüb edepli olma.
t.+ ile 2a/8

tefaḥḥuş araştırma.
t. 020a/12
tefaḥḥuş kı1- araştırmak.
t.- dı 026a/2

teferrüc

teferrüc ét(d)- gezinmek.
t.- dikleri 070b/2
t.- ecek 054a/4
t.- erken 061b/8; 062b/4
t.+ün è.- erler 011b/12
teferrüc kı1- gezinmek.
t. 035b/5
t.- a 063b/3
t.- alum 046b/14
t.- up 081a/2
t.- urken 010b/7

tehî

tehî kı1- ertelemek.
t.- dı 026b/5

tek yalnız, bir.
t. 080a/2

tekbîr

tekbîr getür- tekbir getirmek.
t.- diler 021a/1
t.- üp 020b/5; 022a/10; 024a/1;
057a/9

tekrâr yeniden.
t. 068b/13; 080b/2

tekye

tekye kı1- dayanmak,
güvenmek.
t.- up 061b/8

tekyelen- güvenmek.
t.- me 015b/5

telḳîn bir düşüncüyü aşılama.
t. 053b/15

telḳîn ét(d)- bildirmek.
t.- üp 054a/2
telḳîn kı1- bildirmek.
t.- dı 026b/2; 036a/12

temām bütün eksiksiz.
t.- ı mülk-i cihāna 019a/15
t.- ı rûy-ı zemîn 7a/14
t. 019a/15; 067b/14

temāşā

temāşā ét(d)- seyretmek,
bakmak.
t.- erken 070b/4
t.- üp 071b/5
temāşā kı1- seyretmek,
bakmak.

t.- alum 060a/11	t.- r 049b/1
ten vücut, beden.	tesellî ol- avunmak.
t. 025b/16; 026b/5; 029a/4	t.- up 061a/13
t.+ deki 057b/10	teslîm boyun eğme.
t.+ den 029a/4	t. 026b/13
t.+ dūr 057b/12	teslîm kıl- boyun eğmek.
t.+ i 026b/8	t.- mış 061a/11
t.+ üm 029b/5	
teng dar, küçük.	teşvîş karışıklık.
t. 016b/15; 022b/15; 8a/3	t.+ ini 066a/14
teng êt(d)- daralmak.	tevḥîd Allah'ın bir ve tek olması.
t.- elüm 022b/14	t. 036a/12
tercümân çevirici.	tîğ kılıç.
t. 065b/15; 066b/9	t. 038a/4
terk	tîr ok.
terk êt(d)- bırakmak.	t. 038b/2
t. 045b/10	tîr ü kemân ok ve yay.
t.- di 026b/5	t. 073a/3; 074b/3
t.- e 025b/16	
t.- en 062a/7	tiraḥtân ?
t.- ersüz 076a/11	t. 016a/14; 32a/14; 041b/1
terk eyle- bırakmak.	tiraḥtāncı ?
t.- yüp 040b/12	t.+ sıydı 018b/10
ters ters.	tiz ses.
t. 027a/4	t. 037a/11; 064a/12
tertip(b) düzen.	tîz çabuk.
t.+ üñ 059b/9	t. 017b/1
tesellî	
tesellî eyle- avutmak.	

tīz-āb kezzap.

t. 057a/5; 057a/6

toḥım tohum.

t.+ ı 063a/14

torun torun.

t.+ ları 024a/13

toz un halindeki toprak.

t. 018a/12; 018a/14

t.+ ı 018a/15

tuş tuşa karşı karşıya olmak.

t. 022a/10

türāb toprak.

t. 063a/9

ṭāʿ at itaat etme.

ṭ. 048b/15

ṭ.+ in 067b/2

ṭāʿ at kıl- itaat etmek.

ṭ.- am 052a/6

ṭ.- ur 8a/7

ṭāb tabiat.

ṭ.+ inca 015a/7; 8a/8

ṭabak tabak.

ṭ. 037a/10; 059b/15

ṭabaka tabaka, katman.

ṭ.+ leyin 070b/3

ṭabiʿ at tabiat.

ṭ.- ı ʿ azīzi 012b/14

ṭabl davul.

ṭ.- ı ʿ ilm 047b/10

ṭ. 027b/11; 036a/11; 041b/8

ṭabl urul- davula vurmak.

ṭ.- dı 031a/8

ṭabūt ölü taşınan sandık.

ṭ. 040b/7

ṭağ₁ dağ. krş. **dağ**

ṭ. 022a/9; 062a/11; 081a/5

ṭ.+ a 3b/11

ṭ.+ da 034a/5

ṭ.+ dan 022a/11; 022a/12;
076b/10

ṭ.+ ı 053a/3; 3b/11

ṭ.+ ına 022a/5

ṭ.+ ınuñ 022a/7; 081a/8

ṭ.+ lar 060b/15

ṭağ₂ dağlama. krş. **dāğ**

ṭ. 029b/2; 047b/13; 063a/13;

ṭ.+ ıdur 029b/1;

ṭağıd- dağıtmak.

ṭ.- mışdur 047b/12

ṭ.- ur 047b/12

ṭağıl- dağılmak.

ṭ.- dum 071a/4

ṭ.- maz 057b/11

ṭ.- mış 075b/6 ṭ.- ur 037a/11 ṭaḡışmañ danışman. ṭ. 059a/7 ṭaḡla- yakmak. ṭ.- dum 080a/11; 080b/2 ṭ.- madı 029b/3 ṭ.- yu 063a/12 ṭaḡlu yaralı. ṭ. 035b/1 bk. dili ṭaḡlu eli baḡlu ṭaḡ- ilıştirmek. ṭ.- dılar 057a/4 ṭāk kemer. ṭ. 069b/3; 070a/1; 070a/7; 070a/9; 070b/4; 070b/15; 071b/1; 071b/4; 078b/13 taḡt-ı ṭ. 070b/3 ṭ.+ a 069b/4 ṭ.+ ı 069b/10; 070a/8; 071b/5 ṭal dal. ṭ.+ ı 074a/5 ṭalī kısmet. ṭ. 040b/7 ṭama^c arzu, istek, ümit. ṭ. kıla 037b/4 ṭ.+ la 052a/11 ṭama^c ét(d)- istemek.	ṭ.- erse 076b/1 ṭama^c kıl- istemek. ṭ.- up 044b/7 ṭamar damar. ṭ.+ larında 049b/7 ṭanı- tanımak. ṭ.- duḡları 075a/14 ṭanık şahit. ṭ.+ dur 7b/8 ṭanıṣ- danışmak. ṭ.- aşan 3b/3 ṭ.- up 073b/13 ṭap- tapmak, inanmak. ṭ.- ar 051a/12 ṭ.- arlardı 051b/6 ṭ.- ar men 049a/2; 049a/5 ṭ.- arsin 051a/9 ṭ.- arsız 048b/15 ṭ.- arsun 049a/7 ṭ.- arsuz 049a/9 ṭ.- duḡum 050b/5 ṭ.- duḡuñ 053b/15; 065a/1 ṭ.- mak 051b/6 ṭ.- maḡ 051b/8 ṭ.- sun 053b/6 ṭapucı tapan. ṭ. 068b/7 ṭap- tapmak.
--	---

ṭ. 067b/1	ṭ.+ a 010b/2; 057b/8; 071a/14
ṭapu huzur, kat	ṭ.+ da 070b/11; 071a/14; 077a/10
ṭ. 062b/14	ṭ.+ dan 052b/9; 053a/6; 053a/10; 062b/1
ṭ.+ y1 068b/9; 068b/10	ṭ.+ ı 010b/8; 027a/6; 052b/9; 053a/3; 056b/2; 075b/7
ṭapu kıl- huzur vermek.	ṭ.+ ın 069a/1
ṭ.- dılar 044a/2	ṭ.+ ınca 047a/6; 055a/6
ṭaraf cephe, yön.	ṭ.+ ında 047a/7; 061b/3; 071b/2
ṭ.+ a 059b/13	ṭ.+ ından 063a/6
ṭ.+ da 075a/2	ṭ.+ la 017a/6
ṭ.+ dan 016a/1; 016b/3; 016b/9; 016b/14; 017a/11; 017b/8; 018a/7; 018a/9; 022a/6; 022a/11; 022a/13; 024b/6; 024b/15; 027b/12; 031a/3; 034a/13; 034b/1; 036b/1; 037a/1; 037a/8; 038b/10; 039a/7; 039a/15; 040b/13; 041a/4; 041b/2; 042a/15; 042b/7; 043b/11; 057a/8; 061a/4; 072a/7; 074b/4; 074b/11; 081b/15; 5b/6; 8b/15; 9b/3; 9b/8	ṭ.+ ları 061b/2
ṭ.+ ına 015b/13	ṭ.+ larına 061b/11
ṭ.+ ında 039a/5; 042a/12; 069b/4	ṭaşı dış.
ṭ.+ ından 015a/2	ṭ. 071b/4; 2a/1; 2a/2
ṭ.+ tan 021a/3; 083a/3	ṭaşı- taşımak.
ṭ.+ umdur 065a/7	ṭ.- yup 056b/2
ṭarāka gümbürtü.	ṭaşra dışarı.
ṭ. 027b/15	ṭ. 013a/13; 021b/12; 042a/5; 045a/13; 046a/14; 052a/11; 055b/15; 057a/8; 075b/7
ṭarrāḥ sanatkar.	ṭavıl uzun.
ṭ.- ı elḥānlu 083a/2	‘ömr-i ṭ. 029a/2
ṭaş dış.	ṭāyife kavim, topluluk.
ṭ. 022a/2; 037a/12; 050b/2; 052a/8; 053a/4; 2b/9; 3a/9; 3a/12; 3b/9	ṭ. 011b/3; 011b/5; 2b/11
	ṭ.+ dendür 075b/10
	ṭayr kuş.
	ṭ. 065b/13
	ṭayy

tayy ét- dürüp bükme.

ţ.- diler 027a/2

tayy eyle- katlamak.

ţ.- ye 011a/15

tılsım tılsım.

ţ.- ı vezinle 056b/11

ţ. 055b/6; 055b/14; 056a/5;
057a/10; 057a/12

ţ.+ ı 056a/12; 059a/11

ţ.+ la 059a/12

ţ.+ u 059b/8

ţ.+ uñ 055b/5; 057a/1

tılsımāñi tılsımlar.

‘ilm-i ţ. 055b/4

ţın- dinlemek.

ţ.- madı 050b/14

ţıñ ses.

ţ.+ ı 081b/14

tırnaķ tırnak.

ţ.+ ları 058a/11

ţıl dil. krş. **đil**

ţ.+ ini 060b/2

ţirü diri, canlı. krş. **dirü**

ţ. 074a/11

toğ- doğmak.

ţ.- arsa 059a/3

ţ.- duñ 067a/6

toğan doğan.

ţ. 080a/4

toğru doğru.

ţ. 031b/8; 031b/11; 041b/5;
045b/7; 050a/2; 050a/3; 061a/1

ţ.+ sını 031b/12

toğru ol- doğru olmak.

ţ.- maz 031b/10

toğruluk doğruluk.

ţ. 031b/13

toķ(ğ)ut(d)- çaktırmak.

ţ.- up 042b/14; 042b/15; 054a/9

toķun- dokunmak.

ţ.- mış 018b/5

ţ.- up 018a/15

toķuz dokuz.

ţ.+ u 032a/6

ţ.+ udur 039a/13

toķuz biñ dokuz bin.

ţ. 024a/13

toķuz biñ toķuz yüz dokuz bin dokuz yüz.

ţ. 038a/8

toķuz yüz toķsan dokuz yüz doksan.

ţ. 011a/4

tol- dolmak.

.- dı 060b/3; 065b/11
.- mış 082a/14
.- mışiken 6a/2
.- u 056b/11
olagel- dolmaya başlamak.
.- di 029a/11

olaş- dolaşmak.
.- dı 030b/6
.- up 022a/7

oldur- doldurmak.
.- dılar 020b/11

olu dolu.
. 010b/9; 072a/9; 082b/1
.+ sı 069a/14

oñ- donmak.
.- a 6a/3; 8a/5

op top.
. 027b/15; 055a/5; 055b/7;
056a/1; 056a/3
.+ ı 055a/7; 055b/6; 055b/15;
056a/2; 056a/10; 056b/12;
056b/13; 056b/14
.+ ın 057a/12
.+ la 055a/10; 056a/7

opdolu dopdolu.
. 069a/3

oprak(ğ) toprak.
. 052a/8
.+ a 021a/14
.+ dan 053a/6

.+ ı 052b/10; 056b/2

oyur- doyurmak.
.- mış 057b/5

oyla- yedirmek, içirmek.
.- mış 057b/4

.- yayum 7b/9
oz un halindeki toprak.
.+ uña 7b/5

ur- durmak.
. 046b/2; 068a/10; 068a/12
.- a 027a/14; 070b/13
.- alum 022b/5
.- amadum 079b/15
.- an 023b/13; 048b/12; 079b/5;
080b/6
.- anlar 028b/7; 028b/10
.- anlaruñ 052b/2
.- ayum 039a/2
.- dı 019a/11; 023a/7; 039b/15;
041b/13; 046a/10; 046b/11;
046b/12; 049a/13; 050b/8;
050b/14; 051a/6; 051a/7; 051b/1;
052a/2; 052a/3; 053b/3; 057a/4;
078a/4; 082b/10; 2a/8; 2a/14
.- duğı 056b/8
.- dılar 017a/5; 017a/14; 017b/8;
018b/13; 021a/12; 021b/6;
043b/11; 052a/14; 054b/4;
068a/7
.- dum 013b/6; 062b/11
.- inca 046a/2
.- ıcek 077b/4
.- madı 074b/11
.- maz 019b/9; 034b/9; 9a/15
.- mazdı 077a/11

ṭ.- maz ımış 047b/11
ṭ.- mazmıṣ 061b/14
ṭ.- mış 038a/4
ṭ.- mışdı 038b/3
ṭ.- mışlar 038a/6
ṭ.- sun 034b/8; 034b/9; 043a/7;
082a/1; 7b/6
ṭ.- uben 074a/13
ṭ.- up 4b/8; 5b/4; 8a/15; 017a/1;
024a/5; 025b/12; 028b/8; 039a/8;
050b/4; 051b/11; 054a/15;
057a/1; 062a/12; 062b/4; 063b/4;
065a/8; 074b/12; 077a/3; 079a/9;
079b/14; 081b/1; 082b/10
ṭ.- ur 013a/13; 028b/8; 035a/11;
062a/4; 063b/4; 070b/3
ṭ.- urdılar 040b/15
ṭ.- urken 038b/12; 054b/14;
076a/14; 8a/13
ṭ.- urlar 028b/11; 077a/3
ṭ.- urmı 028b/13

ṭurā durmak.

ṭ.- yı ṣāh 022b/6

ṭuran bölge ismi.

ṭ. 074b/4

ṭurgur- ayakta tutmak.

ṭ.- up 043a/5

ṭurrāç bir çeşit sülün.

ṭ. 030a/9

ṭurucı kalıcı.

ṭ. 068b/10

ṭuş

ṭuş gel- karşı olmak.

ṭ.- eni 020b/9

ṭuş ol- karşı olmak.

ṭ.- dı 077b/4

ṭuş ṭuşa karşı karşıya olmak.

ṭ. 021a/14; 040a/8; 065b/12;
068a/3; 072a/15

ṭut- tutmak.

ṭ. 033a/4; 033a/10; 033a/11;
034a/7

ṭ.- alum 032a/2

ṭ.- ar 057b/3

ṭ.- asun 7b/13

ṭ.- dı 043a/14; 043b/2; 047b/4;
048b/9; 055a/1; 070a/1; 070a/4

ṭ.- duğınun 058b/9

ṭ.- dum 077b/15; 078a/2

ṭ.- ır 079a/7

ṭ.- madun 078a/5

ṭ.- mış 055a/5; 055b/15; 067a/9;
077b/2; 081b/2

ṭ.- mışdum 047a/12; 062b/8

ṭ.- mışiken^c ārye 6a/1

ṭ.- mışken 6a/4

ṭ.- up 048a/2; 060b/14; 061a/7;
061b/14; 065b/10; 071b/4;
074b/3; 076a/5

bk. āheng ṭut -; diri ṭut -; kemīn
ṭut -; naṣīḥat ṭut -; yüz ṭut -

ṭutul- tutulmak.

ṭ.- duğun 041a/5

ṭutuş- tutuşmak.

ṭ.- dılar 037a/6

ṭ.- dum 078a/3; 078a/10

tuṭak dudak.

ṭ. 050b/2

tūṭī papağan.

ṭ. 030a/9; 083a/2

tuy- duymak, hissetmek.

ṭ.- dı 053b/2

ṭ.- up 8a/14

tuyūr kuşlar.

ṭ. 059a/3

U

u ve. krş. **ü; ve; vü;**

u. 017a/14; 019a/14; 019b/5;
020b/4; 023a/14; 027a/13;
027b/11; 028a/12; 031b/15;
033a/9; 033a/10; 036b/12;
037a/2; 037a/3; 037a/15;
039b/10; 041a/9; 041b/8;
042a/13; 043a/7; 047b/11;
048a/12; 050b/2; 052a/13;
055b/8; 060a/2; 063a/9; 077a/15

uc uç.

u.+ ın 070a/7

u.+ ına 026a/4

uç- uçmak.

u.- dı 025a/17; 026b/5; 057a/13;
061b/9

u.- dılar 061a/4

u.- mış 063a/10

uğ(u)r hedef, amaç, gaye.

u.+ undan 042b/14

uğra- uğramak.

u.- dı 2b/15

u.- duḡ 076a/1

u.- r 071b/15

u.- rsa 025a/16

u.- yup 071b/3

uğrat- uğratmak.

u.- dı 070b/11

‘uḡāb kartal.

‘u.+ leyin 046a/3

ulal- artmak, çoğalmak.

u.- dı 018a/13

ulan- büyümek.

u.- ınca 051b/15

ulı büyük, yüce. krş. **ulu**

u. 036a/7

ulu büyük, yüce. krş. **ulı**

u. 3b/5; 011a/11; 024b/1;
030b/12; 030b/13; 035b/7;
036b/14; 038a/7; 038a/15;
043a/15; 045b/6; 046a/1;
047a/11; 047b/8; 054b/5; 056b/4;
058b/15; 061a/1; 061b/1; 062b/9;
063b/7; 063b/13; 069b/3; 073b/7;
076b/3; 076b/10; 077a/15;
081b/2; 081b/10; 083a/10; 3b/11

u.+ lar 030b/14; 030b/15

u.+ lara 036b/12

u.+ ları 030b/15

isgençe^c -i u.+ larla 036b/13

u.+ sı 055b/3

u.+ sın 038a/6

ulu- ulumak, inilti, bağırarak
u.- yup 060b/6

ululan- ululanmak.
u.- masın 065b/15

‘ulūm bilimler, ilimler.
‘u. 012b/4

umman engin deniz.
u.+ da 066b/15

unut- unutmak.
u.- dı 030a/12
u.- ma 026a/8

ur- vurmak, çarpmak.
u. 052b/1
u.- a 020a/11; 025a/13; 036b/12
u.- acığını 025a/10
u.- alum 022b/5
u.- am 079b/14
u.- amadum 079b/15
u.- dı 025a/7; 039b/14; 042b/11;
042b/13; 052b/2; 053a/9; 056a/3;
070a/2; 074b/6; 081a/7
u.- dılar 021a/11; 021b/7;
023a/11; 029b/14; 030a/1;
035b/9; 048a/8; 048a/10; 064a/5
u.- mış 079a/7
u.- mışlar 037b/15
u.- sa 042b/12
u.- sañ 052b/5
u.- ucı 079b/11
u.- up 025b/1; 027b/11; 037a/3;
039b/15; 040a/7; 040a/13;
051b/3; 061a/7; 068a/6; 068a/14;
074b/8; 076b/15; 082b/11

u.- ur 015a/7; 025a/7; 055a/10;
056b/12

u.- urlar 075a/4

u.- uşdur 025a/15

u.- uşu 025a/15

u.- uşundan 025a/18

bk. baş ur-; cān baş oyna-; cān u
baş oyna-; cān baş terkin ur-; cān
baş yoluna terkin ur-; cūş ur-;
dest ur-; el ur-; kılıç ur-; kişi ur-;
kulağ ur-; lāf ur-; mevc ur-; mevc
ur-; naẓar ur-; oğ ur-; pervāz ur-;
sile ur-; sīlī ur-; sille ur-; terkin
ur-; yēre ur-; yüz ur-; yüzün yēre
ur-

urul- ses çıkaran bir alet çalınmak.

u.- dı 019a/8; 019a/9; 019b/14;
060a/15

u.- up 030a/10; 030a/11

uşandur- bıkmak, sıkılmak.

u.- ayum 052a/1

uşurlāp araç ismi.

u.+ la 059a/4

uşūl yöntem.

u. 030b/10

uşuñı başuñıa dër- aklını başına
almak.

u. 033a/1

uş işte, bu, şu, o.

u. 010a/2; 013a/7; 025b/6;
026a/7; 028b/15; 033a/7; 035b/9;
035b/10; 039a/3; 048b/2; 053b/9;
061b/13; 063a/1; 079b/12;
080a/14; 2a/3

uş- uçmak. krş. **uç-**
u.- dılar 037a/8

uşak hizmetçi.
u.+ lar 083a/8

uşbu işte bu.
u. 010a/3; 010a/8; 010a/15;
010b/2; 012a/6; 012a/7; 012b/1;
012b/4; 022b/15; 026b/10;
027a/8; 027a/15; 029b/1;
041a/11; 054b/9; 2a/1; 6b/6;
7a/15
u.+ dur 013a/5

uşda işte şu durumda.
u. 034b/10; 062b/13

‘uşşāk âşıklar.
‘u.+ ı 030a/6

ut- yenmek.
u.- ayduķ 032a/3

uy- uymak.
u.- a 031a/2
u.- dı 052a/11
u.- madum 010a/6

uyan- uyanmak.
u.- an 019b/7
u.- dı 054b/15; 074a/5; 074a/12

uydur- yerleştirmek.
u.- up 039b/1
u.- ur 051b/15

uyu- uyumak.
u.- mış 059b/9

uza- uzanmak.
u.- madı 029b/6

uzun uzun.
u.+ ı 069b/6

‘użv organ.
‘u.+ ı 073a/12

Ü

ü ve. krş. **u; ve; vü**

ü. 3b/5; 3b/6; 3b/7; 6a/11; 8b/12;
012a/12; 013b/8; 014b/9; 015b/5;
018a/13; 018b/4; 019b/5; 019b/6;
019b/13; 022b/4; 026a/6;
027a/11; 028a/1; 028a/4; 028a/5;
030a/9; 034a/2; 036a/11; 037b/7;
038a/4; 038b/2; 039b/4; 039b/11;
047a/1; 047a/6; 048b/10;
052a/14; 059b/13; 063b/8;
071a/6; 074b/9; 082a/10;
082a/15; 082b/1

üç üç.
ü. 5a/10; 031b/14; 053a/8

üç yüz üç yüz.
ü. 033b/4

üç yüz on üç üç yüz on üç.
ü. 038a/5; 049b/14; 082b/8

üçinci üçüncü.
ü. 012a/9; 054a/9; 054b/13;

055a/2; 055b/13

ü.+ de 055b/15; 069b/7; 079a/15

üfür- esmek, nefes vermek.
ü.- üp 011a/5

üş- üşüşmek, yığılmak.
ü.- memiş idi 8a/9

üküş çok.
ü. 014a/9

üşegel- yığılmak.
ü.- üp 046a/5

üleşdür- bölüştürmek.
ü.- di 034a/2; 060a/2; 083a/14
ü.- üp 034a/12

üşek vaşak, yırtıcı hayvan.
ü. 033b/9

ümmet peygambere inanan topluluk.
ü.+ siz 048b/15

üt- oyunda yenmek.
ü.- di 079b/3
ü.- mez 019b/7
ü.- mişdüm 047a/12; 062b/9
ü.- mişken 6a/4

ürk- korkmak.
ü.- üp 061a/10; 061b/9

üzer üzere.
ü.+ inde 081a/8
ü.+ inden 037a/6; 037a/7;
061b/9; 077a/3
ü.+ lerinden 061a/8
ü.+ lerine 9b/15
ü.+ ümden 080a/1

üst yukarı.
ü.+ ümden 078a/4

üstād uzman kişi.
ü. 048b/1; 052b/14; 078b/12
ü.+ ından 051b/13
ü.+ lar 054b/12; 068b/15;
070a/10
ü.+ ları 056a/10

üzerinde üzerinde.
ü. 042b/15; 050a/13; 056a/4;
058a/10; 058b/8; 069a/1; 069a/4;
069b/3

üstādāne üstada yakışır tarzda.
ü. 070b/5

üzerine üzerine.
ü. 025b/12; 028b/10; 033b/11;
037a/7; 040a/5; 043b/5; 051a/7;
051b/1; 051b/2; 052b/5; 052b/15;
059b/12; 064a/12; 064b/14;
068b/12; 069b/7; 070a/10;
070b/1; 073a/1; 073a/4; 075a/1;
076b/11; 079a/12; 083b/6

üstine üstüne.
ü. 051a/3; 070a/7; 074b/6;
077b/3

üstün galip.

üzre üzere.

ü. 3a/11; 3b/9; 5a/13; 5b/15;
7a/8; 011a/5; 011a/6; 011a/7;
013b/10; 013b/13; 015a/12;
019b/4; 020b/12; 023a/11;
031a/8; 032b/5; 034b/12;
037b/15; 038a/5; 038a/14;
039b/14; 040a/12; 042b/9;
043a/4; 047a/7; 047a/10;
053b/12; 054a/11; 055a/5;
055a/8; 055b/6; 058b/3; 060a/13;
062b/4; 064a/13; 065b/11;
067a/10; 069b/8; 069b/12;
070a/9; 070b/9; 070b/11;
070b/15; 071a/1; 071b/4;
074a/10; 074b/7; 076b/15;
077a/14; 077b/2; 078b/13;
079a/2; 079a/8; 079b/3; 082a/12;

V

va' de söz verme.

v.- i kerim 044b/9

vākı' a rüya.

v. 078a/15

v.+ dan 078b/1

v.+ sından 078b/5

vak(i)t zaman.

riyāzāt-ı v.+ le 012a/13

v.+ i 050b/12

v.+ idür 050b/12

v.+ imiz 080b/1

v.+ imüz 026a/4

v.+ in 012a/12; 027a/15; 027b/5;
064a/4

v.+ ine 068b/2

v.+ üm 080a/14

vāllah Allah'ı tanık gösteririm
anlamındaki yemin sözü.

v. 067b/14

var mevcut, evrende veya düşüncede
yer alan, yok karşıtı.

v. idi 044b/2

v. ise 066b/3

v. 010a/4; 014a/7; 017b/1;
023b/6; 026a/8; 029b/3; 029b/5;
031a/10; 034b/5; 034b/10;
035a/11; 036a/13; 038b/1;
045b/5; 052b/3; 053b/10; 057b/8;
058a/1; 060b/3; 062b/14; 072a/9;
074a/1; 077b/11; 079a/11;
080b/11; 081b/6; 081b/11;
081b/14; 2a/1; 3a/13; 7a/7; 9a/5

v.+ dı 036a/2; 040a/10; 043b/9;
061a/2; 063a/1; 066b/7; 081a/8;
081a/9; 083b/1; 083b/4

v.+ dur 011a/4; 029b/5; 044b/14;
049a/2; 054a/4; 054a/6; 068a/8;
083b/9; 2b/7; 2b/9; 2b/10; 2b/11;
3a/9; 4a/1

v.+ ısar 015b/9

v.+ mı 029b/2

v.+ mış 066b/2

v.+ sa 033a/11; 049b/8; 059a/4;
060a/8; 066a/1; 066a/2; 7b/13

var- erişilmek istenen yere ayak
basmak, ulaşmak.

v. 044a/10; 046b/1; 050a/10;
050a/11; 057b/15; 068b/1

v.- alum 036b/9; 046b/13;
050a/7; 054a/8

v.- asın 050a/2

v.- dı 038b/13; 051a/7; 055a/12;
056a/11; 068b/2; 081a/7

v.- duğınca 018a/12

v.- duğ idüm 055a/3

v.- dılar 058a/14; 7a/1
v.- duĸ 060b/11
v.- dum 014a/2; 077b/7; 078a/9
v.- dur 3a/2
v.- ıcaĸ 055b/13; 055b/14;
056a/1
v.- ınca 023b/15; 068a/1
v.- maĸ 036b/7
v.- mamışum 068b/8
v.- maz 012a/3
v.- maz mısın 078a/7
v.- mazmış 061b/14
v.- sa 052b/5
v.- sun 053b/6; 4a/10; 4a/11
v.- sunlar 056a/14
v.- uñ 069a/6; 7a/1
v.- up 016b/4; 024a/1; 036b/5;
037b/11; 039a/10; 044a/7;
044a/13; 050a/12; 050b/3;
055b/11; 068a/6; 068a/9;
075b/11; 076b/8; 082a/6; 082b/7;
2a/8
v.- up şurdı 042b/3
v.- ur 056b/8
v.- ursuñ 050a/3
var git- yürü git.
v.- ti 020a/11
bk. **fikre var -; ilerü var-; iş başa
var-; şarşu var-; vehme var-**

var mıdır soru cümlesi.

v. 060a/8

varan erişen, ulaşan.

v.+ ları 039b/8; 5b/8; 9a/13

v.+ larımız 4a/13

varlık(ġ) var olan her şey.

v.+ ı 021b/1

v.+ ın 083a/4

v.+ ına 2a/3

v.+ ını 035a/9

vaşf nitelik.

v. 072a/9

v.+ a 059b/10

v.+ ında 058a/13

vaşiyet tavsiye, vasiyet.

v. 044b/13

vaşl kavuşma, ulaşma.

v.+ a 080b/11

v.+ ı 080b/12

v.+ ın 080b/13

v.+ uña 080a/15

vařaĸ yırtıcı bir hayvan.

v. 072a/8; 072a/13

vaşan yurt.

v. 026b/4

vazgel- vazgeçmek, feragat etmek.

v.- di 052b/7

v.- mez 076a/15

v.- sün 076a/3; 076a/6

ve ve. krş. **u; ü; vü**

v. 011a/14; 012b/13; 013a/1;

014b/3; 015a/15; 015b/6;

016a/13; 016b/7; 017a/12;

017b/4; 018b/2; 018b/6; 019b/3;

019b/5; 023a/13; 027b/11;
 027b/15; 030b/12; 032a/8;
 032a/9; 035a/6; 036a/3; 036a/10;
 036a/11; 036b/2; 036b/5; 037a/3;
 037a/15; 037b/3; 037b/4;
 037b/11; 038a/3; 038a/9;
 038a/13; 039a/7; 039a/8;
 039a/11; 039b/10; 041a/9;
 041a/10; 041b/1; 041b/2; 041b/8;
 042a/8; 042a/10; 042b/4; 042b/7;
 042b/10; 043a/4; 043a/11;
 043b/9; 043b/15; 044a/4; 044a/6;
 044a/8; 044a/12; 044b/7; 044b/8;
 044b/10; 045a/11; 045a/12;
 045a/14; 045b/15; 046a/3;
 046a/6; 046b/1; 046b/10; 047a/1;
 047a/2; 047a/4; 048a/9; 048a/12;
 048b/4; 048b/7; 049a/10; 049b/8;
 050b/5; 051a/1; 051a/3; 051a/4;
 052a/8; 052a/10; 052a/14;
 053a/1; 053a/3; 053a/4; 053a/6;
 053a/7; 053a/12; 053b/2; 054a/1;
 054a/2; 054a/11; 055b/3; 057a/2;
 058a/4; 058a/13; 058b/4; 058b/9;
 059a/3; 059b/10; 059b/13;
 059b/14; 060a/1; 060a/2; 060a/5;
 060a/8; 060a/9; 060b/7; 060b/9;
 062b/14; 063a/8; 063b/6;
 063b/13; 064a/7; 064b/3; 064b/9;
 064b/14; 064b/15; 065a/3;
 065b/13; 066a/1; 066a/5;
 066b/15; 067a/7; 067b/3;
 068a/12; 069b/6; 070a/5;
 070a/12; 070b/3; 071a/2; 071b/3;
 072a/8; 072a/9; 072a/13; 072b/1;
 073a/1; 074a/6; 074a/11;
 074b/13; 075a/1; 075a/5;
 075a/12; 075b/1; 075b/12;
 076b/4; 076b/5; 076b/8; 076b/9;
 076b/13; 078a/1; 078b/10;
 078b/13; 078b/15; 079a/5;
 079b/10; 080a/2; 080a/11;
 080b/1; 080b/4; 080b/8; 082a/13;
 082b/3; 082b/9; 082b/12;
 082b/14; 082b/15; 083a/9;
 083a/13; 2b/13; 2b/15; 3b/1;
 3b/4; 3b/7; 4a/9; 4b/4; 4b/15;
 6a/1; 6a/5; 6a/8; 6b/3; 6b/4;
 7b/13; 8a/3; 8a/4; 8a/6; 8a/12;
 9b/13

vech çehre, yüz.

v.+ ile 029a/5

v.+ le 048b/15; 8b/4

v.+ ledür 076b/7

vecîd istediğine erişmek, şiddetle sevmek.

v. 018b/3

veçh araç.

v.+ le 013a/10; 037b/10

veçhen herhangi bir şekilde, hiçbir yönden.

v.+ e 057b/9

vefk uygunluk.

v. 012a/10

v.+ e 012b/5

v.+ i 012b/1

v.+ le 012a/13

vehm sebepsiz korku, kuruntu.

v. 6a/10; 019a/10

v.+ e 080b/3

v.+ üñ 019a/2

vehm al- vehimlenmek.

v.- dı 055b/12

v.- up 074b/2

vehme düş- vehme düşmek.

v.- di 9b/15

v.- diler 064a/14

vehme var- vehme kapılmak.

v.- up tırdı 073a/9

vehm-nāk ét- vehimli olmak.

v.- di 072b/8

velî fakat, ancak, şöyle ki.

v. 011a/8; 011a/9; 017b/15;
023a/7; 024b/11; 026a/15;
034b/4; 040b/2; 042b/12;
043a/14; 043a/15; 043b/3;
044b/2; 045b/14; 046b/9;
052b/11; 053b/10; 054a/6;
054b/5; 055b/6; 056a/8; 058a/1;
058b/3; 060b/11; 062a/11;
063b/4; 065a/6; 068a/12; 069a/2;
069b/11; 070a/8; 072b/1; 072b/6;
072b/8; 073a/13; 076a/11;
076b/10; 077a/5; 077b/1; 078b/8;
083b/3; 2a/10; 2b/1; 2b/3; 3a/9;
3b/7; 4a/2; 5a/11; 8a/13

vêr- vermek.

v. 077b/9; 082b/4

v.- di 019a/10; 028b/10; 036a/5;
036a/11; 038b/9; 038b/10;
044a/14; 058b/5

hîl'at v.- di 036a/4

v.- düğine 023b/8

v.- düklere 034b/12

v.- diler 030a/6; 044a/4; 048a/11

v.- düm 013b/6; 062b/12

v.- e 023b/7

v.- eler 042a/15; 044b/1

v.- elüm 048a/6

v.- en 028b/14; 049b/10; 067b/2

v.- enden 015b/7

v.- ene 059b/2

v.- esiz 044b/3

v.- eyüm 035b/3; 055b/10;
080a/2

v.- ıcek 044b/3

v.- ırlerse 043b/13; 044a/10

v.- ırse 054a/8

v.- me 012a/7

v.- mediler 013b/10; 014a/2

v.- mekçün 015a/14

v.- men 044b/5

v.- meye 028b/14

v.- meyecek 044b/5

v.- meyüp 4a/13

v.- mezlerse 043b/13; 044a/11

v.- mişdi 015a/9

v.- mişdür 011b/5; 049b/6;
065a/5

v.- se 026b/10; 037b/7

v.- sin 032b/14

v.- üp 023b/3; 028b/12; 029a/2;
034a/12; 036a/10; 037a/8;
048b/11; 052a/1; 070a/7; 083a/1;
9a/11

v.- üpdür 037b/5; 7a/12

v.- ür 015b/7; 044b/3; 057b/5

v.- ürdi 059a/7

v.- ürse 054a/14; 060a/11

bk. alıvêr -; bulıvêr -; cevâb vêr -
; destûr vêr -; düzüvêr -; eline vêr -
; göñül vêr -; güş-mâl vêr -;
haber vêr -; icâzet vêr -; inşâf vêr -
; istimâlet vêr -; koşuvêr -;
naşîhat vêr -; nişân vêr -; nuşret
vêr -; 'ömr vêr -; şalavât vêr -;
selâm vêr -; yêle vêr -; yol vêr -

verd gül.

v. 082b/1

vêril- verilmek.

v.- miş 019a/14

vesvâs vesvese veren.

v. 052a/13

veya ya da, veya.

v. 036b/8; 037b/6; 82a/2

vezîr vezirlik rütbesine sahip kimse.

v. 058a/7; 076a/10; 078b/15;
082b/8; 3b/3

v.+ i 070a/15; 4b/3; 5b/4; 7a/2;
7a/10; 8a/12

v.+ le 017b/11

v.+ ler 010b/6; 010b/12; 038a/5;
053b/11; 054a/12; 054b/13;
063b/9; 064a/11; 065b/1;
067a/13; 068a/7; 068b/3;
068b/11; 071a/13; 076b/8;
079a/9; 079a/10; 2a/11; 3a/5;
3b/13; 9b/15

v.+ leri 018b/9; 050a/8; 050b/6

v.+ lerine 018b/8; 051a/10;
069b/10

v.+ lerle 010b/7; 013a/14;
025b/12; 077a/3; 9b/10

v.+ üñ 055b/2; 4a/1

vezîr-i hâş has vezirlik makamına
sahip kimse.

v. 055b/7; 056b/15

vezn ölçü.

v.- i 'aruzla 012b/15

v.+ e 070a/2

v.+ le 056b/8; 056b/9; 056b/10;
056b/12

tılsım-ı v.+ le 056b/12

vilâyet il, diyar.

v. 053b/8

vîrân yıkık, dökük.

v. 060b/11; 062a/11; 062a/15;

063a/6; 063b/2; 068a/4; 069b/2;
070b/2; 070b/4; 076b/5; 076b/8;
078b/6; 079b/12; 9b/10

vîrân ol- harap olmak.

v.- up 078b/8

vîrâne yıkılmış, harap olmuş yer.

v. 063a/3

viys

v. 052a/14

vucūd var olan, beden.

v.- ı gâyet 012b/8

v. 013a/1; 066a/1

v.+ dur 049b/6

v.+ un 036b/11

vur- el ile çarpmak.

v.- dı 019b/2

vuşlat kavuşma, birleşme.

v.+ ından 080a/10

vü ve. krş. **u; ü; ve**

v. 019a/8; 035a/6; 037a/5;
081a/14; 083a/2

Y

ya ya, veya, ya da, yahut. krş. **yā**

y. 019b/2; 036b/9; 044b/12;
049a/9; 065b/5; 081a/12

yā heyecanlı bir duyguyu ifade eden
seslenme sözü, ey, hey. krş. **ya**

y. 010a/7; 010b/13; 010b/15;
011a/9; 011b/1; 012a/15; 013a/3;

013a/4; 013b/2; 014a/19; 015a/6;
015a/8; 015a/10; 015b/4;
015b/10; 019b/5; 021a/12;
022b/5; 022b/13; 023b/2; 028a/5;
029b/7; 043b/2; 047a/9; 054b/9;
054b/11; 055a/9; 055a/15;
055b/5; 056a/9; 056a/11; 056b/5;
056b/13; 058b/6; 058b/13;
061b/4; 064b/6; 065a/3; 065a/13;
066b/13; 067a/15; 067b/9;
068b/4; 068b/6; 068b/12;
069a/11; 069b/12; 070a/9;
070b/7; 071a/6; 071a/11; 072b/5;
079a/11; 2a/9; 2a/15; 2b/11;
3b/15

yād anma, hatırlama.

y.+ ımuuz 027a/11; 027a/13

y.+ ina 068b/8

yādigār

yādigār ol- hatıra olarak kalmak.

y.- a 010b/3

yağala- yakalamak.

y.- dılar 043a/3

yağı düşman.

y.+ dur 029b/1

şarb-ı y.+ dur 047b/11

yağır yük ve binek hayvanlarının
sırtında eyer ve semerin açtığı
yara.

y.+ ında 042b/15

yağmā yağma, çapul.

y.+ ya 046b/12

yağmā kıl- yağma yapmak.

y. k.- dılar 023a/10; 031a/5

y. k.- sunlar 046b/6

y. k.- up 035a/15; 037a/13

yağmā ol- yağmalanmak.

y. o.- mışum 077b/4

yağmā vēr- yağmalamak.

y.+ ya v.-üp 032b/5

yağmāla- yağmalama.

y.- nmiş 023b/1

yağmālat- yağmalatma işini yaptırmak.

y.- ma 046b/2

yağ- yakmak. krş. **yağ-**

y.- sun 043b/15

yağa yaka, boyun, bağır. krş. **yağa**

y.+ mdan 047b/4; 078a/1

yağşı güzel.

y. 083a/6

yağşılık güzellik.

y. 043a/12

yāhud veya, ya da.

y. 074a/8; 4b/6

yağ- yakmak. krş. **yağ-**

y.- dı 029b/8

y.- dılar 010b/14; 035a/15

y.- up 045a/11

yağa yaka, boyun, bağır. krş. **yağa**

y.+ ndadur 3b/8

yakasın yırt- yakasını
yırtmak.
y.- dı 050b/15

yakı yakın.
y. 074a/12

yakı leşker ordu adı.
y.+ e 060a/6

yakın uzak olmayan.
y. 011a/12; 012a/6; 012a/7;
018a/8; 019a/11; 019b/6;
019b/11; 039a/2; 053b/14;
057b/12; 068b/14; 075a/6;
080a/6; 080a/14; 7b/4; 9b/11
y.+ a 077b/7
y.+ dan 011b/8
y.+ dur 048a/5
y.+ larda 076b/6

yakın sağlam bilgi.
y. 031b/12; 032a/6; 036b/1;
059a/2; 059a/9; 063a/4
ceyş-i y. 019a/12

yākūt kıymetli bir taş.
y.- ı revān 030a/1
y.+ dan 050b/1; 058a/11
yākūt-ı ahmer kırmızı yakut
y.+ i 2a/7
yākūt-ı revān şarap.
y. 029b/15; 082b/12
y.+ lar 064a/7
y.+ larla 048a/10

yalan- yalanlamak.

y.- up 029a/8

yalın kınından sıyrılmış.
y. 019b/10; 020a/7

yalıncak çırcıplak, üryan.
y. 9b/1; 020a/6; 020b/4; 020b/9;
024a/9; 046a/5; 075a/9

yalñuz yalnız.
y. 077a/14; 078a/12; 081b/14;
8b/3

yalvar- yalvarmak.
y.- up 080a/1

yaman sert, çetin.
y. 032b/15; 065b/15

yamanlık(ğ) kötülük.
y. 5a/1
y.+ ına 043a/12

yan taraf, yön.
y.+ a 039a/1; 059b/14
y.+ ı 042a/3
y.+ ıma 077b/5
y.+ ın 042a/6; 046a/2
y.+ ına 029b/12; 037b/13;
061a/8; 070a/14; 074a/2
y.+ ında 062a/9; 074a/1; 076b/11

yan- yanmak.
y.- ar 073b/15
y.- dı 062a/14
y.- miş 075b/6; 081a/13

yaña taraf, yön, cihet.

y. 020b/11; 040b/5; 045a/12;
074a/10; 076b/15; 077a/3; 6a/3;
9b/11

y.+ dan 043a/1

ya'ni yani.

y. 015a/14; 016b/10; 020a/5;
031a/15; 036a/12; 042a/3;
042a/15; 051a/4; 058b/8;
059a/12; 060a/6; 062a/1;
064a/10; 068b/6; 082a/11

yanķulan- yankılandı.

y.- dı 045b/14; 074a/7

yanlu taraflı.

y. 074a/2

yap- yapmak, imar etmek.

y.- a 070b/12

y.- an 070b/4

y.- ayum 070b/15

y.- dı 063a/14

y.- dılar 062b/11

y.- dum 047a/15; 071a/1

y.- mışlar 069b/11; 076b/12;
079a/2

yapdur- yaptırmak.

y.- dum 013b/5; 071a/1

yapıl- yapılmak.

y.- dı 056a/8

y.- mış 062b/1

yapu yapı.

y.+ sın 062b/4

yapucı yapıcı.

y.+ yum 068b/10

yapulu yapılı.

y. 054b/5

yār dost, yār.

y. 010a/5; 011a/13; 014a/6;
017b/3; 023b/6; 031a/10; 033a/7;
036a/14; 047b/3; 059a/8;
080a/13; 080b/4; 080b/8;
080b/11; 081b/10; 2a/1

y.+ dan 079b/9

y.+ ısa 015b/10

y.+ i 079b/9

yara- yaramak.

y.- r 037a/10

yara yara yararak.

y. 056b/1

yaradan Tanrı.

y.+ ı 052a/5; 076a/7

yaradıl- yaratma işine konu olmak.

y.- duñ 067a/7

y.- madı 072b/7

yarak(ğ) hazırlık, malzeme, teçhizat.

y. 060a/12; 4b/8

y.+ a 082b/6

y.+ ı 071a/10

y.+ ıla 071a/10

y.+ uñ 071a/9

y.+ uñ gör 044a/9

yarak ét(d)- hazırlık yapmak.

y.- di 022a/6

y.- düm 013b/15

y.- e 063a/15

yarak eyle- hazırlık yapmak.

y.+ ın e.-meye 063b/1

yarak kıl- hazırlanmak.

y.- alum 071b/14; 072a/1

y.- avuz 4a/14

y.- mağ 3b/14

y.- uñ 060a/10

y.- up 013b/13; 018a/9; 027a/1;
072b/11

y.+ ın k.-dı 018a/3

yarat(d)- yaratmak.

y.- mışdur 011b/4; 065a/4

y.- ur 3a/15; 3b/1

yardım bir şeyin olması için katkı sunmak.

y. 017b/6; 021a/1; 021b/7;
021b/8

yardım ét(d)- yardım etmek.

y.- esin 9a/8

y.- medi 047b/9

yardım kıl- yardımcı olmak.

y.- dı 046a/10

yardımcı yardım eden kimse.

y. 9a/9

yarın bugünden sonra gelen.

y. 018a/2; 054a/8; 054a/14;
071b/15

yarındası ertesi, bir sonraki, sonra.

y. 3b/10; 8b/13; 054a/9;
071b/12; 072a/5

yāri

yāri kıl- yardım etmek.

y.- maz 031b/10

yarı yarı, yarım.

y.+ sı 017a/9; 017a/10

y.+ sın 017a/8

yaşād yaşamak.

y.+ lar 027b/6

yaşavul koruyucu, muhafız.

y.+ lar 027b/8

yaştuk yastık.

y. 025b/14

yaş ıslak, rutubetli, sulu.

y.- ı hasret 026a/9

y.+ a 078a/15

y.+ ın 048a/6

y.+ ına 5a/11

y.+ ında 5a/11; 5b/1

y.+ la 029a/10

y.+ lar 029b/4

yaşa- ölme uzun yaşa anlamında dilek ifadesi.

y. 026a/5

y.- mak 047b/14

y.- riseñ 029b/7

yat- bir yere veya bir şeyin üzerine
boyulu boyunca uzanmak.

y.- anlarıñ 074a/5

y.- dı 034b/1; 054a/9; 068a/3

y.- duğı 020a/12; 034b/2

y.- dılar 031a/5; 045a/12;
054a/15; 060a/4; 062a/12

y.- mış 025b/15; 074a/1

y.- mıştı 045a/14

y.- up 027b/4; 060a/13; 072b/10;
076b/2; 081a/4

y.- ur 25b/12; 032b/1

y.- urken 046a/1

yatur- yatırmak.

y.- anları 074a/3

yay ok atmaya yarayan eğri ağaç veya
metal çubuk.

y. 021a/15

yay- bir alanı örtecek biçimde sermek.

y.- an 023a/1

yaya yaya, yayan, piyade.

y. 019b/10

yayıl- genişlemek, büyümek.

y.- dı 055a/12

yaz- yazı ile anlatmak, yazıya
geçirmek.

y.- alum 3a/10; 4a/7

y.- an 013b/2; 014a/19; 047a/9;
058b/13; 061b/5; 062b/7;
069a/11; 070b/8; 071b/1; 077a/9

y.- ar 3b/1

y.- dılar 061b/11; 4b/2

y.- dum 014a/3

y.- mış 047b/15; 079a/15;
080b/14; 7a/11

y.- mışlar 058b/3; 058b/4;
058b/7; 058b/10

y.- mışum 059a/13

y.- up 027a/7; 065a/15; 3a/12;
3b/9

yaz u kış yaz ve kış.

y. 059a/6

yazıl- yazılmak.

y.- mış 047a/8; 052a/4; 062b/5

yazılı yazılı.

y. 061b/3; 069a/4; 069a/9;
069b/1; 070b/5; 071a/14;
071a/15; 077a/6; 079a/12

yazu yazı.

y. 013a/15; 014a/18; 047a/7;
058b/4; 060b/15; 061b/3; 062b/5;
069a/8; 070b/5; 070b/12;
071a/15; 077a/5

y.+ lar 070b/3

y.+ ları 074b/13

y.+ yı 070b/6

yè- yemek.

y.- diler 031a/5; 060b/7

y.- düğümüz 026a/7; 076a/6

y.- medük 059b/2

y.- mek 076a/11

y.- mekten 076a/6

y.- menüñ 069a/6

y.- meyüp 069a/14	
y.- mezdin 040b/12	yèdi yüz yètmiş yedi yüz yetmiş.
y.- mişüz 022b/8	y. 043b/10
y.- ndi 054b/1	
y.- r 027a/9; 027a/15; 040b/9; 040b/11	yèdi yüz yètmiş yèdi yedi yüz yetmiş yedi.
y.- sün 076a/6; 076b/1	y. 011b/3; 027b/10
y.- ye 9b/9	
y.- yemedük 059b/3	yèdişer yedişer.
y.- yevüz 7b/12	y. 057a/4
y.- yicek 022b/10	
y.- yün 069a/7	yèdür- yedirmek.
y.- yüp 045a/12; 060a/4; 060a/6; 060b/13; 062a/12; 078a/1; 8a/8	y.- 059b/4; 059b/6
y.- yüpdür 027a/8	y.- üp 5b/8
yed el, kuvvet, güç.	yèglük iyilik.
y.- i dīvler 011a/12	y. 015b/9
yèdi yedi.	yek bir, tek.
y. 013b/6; 013b/10; 013b/12; 013b/13; 014a/1; 019b/3; 024a/11; 034a/14; 045a/8; 047a/6; 058a/7; 062b/11; 070a/14; 072b/11; 076a/5; 078a/13; 078b/9; 079a/1; 083b/6; 083b/11; 5b/6; 5b/9; 8b/3	y. 017a/2; 022b/11; 034b/10; 067b/8
y.+ sin 045a/10	y.+ in 034b/4
yèdi biñ yedi.	y.+ leri 052a/10
y. 024a/7; 056b/15; 060b/13; 060b/14; 072a/3; 072a/4	yèl hareketli hava, rüzgar.
yèdi biñ yèdi yüz yedi bin yedi yüz.	y. 012a/15; 018a/15; 071b/7
y. 038a/7	y.+ e 014b/4; 034b/9; 067b/2
yèdi yüz yedi yüz.	y.+ i 014b/5
y. 038a/14; 038a/15; 046a/5	y.+ ile 014b/9
	yèle vèr- boşa harcamak.
	y.- iciyüm 079b/11
	yem yiyecek şey.
	y.+ den 7b/5
	yemîn sağ el, sağ taraf.

y. 7a/14

yemîn ü yesâr sağ ve sol.

y. 048a/11

yên- çürümek, aşılmak.

y.- mekmiş 059b/2

yêr gezinilen, ayakla basılan taban.

y. 010a/2; 017a/3; 027a/8;
027a/15; 044b/13; 061a/15;
064a/13; 074a/14; 075a/1

y.+ e 040b/8

y.+ de 021a/12; 031a/1; 054b/5;
059a/3; 061a/9; 066a/3; 066b/12;
068a/6; 073a/14; 073b/13;
076b/4; 2a/4

y.+ den 018b/13; 020a/12;
021b/5; 042a/13; 056a/7;
056a/13; 056a/15; 064a/10;
070a/1; 070a/14; 074a/8

y.+ deyken 072a/7

y.+ di 063a/9; 078b/11

y.+ e 010a/1; 017b/5; 023a/3;
025a/1; 025a/7; 032b/9; 034b/2;
035a/8; 040b/10; 047b/6; 056a/7;
056a/11; 056b/8; 061b/1; 068b/8;
073b/1; 074a/14; 081a/14;
081b/1; 5a/7

y.+ i 021b/5; 047b/3; 056a/13;
056b/1; 076b/10

y.+ imden 079b/15

y.+ inden 024a/14; 045a/7;
045b/4; 045b/13; 045b/14;
053b/10; 056b/14; 057a/3;
068b/13; 069a/1; 074a/9

y.+ ine 055a/14; 068b/9

y.+ lerde 2b/12

y.+ lerdî 047a/13

y.+ lerin 043b/11

y.+ lerinden 046a/2

y.+ üñ 027a/8; 040b/10; 054b/5

yêr eyle- rüzgar esmesi.

y.- r 025a/16

yêr göster- yer göstermek.

y.- diler 031a/14; 031b/15;
033b/15; 036a/4; 048b/8

yêr yarılmış yêre geç- arananın
bir türlü bulunamaması.

y.- miş 9b/12

yêr yêr ikileme.

y. 038a/5; 043a/5; 063b/3;
075b/7; 078b/8

yêre geç- yıkılmak, yerle bir
olmak.

y.- di 010a/2; 010a/9

y.- ıcek 010a/8

y.- memiş 010b/6

y.- miş 010a/10; 013a/11; 9b/13

y.- ürdi 014b/7

yêre ur- yere vurmak.

y.- dı 061b/9; 071a/4

y.- up 061a/11

y.- ur 040b/9

yêrinden tûr- olduğu yerde
durmak.

y.- dı 031a/12; 068a/13

y.- up 029b/12; 045a/1; 060b/10;
068a/1; 074a/6; 6a/12

yêr- kötülüklerini söylemek.

y.- mez 027a/9

yerinde yerinde.

y. 019b/6; 023a/14; 034a/8;
045a/13

yérine yerine.

y. 030b/10; 038a/13; 056a/8;
058a/12; 063b/3; 063b/8; 080a/7;
5a/4; 5a/5

yêrlü uygun, yerli.

y. 045a/13

yêrsüz uygun olmayan.

y.+ ün 027b/2

yéryüzi dünya.

y. 060b/3

y.+ ne 082a/14

yeşil yeşil.

y. 015a/3; 063b/6; 067a/9

yet- 1. ulaşmak, varmak.

y.- di 015b/15(*2); 020a/11;
036b/2; 056a/5; 070a/3; 3b/9

y.- diler 027b/5; 032a/15;
054a/15; 062a/11; 072b/11;
075a/15; 076b/9

y.- mişidüm 059a/1

y.- se 080a/7

yêt- kaybolmak, zayi olmak, yok olmak.

y.- di 3a/1

y.- dügin 059a/7

y.- iser 039a/13

y.- mez 030b/10

3. yetmek, yeterli olmak.

y.- er 046b/7

y.- mesi 032a/9

yetkilü yetkisi olan.

y. 059a/6

yêtmiş yetmiş.

y. 017b/13; 046a/6; 055a/15;
056a/13; 056a/15; 063a/7;
069b/6

yêtmiş biñ yetmiş bin.

y. 019a/7; 039a/7

yêtmiş iki yetmiş iki.

y. 064a/15; 065b/14; 067b/3

yêtmiş yêdi yetmiş yedi.

y. 044a/12

yêtmiş yêdi biñ yetmiş yedi bin.

y. 016a/5; 016b/2; 016b/11;
017a/3

yêtür- kaybetmek, zayi etmek.

y.- di 019a/13; 051a/6

y.- dügi 067a/1

y.- düm 079b/8; 080a/12

y.- mekden 043a/10

y.- mişüm 066b/14

y.- ür 012b/4; 014b/12

yezdān Allah.

y. 3b/7

yı- yığmak.

y.- yup 072b/14

yığ- bozmak, tahrip etmek. krş. **yık-**

y.- duğ 059b/3

y.- dum 059b/1; 069a/14

yıgıl- yığmak.

y.- mış 059b/12; 059b/13

yığmak bir yere çokca birikmek ya da biriken şeyin biriktiği yer.

y. 061a/9

y.+ lar 047b/12

yıhıl- yıkılmak, devrilmek. krş. **yıkıl-**

y.- up 078b/8

yık- yıkmak, devirmek. krş. **yığ-**

y.- a 035a/4

y.- dı 040a/7; 040a/13; 057a/7;
074b/8

y.- dılar 074b/11

y.- ıla 8a/2

y.- ıldı 042b/15

y.- mağ 011a/14

y.- maya 063a/15

y.- up 039b/13; 040a/13; 040a/14

yıkıl- yıkılmak, devrilmek. krş. **yıhıl-**

y.- mış 063b/4

y.- up 063a/8

y.- ur 063a/3

yıl sene.

y. 013b/6; 013b/13; 013b/14;
014a/1; 029a/13; 047b/14;
051a/11; 059a/11; 062b/11;
069a/13; 070b/13; 071a/1;
078a/13; 079b/2; 8b/3

y.+ da 062b/11

y.+ dan 013b/7; 071b/7; 083b/11

y.+ dı 081a/11

y.+ dur 055a/15; 065a/4;
066b/14; 068a/15; 083b/13;
083b/15

y.+ lar 049a/2

y.+ larıyla 068b/8

yılan yılan.

y.+ leyin 011a/6

yıldırım yıldırım.

y. 8a/11

y.+ leyin 016b/6

yırt- parçalamak, yırtmak.

y.- dılar 8a/12

yigirmi yirmi.

y. 020b/3; 020b/8

y.+ sin 074b/10

yigirmi biñ yirmi bin.

y. 024b/5

yigirmi dört yirmi dört.

y. 055a/4; 058a/10; 062b/10;
070a/15; 075a/2; 075a/7

yigirmi dört biñ yirmi dört bin.

y. 013b/11; 027b/13; 036b/4;
039b/1

yigirmi iki yirmi iki.

y. 070a/1

yigirmi iki biñ yirmi iki bin.

y. 039b/7
yigirmi sekiz yirmi sekiz.
y. 071a/15

yigit(d) yiğit.
y. 011b/7; 078a/4
y.+ i 011b/7
y.+ ler 076a/15
y.+ sin 077b/6

yigrek(g) daha iyi, en iyi.
y. 051a/1; 4a/2
y.+ i 081b/8
y.+ iyem 078a/7

yigriş- sürtünmek, esnemek.
y.- tiler 020b/7

yine yeniden, bir daha, tekrar.
y. 011b/13; 013b/12; 013b/13;
013b/14; 013b/15; 014a/1;
015b/13; 017b/7; 019b/3; 021a/1;
024b/12; 025a/18; 026b/14;
027b/2; 028b/11; 030b/6; 031a/5;
031a/6; 032b/14; 034a/12;
035b/4; 037b/2; 038a/13; 038b/9;
038b/11; 039b/14; 040a/7;
042a/1; 042b/1; 042b/4; 043a/9;
044a/11; 044a/14; 048b/2;
049a/8; 050b/9; 050b/13;
050b/14; 051a/7; 051a/14;
051b/5; 055a/11; 055b/12;
055b/14; 056a/8; 056a/11;
056b/12; 060a/14; 062a/10;
063a/12; 064b/1; 065b/4;
065b/11; 067a/13; 068a/12;
068b/2; 068b/4; 069a/6; 071a/14;
071b/7; 071b/8; 072b/10; 073b/5;
073b/10; 074b/2; 076b/11;
076b/13; 078a/3; 078a/9;
078a/10; 080a/12; 080a/13;

080b/2; 081b/13; 082a/9; 083a/6;
083b/15; 2a/8; 3a/1; 3b/4; 4b/4;
6a/12; 8b/10

yitik(g) kaybedilmiş, yitirilmiş.
y.+ i 059b/2

yoğunluk(ğ) yoğun olma durumu.
y.+ ı 069b/6

yoğ mevcut olmayan. krş. **yok**
y. 057b/11
y.+ dur 049a/15; 076b/6; 080a/5
y.+ durur 068b/7

yoğsa yoksa. krş. **yoksa**
y. 050b/11; 067a/6; 068b/1

yok mevcut olmayan. krş. **yoğ**
y. 017b/1; 029b/6; 035a/8;
041a/12; 057b/11; 067b/8;
068b/4; 069b/11; 073b/7; 079b/9;
080b/5; 3b/2; 3b/3; 7b/14
y.+ dan 036a/13
y.+ dur 026b/7; 027a/10;
029a/13; 029a/14; 031b/4;
049a/10; 050b/6; 071a/7; 7b/10
y.+ mı 032b/14
y.+ sa 8a/5
yokdan var eyle- yoktan
yaratmak.
y.- di 049a/11

yokla- aramak, araştırmak, yoklamak.
y.- yup 073b/6

yoksa yoksa. krş. **yoğsa**
y. 033a/5; 033a/10

yol	yol, tarik.	yoluna tur-	yoluna/önüne
	y. 044b/14; 063b/1; 071a/10; 077a/12		durmak.
	y.+ a 010a/7; 019b/10; 036a/7		y.- up 031b/5
	y.+ ca 012a/3; 050a/2	yoldaş	yol arkadaşlığı.
	y.+ da 9a/1		y. 034a/7; 040b/5; 041a/15; 076a/8
	y.+ dañ 050a/3		y.+ ı 074a/12
	y.+ dasun 071a/10		y.+ ları 081b/5; 081b/7
	y.+ daş 4b/4		y.+ larına 081a/15
	y.+ ı 012b/2		y.+ larıyla 075a/5; 083a/4
	y.+ ma 020a/9; 020b/1; 052a/3	yoldaşlık(ğ)	yol arkadaşı olma.
	y.+ ların 4a/10		y.+ a 076a/3
	y.+ u 042a/3; 072b/13; 8a/2	yont-	bir nesneye şekil vermek.
	y.+ um 029b/3; 070b/11; 071b/7		y.- mışlar 063b/11
	y.+ umuz 071b/15; 7b/11	yorgun	yorgun.
	y.+ un 043b/6		y.+ dı 081a/6
	y.+ una 022b/5; 022b/9; 046b/6	yörü-	yürümek, gitmek.
	y.+ uña 050b/12		y. 032b/7; 040b/4; 043b/12; 044a/9; 044a/10; 055b/9
	y.+ unca 032a/10		y.- dı 077b/10; 079b/7; 6b/13
	y.+ unda 041a/9		y.- dılar 015a/2; 020b/4; 021a/10; 022a/14; 023a/5; 039b/8; 060b/15; 061a/1; 068a/4; 072a/8; 072b/10; 074b/8; 9b/2; 9b/11
	y.+ unı 049b/13		y.- ma 057b/7
	y.+ uñuza 026a/7		y.- madan 079b/14
yol bul-	yol bulmak.		y.- ñ 020b/2; 021a/6; 023b/13; 078b/5
	y.- maya 036a/9		y.- r 026b/8; 056b/10
yol dile-	yol dilemek.		y.- rken 029a/6
	y.- sün 4a/12		y.- rlar 072a/10
yol ét(d)-	yolcu etmek.		y.- sin 076a/3
	y.- üp 072a/7		y.- ya 045a/8
yol urucı	yol kesen, eşkıya.		
	y. 067b/13		
yol vèr-	yol vermek.		
	y.- sün 5a/2		
	y.- ürse 4a/12		
	y.- ürsen 7b/12		

y.- yalum 022b/6

y.- yan 014b/13; 026b/8

y.- yup 017b/7; 022a/7; 022b/14;
035a/2; 038a/11; 054a/9; 063a/7;
071b/13; 072b/1; 072b/12;
072b/15; 074b/13; 076b/3;
078b/7; 3b/10; 5b/6; 5b/9

y.- yuş 017a/5; 022a/11

yörü git- yürüyüp gitmek.

y. 078a/5

yörüd- yürümek.

y.- up 056b/14

yörüüş yürüyüş.

y. 023a/5; 023a/6

yönel- bir şeye doğru dönmek.

y.- düğümçün 010a/7

yu- yıkamak.

y.- yup 027a/1

yukarı yukarı.

y. 045b/12; 055a/7; 056a/1;
058a/6; 058b/9; 070b/1

y.+ dan 023a/6

yun- yıkanmak, temizlenmek.

y.- ar 2a/1; 2a/2

yurd vatan. krş. **yurt**

y. 083b/12

y.+ ı 044b/4; 063a/9; 063b/15;
072a/14

y.+ uma 082a/11

yurdsuz vatansız.

y. 027b/1

yurt vatan. krş. **yurd**

y. 038a/11

yut(d)- yutmak.

y.- ar 057b/3

y.- dı 010a/2

yüce büyük, yüce.

y. 054a/11; 054b/5; 078b/11

yüce yüce ikileme.

y. 018b/13

yük yük, ağırlık.

y. 5a/7

y.+ i 062b/13

y.+ leri 033b/8

yükled- yükletmek.

y.- üp 036a/2

yüksek alçak olmayan.

y. 062b/1

yükseklik(g) yüksek olma durumu.

y.+ ine 054a/12

y.+ ün 069b/10

yükün- bir kimsenin önünde eğilmek,
ona saygı göstermek .

y.- di 028a/2

yün yün.

y. 075b/8

yürek(g) kalp, yürek.

y. 029b/1; 029b/2

y.+ ine 037a/12

yüz₁ 1. karşı, yan, taraf.

y.+ den 020b/5

2. çehre.

y. 045b/5; 045b/6; 062a/2

y.+ e 057b/6

y.+ i 029b/2; 057b/11; 074b/7

y.+ in 018a/13; 045b/8; 050b/1;
051a/1; 057b/8; 057b/9

y.+ inde 021b/15; 036b/3;
038b/15; 058b/2; 058b/4; 069a/8

y.+ ine 038b/1; 048a/2; 058b/11;
065b/10; 068b/14

y.+ inede 068a/11

y.+ ini 074a/10

y.+ inüñ 051a/3

y.+ üm 080a/12

y.+ ümi 066b/1; 066b/2

y.+ üñ 045b/9

y.+ ünde 029a/7; 041a/9; 083b/4

y.+ üñde 045b/10

y.+ üñü 045b/9

yüz dönder- haktan,
doğruluktan yüz çevirmek.

y.- mediler 031b/6

yüz dut- bir şey olmak üzere
bulunmak.

y.- dılar 017a/11

y.- up 015b/13

yüz sür- saygı göstererek
eğilmek.

y.- üp 080a/1

yüz tut- bir şey olmak üzere

bulunmak.

y.- up 061b/15

yüz ur- secdeye kapanmak.

y.- up 075a/15

yüzin düş- somurtmak.

y.- üp 051a/4

yüzin yere ur- secdeye
kapanmak.

y.- up 050b/4

yüz₂ yüz(sayı).

y. 013b/13; 029b/7; 034b/8;
057b/10;

yüz altmış yüz altmış.

y. 041b/7

yüz altmış biñ yüz altmış bin.

y. 041a/7; 041b/6; 041b/12

yüz biñ yüz bin.

y. 014a/1; 014a/4; 016a/5;
018b/1; 019a/5; 021a/8; 022a/4;
022a/6; 022a/9;

022a/13; 023b/2; 026a/5; 027b/8;
029a/13; 034b/8; 047b/12;
057b/2; 072b/15; 074b/12;
080a/7; 081a/7

**yüz biñ yigirmi dört biñ yüz bin yirmi
dört.**

y. 049b/14

yüz kırk yüz kırk.

y. 045a/10; 081a/10

yüz toksan biñ yüz doksan bin.

y. 013b/9

yüz yetmiş yüz yetmiş.

y. 062b/11; 068a/15; 069a/13;
078b/9

yüz yetmiş biñ yüz yetmiş bin.

y. 041a/15

yüz yigirmi yüz yirmi.

y. 046a/6; 074b/15; 075a/9;
083b/13; 083b/15

yüziş- (birlikte) yüzmek, yüzüşmek.

y.- di 019b/3

y.- esün 019b/7

Z

zāde doğmuş, çocuk, evlat.

z.+ ler 038a/8

zafer

zafer bul- galibiyet elde etmek.

z.- duğıçün 023b/11

z.- madılar 014b/4

z.- madum 013b/14

za' ferān safran.

z. 082a/15

zāhid takva sahibi, dindar.

z. 049b/13

zaḥīr görünen.

z.+ imüz 081b/5

zaḥm yara.

z.+ ina 075a/13

z.+ ından 025b/14

z.+ lar ur-dılar 040a/9

zaḥm yē- yaralanmak.

z.- yüp 024b/3

zaḥmet zor, güç.

z. 071a/11; 4a/4

zaḥmet çek- zorluk yaşamak.

z.- ersin 071a/11

z.- ülür 044a/8

zaḥmlu yaralı.

z. 025b/12

z.+ larla 024b/4

za' if zayıf, kuvvetsiz.

z. 025b/15

za' if ol- güçsüz olmak.

z.- up 076a/11

zāl ak sakallı ihtiyar.

z.+ dan 067a/4

zālim haksızlık yapan.

z. 039a/12; 049b/11; 067b/6

zamān vakit, çağ, devir.

z. 015a/8; 025a/9; 040b/12;
050b/9; 050b/13; 051a/6; 080a/3

zemīn-i z. 021a/10; 041b/9

z.+ a 031a/9; 060b/1; 060b/2

dest-i z.+ a 025a/13

z.+ da 018b/8; 066a/3

z.+ dan 050b/5; 063a/8; 080a/2

z.+ dan mı 083a/15
z.+ ında 034a/8; 064b/7; 066b/6
z.+ ındaki 078b/7
z.+ la 066a/6
z.+ larda 019a/14
z.+ umda 047a/11; 061b/6;
069a/12

ẓamīr iç, öz.
ẓ.+ inde 049b/8

ẓār-ı ḥazīn ızdırıp içinde kalan âşık.
z. 080a/14

ẓār ü nizār zayıf, inleyen.
z. 014a/9

ẓarar olumsuz veya kötü sonuç.
ẓ. 015b/6

ẓarīf ince, kibar, nazik.
z. 066b/4; 067a/15; 078a/10
ẓarīf ol- nazik olmak.
z.- maz 077b/10

ẓāt sahip, mâlik.
z.- i şübüt 3b/8

ẓatī kendi ile ilgili.
esmād-ı z. 012a/10

ẓāyī
ẓāyī eyle- kaybetmek.
ẓ.- meyeyüm 059a/12

ẓaymerān bitki türü.

ẓ. 082a/15

zebūn

zebūn èt- güçsüzleştirmek.

z.- diler 014b/6; 014b/10;
017a/11

zebūn eyle- güçsüzleştirmek.

z.- r 011a/12

zebūn kııl- zayıf etmek.

z.- dı 015a/10; 015a/14

z.- ur 015a/6

zehk mahfolmak.

z. 051a/4

zehre öd, safra.

z.+ side 021a/13

zelīl

zelīl ol- horlanmak.

z.- dı 039a/14

zelzele deprem.

z. 054b/15

z.+ ye 019a/9

zemīn yer yüzü.

z.- i ‘ālī 043b/2

z.- i zamān 021a/10; 041b/9

z. 019b/3; 019b/5; 031a/8

rūy-ı z. 018b/5

temām-ı rūy-ı z. 7a/14

rūy-ı z.+ i 019a/9; 019a/15

zemīn ü zaman yer yüzünün
zamanı.

	z.+ uñ 019b/8		
zen	kadın. z.+ dür 077b/1	zeyreklik(g)	anlayışlılık. z.+ in 051b/14
zenc	kara, siyah. z.+ ümi 059a/12	zıdd	bir şeyin tersi, aksi. z.+ ı 049a/10
zeng ü gird ü nevbe	sürekli zil çalan dönen tef. z.+ den 075b/12	zırh	savaş giysisi. z.+ lar 083a/7
zer	altın. z.- i seyvān 060b/1	zī-‘ināyet	ihsanlı. z. 023b/4
zerka	gök mavisi. z.+ lar 027b/15	zī-sa‘ādet	mutluluk sahibi. z. 023b/4
zerre	bir nesnenin en küçük parçası. z. 037b/6	zī-sa‘ādetlū	mutlu olan. z. 9a/6
zerrīn	altından yapılan. z. 027b/7; 029b/14; 037b/15; 038a/2; 038a/3; 038a/5; 048a/8; 060a/15; 072a/4; 082b/10; 082b/11 taht-ı z. 019b/14; 023a/11	zihī	ne güzel, ne hoş. z. 018b/15; 019a/1
zevāl	sona erme, yok olma. z. 029a/14; 051a/15 bk. bī-zevāl	zıkr	anma, hatra getirme. z.+ uñ 015b/10 zıkr ü tesbīh ét(d)- vird etmek. z.- erken 065a/8
zevk	tat, lezzet. z.- i ‘ayş 038b/5	zīnet	bezek, süs. z.+ i 013a/5 z.+ idür 031b/11
zeyrek	zeki. z. idi 051b/12	zīr ü zeber	karmakarışık. z. 042b/12; 042b/15 zīr ü zeber eyle- dağıtmak. z.- r 025a/12

zîr zîr alt alta.

z. 056a/3

zû'1-celâl celal sahibi Allah.

z. 029a/14

zîrâ çünkü, madem.

z. 012a/3; 014b/12; 019a/13;
030b/15; 032a/9; 037a/9;
037b/13; 051a/15; 064b/3;
083a/10

zulm eziyet, kötülük.

z. 013b/8

ziyân zarar.

z. 3a/8; 3a/12

zurriyet nesil.

z.+ i 052b/12

ziyâret birini ya da bir şeyi görmeye
gitmek.

z. 062a/9

zühre gezegen ismi.

z. 038b/3; 064a/8

zîyy dış görünüş, biçim.

z. 051a/10

zülf saç.

ca' d-ı z.- i müşk 033b/5

zor zahmet.

z. 045b/3

zümürd kıymetli yeşil bir taş.

z. 059b/13

zor kıl- zahmet etmek.

z.- up 057a/9

zürriyât nesil, soy, sop.

z.+ ın 052a/12

5.2. Özel Adlar Dizini

A, Ā, ‘Ā, ‘A

‘Abd’ül-genes kişi ismi.

‘a. 052b/8; 053a/8; 053a/11

Abkaş metinde geçen bir asker adı.

a. 016a/7

‘Ād kavmi Kur’an-ı Kerîm’de adı geçen eski bir Arap topluluğu.

‘ā. 064b/8

‘Adem kişi ismi.

‘a. 016a/12; 041a/1

Ağraş kişi ismi.

a. 016b/3; 016b/7; 017a/12;
031a/15; 9b/3; 9b/5; 9b/7

a.+ i 8b/14

Ahlaf kişi ismi.

a. 022a/2

Ahşal kişi ismi.

a. 043b/9; 044a/5; 044a/15;
044b/7; 045a/12; 045b/15

a.+ i 046a/6

a.+ uñ 044b/2

Ahşar kişi ismi. krş. **Ahşar As**

a. 032a/15; 033a/1; 033b/2;
033b/12; 034a/1;

a.+ a 034a/12

Ahşar As kişi ismi. krş. **Ahşar**

a. 032b/3; 032a/14; 033a/12

a.+ a 032b/9

a.+ ı 033b/1

a.+ la 032b/7

Ahşaran kişi ismi.

a. 033a/11

a.+ a 6b/12

Ahtal kişi ismi.

a. 045a/13

Akçalus kişi ismi.

a. 036b/3; 036b/8; 036b/14;
036b/15; 037a/5; 037a/8; 037a/9;
037a/13; 037a/14

a.+ a 036b/2

a.+ ı 037a/7; 037a/14

Akşal kişi ismi.

a. 039a/7

Aktur Çipur Çerkes kişi ismi.

a.+ e 6b/10

Akvaşı kişi ismi.

a. 042a/9

Alaman Alman.

a. 035b/4; 036a/10

a.+ ı 034b/3; 034b/14

Alaman diyarı Alman Ülkesi.

a.+ nuñ 6b/11

Alamanî Alman, Alman halkına ait.

a. 034a/13; 034b/11; 035b/1

a.+ ler 024b/10

Ancaş yer adı.

a. 038b/14; 039a/5; 039a/7;
039a/15; 039b/7; 039b/9;
039b/12; 039b/14; 041b/12;
048b/14; 055a/15; 6b/9

server-i a. 054b/8

a.+ a 039b/14

a.+ ı 038b/13; 039b/9; 040a/9;
060a/5

a.+ iñ 039a/10

Ancaş diyārī yer adı.

a. 044b/7; 048b/2

a.+ nuñ 054a/4

Ancaş Tengülüs kişi ismi.

a. 038b/10

Ancaşī Ancas halkına ait.

a. 038b/11; 042a/15; 045b/11

server-i a. 046b/8

a.+ ler 024b/10; 039a/6; 043a/3

a.+ leri 043a/9

‘**Anķud** padişah adı. krş. ‘**Anķud hān**;

‘**Anķut hān**

‘a. 078b/1; 079b/3; 079b/7;
079b/8; 080a/4; 080b/15

‘a.+ dur 079b/4

‘**Anķud hān** krş. ‘**Anķud**; ‘**Anķut hān**

‘a. 078b/4; 079a/11; 079a/15;
079b/1; 080b/3

‘a.+ uñ 078b/5; 081a/2

‘**Anķut hān** krş. ‘**Anķud**; ‘**Anķud**

hān

‘a. 077a/11

Apur diyārī yer adı.

a.+ ndanum 075b/14

Arāk yer adı.

şehir-i a.+ dan 027b/5

‘**Arran Zevalī** kişi ismi.

‘a. 042a/10

Ās eski bir kavim adı.

ā. 031b/2; 032b/2; 032b/10;
033a/14; 034a/12; 6b/12

Aşğarī kişi ismi.

a. 021b/14

Āsī Ās kavmine özgü.

a.+ ler 024b/10

Aştanul kişi ismi.

a. 021b/14

Aştunul Aşferī kişi ismi.

a. 016a/10

Atfal Mifraķ kişi ismi.

a.+ ı 040a/14

Aţbas Şāh kişi ismi.

a. 047a/12

Atraş kişi ismi.

a. 034b/14; 035b/6; 036a/1;
036a/3; 036a/10

a.+ ı 035a/16

a.+ la 034b/3

a.+ uñ 035b/15

Aṭraş Alamanī kişi ismi.

a. 035b/12

Aṭraşī Alamanī kişi ismi.

a. 082a/3

‘**Aṭṭar**

dem-i ‘a. 030a/11

‘**Aṭṭaş** kişi ismi.

‘a. 083b/4

Aṭvas Kaytas’ın oğlu, kişi ismi.

a. 020a/14; 073a/6; 073a/7;
073a/9; 073a/10; 073b/2; 073b/7;
073b/12; 074a/3; 074b/2; 074b/3;
074b/7; 074b/10; 075a/7; 075a/8

a.+ a 073a/14; 074a/15 074b/1;
075b/3

a.+ dan 075b/1

a.+ ı 016a/7; 073a/9; 074a/6;
074b/8

Aṭvas Kays Kaytas’ın oğlu, kişi ismi.

a. 042b/15

B

Bānū kişi ismi.

b. 028a/3; 028a/11; 028b/1;
028b/4; 4b/10; 4b/12; 4b/15;
9a/10; 9a/14

b.+ yı 016a/3

Behemen kişi ismi.

b. 030a/14; 030b/3; 066a/5

Behrām kişi ismi.

b. 037a/14; 037b/1; 037b/12;
066a/5

b.+ a 038b/9

b.+ la 037b/11

Behrām Alan Bircān kişi ismi.

b.+ ı 037a/1

Behrām Alan Bircānī kişi ismi.

b. 016a/9; 037a/4; 037b/9;
042a/9; 070a/11

Behrām Alan Bircānī Çerkes kişi ismi.

b.+ in 036b/1

Behrām Alān Burcān kişi ismi.

b. 038b/7

Behrūz kişi ismi.

b. 4b/3; 5b/4; 7a/2; 8a/12

b.+ a 4b/3

b.+ la 7a/5; 7a/8

Berķ kişi ismi.

r. 24a/13; 042a/10; 070a/12

Bihterān kişi ismi.

b. 025a/1

b.+ ı 024b/4

Bihterān šāh kişi ismi.

b. 025b/10

Biṭas kişi ismi.

b. 016b/7; 017a/12; 019a/1;
031b/1; 032a/1

Bübütlan kişi ismi.

b. 038b/10

Burbub kişi ismi.

b. 064a/7

Bürḡānī kişi ismi.

b.+ ler 037a/7

C

Caygir kişi ismi. krş. **Caygir Maverī**

c. 081a/12; 081a/14; 081b/2;
081b/4; 081b/7; 081b/11;
081b/13; 082a/4; 082a/9; 082b/6;
083a/3; 083a/5; 083a/15;
083b/13; 083b/15

c.+ e 082a/9; 083a/14

c.+ i 082a/8; 083a/9

Caygir Maverī kişi ismi. krş. **Caygir**

c. 081a/9; 083a/11

Cehl Sarāy yer adı.

c.+ nda 011a/10

Cemşīd İran şahı.

c. 019b/5; 034a/8; 6a/3

Cemşīd-Fıṭnat cemşit gibi zeki.

c. 038a/1

Cuvanbahtī kişi ismi.

c. 042a/8

Ç

Çerhmen Kūhī kişi ismi.

ç. 076b/5

Çerkes diyārı Çerkes yurdu.

ç.+ nuñ 6b/9

Çerkesī Çerkes olan.

ç. 033b/3

Çihil-pā ‘Irākī.

ç. 028a/12; 058a/2

ç.+ yı ‘Irākīye 043b/12

Çihil-pā ‘Irākī komutan.

ç. 055b/8

Çihil-pāy ‘Irākī.

ç. 046a/2

Çin Çin ülkesi.

ç. 018a/10; 6b/4

Çipur Çerkes kişi ismi.

ç. 024b/2

D

Ḍaḥḥāk-heybet Cemşit’den sonra
İran’da hükümdar olan kişi.

d. 038a/1

Dārvedan Huşenk Şāh'ın kapıcısının adı.
d. 069b/1

062a/8; 064b/12; 065a/2; 069a/9;
069a/15; 070b/6; 070b/7;
079a/10; 081a/1
e.+ e 051b/7; 064b/5

Dāvud peğāmbēr Davut Peygamber.
d. 026b/1; 036a/11; 054a/1

Efrāsiyāb Alp Er Tunga.
e. 038b/15

Dence ordu adı.
d. 017b/7

Efrīdūn Cemşid soyundan olan anlayışlı zeki İran hükümdarı.
e.+ da 040a/3

Deşt diyārī yer adı.
d.+ na 076b/6

d.+ ndan 081a/10; 083b/8

d.+ nuñ 083b/1

Eḥdāş kişi ismi.
e. 025a/15

E

Eddeşir kişi ismi.
e. 046a/4

El-ğarī kişi ismi.
e. 016b/10; 032b/5

Epgāz Rumī kişi ismi.
e. 070a/13

Eflātūn Platon. krş. **Eflātūn ḥakīm**

e. 010b/5; 010b/12; 011a/1;
013b/1; 014a/16; 014a/18;
014a/19; 014b/15; 047a/8;
050a/9; 050a/10; 051b/8;
053b/11; 055b/3; 058b/11;
059b/7; 062b/5; 063a/5; 064b/6;
064b/11; 065a/11; 065b/4;
065b/8; 065b/9; 066b/5; 066b/8;
067a/3; 067a/5; 069a/10;
071a/12; 071a/15; 071b/11;
073b/7; 073b/9; 074b/12; 075b/9;
075b/10; 075b/13; 075b/14;
076a/1; 076a/2; 076a/3; 076a/9;
076a/13; 077a/6; 078b/3;
079a/12; 080b/15; 2a/13; 2b/6;
3b/15
e.+ a 058b/5; 065b/1

Erdişirgar kişi ismi.
e. 016a/11

Erduvān vezirlerin birinin adı. krş.
Erduvān Şāh
e. 016b/14; 017a/7; 075a/4;
075a/8; 075a/11
e.+ a 075a/12

Erduvān Şāh krş. **Erduvān**
e. 024a/6; 042a/8; 074b/14;
075a/6
e.+ a 075b/2
e.+ ı 016a/12

Eflātūn ḥakīm Platon. krş. **Eflātūn**

e. 013a/10; 061a/12; 061b/4;

Erekī kişi ismi.

e. 043b/9	Feth-i Muṭṭālib kişi ismi. krş. Feth
Eryükez kişi ismi.	f. 068a/5; 068b/11;
e. 074b/15	f.+ dūr 068a/14
	f.+ i 068a/7
Esbīr Gürci kişi ismi.	Fezānī yer adı.
e. 022a/1	Şehr-i f.+ midūr 070b/10
Esmād kişi ismi.	Fezendī yer adı.
e.- ı zātī 012a/10	Deşt-i f. 083b/1
e.- i ḥüsnāwī 012a/10	
e. 012a/9; 012a/10	G
Esmūlusas kişi ismi.	Ġazanfer kişi ismi.
e. 024b/2	ğ.+ i 043a/2
Eşkāl kişi ismi.	Ġazanferī Köpegī kişi ismi.
e. 024a/13; 042a/10; 065b/12;	ğ. 042a/8
070a/12; 079b/1	Geyik kişi ismi.
F	g. 042a/13
Felātūn Eflatun, Platon.	Geylan kişi ismi.
f. 010b/15	g. 016b/14
Ferruh Zardeştī kişi ismi.	Ġıta ḥān kişi ismi.
f. 083b/7	ğ. 083b/7
Feth kişi ismi. krş. Feth-i Muṭṭālib	Ġıttaş kişi ismi.
f. 068a/9; 068a/11; 068a/12;	ğ. 083b/10; 083b/15
068a/13; 068b/4; 068b/5;	
068b/11; 069a/1	Ġıttaş ḥān kişi ismi.
f.+ i 068b/13; 068b/14	ğ. 083b/14
f.+ isün 068b/4	Ġugur kişi ismi.
f.+ üñ 068a/7; 068a/9; 068b/3;	ğ.+ i 024b/13
069b/2	

ğ.+ uñ 037a/15

Ğuğur Çerkes kişi ismi.

ğ. 6b/10

Ğüvrî kişi ismi.

ğ. 022a/1

Gürçi Gürcü.

şehr-i g.+ ye 038b/11

Gürçi diyârı yer adı.

g.+ na 038b/13

Gürcistân Gürcistan.

Deşt-i Kûh g. 047a/11

Gürhad kişi ismi.

g. 2b/14

H

Hacer Sancarî kişi ismi.

h. 016a/10; 021b/14

Hakîm-i tercümân Eflâtûn.

h. 065b/1; 065b/6

hakîm hâş Eflâtûn.

h. 064b/5

Hamzavî Hamzavî, eserin yazarı.

h. 025b/5

Harze diyârı yer adı.

h.+ nda 060a/7

h.+ nuñ 060b/5

Haður Haverî kişi ismi.

h. 016a/9

Haytal kişi ismi. krş. **Haytal Hindû**

h. 041a/1

Haytal Hindû kişi ismi. krş. **Haytal**

h.+ ya 040a/13

Hazer yer adı.

h. 017b/11; 6b/8

Helhelen kişi ismi.

h. 018a/7; 042a/11

h.+ i 018a/5

Hemtal kişi ismi.

h.+ i 040a/13

hî mîm ü zı vāv u yî Hamzavî, eserin yazarı.

h. 2a/6

Hızır Hızır. krş. **Hızır**

h.+ mış 068a/1

Hızır Hızır. krş. **Hızır**

h. 015a/8; 015a/10; 015b/14; 9a/9

h.+ uñ 9a/7

Hicâz Mekke ve Medine şehrinin bulunduğu coğrafya.

h.+ dan 030a/7

Hind Hindistanlı.

h. 040b/14; 041a/1; 6b/4

h.+ e 060a/5

hind dilāver hint askeri.

h.+ ler 074b/15

Hind diyārı Hindistan.

h.+ nda 2b/14

Hindu Hintli.

hakīm-i h.+ ya 030a/14

Ḥorāṣān orta Asya büyük bir yerleşim yeri.

h. 027b/6

h.+ a 044a/10

Ḥūd Hūd Peygamber. krş. **Hūd peygāmbēr**

h. 066b/6

Hūd peygāmbēr Hūd Peygamber. krş. **Hūd**

h. 064b/7

Ḥurrem šāh kişi ismi.

h. 074b/15

Hūṣenk Şehnâme'de geçen Siyam'ın oğlu. krş. **Hūṣenk šāh**

h. 068a/15; 069b/1; 071a/12

Hūṣenk šāh Şehnâme'de geçen Siyam'ın oğlu.

h. 063a/7; 069a/4; 069a/5; 070b/10; 071a/13; 071b/5

h.+ dum 062b/8

h.+ uñ 063b/9; 069a/12

I

‘**Irākī**’ kişi ismi.

‘1. 020a/4; 020a/10; 020a/13; 020a/15; 020b/3; 021b/14; 022a/6; 025a/4; 028b/4; 030a/7; 031a/15; 031b/2; 043b/12; 043b/15; 044a/2; 045a/11; 045b/1; 046a/2; 046b/15; 058a/4; 058a/15; 062a/15; 068a/9; 068a/10; 068a/12; 068b/4; 068b/5; 068b/6; 068b/12; 068b/13; 069b/12; 070a/5; 070a/6; 070a/8; 082a/2; 082a/8; 2a/7; 2a/12; 2a/13; 2a/15; 2b/15; 4b/8; 4b/11

server-i ‘1. 057b/15

‘1.+ nuñ 070a/14

‘1.+ nūñ 021a/6; 021b/3; 021b/10; 046a/9; 068a/11; 068a/13

‘1.+ ye 044a/2; 046b/13; 057b/15; 058a/15; 068a/7

‘1.+ yi 070a/4

İ

İbrahimen

i. 036a/6

İncan ḥān kişi ismi.

i.+ ı 061b/11

İrbil Erbil (yer adı).

i. 025b/2

İrem Âd kavmi zamanında Şeddad

tarafından yaptırılan şehir, bağ.

i. 082b/3

İskender Büyük İskender.

i. 016b/10; 017a/5; 017a/13;
017b/15; 018a/7; 018a/11;
020b/1; 020b/5; 020b/15;
021b/13; 023b/5; 024a/12;
024b/1; 025b/8; 027b/2; 030b/5;
032b/3; 032b/13; 034b/4;
034b/11; 035b/5; 035b/8; 036b/5;
036b/7; 036b/8; 036b/10; 037a/1;
038b/12; 039a/11; 039a/14;
039b/10; 040a/4; 040a/8; 040b/1;
042b/8; 044b/5; 044b/8; 046a/5;
050b/6; 059b/15; 060b/4; 064b/9;
064b/10; 064b/15; 065a/7;
065b/2; 065b/4; 065b/5; 065b/6;
065b/7; 065b/15; 066a/3;
066b/11; 072b/2; 073a/6; 081b/7;
6a/7; 6a/13; 6b/3; 6b/13; 7a/1;
8a/10; 8a/11; 9a/12; 9b/8

ceyş-i i. 023a/8; 024b/12;
038b/13; 039b/8

çeş-i i. 046b/12

şāh-ı i. 048a/2

i.+ den 081b/6

i.+ e 044b/3; 081b/13; 081b/15;
8b/7; 8b/10

ceyş-i i.+ i 039a/9

dīvān-ı i.+ i 048b/9

i.+ leyin 032b/11

i.+ üñ 017b/6; 018b/10; 081b/13;
8a/12; 8b/9

İskender-i Zü'l-ıkarneyn Büyük İskender.

i. 065a/9; 081b/3

İskender Şāh İskender.

i. 015a/7; 019a/7; 019b/14;
021a/3; 022a/13; 023b/11;

024a/5; 024b/15; 025b/17;
026a/11; 028b/2; 029b/9;
030a/13; 031b/3; 034a/1;
034a/11; 035b/14; 036a/3;
036a/6; 036a/15; 037b/1; 037b/3;
037b/12; 041a/2; 041a/13;
041b/3; 041b/11; 041b/14;
043b/1; 043b/12; 044a/13;
045b/4; 045b/12; 048b/11;
048b/13; 050a/4; 053b/13;
054b/2; 058a/6; 060a/7; 060b/5;
060b/8; 061a/4; 064a/2; 068a/4;
073a/1; 073a/4; 073b/3; 073b/8;
075a/7; 075b/9; 078b/6; 083a/3;
083a/11; 083b/13; 2b/4; 4b/8;
7a/9; 8b/3

i.+ a 033b/2; 035b/2; 035b/3;
037b/4; 037b/12; 038a/9; 040b/4;
041a/4; 043a/5; 044b/10; 048b/7;
058b/1; 076a/10; 8a/14; 8b/6;
9a/11

i.+ dan 033b/13; 037b/2

i.+ dur 076a/5

i.+ ı 026a/1; 044a/15; 065a/11;
073b/11

i.+ la 023a/2; 073b/12

i.+ uñ 037b/9; 038a/13; 060a/3

İskenderi İskender.

i.+ ler 022a/12

İskendi İskender.

dīvān-ı i. 038b/7

K

Ḳāf masallarda geçen ulaşılması zor dağın adı. krş. **Ḳāf Tağı**

ḳ. 021b/9; 066b/15

ḳ.+ a 018b/6; 025a/17

Ḳāf Tağı masallarda geçen ulaşılması zor dağın adı. krş. **Ḳāf**

ķ.+ na 025a/16

Ķāfūr kiři ismi.

ķ. 040b/6

Ķahhan kale adı.

ķal^c a-i ķ. 083b/9

Ķahirsistānī yer adı.

ķ. 039b/13

Ķahri kişi ismi.

ķ. 042a/9

Ķākūl yer adı.

ķ. 016b/10

Ķal^c a-yı ķ.+ e 9b/4; 9a/12;
018b/14

Ķamer'ül-Ķam diyārī yer adı.

ķ.+ nda 051b/9

Ķarcal kişi ismi.

ķ. 022a/2

Ķaršaři kiři ismi.

ķ. 045b/11

Ķartaş kişi ismi.

ķ. 039a/8; 039a/10; 040a/5;
040a/7; 040a/8; 040b/15; 041a/2;
041b/2; 041b/4; 041b/5; 041b/10;
041b/15; 042a/3; 042a/4; 042a/5;
042a/11; 042a/15; 042b/3;
042b/8; 042b/10; 042b/14;
043a/1; 043a/4; 044a/4; 044a/5;
044a/6; 044a/9; 044a/10;
044a/12; 044b/6; 044b/9;

044b/11; 044b/12; 045a/1;
045a/3; 045a/10; 045a/11;
045b/3; 046b/1; 046b/4; 046b/7;
046b/10; 046b/14; 047a/1;
047a/2; 047a/3; 047a/4; 048a/7;
048b/4; 048b/7; 049a/1; 049a/3;
049a/4; 049a/8; 049a/13; 049b/1;
049b/4; 049b/6; 050a/4; 050a/8;
050a/10; 050a/12; 050b/3;
051a/5; 051b/5; 051b/8; 054a/4;
054a/5; 054a/13; 054b/2; 054b/8;
054b/10; 054b/12; 055a/1;
055a/2; 055a/6; 055a/8; 055a/10;
055a/12; 055a/15; 060a/4; 060a/5

ķ.+ a 042b/6; 043b/1; 044b/3;
048b/1; 054a/1; 6b/9

ķ.+ dan 044b/1

ķ.+ ı 042a/7; 043b/12; 043b/15;
044b/10

ķ.+ la 042b/11

ķ.+ uñ 040a/10; 042b/13;
043a/11; 043b/8; 044a/13;
050b/9; 050b/14

Ķartaş Ancaş kişi ismi.

ķ. 040b/13

ķ.+ ı 040a/4

Ķartaş Ancaşi kişi ismi.

ķ. 053b/12

ķ.+ ye 043a/12

Ķartaş Yunanī kişi ismi.

ķ. 045a/15

Ķartaş kişi ismi.

ķ. 049b/9

Ķaşferān İskender Şah'ın oğlu.

ķ. 028b/2; 028b/3; 028b/8;
028b/11; 029a/2; 029a/5; 029b/9;

029b/12; 030b/3; 5a/13; 5a/14;
5b/2; 5b/3

ķ.+ a 029a/11; 030a/15

ķ.+ ı 028b/4

ķ.+ uñ 029a/8

ķ.+ ı 016a/7; 019b/4

ķ.+ la 020a/14

Ķays Aŗvas ķiŗi ismi.

ķ. 046a/3

Ķaŗferān řāh ĩskender şah'ın oŗlu.

ķ. 030a/12

ķ.+ ı 5a/10

Ķaysun ķiŗi ismi.

ķ. 016a/7

Ķaŗŗal ķiŗi ismi.

ķ. 044a/15; 045a/12; 045a/14;
045b/15

ķ.+ i 046a/6

Ķayŗas ķiŗi ismi.

ķ. 4a/5; 4a/15; 016a/6; 042a/3;
042b/11; 042b/13; 043a/1;
046a/3; 073b/6

ķ.+ a 4a/3; 042b/11

ķ.+ ı 4b/1

ķ.+ uñ 073a/6

Ķaŗŗal Ancaŗi ķiŗi ismi.

ķ. 043b/9

Ķayŗas Yunani ķiŗi ismi.

ķ. 4a/2; 042b/12; 070a/11

Ķaŗŗan ķiŗi ismi.

ķ. 044a/6

Ķayŗası Yunani ķiŗi ismi.

ķ. 042b/7

Ķaŗmur ķiŗi ismi.

ķ. 036a/2

ķ.+ a 036a/10

ķ.+ ı 036a/3

Ķayŗur ķiŗi ismi.

ķ. 024b/13

Ķavus ķiŗi ismi.

k. 019b/5

Ķehlan Sindu ķiŗi ismi.

k. 016a/8

Ķayŗur Ķaruvani ķiŗi ismi.

ķ. 070a/12

Ķehvar Ķurci ķiŗi ismi.

k. 042b/6

Ķayran şehir adı.

ķ. 062b/12

Ķestaseb ķiŗi ismi.

k. 066a/5

Ķays ķiŗi ismi.

Ķeyhan Hindu ķiŗi ismi.

k. 016a/8

Keyhüsrev Keykavus'un torunu,
Siyavuş'un oğlu olan meşhur
hükümdar.

k. 066a/4

Keykubāt Şāh efsanevi İran şahı.

k. 066a/3

Keykülan Şāh kişi ismi.

k. 016a/13

Keyvān kişi ismi.

k. 031a/7

Keyvus kişi ismi.

k. 019b/5

Kıdur kişi ismi.

ķ. 046a/4

Kıfacak Kıfcak.

Deşt-i ķ.+ a 060a/12

Kıfcaķ diyārı Kıfcaķ ülkesi.

Deşt-i ķ.+ na 061b/6

Kıfcan diyārı Kıfcaķ ülkesi.

Deşt-i ķ.+ na 081b/4

Kıfcaķ Kıfcaķ.

Deşt-i ķ. 072b/12; 083b/15

Kıfcaķ diyārı Kıfcaķ ülkesi.

Deşt-i ķ.+ na 4a/12

Qıgur Çoban kişi ismi.

ķ. 023a/3

Qılıs Aţvas kişi ismi.

ķ. 042a/8

Qımısas kişi ismi.

ķ.+ a 054a/1

Qımıtaş Qaytas'ın kardeşı.

ķ. 040a/11; 040a/12; 041a/3;
041b/2; 042b/4; 042b/10; 043a/2;
044a/12; 047a/2; 047a/5; 048b/4;
050a/12; 060a/5

ķ.+ a 042b/7

ķ.+ ı 042b/2; 043a/5; 043b/13;
043b/15; 044b/10; 045a/11;
046b/1; 046b/11

ķ.+ uñ 043a/11; 044a/4; 048b/7

Qırımı Kırımlı.

ķ.+ yi 016a/7

Qırvanı kişi ismi.

ķ. 046a/4

Qıslān Rus Şah'ı.

ķ. 016a/15; 016b/3; 017a/12;
017b/14; 018a/5; 018a/7; 018a/9;
018a/13; 018b/6; 018b/11;
018b/14; 019a/2; 019b/12;
020b/12; 023a/6; 024a/15;
024b/5; 024b/6; 024b/9; 024b/14;
027b/4; 027b/13; 028a/3;
028a/13; 030b/4; 031a/2; 031a/4;
031a/13; 031a/15; 031b/2;
060a/5; 060a/9; 060b/9; 060b/12;
072a/1; 072a/5; 072a/11;
072a/12; 072b/10; 072b/11; 4b/2;

4b/6; 5b/5; 5b/14; 6a/10; 6b/6;
6b/15; 7a/2; 7a/3; 7a/15; 7b/2;
7b/10; 8a/1; 8a/6; 8a/7; 8a/14;
8b/1; 8b/7; 8b/13; 9a/2

ķ.+ a 016a/3; 027b/12; 060a/7;
4a/11; 5b/5; 5b/11; 6a/7; 7a/4;
7a/10; 9b/8

ķ.+ dan 060b/12

ķ.+ ı 028a/11; 041b/1; 7a/6

ķ.+ ı Rusī 071b/14

ķ.+ uñ 028a/12; 4a/6; 7a/9

Ķıslān Rusī Rus Şah'ı.

ķ. 016a/1; 019a/10

Ķıslān Şāh Rus Şah'ı.

ķ. 017b/9; 4b/12; 5a/9; 5b/10;
5b/11; 6b/7; 7a/6

ķ.+ a 5b/9; 016b/4

ķ.+ ı 028a/15

ķ.+ ındı 031b/4

ķ.+ uñ 023b/14

Ķıţmıran kişi ismi.

ķ. 034a/13; 034b/2; 034b/3;
034b/11; 034b/13; 035a/2;
035a/4; 035a/13; 035a/16

ķ.+ a 6b/11

ķ.+ uñ 036a/2

Ķiklan kişi ismi.

k. 018a/4; 035a/15; 035b/1;
035b/12; 036a/2

k.+ a 036a/10

Ķiklan Kūhī kişi ismi.

k. 035a/1

Ķiklan Şāh kişi ismi.

k. 034b/1; 034b/13; 035a/13;
035b/15

k.+ a 036a/5

Ķūçe şehri yer adı. (dar sokak, ince
yol.)

ķ. 027b/13

Kūhistan dağların şahı.

şāh-ı k. 035b/13

L

Lecvār Gürci kişi ismi.

l. 042b/6

M

Mānī kişi ismi.

m. 016a/11

Māver yer adı.

m. 082a/3

ķal' a-i m. 081a/8

Māver ķal'ası kale adı.

m.+ n 082a/2

Māverī Maver ile ilgili.

m. 083b/14

Mecnūn Leyla ile Mecnun
hikâyesindeki erkek karakter.

m. 012a/14

m.+ ı 012a/14

Mefrāk yer adı.

Şehr-i m.+ a 013b/12

Mentuş kişi ismi.

m. 061a/15; 062a/9

m.+ ı 061a/10

Mentuş habeşî kişi ismi.

m.+ nüñ 061a/10; 061a/14

Mini kişi ismi.

m. 042a/9

Muhtâr kişi ismi.

m. 041a/6

m.+ ı 039b/13; 040b/13

Muhtâr Hâver kişi ismi.

m.+ i 040b/6

Muhtâr Hâverî kişi ismi.

m. 039b/12

Muhtâlib kişi ismi.

Feth-i m.+ dür 068a/14

Muhtâlib kişi ismi.

Feth-i m. 068b/11

m.+ dür 068b/15

Feth-i m.+ i 068a/5; 068a/7

Mühelihil yer adı.

m.+ i 040a/13

Müncal ‘Ayne’lbalayî kişi ismi.

m. 042a/8

Müselsel kişi ismi.

m. 040b/3; 042a/9

Müselsel Seyistnî kişi ismi.

m. 070a/11

Müştedir kişi ismi.

server-i m. 025b/18

Müşter kişi ismi.

şāh-ı m. 013b/4

N

Naşr kişi ismi.

n. 041a/8

n.+ a 041a/13

Nebedle yer adı.

n. 036b/1

Nevceha kişi ismi.

n. 051b/9

Nuh peygamber Hz. Nuh

n. 051b/9

P

Peleng-efgen Gürce kişi ismi.

p. 016b/2; 022a/1

Puş hân kişi ismi.

p. idi 083b/2

p. 083b/6

R

Ra‘d kişi ismi.

r. 24a/13; 042a/10; 070a/12

Rāy A‘zam kişi ismi.

r. 074b/14

Restatalis kişi ismi.

r. 055b/5; 056a/9; 056b/5;
057a/14; 065a/13; 2b/2; 2b/10;
3a/4

r.+ e 055b/3

Restatalis hakīm kişi ismi.

r. 057a/5

Rum ırk ismi.

r. 019a/7

r.+ uñ 042a/2

Rum řāh kişi ismi.

r.+ ı 6a/5

Rumī Rum halkına ait.

r. 046a/4

r.+ yi 016a/7

Rumī diyāri Anadolu.

r.+ nuñ 6a/7

Rus ırk ismi.

r. 017b/11; 018a/10; 024b/9;
027b/13; 031a/14; 054a/2;
060b/5; 6b/6; 6b/8; 7b/11

řāh-ı r. 016b/5; 060b/8

r.+ a 060a/6; 081a/12; 4a/4;
4a/15; 6a/5

řāh-ı r.+ a 4b/2

r.+ ı 016b/7; 016b/8; 8a/4; 8a/9

r.+ ıla 020b/13

r.+ lar 9a/1

r.+ uñ 4a/10; 8a/2

Rus diyāri Rus memleketi.

r.+ na 081b/3; 6b/14

r.+ nda 060a/9

r.+ ndan 081a/11

r.+ nuñ 060a/11; 3b/13

Rus eli Rus ili.

r.+ nuñ 7b/14

Rus Harez çerisi Rus askeri.

r.+ yle 072b/11

Rus Harz diyāri yer adı.

r.+ n 047a/11

Rus Hazer yer adı.

r. 072a/12

Rus Hazer yer adı.

r.+ e 3b/14

Rus Hazer çerisi Rus askeri.

r. 018b/12

Rus řāh kişi ismi.

r.+ ı 4a/6

Rüstem kişi ismi.

r. 024a/12; 077b/1; 4b/9; 6b/5

r.+ ile 040a/2

Rüstem Efrāsiyāb kişi ismi.

r. 022b/2

S

Şa‘b u Şarb kale adı.

ş. 043b/9

Sālār-ı Rum Anadolu'nun hükümdarı.

s. 043a/10

Samsüvar Sam gibi at süren.

s. 019b/5

Sancar kişi ismi.

s. 016a/10

Sāsarpāl Şāh kişi ismi.

s. 024a/7

Saṭur kişi ismi.

s. 036b/2

Şaṭur kişi ismi.

ş.+ ı 024b/13

Saṭur Çerkes kişi ismi.

s. 6b/10

Saṭuruk kişi ismi.

s. 037a/15

Sedd-i Sikender İskender'in seddi.

s. 019a/6

Sehil Serḫi kişi ismi.

s. 070a/12

Semenkanī yer adı.

s. 022a/2; 070a/12

Şemurt ırk ismi.

ş. 064b/7

Senemgānī kişi ismi.

s. 042a/10

Sergeran Seyestanī kişi ismi.

s. 016a/10

Serkiran kişi ismi.

s. 040b/5; 041a/4

s.+ a 040b/3

Serpāl kişi ismi.

s. 016b/14; 039b/10; 040a/15;
040b/2; 040b/4; 040b/14; 041a/3;
041a/5

s.+ üñ 040a/7

Serpāl Hindī kişi ismi.

s. 038b/10; 039a/7

Serpāl Şāh kişi ismi.

s.+ dur 041a/2

s.+ ı 016a/12

Serpāl kişi ismi.

s. 026a/11

s.+ in 025b/18

ceyş-i s.+ i 018b/14; 024a/4

Serpîl Müstedîr kişi ismi.

s. 025b/11

s.+ i 024b/3; 026b/13; 027a/5

Sikender Şâh kişi ismi.

s.+ a 033b/1

s.+ uñ 034a/3

Sertâk kişi ismi.

s. 016b/12; 9b/4

s.+ a 9a/12

Sikenderus kişi ismi.

s. 6b/3

Sertâk Rusî kişi ismi.

s. 016b/11

Simur Serniyasanî kişi ismi.

s. 016a/9

Setm şâh kişi ismi.

s. 074b/14

Sistân yer adı.

server-i s. 040b/3

Sevtât kişi ismi.

s. 028a/3; 9a/10; 9a/14

Sohrab Şehnâme'de yer alan efsanevî bir savaşçı.

s. 066a/5

Seyf adnî kişi ismi.

s. 021b/3; 46a/4

s.+ ye 021a/5

Sokrât Sokrates, kişi ismi.

s. 2b/8

Seyitani kişi ismi.

s. 042a/10

Sultân Bânû kişi ismi.

s.+ y1 4b/12

Sikender kişi ismi.

s. 015b/4; 015b/10; 016b/8;
019b/12; 022b/5; 022b/13;
028a/5; 029b/8; 032b/15; 033a/7;
058b/13; 067a/15; 6b/1

ceyş-i s. 017b/15; 018a/11;
018b/1; 019a/3; 023a/9; 024b/8;
031a/4

Şâh-ı s. 023b/1

şâh-ı s.+ dür 7a/13

ceyş-i s.+ e 017b/12

s.+ i 033a/6

Süheyl Sürhî kişi ismi.

s. 021b/3

s.+ ye 021a/5

Süheylî kişi ismi.

s. 019a/9

Sührâbî kişi ismi.

s. 069b/14

Süleymān kişi ismi.

s. 010a/5; 010a/9; 010a/12;
014b/1; 015a/8; 015a/10; 015b/1;
018b/6; 025a/7;

038a/13; 066a/6; 066b/10;
066b/14; 067a/1; 067a/2; 071b/2

dīvān-ı s. 038a/12

s.+ a 010a/6; 015a/13; 067a/2

taht-ı s.+ dan 063b/14; 070a/8

s.+ ı 083a/5

taht-ı s.+ ı 069b/8

tārīh-i s.+ ı 014b/15

s.+ leyin 014b/10

s.+ uñ 010b/1; 066b/7; 066b/8

Süveydān kişi ismi.

s.+ ile 6b/4

Ş

Şabur Şāh kişi ismi.

ş. 024b/4; 044a/11; 044b/10

ş.+ a 044a/9

Şāh Aṭlīs kişi ismi.

ş. 048a/1

Şāh Sikender kişi ismi.

ş. 029a/12; 033a/2

Şahar kişi ismi.

ş. 042a/10

Şāhī Ura Şāh kişi ismi.

ş. 074b/5

Şahmār kişi ismi.

ş. 024a/13; 070a/11

Şakup Restanī kişi ismi.

ş. 070a/13

Şamus Şavī kişi ismi.

ş. 070a/13

Şeddād efsanevi hükümdar.

ş. 079b/12

ş.+ iden 063b/5

Şehlayī kişi ismi.

ş. 022a/3

Şir-efgen kişi ismi.

ş. 4b/7; 8b/15

Şir-efgen Ğurī kişi ismi.

ş. 4b/5; 016b/1

Şir-efgend kişi ismi.

ş. 7a/4; 8a/13; 9a/14; 9b/1

ş.+ i 5b/4; 7a/2; 9a/3; 9a/10

Şir-efgen Ğur kişi ismi.

ş.+ la 016a/1

Şirzād Şāh kişi ismi.

ş. 024a/7

T

Tagud Ğurī kişi ismi.

t. 032a/13

Tağur kişi ismi.

t. 032b/1

Tağur Ğur kişi ismi.

t. 033b/1

t.+ ı 032b/13

Tahtaş kişi ismi.

t. 083b/14

Tahtaş hân kişi ismi.

t. 083b/6

t.+ ı 083b/7; 083b/8; 083b/10

Tahtımür kişi ismi.

t. 022a/2

Talaş kişi ismi.

t. 022a/3

Tanğud kişi ismi.

t. 032a/13

Tanğud Şāh kişi ismi.

t. 032b/7

t.+ a 033a/15

Tegin kişi ismi.

t. 022a/3; 032b/7

Tegin Taş kişi ismi.

t. 032b/9

t.+ dan 033a/12

Teğr kişi ismi.

t. 022a/3

Tegülüs Gürci kişi ismi.

t.+ ye 041b/15

Tengülüs kişi ismi.

t. 039a/6; 039b/10; 040b/5;
041b/15

Tengülüs Gürci kişi ismi.

t. 040b/3; 041b/3; 041b/11;
042b/5

Tengüs Gürci kişi ismi.

t. 040b/1

Trabzon kişi ismi.

t.+ ı 7a/2

Tujmar Heft Mübinī kişi ismi.

t.+ yi 016a/8

Tujmar Heftmin kişi ismi.

t. 070a/13

Turʿarheft kişi ismi.

t. 042a/9

Türkistānī Türkistan halkına ait.

t. 022a/4

Ṭaberiye bölge ismi.

ṭ. 032b/10; 037b/14; 071a/14;
5a/8

Ṭal Hindī Mifraş yer adı.

ṭ. 040a/13

Ṭanḳud Šāh kişi ismi.

ṭ. 032b/13

Ṭanṭanūš Ğūrī kişi ismi.

ṭ. 3b/12

Ṭarim Elḥī kişi ismi.

ṭ. 070a/12

Ṭarmī kişi ismi.

ṭ. 046a/4

Ṭaṣ Ḥiṣār yer adı.

ṭ.+ uñ 044a/3

Ṭrabzon yer adı.

ṭ. 7a/5; 7a/8

ṭ.+ ı 5b/4; 8a/12

Ṭrabzon Ğürçī kişi ismi.

ṭ. 4b/4

U

Urūs Ṭağları yer adı.

u.+ dur 3b/12

V

Vallahār yer adı.

v. 8a/3

Ver^cadbirüne yer adı.

v. 042a/10

Y

Ya^cti kişi ismi.

y. 4b/9

Yunan ırk ismi.

server-i y. 045a/9; 4a/4

Z

Zāl-ı Rüstem kişi ismi.

z. 077a/12

Zengbār yer adı.

z. 075b/11

Zü'l-ḳarneyn Zülkarneyn. kişi ismi.

z. 010b/13; 011a/9; 011b/1;
011b/15; 012a/15; 013b/2;
014a/19; 015a/6; 015a/10;
031a/11; 043b/2; 047a/9; 054b/9;
054b/11; 055a/9; 055a/15;
055b/5; 056a/9; 056a/11; 056b/5;
056b/13; 058b/6; 061b/5; 064b/6;
065a/13; 069a/11; 069b/12;
070a/9; 070b/7; 072b/5; 079a/11;
2a/9; 2a/15; 2b/11; 3b/15

KAYNAKÇA

- Akar, A. (2018). *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akyol, A. (1990). *Hamzavî Kıssa-i İskender Metin Sözlüğü ve Dilbilgisel Özellikleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Altuğ, M. (2014). *16. Yüzyıla Ait Figani'nin İskendernamesi Üzerine Bir Sentaks İncelemesi*. Basılmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana bilim Dalı, Ankara.
- Argunşah, M. ve Yüsekaya Sağol, G. (2016). *Karahanlıca, Harezmce, Kıpçakça Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Avcı, İ. (2013). *Türk Edebiyatında İskendernâmeler ve Ahmed-i Ridân'ın İskendernâ'si*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Balıkesir.
- Avcı, İ. (2019). Hamzavî'nin İskendernâme'sinde Bir Nûh Kıssası. *Yeni Türkiye*. 106. 626-649.
- Ayan, G. (1994). Lâmi'î Çelebi'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. S. 1. 43-65.
- Ayçiçeği, B. (2013). Ahmedî (815/1412-13) ile Behişî (917/1511-12?)'nin İskendernâme'lerinin Şekil ve Muhteva Bakımından Karşılaştırılması. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 10(10). 129-204.
- Ayçiçeği, B. (2014). *Behişî Ahmed Sinan'ın (ö. 917/1511-12?) İskender-nâme'si (İnceleme-Metin)*. Basılmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.
- Babinger, F. (1992). *Osmanlı Tarihî Yazarları ve Eserleri*. Coşkun Üçok (çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bağdemir, A. (1992). *Kitâb-ı İskender 200a-300b (Giriş-Metin-Dizin)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Banarlı, N. S. (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi. C. I.
- Caferoğlu, A. (2015). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Clauser, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth -Century Turkish*. Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Coşkun, M. V. (2016). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Çağbayır, Y. (2017). *Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çelebi, K. (2017). *Keşfü'z-Zunûn 1-5*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Demirbilek, S. (2000). *Ahmedî'nin İskendernâme Adlı Eseri Üzerinde İnceleme (Ses Bilgisi-Şekil Bilgisi-Cümle Bilgisi), Metin Transkripsiyonu, Sözlük Çalışması*. Basılmamış Doktora Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Devellioğlu, F. (2008). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, C. (2018). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

- Diyanet İşleri Başkanlığı (2011). *Kur'an-ı Kerim Meâli*. Ankara: DİB Yayınları.
- Ejder, B. (2021). *Haza Kitâbu İskender-nâme [90r-135v] (İnceleme-Metin-Dizin)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Emektar, H. (2019). *Hamzavî'nin İskender-i Zü'l-karneyn Tevârihi, Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. Or. Quart 1634, 1B-67A (İnceleme-metin ve Dizin)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Aydın.
- Ercilasun, A. B. (2007). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ercilasun, A. B. ve Akkoyunlu, Z. (2018). *Kâşgarlı Mahmud: Dîvânü Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Eren, H. (2020). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Feyzioğlu, N. (1991). *İskender-nâme Üzerine Bir İnceleme*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum.
- Gibb, E. J. W. (2000). *Osmanlı Şiir Tarihi I-II*. Ali Çavuşoğlu (çev.), Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gülensoy, T. (2018). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Gülsevin, G. (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yayınları.
- İsen, M. (2009). *Şair Tezkireleri*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kalfa, M. (1994). *Kıssa-i İskender 301a-405a (Giriş-Metin-Dizin)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Kanar, M. (2018). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kavruk, H. (2016). *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kaya, E. K. (2021). *Hazîni'nin Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış Manzum Hadîs-i Erbâ'ın Tercümesi (Giriş, İnceleme, Metin, Dizin)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Kaya, M. (2000). "İskender". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22: 555-557. İstanbul: TDV Yayınları.
- Kılıç, F. (2010). *Meşâ'irü's-Şu'arâ: İnceleme, Metin*. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- Kınalı-zâde Hasan Çelebi. (2014). *Tezkiretü's-Şuarâ*. İbrahim Kutluk (haz.), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kocaer, S. (2021). İskender'i Kandıran Şeytan Hikâyeleri ve İskendernâme Literatürü. *Mukaddime*. 12(2). 412-434.
- Kocaoğlu, T. (2003). Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é / i Meselesi. *Türk Kültürü*. 483-484. 266-281.
- Koç, H. (2016). *Nizâmî'nin Dört Mesnevîsinin Mensûr Tercümesi [Heft Peyker, İskendernâme, Hüsrev ü Şîrîn, Leylâ vü Mecnûn, İncelem-Edisyon Kritikli Metin]*. Basılmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Korkmaz, Z. (2010). Oğuz Türkçesinin Tarihî Gelişme Süreci. *Turkish Studies*. 5(1). 1-41.

- Kut, G. (1989). “Ahmedî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2: 165-167. İstanbul: TDV Yayınları.
- Küçük, M. (2013). Anadolu Ağızlarındaki Doğu Kökenli Sözcüklerin Ses Bilgisi Açısından Görünümleri -Ünsüzler-. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Fakültesi Türkoloji Dergisi*. S. 20. 39-78.
- Küçük, S. (2014). Şeyyad Hamza’nın Zeliha’sındaki Arkaik Unsurlar. *Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. S. 52. 1-25.
- Lexiqamus Sözlük <https://www.lexiqamus.com/tr> (08.01.2023).
- Molla Cami Sözlük <https://osmanlica.mollacami.com/> (11.01.2023).
- Nişanyan (2020). Nişanyan - Türkçe Etimolojik Sözlük (nisanyansozluk.com). Erişim: 08.05.2023
- Osmanlıca Sözlükler <https://www.osmanlicasozlukler.com/> (03.01.2023).
- Öztürk, M. (2013). “Zülkarneyn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44: 564-567. İstanbul: TDV Yayınları.
- Pala, İ. (1990). İskender Mi Zülkarneyn Mi?. *Journal of Turkish Studies(Türklük Bilgisi Araştırması*. 14. 387-403.
- Pala, İ. (2009). “Sedd-i İskender”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36: 276-277. İstanbul: TDV Yayınları.
- Pala, İ. (2020). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Parlatır, İ. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Seçkin, N. (1991). *Hamzavî Kıssa-i İskender(101a-200b v.) Metin Sözlüğü ve Dilbilgisi Özellikleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Şahin, H. (2018). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Şemseddin Sami. (2012). *Kamûs-ı Türkî*. Nergiz ve Ençakar(hzl.), İstanbul: Şifa Yayınevi.
- Şen, S. (2017). *Eski Türkçenin Deyim Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şen, S. (2017). *Körüm Bitig Eski Uygurca Fal Kitabı*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Şimşek, Y. (2017). *Eski Anadolu Türkçesi Satırarası Kur’ân Tercümesi (Topkapı Nüshası, Giriş-Metin-Notlar-Dizin)*. Basılmamış Doktora Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Taberi. (Tarihsiz). *Taberi Tarihi*. Gürcütuna, M. F. (çev.). C. I. İstanbul: Sağlam Yayınları.
- Tebdiz <https://tebdiz.com/> (03.03.2023).
- Timurtaş, F. K. (2012). *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Tökel, D. A. (1998). *Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar*. Ankara Akçağ Yayınları.
- Tören, H. (2001). *Ali Şîr Nevayî, Sedd-i İskenderî Metin-İnceleme-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tunca, H. (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde İkilemeler*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondakuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Türk Dil Kurumu Sözlük <https://www.sozluk.gov.tr/> (06. 04. 2023).
- Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü <https://teis.yesevi.edu.tr/> (06.09. 2022).

- Türk, V., Doğan, Ş. ve Şerifoğlu, Y. (2016). *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Ulukan, E. N. (2022). *İskender-nâme, Avusturya Ulusal Kütüphanesi 274(İnceleme-Metin)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Aydın.
- Ünver, İ. (1975). *Türk Edebiyatında Manzum İskender-Nâmeler*. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü, Ankara.
- Ünver, İ. (1977). Ahmedî'nin İskender-Nâmesindeki Mevllid Bölümü. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*. 25. 355-411.
- Ünver, İ. (1979). Ahmed Rıdvan'ın İskender-nâmesindeki Osmanlı Tarihî(Nusret-nâme-i Osman) Bölümü. *Türkoloji Dergisi*. 8(1). 345-402.
- Ünver, İ. (2000). "İskender". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22: 557-559. İstanbul: TDV Yayınları.
- Yağcıoğlu, S., Aslan, Ü. ve Taş, H. (drl.). (2019). *Vakıf İnsan Prof. Dr. Hikmet Özdemir Armağanı/Hamzavî'nin İskendernâmesi Hakkında Bazı Tespitler*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Yessirkep, T. (2019). *Haza Kitâbu İskender-nâme*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.

ÖZ GEÇMİŞ

Gülfer Bulut, 2015 yılında girdiği Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden 2019 yılında mezun oldu. Aynı yıl Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans programına başladı. 2020-2022 yılları arasında Özel Fen Bilimleri Eğitim Kurumunda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. İlgili alanları; Eski Türk Dili Lehçeleri.

ORCID ID: 0000-0001-6671-9841

Yayınlar:

Bulut, G. (2023). “Hamzavî’nin İskendernâmesi’nin 18. Cildinde Tasvirî Fiiller”. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. 33: 384-395.